

ACTA
ECCLESIAE
MEDIOLANENSIS

ACTA
ECCLESIAE
MEDIOLANENSIS
A B. CAROLO BORROMÆO
S. R. E. TIT. S. PRAXEDIS

presbitero Cardinali, Archiepiscopo, condita,

FEDERICI CARD. BORROMAEI
ARCHIEPISCOPI MEDIOLANI
IVSSV

Undique diligentius collecta, & edita.

Addita est in hac vltima editione ipsius B. CAROLI Cardinalis vita;
PER REVERENDISS. D. CAROLVM A BASILICA PETRI,
Nouariensem Episcopum, confecta.

BRIXIAE, Apud Societatem Brixiensem. M. DCIII.
SVPERIORVM PERMISSV.

FEDERICO
CARD. BORROMAEO
S. MEDIOLAN. ECCLESIAE ARCHIEPISCOPO,
AC DOMINO PARENTIQVE OPTIMO.

Congregatio Oblatorum perpetuam fęlicitatem.

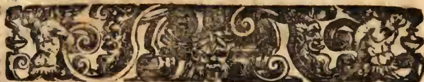

VM multa fuerunt in CAROLO *Borromaeo Patruele tuo*, FEDERICE *Cardinalis Ampliss. ad ecclesiasticam disciplinam in Mediolanen. Prouinciam vel inducendam, vel corrigendam praeclara, atque admiranda; tum illud vnum praeclarum nobis, atq; admirabile prae caeteris videri solet, quòd tot Prouincialibus Diœcesanisq; Concilijs celebratis, illi tamen noua semper rerum seges suppeteret, vnde alia rursus atque alia conderentur: eo siquidem ingenio erat, vt quocunq; animum intendisset, ibi & valere plurimum, & praestare alijs omnibus crederetur. Hoc licèt edita iam pridem Acta luculenter testentur, quibus vniuersa Cleri regendi, fidelisq; populi christianis moribus imbuendi scientia continetur; multò clarius tamen intelligi potest ex ijs, quae nunquam*

ante hoc tempus vulgata, obsoletis quibusdam in schedulis vim omnem & rationem Episcopalis administrationis & muneris complectutur. Hæc, cum verendum magnopere esset, nè veluti membra à suo corpore diuulsa tabescerent, ac perirent; dedimus operam, vt vndequaq; diligenter collecta, ad alteram hanc Actorum editionem, quam iamdiu moliti, aliquando tandem absoluimus, adiuncta prodirent. In quo eò etiam libentius laborauimus, quòd nobis non semel ostenderis, tibi gratissimum fore, si ea ab interitu quodammodo vindicata, ad communem hominum vtilitatem darētur in lucem. Præterquam quòd cum eadem non ab Italis modò, sed exterarum etiam nationum Episcopis, & Sacerdotibus vehementer expeti, atq; adeo efflagitari audiremus; ipsorum vota inani exspectatione eludere nihil esse aliud ducebamus, quàm salutaris disciplinæ progressiones, quæ longè lateq; patere debent, angustis finibus circunscribere, & christianam rempublicam plurimis maximisq; ad æternam fælicitatem comparandam præsidijs atq; adiumētis priuare. Quamquam enim hæc ad clerum Mediolanensis duntaxat prouinciæ instituendum sancita sint; ea tamen fuit eximij illius viri auctoritas, clarissimis semper actionibus, vitaq; incredibili sanctimonia

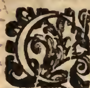
confir-

confirmata, vt quæ ab illo decreta essent, ea sibi quisq; sequenda atq; amplectenda meritò iudicaret. Quamobrem tot iustis hominum desiderijs satisfacere cum maximè cuperemus, non illud modò contendimus, vt quæ hactenus impressa erant, ea multo quàm antea emendatiora legerentur; sed quæ addita essent, etiam si minus polita & culta eruditis auribus visũ iri sciremus, ea vt fideliter retinerentur, curauimus; nè vel præteritum quid, vel adiũctum, vel immutatum, aut suspicari quisquam posset, aut queri. Tibi verò cur dicare potissimum voluerimus, ea sanè causa fuit, quòd, & in eodem dignitatis fastigio collocatus, eodẽ, quantum in te est, studio & voluntate eandem ecclesiam regis; & congregationem nostram, quam ille primus instituit, ita auges, & ornas, vt & nos ipsos, & quæ à nobis quoquo modo proficiscuntur, omnia iure tibi optimo debeamus. Accipe igitur Acta Mediolanensis Ecclesiæ, cuius ad clauum tu sedes; & nos, qui tibi animos, voluntatesq́; nostras addiximus, quod facis, tuere, & ama. Mediolani xiiij. Kal. Iunij. M. D. IC.

ACTORVM PARTES.

PARS PRIMA.

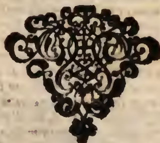

PARS SECVNDA.

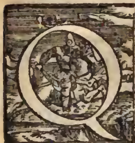
Insti-

morum

PARS TERTIA.

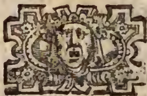

CAROLVS BORROMÆVS
MISERATIONE DIVINA
S. R. E. TIT. S. PRAXEDIS
PRESBYTER CARDINALIS
Archiepiſcopus Mediolani.
Prouinciæ noſtræ fidelibus ſalutem in Domino.

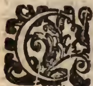
VANTVM mihi onus imponeret Archiepiſcopalis officij ratio, cogendi Prouincialem Synodum, quo die ex grauiſſimo iuſſu ſancti Tridentini Concilij recognoui, maturè vt id munus exequi poſſem, vehementer elaboraui. Quod & noſtræ teſtantur literæ, quibus prouinciæ Epiſcopos euocauimus; & ſciunt graues atque ornati viri, qui noſtris ea in re ſtudijs & actionibus interfuerunt. Itaque cum primùm mihi licuit, Mediolanum veni, quò prouincialibus Epiſcopis conuocatis, cognitisq́ ab eiſdem ijs rebus, quæ in ſingulis Ciuitatibus, ac Diœceſibus correctionis, aut moderationis indigerent, in Synodo de ipſorum Epiſcoporum conſilio, atque conſenſu ea ſtatuimus ac decreuimus, quæ perturbatam Cleri, ac reliquorum vitæ, & officij diſciplinam reſtituere, vacillantem confirmare, conſeruatam propagare poſſe viderentur. Synodo dimiſſa, cùm à Pio IIII. Pontifice Maximo Romam reuocarer, ne in ipſo quidem itinere mihi quidquam maiori curæ fuit, quàm vt ea decreta, prouinciæ, vt ſpero ſalutaria, primo quoque tempore promulgarem. Quam in cogitationem toto animo incumbentem, me & ipſius Pij Pontificis auunculi mei mox conſecuta mors, & deinceps interregni, & Pontificiorum comitiorum occupatio, non iam à ſtudio illa in lucem proferendi (quod, & ſi grauioribus curis maximè diſtinebar, tamen dimittere non poteram;) ſed ab eorum editione retardauit. Sed benè, quòd quemadmodum Deum aſſiduè precatus ſum, & vt ita fieret, pro mea parte contendi, breui ipſius Dei benignitate ſingulari, Pius V. Pontifex Max. eſt renunciatus: qui pro ſumma ſua cura ac ſolicitudine religionis; ſalutisq́ animarum,

marum, mihi & facile concessit, vt reuiserem hoc tempore commissum fidei meæ gregem, & inflammatum studium meum edendi has constitutiones Prouinciæ nostræ fidelibus pia sanè cohortatione magis etiam incendit; & vt ea ad illos etiam pertinerent, qui alioqui ipsis non tenerentur, literis suis Apostolicam interposuit auctoritatem. Damus igitur vobis, quæ ex præcepto Tridentini Concilij ad moderandos mores, corrigendos excessus in prouinciali Synodo decreta sunt; eaq; non solùm præsentium malorum remedia esse confidimus, sed cautionem quoque fore speramus reliqui temporis vitiorum, & incommodorum. Rogamus verò omnes, & per viscera misericordiæ Christi Domini obsecramus, vt has constitutiones, quanto maximo potestis amore, & pietate amplectamini, legatis, sequamini, totos vos ad earum sententiam rationemque accommodetis: immò verò, si quod nostrum esse potest, habito, & vbi primùm facultas fuit, edito hoc prouinciali Concilio, meritum, id mihi, & pijs ipsis, ac prudentibus Patribus, quibus consentientibus, & adiuuantibus hæc acta sunt, præripite. tantò enim maior commendatio est eorum qui colunt, quàm qui tulerunt leges; quantò est obedientia officij præceptione præstantior. Cæteris verò etiam hominibus, vestra vel morum mutatione, vel innocentia, ac pietatis perseuerantia prælucete; vt isto exemplo ad virtutis, & officij cultum reliquæ etiam Prouinciæ incitentur. Nobis enim, vt in his decretis nihil propositum fuit, nisi Dei gloria, & vestra salus; sic nihil optatius esse potest, quàm vt ita decreta seruentur, vt pœnis, quæ delinquentibus propositæ sunt, nullus locus relinquatur: magisq; in agendo vestra religio, ac probitas, qua vna maxima voluptate noster compensabitur labor, quàm nostra in decernendo diligentia commendetur. Valete in Domino.

EDICTVM
DE CONCILIO PROVINCIALI PRIMO.

CAROLVS BORROMAEVS S. R. E. TIT. S. PRAXEDIS Presbyter Cardinalis, ac S. D. N. Papæ, & Sedis Apostolicæ per vniuersam Italiam de laere Legatus, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Mediolanensis.

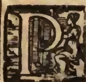

VM Pro nostri Archiepiscopalis Officij munere, & antiquorum, & in sacro Tridentino Concilio proximè editorum Canonum obseruatione, ad moderandos mores, corrigendos excessus, controuersias componẽdis, aliaque sacris Canonibus permissa, Prouinciale Concilium conuocare debeamus; vt primùm necessaria Sanctæ Rom. & vniuersalis Ecclesiæ negotia, quibus apud Sanctissimum D. N. occupati sumus per debitam obedientiam, intermittere licuit, Reuerẽdissimos Prouinciæ nostrę Episcopos ad proximas Idus Octobris per literas nominatim ad singulos scriptas, ad Synodum in nostra Mediolani Metropolitana Ecclesia euocauimus. Vt igitur alijs etiam omnibus, qui de iure, vel consuetudine interesse debent, nota sit huius Concilij celebratio, neve cuiquam ignorantiam rei excusare, aut se contemptum dicere liceat: Idcirco vniuersis, & singulis prædictis, & alijs, qui sua quomodolibet interesse putauerint, etiam exemptis, & nullius Diœcesis intra Prouinciæ nostræ limites existentibus, per hoc Edictum, quod in Cathedralis, & aliarum insignium, quæ in singulis Prouinciæ nostræ Diœcesibus etiam exemptarum, ac vicinorum nullius Diœcesis, si quæ sint, locorum, Ecclesiarum valuis affigi, & promulgari iussimus, Prouincialis Concilij futuram celebrationem significamus, & denunciamus, cum comminatione pœnarum à sacris Canonibus statutarum. In quorum fidem hoc Edictum confici, & per secretarium nostrum subscribi, & nostri Sigilli impressione muniri voluimus. Dat. Romæ die 25. Augusti, anno Domini 1565.

DE SVMMA TRINITATE, ET FIDE CATHOLICA.

Liber Primus. Tit. Primus.

Cap. Primum.

PRIMA, & maxima Pastorum cura versari debet in ijs, quæ ad fidem catholicam, quam Sancta Romana Ecclesia colit, & docet, & sine qua impossibile est placere Deo integrè, inuiolateq; conseruandam pertinent: ideo nos hinc potissimùm exordiendum esse duximus, vt, quæ ex eodem spiritu est fides, eandem vna oris confessione profiteamur. Heb. 11. inter initia.

Quicunque beneficiatus in prima synodo professionem fidei emittat. Cap. I I.

SAcri igitur Tridentini Concilij, & constitutionis Pij Quarti auctoritate innixi mandamus, vt omnes ij, qui beneficia Ecclasiastica obtinent, vel in posterum obtinebunt, & qui in Synodum Diœcesanam conuenire debent, in ea synodo, quę primo quoq; tempore celebrabitur, si prius eam nõ emiserint, professionẽ fidei emittant ex formula ab eodẽ Pio Quarto pręscripta. Seff. 24. c. 12. de reforma. Bulla Idibus Nouembris 1564. inter eius constitutiones in Bullario nu. 114. fo. 812.

Canonici, & alij qui professionem fidei emittant. Parochi item Episcopo ludimagistros deferant. Cap. III.

EPiscopus Constitutionem eiusdem Pij Quarti de professione fidei facienda ab ijs, qui de beneficijs curatis, & Canonicatibus prouisi sunt, & à docentibus literas ab omnibus inuiolatè seruandam curet: pręsertim verò ab ijs, qui cuiuscunque status, conditionis, & dignitatis sint, quouis modo, vel nomine, publicè, aut priuatim domi suę, vel alienæ, etiam si pedagogi sint, pueros, adolescentes, aliosve cuiusuis sexus, & ætatis, quascunque artes literarias, vel alias liberales, etiamsi ipsa prima Grammaticæ rudimenta, legendo, interpretando, vel repetendo, uel alia quauis ratione, etiam si gratis doceant; quorum etiam omnium mores, antequam ad docendum accedant probare debet; alioquin de ijs pœnas in eadem constitutione propositas sumat.

Qui verò huic decreto non obtemperauerit seuerè puniatur. Ut autem, id facilius, ac melius efficì possit; studiosè inquirant Parochi quinam in suis Parochijs, eo docendi munere fungantur; & eorum nomina ad Episcopum ad mensem, à die quo id cognouerint numerandum deferant,

Deferant etiam suspectos de hæresi, & populum moneant. Cap. IIII.

PArochi diligenter animaduertant an in suis Parochijs vllus sit, quod ad fidem attinet, prauis opinionibus imbutus, vel eo nomine suspectus, eumque ad Episcopum, vel Inquisitorem deferant. Moneant prçterea populum, debere omnes, si quos nouerint aliquid fecisse, vel dixisse, quamobrem de huiusmodi peccato in probabilem suspicionem venerint, statim deferre.

Aduenientes à finibus hæreticorum obseruent, & deferant. Cap. V.

OBseruent etiam eos, qui ex finibus hæreticorum, vel hæresis nomine suspectorum veniunt; singulorumq́; dicta, & facta odorentur; ac de eorũ vitæ consuetudine, & ratione cognoscant. Et si qua de ijs suspicio fuerit, Episcopum, vel Inquisitorem admoneant.

Moneant nè quis ad hæreticos quauis ex causa commoretur. Cap. VI.

MOneant Parochi suæ Parochiæ homines nè percipiendæ etiam linguæ causa, aut mercaturæ, aliove nomine in hçreticorum locis instituãtur, aut commorentur.

Index librorum vetitorum passim seruetur. Cap. VII.

EPiscopi regulas indicis de libris vetitis, ab ijs, qui illi negotio à Sancta Sede Apostolica præfecti sunt, & erunt in futurum ex auctoritate Sanctissimi D.N. editas, ab omnibus librorum Impressoribus, ac Bibliopolis cçterisq́; omnibus Laicis, & Ecclesiasticis personis seruari iubeant.

Notarius in Episcopali Archiuio eorum, qui professionem fidei emiserint nomina descripta asseruet. Cap. VIII.

IN aliquem certum librum, qui in Episcopali Archiuio asseruetur, eos omnes, ac singulos Cancellarius Episcopalis ordine referat, tum qui professionem fidei emiserunt, tum etiam qui in posterum præstabunt in singulis synodis deinceps sequentibus.

Vita, & mores inquirantur eorum, qui ad professionem fidei tenentur, ad quam etiam professores artium liberalium tenentur. Cap. IX.

Vide infra de Magistr. c. 34. et 5

QVod ex Pij Quarti Pont. Max. sanctione supra de ijs, qui fidei professionem facere debent, deq́; illorum ipsorum vita, & moribus ante inquirendis, & probandis decretum est; id Episcopus omnino efficiat, vt præstetur;

tum compellat prӕterea ad idem omnes, ac singulos, sicut etiam à Sanctæ sede Apostolica declaratum est, quicunque arithmeticam, & musicam, vel artes cuiusuis generis liberales profitentur.

Formula verò, ad cuius prӕscriptam fidei professionem prӕstari oportet, illa sanctione Pij Quarti, in fine huius libri describetur.

Concionatores, confessarijque nisi prius emissa fidei professione, munus suum ne obeant. Cap. X.

NEmini, etiam regulari, ne in sui quidem ordinis Ecclesia concionari permittat Episcopus, antequam sibi, aut suo Vicario, ille quicunque concionaturus est, fidei professionem, ad sanctionis quam Pius Quartus edidit, prӕscriptam formam prӕstiterit. Vbi verò semel prӕstiterit, non opus erit iterum ob eam causam eidem Episcopo prӕstare, sed satis sit professionis, ei semel illo nomine prӕstitӕ, testimonium scriptum, atque obsignatum afferre, & exhibere.

Id omne de confeßarijs sacerdotibus sancimus, & decernimus.

Idem circa Medicos Physicos, & Chirurgos seruetur. Cap. X I.

HOc ipsum de Medicis, & Chirurgis item cautum sit, qui nisi trium mensium spatio apud Episcopum, aut eius Vicarium, ex illius pontificię formulӕ pręscripta ratione fidem profiteantur, medendi artem ab eodē Episcopo interdicantur, quoad eam professionem pręstiterint.

At verò in posterum quisquam Medicus, vel Physicus, vel Chirurgus medicinam exercere ne aggrediatur, nisi prӕstita primùm vt supra fidei professione.

Idem circa Aduocatos, & Procuratores Sanctæ Inquisitionis. Cap. X I I.

ADuocati prӕterea, & Procuratores, in causis sanctӕ Inquisitionis suscipiendis, agendisve nullum ante aditum, locumve habeant, quàm fidei professionem Episcopo prӕstiterint.

Curati, & alij fructus non percipiant, si fidei professionem non emiserint. X I I I.

QVi Ecclesiam parochialem, aliudve beneficium, curam animarum habens, aut Canonicatum, aut dignitatem in Ecclesia Cathedrali, quouismodo obtinuit, nisi is tempore, & loco sanctione Tridentina prӕstituto, fidei professionem pręstiterit; ne ei Episcopus beneficij Ecclesiastici fructus, quos ex eodem Tridentino decreto suos non fecit, aliquo pacto remittat, neq; ab eodem exigi patiatur; sed si quos exegerit, illum restituere cogat. Seß. 24. cap. 12. de reforma.

DE CONSTITVTIONIBVS.

Edicta, & alia episcopalia promulganda. Cap. I.

VOD de Pontificiarum constitutionum promulgationis modo, & loco, vel in hoc, vel in Concilijs Prouincialibus, ac nostris decretis præscriptum est; id non solùm in Pontificijs constitutionibus, sed etiam in edictis Episcopalibus, aliisvè scriptis, quę promulgari contigerit, locum habeat, planeq; seruetur.

Qualiter item legenda, & explicanda. Cap. II.

QVò autem studiosius tradantur, & inculcentur, quęcunque illis uel Constitutionibus, vel edictis, scriptisve continetur; Episcopus, si ita expedire censuerit, illas ipsas tum constitutiones, tum edicta, vel scripta eiusmodi in Cathedrali Ecclesia saltem populo frequenti, de scripto primùm ita legi curet, Vt ne verbum quidem, nedum pars vlla omittatur; in alijs deinde Ecclesijs, ac locis, vbi euulgandas censuerit, illæ per capita summatim, vulgariq; sermone prout ille maluerit, explicentur.

Certi dies deligentur quibus prædicta promulgentur. Cap. III.

CErtos, statosq; dies singulis mensibus, Calendarij instar notatos, quibus vel Pontificias sanctiones, vel Tridentina decreta, Vel prouinciales, diœcesanasq; constitutiones, aut pastorales literas, populo euulgari, de scriptoq; pronunciari iussum est, Episcopus Parochis præstituat, vel ordine omnia pro temporum ratione, diligenter promulgata, sæpiusq; suis certis diebus repetita, accuratius in executionis vsum inducantur, ac retineantur.

Concionatores, & parochi populos ad obseruationem constitutionum instruant, & procurent. Cap. IIII.

CVm Vel sanctiones pontificias, vel decreta conciliaria, vel literas, constitutionesq; Episcopales, vel aliquid eiusdem generis promulgari, aut populo enunciari, de scriptoq; legi iussum est, Vt vberiorem fructum ferant, ac studiosius, Vel executionis Vsum illæ introducantur; Episcopus, concionatores qui in Vrbe sunt; parochi verò diœcesani, si quos in suæ parochialis Ecclesiæ finibus habent, eos diligenter hoc pręmonere studeant, vt, quod fidelibus enunciandum est, idem illi inter concionandum cohortationibus adiuuent.

Hoc vero cohortandi munus, ipsi etiam parochi studiosè semper præstent.

Asse-

Aſſeruetur in archiuio liber priuilegiorum,& diplomatum. Cap. V.

Liber fiat,in quo ſingula diplomata, ſiue Summorum Pontificum, ſiue Imperatorum, ſiue Regum, Principum ve ſint, quæ ad Eccleſię illius priuilegia, iura, alia ve id generis quouis modo pertinent, rectè, atque ordine deſcribantur.

Qui liber in armario, certo archiuij loco, diligenter aſſeruetur.

Duobus menſibus elapſis à die promulgationis conſtitutiones ligent. Cap. V I.

VT nemini eorum, quæ in hoc libro conſtitutionum à nobis decreta ſunt, ignorantiam excuſare liceat; edicimus, vt ea, quo primum die de illis edictum promulgationis Eccleſię Cathedralis valuis propoſitum erit, ad duos menſes omnes ſe, & his decretis, & ſi contrafecerint, pœnis, quæ eis continentur teneri intelligant. Ab eo etiam affixionis die eorum decretorum temporis initium ſumendum decernimus, quibus aliquid intra certum tempus præſtari iubemus.

Certum tempus, quo decreta legantur ab Epiſcopo ſtatuatur. Cap. V I I.

EPiſcopus igitur pręter alia, quæ hoc de genere aliàs decreta ſunt, & Canonicis, & Parochis, & reliquis clericis certum tempus ſtatuat, quo omnia, quęcunque ijs noſtris decretis, de ijs conſtituta ſunt, illis legantur; ita vt quę decretorum partes ad canonicalem diſcipliuam pertinent Canonici; & quæ cauſa ſua conſtitutiones latæ ſunt, Parochi, & Clerici itidem, & ij omnes, quę ad vniuerſum clerum ſpectant, illas lectione repetita animo comprehendentes pręſcriptas, munerum ſuorum partes, ſinguli ſtudioſius exequantur. Si quis autem eorum aliquando, Epiſcopi iuſſu interrogatus, illas per negligentiam, aliam ve culpam ignorarit, pro eius culpæ, & perſonę ratione illum Epiſcopus corripiat, aut aliàs prætereà cum eodem agat. In ſeminario quoque itidem ſeruetur; vt earum vel inſtitutis, vel pręceptis, clerici informentur.

Decreta per parochos laicis vulgariter aperiantur. Cap. V I I I.

QVæ verò decretorum partes ad laicos attinent, illas ſummatim vulgari ſermone expreſſas, & certis anni temporibus diſtributas pro vt vſu venerit à parochis denunciari iubeat, quò ſępius inculcata, ſeruentur diligentius.

Conſtitutiones vbi aſſeruandæ. Cap. I X.

CAthedralis, & ſingulæ collegiatæ, & parochiales Eccleſię huius diœceſis has noſtras conſtitutiones certo aliquo loco collocatas perpetuò aſſeruent.

DE CONSVETVDINE.

Vbi ius optandi extat qualiter fructus inter optantes diuidantur.

VIBVS in Ecclesiis optionis ius est, vbi dimidia pars fructuum præbendæ in illius vacatione, vel sacristiæ, vel fabricæ Ecclesiæ soluitur, ea pars pro ratione præbendæ, quæ primò vacauit, soluatur.

Idq; ab omnibus præstetur, qui ordine deinceps singuli occasione illius vacationis, vel ad eam ipsam obtinendam optionis iure vsi sunt, vel ad alias consequendas, quæ occasione optionum successiuè vacarunt, ita vt vnusquisque soluat pro rata tantùm accessionis redditum, sibi illo ipso optionis iure factæ. Hæc porrò solutio, vbi quisq; primi anni fructus ex præbenda, quam sibi iam optauit, perceperit, statim ab eo præstetur. Reliqua item, quæ de parte fructuum dimidia persoluenda olim decretis nostris constituta sunt, ad eorum præscriptum seruentur.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI.

Celebranti Episcopo Archidiaconus deseruiat.

Cap. 2. de off. Arch.

RCHIDIACONVS etiamsi sit sacerdos, vel præbendam etiam sacerdotalem, præter Archidiaconatum, obtinet, missa sacrum solenniter Episcopo celebrante, sui quod est muneris, Euangelium canat.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI vel Plebani.

Oleum, seu Chrysma sacrum, quibus in libro describendis consignandum, & qualiter ægris deferendum sit.

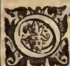

VI in Ecclesia Cathedrali id muneris datum est, vt oleum, aut Chrysma sacrum Plebanis, aliisuè distribuat, is in librum, eo nomine confectum, illarum Ecclesiarum nomina referat, quibus dederit. Pari ratione Præpositi, Plebaniue libro notent eas Ecclesias parochiales, quibus singulis annis sacra olea distribuerint. Ij verò omnes ne illa alijs deferenda dent, nisi ijs, qui sacris ordinibus initiati sunt. Hoc ipsum etiam seruetur cum Parochus ad sacrum oleum ægris ministrandum accedit, vt ipse scilicet, non laicus homo, illud in itinere deferat.

DE

DE OFFICIO ORGANISTAE.

Adueniente Episcopo, vel aliàs quando à modulatione organi non est desistendum.

RGANISTA Dominicis, Festisq; diebus, Episcopum ad diuina officia aduentantem, vbi primùm pro basilicæ foribus est, decora, grauiq; organi modulatione excipiat: neque sonare desistat, quousque ad altare genibusflexis orauerit, locoq; suo sederit.

Idem præstet, cum peractis de more officijs inde discesserit.

Idem dum ille Missæ sacrificium, aut Vesperarum officium solenniter celebraturus, aliove Pontificali munere perfuncturus, vestes sacras induit, nec quicquam canendum à choro est.

Hoc verò omne agat semper, cum in diuinis officijs, ad quę Episcopus conuenit organa pulsanda sunt.

DE AETATE ET QVALITATE ordinandorum, & seminario Clericorum.

CCVRATE complexa est Tridentina Synodus omnem diligentiæ rationem, quam in conferendis ordinibus adhibere debeant Episcopi, vt Ecclesia idoneos Sacerdotes, & alios ministros habeant. Sess. 23.

Pro conferendis ordinibus nihil percipiatur. Cap. I.

QVod à Tridentina Synodo sancitum est, ne in conferendis ordinibus Episcopus, & ministri eius, quidquam etiam sponte, quauis de causa datum accipiant; id & ipse inuiolatè seruet, & à suis cubicularijs cæterisq; familiaribus seruandum curet. Sess. 21. cap. 1.

Archidiaconus in quo initiati, & ordinati describantur habeat. Cap. II.

ARchidiaconus noster Cathedralis Ecclesię habeat intra sex menses librum, in quo diligenter describat Clericorum omnium sęcularium nomina; & quo quisq; ordinis gradu sit, ac deinceps reliquorum, tam sęcularium, quàm regularium, qui Clericatum, vel aliquem ex minoribus, maioribusve sacris ordinibus assumpserit, locum etiam, & tempus.

Item etiam eorum, qui ab alieno Episcopo erunt initiati, & promoti liberque is quotannis Episcopo consignabitur. Cap. III.

QVicunque verò post hac à nobis, vel nostro permissu ab alio Episcopo etiam extra Diœcesim in clericalem militiam adscriptus fuerit, vel

altiorem ordinis gradum ascenderit, ad mensem ex eo die, quo ordinem susceperit, nomen suum in Clericorum librum referendum curet.

Eum autem librum idem Archidiaconus diligenter custodiat; in quem quidquid singulis annis retulerit, id Episcopo describendum dabit, vt eius libri exemplum, etiam in Episcopalibus ædibus aßeruetur.

Professio Religionis extet regularium, & iurent, [illegible] non promoueantur. Cap. IIII.

Bulla edita pri. idus Octo. 1568. In Bullar. inter constitutiones istius Sũmi Pont. num. 74. fol. 1034

VT quod Pius Quintus in explicatione decreti Tridentini, quod est sessione Vigesimaprima, cap. 2. Constituit executionem babeat, Episcopus ne clericum vllum regularem, exceptis tamen clericis Societatis Iesu, neque secularem, qui regularium more in communi vitę disciplina sit; beneficiumq́; Ecclesiasticum non babeat, ordinibus sacris adscribat, nisi à superiore fidem ille attulerit, se religionis, cui adscriptus est, professionem confecisse, iuratusq́; affirmet, scripto manu sua subsignato, coram Episcopo se id sponte fecisse, aut ratum habuisse, illud autem scriptum in Archiuio aßeruandum Episcopus curet.*

Ordinandi Ecclesiæ ascribuntur, & functionum fidem afferant. Cap. V.

QVicunque aliquem Ecclesiasticum ordinem suscipit, is vt Tridentino Concilio iussum est, certæ Ecclesię adscribatur, in qua functiones, quas ei Episcopus præscripserit, obeat; nec verò alius eidem ordo ante conferatur, quàm ipsi Episcopo fidem, testimoniumq́; ille attulerit, se in Ecclesia, cui adscriptus est præstitiße prescriptas sibi functiones.

Si verò aliqua de causa eodem tempore, & sacrorum Canonum permißu, plures ordines minores clerico Episcopus contulerit; eidem præscribat arbitratu suo functiones, ad vnum quemq; minorem ordinem, quem ille susceperit, pertinentes.

Episcopus qualiter Seminarium visitare, & eidem prouidere debeat. Cap. VI.

EPiscopus ipse tertio quoque mense saltem, nisi iusta causa impeditus sit Seminarium visitet, in eoq́; visitationis munere, adbibitis etiam, si modò ei videbitur, aliјs doctis, & pijs viris, tum de magistrorum diligentia, tum de progressibus, quos & in vitæ disciplina, & in literarum studijs Seminarij Clerus babuerit, accuratè inquirat.

Idem certas Seminarij Clericis constitutiones præscribat, quas frequenti eorum conuentu in singulos menses legi curet; quò sępius repetitæ, illorumq́; mentibus impreßę, seruentur diligentius.

Administratio beneficiorum minoris ab Episcopo committatur, & inuentarium fiat. Cap. VII.

VT prædiorum Ecclesiasticorum conseruationi consulatur, ac simul occupationibus, vsurpationibus, aliјsq́; fraudibus occurratur, nè clericus

qui-

quispiam minori ætate, beneficium Ecclesiasticum obtinens, cuiquam etiam quocunque sanguinis, cognationisuè vinculo, vel arctissimo sibi coniuncto, illius beneficij bonorum administrationem, procurationemve, nisi Episcopi concessu, literis èxarato committat.

Idem præterea Clericus, minor natu, beneficij quòd obtinuerit, prædiorum, bonorumve omnium inuentarium ex formula præscripta, aliquo viro adhibito, conficiat, quē Episcopus ei constituerit. Alioquin pœnam luat eiusdem Episcopi arbitratu irrogandam.

Requisitum ordinem non suscipiens, distributiones ne recipiat. Cap. VIII.

ALiqua dignitate præditus, & Canonicus, aliusve quicunque, qui etiam ob causam, vt puta ob litem eiusdem beneficij sui Ecclesiastici, sibi illatam, contestatamve, ordinem sacrum, illi Ecclesiasticæ suæ dignitati, Canonicatuive, beneficiove annexum suscipere distulerit; nè distributionum quotidianarum, antequam illum suscipiat, particeps sit, cum debiti sui muneris, cuius causa illa debentur, partes obire, præstareve non possit.

Consultationes, & rationes seminarij, qualiter per Episcopum recipiendæ. Cap. IX.

MEminerit Episcopus, sibi Tridentini Concilij decreto omnem seminarij administrandi, beneq́; gerendi onus impositum esse, quod ipse propterea sustinere, tueriq́; debet etiam atque etiam diligenter ad præscriptā rationem ab Illustrissimo Domino meo in suis Concilijs prouincialibus. Eorum igitur quos delegerit, consilium sequi cum non cogatur, vbi illorum sententiam de re, quæ in consultationem cadit, audierit, ipse tamen deliberet, statuat, & exequatur, quęcunq; pro sua pietate, & prudentia, quæ coram Deo potiora, atq; præstantiora esse existimauerit, ad instituti Seminarij, optimam tum conseruationem, tum administrationem. Concil. Trident. sess. 23. c. 18. de reform.

Quotannis apud se rationes administrationis supputari omnino curet: quā in supputationem duos à Capitulo, totidemq́; à Clero ciuitatis ex præscripto Tridentini Concilij delectos adhibeat. d. c. 18. sess. 23.

Episcopus progressui Seminarij incumbat. Cap. X.

IS verò ex Concilij Tridentini præscripto, quibus rebus potest, aut debet omnem operam, studium, aliamq́; omnem rationem adhibeat, vt sublatis ijs rebus, quę difficultatem pariunt, seminarij institutio longè ad optima quæque progrediatur.

Cathechismus Romanus seminario accuratè, & integrè explicetur. Cap. XI.

IS in omni seminario huius diœcesis perpetuus vsus sit, vt Cathechismus Romanus pueris, atq; adeo adolescētibus prælegatur, & explicetur quam

diligen-

diligentissimè. Nullaq; eius pars prætermittatur, cuius doctrinis eorum animi non imbuantur, vt fieri potest omni maximo studio.

Sacri ritus, & historiæ vtiles Seminario legantur. Cap. XII.

IN Ciuitatis Seminario, præter cętera, quibus, & ad pietatis exercitationem, & ad literarum doctrinam adolescentum animi erudiuntur, studia etiam sacrorum rituum, historiæq; omnis Ecclesiasticæ certis statis diebus instituantur, quæ clericalis ordinis hominibus maximè accommodata sunt ad optimam religiosæ disciplinæ rationem.

Parochialibus præficiendi Ecclesijs, quàm apti sint quomodo perquirendi. Cap. XIII.

DE ijs verò Sacerdotibus, qui Ecclesiarum parochialium curationē suscepturi sunt, quæratur præterea experiendoq; cognoscatur in primis.

An apti ad sensus percipiendos, non solùm, qui ad grammaticæ intelligentiam sumuntur, verùm etiam interiores illos, sanctioresq;, tam ad Christi, Ecclesiæq; misteria, quàm ad spiritualis vitæ modum pertinentes.

An sermones contexere, habereve sciant.

An si quos habuerint, vnde sumpserint, aut quam illis contexendis, conscribendisve rationem adhibuerint; & verò si quos apud se conscriptos tunc habeant, eos ostendant, atq; tradant.

An in eo genere aliquid ex tempore possint: tunc extemporaneo, breuiq; sermone periculum fiat, quantum concionando valeant. Atque si tractationis quidem verbi Dei vsu peritiorem parochum Ecclesiæ parochialis, quæ committenda est, ratio deposcit; examen aliqua ex parte, quæ potior examinatorum iuditio videbitur, ineatur ad interrogationum normam, concionatorum examini constitutam.

Nē graue est in expertos diuinis obseqijs applicare. cap. Monasterijs. 19. q.3. Glo. in cap. officij tui, de lec. in ver. incōtinenti.

Quæratur pręterea, an aliàs vnquā animarū curam gesserint: quod si affirment, tum interrogentur etiam, & vbi gesserint; & cur inde discesserint.

An intelligant, quanti illud sit, animarum curam suscipere, rursusq; gerere, quæq; partes, ac virtutes illæ sint, quibus bonum, vigilantem animarum curatorem præditum esse oporteat.

An item norint impedimenta omnia, quorum causa interdictum est, nè quis Sacramenta ministret, & nè quis suscipiat.

An Sacramentorum, pręsertim verò, quorum ille minister est, vim & naturam intelligant, atq; hęc sigillatim in primis interrogentur.

Quæ vniuscuiusque Sacramentorum materia, quæ forma item, & quis minister.

Quę eorum efficiens causa, & principalis.

Quæ causa efficiens instrumentalis.

Quæ causa finalis.

Quę eorum differentia.

Qui effectus, qui ve fructus.

Qui

Qui eorum ritus, quæve cerimoniæ.

An maximè omnium peritiam teneant audiendæ sacræ Confessionis.

Quos huius generis libros, atq; adeo summas habeant.

Tum periculum fiat quàm valde casuum conscientiæ vsu periti sint, quàq; tum in illis, tum in alijs id generis peritè versati, præsertimq; in Ecclesiasticis constitutionibus, quæ ad rectum vitę vsum, populiq; Christiani mores, & virtutem pertinent.

An nouerint casus, Sanctissimo Papæ, & Episcopo, item à iure, & ab homine reseruatos.

Atq; adeo diligentius prout opus erit, de singulis interrogentur, quæ præscribuntur in forma examinandi confessarios sacerdotes.

Vltra prędicta si Episcopo videbitur, videant pręterea examinatores, an aliquam sacrorum Canonum notitiam habeant, & præcipuè quò ad Tridentinum, & Prouincialia Concilia, Synodosq; diœcesanas attinet, an illi hæc norint, quę sequuntur.

An scilicet doctrinam de pręcipuis Christianę religionis articulis, quos œcumenica illa synodus Tridentina contra hęreticos definiuit.

An item, quæ de residentia pręscripsit.

An quę etiam de Parochis, parochialibusq; Ecclesijs, & de diuinorum officiorum cultu, cæterisq; eiusdem generis statuit.

An quę præterea de Clericorum honestate sanciuit.

An cętera denique, quæ vel ad cleri, vel ad populi disciplinam, vel ad aliarum rerum reformationem constituit, quę parochi scire, beneq; nosse intersit.

Sequuntur aliæ perquisitiones. Cap. XIIII.

EX Prouincialibus Concilijs, & præsentibus Constitutionibus sigillatim quærant.

Quæ de clericalis vitę honestate, & de parochorum officijs cõstituta sunt.

Quę item de Sacramentorum recta administratione, quę de Missę sacrificio, quæ præterea de diuinis officijs.

Quę etiam de Sacramentalibus, & quæ de festorum dierum veneratione, quę de Ecclesiarum cultu, quæ de scholis doctrinæ Christianę, quæ de populi christiana institutione, morumq; disciplina, deq; alijs ad parochialis vitæ munus potissimùm pertinentibus, sancita sunt; omnibus supradictis Episcopus, vel Vicarius addant, minuantve prout, eorum prudentiæ magis opportunum visum fuerit.

Non curati sed aliter beneficiati perquirantur, vt infra. Cap. XV.

IN alijs beneficijs non curatis hæc inuestigentur.

An canonicarum horarum officium, ex Breuiarij instituto, rubricisq; rectè recitare sciat.

An doctrina, disciplinaq; omni instructus, quam ordo deposcit, quo initiari de-

tiari debet, pro beneficij, officij, dignitatisve ratione, cuius causa examen instituitur.

An peritiam item teneat functionum, quas illius beneficij, dignitatis, munerisve ratio postulat.

An teneat, quę scitu necessaria sunt ad functiones illas, vel ordinis, vel beneficij rectè, riteq; pręstandas, etiam quæ ad rectè canendi modum, rationemve pertineant.

Atq; hęc quidem sunt, quæ ad examinis instructionem pertinent, eorum, qui aut Ordinis Sacramento initiandi sunt, aut Ecclesijs parochialibus præficiendi, quibusve beneficia conferenda.

Ad beneficium promouendi qualiter examinandi. Cap. XVI.

CVM aliquis examinatur ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, cui prouidendum sit, de eo experimentum fiat, examine non solùm in literarum scientia, sed etiam in cantus peritia, ad illius beneficij functiones ritè, rectèq; obeundas, tum pręterea in vsu, ac notitia, quam recitandis diuini officij horarijs precibus habeat.

Vacante præbenda Theologali, vel Pœnitentiali quibus, & qualiter conferenda sit. Cap. XVI.

Concil. Trid. sess. 5. c. 1. de reform.

VBI primùm præbenda, vel Theologalis, vel Pænitentialis vacauerit, etiam si illius conferendæ ius ad alium, quàm ad Episcopum, præterquam ad sedem Apostolicam pertineat, edictum de more proponatur, quo ad concursum euocentur, quicumque sint, qui illius muneris causa examen subire velint, aliosve nominare, qui subeant; confecto autem constituti temporis spatio, vniuscuiusq; eorum, qui illo nomine conuenerint, periculum, experimentumve in literis, ac doctrinis omni vel diligentissima percunctationum, quęstionumve ratione, fiat; Episcopus, adhibitis sibi pro arbitrio suo alijs peritis probisq; uiris, tum etiam de illorum vita, moribus, ętate, gradu, ordine, cæterisq; conditionibus, ad tale munus necessarijs, accuratè perquirat. Tum demum Episcopus ipse solus rebus ijs omnibus accuratè perpensis, maturè in domino deliberet, & liberè deligat quem pro conscientia sua religione digniorem, aptioremq; existimat, cui tale munus, tantiq; ponderis rectè committatur. Qua in deliberatione idem videat, vt quod pręsertim ad pœnitētiarium attinet, cum peritiam necessariam spectarit, tum maximè vitæ innocentiam, morum grauitatem, spiritualium exercitationem, studium, & vsum diuturniorem in audiendis confessionibus, exercitationem, prudentiam, cęterasq; religiosæ pietatis virtutes perpendat. Ei autem, quē potissimū elegerit, nec verò alij cuiquam conferatur ab eo, cui ius competit.

Theologalem præbendam obtinens ad quid teneatur. Cap. XVIII.

QVICVNQVE pręb endam Theologalem, vel Tridentino decreto, vel alia auctoritate, ratione ve institutam in Cathedrali, collegiatisve Ec-

tisve Ecclesijs obtinet, is, & quæ sacrarum lectionum genera, & quibus diebus Episcopus præscripserit, vt interpretationis suæ munere fungatur, accuratè ad illius præscriptum præstet; ita vt etiam si expedire censuerit, & in seminario, & in alijs clericalibus, Sacerdotalibusve collegijs doceat. In Basilica verò Cathedrali saltem die Festo semper sacram scripturam publicè interpretetur, & exponat, nisi aliquando aliud iusserit Episcopus.

Idem ab Episcopo, aut ab alio consultus, Theologiæ quæstionibus, alijsve eius generis gratis respondeat: cæteraq; deniq; omnia præstet, quæ pro suscepti muneris ratione ab eo præstari debere idem Episcopus censuerit.

Beneficiorum per cessionem vacantium collatio, & concursus quibus negatur. Cap. XIX.

Beneficia quæcunq; sint, etiam Parochialia, quæ per cessionem vacant, Episcopus ne suo, aut cedentis consanguineo, nec verò item suo familiari conferat, prouideatve, vt Pij Quinti Pontificis Apostolica sanctione, in huius libri fine descripta, vetitum est. Nec verò alicui familiari propinquove suo, ad illius beneficij concursum aditum patefieri permittat. Quod si aliter vnquam factum erit; cum omnis collatio, prouisiove rescissa, irrita, nullaq; sit, tum præterea illius Pontificiæ sanctionis pœnæ, eo nomine constitutæ locum habeant.

DE OFFICIO EXAMINATORVM.

Examinatoribus infrascriptæ designantur instructiones. Cap. I.

In Ecclesiæ administratione, vt necessarium ita multiplex est examinis de literarum peritia, & disciplina officium: modò námque ab episcopo, cum ad eorum, qui ordinis Sacramento initiandi sunt, tum etiam ad concionatorum, confessariorumq; approbationem adhibetur, tum præterea ad indagandam, perspiciendamq; cleri in literarum studijs, rationem, progressionemve; ad aliaq; item multa Episcopo idem adiumento, atque vsui est: modò autem non solùm de illis, qui Ecclesijs parochialibus, alijsq; curam animarum hebentibus præficiuntur, illud instituitur, & conficitur, sed de ijs etiam, quibus beneficia Ecclesiastica cuiuscumque generis, vel literarum Apostolicarum, quæ formæ, Dignum. *conscribi solent, auctoritate, vel alio iure conferuntur, quive ad ea præsentationis, nominationis, electionisve nomine instituuntur. Quamobrem, vt omnis quacunque causa suscipitur, hæc examinandi ratio per examinatores, vt fieri potest, quàm rectissimè conficiatur; præter aliqua, quæ præsertim Concilio Prouinciali quarto enucleatius decreta sunt, has etiam instructiones conficiendas censuimus, quæ partim ad vniuersum hunc examinandi modum pertinent, partim verò certorum examinum propria sunt.*

Atque

Atque ijs quidem omnibus pro sua quisque pietate, Episcopus, & prudentia alias etiam instructiones adiungat, aut de ijs aliquid remittat licet, prout è sua diœcesis rationibus, atque vsu esse viderit. Quæ instructiones, vt in morem, & vsum inducantur, cura sit eiusdem Episcopi, & Vicarij, qui examini præest.

Examinatores sui iuramenti memores sint. Cap. II.

Concil. Trid. sess. 24. c. 18. de re for.

PORRO in primis examinatores, in Synodo Diœcesana constituti, cum eorum, qui Ecclesijs parochialibus præficiendi sunt, examen ineunt, iuris iurandi, quo publicè in synodo, quo primum tempore delecti sunt, sese obstrixerint memores, videant, vt omni humana affectione deposita, munus à se susceptum rectè curent, atq; administrent, nè quod sanctè, religioséq; spoponderint, violent ac propterea periuri fiant.

Examinatores occasione examinis nihil ante, vel post recipiant, nec eis detur. Cap. III.

Concil. Trid. d. c. 18. sess. 24. de reform.

EXaminis causa, occasioneve, nihil prorsus, etiam minimum, neque ante, neq; post accipiant; alioqui sciant, qui dant, se simoniæ crimen ex sanctione Tridentina subijsse, nec verò præterea se, neq; adeo illos, qui dant, absolui licere, nisi dimissis beneficijs Ecclesiasticis, quæcunq; obtinent; ac inhabiles item factos se esse quibus in posterum ea, vel alia conferantur.

Item qui nec esculenta, nec poculenta. Cap. IIII.

NEC verò item qui examinatores liberè, pro arbitratu Episcopi ad alios quocumq; nomine, causave examinandos asciscuntur, examinis occasione vnquam quicquam, ne exculenta quidem, poculentavè capiant. Qui contrafecerit, cùm indignus deinceps censeatur, qui id muneris gerat, tum alia pœna arbitrio Episcopi afficiatur.

Examinatores in approbatione, vel reprobatione, qualiter se gerere debeant. Cap. V.

Vid. cap. quatuor. 11. q. 3. vbi D. Greg. ait, quod quatuor modis humanū iudiciū peruertitur quod que sit vid. cap. seq. ibid.

OMNES verò examinatores, quicumque sint, nouerint, sibi munus vsque adeo graue committi, vt si negligenter, aut malè se vllo modo gesserint, Deo in primis culpa, in eo munere admissa, exactam rationem reddituri sint.

Quare non spe, non metu, non præmio, non personarum ratione, non aliquo affectu ducti, muneris sibi commissi curam gerant.

Proposito sibi in primis timore, ne quemquam, quem indignum norint probent: rursus quem experimento, periculove facto, idoneum, dignumq́, comperiunt, ne reijciant. Itaq; grauiter, maturè, prudenter, rectèq; tum de probando, tum de reijciendo deliberent.

Exami-

Examinatores non nisi prius vocati,& præuia oratione munus suum exequantur: caueantq; ne quemquam examinandum socijs comendent. Cap. VI.

CVM in locum conuenerint, vbi moris est, clericorum experimentum fieri, priusquam aggrediantur, à stata prece, orationeq; congregationum vsui præscripta, quam de libro pronunciet, qui examini præsidet, initiũ faciant; hoc piè, intimèq; precantes, vt Dei ope in primis illud rectè, prudenter, diuinæq; voluntati congruenter conficiant.

Ne quempiam, de quo examen, periculumve fiat, examinator alij collegæ vlla ratione commendet.

Ne ad alicuius examen accedat, nec verò suffragij vis habeat, nisi Episcopi, Vicarijve iussu ad illud euocatus.

Quem docuerint nè examinent, & de ijs quibus examinati fuerunt qualiter quæratur. Cap. VII.

SI quis quempiam priuatim docuerit, qui examen subiturus est, cum id subibit, ne præsens quidem ille adsit, nè dum ad examen adhibeatur; sed alius in eius locum, Episcopi, Vicarijve iussu tunc vocetur.

Cautio diligens sit, nè alterius nomine, quis examen experiatur, experimentumve subeat, quod aliquando factum esse compertum est.

Quæratur item diligenter de ijs, qui examen subeundum accesserint, an aliàs institutis, de more examinandi quæstionibus, experimentum, periculumve sui fecerint; anq; si quid extet, quod de illis compertum, vel deliberatum sit.

De præsentia ordinarij,& numero examinatorum necessario. Cap. VIII.

NE examinis initium fiat, nisi præsentes adsint, tum Episcopus, vel Vicarius, tum examinatores ex præscripto Concilij Tridentini, ad minimum tres, cum de beneficio curato quauis ratione conferendo examen instituitur. Id quod locum etiam habeat deinceps, cum vel de aliquo maioribus ordinibus initiando, vel de concionatore, confessariove approbando examen conficitur. Cap. 18. sess. 24. de reform.

Examinandus qualiter inspiciendus. Cap. IX.

CVM quis in examen venerit, eius vultus, & habitus corporis, & vestitus, & incessus, & gestus, & sermo inspiciatur diligenter.

Si quis, vel Clericali vestitu deformi ab ordinis Ecclesiastici decore, aut disciplina alieno indutus, vel sine congrua pro sui status, & ordinis ratione tonsura accesserit, nè ad vllam examinis, experimentivè rationem ei aditus fiat, nisi decenti veste amictus, & tonsura præscripta ad illud redierit.

Quæ ante examen præinueſtiganda ſunt. Cap. X.

NE de vllo quoque initiando, ſi modò non aliter Epiſcopus aliquando cenſuerit, examen, experimentumve antea fiat, quàm ætatis, natalium, aut diſpenſationis conceſſæ, beneficij Eccleſiaſtici, vel penſionis, patrimonijve teſtificationes ſcriptas, eaſdemq́; à vicario Epiſcopali recognitas, illiusq́; ſubſcriptione ſignatas, ac probatas attulerit, exhibueritve: niſi aliquando Epiſcopus eas poſt examen exhiberi recognoſcive iuſſerit.

Neque item, niſi alias præſcriptas, edicto Epiſcopali teſtificationes dederit.

De eodem, & quæ aſſeruanda erunt, & de quibus teſtatum fiet. Cap. XI.

NEC verò præterea, niſi de eo à Cancellario Epiſcopali examinatores audierint, cognouerintve, quæcunq; Epiſcopi, iuſſu inquiſitiones de eo factę, atq; ex officio præſcriptæ, aliorum literis ſignificatæ, vel denuntiatæ, vel delatæ ſunt. Teſtificationes verò omnes, tum ab eo, qui initiandus eſt, tum ab alio quouis examinis occaſione exhibitæ, Cancellario Epiſcopali reſtituantur, tradanturve, cuius ſit illas ipſas in codicem certum, eo nomine confectum, ſummatim referre, eundemq́; in Archiuio Epiſcopali aſſeruare. Verùm teſtificationes ætatis, natalium, ac ſi de eo, qui maioribus ordinibus initiandus eſt agitur, patrimonij, beneficijve Eccleſiaſtici, idem Cancellarius aſſeruet; ac literis publicis, quas de eo, qui ordinem ſuſceperit conficiet, de illis pro ratione ſibi pręſcripta teſtatum faciat.

Quæ inſpicient pro examinando ad curam. Cap. XII.

CVM examen initur illius, cui in curam certa Eccleſia Parochialis tradenda eſt, videant ante examinatores, qui, qualis, & quàm numeroſus populus ſit, cuius parochialem curationem is ſuſcipiet. Qua ſanè re diligenter explorata in examine, quod inibunt, ſibi proponant accuratè perſpicere, an ad eam curam ſuſcipiendam, gerendamve idoneus omnino ille ſit.

Quo ordine fient interrogationes. Cap. XIII.

IS omnibus ita pręſcriptis, examinatores ordine ad interrogationes, quęſtioneſve veniant. Atque in examine quidem ea ratio ineatur, vt interrogationes, quęſtioneſve is examinator proponat, quem pro viciſſitudinis ratione, & pro doctrinæ, diſciplinæve genere, modò hunc, modò illum, in eo ipſo examine Epiſcopus, Vicariuſve, examinis præſes interrogari iuſſerit, vt nè vnus alterum vario, multipliciq́; interrogationum modo certatim interpellet.

Prout quiſq; diuiſim interroget. Cap. XIIII.

INterrogationum porrò, & quęſtionum rationem examinatores ita teneant, vt illis inter ſe ſic diſtributis examinis inſtituti rationibus, prout

oportet

oportet, cumulatè satisfactum sit; atq; eorum vnusquisq;, quo de genere quęrere instituerit, ita de eo quærat, interrogetve, vt quemadmodum par est, illius generis quæstiones, interrogationesve satis explicitæ sint.

Qua grauitate, & rectitudine sit examinandum. Cap. XV.

Silentio dum examen habetur, vtantur; nec inter se colloquia confabulationesve habeant, nec mutuas itidem quęstiones, dubiorumq́, explicationes sibi proponant; sed ad illius, de cuius doctrina interrogationibus quæritur, responsiones attenti, animum attentionis studio eidem addant, ad rectè explicandas propositas sibi quęstiones. Nec verò examinatorem loco suo interrogantem alius interturbet, sed vnusquisq; expectet, dum sibi ordine, pro quæstionis genere, rationeve interrogare contigerit.

Qua modestia circa examinandos se habebunt. Cap. XVI.

IN quęstionibus, interrogationibusve proponendis, non verbis, non aspectu, non vllo modo seueros, vehementesq́, se prębeant, vt qui examen subeunt seueritate deterriti, animum ne despondeant, memoriaq́, languescant, ac vacillent non sine aliquo dedecore: at benigni, gratiq́, animi significatione illos, vel differentes, vel respondentes audiant: nec verò quibusdam interrogatiunculis, aliave ulla ratione interpellent.

Si quid autem, vel in differendo, vel in legendo, uel in pronunciando, vel in respondendo eos offendere animaduerterint; ne tunc illos doceant, obiurgentve, ac ne moneant quidem, nisi quid ad examen rectè instituendum perficiendumvè pertineat, sed examine peracto eos breui admoneat, doceantve, si quid necessariò illos tunc admonendos, docendosve duxerint.

Qui habitus examinandi spectentur. Cap. XVII.

IN omnibus porrò, & singulis examinis interrogationibus spectetur, non solum vniuscuiusq; eorum, qui examinantur, scientia; sed etiam vsus, iudicium, ingenij uis, ac solertia.

Præludia aliquot circa examinandos habenda. Cap. XVIII.

EXaminis autem omnium ea ratio instituta sit. Vt primò de toto vitę statu, genere, patria, domiciliove eius quæratur, qui examen subit.

An impedimentum aliquod habeat, quo irretitus, uel initiari, uel beneficium Ecclesiasticum, cuius nomine experimentum fit, uel prędicandi munus, uel confessiones audiendi suscipere, ac exercere non possit. Quo impedimento, si quis etiam occultè illigatus tenetur; id planè Episcopo saltem patefaciat, nè quisquam illegitimè, uel initietur, uel beneficium consequatur, uel aliud munus suscipiat, geratve.

An in orationis sanctæ studio, vsuq́, versatus.

Quibus meditationibus instructus, Deum tacitus oret.

Qui orationis modus.

Qui illius fructus, quæve vtilitates.
Quot quibusve partibus illa constet.
Quę regulæ pręparationis ad orationem, & cętera multa eiusdem generis, prout prudens, piusq́, examinator pro ratione, aut personæ; de qua quæritur, aut causę, ob quam fit examen, opus esse viderit.

Circa quorum scientia subinquirendi erunt, & in examine tempus non conteratur. Cap. XIX.

HIS perquisitis examinatores ad scientiæ, eruditionisve experimentum descendant. Vt autem ij certam sibi formulam proponant, qua illorum, qui examinantur, & literarum doctrinam, & vitæ clericalis disciplinam, & rei Ecclesiasticæ peritiam experiantur; in omni experimenti, examinisve ratione, sacris Biblijs, Catechismo Romano in primis, Concilio Tridentino, sacrorum Canonum decretis, & alijs Pontificijs constitutionibus synodisq́, Diœcesanis vtantur, vnde suas interrogationes hauriant, quibus, prout est illorum ingenij captus, explorent eorundem, & scientiam, & Ecclesiasticarum rerum notitiam, atque vsum.

Cautio autem sit, vt si dum quis interrogatur, ita rudem, atq; ignarum se ostendat, qui rerum facilium, minimarumq́, nullam sciẽtiam, vsum.q; teneat, ne aliarum rerum difficilium interrogationibus tempus conteratur.

Rursus cum quempiam, quanta doctrina, & vsu literatè peritus sit, exploratum erit, non est, cur pluribus interrogationibus secum diutius agatur.

Distinctum examen, pro distinctis muneribus habendum. Cap. XX.

NUNC igitur vniuersè infra præscribemus, quæ ad rationem pertinent vniuscuiusq; examinis eorum, qui vel ordinis Sacramento initiantur, vel parochialium Ecclesiarum curam, uel alterius beneficij munus suscipiunt, vel sacrę confessionis audiendæ officium sumunt, vel ad Dei prædicationem mittuntur. At verò speciatim longè plura, atque adeo pauciora, prudentum examinatorum, ac præsertim Episcopi, eiusve, qui examini pręest, iudicio relinquuntur, & pro eorum captu, qui ad examen accedunt, & pro ordine, quoquis initiandus est, & pro ratione locorum, qui mittuntur, & pro genere doctrinæ, quam profitentur.

Non satis edocti qualiter admonendi. Cap. XXI.

QVI verò earum rerum, quæ certis interrogationibus demonstratæ, in hac instructione continentur, se minus eruditos esse ostenderint, eos Episcopus admoneat, vt diligenter in posterum in doctrinis incumbant, atque harum ipsarum rerum in primis peritiam, & scientiam percipere studeant; ita, vt cum visitationis munus, aliave eorum studijs, & progressus in literis recognitio adhibebitur rectè, peritèq; omni eo doctrinæ generę instructi comperiantur.

In qui-

In quibus primò, & succeſſiuè in examine progrediendum eſt. Cap. XXII.

AC primò quidem eum, de quo examen faciendum eſt; legere examinatores iubeant, quoad experiũdo videant, an ille rectè, explicitèq; legat. Poſt, ſi ordinis, aut beneficij, aut recognoſcendæ clerici cuiuſquam in literarum ſtudio, progreſſionis cauſa, experimentum fit, grammaticorum more, verborum conſtructionem proponant: quo in genere, ſi quid is errat, labiturve, ita, vt nè pro grammaticæ quidem ratione, illorum vſum, peritiamve teneat, nè propterea eum interturbent, interpellentve, aut impediant, quominus ad propoſitum grammaticæ inſtructionis modum redire poſſit. Tum verborum, quę legerit, conſtruxeritve ſenſum ab eo quærant: quem, vt rectè eliciat atque exprimat, quod ei legendum proponunt, eiuſmodi ſit, quo tota ſententia, ſenſuſq; perfectus concludatur, nihilq; in ſe habeat, quod ſub hiſtoriæ intelligentiam cadat, aut ex antecedenti, conſequentive alio capite explicatio exiſtat, deinde ad alia grauiora eius doctrinæ diſciplinave experimenta examinatores progrediantur.

Si non pro beneficio, ſed de alicuius progreſſu fiat inquiſitio qualiter ſit examinandus. Cap. XXIII.

CVm non certæ curæ, alteriuſve beneficij, vel officij muneriſve, ſed doctrinæ tantùm, aut in literarum ſtudijs progreſſionis recognoſcendæ cauſa examen alicuius inſtituitur, diligenti etiam illa, pręcipuaq; diſquiſitione, & interrogationibus, ſupra variè deſcriptis, pro vniuſcuiuſq; conditione indagetur illius doctrina, & in miniſterijs Eccleſiaſticis peritia, atq; vſus.

Qualiter diſtinctæ claſſes ordinandæ ſint, vt vnuſquiſq; in ſuo munere ritè examinetur. Cap. XXIIII.

HOrum verò claſſes quatuor ſaltem, vel etiã plures conſtitui poterunt, quibus pro peritiæ ratione experimento illorum facto, adſcribantur.

Primæ claſſi adſcribantur, qui & perfectè concionandi peritia, & conſciẽtiæ caſuum explicationibus ſe tales oſtendant, qui alijs multis prodeſſe, atq; præeſſe poſſint, proindeq; idonei ſint, non modò ad parochi, ſed etiam ad Præpoſiti, Vicarij Foranei, vel Viſitatoris munus, vel ad pœnitentiariæ etiã, aut doctoralis, aut Theologalis prębendæ obeundę officium, dignitatemve, etiam in Eccleſia Cathedrali aſſequendam, atq; ad alia id generis.

Secundę claſſi erunt adſcribendi, qui ſi minus, vt illi concionari perfectè, at mediocriter, tum etiam de ſuggeſto poſſint, quiq; in caſuum conſcientiæ ſummis ſtudioſè verſati ſint; & verò Catechiſmi etiam Romani doctrinam diligenter teneant.

Tertię erunt claſſis, qui intelligentię tantum aſſequuntur, vt ſi minus accurata, doctaq; concione, at ſermonem de altari ſaltem habere, ac Euangeliũ, prout vſu venerit, enarrare, & explicare poſſunt, & adminiſtrationis Sacra-

mentorum, & casuum conscientiæ vsu ita periti sint, vt qui frequentius inci dere solent, eos aliquo studio adhibito enodare, atq; explicare aptè queant.

Quartæ classis, qui si non magno literarum studio, aliquo tamen vsu apti sunt ad aliquam Euangelij breuem explicationem, notitiam quandam habent rerum ad docendum populum, quæ saluti necessaria sunt, & ad Sacramentorum administrationem, casuumq; conscientiæ explicationem pertinent: ita vt ijs ob Sacerdotum paucitatem, necessariamq; causam, aliquando curatio aliqua spiritualis pro loci ratione præsertim ad tempus committi possit.

In inferiori classe reliqui adscribantur, quorum nulla ratio omnino haberi debeat, in curatione animarum committenda, Sacramentiq; ministrandi facultate, neque in sermonibus ad populum habendis.

Iudices, & Examinatores Synodales quamdiu munus suum exequantur. Cap. XXV.

IVdices, & examinatores in Synodo Diœcesana constituti, etiamsi quãdo longius, quàm vnius anni spatium synodi actio deferatur, suum munus exequantur.

DE OFFICIO VICARII ET Præfectorum.

Quando, & qualiter Vicarij, & præfecti regiones sibi creditas visitare debeant. Cap. I.

VO diligentius, atque adeo accuratius, & in vrbe ij, quos vnicuiq; regioni Episcopus prefecerit, & in diœcesi Vicarij Foranei muneris, atque officij sibi commissi partes exequantur: quo item crebrius, ac vigilantius diœcesis status, cui assidua pastorali speculatione prospiciendum est, exploratus ipsi Episcopo sit, atq; cognitus, cùm ex omni alia ratione, tum ex eo, quod illi certo anni tempore, ad ipsum studiosè referant, non solùm quæ de synodo diœcesana decreto generatim, vniuerseq; præscripta sunt; verum etiam quæcunque sigillatim, ac præcipuè, pro temporum ratione idem Episcopus illis præscribenda censuerit, in hoc genere ita consultum sit, vt illi in ciuitate, in diœcesisq; Vicarij Foranei, in sua quiq; regione commissa, præter illam in suo munere gerendo curam, suasq; frequentiores per annum visitationis, præterquam Episcopi, & Episcopalium visitatorum in visitando diligentiam, ipsi etiam singulari, accurata, diligentiq; ratione visitationem concreditæ sibi regionis cumulatius, exactiusq; obeant, à die Sancti Martini, vsque ad diem festum Sanctæ Luciæ. Si quis verò, vel pro regionis, quæ sibi commissa est, magnitudine, vel alia causa ad statæ visi-

tationis munus longiori tempore opus habeat, ei integrum, ac liberum sit, aliquot ante præscriptum tempus diebus visitationis suæ initium facere.

Quando conuentum habeant Vicarij coram Episcopo demandata relaturi. Cap. II.

V*ICARII autem Foranei singuli, pro ratione, tum eo decreto generatim præscripta, tum ab Episcopo sigillatim prescribenda de regione, quæ vnicuiq; eorum Vicariæ curæ, demandata est, ad eundem relaturi, in ciuitatem quotannis hebdomadæ ante Dominicam in Septuagesima penultimæ, duodecimo scilicet ante eius Dominicæ celebritatem die summo mane, in Episcopales ædes ad illum conueniant. Id verò, nisi aliquando ob tēporis, quod inter Epiphaniam, & Septuagesimam incurrit, breuitatem, aut aliam ob causam, eum Vicariorum conuentum, tum alio commodiori tempore habendum esse per literas Episcopales significatum sit.*

Quę congregatio per Vicarios, ante eorum conuentum fienda, & suorum parochorum cura prius adhibenda sit. Cap. III.

Q*VO diligentius verò relationem singuli Vicarij præstent; id subsidij sibi comparent, vt antequam stati conuentos dies veniat, congregationem parochorum suę quiq; regionis habeant, à quibus quæcunque, vel vniuersè, vel nominatim præscripta sunt, diligenter animaduertant, & colligāt. Parochorum propterea curę sit, certo ante conuentualem diem tēpore videre, atq; exquirere suarum parochiarum, parochialiumve hominum statum, vitam, & mores: Si quæ verò animaduerterint, quibus salutariter consuli, aut prouideri oporteat, ea sigillatim, & ordine descripta, suo quiq; Vicario tradant, vt ad constitutum tempus Episcopo referant.*

Prædicta iterum congregatio, post reditum habenda est. Cap. IIII.

V*BI à conuentu, qui anniuersarius ipsis Vicarijs stato die indictus est, ad suam quiq; Ecclesiam redierunt, statim quiq; suæ regionis parochorum congregationem iterum habeant de ijs, quæ ab ipsis, vel synodi proximè celebrandę, vel alterius rei causa agi, prgstarive monuerit, aut iussę rit Episcopus.*

In vrbe præfecti, quæ Episcopo referre debeant. Cap. V.

C*Onstituti verò vel constituendi in Vrbe ab Episcopo præfecti, quæcunque ad prescriptam illam rationem eidem referenda sunt, ea tum diligenti stata visitationis cura, tum parochorum, quorum paulò ante relationis diem congregationem habebunt, adiumento vsi post referent, quàm Vicariorum Foraneorum dimissa erit constituta congregatio.*

Altera congregatio suorum Parochorum, per Vicarios, & præfectos coram se quando habenda, & quid ibidem inquirendum sit. Cap. VI.

Feria præterea secunda post octauam Resurrectionis Domini, si dies festus non est, sin minus, proximo primo feriali die, quo solenniter officiũ non fit, ijdem tum præfecti in vrbe, tum Vicarij Foranei congregationem iterum habeant, in qua, & à parochis etiam colligant, & inter se item videant, si qua reliqua sunt, quæ post illum conuentum, qui ante Dominicam in Septuagesima habitus est, inciderint, quæ item ad Episcopum ante synodi diem referri oporteat: qualia sunt de ijs, qui proximo Pascha confessi non communicarint, & de alijs, quæ ad eandem deferenda sint.

Prædicta, etiam si Synodus non fieret ne omittantur. Cap. VII.

SI N autem aliqua de causa ad constitutam eam diem synodus nõ habebitur; ne propterea per illos omittatur, quin & præscriptam visitationẽ diligenter obeant, & ante Dominicam Septuagesimæ ad Episcopum conueniant, & singula alia præstent, vt supra, vel illis oĩbus vniuersè, vel nominatim, præcipueq; Vicarijs Foraneis constitutũ est; & tertia etiam post Pascha Resurrectionis Domini hebdomada ad præscriptum eidem Episcopo, cũ præfecti descripto referant, ac tradant; tum ij Vicarij singula mittant.

Vicarij Episcopales alterius diœcesis sint. Cap. VIII.

Vicarij Episcopales.

ILlud maximè expedit, cum omniq; ratione consentiens admodum est, vt Vicarij Episcopales, quoad eius fieri potest, alienæ potius diœcesis, quàm illius sint, vbi commissum Vicariæ curę, officij munus obire, atq; exequi debent. Sæpè enim fit, vt cum iustitiæ quasi oculis tenebras cognatorum, affiniumve illa innata vis offundat; tum gratia, motuq; eorum; quibuscum vixerunt, viuendumq; deinceps est, etiam boni, constantesq; viri ab æquitatis norma, rectaq; via facilius deflectant.

Quibus in Ecclesia residendi onus incumbit, qualiter Episcopus Vicarios non constituat. Cap. IX.

SI præterea id Vicarij officium eis committitur, qui in aliqua Ecclesia personalis residentiæ munus sustinet, id incommodi, quod permulti interest, manifestè existit, vt non facilè, neq; cumulatè, vti par est, vtriusq; muneris partes expleat, atq; exequatur. Quare Episcopus, cum alia via, ratione q; commodè in eo Vicarij munere sibi, suæq; Ecclesiæ rectè consulere potest, videat, vt ne illius generis viros ad illud adhibeat.

Vicarij, Ministriq; Episcopi, quomodo iurare tenentur. Cap. X.

NE Episcopi Vicarius, ministerve, iudicandi officium, partesq; ab eo commissas, antea aggrediatur, suscipiatve, quàm eidem iusiurandum præstiterit ad formulæ conceptæ præscriptum.

Vicarius Episcopi, sacro sit Subdiaconatus ordine initiatus. Cap. XI.

AEquissimum est, & Canone Concilij Parisiensis traditum, eum qui Vicarium Episcopi personam, & munus Vicarium sustinet sacris initiatum esse. Quamobrem curet Episcopus Vicarium Generalem sibi constituere, qui præter cętera, quæ in Vicarij eiusmodi persona requiruntur, saltem Subdiaconus sit.

Dierum vtilium liber conficiendus. Cap. XII.

Dierum vtilium librum, quibus à fori sui Ecclesiastici iudicijs feriari liceat, Vicarius conficiendum, edendumq́; pro fori sui ratione curet.

Quæ Vicarij generalis facultas existat. Cap. XIII.

Quamcunque facultatem ex decretis in hoc libro per nos editis, per nostrum Vicarium Generalem exequi posse volumus, nisi in ijs, quæ propriè ad ordinem Episcopalem pertineant, aut in quibus Vicarius à sacris Canonibus, & à Concilio Trid. vel à nobis expreßè exclusus est.

DE TEMPORIBVS ORDINATIONVM, & qualitate ordinandorum.

Quid prius denunciandum, orandumq́; vt ordines ritè conferantur. Cap. I.

IVBEAT Episcopus, vt Dominico illo die, qui quatuor stata ieiunij tempora, quibus ordinis Sacramentum ministratur proximè antecedit; Parochi non solùm solenne illud ieiunium huius rei causa institutum denuncient, verum etiam in sua vnusquisq; eorum parochiali Ecclesia supplicationes, litaniasq́; piè, ac religiosè, vel intus habeat, vel prosequente fidelium multitudine, foris Ecclesiam, sicut moris est, obeat, vt Dei, Sanctorumq́; ope implorata, tum Episcopus in eorum delectu, quibus ordines conferet, Spiritus Sancti lumine illustretur; tum illi, quibus conferuntur in vitæ sanctitate, doctrina, religiosisq́; virtutibus proficiant.

Constitutio Pij Secundi, ordinandis nè in pœnas incidant promulgetur. Cap. II.

COnstitutione Pij Secundi Pontificis Maximi, quicunque Clerici sine Canonica dispensatione, extra stata tempora, vel ante legitimam ætatem, vel absque dimissorijs ordinarij sui literis, se ad aliquem sacrum ordinē promoueri fecerint: ab suorum ordinum quos susceperint exequutione ipso iure suspensi sunt, siq́; suspensione durante, illorum ordinum ministerium, functionesve obierint, statim irregularitatem subeunt, ob quam, præter alias pœ-

nas, contra istos canonum iure sancitas, beneficijs etiam Ecclesiasticis priuari possunt. Iis igitur pœnis nè quis facilè illigetur, illam constitutionem quotannis, tum in Diœcesana Synodo promulgari, tum pridie illius diei, quo sacræ ordinationes habebuntur, edici clericis iubemus, qui initiabuntur.

In literis dimissorialibus quæ adscribenda, & testificanda sint. Cap. III.

INfirma valetudine, absens, aliave iusta causa impeditus Episcopus, si statas sacras ordinationes non habet, & aliquem propterea clericum suum ad alium Episcopum mittere velit, à quo alicui Ecclesiastico ordini adscribatur, testimonialibus literis ei datis, hæc adscribat, & testata faciat; vitæ in primis, & morum probitatem, doctrinam, qua idoneus examine habito, iudicatus est, ecclesiasticũ ordinem, quo est proximè initiatus, tum præterea natales, aut dispensationem, si quam super illis obtinuerit: si verò maiori ordini adscribendus est, ætatem item, & titulum, sufficientemq; censum beneficij, vel pensionis, vel patrimonij, quod ille habet.

Militiæ clericali adscribendus, quæ obire debeat, & per quos, & quomodo sit instituendus. Cap. IIII.

VBI primùm Episcopus, aut parochus aliquem norit, qui vel sponte se clericali militiæ adscribi velit, vel à parentibus adhuc infans destinetur, hoc sedulò curet, vt ille, quò diligentius clericalis disciplinæ, vitæq; religiosæ institutis primùm imbuatur, Ecclesiam frequentius adeat, functiones quas clerici obeunt, cæteraq; id generis ministeria cernat, ipsiq; parocho, vel alij Sacerdoti, quem Episcopus maluerit, in disciplinam curamve traditus, Ecclesiasticorum hominum consuetudine vtatur. Sicq; multiplici ratione cùm paulatim, & clericalis vitæ officijs obeundis, & laboribus suscipiendis assuefiat, tum discat etiam, atque animaduertat, quod vitæ genus, si Ordinis Sacramento initiari vult, sequi debeat, proindeq; de re tota maturius ante deliberet.

Idem quod summatum est. Cap. V.

PAROCHI verò sit, illiusve cuius curæ, Episcopi iussu traditus est, cum quæcunque clericalis vocationis, institutionisve sunt, aliquando monere, ac docere diligenter.

Qualiter Parochus bonæ spei pueros erudire, & illos ad Episcopum deferre debeat. Cap. VI.

VT ad Ecclesiæ ministerium complures instituantur, qui ab ineunte penè ætate ad pietatem, vitaq; innocentiam, cum literarum doctrina coniunctam, accuratè instructi, ei sanctè, vtiliterq; post inseruiant, illud vnusquisque parochus valde studeat, vt quàm plurimos potest pueros,

præsertim pauperes, bona indole præditos, qui spem afferant, se sacris initiatos, Ecclesię ministros vtiles fore; ad Ecclesiasticę vitę normam accuratè erudiat, eosdemq́, prętereà, cùm ante tum etiam in primis, post susceptam clericalem tonsuram, ac deinceps minoribus ordinibus adscriptos, pro paternæ charitatis studio, optimis moribus, clericali religioni congruentibus, clericaliumq́, functionum disciplina bene informet; literisq́, item instruat, eos præsertim, qui ab alijs probatis viris, artem literariam profitentibus, ob inopiam, aliamve causam, commodius, diligentiusq́, erudiri non possunt.

Eorum autem singulorum mores, studia, literarumq́, progressionem Episcopo parochus aliquando significet, vt suo tempore, vel in seminarium cooptati, vel alia quacunque via adiuti, pro ætatis ratione, proq́, ingenij captu, studijs grauioribus se dedere queant.

Sacrę ordinationes quibus temporibus, qua solennitate, assistentia, locove haberi debeant. Cap. V I I.

Sacræ ordinationes, tum statis solùm quatuor anni temporibus, nisi ob vrgentem causam, illas alio tempore aliquando, facultate à Sede Apostolica literis data, haberi necesse sit, tum in Ecclesia Cathedrali, ritu solenni, ea noniciisq́, præsentibus habeantur. Si verò quandoq; in diœcesano loco habentur, in illius loci Ecclesia primaria celebrentur, Clero eiusdem præsente, vt decreto Tridentino cautum est. Concil. Triden. sess. 23. ca. 8. de refor.

Literæ testimoniales, & dimissorię quales, & per quantum tempus decerni debeant, & quando Episcopali cancellario sint reddendæ. Cap. V I I I.

Sæpe illud, faciléq́, euenit, vt vel hominis mores mutentur, vel quod de illius vita minus antea notum, atque exploratum erat, id postea aliquo modo pateſiat; quò fit, vt quem Episcopus superiorve aliquando probarit, dignumq́, existimarit, aliquo etiam Sacro ordine initiari, illum ipsum post inueniat indignum; neque idoneum esse, cui idem, aut maior ordo conferatur. Quare vt, & erroribus, multiplicíq́, fraudi occurratur; & planè seruentur decreta illa Tridentina; vnum, quo vetatur ad superioris ordinis gradum illos ascendere, qui in inferiori aliquandiu, Episcopi iudicio versati non sint, quiq́, cum ætate, vitę etiam merito, doctrinaq́, maiori non processerint; alterum, quo cauetur nemini licere ab alio Episcopo primam tonsuram, aut ordinem aliquem suscipere, nisi eius probitas, & mores, ordinarij sui testimonio primùm commendentur; Episcopus prout pro sua prudentia, pietateq́, expedire censuerit, in primis videat, nè cuiquam antę, quàm sacrę ordinationis tempus proximè instet literas eiusmodi testimoniales, dimissoriasve, pro ordinibus ab alio Episcopo suscipiendis, sine necessaria causa vnquam concedat. Neque item ijsdem literis facultatem det, plures ordines suscipiendi, quàm illos ipsos tantùm, quos vno, eodemq́, tempore ab eo suscipi voluerit, ac per sacros Canones licuerit. Sess. 23. c. 11. de refor. d. Sess. 23. c. 8. de ref.

Præfiniat prętereà in illis ipsis certum suscipiendi ordinis, cui quisquam adscribendus est tempus menstruum scilicet, vel bimestre, vel longius, vt pro loci distantia, pro aliave eiusmodi causa esse viderit. Quo præstituto tempore transacto, eas literas, illo nomine à se concessas, ei in posterum nihil suffragari, nihilq; roboris habere ijsdem literis declaret: quas etiam Cancellario Episcopali ab illo, cui concessa sunt, reddi decernant.

Quando literarum testimonialium, & dimissoriarum virtute poterit alienæ diœcesis viros ordinare præfixo, vel non præfixo tempore. Cap. I X.

NEc verò alienę diœcesis clerico Seculari, neque vlli omnino regulari, literarum auctoritate, quas dimissorias, testimonialesve hic ab superiore, aut ille ab Ordinario suo habet Episcopus ordinem aliquem, vel minorem, vel maiorem, ac ne primam quidem tonsuram tempore illarum literarum prętèrito, conferat. Quod si nullum ijsdem literis spatium temporis præscriptum sit, ne item in sacra ordinatione quemquam promoneat, nisi eas recenter, aut scriptas, aut renouatas confirmatasve is afferat: atque ita recenter quidem, vt non amplius duobus, tribusve mensibus ante sacræ ordinationis, qua ille proximè initiandus est, tempus, datę, confirmatauè sint: si modò aut loci distantia, aut eius, qui ordinem suscepturus est, diuturna ab suo Episcopo, superioreve absentia, aliave id generis causa vetustiores literas, eiusdem Episcopi iudicio, admitti, probarive non postulet. Idipsum quoq; Episcopus in testimonialibus morum literis cauebit, quas suæ etiam diœcesis Clerici, alijve quicunque eo de genere afferent.

Qualiter testimoniales Clericorum, etiam regularium diu absentium non solùm superioris, sed etiam eorum apud quos proximè manserint requirantur. Cap. X.

LIteras autem eiusmodi, de moribus testatum facientes, ab alienę diœcesis Clericis, regularibusve item, qui ab sua diœcesi, monasteriove proximè aliquandiu abfuerint, sibi afferri, exhiberive curet, non solùm ab eorum Episcopo, superioreve, sed ab illo etiam, apud quem proximè manserint, eiusve auctoritate scriptas, atque obsignatas.

Idem quod supra, pro Clericis suæ diœcesis seruetur. Cap. X I.

QVod idem à suis Clericis prętari iubeat, qui in aliena diœcesi, aliquo temporis spatio, proximè fuerint.

Qui intra statutum tempus, vel aliàs, menses tres ordines non susceperint, literas ea de re concreditas restituant. Cap. X I I.

SI verò qui eo spatio in literis præfinito, aut si nullum etiam præfinitum sit, duobus, aut tribus post datas, renouatasve literas, mensibus, ordines

non susceperit; tum literas illas, vel dimissorias, vel morum testimoniales, eo nomine sibi ab suo ordinario, vel superiore primum datas, vel recenter confirmatas, renouatasve, quam primum per loci distantiam potest, eidem per se, vel alium restituat, reddatve, nisi aliud ex causa ipse Episcopus iudicauerit.

Qui item ab suo Episcopo eos suscepturus est, quod ad morum suorum testificationes attinet, à quibus debet, iterum recentes illas ei afferat: exhibeatve.

Qui irretiti, & inhabiles à susceptione ordinum prohibeantur.

Cap. XIII.

SI quis vna aliqua culpa, impedimentove, vt infra irretitus tenetur, ne ad sacram ordinationem contra sacrorum Canonum præscriptum accedat, vt ne censuras, pœnasve canonico iure illis, qui tales, ad eam accesserint, constitutas, subeat. Rursus diligentiam Episcopus adhibeat, nè fraude, vel dolo quispiam sacræ ordinationi se se ingerat.

Impedimento irretiti hi sunt.

Minores natu.
Sacramento Chrismatis non confirmati.
Rudes, & ignari.
Criminosi.
Solenniter pœnitentes.
Neophyti.
Ebrietati, & gulæ dediti.
Impudici.
Lapsi post ordinem susceptum
Periuri.
Vsurarij manifesti.
Infames.
Ratiociniis obligati.
Serui.
Corpore vitiati.
Insigniter deformes.
Illegitimè nati.
Bigami.
Irregulares quouis alio modo.
Suspensi.
Interdicti.
Excommunicati.
Amentes.
Morbo caduco laborantes.
Energumeni.
Non examinati, & probati.

Ad Subdiaconatus, & Diaconatus ordines promouendorum, quæ præparatio requiratur. Cap. X I I I I.

SVbdiaconatum suscepturus, quò diligentius vitæ perpendat rationem, cui se, illum suscipiendo, sanctè obstringit; ac proinde re tota accuratius deliberata, puriori mente, ardentioriq; animi voluntate, ad rem tanti momenti accedat, priusquam eo sacro ordine initietur, aliquem semotum locum adeat, vbi ab omnibus curis, & occupationibus liber, cum omnis anteactę vitę suę peccata, diligenti conscientiæ discussione, ritè confiteatur, tum in salutaribus meditationibus, alijsq; spiritalibus exercitationibus totus versetur, duce, & moderatore sibi adhibito, religioso viro, earum vsu perito.

Quas item exercitationes, eodem prescripto, & modo, eo tempore, diaconi, cum ad Sacerdotij gradum accessuri sunt, piè ineant, ac prestent.

Nullus titulo aliquo, ad victum non sufficienti, promoueatur. Cap. X V.

NEmo titulo seminarij sacris maioribus ordinibus adscribatur, neque titulo, item beneficij, aut pensionis alteriusve census, quem ei ad victum, Episcopi iudicio, satis esse non constet.

Maioribus ordinibus initiandi prius ad Episcopum se conferant. Cap. X V I.

Sess.23. ca.5. de refor. *QVi maioribus ordinibus initiari volunt, ij, quod Tridentino decreto iussum est, inuiolatè planè seruent, vt mense scilicet, aut longiori, ante statam sacræ ordinationis diem temporis spatio, pro vt edicto Episcopali præfinitum erit, ad Episcopum se conferat.*

Quæ circa prima tonsura, & sacris ordinibus initiandos seruanda erunt. Cap. X V I I.

De Sacramẽ. Ord. c.7.n.13. *QVoniam verò prima tonsura, vt Cathechismi etiam Romani literis traditur, ad ordines suscipiendos quędam prępáratio ijs est, qui Dei ministerio dicandi sint: per multum propterea refert, omnem in illa conferenda, & suscipienda, diligentiam studiosè adhiberi. Quamobrem id quoque ab ijs, qui prima tonsura initiandi erunt, omnino seruari, ac prestari decernimus, nisi aliquando Episcopus aliud ob causam faciendum censuerit.*

Prædictorum prosequutio. Cap. X V I I I.

PRęstituto igitur tempore omnium, ac singulorum, tum etiam qui maioribus ordinibus initiandi, ad Episcopum accesserint, nomen, cognomen, parentes, patria, Ecclesia parochialis, intra cuius fines quisq; ortus, atque illa item, vbi proximè habitarit, rectè notentur Episcopi iussu. Ac præterea beneficium Ecclesiasticum, pensiove, aut patrimonium, illiusve generis census, cuius nomine, titulove quis sacros ordines suscepturus est. Hæc verò ipsa,

lite-

literis exarata à parocho, ab eove, cui Episcopus id negotij dederit, publicè de illis proponentur die festo inter missarum solennia in Ecclesia, & Cathedrali, & propria parochiali, & in illa quoque, in cuius finibus postremò domicilium habuerit, & vbi prȩterea Episcopus censuerit. Hac adhibita ratione inquirat diligenter is, cui id muneris Episcopus dederit, de eorum, qui prima tonsura, vel sacris maioribus ordinibus initiandi sunt, natalibus, ętate, vita, & moribus, ac cęteris, quæ oportet, à viris spectata probitate. Nec verò is testimonialibus solùm, quę eorundem, qui ordinibus initiandi sunt, nomine fient, vel afferentur, contentus omnino sit; sed aliunde, etiam si ita Episcopo expedire videbitur.

Morum testificatio qualiter habenda. Cap. X I X.

Quinimo quod ad mores illorum inquirendos attinet, testificatio ab ijs nulla conquiratur, quos suę vitæ testes ipsi attulerint, nominarintve, si id testimonij genus ab alijs, spectata integritate viris rectè haberi queat. Alia prȩterea omnis diligens cautio ab eo, quem huic numeri Episcopus constituerit, adhibeatur.

Quales, & quibus testimoniales sint transmittendæ. Cap. X X.

Literæ porrò, quibus tota hęc inquisitio, ac testificatio continetur, ad Episcopum rectè obsignatæ ab eo mittantur, cui id ille curæ mandauit. At verò, ne propter eiusmodi, aliamve diligentiam, quam pro sui muneris officio Episcopus in eorum, qui ordines suscepturi sunt, natalibus, ac moribus, cęterisq́, id genus, perquirendis adhibuerit, eorum quisquam excusetur, quominus præscriptas sibi de se, suisq́, conditionibus, qualitatibusve testificationes certas, infra constitutas afferat.

Edicto tempus conueniendi ordinandis, & afferendi testimoniales ab Episcopo statuendum. Cap. X X I.

Quas testificationes afferendi id tempus illi prȩstitutum sit, quo examen subituri, ordinis suscipiendi causa, ad Episcopum conuenient. Quod sanè tempus, Episcopali etiam edicto, significandum illis, qui in vrbe sunt, Feriam scilicet secundam Hebdomadę, statam sacræ ordinationis diem præcedentis, diœcesanis autem, alijsve ante feriam quartam hebdomadæ, in quam ipsa sacra ordinatio inciderit constituimus; id verò nisi pro numero eorum, de quorum agetur promotione, breuius, aut longius conueniendi tempus, edicto suo Episcopus præscribendum censuerit.

Quæ literis prima tonsura, & alijs ordinibus initiandi testata habere debeant. Cap. X X I I.

Omnis, quicunque vel ad primam tonsuram, vel ordines minores, maiores suscepturus est, ea singula quæ mox infra ordine statuuntur, de se literis legitimè testata suo Episcopo faciat.

Primo

Primò se legitimo matrimonio natum eſſe, aut ob natalium impedimentum, ſecum diſpenſatum eſſe.

2 Præterea ſe vel origine, vel beneficio Eccleſiaſtico perſonalem reſidentiã requirente, quod in diœceſi obtinet, vel decennali domicilio; vel alia quauis legitima ratione diœceſanum eſſe.

3 Tum à parocho, à ludiq; magiſtro, ut Tridentina Synodus Oecumenica iubet, aut ab eo, quem in quouis ſtudiorum genere audit, aut ſi in Seminario adſcriptus eſt, ab illius Rectore, aut ab alijs, quos Epiſcopus maluerit, obſignatas literas, afferat, quibus de vitæ ſuæ diſciplina, moribuſq; teſtatum fiat.

4 Doctrinæ item Chriſtianæ ſcholas ſe frequentaſſe, id teſtimonij afferat, vel à præfecto illarum in parochiali vicinia ſua conſtituto, vel ab eo, qui omniũ id generis ſcholarum curæ præeſt.

Hæc pręterea teſtimonia afferret, qui ſe prima tonſura initiari vult.

5 Sacro chriſmate confirmatum eſſe.

6 In Eccleſia frequentius, religioſiuſq; verſatum eſſe.

7 Spe eſſe, ſe in clericalis ordinis diſciplina permanſurum; hoc verò teſtimonium à Parocho, aut ab eo Sacerdote habeat, cui ab Epiſcopo in diſciplinam traditus eſt, poſtquam clericalis ordinis ſuſcipiendi animum, voluntatemq; ei patefecit.

8 Sacram item communionem crebrò per annum ſumpſiſſe.

9 Licebit etiam ſine teſtimonio tum ſumptæ communionis, tum frequentatę ſcholæ doctrinæ Chriſtianę ob cauſam admittere.

Proſequutio prædictorum. Cap. XXIII.

Qui verò aliquo minori, maiorivè ordine initiandus eſt, teſtimonium præter ea, quæ mox ſupra pręſcripta ſunt, afferat etiam de his, quę ſequuntur.

De prima tonſura, aut de ordine, quem proximè ſuſcepit.

De illius ordinis functionibus à ſe præſtitis; idque teſtificationis habeat à præfecto Eccleſiæ, cuius adſcriptus eſt. Nec verò etiam regularis, cuiuſcunq; ordinis ſit, admittatur, qui hoc teſtimonium non attulerit à ſuo ſuperiore.

De habitu clericali poſt ordinem proximè ſuſceptum, à ſe aſſiduè geſtato; quam teſtificationem à Parocho afferat.

De confeſſione frequentiori, ex decretorum noſtrorum præſcripto, cuius rei teſtimonium, obſignatum ab aliquo confeſſario Sacerdote, probato ad audiendas confeſſiones clericorum afferat.

De Sacra Communione, vt decretis noſtris iuſſum eſt, crebrius ſumpta. Hoc autem teſtatum afferat, vel à Parocho, vel à præfecto Eccleſię, in qua adſcriptus eſt, vel ab alio Sacerdote cui Epiſcopi iuſſu miniſtrarit.

Quæ præter cætera ad ſacros ordines promouendi particulariter teſtata afferant. Cap. XXIIII.

Qui Subdiaconatum, aliumve ſacrum ordinem ſuſcepturus eſt, ſcripta pręterea afferat, quibus pręter cętera teſtetur.

De se, ex præscripta formula, denunciationes in Ecclesia Cathedrali, & in aliis per Episcopum constitutis, publicè die festo inter missarum solennia factas esse.

Aetatem item, sanctione Tridentina præscriptam, annos scilicet viginti duos, si subdiaconatum; viginti tres, si diaconatum; vigintiquinque attigisse, si Sacerdotium suscepturus est.

Censum item vel Ecclesiasticum, vel laicalem, quem & pacificè possidere, & tantum esse constet, quantum ad vitæ eius sustentandæ usum satis esse Episcopus censuerit, secundùm loci qualitatem.

Quicunque verò subdiaconus, aut Sacerdos creandus est, id præter alia testificationis afferat, se spirituales exercitationes præstitisse.

Edictum pro ordinationibus qualiter, & quando ab Episcopo promulgandum. Cap. XXV.

VT & Episcopo, sacram ordinationem habituro, & iis, qui ordinis Sacramento initiandi sunt, satis temporis detur, quo præstare possint, quæcunque vel Sacri Tridentini Concilii decretis, vel nostris constitutionibus, ante stata illius sacræ ordinationis tempora, in iis præsertim qui maiores ordines suscepturi sunt, præstari iussum est; primò Episcopus, statis illis temporibus eam de more solenniter celebraturus, duobus ante mensibus, aut amplius, minusve, diem literis indicat: tum edictum, certa verborum formula conscriptum publicè proponi, Ecclesiæque Cathedralis valuis, aliisque ut consuetudinis est, locis affigi, idemque præterea à singulis Parochis promulgari iubeat.

Quo edicto omnes quicunque, vel primam tonsuram, vel ordines minores, maioresve suscepturi sunt, ad sacram ordinationem evocet. Certum præterea spatium præstituat, quo ad se omnino illi singuli, qui prima tonsura, aut aliquo sacro ordine initiandi sunt, ante stata ordinationis tempora conveniant.

Cap. XXVI.

CErtum item diem, sacræ ordinationi proximam edicat, qua primò, qui in urbe sunt, tum rursus alteram qua diœcesani, qui prima tonsura, aut aliquo ordine initiandi sunt, cùm præscripta testimonia afferant, tum stata examina subituri, præsto sint. Reliqua præterea omnia, & singula edicat, & commoneat, quæ vel à clericis, qui initiandi sunt, vel à Parochis, sacræ ordinationis causa præstari debent. Idem supra c. 21.

Edictum quod supra à Parocho promulgandum cum indictione diei ordinationis. Cap. XXVII.

PRoximo autem post illam edicti promulgationem die Dominico, Parochi, qui in urbe sunt, tum verò diœcesani ubi primùm literas indictionis diei sacræ ordinationis celebrandæ acceperint, Dominico die proximè sequenti, in sua quique Ecclesia illas publicè proponant, atque affigant, unà cum edicto, de sacra ordinatione.

Quæ orationes singulis diebus Dominicis pro ordinationibus per mensem ante sint habendæ. Cap. XXVIII.

QVo Dominico promulgationis die, ob sacram ordinationem proximè futuram, in singulis Ecclesijs Parochialibus, vt aliàs decretum est, processio de more agatur, Litanijs supplicationibus publicis, quibus vnusquisque secum mente reputans, quàm pauci operarij in messe multa sint, hoc Deum toto corde exoret, vt qui Dominus est messis, ipse mittat operarios in messem suam, ac lumen Episcopo præbeat, ut in ijs deligendis, quos ordinibus adscribat, quos verò Episcopus delegerit, ope diuina illi adiuti, in sanctitate, & iustitia ei seruiant, eiusdem gloriam omnibus in rebus sibi proponentes. Quod, vt eo nomine Deum populus supplex sæpius oret: id illum singulis diebus Dominicis per mensem ante sacræ ordinationis tempus, crebra cohortatione, Parochi intra missarum solennia præmoneant: at Dominico die illam proximè præcedenti, admonitione populum ad illud excitent, vt non modò supplicationes ob eam causam iam aliàs decretas, piè, religioseq; tunc obeat, sed illis ipsis statis, qui sequuntur, sacræ ordinationis diebus, frequens in oratione purè, sanctèq; versetur; vt Dei sanctorumq; ope, pijs fidelium precationibus impetrata, & Episcopus ordines ijs conferat, quos vtiles operarios Ecclesiæ Dei postulat, & qui ordines suscipient, in dies progressus maiores habeant in vita, morumq; sanctitate, religione, doctrina, ac prudentia.

Sup. idē de offic. examin. c. 8. *Id Episcopus quantum sibi per occupationes Episcopales licet, maximè curet, vt cum experimentum, examenve de ijs instituitur, qui ordinibus præsertim maioribus initiandi, quiq; Ecclesijs Parochialibus præficiendi sunt, ipse præsens in eo examine adsit.*

Etiam de cantus peritia, & diuini officij recitatione examen habendum est. Cap. XXIX.

QVicunque Ecclesiasticum aliquem ordinem suscepturus est, de eo periculum, experimentumve fiat, non solùm in literarum scientia, verum etiam in cantus peritia; tum præterea, si sacro ordini adscribendus est, in vsu, ac notitia, quam in recitandis diuini officij horarijs laudibus, precibusq; habeat.

Adscriptionis testificatio in testimonialibus fiat, quæ nihilominus iterum per Episcopum fieri poterit. Cap. XXX.

Sess. 23. ca. 11. & 13. & aperti°ca. 16. de reformat. *IN testimonialibus ordinis, ab vnoquoque suscepti, literis, fiat testificatio etiam Ecclesiæ, locive pij, cui is tum adscriptus est, ex Tridentino decreto. Nec uerò propterea quominus alij, uel Ecclesiæ, uel loco pio, eundem etiam postea ab Episcopo adscribi liceat, uetitum sit.*

Tem-

Temporum interſtitia ſeruentur in quibus ſi diſpenſari contigerit teſtimonialibus ordinum inſcribantur. Cap. XXXI.

STata illa temporum interualla, ordinibus, tum minoribus, tum maioribus ſuſcipiendis Concilij Tridentini decreto præſcripta, nè facile, ac paſſim ſine vllo delectu prętermittantur, omittanturve. Quod ſi de ijs aliquid ab Epiſcopo remitti, diſpenſarive contigerit, id in literis dimiſſorijs, teſtimonialibus ordinum teſtatum planè fiat. Seſſ. 23. cap. 8. de refor.

Ab alieno Epiſcopo ordinatus, quando hoc ipſum proprio Epiſcopo referat, & aſcribi curet. Cap. XXXII.

CLericus, qui ab ſuo Epiſcopo literis teſtimonialibus, dimiſſorijſue impetratis, ordinem ab alio Epiſcopo ſuſceperit; menſe poſt illum ſuſceptum, aut longiori pro loci diſtantia temporis ſpatio, in eiuſdem literis præſcripto, teſtificationem ordinis quem ſuſceperit, ſcriptam ſuo Epiſcopo afferat, ſi verò legitima cauſa impeditus eſt id per aliam præſtet.

At ubi primùm poterit, ipſe quoque Epiſcopum conueniat, vt & in eorum, qui ordinibus adſcripti ſunt, librum referatur, & certæ Eccleſiæ ſi nondum adſcriptus eſt, ex Tridentino decreto adſcribatur.

Qualiter, & à quibus functiones præſtari debent, & miniſtri ſuſtentandi ſunt. Cap. XXXIII.

VT & minorum ordinum functiones ad uſum reuocentur, & per eos tantùm præſtentur, exerceanturve, qui in illis conſtituti, adſcriptiuè ſunt, ad Tridentinę conſtitutionis præſcriptum, hæc decernimus.

Ubi fabricæ, capitula, monaſteria, Uniuerſitates, confratriæ, collegiave, item cuiuſuis generis, ac alij præterea quiuis homines, laicum cuſtodis, aut monachi, Vel alio nomine, certis etiam olim, huic muneri attributis bonis, fructibus, redditibus, aut alio quouis modo, nomineve, etiam pro libito ſuo, conſtituta mercede, habere, adhibereve ſolent, qui Eccleſiam cuſtodiat, aperiat, claudatve, campanas pulſet, aliaſve huiuſmodi Eccleſiaſticas functiones obeat: aut aliàs cenſus eſt, quauis ratione, huic ſuſtentationi attributus: eius laici hominis loco, clericus deligatur; qui pro ratione ordinum minorum, quos ſuſceperit, earum functionum munus, prętet: atque is conſtitutam illi mercedem, aut attributos fructus, redditusſve capiat; qui ſi ſatis non ſint, illa Vel capitula, vel monaſteria, uel collegia, uel alij ut ſupra, ad quos aliquo modo pertinet, quod deeſt ſuppleant.

2 *In omni uerò Parochiali Eccleſia clericum talem Parochus habeat, ut ex Canonum iure, & conſtitutionibus noſtris pręſcriptum; ſin autem Parochus, præ Parochialis Eccleſię tenui redditu, clericum ſibi in altari miniſtrantem ſuſtentare non poteſt, neque alij ſunt, qui ſuſtentent, populi ſit, totam ſuſtentationem, aut partem, quæ deeſt ſubminiſtrare.* Cap. Vt quiſque, ex. de vit. & hone. cler. infra de officio Parochi. c. 24. §. vlt.

3 *Quibus etiam in capellis, altaribusve quocunque vel tituli, vel deuotionis, & legati nomine missæ sacrificium fit, in ijs item singulis certum aliquem clericum, qui Sacerdoti, missam celebranti, inseruiat, sustentari iubemus. Quamobrem vbi non confratriæ, scholæve, non monasteria, Ecclesiasticæve fabricę, aut locorum piorum curatores, neque alij sunt, qui hoc clericalis sustentationis munus ibi præstare vltro velint, aut qui iure debeant pro eorundem capellarum, altariumve ratione præstetur, si ex tituli nomine in jis missa celebratur, eorum sumptibus, qui titulum gerunt; si ex legato, cuius certa summa sit, mercede ex eo detracta si ex deuotione, aliove nomine illorum impensis id præstetur, quorum nomine illud missæ sacrificium fit, siue locorum piorum homines illi sint, siue sodalitates, siue vniuersitates, siue priuatus aliquis. Si verò Capellæ, Altaris, aut legati, census, vsque adeo exiguus, ac tenuis est, quo clerici sustentandi onus sustineri non possit, ea ratio ab Episcopo ineatur, vt contributione vndiq; ex ijs capellis, altaribusve, quę in eadem Ecclesia, vel si ita necesse sit, etiam quę in parochiæ finibus sunt, pro ratione redditum, vel muneris, facta, huic clerici sustentationi satisfiat. Qui clericus omnibus illarum capellarum, & altarium sacerdotibus in missæ sacrificio ministret.*

4 *Quibus autem clericis, ita vt supra, prouisum erit, pro ratione minorum ordinum, quos susceperint, Ecclesiasticas functiones ijs in Ecclesijs, vbi sustentationem capiunt, ipsi præstent. Quibus verò in Ecclesijs tempore ab Episcopo pręstituendo non erit constitutus clericus, clericali habitu indutus, qui Sacerdoti missam celebranti ministret, quiq; Ecclesiasticas minorum ordinum functiones, illarum Ecclesiarum vsui, & cultui necessarias, pro ratione ordinis à se suscepti, obeat, in ijs, à nullo Sacerdote celebretur, nisi rei facultatem, ex vrgenti causa concedendam Episcopus iudicarit.*

5 *Ne verò laici, neve disciplinatorum confratres, alteriusve cuiusuis confratrię homines, ne moniales item, vt Canone vetitum est, benedictionem, thurificationemve, sibi mutuò, neque verò alijs impartiantur.*

6 *Clericus, ne Sacerdoti in altari ante ministret; quàm in illius ministerij functione ritè instructus sit, & ab eo probatus, qui in vrbe, & in vnaquaq; plebe ceremoniarum muneri, ex nostræ constitutionis decreto, pręfectus est.*

7 *Nec verò etiam Ecclesiasticus homo, Cantoris, Sacristæ, custodis, Clerici, in Missæ sacrificio ministrantis, munus, aliamve Ecclesiasticam functionem, in quauis Ecclesia suscipiat, nisi illius vniuscuiusque muneris in ea Ecclesia gerendi, ab Episcopo facultatem scriptam, vita etiam, ac moribus ab eodem probatus, impetrauit. Qui aliter susceperit, obierit ve, quiitem aliter, quàm præscriptum est, conduxerit, aut receperit, pro modo culpæ arbitratu Episcopi puniatur. De organista item, uel laico, vel Ecclesiastico homine idem constitutum, sancitumve sit.*

8 *Tabella ex omnium functionum pręscriptarum ratione, in omni Ecclesia Cathedrali collegiata, et parochiali sit, quæ in sacristiæ loco certo, perspicuéq; proponatur, vt clerici adscripti, suas quique functiones nosse, atque exequi ritè possint.*

Quæ

Quæ à ſuſcepturo ordines generaliter inueſtiganda erunt. Cap. XXXIIII.

INueſtigetur præterea, cum quis ordinem aliquem ſuſcepturus, ad examen uenit, quamdiu eſt, quo alium ordinem ſuſcepit, ut nemini ad altiorem gradum pateat aſcenſus, niſi in ſingulis alijs inferioris ordinis gradibus congruo temporis ſpatio perſtiterit, ad præſcriptum Tridentinæ ſanctionis, niſi aliud, ex cauſa Epiſcopus iudicauerit. Seſſ. 23. ca. 13. de reform.

An uim, & naturam, myſteriaq́ ordinis quem ſuſcepturus eſt, norit.

An item ritus, & ceremonias, quę ex libro Pontificali adhibentur, cum initiantur.

An eorum item ſignificationes ſanctiores.

An ſacrarum ueſtium, quibus induuntur, myſteria item, & ſignificata.

An functionum notitiam habeat, ordinis, quo quiſque initiandus eſt.

An earum uſum, exercitationemq́ rectè teneat, cùm in literis, tum etiam in cantu: in quo experimento adhibeantur cantus periti.

Quæ ſpecialiter pro vnoquoque ordine à ſuſcepturo inueſtiganda erunt. Cap. XXXV.

HAec generatim ab omnibus, & ſingulis explorentur. Nunc prętereа ſequuntur, quæ ſigillatim cuiuſq; ordinis propria, ſuo loco præſcripta, perquirenda ſunt, ita tamen, ut examinatores pro prudentiæ ſuæ ratione, quæ in ordinis inferioris examine, exploratione ve requirantur, aliquando etiam perquirant ab ijs, qui ſuperiori ordine initiantur.

Quæ à tonſurando.

De ijs, qui prima tonſura initiandi ſunt quęratur, & inueſtigetur.

Primùm, quàm ob cauſam ſe Clericos fieri uelint.

An ſecularis iudicij uitandi cauſa initiari curent.

An contentioſis litibus implicati.

An rixam, ſimultatemq́ exerceant.

Quod item artificium teneant, quave in arte, quove in uitę genere hactenus uerſati ſint.

An tales ſint, qui ſpem præbeant, Eccleſiæ miniſtros utiles ſe fore.

A quo Sacerdote, ſanctioris uitæ magiſtro, inſtituti ſint ad clericalis uitæ modum.

An legere, & pronunciare, & ſcribere norint, tum in utroque genere de ijs periculum fiat.

An doctrinæ Chriſtianæ pręcepta, inſtitutaq́ ſciant.

An epactæ intelligentiam habeant.

Præterea an Sacramentum confirmationis ſuſceperint.

Quæ pro minoribus ordinibus perquirenda.
Cap. XXXVI.

DE ijs verò, qui in minoribus ordinibus ascribi volunt, quæratur, experiundoq; cognoscatur.

An saltem primordia grammaticæ, & linguam latinam intelligant.

An scientiæ spes tales eos ostendat, qui digni sint, vt ad maiores ordines aliquando ascendant.

Quæ pro maioribus ordinibus examinanda.
Cap. XXXVII.

QVi verò sacris ordinibus vtpote Subdiaconatu, Diaconatu, Sacerdotio initiandi sunt, cum ornati, excultiq; ijs virtutibus esse debeant, quæ in clericis inferiorum ordinum requiruntur, sicut ad altiorem ordinis gradum ascendunt, ita virtutum, & probitatis, et doctrinæ quodam quasi ascensu præstare debent.

Quamobrem hoc in primis examinatores videant, an qui ordinis Sacramento initiantur, per singulos illius gradus, & in vitę spiritualis disciplina maiorem progressionem fecerint.

An breuiarium, anq; sacra Biblia, an item sanctorum Patrum volumina, Conc. Tridentinum, & prouincialia quoque, pręsentes constitutiones. Synodos diœcesanas, Cathechismum Romanum, rationale diuinorum Officiorum, & libros aliquos de vitæ spiritualis rationibus conscriptos, sui muneris vsui accommodatos habeant.

A Subdiaconis potissimùm de ordinum minorum quęratur, & maiorum differentia.

An in minoribus ordinibus probatus sit.

De voto item continentię, quod subdiaconatus ordini coniunctum est.

De Sacramentorum etiam doctrina saltem generatim.

Tum eorumdem periculum, experimentumve fiat in officij diuini recitandi ratione.

Diaconorum præcipuum examen. Cap. XXXVIII.

DIaconorum examen, experimentumve fiat, prætereà aliquanto diligentius de Sacramentorum doctrina.

Experimentum item aliquod fiat in concionibus habendis, ex ratione concionatorum examini pręscripta.

Præcipuum item examen Sacerdotum.
Cap. XXXIX.

AB ijs, qui sacerdotio initiari volunt, hæc sigillatim studiosius perquirantur.

An

An piè, & fideliter in ministerijs ante actis se gesserint.

An spectata pietate, anque castis moribus.

An pręclarum bonorum operum exemplum, & vitæ documenta ab eo expectari possint.

Hæc præterea quærantur.

Quid sit Missę sacrificium.

Qui illius sacrificij effectus.

Quę eiusdem partes.

Quæ mysteria in eo insint.

Quę sacrarum vestium significationes.

Quę in eo officio offerendo requirantur.

Vbi, & quando illud fieri non licet.

Quę dubia aliquando incidere possunt.

Quę explicatione opus habeant, vt illud rectè fiat.

Prosequutio prædictorum. Cap. X L.

TVm experimentum eorum ex præscriptis infra regulis fiat.

An sacrę confessionis aliquam peritiam habeant.

An ad alia item sacramenta rectè, riteq́, ministranda idonei sint.

An eorum cognitionem explicatiorem habeant ex interrogationum prę-scripto, vt infra de parocho.

An doctrinam item teneant, qua verbum Dei rectè tractare, concionemve habere possint.

Anq́, de re sacra, de christianarum virtutum officijs, atque de omni re ad salutem necessaria aptè populum instruere, aut docere possint.

Perquirenda maximè ab ijs, qui ad Sacerdotium, vel Parochialem aut confessiones audiendas seu conciones habendas se accingunt. Cap. X L I.

CVm verò à cęteris omnibus, vt præscriptum paulò ante est, qui clericali militiæ adscribuntur, de vitæ spiritualis, sanctiorisq́, institutis, atque exercitationibus perquiratur, tum maximè ab ijs, qui vel sacerdotio initiantur, vel Parochialem curam suscipiunt, vel sacræ confessionis audiendæ munus sumunt, vel in tractatione verbi Dei, sacrisq́, concionibus versari volunt.

A quibus omnibus, & singulis cum ad examen veniunt, pręter cætera, quæ ad sanctæ spiritualis vitę vsum pertinent, ea maximè explorentur, quę de orandi modo, deque omni sanctarum meditationum, cœlestiumq́, contemplationum exercitatione ab alijs, qui in eo genere religiose se exercuerunt tradita sunt.

Capita quædam præcipua ab initiandis diligenter inquirenda.
Cap. X L I I.

IN ijs, quę Oecumenica Synodus Tridentina de sacra ordinatione sta uit, vberius etiam prouincialium Conciliorum decretis explicata, multa sunt, quorum diligens ratio etiam in regularibus habenda est; atque eorum quidem capita quędam præcipua infra hoc decreto complexi sumus. Videat igitur Episcopus, vt quicquid de ijs ipsis capitibus, vel eodem Tridentino Concilio, vel Synodis prouincialibus, etiam generatim constitutum est, in illis initiandis quàm diligentissimè ab ipso seruetur.

Culpæ, impedimentave Canonica ordinis suscipiendi quarto Concilio enumerata.

Literę testimoniales superiores.

Testimonium de natalibus, & ętate pręscripta Tridentino Concilio.

Testificatio ordinis proximè suscepti.

Progressio in Ecclesiastica disciplina.

Testimonium bonum.

Denunciatio nominis in Ecclesia.

Ascriptio, & ministerium in Ecclesia, cui adscriptus est.

Exercitatio functionum ordinis suscepti.

Frequentia sacræ communionis.

Reuerentia, atque obseruantia erga Sacerdotes, & superiores.

Interuallum anni inter postremum ordinum minorum gradum, & subdiaconatum, ac rursus inter vnum, & alterum ex sacris ordinibus, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas, iudicio Episcopi aliud postulet.

Diligens examen Episcopi.

Literarum scientia, & cantus peritia, ac aliæ instructiones ad ordinis suscipiendi functiones ritè, rectéq; obeundas.

Vsus, & peritia recitandi diuinum officium.

Loco tituli, censusve testificatio præstitę professionis regularis, præscripta in Concilio prouinciali secundo.

Absentibus dimissoriæ non concedantur, nisi prius examinentur & à quibus.
Cap. X L I I I.

CLericos à diœcesi absentes, qui dimissorias literas petunt, Episcopus ad se, examinis causa euocet; liceat tamen ei aliquando, si hoc minus commodè præstari posse censuerit, examen illud speciatim Episcopo delegare, in cuius diœcesi illi morantur: at verò tunc literas dimissorias ne det, antequam examinis facti literas ab eo acceperit, cui illud delegauit.

Baculi, & mitræ ius habentes, etsi non Episcopi quando, & quibus primam tonsuram ordinesque minores conferre poterunt. Cap. X L I I I I.

Ne Abbates, aut alij etiam baculi, & mitræ iure vtentes, aliove eiusmodi priuilegio, & auctoritate conferendi minores, munitos, patiatur Episcopus tonsuram, neque minores ordines, id quod Tridentina Synodus vetuit, alijs conferre, quàm ijs, qui regulares sunt, et eorum iurisdictioni subiecti, nisi & ipsius Episcopi consensus ante accedat, & illi initiandi à suo Episcopo, vel regulari superiori attulerint literas dimissorias, non generatim, sed speciatim concessas. Nec verò quibusuis Abbatibus id permitti liceat, sed ijs tantùm, qui Sacerdotio initiati sunt, & statis benedictionis precibus consecrati.

Sess. 23. ca. 10. de reforma. c. Abbatis, de priu. lib. 6. Io. Andr. & Docto. in c. cũ cõtingat, de ætat. & qualit.

Qui nisi in recitatione officij Dominici, & Beatæ Mariæ periti fuerint à susceptione ordinum arceatur.
Cap. X L V.

Qui Subdiaconatus ordini adscriptus est, cum statim lege astrictus sit, Canonicarum horarum officium ex Breuiarij præscripto recitandi, nemo ad eum ordinem capescendum recipiatur, qui in horarij illius officij, cuius lege deuinctus tenatur, rectè, ac ritè recitandi vsu peritus non sit. Inferioribus verò ordinibus initiandi, qui nullum beneficium obtinent versati sint, in Beatæ Mariæ officij recitatione.

Clericus, si non seminarij titulo, alio tamen beneficij, vel census, qui alia adueniente prouisione extinguitur ad sacrum ordinem poterit promoueri.
Cap. X L V I.

Quod iam vetitum est, nè seminarij titulo, clerico cuiquam Episcopus ordinem aliquem sacrum conferat, id decernimus locum habere nisi cum beneficij seminario vnionis iure adiuncti, & vsui, & cultui ministerium est ab illo præstandum; tuncque certus annuus census constituatur, vnde qui eo titulo ordinem suscepit, sustentari queat Episcopi iudicio.

Nec verò tamen is in illo censu vllum ius habeat, cum primùm aliunde habuerit, vnde itidem vitæ suæ sustentationi Episcopi iudicio consultum, & prouisum sit. Quod si aliunde ex parte tantùm eius sustentationi prouisum sit; tunc extincta censeatur illa census attributio pro tanta parte, quantam ad illam sustentationem aliunde habet.

Quando familiari suo Episcopus sacrum ordinem conferre poterit. Cap. X L V I I.

Pensionis, & patrimonij, quod quis habet, & bonorum item, quæ perpetuò etiam eo nomine ab aliquo ei donantur, titulo, Episcopus sacrum aliquem

ordinem alicui, etiam familiari suo conferre potest. Idque de familiari, etiam si alienæ diœcesis sit, modò post triennium ab initio familiaritatis, si Ecclesiarum suarum, vel necessitatem, vel vtilitatem hoc flagitare iudicarit, vt sacris ille initietur.

Quando Episcopus sola sponsione suppeditationi victus absque alio titulo sacrum ordinem conferat. Cap. XLVIII.

AT verò etiam, si quis ei, qui sacris initiandus est, verè spondeat certa cautione, si quæ ad vitæ cultum vsui necessario sunt, suppeditaturum, saltem donec ei aliunde prouisum sit, huic ob Sacerdotum penuriam ab Episcopo sacer ordo conferatur, licèt sine alicuius etiam vel beneficij, vel patrimonij titulo.

Quæ circa veritatem patrimonij, seu pensionis constitutæ diligens inquisitio habenda sit. Cap. XLIX.

AT verò hæc in primis Episcopus diligentissimè videat, vt pensionem, patrimoniumve illud verè obtineat; vtque ea donatio sponsione verè, ac sine fraude, dolove facta sit: eiusq́; tabulę, vt ritè; & rectè confectę sint; vtque pensio, patrimoniumve, & quæ dono data sunt, tantum inde census percipiatur, vt satis esse possit, ad illius honestam vitæ sustentationem, qua in re omni cognoscenda promulgationes adhibeat, & reliquam diligentiam quarto prouinciali Concilio in hoc genere pręscriptam.

Quique ordinati, vt supra etiam familiares certę Ecclesię adscribantur. Cap. L.

VIdeat etiam omnino, vt quem cunque eiusmodi titulis ordinauit, etiam familiarem suum, certæ illum Ecclesię addicat, vbi ordinis suscepti functiones, ac munera, vt ipsius Concilij decreto cauetur, ipse verè pręstet.

Sermo ante ordines qualis habendus sit. Cap. LI.

EO sermone, quem pridie illius diei, quo sacra ordinatio celebratur haberi institutum est, illud in primis spectetur, vt quę monitiones postero die de libro Pontificali leguntur, disertis verbis; iisque vulgariter conceptis explicentur vberius. Vnusquisque porrò eorum, qui sacris ordinibus initiabuntur, etiam atque etiam diligenter admoneatur, quod, quamq́; sanctum munus suscepturus est.

Verùm eius sermonis vis, in subdiaconis potissimùm monendis versetur, quò rectius, dum integrum est, deliberare possint, an castitatem, quę perpetua illi ordini est annexa, profiteri velint, eoq́; accuratius, propterea in graui illa deliberatione videat, quid Deo auxiliante præstari posse sperent, neque in eo Ecclesiastico, spiritualiq́; munere suscipiendo, quicquam

agnatorum, vel huiusmodi aliena voluntate, sed sua spontanea deliberatione agant, nec verò in sacri eiusdem ordinis susceptione, vitæ huius commodum, aut alud quicquam eiusmodi, sed Dei honorem sibi propositum habeāt. Huius generis sermo, à quocunq; appositè habetur, vtilis ille quidem est, at multis partibus longè vtilior erit, atq; opportunior, si eundem Episcopus accuratè, studioseq́; habuerit.

Monentur adscripti quomodo functiones suas obire debeant. Cap. LII.

QVicunque clericus, alicui Ecclesiæ adscriptus, vbi ordinis à se suscepti functiones obeat, memor complurium sanctorum, qui vel toto vitæ tempore, vel multis saltem annis, in alicuius etiam minoris ordinis ministerio, munereve religiosè versati, ad altiorem se ordinis gradum prouehi passi non sunt, eorum recordatione, exemploq́; excitatus illud sedulò curet, atque adeo efficiat, vt ordinis, quo proximè initiatus est, præscriptas functiones, non elatè sed humiliter; non rarò sed frequenter, non negligenti studio, sed accuratè, piè, atque ritè præstet. Alioqui si in sanctis ijs functionibus negligenter, cõtraq́; ac præscriptum est, se gesserit: illud norit, eo voluntatis suæ testimonio, sibi apud Episcopum aditum præcludere, ad altiorem gradum ascendendi.

Quales functionum clerici ascripti testimoniales esse debent. Cap. LIII.

PRæfectus autem, rectorve Ecclesiæ testimonium de clerico facturus, qui functiones in sua Ecclesia obierit, hęc testificationis suę literis speciatim, vereq́; exprimat, quas scilicet functiones, & quamdiu, & quàm diligenter, & quàm piè, & quàm decenter, rectè, riteq́; pręstiterit.

Iuramentum præstandum, & quædam declarationes circa asignationes patrimonij, & promissiones prædictas. Cap. LIIII.

NE quis patrimonij ab alio cuiusuis conditionis homine assignati, aut promissionis titulo, quæ certa cautione de re omni victui necessaria suppeditanda facta sit, sacris ordinibus maioribus initietur, nisi præter cęteras superius pręscriptas cautiones, illud etiam publico instrumento caueatur, ea certa adiecta clausula, vt vterq; & qui patrimonium assignat, & cui assignatur iureiurando affirmet, id patrimonium verè possideri, obtineriq́;, ac nihil præterea inesse doli, & fraudis, nullumq́; esse eo nomine contractum initum, nullumque promissum factum, nec verò in posterum se aliquid acturos, facturosve esse, quominus clericus, qui initiandus est, assignato patrimonio verè, req́; ipsa vtatur, fruatur, proindeque si quid contra actum, gestum, factumve erit, id omne irritum, rescissum, atque planè ipso iure nullum, nulliusque roboris esse velle; si quid autem contra actum erit, ei præterea qui

sacris

sacris initiatus est pœna sit, vt statim ipso facto Episcopi arbitrio, ab ordinũ, quos suscepit munere, functioneq́, suspensus sit: nec alijs maioribus ordinibus ascribi possit.

Verùm nè qui patrimonium assignat aliquo timore deteneatur, quominus illud, vel assignet, aut cautione victus, qui clerico satis sit, prȩstet, sed quò magis ad id ipsum excitetur, statuimus patrimonium eo nomine assignatum, cautionemq́, item, ita ei vsui annecti, vt qui initiatus est, illud patrimonium, aut cautionem alienare, vel remittere nullo modo possit, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sit adeptus, vel aliunde habeat vnde viuere possit. Sed nec deliquendo amittere, vsq; adeo, vt ne grauis quidem criminis, quod ille admiserit, causa præscribi, nec fisco applicari queat: sed ad eum, qui assignauit, donauit, cauitq́, & ad eius heredes, aut ad alios, qui ab intestato clerico initiato succederent ipso iure redeat.

DE OFFICIO SACRISTAE.

Sacrista his intendat, quæ sequuntur. Cap. I.

ACRISTA habeat custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum Ecclesiasticorum, & totius thesauri Ecclesiastici.

Vasorum, vestimentorum, instrumentorum, & ornamentorum omnium altarium, & reliquorum omnium munditiæ, nitoriq́, consulat.

Eiusdem curæ sint lumina, cera, & oleum, vinum, hostias, candelas, & cereos, cȩteraq́, à Sacristia necessaria ad diuina officia prȩparet.

Aquam benedictam singulis hebdomadis, uel etiam sæpius, si opus erit, ipse renouet; uel ab alijs renouandam curet.

Altare maius, & omnia alia, præcipuè diebus festis, decenter ornet.

Hora congrua ipse, uel alius eius uice, campanæ sono det signum matutini, missæ, & aliarum horarum canonicarum.

Habeat in Sacristia tres tabellas; vnam in qua omnes missæ, & officia pro mortuis, & reliqua descripta sint, quæ ex imposito onere, ac munere, quacumque de causa in ea Ecclesia celebrari oporteat: alteram, in qua vniuscuiusq; dignitatis, præbendæ, cappellæ, altaris, seu alterius beneficij, & alijs diuinis officijs eius Ecclesiæ in missis, & alijs diuinis officijs obeundis debita munera contineantur; tertiam quam supra diximus à magistro chori conficiendam esse. Curetq́, vt quæ tribus his tabellis prȩscripta sunt munera, à quibus debet omnino prȩstentur.

Eiusdem officium erit operam dare, vt è Sacristia sermones de inanibus, profanisq́, rebus, multoq́, magis iurgia, rixæ, & turbæ omnes arceantur.

Laicos ibidem versari ne patiatur.

Nemini permittat, vt sacris vestibus induatur; nisi tunc, cum ei missa celebranda sit.

In ijs, qui primo, qui secundo loco, qui deinceps missam celebrare debeant, ordinem tabulæ seruandum curet.

Siquis autem suo tempori præsto non fuerit, vel ei, quem absens suo nomine substituerit, vel proximo post absentem, suo arbitrio, missæ locum det.

Duobus autem ad summum, potestatem faciat eodem tempore parandi se ad missæ celebrationem.

CAP. II.

Sacristia vnaquæq; habeat, quę sequuntur.

Primò armarium, uel uestiarium unum, plurave ad indumenta conseruanda, instructa suis capsulis, aut loculis, aliove modo, opereve multipliciter, ordineq́; distincta, pro Ecclesiæ ratione, uel suppellectilis copia.

Tum prǽterea oratorium separato, quantum possit, loco positum, atque disiunctum: ubi possit Sacerdos in solitudine se colligere, & orare ante, & post missæ celebrationem.

Labellum item cum manutergio appenso, ad manus abluendas, & abstergendas.

Tabulam etiam de orationibus, sacro vnicuiq; indumento accommodatis.

Tabellam quoq; appensam, in qua, & missæ, & anniuersaria singula, ordine notata sint: quæ vel ab uniuerso illius Ecclesiæ Clero, uel ab vnoquoq; in singulos dies, hebdomadasve peragi, prǽstarive debent; Ac reliquas item tabellas, Episcopi iussu confectas.

Sit in Sacristia item tabella, in qua singuli Episcopi, qui Ecclesię illi prǽfuerunt, notata temporum ratione descripti sint; vt frequentius Sacerdotes commeminerint pro illis preces, & sacrificia offerre.

Vestes autem sacræ, cęteraq́; ornamenta, uolumina item Ecclesię usui, ministerioq́; addicta, ac reliqua Ecclesiastica suppellex, & Parochiales itē Codices in Sacristia certis armarijs, rectè, atq; ordine asseruentur. Nec uerò sordibus, situ, squallore, puluereq́; obsordescant; sed quoad eius fieri potest, ab omni sorde, & inquinamento pura omnia, & singula sint, ac integra: ac nullo præterea modo lacera, sed sarcta, tecta, nec malè compacta.

Baptisterij, Sacrarij, Tabernaculi, Lunulæ, Vestium, aliarumq́; eiusmodi rerum forma, instructionum libro demonstrata, in Ecclesiæ Cathedralis Sacristia ponatur: ad cuius similitudinem reliquæ, quę in alijs Ecclesijs adhibentur, rectè confici possint.

In Sacristia ipsa silentium seruetur accuratè: neque in eam pateat aditus laicis, nisi necessariò.

Ecclesiæ dicata nè in profanos vsus concedantur, sed cautè obseruentur. Cap. III.

Caueant Ecclesiarum rectores, alijve ministri, nè aulea peristromata, tapetia, aliaq́; supellectilis, & ornamentorum genera Ecclesiæ, aut Sacristia addicta, ad domesticum vsum vllo modo vnquam adhibeant: nec verò

alijs

alijs vtenda dent. Vestes autem sacræ aliaq; indumenta, Missæ diuinorumq; officiorum cultui dicata, in vulgus cuiquam exposita ne sint, sed armario, vestiarioq; inclusa, claue obserentur.

Tabella missarum habenda. Cap. IIII.

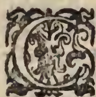
T*Abella, in qua certa omnis missarum celebrationum distributio, dies scilicet, hora, & altare, tum Sacerdos, qui celebrare debet, aptè descripta appareat, in Sacristia loco conspicuo proposita, atq; affixa sit.*

Aliqua censura irretiti qualiter tabella, & aliter publicandi. Cap. V.

I*Vbeat Episcopus in omni Sacristia certo conspicuo loco tabellam affigi, in qua eorum qui interdicti, aut excommunicationis vinculo irretiti sunt, nomina, & cognomina rectè descripta in omnium conspectu sint, vt & si quã doq; fortasse præsentes sint, à diuinis officijs, Ecclesiaq; eijciantur; & si contra nostrum decretum in ea censura prestiterint, in singulos menses ad eiusdem præscriptum de more denuncientur. Illorum præterea singulorum nomina, & censuræ item, quæ affecti sunt genus, octo post diebus, quàm interdicti, excommunicatiue sunt, ad regulares quoq; mittantur, vt cum istis ipsi etiam agant ad præscriptum constitutionis, quam summus Pontifex Bonifatius Octauus eo de genere edidit, quod si contrafecerint, pœnas subibunt ea ipsa constitutione sancitas.*

DE OFFICIO CVSTODIS.

Custos, quæ sequuntur diligenter obseruet. Cap. I.

VSTOS Ecclesiæ, vel quicumque alio nomine id negocium curant, obseruent diligentissimè, & clericos, & laicos, contra decorum, & honestatem Ecclesiæ delinquentes; eosque sui officij moneant, ac si non resipuerint, ad chori præfectum, vel Episcopum deferant.

Omnia, quæ Ecclesiarum honestati, ornamento, decoreve officere possint, prohibeant, & arceant.

Neve quemquam noctu in Ecclesia morari sinant.

Maximè autem vigilent, nè altaria spolientur, aut quidquam ex Ecclesia surripiatur.

Quales in Parochialibus Ecclesijs habendæ sint Campanæ. Cap. II.

P*AROCHIALIS Ecclesia, si campanas tres, grandiorem scilicet mediam, & minimam habere non possit, saltem duas, vbi fieri potest*

habeat; easq́, distincto soni concentu inter se rectè consentientes, pro varia diuinorum officiorum, quæ fiunt ratione, & significatione.

C A P. I I I.

S*Implex Ecclesia, oratoriumve, vnam tantùm campanulam habeat, vt Icban.12. Pont. constituit.*

Quid in campanis inscribi debeat. Cap. IIII.

C*Ampanis autem ipsis res nulla profana deinceps insculpatur, inscribaturve, sed crux, & sacra aliqua imago, vtpotè sancti Patroni Ecclesiæ, piave inscriptio.*

Campanæ sunt consecrandæ. Cap. V.

N*Eque rursus eæ in turrim campanilem sustollantur, antequam ab Episcopo ritè precibus, ac benedictione consecratæ sint.*

Certus modus in pulsatione campanarum per Episcopum committendus. Cap. VI.

E*Piscopus pro temporum ratione, ac vicissitudine certam horarum, certumq́, interuallum pulsandis campanis præscribere curet, quibus diuinorum officiorum significatio detur. Quæ certa interuallisq́, distincta pulsationis ratio in tabella edita ordine notetur, vt & vrbanis, & diœcesanis Ecclesijs vsui rectè accommodata, vbique eadem ad præscriptum eiusdem Episcopi seruetur.*

Vestes sacræ illius coloris quem rubricæ requirunt in celebratione diuinorum habeantur. Cap. VII.

S*Icut Sancta Mater Ecclesia pro temporum, officiorumq́, ratione, sacrarum vestium apparatum, ornatumq́, coloribus distinctum esse voluit; ita quemadmodum etiam Missalis Romani rubrica præscribit, in omni Ecclesia, & altare, & Sacerdos celebrans, siq́, solenniter fit, Diaconi etiam, & Subdiaconi, & alij eiusmodi ministrantes, sacro vestium amictu, vt pro Ecclesiarum facultatibus fieri potest, induantur; qui colore distinctus, diuinorum officiorum ritui, & temporum rationi conueniat.*

Quibusdam diuinorum celebrationibus cantores laici quales esse, & incedere debeant. Cap. VIII.

C*VM Clerici desunt, qui cantorum in diuinis officijs partes præstent, ita vt laicos homines ad id muneris aliquando mercede conduci, adhiberive necesse sit; tunc ij non solùm in Missa solenni, & diuinis officijs, id quod in multis Ecclesijs vsu seruatur, sed & in processionibus, & in funerali bus, & in alijs Ecclesiasticis actionibus, ad quas, vel in Ecclesia, vel foris adhibentur, cùm id munus gerũt, habitu clericali superpelliceoq́, decenti vtãtur: vita pręterea, & moribus ab Episcopo, scripto ante probati sint. Nec verò*

contra

contra quam præscriptum est, cuiquam laico in Ecclesia musici munus illis diuinis, Ecclesiasticisve officijs, aut in Ecclesia, aut foris concelebrandis committatur: nec rursus ille suscipiat, geratve, pœnis mulctisve propositis arbitratu Episcopi.

Qui contrauenientes prædictas pœnas luent. Cap. IX.

E*AS autem pœnas luat, tam qui susceperit, quàm qui commiserit, dederit, conduxerit, permiseritve: quicunque sit, siue Capitulum, siue fabricæ administratores, siue rector Ecclesiæ, siue Confratriæ præfecti, siue alius quispiam, ad quem id pertineat.*

Qualiter consuetus tridui hebdomadæ sanctæ strepitus sit edendus. Cap. X.

T*Riduo illo hebdomadæ sanctæ, quo ex sanctæ Ecclesiæ consuetudine strepitus, & fragor fieri solet, ad significandam in Iesu Christi passione, illarum rerum omnium commotionem, is semel tantùm, post extremam matutini officij orationem adhibeatur, ad rubricæ præscriptum.*

Cura verò sit eorum, qui Ecclesijs præsunt, vt à populo religiosa pij, mœrentisq; animi meditatione, ille fiat.

DE OFFICIO OSTIARII.

CAP. I.

STIARIVS fores Ecclesiæ custodiat.

Ecclesiam suo tempore claudat, & aperiat.

Infideles, hæreticos, excommunicatos, & alios, quibus iure interdictum est, ab Ecclesia arceat, & eijciat.

Ne populum propius ad Sacerdotem, rem diuinam facientem accedere patiatur.

Campanas pulset.

In Ecclesia dormientes, vendentes, ementes, deambulantes, colloquẽtes, aliave ratione officia diuina perturbãtes, & quouis modo indecorè, atq; irreuerẽter se habẽtes, moneat; si pertinaces sint expellat; aut ad superiorẽ deferat.

Mendicantes excludat.

Ecclesiam verrendam curet.

Bruta deniq;, canesve expellat; quidquidve in Ecclesia dedecet, amoueat.

CAP. II.

C*Lericorum sit ostiarij functiones in Ecclesia Cathedrali obeuntium, Ecclesiasticos homines, supplicationum processionumve causa in certum locum congressos, si quos vagantes deambulantes, colloquentesve animaduerterit, Episcopi auctoritate prohibere; tum etiam contumacium nomina ad eundem deferre.*

DE

DE OFFICIO LECTORIS.

CAP. I.

ECTOR in Ecclesia Prophetias, quæ in missa legendæ sunt, & lectiones pronunciet, quæ ex veteri, & nouo testamento in matutinis dicuntur.

Pueros, si ita Episcopo videatur, prima fidei rudimenta doceat.

DE OFFICIO EXORCISTAE.

Quæ imprimis curare, & cauere debeat exorcista. Cap. I.

EMO energumenis manus imponere, aut causa eijciendi Dæmones exorcismos legere audeat, nisi exorcistæ ordine sit initiatus.

Is exorcismos memoriæ mandare studeat, idq; ex libris, Episcopi iudicio comprobatis, & cum res postulauerit, vel eo munere fungi oporteat, id ne agat; nisi consulto, & consentiente Episcopo.

Episcopus autem nemini, ne Sacerdoti quidem permittat, vt id munus exequatur: nisi eius ætatem, & mores probarit.

Caueat etiam, nè intercedat vllus in exorcismis quæstus, neve vlla curiosa percunctatio, præsertim, quæ ad diuinationem pertineat.

Licentia exorcizandi prius ab Episcopo impetranda.
Cap. II.

N*E Sacerdoti, clericove sæculari, aut regulari, exorcismum energumenis adhibere liceat, nisi is exorcizandi facultatem, scripto exaratam ab Episcopo impetrarit.*

Quam facultatem, vbi quis probatus obtinuerit, hac, quæ mox infra ordine præscribentur, accuratè seruet, atq; exequatur.

Quæ ab exorcista sint prius inquirenda. Cap. III.

A*Ntequam exorcizare aliquem aggreditur, perquirat in primis, energumeni, energumenæve vitam, ac mores, tum exploret actiones, & medicum, si expedire censuerit, consulat, adhibeat ve, vt videat, an quod ab illo, illave agitur, fiat morbi alicuius, aut bilis atræ vi, an verò sponte, ac dissimulanter, an denique dæmonis malorumq; spirituum vexatione.*

Videat item, an ille excommunicationis vinculo irretitus vnquam fuerit, anq; absolutionem ritè acceperit.

Manus

Manus à munere excutiat. Cap. IIII.

IN hoc exorcizandi munere, euiusve occasione non modò quæstum fugiat, sed ne doni, aut muneris quicquam, vel minimum capiat.

Quo loco, & quibus præsentibus fiat. Cap. V.

NE in ædibus laicalibus, locisve priuatis, sed in Ecclesia, loco aperto, & conspicuo, neque in omni quauis Ecclesia, sed in ijs solù m, quas cer tas Episcopus statuerit.

Neque in conspectu multitudinis, non remotis tamen arbitris, sed præsentibus viris honestis, atq; ætate grauibus, in ijsq́, vno saltem, vel duobus Ecclesiasticis hominibus.

Quos mulieri energumenæ dum exorcizatur adhibeat. Cap. VI.

MVLIERI autem energumenæ cum exorcismum adhibet, id præstet, duobus ætate, vitaq́, probatis viris, tum fœminis etiam, itidem probatis, præsentibus, ijsq́, omnibus si fieri potest, energumenæ consanguineis, aut affinibus.

Prosequutio prædictorum. Cap. VII.

MARES, aut alios præsentes adesse ne omnino patiatur; nisi vnum Ecclesiastici ordinis hominem.

Quando, & qualiter fieri debeat exorcismus. Cap. VIII.

NE ante ortum, nec verò post occasum solis quemquam exorcizet. Ne duos simul eodem tempore, sed vnumquemq; sigillatim, ac separatim. In huius muneris functione, grauiter, piè, & religiosè in primis se gerat.

Præparatio opportuna exorcistæ. Cap. IX.

QVamobrem pridie illius diei, quo alicui exorcismum adhibere inceperit, se ieiunio, & oratione præparare studeat. Tum confessus, conscientia ab omni culpa, pura, ac munda, magna cum humilitate, & fide, memor potestatis, quam à Domino acceperit expellendi dæmones, ad id munus obeundum accedat.

Missæ sacrum à quibus prius faciendum. Cap. X.

SI Sacerdos autem est, antequam exorcismum incohoet, missæ sacrum faciat, si id commodè præstare potest.

Prius conscientia energumeni expianda. Cap. XI.

ENergumenis verò exorcismum ne adhibere incipiat; nisi illi primùm cõfessi sint: adhocq́, eos cohortetur, vt omnis anteacta vitæ peccata diligenti conscientiæ discussione confiteantur.

Monitiones energumenis faciendæ. Cap. XII.

T*V M sæpè moneat, vt precibus, orationi, & sanctis meditationibus, & pietatis studijs, atque exercitationi se dent; religiosas Ecclesias, vbi sanctorum reliquiæ recondita sint, certis diebus piè visitent; ieiunia prę terea, & in sexta quaque in primis feria, quo die passionis Iesu Christi Domini memoria recolitur, religiosè amplectantur.*

A quo contactu cauere debeat exorcista, sui, & altaris. Cap. XIII.

C*Aueat dum exorcizat, nè energumenæ mulieris capiti, corporive, nisi cum magna honestate, atque cautione manum adhibeat; nève energumenum energumenamve altari imponat, nève quicquam aliud agat, quod offensionem præbeat.*

Ad formam libri comprobati exorcismus fiat, eiusque regulę tabella descriptæ habeantur. Cap. XIIII.

N*E alijs verò exorcismis, precibus ritibusq; ad id munus vtatur, nisi ad libri à Santa sede Apostolica comprobati rationem præscriptam. Cui nihil ab eo addi, detrahi, aut mutari fas sit.*

Præscriptas regulas, quò diligentius seruet, tabella descriptas, eo loco sibi proponat, vbi potissimùm id munus geret.

Exorcistæ in ieiunijs exerceantur. Cap. XV.

E*Xorcistæ munus, cum sit energumenis manum imponere, à quibus, vt mali spiritus eyciantur, ieiunia, & orationes Christi Domini testimonio adhiberi iuuat: eos porrò clericos, qui in exorcistarum numero adscribētur, vel hoc officium exercent, curet Episcopus in ieiunijs, & orationibus frequentius se se exercere.*

DE OFFICIO ACOLITHI.

CAP. I.

COLITHVS, *Subdiaconos, & Diaconos, ad altaris obsequium affectans, eis inseruiat.*

Lumina accendat, & defferat.

Vrceolos vini, & aquæ ad missæ sacrificium paret.

Qualiter Acolithi, ad comitatum Episcopi restitui debeant. Cap. II.

V*T Acolithi munus, quod præter cęteras functiones fuit, Episcopū comitari, ad eam ipsam functionem, aliqua ex parte restituatur, curet Episcopus clericos, quos in eo ordine adscripserit, eam in loco, vbi ipse, aliquando*

præstari, vt opus esse censuerit, præsertim, cum ad aliquod Episcopale munus obeundum accedit. Si quæ complures eiusdem ordinis sunt, rationem certam ineat, vt per regiones distincti, in orbem id muneris præstent.

DE OFFICIO THESAVRARII.

Distributiones, poenæ a Thesaurario iniuncta, ritè fiant. Cap. I.

THESAVRARIVS *Capituli, siue alius quocumque is nomine dicatur, qui quotidianas distributiones partitur, curet ipsas vnicuique distribuendas pro rata parte laboris, & officij ex iuris, & nostrarum, & prouincialium Constitutionum præscripto, & ex ordine librorum punctatoris.*

CAP. II.

IS *distributiones eorum, qui absentia, vel errati causa notati fuerint, ne persoluat, si id fecerit tantundem de suo det, quod in Ecclesiæ vsum confe ratur, & ob eam causam etiam vnius mensis distributiones amittat.*

DE OFFICIO MANSIONARIOrum, siue Cappellanorum.

Quæ agere, & cauere debeant Mansionarij, seu Cappellani, & qualiter eisdem prouidendum sit. Cap. I.

MANSIONARII *siue Cappellani, qui chori sunt quasi quædam columnæ, totum ferè horarum, ac diuinorum officiorum põdus sustinentes, munus suum accuratè obeant.*

Cum oportuerit, ad lectorile accedant, vt Antiphonas, Responsoria, Gradualia, & alia huius generis canant.

Solennibus festis diebus, & quoties opus erit, pluuialia induant, nisi alij nominatim huic officio præfecti sint.

Si muneri suo defuerint, illius horæ, in qua non satisfecerint, distributione priuentur, & alij eius arbitratu, qui choro præsidet, illorum officij partes suscipiant.

Iidem, vt muneri suo commodius satisfacere possint, ab ijs oneribus liberentur, quibus ad chori vtilitatem, magistri ceremoniarum, & eius qui choro præsit, arbitrio leuandi videbuntur; neque quo tempore diuina officia in choro fiunt paruam Missam celebrent, nisi necessitas postularit.

Eisdem Episcopus honestum stipendium constituendum curet, quod, si illis etiam dantur distributiones, eodem tempore, quo Canonici, pro officij, & laboris modo eas percipiant.

Duo ex prædictis qualiter, & ad quod opus singula hebdomada deligendi sunt; & contumaces quomodo puniendi.
Cap. II.

EX Mansionarijs siue Chori Cappellanis duo in singulas hebdomadas deligantur, idq; in orbem fiat, nisi aliud probatus Ecclesiæ mos requirat.

Horum alter officium ordiatur, & perficiat, consistens in medio choro, vel ad lectorile, quod ab ea parte sit, vbi is fuerit.

Alter Psalmorum tonum instituat pro tempore, & Antiphonarum, quę vbi legendæ fuerint, ab ipso tantùm, vel solùm ab alio legantur, nisi id munus aliquis ex pueris seminarij adimpleuerit. Diebus verò festis, in decantādis Antiphonis, Canonicis, & alijs voce præeat: & quæ cantanda, vel legenda sint, ipsis indicet, is antequā officium incboatur, chorū ingressus, libros prępparet, Missam, Psalmos, Antiphonas, & alia, quę vsus requisierit inueniat.

Mansionarij siue Cappellani in suo munere contumaces, vel negligentes, pro modo culpæ, iudicio eius, qui choro pręsit, distributionibus careant.

Qualiter prædicti, & his similes cooptari debeant etiam suffragijs Canonicorum. Cap. III.

CVM de mansionarij, aut alterius Ecclesiæ ministri, qui Canonico inferior est, cooptatione agetur; is etiam præscripta Canonicis cooptandi ratione, à capitulo Canonicorum probetur; Cui probationi quatuor, plure ve, eiusdem ordinis ministri, à præfecto capituli peritiores delecti, interesse possint, quorum de eo cooptando sententiam capituli præfectus rogabit; tum illis remotis de approbatione, aut reiectione capitulum decernet, suffragijs occultè latis.

DE OFFICIO PVNCTATORIS.

Punctator habeatur, qui iuret, omnesque rectè notet.
CAP. I.

PVNCTATORIS creandi, morem in omnibus Ecclesijs Cathedralibus, vel Collegiatis retineri iubemus.

Is in mensem, vel in alium certum tempus pro cuiusq; Ecclesiæ consuetudine à capitulo constitutus, iuret, se in officio suo obeundo fidem, ac diligentiam præstiturum.

Studiosè exploret, & in libro punctationum notet omnes, quicunq; ij fuerint, qui sacras horas, & diuina officia nō obierint; quiq; contra, q̄ his, alijs ve nostris siue prouincialibus constitutionibus pręscriptū est, in choro quidquā fecerint, qua in re is vllius non odio, non amore, non spe, non metu moueatur.

Non ritè notans in quam pœnam incurrat. Cap. II.

SI aliquem iniuria notarit, de suo ei satisfaciat; si verò notandum prætermiserit, de suo item tantundem det; quod in Ecclesiæ vsum conuertatur; & integras vnius hebdomadæ distributiones amittat.

Liber punctationum qualiter custodiendus, & ostendendus, & punctator diuinis intersit; aliter quomodo prouideatur, & in quam pœnam incurratur. Cap. III.

LIbros punctationum diligenter custodiat, & Episcopo quoties voluerit, & capitulo singulis mensibus exhibeat. Quo tempore is in officio punctatoris permanserit, sacris horis, & officijs omnibus intersit; nisi absit de eius licentia, qui Choro præsidet; quo tempore alium, ab eodem chori præfecto probandum, substituat, qui suo muneri satisfaciat: si secus fecerit, pro singulis vicibus vnius diei distributionem amittat.

Quando alter ab Episcopo adhibeatur punctator, qui eadem quę supra præstet, libriq; conferri debeant, & qualiter omnis controuersia tolli. Cap. IIII.

VT autem hoc officium melius exerceatur, neminiq; aliquid iniustè, aut remitti, aut adimi possit; pręter delectum à Capitulo, alter punctator ab Episcopo creetur, si ita ei expedire iudicauerit.

Is, suprascripto iureiurando apud Episcopum præstito, altero in libro omnes, qui suo muneri defuerint, notet.

Singulis hebdomadis ambo punctatores libros inter se conferant: & si qua in re discreparint, Episcopus, vel eius Vicarius illico omnem eorum controuersiam sine vlla forma iudicij, sublato quocumque etiam appellationis impedimento, dirimant.

Episcopus deligat ad id punctatoris officium, quem voluerit, idoneum clericum.

Eidem Episcopo facultas sit, de ea Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia, in qua punctator creandus sit, omnes, quoscumque libuerit, propositis pœnis suspensionis à diuinis, & alijs suo arbitratu cogendi, vt id munus suscipiant, & obeant; si malitia Canonicorum hac diligentia indigere Episcopus iudicauerit.

Iuramentum per punctatores etiam à Synodo diœcesana præstandum est. Cap. V.

QVod de punctatorum iureiurando supra sancitum est, id & ab ijsdem, & vnoquoque item punctatore, qui vel festi diei, vel funeris, vel anniuersariorum, vel processionum, vel aliorum deniq; diuinorum officiorum causa, etiam in Collegiatis, alijsve Ecclesijs, constitutus est; præstetur, non modò cum punctatoris officium suscipiunt, verum etiam in publica diœcesana

Synodo

Synodi conuentu, qui habebitur, dum ipsi id officium gerunt; quo religiosius vnusquisque eorum excitetur ad debitum in munere suo obeundo diligẽtiam, officium, cum fidelitate coniunctum adhibendum.

Pœna non iurantis. Cap. VI.

SI quis autem punctator non iuratus, id munus inierit, aut gesserit, mulctetur pro modo culpæ Episcopi arbitratu.

Quanto tempore eorum duret officium. Cap. VII.

VNiuscuiusque punctatoris officium, ac munus deinceps trimestre sit; quod tempus ab Episcopo, & ab capitulo, suo cuique punctatori, prorogari liceat.

Errata quorumcumque notanda. Cap. VIII.

PVnctatorum, quos Episcopus, capitulumq́, constituerit cura, & officium sit, tum capituli vniuersi, tum vniuscuiusque dignitate præditi, canonicive absentiam, & errata notare.

Punctationes distinctè pro absentia, & erratis faciendæ. Cap. IX.

VNusquisque eorum, quò ad notandi rationem attinet, in ijs omnibus, & singulis, quæ in nostris decretis, eo de genere præscripta sunt, sui muneris, curæq́, partes præstet.

Accuratè in primis, recteq́, notet, non eos solùm singulos, qui statis Canonicis horis è Choro abfuerint, verum etiam vnumquemq́, contra nostrorum decretorum præscriptum in Choro, in processionibus, in funeralibus, diuinisq́, alijs officijs errantem, peccantemve.

Quando ad Canonicorum præsentium absentiæ, & errata referri, & controuersiæ à præfectò Chori si valeat, aliàs à Vicario Episcopi decidi debeant. Cap. X.

VNusquisque præterea punctator singulis diebus, cum diuina officia peracta sunt, quos pro absentiæ, aut erratorum ratione in Choro notarit, eos præfecto Chori, prẹsentibus alijs de capitulo, qui eo loco tunc adfuerint, in Sacristia, aliove loco, vbi superpellicea, Canonicalesve cappas, & induunt, & exuunt, cum primùm eò Clerus, collegiatim à Choro redierit, nominet, errataq́, singula exponat. Si quis verò erit, qui aliquam absentiæ suæ, alteriusve facti causam afferat, quamobrem se contra prẹscriptas regulas quicquam non egisse, admisisseve; nec propterea absentiæ, vlliusve errati pœnam commisisse putet; id tunc Chori prẹfecto corã punctatoribus planè significet. Nec verò si punctator contradicat, is cum illo nõ modò non cõtendat,

neque verbum vllum commutet, sed ne respondeat quidem: immò verò statim inde secedat. Præfectus autem cæteris præter punctatorem, semotis, de re tota deliberet; atq; si ita planè rem se habere manifestè compererit, nullam, vel absentiæ, vel errati culpam ille commiserit, illius punctationem in Choro notatam, deleri iubeat. Si verò ita sanè non constiterit; in librum punctationum omnino referri mandet. Quod si qua, vel difficultas, vel ambiguitas erit; Vicarius Episcopi consulatur, qui totam rem statim sine forma iudicij, liberè arbitratu suo statuat, vt iam est sancitum.

Sin autem hęc, notatos, errataq; in Sacristia; aut alibi Canonicis, Capitulove nominandi, seu exponendi ratio, aliquid vel incommodi, vel turbæ, vel dissensionis, vel rixæ, offensionisve afferat, vt punctatores ipsos, ab officij sui libertate deterreat; Episcopo integrum sit, illam omittere, rescindere, atque abrogare, & vt magis expedire censuerit.

Quos alios etiam punctator notet. Cap. XI.

PVnctator præterea, qui vel idem, vel alius sit, ab Episcopo constituatur, cuius officium erit, singulos mansionarios, Capellanos, Sacristas, custodesve, aliosve Ecclesiæ ministros, Chori officijs adstrictos, qui statis horis ab illis abfuerint, quive contra nostras ordinationes, aliave, vt supra, errata cõmiserint, diligenter obseruare, eosdemq; in Choro quam primùm notare.

CAP. XII.

Supra satis dictum.

HIC item punctator iuret; officium tribus mensibus gerat; absentes, & errantes obseruet, notet; notatosq; in Sacristia nominet: & statam in libro punctationem seruet; & in suo munere cętera omnia, quæ alijs punctatoribus præscripta sunt præstet.

Quando dictorum librorum collationes, supputationesq; faciendæ, & subscribendæ erunt. Cap. XIII.

SIngulis hebdomadis, vt est supra decretum, punctationum suarum libros conferant inter se punctatores illi, quorum alter ab Episcopo, alter à Capitulo delectus est: ex qua collatione, tum quicquid pro suæ quemque personalis in Choro residentiæ munere prçstitisse; tum rursus, pro absentiæ, erratorumve ratione, quoties officio suo defuisse, diligenti punctationum supputatione facta, constiterit, id firmum ratumve vsque adeo sit, vt eo collato, in singulas hebdomadas calendo, tribus primis vniuscuiusque mensis diebus canonicalis ministerij, aut opere, quam quis in Choro præsens, mense proximo superiori rectè, & ritè obierit, certa, firmaq; supputatio, à præfecto Chori, & à punctatoribus constituatur, qui præterea eo nomine constitutæ illi supputationi subscribant.

CAP. XIIII.

Supra idem c. 10.

EAM verò cautionem punctatores adhibeant, vt cum in libris conferẽdis aliquid compertum esset, quod vllo quouis modo discreparet; ante-

quam illa

quam illa punctationum, distributionum ve supputata ratio constituatur, quę stata, firma, & subscriptione munita sit, Episcopum, aut eius Vicarium consulant; qui sine vlla forma iudicij, omnem controuersiam dirimat.

Qualiter redditum capitularium totius anni supputatio facienda sit. Cap. XV.

AD certam illius collatæ, & constitutæ supputationis rationem, mense Octobri, aliove singulis annis, omne, quod ex communi Capituli censu habere quis debet, rectè pro vniuscuiusque Ecclesiæ more supputetur. Cui supputationi, calculove, præfectus capituli, & alter Chori, item punctatores, caneparius capituli, & si ita capitulo videbitur, duo item alij, à capitulo delecti, pręsentes adsint. Vid. d. c. 23. §. vlt.

Quæ cautio in dicta supputatione habenda sit, & qualiter subscribenda sit. Cap. XVI.

IN eo omni calculo cautio omnino sit, vt vnicuiq; verè detrahatur, quod detrahi par est, pro ratione dierum, & horarum canonicarum, quibus à Choro, diuinisq; officijs abfuerit: nisi illum, ijs causis abfuisse contigerit, ob quas Tridentina sanctione, Constitutionibusq; Prouincialibus quis licet absens, in præsentibus tamen censetur.

Tum detrahatur item pro ratione erratorum si quę ille commiserit.

Huic supputationi ita initæ, ac detractæ, pręfectus capituli, & item Chori, & illi duo à capitulo delecti, ac punctatores item subscribant.

Cui & cur prædicta supputationum scripta ritè obsignata tradi debeant. Cap. XVII.

TAbulæ verò, syngrapha, aut scripta huius sic initæ, & subscriptione obsignatæ supputationis, thesaurario, Caneparione Capituli tradantur, vt, quod vnicuique debetur, statis temporibus, pro illius constituti calculi ratione persoluat. Aut eidem consentienti, quantum quisque pro illius supputationis ratione, habere, capereve debet: tantundem cedat è communi residentiæ censu.

Ne ante statuta tempora distributiones persoluantur. Cap. XVIII.

NE Capitulum, aut Thesaurarius, Caneparius ve Capituli, alius ve quicunque, qui distributiones partitur, cuiquam de Capitulo, alij ve Chori ministro, etiam qui præsens diuina officia obierit, nè eo quidem nomine, quod distributiones iam suas, residentiæ munere eum fecisse constet, ante stata solutionis tempora persoluat, uel eo nomine cessionem alicuius exactionis ante faciat.

Ne item, nisi recepta syngrapha ritè subscripta, soluantur.
Cap. XIX.

CVM verò solutionis stata dies venerit; ne cuiquam item soluat, cedatve, nisi tabellam illam, syngraphamve acceperit, cui à praefecto Capituli, & à Praefecto item Chori, & à punctatore etiam Episcopali, & ab altero item Capitulari, & alijs praeterea duobus subscriptum sit; si quos supputationi Capitulum constituerit: ac praeterea, nisi mandatum solutionis, cessionisve, à praefecto capituli acceperit, ab aliove, ad quem de more spectat.

Praedictis contrauenientes, quibus poenis afficiantur.
Cap. XX.

SI verò plus soluerit, vel cesserit, quàm supputationis ratio tulerit, aut ante soluerit, cesseritve, quàm certa illis supputationis syngrapham subscriptione, vt supra obsignatam acceperit: vnius mensis distributionibus, & alijs arbitratu Episcopi mulctis Sacristiae, aut sodalitati Corporis Domini in ea Ecclesia constitutae, alijve pio loco attribuendis, plectatur. Quibus poenis mulctisve praefectus etiam Capituli, & Chori item, & punctatores, atque ad supputationem ita delecti, illi duo Capitulares, qui eiusmodi solutione, cessionivè vllo modo assenserint, afficiantur.

Quam multam, poenamq; ijdem subeant, si alio quouis modo in eo assenserint, vt cuiquam soluatur, cedaturve distributio aliqua illorum dierum, aut horarum canonicarum, officiorumve, quibus, vel praesens ille in choro nō adfuerit, vel erratum huiusmodi in diuinis officijs contraxerit, vt nostris decretis, aut alio quocunq; iure censeri in absentibus debeat.

Recipientes vltra debitum scienter, qualiter plectendi erunt.
Cap. XXI.

QVI verò, vel ante solutionis, cessionisve, & syngraphae tempus, vel plusquam sibi debeatur vllo quouis modo pactionè scienter acceperit; is ob Episcopo, & restituere cogatur, & triplo mulctetur, quod locis pijs eiusdem Episcopi arbitratu attribuatur.

Quacunq; causa, & si de aliorum non tamen Episcopi consensu contra praedicta aliquid recipiens totum restituat.
Cap. XXII.

SI verò vlla cuiusuis generis causa, causave specie, aut praetextu cuiquā distributiones, aut ab vniuerso Capitulo, aut ab eorum singulis contra nostra decreta, & praecepta dari, donari, remitti, aut quauis collusione concedi, sine consensu Episcopi contigerit; ne illas quisquam capiat; si perceperit, retinueritve, ne suas faciat; sed restituere cogatur.

Prædicta pro capitularibus, etiam locum habeant pro aliorum inferiorum distributionibus.
Cap. XXIII.

Haec omnis ratio in supputatione, & solutione distributionum Capitularium supra praescripta, pœnęq; ibidem propositæ: locum etiam habeant in quouis distributionum censu, qui ad mansionarios, sacristas, custodes, aliosve Chori ministros, & inferiores Canonicis, quocunque nomine nuncupatos pertineat.

Itidem vt supra, de eorum ipsorum punctatoribus, Thesaurarijs, caneparijs, aut si quos à capitulari censu, Thesaurario, canepariove, & punctatoribus distinctos habuerint, decretum sit. At loco eorum duorum, qui de Capitulo ad supputationem adhibendi sunt, alij itidem duo, ex ipsis inferioribus Chori ministris, distributionum censum, à Capitulari, Canonicalive separatū habentibus adhibeantur; ijq; ab ijsdem, ad quos census pertinet, eligantur.

DE OFFICIO MAGISTRI CHORI, & cęremoniarum. Tit. XX.

Quæ à magistro cæremoniarum agenda sunt, & quæ suis ordinibus contrauenientium pœna.
Cap. I.

Chori, vel cęremoniarum Magister, siue alio huiusmodi nomine appelletur, qui diuinis officijs celebrandis tanquam magister est, denunciet officium simplex, vel solenne celebrandum.

Quando de Dominica, de festo, vel de feria.

Quę Antiphonæ, Orationes, Psalmi, Lectiones recitandę, aut canendæ.

Quando standum, sedendum, caput submittendum, aut flectenda genua.

Omnes Ecclesię ministros sui officij admoneat.

Adolescentes, vel rudes, quibus Euangelium, Epistola, vel aliquid eius generis pulicè recitandum sit, prius in Sacristia audiat, & erudiat.

Eum omnes audiant; qui non audierint, ab eo, qui Choro præsidet, corripiantur; & si opus erit, ad Episcopum deferantur.

Tabellam in Sacristia figendam conficiat, in qua præscribat quid à singulis Canonicis, vel alijs beneficiatis in singulis horis per hebdomadam, aut etiam per plures dies recitandum, cantandumve sit, qui, quo tempore, et ordine missam celebrare, vel horas dicere, aut alia munera obire debeant.

Qui autem, quod ei in tabella præscriptum fuerit, non fecerit; in quam horam peccarit eius distributiones amittat.

Cui-

Cuique plebi magister cęremoniarum constituatur, à quo cęteri ad formam libri editi cęremonias edifcant.
Cap. I I.

IN vnaquaque plebe Episcopus duos, vnumve saltem Sacerdotem, Ecclesiasticorum rituum vsu peritum, constituere curet, qui alios Sacerdotes, & Clericos caremoniarum, quę in Missa, & in diuinis officijs ritè obeundis requiruntur disciplina, instruant diligenter; qua in re libellus de Missæ cęremonijs adhibeatur, qui iam in lucem exijt à bo. me. Cardinale Borromeo Metropolitano.

DE OFFICIO PRAEFECTI in Choro.

Quæ præfectus Chori præstare debeat, aliter puniendus.
Cap. I.

IN Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs, qui Choro præsidet, vigilet diligenter, nè quid pretermittatur in diuini officij institutione, vel progressione, vel in reliquis, quę ad probatam chori rationem pertinent, & alijs, quæ communibus, vel proprijs constitutionibus, in diuinis officijs obeundis prescribuntur. Neve absurdè, indecorè, vel præpostere quidquam fiat: si qui suo officio non satisfaciant, eos grauiter, & amanter obiurget; si non resipuerint, iubeat punctorem in libro illos describere, & ad Episcopum deferre, cui dignas pœnas pendat. Sin ipse in suo munere obeundo negligens fuerit, ab Episcopo, vel ab alio, qui Ecclesiæ pręsit, puniatur.

Quando hoc officio primus illius Ecclesiæ fungatur.
Cap. I I.

SI quæ autem Ecclesia non habet, qui huic muneri nominatim præpositus sit, vel si habet, is non adsit in Choro, præsidentis officio fungatur, qui primo Chori loco tunc sedet ex ijs, qui dignitates, aut Canonicatus in ea Ecclesia obtinent.

Delinquentes magistri quomodo obiurgandi, & puniendi.
Cap. I I I.

SI magister in officio suo deliquerit, à pręposito Chori obiurgetur, & ab ordinario puniatur pro delicti modo.

Vbi non exiſtit, aliquis pro hoc officio etiam communibus ſtipendijs ab Epiſcopo deligatur. Cap. IIII.

SI in aliqua Eccleſia non fuerit huiuſmodi officium, Epiſcopus, capitulo adhibito, ad id conſtituat clericum aliquem probatis moribus, & in diuinis officijs exercitatum, cui ſtipendium det, communibus etiam ſumptibus, ſi opus erit.

Nemo præter præfectum, vel quem pro officio id muneris ſpectat ſub pœna pro ritu diuinorum iubeat. Cap. V.

NE in Choro, Eccleſia, Sacriſtia, quò ad diuinorum officiorum rationem, ritumve pertinet, quicquam alius iubeat, niſi chori præfectus, vel is cui pro officij, quod gerit ratione, id muneris competit, pœna ei conſtituta Epiſcopi arbitrio.

Quando, & qualiter Epiſcopus præfectum Chori deputat, etiam amouere valeat. Cap. VI.

PRæfectus Chori, vbi ex antiqua, probataq; Eccleſiæ inſtitutione nominatim nemo eſt, neque alius item, quem huic muneri Epiſcopus præfecit, eiuſmodi officio fungatur, qui digniori Chori loco ſedet: id verò, quò ad alium ei muneri Epiſcopus arbitratu ſuo præpoſuerit. A quo officio quandocumque eum amouere, tum rurſus confirmare Epiſcopo liberum ſit.

DE CLERICO AEGROTANTE.

Qualiter cui Parochiale munus aliqualiter ſpectat, etiam in Parochiali domo reſidere cogatur. Cap. I.

PArochum autem, qui quacunque de cauſa Parochialis curationis ſocium, vel adiutorem habet, tum ipſum, tum illum item in habitatione Parochiali manere, ac reſidere cogat, Epiſcopus, & fructuum mulcta, & alijs præterea pœnis, arbitratu ſuo irrogandis.

Vbi plures reſidere nequeant quid ab Epiſcopo agendum ſit. Cap. II.

SI verò præ domicilij Parochialis anguſtia, vnus, & alter item, illius habitatione vti Epiſcopi iudicio, nullo modo poteſt; tum eorum alterum, quem ipſe Epiſcopus, propoſita ſibi maiori illarum animarum vtilitate, delegerit, in domo Parochiali alterum in domicilio proximè conducto, aut tradito habitare, reſidereve Epiſcopus iubeat; cuius ſit efficere, vt id omne, & de domo eorum alteri tradenda, ædificandave, & de ea interim conducenda planè, à quibus debet, præſtetur.

Vid. de hoc ſup. de Paroc. c. 6.

Si

Si propter infirmitatem Parochus, vt supra residere nequeat qualiter prouidendum. Cap. I I I.

NE Parochus, animarumve curator ob senectutem, aut ob aduersam valetudinem, ęgliṽe grauitatem ab eo residentiæ munere excusetur. Si verò eius inualetudo id generis est, quę curari possit, atque & loci, vbi Ecclesia Parochialis sita est, non datur, & aliunde facultas medici, & medicamentorum, tum Parocho, ex infirma illa valetudine laboranti, Episcopus curationis causa facultatem dare possit, qua liceat ei tribus, quatuorve mensibus ad summum, loco propinquiori, in quo eiusmodi necessaria non desint, manere, vbi valetudinem curet. Interea ad illius Ecclesiæ Parochialis curam gerendam Vicarium Episcopus constituat Parochi sumptu.

DE OFFICIO DELEGATI.

In causis delegatis, deficiente notario, qui, & qua mercede pro notarijs adhibeantur. Cap. I.

VICARIVS Foraneus, atque alij quibus Episcopus processum aliquem aliunde, seruata iuris formula, cognoscendum, agendumve mandauerit, si in processu conficiendo notarium non habent, quem adhibeant; duos sibi morum, vitaq́, integritate homines, qui acta conscribant, ad præscriptam iuris formam asciscant. Hisque mercedis taxa maior ea ne sit, quæ Notarij fori prescripta est, sed aut æqualis, aut minor pro illius loci ratione.

Delegationis duorum in forma Dignum, nè indigni admittantur quomodo fraudibus occuratur. Cap. I I.

FRaudes sępe per eos committi animaduersum est, qui mandati literas Apostolicas, quas vocant de prouidendo in forma Dignum, impetrarint ad duos, qui illas deinceps exequantur, scriptas, ita vt, si vnus præstituto tempore non exequatur, alter exequi debeat. Ij enim ab vno, quoniam idonei non sint, reiecti, ad alium tacita, quam tulerunt, repulsa confugientes, beneficij, quod sibi conferri volunt, collationem non idonei aliquando surripiunt. Quamobrem omnibus, singulisq́, notarijs, Cancellario, actuarijsve prohibitum deinceps sit, ne si eiusmodi delegatæ executionis acta confecerint, eorum partem, nisi de prioris iudicis exequentis consensu, concessuve, ad Canonum prescriptum edant: sed temporis, in mandanti literis præfiniti, spatio confecto, acta omnia, & singula ab se ob eam causam conscripta, illis ipsis ad alterum istiusmodi executionis iudicem debent, pœnis propositis, arbitratu Episcopi irrogandis; Vt hic quid à priore iudice actum, decretumve sit, scire possit, nè in beneficio conferendo surreptio, obreptiove indebitè insit; indeque propterea lites existant.

Regulares conseruatores suos ne mutent, & Episcopo diœcesano denuncient. Cap. III.

Regulares, quibus ex priuilegio ius competit conseruatores eligendi, ad quos in iudicium vocentur, quos semel delegerint, ne mutent; eorumq; prætereà nomina, mensis spatio, Episcopo diœcesano significent; alioquin ad Episcopale forum in ius illos vocari liceat.

Ne etiam pro labore, pro dispensationibus matrimonialibus ab Episcopo, & Vicario aliquid à notario autem quid capiatur. Cap. IIII.

Pro dispensationum matrimonialium executione nihil quicquam prorsus muneris, præmijve, etiam sponte oblati, ac ne pro labore quidem, qui in testibus ea causa examinandis, alijsve testificationibus excipiendis, ponitur, Episcopus aut Vicarius eius capiat. Notarij verò pro examine testium quartam duntaxat partem aurei ad summum capiant licet.

DE OFFICIO ORDINARII.

Quando, & qualiter Episcopus clericos omnes sacris concionibus interesse curabit. Cap. I.

Episcopus ijs diebus quibus prædicandi munus in suis Ecclesijs per alios præstabit, eisdem sacris Concionibus dignitates, personatus, vel Canonicatus in Cathedrali Ecclesia obtinentes, & alios eiusdem Ecclesiæ clericos Dominicis, et festis solennibus diebus interesse pœnis, etiam propositis curabit. Quadragesimæ autem & Aduentus tempore, quàm sæpissimè verbi Dei Conciones in eadem Ecclesia ijdem audiant; quod officium à cæteris quoque ciuitatis clericis præstari diligenter curabit Episcopus, vt ipsius exemplo laici etiam ad audiendum Dei verbum studiosius confluant.

Distincta loca viris, à mulieribus in audiendis concionibus qualiter adhibeantur. Cap. II.

Concionis audiendæ causa, loca virorum, & mulierum, si fieri potest, Episcopi cura distinguantur, qui ad id exequendum idoneos aliquot viros adhibeat.

Imagines, & sculpturæ Ecclesijs imponendæ prius ab Episcopo approbentur. Cap. III.

Cum Sacrosancta Tridentina Synodus decreuerit nemini licere vllo in loco, vel Ecclesia, etiam quomodolibet exempta vllam insolitam ponere, vel ponendam curare imaginem nisi ab Episcopo approbata fuerit; eiusq; Sess. 25. in dec. inua tit. de in uocat. v

dili-

ner. & re liq. sanc. & sacris. Imagin.

Imagin. vs⁹ in Ecclesia retinẽdus à lectori.

Populus monendus, vt in Cõc. Mogont. sub Archiep. Sebasti. can. 41. eorũ abus⁹ qualiter prohibẽdus. c. 42 in d. Cõcil. Tõ. 5.

diligentię, & curę commendarit, vt in sacris effingendis imaginibus nihil falsum, nihil profanum, nihil inhonestum, nihil præposterè, nihil non rectè, atque ordine adhiberetur; illud in primis caueat Episcopus, nè quid pingatur, aut sculpatur, quod veritati scripturarum, traditionum, aut Ecclesiarum historiarum aduersetur; ne cuius lectio prohibetur, eius imago populo proponatur.

Historiæ non probatæ effingi nequeant. Cap. IIII.

HIstoriæ quoque, quibus neque Ecclesia, neque probati scriptores auctoritatem vllam dederunt; sed sola vulgi vana opinione commendantur, effingi prohibeantur.

Pietatem redolentes effingantur imagines, ac propterea ab Episcopo conuocentur pictores, contrauentoresque puniantur. Cap. V.

DEinde vniuscuiusque imaginis os, corpus, corporis habitum, & statum, ornatum, & locum inspiciendum, curet Episcopus, vt hęc omnia ad prototypi dignitatem, & sanctitatem apta sint, & decora, atque ex imaginis inspectionę pietas excitetur; nulla verò turpis cogitationibus detur occasio.

Hæc & reliqua huiusmodi ex Tridentini Concilij pręscripto, vt commodius Episcopus exequatur conuocet sua diœcesis pictores, & sculptores; omnesq́; pariter doceat, à quibus cauere debeant in sacris imaginibus effingendis; curetq́; nè illi, inconsulto Parocho, aliquam sacram imaginem publicè, vel priuatim effingant.

Quod si qui deliquerint puniantur tam ipsi artifices, quàm ij, quorum sumptibus, vel iussu effictæ erunt imagines si dolus intercesserit.

Quando Parochi Episcopo effingendas referant imagines. Cap. VI.

PArochi verò Episcopo significent, quæ ille iudicarit in sacris imaginibus effingendis ad se propter difficultatem deferri debere.

Gestorum Christi Domini, & Sanctorum reprę sentationes prohibentur. Cap. VII.

QVoniam piè introducta consuetudo reprę sentandi populo venerandam Christi Domini passionem, & gloriosa Martyrum certamina, aliorumq́; sanctorum res gestas, hominum peruersitate eò deducta est, vt multis offensioni, multis etiam risui, & despectui sit; cum fuerit intermissa statuimus, ne deinceps fiant; sed ita piè sanctorum Martyria, & actiones à Concionatoribus narrentur, vt auditores ad eorum imitationem, venerationem, & inuocationem excitentur.

Episcopi, & Parochi vim, & vsum Sacramentorum dum ministrantur qualiter denuncient. Cap. VIII.

EPiscopus in administrandis Sacramentis, illorum vim, & vsum, pro eorum, qui sumpserint, & adfuerint, intelligentia, diligenter explicabit.

Idem quoque faciant Parochi ea ratione, ac sententia, quę in Cathechismo Romano præscribitur.

Qua Episcopus diligentia teneatur. Cap. IX.

SVmmam vim, ac necessitatem habet illa Domini sententia, Speculatorem dedi te domui Israel; & alio item loco, Diligenter agnosce vultum pecoris tui, & considera super greges tuos; vt Episcopus quanta maxima potest diligentia obseruet sibi commendatum gregem, neque ab eo vnquam oculos deijciat, quid ei opus sit animaduertens, vt ex Prophetæ sententia, confractas partes alligare, infirmas consolidare, ęgrotas sanare, abiectas oues reducere, perditas requirere, & recuperare possint.

Quos sibi exploratores Episcopus deligere debeat. Cap. X.

QVoniam verò lustrare omnia proprijs oculis nequit Episcopus; in singulis Parochijs deligat certos, ac probatos viros, qui inuestigent, an Populus ambulet in Vijs Domini; an aliquid sit, quod Episcopi cognitionem, & medicinam desideret; an aliquid quod corrigi, & emendari debeat: quęq́, comperentint, fideliter ad Episcopum deferant.

Qui ab Episcopo Vicarij foranei deligendi erunt. Cap. XI.

VT Episcopus in vrbe etiam externum gregem facilius, quasi præsens intueri, & curare possit; deligat aliquot probatos Sacerdotes, quibus singulis, imposito Vicarij foranei nomine, tribuat certas regiones diœcesis suę.

Id autem munus ad Archipresbyteros, Archidiaconos, qui in diœcesi sunt et præpositos, aliosve Ecclesiastica dignitate præditos, quos idoneos iudicauerit deferet, vel ad alios Rectores, qui apti sint ad huiusmodi officium.

Vicariorum prædictorum, & suæ regionis curatorum conuentus, quando, & qualiter habendus, quid ibidem agendum, & pertractandum, & quæ contrauenientium pęna erit. Cap. XII.

HI autem Vicarij regionis sibi per Episcopum commisse, presbyteros cuiuscunque conditionis curam animarum habentes, semel singulis mensibus, modò in vnam, modò in aliam eius regionis Parochialem Ecclesiam cogant, idq́; in orbem eodem ordine semper faciant.

Pridie eius diei, quàm in vnum locum conueniant, peccata sua omnes confiteantur; sequenti die in ea Ecclesia, in qua coacti fuerint, Missam singuli celebrent.

Tum vniuersi in Choro Missam conuentualem pro mortuis, vel de Sancto spiritu, solenni more cantent; in qua eorum aliquis, à Vicario prius admonitus, concionem ad populum habeat.

Confectis sacris, & habita processione circa cæmiteriũ, orationibusq́, consuetis; in domo Rectoris illius Ecclesiæ, ea qua decet modestia, & charitate cibum capiant.

Deinde conferant inter se, quæ ad boni Pastoris officium, & ad curam animarum rectè gerendam pertinent; & consulant de difficultatibus, & incommodis suæ Parochiæ, quorum explicatio, vel remedium, aliorum consilium & operam requirat. Iidem autem Vicarij libellum de casibus conscientiæ, Episcopo ac sedi Apostolicæ reseruatis, reliquis Sacerdotibus legent, & aliquot capita harum constitutionum, simulq́, quidpiam ex probata summa de casibus conscientiæ explicabunt.

Præcipuè autem de presbyterorum vita, & moribus quærant, & quales se in pastorali præbeant cura.

An eorum culpa diuinus in Ecclesia cultus desideretur.

An re ipsa præstentur ea, quæ Episcopus, vel alij eius nomine in Ecclesiarum necessitatem, earumve reparationem impendi iusserint.

An libros habeant, quos ex decreto nostro habere debent.

An reliqua decreta seruentur.

De his omnibus, & siquid propriè mandarit Episcopus, deq́, alijs, quæ ad vtilitatem animarum Episcopi cognitionem desiderant, ipsum per literas diligenter certiorem faciant.

Quoties in vrbem venerint, primùm Episcopum adeant; deq́, eorum statu, qui sibi commissi sunt accuratè doceant.

Curati verò quicumque, etiam si quauis dignitate præditi, in ijs, quæ ad officium suum spectant, Vicarijs quos diximus, obtemperent.

Quòd si aliqui ad conueniendum negligentes, vel ad mandata eorundem Vicariorum exequenda contumaces fuerint; Episcopus in illos pro modo culpæ animaduertat.

Hi autem Vicarij voluntate Episcopi ab officio amoueri semper possint, ac si malè id administrarint, pœnas dent, eiusdem Episcopi iudicio.

Visitationes qualiter faciendæ. Cap. XIII.

INter Episcopalis officij munera, præcipua est, & ad salutem gregis maximè necessaria visitatio, ideo meminisse debent Visitatores, visitationem ad salutem eorum qui visitandi sunt institutam esse. Quamobrem illis maximè propositum esse debet, vt in eis incorruptam, orthodoxamq́, doctrinam, probatam morum disciplinam tueantur, ac restituant.

Quæ præstare, & animaduertere in visitatione Episcopus debeat. Cap. XIIII.

STudebunt verbi Dei prædicatione, vehementi cohortatione ad religionem, vitæ innocentiam, pacemq́, & concordiam omnes adhortari.

Si verò priuata admonitione opus esse intelligentiam eam docendo, arguendo, obsecrando pro rei, personę, at temporis ratione incumbent.

Confirmationis sacramentum, ubi opus erit, ministrabit Episcopus.

Omnes ad pœnitentiam cohortabuntur, & quos aliquo peccato teneri cognouerint, cuius absolutio Episcopo reseruata sit, eos piè confitentes, & humiliter veniam petentes, vel ipsi, vel per alios ad id munus delectos, absoluent.

In singulis locis, à viris ætate, vsu, & probitate commendatis, de omnibus subtiliter inquirent, quæ eos pro officij sui munere scire oportebit. Ecclesiam, & eius partes omnes inspicient.

An eo cultu, & nitore teneatur, qui domum Dei decet; si quid restituendum, reparandum, reconcinnandumve sit, iubeant ab ijs, ad quos pertinet resarciri.

An sanctorum reliquiæ tutò, ornate, decenterq́, conditæ aßeruentur.

An quæ de sepulchris, ac cœmiterijs sancita sunt, re ipsa pręstentur.

Si qua Ecclesia, aut cæmiterium pollutum sit reconciliari curabunt.

Quæ prosequendo Episcopus perspiciat. Cap. XV.

Videndum etiam, an desint vestes, libri, calices, patenæ, corporalia, & reliqua eius generis instrumenta, & ornamenta, quæ ad altaris ministerium, & ad diuina officia sint neceßaria.

An illa munda & purgata seruentur.

An Missę, aliaq́, diuina officia, quæ oportet pietate, ac deuotione celebrentur.

An Ecclesiæ libri, vetera scripta, instrumenta, & priuilegia custodiantur.

An eorum extet ratio, quæ in inuentarium relata sunt.

Tum de dignitatibus, canonicis, & alijs Ecclesię ministris quęrendum erit.

An ritè sint ordinati.

An ordinibus initiati, quos eorum officij munus requirit.

An Ecclesias, beneficia, seu Ecclesiastica officia legitimè obtineant.

An in ea se quisquam intruserit.

An resideant, & administrationi Sacramentorum, & Missarum, diuinorum officiorum celebrationi, & anniuersariorum persolutioni, alijsq́, oneribus, & muneribus satisfaciant.

Quę sit eorum vitę, ac morum ratio, an vestitus modestus, quibuscum versari soleant, qualis sit eorum familia.

An sordidis, & illiberalibus artibus, & ab eorum gradu alienis, operam dent.

An Ecclesię iura, & bonorum Ecclesiasticorum poßeßionem defendant.

An eorum fructus rectè dispensent.

An pacem inter se habeant, se in aliorum pacificationem interponant, ini-

micitiarum, & odiorum causas tollere studeant.

An populus piè versetur in Ecclesia, missamq; & alia diuina officia reuerenter attendat.

Quid in parochialibus præcipuè intuendum erit. Cap. X V I.

IN parochijs præter ea omnia, quę diximus, videant an Parochi ex decreto, in hac synodo edito, libros habeant, in quibus baptizatorum, compatrum eorum, qui matrimonio coniunguntur, ac mortuorum nomina, & cognomina describantur.

An ritè Sacramenta præbeantur.

An Sacrosanctum Eucharistię Sacramentum, Chrisma, & reliqua sacra, ea munditię cura, & custodia, qua debent, conseruentur; & suo tempore mutentur.

An Eucharistia piè, & honorificè prosequente fidelium comitatu, ad ęgrotos afferatur.

An legitimè matrimonia, & in Ecclesia, adhibitis ex decreto Tridentini Concilij denunciationibus, debito tempore contrahantur.

An suę curæ commissas Ecclesias, maximè diebus festis, deserant, vt inseruiant alienis.

An Dei verbum prædicent, & pueros rudimentis fidei instruant.

An libros, quos nos habendos præscripsimus, habeant.

Prosequutio prædictorum vniuersalis. Cap. X V I I.

DEnique dispicient, an in populo sint hęretici, usurarij, concubinarij, alijq; flagitiosi, & facinorosi homines; qui inimicitias gerant; qui Quadragesimam, alia ieiunia, festos dies; & reliquos Ecclesiæ ritus non seruent; quiq; saltem in anno peccata sua confessi non sint; aut Sanctam Eucharistiam non sumpserint.

An sint, qui legata pia non exequantur.

An domestica disciplina patrumfamilias in educandis liberis diligens, pia, & honesta sit.

His exquisitis, cognoscere studeant, quinam ex regularibus, & prædicandi munere fungantur, & fidelium confessiones audiant, an & eorum probata sit doctrina; & probatæ doctrinæ vita respondeat.

An hospitalia, & alia pia loca rectè administrentur; eorumq; bona prudenter fideliterq; in eum vsum, cui addicta sunt distribuantur.

An qui in hospitalibus sunt piè viuant.

De scholis sciant, quos libros discipulis Magistri interpretentur; & an illi officio suo satisfaciant. An Magistri tales sint, & ita admissi, quemadmodum mandauimus, si secus amoueantur.

De bibliothecis diligenter quærant, an in eis sint hęretici libri; aut qui aliter iure prohibeantur.

Si quid in ijs omnibus tollendum, corrigendumve fuerit, tollent, & corrigent; & ad puniendos delinquentes, censuras, & alia iuris remedia adhibebunt.

Omnes verò summo studio monebunt, & hortabuntur; vt officij sibi commissi munus fideliter, ac diligenter exerceant.

Neque solùm hęc sed quęcunque à Tridentino Concilio, & prouincialibus Mediolanensis pracipiuntur, & alia multa, quae pro eorum prudentia, ac pietate ad vtilitatem, ac salutem populorum, eis in mentem venire poterunt, exquirent & exequentur.

Decretorum Concilij Prouincialis primi circa meretrices, & alios facinorosos obseruatio curanda.

Cap. XVIII.

Curet Episcopus, vt decreta primi Concilij Mediolanensis Prouincialis sub titulis de Meretricibus, & Lenonibus, de Hystrionibus, & Cingaris, & Tabernis meritorijs, & aleatoribus, & Iudęis eliminandis obseruentur.

Monendi sunt apprimè diuites, nè facultates aliter, quàm in pauperes effundant. Cap. XIX.

Copiosis, & locupletibus illud semper propositum esse debet Sancti Iohannis Apostoli, si quis habuerit substantiam mundi huius; & viderit Fratrem suum necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? vnde facile intelligunt, quàm facultates suas ad pauperum difficultates, & necessitatem subleuandam conferre debeant. Quamobrem magnoperè cauendum est, nè subsidia pauperum in superuacaneos sumptus, & inanes delitias effundantur. Proinde Parochi, & prędicatores assiduè omnes hortentur, vt effusam impensam, & omnem intemperantiam temperantes modum statuant. Concil. Ticin. sub Benedicto 3. vers. Doctrina ver. in Tom. 3.

Pontificum bullæ indies edendæ quando promulgandæ.

Cap. XX.

Summorum Pontificum Bullas, quę quotannis de quauis causa ab illis edentur, Episcopus duobus saltem post mensibus, quàm illas Romę editas cognouerit, in sua diœcesi, eas potissimùm promulgandas curet, quas promulgari in ijs ipsis iussum erit, tum illas item, quas ad Ecclesię suę gubernationem pertinere aliqua ratione posse indicabit.

Mendicorum vagantium cura ab Episcopo habenda.

Cap. XXI.

Episcopus de vita, & moribus mendicorum vagantium diligenter inquirat: initáq; aliqua ratione curet omnino, vt sacro Pascha tempore illi communicent.

Adepti beneficij titulus, & optio per quemuis Episcopo deferatur.
Cap. XXII.

QVi deinceps Ecclesiastici beneficij possessionem adipiscetur, eius beneficij titulum is etiam ante non monitus, ad mensem Ordinario suo ostendat: etiam si sit Canonicus Ecclesiæ in qua extet consuetudo optandi, nam instrumentum optionis autenticum dare debet, vel dignitatem obtinens in Cathedrali, vel collegiata; quod si secus fecerit, dimidia parte fructuum, & prouentuum vnius anni mulctetur, qui ex eo beneficio singulis annis percipiuntur; cum omnibus iuris remedijs titulum exhibere cogatur.

Scholæ si iam non sint doctrinæ Christianæ instituantur, & ad regulam præscriptam dirigantur: & quæ circa illas per Episcopum, Vicarios, & alios cura adhibenda sit.
Cap. XXIII.

QVibus in oppidis, vicis, ac locis, quæ ad hanc diœcesim pertinent, necessariæ doctrinæ Christianæ scholę, & sodalitates iussum est, adhuc instituta non sunt, illæ quamprimum, & quàm diligentissimè instituantur. Studeat verò Episcopus, vel is qui hanc curam ab ipso habet, quamplurimos cuiusuis conditionis, status, & ætatis homines probatos, tum mares, tum fæminas ijs scholis iam institutis, vel instituendis adscribi, adscriptosq́ operam illis nauare, vt concessi Indulgentiarum muneris participes sint.

Eas verò iam institutas, vel imposterum instituendas, scholas, & sodalitates, ad illas prescriptas regulas dirigi curet, quæ iussu Sanctę memoriæ Cardinalis Borromei Metropolitani ad communem earum vsum in lucem edita sunt.

Scholas præterea quàm sępissimè visitari, tum ab earum Præfectis, tum ab alijs etiam iubeat, quibus id negotij dederit. Ijq́ diligenter ei referant, cum de omni instituta earum ratione, frequentiaq́ illorum, qui conueniunt, tum de reliqua earundem sodalitatum spirituali progressione.

Eisdem, quò plures poterit, constituat Confessarios, Sacerdotes, & in concionibus habendis exercitatos, quorum & ministerio adiuuentur, & salutaribus monitis, crebrisq́ cohortationibus inflammentur in dies magis, ad illud scholarum, & piarum exercitationum institutum, atque studium.

Si quam aliquando concionem sacram à prandio populo haberi contigerit, ei certa hora ab Episcopo statuatur, ita vt neque concionator à doctrinę Christianæ scholis, neque hæ ab illo impediantur.

Monasteria, & beneficia commendata visitet Episcopus, & etiam per fructuum sequestrationem eis prouideat.
Cap. XXIIII.

Sess. 21. c. 8. de reformat. *EPiscopus ex Tridentini decreti iussu, singula monasteria in quibus non viget regularis obseruantia, aliaq́ Ecclesiastica beneficia, quæ commen-*

data sunt, quocunque nomine nuncupata, intra diœcesis suæ fines posita, quotannis visitet; idq; opportunis omnibus remedijs, facta etiam fructuum, ad illa pertinentium, sequestratione, prouideat, vt quę reconcinnari, aut instaurari oportet, ea omnino vel reconcinnentur, vel restituantur, tum indumenta prętere a, ornamentorum supellex, & sacra vestes comparentur; ac misteria, quę ad diuinum cultum spectant, rectè ordine, & cum dignitate in illis præstentur.

Aliquos sibi adiutores pro salute subditorum Episcopus deligat. Cap. XXIIII.

EPiscopus in Vrbe sua viros aliquos, auctoritate pręstantes, spiritualis vitæ studiosos deligat, quorum adiumento, & opera vti possit, & in ijs cognoscendis, quæ ad ciuitatis, diœcesisq; suę morum institutionem pertinent, & in adiuuandis Christianarum virtutum exercitationibus, & in alijs denique, quibus populi sibi commissi progressio fiat ad Sanctè agendi studium.

Quando in Missa, vel post sermo ad populum habendus sit. Cap. XXV.

CVret Episcopus, quod veteris Ecclesię instituti est, sermonem, sacram ve concionem vbiq; intra Missarum solennia potissimùm haberi, siue ab illo eodem Sacerdote, qui Missam tunc celebrat, canitve, siue ab alio habeatur: idq; præterea, etiam si Missę sacrificium pro mortuis fiat; nisi sermo aliquando Episcopi concessu de mortui laudatione in Ecclesia habeatur, qui nullo modo in Missa, sed ea peracta pronuncietur.

Immediatè post Euangelium habeatur. Cap. XXVI.

CVm verò concionis, sermonisve munus in Missę sacrificio præstatur, id fiat semper statim, postquam Euangelium recitatum est, vt Ecclesiastici ritus ratio postulat, non in alia Mißę parte, aliove tempore.

Episcopo concionanti quis assistant. Cap. XXVII.

EPiscopo concionanti, ministri Ecclesiastici, sacris vestibus ritè induti, septem, vt antiquo Canone iussum est, vbi potest, sin minus, pauciores ab vtroque eius latere assistant.

Quomodo baculus pastoralis interim sustentetur. Cap. XXVIII.

ADsit etiam, vel dignitate prędiuus, vel Canonicus, vel alius denique, ad quem ex probato instituto spectat baculi pastoralis sustentatio, pluuiali indutus; qui ante ipsum à latere sinistro baculum manu sustineat.

Episcopus cum sermonem habet dum sacrum facit, & si non solenniter quibus vtatur. Cap. X X I X.

SI verò sermonem in Missæ sacrificio non solenni habet, sacris item vestibus, Missę sacrificio dicatis, vtatur, & mitra, & cum baculo item adsit minister.

Qui eidem etiam assistere debent. Cap. X X X.

EIq; assistant prætereà ministri duo ad minimum; superpelliceo, aut, si Canonici, vel dignitate prędlti sint, suo in Chori officijs stato habitu quotidiano induti; nisi pro alicuius celebritatis, solennisve actionis, ac populi concursus ratione, alijs sacris vestibus eos amictos esse aliquando iusserit.

Qualiter Episcopus ornatus, & quo loco sedens sermonem habebit. Cap. X X X I.

ID porrò muneris obeat, sedens in medio altari, in faldistorio, aut in sede loco eminentiori collocata, aut in cathedra Episcopali, aut etiam suggestum, ambonemve ascendat: vbi itidem sedens, & mitra item ornatus, cęterisq; vt supra adhibitis, commodius à populo conspiciatur, & audiatur.

Episcopus prǽterquam in Missa qualiter sermocinabitur. Cap. X X X I I.

IN alia verò actione, quàm in Missæ sacrificio, aliove tempore; prout actio solennis, populive frequentia est, sermonem ijsdem vt supra locis, arbitratu suo, habeat, pluuiali, & mitra etiam indutus, adhibitis quoque vel pluribus, vel duobus saltem, qui digniores alijs in Ecclesia sint, vbi de more illius Ecclesiæ Episcopo in sacris actionibus ij, assistere solent, vel Archidiacono, & altero Diacono, qui digniori loco sedet, aut demum duobus, vt Episcopo videbitur, Canonicis Diaconis, sacro Diaconali amictu vestitis.

Quid si Episcopus aliter quàm cum pluuiali sermonem habebit obseruandum sit. Cap. X X X I I I.

QVòd si cappa Episcopali, & Stola potius, quàm pluuiali & mitra vti maluerit: illi duo assistentes, non sacro Diaconali amictu; sed & ipsi, & alij ministri superpelliceo, aliove sui Canonicatus, dignitatisve in Chori officijs insigni induantur, adhibeaturq; prætereà, non solùm qui pastoralem baculum, sed alter etiam, qui mitram à dextero latere teneat.

Prosequutio prædictorum. Cap. XXXIIII.

CVm verò sermonem, aut concionem, minus frequenti populo, aut in actione minus solenni, vel in Ecclesia non insigni habebit, poterit rochetto, & mozzetta indutus id præstare, Stola etiam adiuncta. Nec verò proptereà omittet, quominus si per temporis, & loci opportunitatem liceat, & assi-

stentes, & alios ministros, vt supra, adhibeat, cum insignibus Episcopalibus. Si quando autem tunc duo illi Canonici, cum superpelliceo, vel cum indumento, habitu ve Canonicali non assistent, Ecclesiastici tamen ordinis homines aliquot grauiores præsentes adesse, conueniens erit.

Quomodo pro opportunitate, Episcopo qualitercunque induto, prædicare libetum sit. Cap. XXXV.

T*Riplex porrò hęc ratio, vel pluuiali, vel cappa Episcopali, vel rocchetto, mozzettaq́; cum stola vtendi, cum sermonem non in Missa sacrificio, sed in alia functione, alio ve tempore Episcopus habet, non ita ei præscripta est, quin modò vnam, modò alteram, modò tertiam, prout maluerit, et temporis, & loci, personarum ve ratio tulerit, adhibere possit. Nec prætereà prohibetur ex tempore, vt aliquando vsu venerit, vbiq; etiam sine stola gregi suum verbo Dei, & salutaribus monitis pascere pro munere suo pastorali, cum eius, & dicta, & facta, quasi perpetuam quandam prædicationem ministrare, præbere ve debeant.*

Quos infirmos Episcopus visitare, & benedicere curabit. Cap. XXXVI.

E*Piscopus pro sua vigilanti cura in vrbe, aut alio loco, in quo ipse sit, cum ægros grauiter laborantes, pręsertim vitę spiritualis amantes, pietatisq́ laude insignes, paterna charitate aliquando visitare studeat: tum Episcopalem benedictionem moribundis impertiat.*

Hoc officium quoque diligentius, cum potest, sæpe Parochis, Sacerdotibus religiosis viris, ægrotantibus, & moribundis item, pręstare idem piè curet.

Quarti Concilij de se decreta frequenter audiat Episcopus, & exequatur. Cap. XXXVII.

E*Piscopus curet quantum in se fuerit vt decreta quarti Concil. Prouincialis de se loquentia executioni demandet; frequenterq́; in mensa legere faciat.*

Visitatores, fidei, & morum pietatem maximè aduertant. Cap. XXXVIII.

V*Isitatores diligentiam omnem visitando adhibeant, non modò in Ecclesiarum cultu, & ornamento tuendo, augendo ve, sed maximè in omnia, & cleri, & populi pristina Christiana disciplina restituenda; in vtriusq; item moribus cognoscendis, iisdemq́; deprauatis corrigendis.*

Immoderati inanesque luxus ornatusve tollantur. Cap. XXXIX.

F*Oeminarum, ac marium luxu, immoderatoq́; vestium sumptu vtentium, ornatum illum inanem, ac planè superuacaneum, & à Christianæ vitæ*

more sanè quàm alienum, unde tot malorum seminarium extare quotidie cernitur, omni Episcopalis muneris officio, & auctoritate prohibere, tollere, funditusq; euellere studeat.

Regularibus subiectarum monialium clausuræ Episcopus prospiciat. Cap. X L.

MOnialium monasteria, regularium iuri, curæue subiecta, quod ad clausuram attinet, diligenter, accurateq; Episcopus visitet; loca ipsa introspectet; atque ex superiori etiam parte circumlustret; & cautè solerterq; inspiciat prospectus omnes, aditus, & cætera denique omnia, quæ ad clausuram rectè tuendam, ullo quouis modo pertinent.

Quid sibi cum Metropolitano agendum sit Episcopus aliquando videat. Cap. X L I.

EPiscopus aliquando videat, quæ sancita fuerunt à Sanctæ mem. Cardinali Borromeo in Concil. 4. Prouinciali. Titulo de Concilio Prouinciali, vt si quod officium hoc de genere cum Metropolitano agendum sit suo muneri satisfaciat.

Synodus diœcesana qualiter habenda, denuncianda, & Calendario significanda. Cap. X L I I.

Sess. 24. ca. 2. de reformat.

EPiscopus ad Tridentini Concilij præscriptum singulis annis, ac item semper sex post prouinciale Concilium mensibus, diœcesanam Synodum habeat; quare ex decreto Concilij quarti Prouincialis Titulo de Synodo diœcesana, certum diem Synodalem constituat, quo Clerus ad illam conueniat. Hic autem dies in singulos etiam annos, Cathedrali in Ecclesia de suggestu, die Epiphaniorum, vel Cal. Ianuarij, vt alios solennes dies denunciari consuetudinis est, indictus Calendario etiam adscribatur, quod in singulos annos confici solet. Certum autem illum diem, prout causa postulabit, modò prorogare, modò accelerare, ac mutare Episcopo arbitratu suo licebit ex causa.

Decreta prouincialia, quomodo publicanda. Cap. X L I I I.

IN prima quaq; diœcesana Synodo decreta, in prouinciali proximo Concilio edita omnino promulgentur.

Monitiones quartæ prouincialis synodi, qualiter etiam in diœcesana recitandi. Cap. X L I I I I.

PEruetus illud institutum est, tum Sanctorum Patrum vsu, tum Ecclesiæ auctoritate comprobatum, vt quæ Sacerdotalem, clericalemq; disciplinã officia, ac partes eius maximè attingunt, ea certis monitionibus comprahensa ab Episcopo in synodis clero proponantur. Quare monitiones ab Illustrissimo Borromeo in Concilio quarto prouinciali scriptas Episcopus in sua diœcesana synodo faciat Clero, prout sibi placuerit, recitare: quibus addat, vel detrahat arbitrio suo.

Con-

Concilij Prouincialis quinti circa pestem decreta pro tempore seruanda. Cap. XLV.

Episcopus tempore pestis, diligenter curet obseruari, quę piè, doctè, & luculenter docuit, ac mandauit Dominus meus in Concilio quinto prouinciali per totam secundam partem illius Concilij.

Qui Synodo diœcesanæ interesse, & obtemperare tenentur. Cap. XLVI.

Synodo diœcesanæ, vniuersi, & singuli Sacerdotes, & clerici cuiuscunq; ordinis intersint, quicumque Canonum iure, vel Ecclesiasticis sanctionibus, vel Tridentino decreto, vel consuetudine, aliave ratione interesse possunt, aut planè debent.

Adsint verò inter cęteros quicunq; beneficium Ecclesiasticum, cuius causa de iure, aut consuetudine adesse debent; in ea diœcesi obtinent, quamuis in alia domicilium habeant. Atque in ijs quidem, quæ ad beneficium illud pertinent, eiusdem Synodalibus decretis, iussisq; obtemperent.

Pro Synodo habenda quæ oratio, & sacrum faciendum sit. Cap. XLVII.

Ante statam synodi diem per mensem, quinta quaque feria in Missæ sacrificio, si quadragesima est, oratio de spiritu Sancto dicatur; alio autem tempore, die eodem Missa celebretur, cęteraq; pręstentur, prout secundo prouinciali Concilio sancitum est.

Quod perceptione Sacramentorum pro synodo se præparent. Cap. XLVIII.

Quo puriores autem Ecclesiastici ordinis homines, qui in synodo adesse debent, ad eam actionem, quæ religiosam animi prępارationem ab illis deposcit, conueniant; omnes, & singuli Dominico illo die, synodum præcedentè, peccata primùm confessi, non solùm Sacerdotes Missæ sacrũ faciant, sed reliqui singuli cuiusuis ordinis clerici, sanctissimã Eucharistiam sumant.

Quæ & à quibus ante Synodum indaganda, & Episcopo referenda sunt. Cap. XLIX.

Antequam stata synodi dies veniat, & in ciuitate ij, quibus id curę Episcopus dederit, & in diœcesi Vicarij foranei, & Parochi prętereа, tùm vrbani, tùm diœcesani, vt ipsi Episcopo adiumentum afferant, diligenti aliqua earum rerum indagatione, ac relatione, quibus per eum consuli, aut prouideri in Synodo præsertim oportebit, hæc quę infra generatim, vel vniuersè mox pręscribentur, sedulò videant, ac notent, vt ea omnia ad pręscriptam ab ea rationem, & normam, tum literis, tum coram constituto tempore deferãt. Idq; omne, præter diligentiam, quam de hoc genere toto, testes Synodales,

ex decre-

Promotor Synodalis, alijque ad excusationes, querelas, controuersias, & accusationes recipiendas, ac referendas statuendi. Cap. LI.

VT Episcopus, Synodalium actionum officijs, & curis multis tunc occupatus, aliorum ministrorum studio, & opera adiuuetur, triduo, aut biduo ante Synodi diem, Ecclesiasticum hominem iuris peritum statuat, qui promotoris munus obeat, & vnum, duosve Ecclesiastici item ordinis, qui eorum, qui à Synodo, cui interesse debent, absunt, causam, rationemq; absentiæ eius nomine cognoscant: qui pręterea querelas, controuersias, & accusationes eodem nomine audiant, & ipsi Episcopo referant; cui liberum, integrumq; sit, etiam dum Synodus habetur, quandocumque libuerit, illas sibi aduocare, & alijs etiam delegare.

In Synodo promulganda quis legere debeat. Cap. LII.

QVæcunque porrò, vel decreta, vel constitutiones, vel edicta, vel scripta cuiusuis generis in Synodo legi, promulgarive oportebit: ijs legendis, vel Archidiaconum, vel Canonicum Diaconum suæ Cathedralis Ecclesiæ constituat, qui id muneris rectè obire possit: si modò is, qui Cancellariæ Episcopalis officium gerat, Canonicus illius Ecclesiæ non sit, aut in ea dignitatem obtineat: Ad illud enim potius hoc officium pertinere decernimus, quo tunc impedito, ad alium canonicum, quem Episcopus, vt suprà delegerit.

Quando ante Synodum campanæ solenniter sint pulsandę. Cap. LIII.

PRidie item illius diei, quo futura est synodus sub primam horam noctis in omni Ecclesia ciuitatis solenni campanarum sono significatio detur, synodi postero die inchoandæ.

Qualiter clero hora conueniendi ad synodum indicetur, in Cathedraliq; induat. accedat, & sedeat. Cap. LIIII.

POstridie, quæ stata synodi dies est, summo mane, & cęteris deinceps synodalibus diebus in cathedrali ecclesia certis campanæ ictibus ad synodum clerus conuocetur: cuius etiam rei significatio fiat tabella, cura Magistri cæremoniarum publicè loco suo affixa, qua synodalis sessionis certa hora indicatur.

Qua hora vniuersi, & singuli, qui in synodo interesse debent, in Ecclesia Cathedrali, non raptim sed graui incessu conueniant; vbi conuenerint, loco constituto, superpelliceæ, quæ munda, ac decentia sint, & almutias, cappasve pro ecclesiæ instituto, & iussu induant, quicunque dignitates, canonicatusve in ecclesia Cathedrali obtinent, & qui collegiatis Ecclesijs quocunque no-

mine præpositi sunt; quibus rectè, & decenter induti, inde ad statum sessionalem locum, non turbulenter, sed quietè, & quoad eius fieri potest, bini veniant, atque ordine considеant.

Quid eis cauendum cum sederint. Cap. LV.

IN loco igitur benedictionis considentes Domini sacerdotes, & reliqui inferiorum ordinum clerici, nec vocibus obstrepant, nè tumultibus rem synodalem perturbent, nè confabulationibus operam dent; sed hæc omnia, cæteraq; maximè caueant, quæ Ecclesiasticæ disciplinæ, synodalis actionis dignitati, & loci venerationi non conueniunt.

Tempus celebritati Synodali præstitutum. Cap. LVI.

SYNODALI celebritati triduum veteri ritu præstitutum est; at pro rerum, quæ gerendæ sunt ratione, Episcopus non solùm breuiori, sed etiam longiori tempore synodum agat, & synodales actiones tractet licet.

Primo synodi die processionibus, & alijs ex Pontificali adhibitis, habitoque sermone, quæ indicto silentio legantur. Cap. LVII.

PRimo Synodi die, Episcopus processione solenni primùm peracta Missæ sacrificium celebret: tum precibus statis, & cęremonijs, ad eiusdem Synodi incboationem è libro Pontificali ritè adhibitis, sermonem clero habeat eo de genere, quod Synodalibus tractationibus, & sanctæ disciplinæ accommodatum sit.

Quo sermone peracto, Archidiaconus, vel alius Episcopi iussu indicat silentium; cęteraq; præstentur ad prescriptum Concilij Quinti Prouincialis, vbi luculenter actiones synodales explicantur, & notantur, decretave, siue constitutiones, quæ sunt legendæ.

Sequenti die Missa, à quo, & qualiter celebranda. Cap. LVIII.

POST primæ sessionis diem, reliquis deinceps diebus, à Canonico, vel ab eo qui dignitatem obtinet, hebdomadario, Missa solennis stata hora canatur, vel dicatur summissa voce arbitrio Episcopi.

Qui, & quando pluuialia induantur. Cap. LIX.

PLuuialia item induantur, qui in Cathedrali Ecclesia dignitates, aut Canonicatus habent, & singuli collegiatæ Ecclesiæ quouis nomine præfecti, peracto scilicet Missæ sacrificio, cum initium fit sessionis synodalis. At in Missa etiam solenni, cum Episcopus celebrabit.

Singulis diebus sermo mane habeatur. Cap. LX.

MAne item singulis sessionis diebus, cum sacræ preces libro pontificali præscriptæ, ritè habitæ erunt, concio, sermove Ecclesiasticæ disciplinæ rationibus accommodatus, ab Episcopo, vel ab alio eius iussu habeatur.

Signum pro meridiana sessione dandum. Cap. LXI.

SEssio autem, cum ad horas postmeridianas prorogatur, detur stata hora signum campanæ ad illius significationem.

Quæ induat Episcopus, & orationem pronunciet. Cap. LXII.

IN qua continuata Sessione Episcopus amictum etiam, albam, stolam, pluuiale rubri coloris, pectorale, & mitram preciosam induet, duobus de more assistentibus.

Pronuncietq; Episcopus initio orationem adsumus.

Quotidie antequam dimittatur Clerus orabit. Cap. LXIII.

VEsperi autem, antequam vniuscuiusq; diei sessio dimittatur, clerus vniuersus paulùm tacitus, sanctè, religioseq; oret pro re, de qua orationem fieri in eadem, vel in prima sessione indictum est.

Acta qualiter conscribenda. Cap. LXIIII.

CAncellarius autem, à promotore rogatus, omnis quotidianæ sessionis, tum matutinæ, tum pomeridianæ acta publica conscribat, in librumq; certum referat.

Benedicat Episcopus. Cap. LXV.

PEracta demum tota vniuscuiusque diei sessione, Episcopus de more solenniter benedicat.

Quæ addere, & mutare pro opportunitate Episcopo liceat.
Cap. LXVI.

HIS decretis de Synodi diœcesanæ habendæ ratione, atque vsu, addere atque de his mutare aliquid in ijs, quæ aut ad dirigendæ Synodi rationem, ordinemve, aut ad decretorum Prouincialium, aliarumq; sanctionum promulgationem pertinent, Episcopo liceat, prout ex synodi suæ diœcesanæ vsu esse videbitur.

Hospitalitas in Coepiscòpos seruanda, & sermo ad populum ab hospite, benedictioq; exquirenda. Cap. LXVII.

QVod de Episcopo hospitio excipiendo Clemens Pontifex, & Martyr, Apostolica quadam cõstitutione scribit, & Beatus Ambrosius studiosè

seruauit;

seruauit; id Episcopus ad vsum reuocare studeat, vt Episcopum, qui aliunde venerit, benignè hospitio accipiat; cum eoq; agat, vt die festo, si permanserit sermonem in primis habeat. Est enim, inquit idem Clemens, hospitis hortatio grata, atque vtilis. Hoc præterea, etiam si ille renuat, facere cogat, sancta quadam vi charitatis, vt populo benedicat.

Qualiter coepiscopis in calamitate succurrendum.
Cap. LXVIII.

SI quando aliquem ex Episcopis huius Prouinciæ in belli, famis, pestis, aut alias eiusmodi necessitates, aut difficultates (quas Deus, pro sua pietate prohibeat) publicas, vel priuatas incidere contingat; Episcopus opem illi afferre nè differat, tum oratione, & publicis supplicationibus, tum eleemosynarum, vt poterit largitione.

Tum omnem aliam etiam rationem ineat, qua fratris Episcopi, ac eius etiã populi laborantis calamitatibus, largè, atq; opportunè succurratur.

Episcopus quem œconomum deligat, & qualiter administrationis liber in Concilio prouinciali exhibendus sit.
Cap. LXVIIII.

c. Quia in quibusdam. 89. dist.

SAcrosancti Concilij Calcedonensis canon iubet, ab Episcopo œconomum delegi, & constitui, qui Ecclesiæ Cathedralis prædia, bona, resq́; de illius sententia, & arbitrio administret, vt non modò illa non dissipentur, sed testis sit rectę administrationis, ac dispensationis. Id vt Episcopus seruet, nec verò solùm, quò diligentius bonorum Ecclesiæ rectæ administrationi ad illius Cõcilij præscriptum consulatur; verùm etiam, quò studiosius Episcopus cum census, suppellectilis, bonorumq́; eorum curatorem, administratoremq́; habuerit, in rerum spiritualium officijs, quæ Episcopalis muneris propria sunt, ipse omni cogitatione, totoq́; animo incumbat.

c. Diaconum 89. dist. vbi glo. in ver. Vicedominum.

Eum verò œconomum, vel vt alio canone cauetur, vicedominum constituat Episcopus, non laicum, neq; sibi cognatione, affinitateve, aut fauore coniunctum, sed Ecclesiasticum hominem: qui & de clero suo, & verò, si talem, qui idoneus sit, habere potest, diaconatu initiatus sit, quiq́; in eo administrationis genere, & rectè, & peritè versari possit.

Cuius administrationis rationes in codicem certum rectè ordineq́; relatas, tertio quoque anno ad Concilium Prouintiale Episcopus afferat, atque exhibeat, solicitè pro conscientiæ suæ religione, totius illius dispensationis rationem in eodem Concilio redditurus.

A sententia per Episcopum tanquam ex Concilio delegatum lata, si idem tanquam ordinarius potuisset, appellatio ad Metropolitanum nè impediatur. Cap. LXX.

QVoties Episcopus, etiam tanquam sedis Apostolicæ ex decretis Conc. Tridentini delegatus, sententiam in ijs causis tulerit, in quibus ante

Concilium tanquam ordinarius, eadem iurisdictione, potestate ve vti poterat; si ab illius sententia ad Metropolitanum appellabitur, non propterea, quia alia sententia tanquam à sedis Apostolicę delegato pronunciata est, à Metropolitani iurisdictione subterfugiatur, sed appellationis causæ cognitio omnis liberè eidem permittatur.

Quando Episcopus aliquem pro iudiciorum disciplina, & taxa constituat, & quid muneris illi incumbat. Cap. LXXI.

EPiscopus singulis annis, aut secundo quoque anno Ecclesiasticum virum decernat, qui certis illis legibus exequendis præsit, quæ ad rectum fori Ecclesiastici vsum, rectamq́; forensium causarum normam, tum ad certam taxærationem, omnemq́; denique iudiciorum conformandam disciplinam pertinent.

Is, quæcumque de omni eo genere sancita sunt, omni cautione videat, vt ab ijs quorum interest, planè seruentur, & in morem, quàm diligentissimè fieri potest, inducantur.

Causarum acta, & Codices item, in quos solutiones sigillatim relatæ sunt, de improuiso inspectet, quò facilius comperiat, si quid culpæ in taxæ præscriptæ ratione contrahatur.

Cancellarij in taxa delinquentes, & in officio negligentes, qualiter puniendi, & defferendi. Cap. LXXII.

SI verò præ quęstus cupiditate Cancellarius, Notariusve plus pecuniæ, quàm præfinita taxæ ratio postulat, eiusq́; tabella ostendit, ab vllo vnquam exegerit, id totum eidem restitui iubeat; Et verò qui in eo genere deliquerint, pœnis etiam illos affici ab Episcopo, vicariove procuret. Ad Episcopum pręterea illorum nomina deferat, quos in illis exequendis, quæ sibi pręscripta sunt muneri suo deesse aliquo modo animaduerterit.

Duos Sacerdotes Vrbanos, & Episcopum Prouincialem pro muneris sui recta exequutione sibi in consultores Episcopus deligat. Cap. LXXIII.

PRO ea, quæ Episcopus abundare debet, præstanti cura, proq́; illa perfectionis Episcopalis ratione, ad quam omnes eius rationes referuntur, nihil, vel minimum ei prętermittendum est, quò munus, quod multiplex graueq́; gerit, non modò sustinere, sed explere salutariter possit, aliorum etiam subsidijs ad officij sui executionem comparatis. Quamobrem duos sibi Sacerdotes pietatis zelo flagrantes spiritualiq́; vsu peritos, ac prudentes pro conscientiæ suæ religione, secretò in ciuitate deligat, quorum Sacerdotum officium inprimis sit, Episcopum assiduè omni charitate, & humilitate, omniq́; debitę obseruantiæ officio priuatim sincerè admonere quicquid opus esse vi-

derint, cùm ad omnis disciplinæ, tum verò ad Sacri Tridentini, Cõc & nostro rũ decretorum perfectam, atq; absolutam executionem. Ob eam etiam causam aliquem Prouinciæ Episcopum item deligat, qui cum aliquando per literas pastorales administrationis suę rationes, consilia, omnemq́, Ecclesiæ sibi commissę benegerendę modum, familiariter communicet; ita vt hoc subsidio sibi in omni deliberatione, atq; actione opem, atq; adiumentum paret.

Quid pro exploratione morum familiæ, correctioneque, & institutione opus sit. Cap. LXXIIII.

VT autem familiam suam in beneuiuendi regulis, atq; officijs perpetuò contineat; deligat aliquem ex suis virum prudentem, spiritualisq́, vitę studiosum, cui id planè mandet, vt quæ in moribus familiæ emendationem aliquando desiderant, ea quamprimùm sibi referat animo simplici, ac puro; vt ipse prout opportunum esse viderit, remedium adhibere possit.

At præterea quò diligentius familiæ suę institutioni consulat, cùm fraternam etiam correctionem in eam instituendam curet, tum verò frequentes spiritualium rerum collationes, & alias exercitationes, disciplinæ etiam regulas, ex Conciliorum Prouincialium decretis præscribat. Quas regulas in tabella ordine descriptas ipsi familiæ in conspectu propositas certo loco affigi iubeat. Cum verò aliquem in eo adscribet, illas eidem proponat: anteaquam in familiam illum adscribat.

Quando Episcopus in infirmitate pro salutaribus colloquijs ad se capitulum conuocet. Cap. LXXV.

SI quando ex febri, aliove morbo Episcopus laborat, ægrotationis initio, ac deinceps aliquando, prout expedire censuerit, Cathedralis Ecclesię suæ capitulum, cum quo de spiritualis, sanctæq́, vitę officijs, ac studijs colloquia salutaria ineat, ad se conuocet.

Moribundus auocet clerum, virtutesq́; eidem suadeat, & vt hæreditarias relinquat. Cap. LXXVI.

QVod verò à Sanctissimis Episcopis huius Prouinciæ, pręsertim Ambrosio, Eusebio Vercellensi, Gaudentio Nouariensi, alijsq́, factum esse memoriæ proditum est, id proposito etiam ad imitationem illorum exemplo, Episcopus exequatur: vt cum periculosè ægrotans propediem mortem obibit, Cathedralis Ecclesiæ capitulum, Clerumq́, ante conuocet, cui cùm pacè, charitatem, sanctarumq́, virtutum disciplinam suadeat, eamq́, quasi hęreditariam quandam disciplinam relinquat; tum & vniuersè, & sigillatim religiosis eorum precibus, Sanctisq́, sacrificijs sese intimè commendet.

Eucharistia qualiter ab Episcopo ęgrotãte sumenda. Cap. LXXVII.

EPiscopus cum ęgrotans in lecto iacet, frequentissimè tamen sacrę Eucharistiæ pabulo se salutariter reficiat, ac recreet: cui saltem cum primùm,

& cum

& cum pro viatico illam sumet, & semper denique, nisi cum ipse secus insferit, vniuerso clero, & capitulo Cathedralis Ecclesia prosequente, Archipresbyter, aliusve deferat, & ministret, qui secundum Episcopum primariã dignitatem Sacerdotalem obtinet.

Cura circa clericos ægrotantes per Episcopum habenda.
Cap. LXXVIII.

E*Piscopus, ad quem vniuersi Cleri sui cura, etiam paterna refertur, zelo charitatis accensus, si quem Ecclesiasticum hominem etiam minoris ordinis intra alicuius Parochialis viciniæ fines, ægrotantem audierit, ipse aut alius, eius nomine inuisat, & consoletur paternis, & consilijs, & officijs, quæ si illi præstare debet, certè multo accuratius, atque adeo ardentiori dilectione exequatur erga eos, quos habet Basilicæ suæ Cathedralis ministros; & Parochos in animarum salute procuranda adiutores.*

Quò verò cumulatius id præstet, pro solicitudinis paternæ zelo id etiam curæ suscipiat, vt cum in Vrbe, tum in diœcesis partibus distinctis præter Parochum, vel proprium, vel propinquiorem, de quo aliàs cautum est, certos etiam Sacerdotes charitate flagrantes, vitaq́, spiritualis moribus, & vsu præditos decernat, quorum munus sit ægrotantibus clericis cuiuscumq; ordinis sint, præsertim opę destitutis, præcipuam operam, solicitudinem, & curã nauare, si qua opus esse viderint, cùm in primis ad piè sanctéq́, iuuandam animæ salutem, tum ad corporis bene curandi rationem.

Episcopus in penuria annonæ egenis qualiter prouideat.
Cap. LXXIX.

E*Piscopus, qui totis in Christo visceribus egentium curam gerere debet, cum cæteras rationes ineat, quibus in difficultate annonæ populi sibi cõmissi egestas subleuetur, tum verò quamdiligentissimè caueat, vt in rei frumentariæ inopia, Ecclesiastici homines frumentum, aliudve alimenti genus, quod ad subleuandam annonam pertineat, ne supprimant, abscondantve. Ac præterea eos omnes, & singulos pœnis propositis, omniq́, iuris remedio cogat, quicquid frumenti habent, siue proprium, siue alienum in priuatis, aut Ecclesiasticis ædibus reconditum, apud Ecclesiasticum hominem, quem si ita expedire censuerit, eo nomine ipse constituat, sine dolo, & fraude scripto profiteri, eidemq́, frumenti illius omnis numerum, & conditionem rectè, sincereq́, denunciare. Et verò si quando annonæ grauitas, difficultasq́, ita tulerit, id omne frumentum venditioni exponi iubeat, ac vendi, quo pretio illius annonæ temporibus in foro frumentario vendi solet.*

A quæ ducendæ seruitus qualiter ab Episcopo determinanda.
Cap. LXXX.

S*Aepenumero accidit de seruitute aquæ per alienos agros deducendæ, de oryzis intra certos fines non serendis, atq; de alijs eius generis rebus,*

& caussis, controuersias, litesq; inter homines Ecclesiasticos, & laicos excitari. Quamobrem Episcopus, cuius etiam præter cætera munus est, litium occasiones præcidere, & in commune etiam vtilitatibus publicis consulere, quæ ad Ecclesiastici ordinis homines pertinere ex Canonum sanctionibus cognouerit, ea edicto etiam Episcopali, si ita expedire censuerit, æquo iure statuat, ac decernat.

Episcopus iter facturus Diaconum, & Subdiaconum Comites habeat. Cap. LXXXI.

QVOD antiquæ disciplinæ fuit, vt Episcopus iter faciens duos saltem Ecclesiasticos homines, vnum Subdiaconum, alterum Diaconum in comitatu haberet; id pro sanctæ solicitudinis suæ zelo, ipse ad vsum reuocare curet, cum præsertim ad Concilium accedit.

Qualiter vbi Concilium Prouinciale habebitur ad vrbem accedat ingrediatur, & populo benedicat. Cap. LXXXII.

VRbem, locumve, vbi Concilium Prouinciale celebratur, mulla is vectus, & insigne dignitatis Episcopalis viatorium indutus, decorè ingrediatur; cum ingreditur Sancta charitate, rogatu, & concessu Metropolitani quodammodò impulsus, in via populo benedicere non recuset.

Primò ad primariam Ecclesiam oraturus accedit. Cap. LXXXIII.

PRimò vrbem, locumve Concilij ingressus ad Basilicam Metropolitanã primariamve accedat, vbi paulisper Deum sanctè precetur; & à Canonicis excipietur ad præscriptum Concilij sexti Prouincialis.

Quomodo Concilij Prouincialis causa instituenda, faciendaq; sit oratio. Cap. LXXXIIII.

CVM verò Concilij Prouincialis dies instat, oratio sine intermissione, quæ à Clero, & à Regularibus, & à Monialibus religiosè ob eam causam fiat, in Ciuitate instituatur.

Idem in tota diœcesi præstetur: ita vt instituta quadam Parochiarum, regionumve vicissitudine in primaria Ecclesia clerus, populusq; Concilij causa Deum piè oret.

Quid Metropolitanus, & Episcopi in discessu agant. Cap. LXXXV.

COncilio ritè absoluto, & dimisso; Metropolitanus vnumquemq; Episcopum, qui se ad salutandum venerit discedentem, Sancto osculo pacis dimittat, eiusq; orationibus, & precibus se se intimè comendet. E Concilio cum

ad stationem Episcopalem Episcopus redibit, paulò ante, quàm itineri se committat ad Ecclesiam Metropolitanam, primariamve veniat, vbi paulisper oret.

Locorum piorum rationes, & earum liberationes nisi consentiente Episcopo ne fiant. Cap. LXXXVI.

EPiscopus non solùm, vt cautum est, locorum piorum administrationis rationibus intersit, sed etiam liberationi illius administrationis. Quæ liberatio ab eorum locorum præfectis solùm ne fiat, sed præsente, consentienteve Episcopo; alioqui si secus fiet rescissa sit, planeq́; nulla ad Tridentini Concilij præscriptum. Seß. 22. c. 9. de refor.

DE OFFICIO BIBLIOTHECARII & Bibliotheca.

Cura sacrorum librorum habenda. Cap. I.

SICVT *in libris sacris, voluminibusq́; Sanctorum, & alijs Ecclesiasticis cuiusuis generis Codicibus, copiosè, sumptuoseq́; comparandis, diligens fuit accurataq́; maiorum industria: ita in ijs ipsis aßeruandis illorum, qui successerunt non negligens studiū, nec verò cura minor esse debet: cum ex ijs manu præsertim scriptis, recteq́; exaratis voluminibus, in tanta librorum corruptela, his temporibus, per hæreticos introducta, plurimum adiumenti rebus Ecclesiasticis publicis afferatur, & ad Catholicæ doctrinæ veritatem tuendam, & ad coarguendam illorum, vitiosè illa deprauantium, temeritatem.*

Index librorum qualiter faciendus, & asseruandus. Cap. II.

INdex fiat, in quo pro disciplinarum genere, aut pro alphabeti ratione, volumina singula notentur.

Isq́; index certo loco in perpetuum asseruetur, notatis etiam deinceps ordine alijs libris, quicumque in posterum eidem Bibliothecæ, quouis modo accesserint.

Vetusti codices qualiter resarciendi. Cap. III.

VOlumina, quæ pro vetustate, carie, situuè obsordescunt, librario opere poliantur.

Dissoluta, & malè compacta, conglutinentur.

Ab operculo nuda, asseribus, coriove, tegantur.

Prosequutio prædictorum. Cap. IIII.

VEtuſtate, aliove modo conſumpta, recoucinnentur, & ad perpetuitatem opere recenti, nouiſq́; librarijs integumentis inſtaurentur.

Dies voluminum qualiter in indice ſcribendus. Cap. V.

SI præterea quo anno vnumquodq; volumen, manu exaratum ſit, animaduerti poteſt, id etiam breuiter in eo indice notetur; tum prǽterea quo charactere ſcriptum, vt ex ijs antiquitas colligi poſſit, quæ aliquando vſui, & vtilitati Eccleſiæ publicæ eſſet, ad emendatam voluminum impreſſionem.

Bibliothecarius qualiter eligendus. Cap. VI.

EPiſcopus, de conſilio Capituli, Canonicum aliquem, vſu peritum literarum ſtudioſum, & inſtruendæ augendæq́; Bibliothecæ cupidum ad eius nutum amouibilem, conſtituat; qui illius curę diligenter præſit.

Bibliotheca qualiter inuiſenda, & quorum vſui accommodanda. Cap. VII.

CVra verò Epiſcopi omnino ſit, Bibliothecam aliquando inuiſere; ſiq́; per eum, & per Canonicos ratio aliqua iniri poteſt, qua in Bibliotheca librorum Eccleſiaſticorum copia augeatur; id ſolicitè curetur, vt eiuſmodi librorum apparatu, publicæ Epiſcopali, Canonicali, clericaliq́; commoditati atque vſui conſultum ſit.

DE MAIORITATE, ET OBEDIENTIA.

Quis loci ordo incedendo, ſedendoq́; inter dignitates, vel Canonicatus obtinentes habeatur. Cap. I.

ANONICIS hæc ſit ſedendi, publicæq́;, & collegialiter incedendi præſcripta ratio. Primùm locum poſt eos, qui in illis, aliqua prǽditi dignitate ſunt, teneant Canonici, qui præsbyterales; ſecundum, qui diaconales; tertium qui ſubdiaconales præbendas, Canonicatuſve obtinent.

Qui ordo ſeruetur, etiam ſi præsbyter Canonicus aliquis præbendam, Canonicatumve præsbyteralem poſt obtinuit, quàm Diaconus quiſpiam, aut Subdiaconus Canonicus. Itidem iuris ſit Diacono, ratione Subdiaconi. In Canonicis autem præsbyterales prǽbendas obtinentibus, is loco prior ſit, qui tempore etiam prior, Canonicatus, præbendæve poſſeſſionem adeptus eſt. Hæcq́; ordinis ratio à Diaconis teneatur; eademq́; præterea à Subdiaconis quod locum habeant ſine præiudicio nunc viuentium, quibus præiudicare non intendimus.

Commissum officium qualiter sub pœna recusari nequeat.
Cap. II.

NE cui officium quod sibi capitulum commiserit, recusare liceat, nisi legitima de causa, quæ latis occultè suffragijs capitulo probetur.

Qui aliter recusarit, quantum pecuniæ caperet, per sex menses Ecclesiæ, assiduè inseruiendo, tantundem amittat. Qui verò iniuriam sibi à capitulo fieri putat; ad Episcopum confugiat, qui rem omnem cognoscat, & definiat.

A quo mensa sit Benedicenda. Cap. III.

NE minoris ordinis Clericus, alio, qui maiore ordine initiatus est, presente, mensæ benedicat; sed hoc munus sit, vel Sacerdotis, vel illius, qui maioris ordinis clericus præsens in mensa adest.

Legato Pontificis, vel Cardinali, aut Metropolitano, seu Visitatori, qualiter conte&us Episcopus occurrat.
Cap. IIII.

SI quando contigerit, Ut legatum Pontificium, vel Cardinalem S. R. E. aduentare, aut diuertere in diœcesim, aut in ea diutius etiam commorari, tunc Episcopus, cum ei obuiam prodit, aut congressum, colloquiumve cum eo habet, aut deniq; in eius conspectu præsens, siue publicè, siue priuatim adest, ne rochetum detectum ferat, sed superiori veste contegat.

Eundem honorem tribuat, deferatve Metropolitano, & Apostolico suæ Ecclesiæ Visitatori.

Quiuis Episcopus in aliena diœcesi sine licentia nè Pontificalia exerceat, & à quo concedi valeat.
Cap. V.

NE prelatus exemptus, etiam si Episcopus sit, in alienam diœcesim, intra cuius fines Ecclesiam quomodocumq; exemptam obtinet, quæ iam inde etiam ab immemorabili vsque tempore iurisdictionem spiritualem habet, alium Episcopum inducat, neq; ad sacrum oleum conficiendum, neq; ad chrisma ministrandum, neque ad consecrandam Ecclesiam, neque ad alia Pontificalia munera obeunda, exercendave: nec verò ipse illa ipsa officia munerave ministret, aut exerceat, sine Episcopi diœcesani concessu.

Ne item prelatus inferior, etiam exemptus in Ecclesia, locove, vbi iurisdictione spirituali vtitur, Episcopo extraneo potestatem faciat ministrandi Pontificalia munera.

Quibus ex confratribus dignior locus ex Bulla Pontificia sit tribuendus. Cap. VI.

VT multarum controuersiarum, dissensionumve, quæ in plerisq; confratris ex eo, quod priorem locum appetunt, multis diœcesis locis magna cum populi offensione oriuntur, occasio tollatur: hoc decernimus, eas confrattias, eorumq; confratres, scholaresve, qui in posterum, locum in publicis processionibus, sumpto de Episcopi, aut Sanctæ Sedis Apostolicæ facultate habitu, sibi dari petierint, atque obtinuerint, debere locum digniorem alijs confratribus cedere, qui habitu antiquiores consueuerunt illas supplicationes antea obire, etiam si ipsæ tempore antiquiores sint, maioribusq; priuilegijs communitæ, ex Constitutione Gregorij XIII. in fine huius libri impressa.

Decreta omnia censuræ Apostolicæ subijciuntur. Cap. VII.

OMnia & singula, quæ à nobis in hoc volumine decreta, actaq; sunt quæ debemus obedientia, ac reuerentia, auctoritati, ac iudicio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, omnium Ecclesiarum matri, & magistræ semper emendanda, & corripienda subijcimus.

Finis primæ partis.

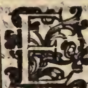

DE IVDICIIS, IVDICIBVS, ET NOTARIIS.

Liber Secundus. Tit. Primus.

VT à foro Episcopali, quantum fieri potest, auaritiæ labes amoueatur; & quàm minimis possint incommodis, atque sumptibus causæ in eo agantur hæc statuenda censuimus.

Notariorum, & scribarum mercedi taxa est statuenda, & illa, ac iam statuta est obseruanda. Cap. I.

EPISCOPVS, vel Vicarius eius omnibus Notarijs, & scribis sui fori, tam Ciuitatis, quàm diœcesis taxam præfiniat, quam pro opere, & officij sui mercede ab vnoquoque in singulis causarum generibus pro loci, & cuiuscumq; rei, ac personæ conditione exigi liceat; obseruare faciat, qui nõ obtemperarit, in eum vehementer animaduertant; & vbi est iam præfinita omnino seruetur.

Collegium, & statuta Notariorum statuenda, ac probanda propterea; Iudices deligendi. Cap. II.

COLLEGIVM Notariorum curiæ Episcopalis primo quoque tempore instituatur.

Collegium statuta Episcopo probanda, conficiat; officiales deligat, qui iudicent de eorum inter ipsos controuersijs, quæ ad eorum officium pertineant. In causas autem quæ inter Notarios, & litigatores extiterint, se omnino non interponant, sed eas Episcopi iudicio relinquant. In alijs verò causis, si cuiquam cum eis in iudicio agere contingat, eorum iura, priuilegiaq; seruentur.

Testificatio stili causarum qualis esse debet, & seruari. Cap. III.

Postulantibus testimonium formulæ curię, quam Stylum vocant, de aliqua causa nec detur, nec datum vim habeat; nisi ei maior collegij pars subscripserit, cuius etiam formulæ exemplum, ab Episcopo approbatum, & subscriptum, publicè in Collegio aßeruetur.

Qui, & qualiter in Collegio Notariorum sint ascribendi, formaque iuramenti per eos præstandi. Cap. IIII.

QVI in Collegium Notariorum adscribi voluerint, eos Episcopus diligenter examine probet; tantùm idoneos recipiat.

Excommunicatos, infames, & omnes qui à testimonio dicendo iure repelluntur, reijciat.

Eos qui vigesimum quintum annum non attigerint, quiq; per quadrienniũ in Notariatus officio integrè, periteq; non sint versati, non admittat.

Probatos prius non recipiat, quàm iurarint Episcopo ea iusiurandi formula, quæ infràscripta est; quam etiam ab ijs, qui in Notariorum Collegium adscripti iam sunt, ad duos menses præstari iubemus in manibus Vicarij nostri.

Ego N. Notarius à R. D. N. Episcopo, vel D. N. eius Vicario delectus, commissum mihi munus diligenter, ac fideliter exercebo.

A litigatoribus, quorum fuero Notarius, vel à quocumque alio eorum nomine, quauis de causa nihil, ne sponte quidem datum, accipiam; præter id, quod Episcopi taxatione præfinitum est.

Nihil agam, neque me, aut quemquam alium interponam, quo mihi vlla causa scribenda committatur.

Non ero promotor, vel procurator in causis, quæ agentur coram R. D. Episcopo, seu eius R. D. Vicario Generali, vel aliquo ab eis constituto, seu eorum ministro, nisi de licentia eiusdem Episcopi, vel Vicarij.

In causis verò, in quibus sum, vel fuero Notarius, omnes actus iudiciales substantialiter in Manuali, seu memoriali coram Reuerend. D. Episcopo seu eius vicarijs, aut alio ab eis prępposito, & etiam coram ipsis litigatoribus, si expectare voluerint, conscribam.

Conscriptos eos, & instrumenta, & omnia alia, & singula in causis producta, cum Reuerendissimus D. Episcopus, vel alij supradicti, seu litigatores, vel eorum aliquis petierint; in registrum fideliter, quàm celerrimè referam, vel referenda curabo.

Litigatorum postulatu, vel alicuius eorum, in singulis terminis successiuè litigatoribus ipsis copiam dabo, cum per Reuerendissimum D. Episcopum, seu alios supradictos decretatum fuerit, sine recusatione, & fraude, contentus mercede, Episcopi taxatione præfinita.

Secreta eiusdem officij, & causarum nemini patefaciam, prÆsertim attestationes testium, & consilia assessorum, attestationesq́; & sententias; donec publicatÆ, perlatÆ, & sententiatÆ, & per Reuerendissimũ D. Episcopum, seu alios supradictos subscriptÆ fuerint.

Constitutionibus, & mandatis Reuerendissimi D. Episcopi obtemperabo, iura ipsius, & eius mensÆ pro posse defendam.

Instituta quoque officij, & officialium Collegij honesta iussa seruabo.

Nec vllo vnquam tempore contrafaciam, & omnia & singula suprascripta, omni dolo & fraude omnino remotis, inuiolatè prÆstabo, & ita promitto, & iuro, sic me Deus adiuuet, & hÆc Sancta Dei Euangelia.

Quomodo Notarius originalia seruet, eorum exempla, & alia ritè scribat, pro spiritualibus nihil percipiat, Cancellariaque reseruanda, atque contrafaciens plectendus sit. Cap. V.

NUllus Notarius iudicibus Ordinarijs delegatis arbitris, nec arbitratoribus originales processus deferat, sed eorum tantùm exempla, & regesta fideliter collata; nisi alicuius inopia, vel alia iusta causa, alind aliquando Episcopo suaderet, vel eius Vicario.

In huiusmodi exemplis, seu regestis nihil superuacaneum scribant.

Nec productarum citationum repetitiones cum inhibitione, vel sine ea, sed illarum executionẽ tantùm bis, vel similibus verbis adscribant. Eo die &c. reproducta fuit citatio, de qua supra, quÆ fuit executa, vt supra.

Ne dignitates iudicum, vel litigatorum repetant; sed ponant tantùm bis, vel huiusmodi verbis; R. Episcopus N. Iudex N. Actor. N. Reus.

Nec in carta bibula scribant, nec ea litera, quÆ legi facile non possit; sin minus, male scripta, Episcopus vel eius Vicarius Notarij impensa scribi melius iubeat; vel ab ijs, qui registrum petierunt, dimidiam tantùm partem taxÆ, vel maiorem, vel minorem, si ei videbitur, solui iubeat.

Notarij in literis dimissorijs, seu testimonialibus, Sacri Concilij Tridentini decretum seruent; in alijs quÆ merè spirituales sunt, etiam si nullum stipendium eis constitutum sit, nihil omnino accipiant; prÆter scripturÆ mercedem moderatam.

Qui Notarij contra hÆc decreta peccarint, vel alioqui in officio suo deliquerint, eos Episcopi ab officij vsu submoueant ad tempus, vel etiam in perpetuum; si id delicti grauitas postularit; & alijs pœnis suo arbitratu coerceant.

Cancellarias verò vendi, locari, vel earum nomine, vel occasione, quouis prÆtextu cuiusuis personÆ, quidquam solui prohibemus.

Notarij, & si qui prÆterea in hoc deliquerint, plectantur amissione officij, & alijs prÆterea pœnis Episcopi arbitratu, vel eius Vicarij.

Causæ

Causæ à decem aureis infra qualiter decidendæ. Cap. VI.

Causæ, quæ decem aureorum nummum summam non excedunt, summariè, simpliciter, ac de plano, sola rei veritate perspecta, sine forma iudicij cognoscantur, id quod agi licet ex facultate à Pio Quinto concessa omnibus huius prouinciæ Episcopis.

Nihil pro visione scripturarum, & quid tantùm pro testimonialibus, & dimissorijs percipi possit. Cap. VII.

Ne pecuniæ quicquam Ordinarius, delegatusve iudex accipiat pro recognitione, aut vt vocant, visione scripturarum ad causas, quæ apud se aguntur, pertinentium.

Pro singulis literis dimissorijs, quæ pro suscipiendis pluribus, omnibusve minoribus, vel etiam maioribus ordinibus concedentur; itemq; pro singulis literis, quibus Notarius testatum faciat, plures omnesve ordines alicui collatos esse, decimam partem aurei nummi tantùm ad summum à Cancellario accipi liceat; at si hæ literæ de vno tantùm ordine suscipiendo, vel suscepto essent datæ. Idq; si modo nullum ei salarium pro officij sui munere exercendo constitutum sit.

Qualiter acta omnia in Codicem referenda, & cum alijs instrumentis, & scripturis in archiuio conseruanda, à quibus conscribenda, & exemplificanda sint. Cap. VIII.

Acta omnia Notarij in Codicem, non in pagellas referant, quamuis eas cordula infigant; idq; præstent mense saltem, postquam rogati illa confecerint.

Certus in Archiuio Episcopali locus constituatur, vbi causarum, ac iudiciorum Codices, instrumenta, acta, scripta ve alia, à Cancellario, & Notarijs fori Episcopalis, ad ipsum forum pertinentia, singulis annis confecta, quotannis recondantur, ita vt inde, cum vsu venerit promi possit, quidquid in Ecclesiastico foro vnquam agitatum erit.

Is certus Archiuij locus duabus clauibus claudatur; quarum vnam Episcopus, alteram eius Cancellarius habeat.

Notario autem instrumentorum, quæ confecit, exemplum, idq; sumptibus suis habere, aut retinere liceat.

Si Cancellarius, Notariusve aliquis decesserit, vel ab officio se abdicarit, amotusve sit, quæcunque ille, vel instrumenta, vel scripta, vel acta eiusmodi confecit, statim Episcopi iussu in eundem locum deferantur. Quòd si processus alicuius causæ nondum sit completus, & causam, ob quam confectus est, partes prosequantur, eius in Archiuium delatio deferri poterit, quoad causa sit perfecta.

Ex Archiuij tabellis, exemplaribusve, si quæ vnquam acta, aut instru-

Facit in ... rati... e tex. in ... umab ... anni de ... vit & ho... ael. Cle.

menta, quæ Notarij manu, signoq; munita, fidem faciant, exscribi contigerit; is qui rogatus Notarius illa confecit, si viuit, vt operis sui emolumenta consequatur, eorum exemplum, modò ei liceat, ipse conficiat si præsens est: si verò abest, id seruetur, quod iure cautum est: sin autem obijt, id Episcopalis Cancellarius præstet: mercedem autem inde capiant Notarij hæredes, nisi aliter inter partes conueniatur.

Testium dicta, & attestationes, in causis ciuilibus ne scribantur ab alio, quàm ab ipso causæ Notario, siue actuario, vel ab alio eius nomine, quæ attestationes ipsi Notario causæ, siue actuario consignentur, & asseruentur, vt post in Archiuio vnà cum toto processu recondantur, vbi custodiuntur aliorum actorum monimenta.

Idem decernitur de instrumentis, actisve dictæ causæ, quibus decretum iudicis adscribi contigerit.

In alijs verò omnibus, quibus auctoritas, decretumve Episcopi sit interponendum, Cancellarius tantùm Notarius adhibeatur.

Quomodo Tribunal fori ab Episcopo visitandum sit. Cap. IX.

QVotannis fori sui Tribunal Episcopus visitet; inquiratq; an præscripta fori ratio; an præfinita taxa seruetur: tum præterea, an si quæ corruptela, si quive abusus irrepserint; an si quid denique vel institui, vel emendari oporteat; idq; sollicitè in primis curet, vt tollantur abusus, tum restituantur quæcunque ad rectam iudiciorum formam attinent.

Qualiter etiam substitutis, & scriptoribus nè munera capiant. prohibetur. Cap. X.

MAximè interest, non modò eum, qui officium tanti ponderis, tamq; valde cum Episcopali cura coniunctum, gerit, quale est Cancellariæ Episcopalis munus, sed illos etiam, qui vel substituti nomine, operam simul in eo ipso munere ponunt, vel in Cancellariæ scriptorum numero censentur, cùm ab omni alio negotio expeditos esse, quò attentiores sint ad operam, curamve susceptam, tum maximè vacuos, ac planè liberos ab omni, vel minima suspitione cupiditatis, prauæq; affectionis, nedum corruptelæ. Quare præter ea quæ olim hoc de genere iam constituta sunt, hoc decreto etiam vetamus, atque interdicimus, nè eorum quispiam ab vlla cuiusuis loci, ordinisve vniuersitate, collegio, hominéq; vllo, ne diœcesis quidem alienæ, qui in foro Episcopali, causas, lites, & negotia, cuiuscunque generis sint, duobus ante annis habuit, aut iam nunc habet, aliquod vel minimum donum, munusve etiam sponte oblatum, accipere possit.

Prædictis quomodo patrocinari non licet. Cap. XI.

NE præterea in eo foro Ecclesiastico, vel in alio, lites, causas, negotiave cuiuscumque suscipiat, neque agat; nec verò dispensationes, neque alia

eius generis actiones, expeditionesve persequatur, procuretve, nisi officij quod gerunt, ratio aliter deposcit, aut Episcopus consenserit: Qui contrafecerit, à muneris exercitatione suspendatur, atque eo etiam mulctetur; alijsq; pœnis plectatur arbitratu Episcopi.

Originalia quibus, & quo loco tantùm ostendenda. Cap. XII.

Cancellarius, & Notarij causarum, tam ciuilium, quàm criminalium, acta, gesta, tabulas, instrumentave, & processus originales, ne vllo nomine, ne inspiciendi quidem tantùm causa, vsquam exhibeant; nisi in proprio pluteo, aut Cancellariæ, archiuijve loco. Illa verò inde aliò asportari ne liceat, etiam de eorum quorum interest, etiam si cui certo homini transferenda, rectè, ac tutò committi possint, prҫterquam iudici causa ostendenda. Qui secus fecerit, cùm ab Episcopo plectatur graui pœna, tum damnum resarciat etiam, si quid quisquam eo nomine fecerit.

Copia attestationum, aliarumque scripturarum, ne cuipiam sine licentia Vicarij detur. Cap. XIII.

EA cautio Cancellario, & Notarijs adhibenda est, ne copiam alicuius causæ actorum, attestationum, sententiҫ, vlliusq; scripturæ exemplum edant, facultate scripta editionis à Vicario non data. Qui in eo genere deliquerit, officij amissione mulctetur, aliaq; pœna puniatur, pro Episcopi arbitrio.

Nihil vltra taxam, nisi ex facultate Apostolica percipiatur. Cap. XIIII.

QVæ Concilium quintum prouinciale gratis à Notarijs dari sanciuit, ea ita seruentur omnino vt ibi sancitum est, nisi taxa auctoritate Apostolica iam facta aliud permittat.

Episcopus nec alij de emolumentis Cancellariæ præter eiusdem ministros nihil percipiant. Cap. XV.

DE emolumentis Cancellariҫ Episcopalis, quam Concilio Prouinciali primo, vendi, locari, eorumve nomine quicquam persolui, vetitum est, nihil prorsus vtilitatis priuata ad Episcopum, eiusve mensam, aut Vicarium, neque ad alios, præterquam ad Cancellariam, Cancellariumve, cҫterosq; eiusdem Cancellariæ ministros, perueniat. Qui, aliquid etiam à sponte dantibus, perceperit, tum in conscientiæ foro ne suum faciat, sed pauperibus loci, erogare omnino debeat; tum quadruplo mulctetur, quod vel in Ecclesiҫ instaurationem, vel in Sacristiҫ vsum erogetur.

Sanctio Gregoriana contra Iudæos, promulganda. Cap. XVI.

Calẽ. Iunij. 1581. iter eiusd. *GRauis illa sanctio qua Gregorius XIII. Iudæorum blasphemijs, & flagitijs obuiam ire voluit, in omni nostra diœcesi, præsertim vbi Iudæos*

habitare permissum est, vel tractare sępenumero, prout Episcopus opus esse censuerit, de more promulgetur; atque ob eam causam libro huic in fine illam adiungi statuimus. dem Sũmi Pon. Cõst. nu. 73. i Bul fo. 1305.

Quarum congregationum in initio, & fine quę orationes dicendæ, & iccirco tabellæ affigendæ sint. Cap. XVII.

STata illa oratio, quam in synodis de Spiritu sancto dici solemne est, illa scilicet, cuius initium est, Adsumus Domine, ritè, sanctéq;, vt liber Pontificalis vetus ostendit, congregationum initio recitetur, quæ de sanctę Inquisitionis officio, de iudicijs, de sententia causæ ferenda, habebuntur.

Itidem fiat in omni conuentu, vbi de clericalibus examinibus, de electione, institutioneve eius agetur, aut deliberabitur, in quem alicuius beneficij Ecclesiastici cura administratiove conferatur. Quam ob causam ea oratio rectè in tabula literis consignetur, certoq; congregationis loco affixa, cum vsu venit, in promptu sit, vnà cum alia stata oratione, quam in initio, & in fine aliorum actionum, congregationumve ex officio Beatæ Mariæ adhiberi, instituti, morisq; est.

Quæ taxa, à quibuscunque seruanda sit. Cap. XVIII.

COnstitutio decretorum, & taxarum à Metropolitano confecta, & Apostolicis literis Sanctissimi Domini nostri Gregorij Papæ XIII. confirmata & renouata, & in fine huius libri scripta, quę per Iudices synodales, & conseruatores Regularium, exemptorumve quorumcunque, & per ordinarios etiam in causis delegatis, ac per eorum omnium, & singulorum Notarios seruanda, atque ad executionis vsum inducenda est, ab vniuersis, & eorum vnoquoque cuius interest, seruetur diligenter, inuiolateq;; ita tamen, vt si quibus in rebus, causis, negotijsve aliquo statuto, aut consuetudine laudabili, nihil vel minus, quàm ea taxa præscribitur, per Iudices à Synodo deputatos, ac Regularium exemptorumve quorumcumque conseruatores exigi deberet, consuetudo illa, statumve omnino retineatur, seruetur q;, ad eiusdem constitutionis pręscriptũ; quæ constitutio non derogat concessioni Sixti Quinti, quæ etiam imprimetur infra. Subdat. Ro. die 4. Iunij 1580. Põtif. eius dẽ S. D. anno 9. Inci. Ac perpetu. rei mem. Romani decet Põtificem.

Quam constitutionem, seu taxam iudicibus synodalibus, & Conseruatoribus præscriptam, seruet etiam Ordinarius: nisi quibus in rebus consuetudine, decretis, vel constitutionibus, taxisve Episcopalibus, taxa minor ei seruanda proposita esset, quam omnino seruet.

Contra quoscunque circa taxam inobedientes qualiter agatur. Cap. XIX.

SI Vicarius, Iudexve Ordinarius in causis ordinarijs, vel delegatis, aut conseruator Regularium, & exemptorum quorumcunque suis in causis, aut Iudex in synodo deputatus, pro causis commissarijs, eorum Notarij, aut ministri, quicunq; contra præscriptum sanctionis illius Pontificię quicquam

com-

commiserit, deliqueritve, cum eo, quicunque sit, ad præscriptum eiusdem constitutionis agatur.

DE OFFICIO IVDICIS. Tit. II.

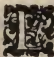
Pupillorum, viduarum, & egentium patrocinator deligendus. Cap. I.

PVPILLORVM, viduarum, & egentium hominum, cura, Episcopo, communi omnium parenti, sacrosanctis Canonum legibus, potissimùm commendata & commissa, negligi non debet: ne si lędantur, vociferentur ad Dominum, qui exaudiet clamorem eorum. Quamobrem pro sui muneris officio Episcopus aliquem cōstituat Ecclesiasticum, vel alium pium hominem, Christianę charitatis operibus, atque officijs deditum, qui misericordiæ viscera indutus, id generis hominum patrocinium in omni causa suscipiat. Quod si aliqui iam huic pio operi præfecti sint, id agat Episcopus, vt ij munus sibi creditum exequantur, quam diligentissimè.

DE FORO COMPETENTI. Tit. III.

Clericus in aliena à sua diœcesi delinquens, & profugus qualiter proprio Episcopo transmittendus. Cap. I.

EPISCOPVS, vel Vicarius clericum alienum, qui in propria diœcesi deliquerit, & ad suam diœcesim confugerit, proprio illius Episcopo petente, & sibi de Clerici, qui deliquit, citatione, & contumacia, aut condemnatione fidem mittente, comprehendi, & ad illum mitti curet, idq́; sumptibus petentis.

Qui inferiores Episcopis causas criminum, & matrimoniorum cognoscere nequeant. Cap. II.

QVicunque in dignitate Ecclesiastica constituti, etiam exempti, qui intra fines diœcesis sunt, & reliqui prӕterea inferiores Episcopo, nè priuilegiorum, consuetudinisve prętextu, matrimoniorum, & criminum item causas, etiam visitando cognoscant; sed Episcopi iurisdictioni, iudiciove relinquant, ad præscriptum Concilij Tridentini.

Sess. 24 c. 20. ver. Ad hæc. de refo. *Non tamen Abbates, quibus aliàs legitimè talis iurisdictio competit, alijve inferiores, si de immemorabili consuetudine eiusmodi legitimè doceant, quominus de his etiam causis cognoscant prohibeantur.*

DE PROCVRATORIBVS. Tit. IIII.

Qui à fori Ecclesiastici auditorio arceantur, & eius ministri, à quibus caueant. Cap. I.

PROCVRATOR, qui causam iniquã in foro Ecclesiastico sciens defenderit: quiue quicquam negauerit, quod verum scierit fori Ecclesiastici auditorio, aditu ve interdicatur, nisi is legitimè se purgarit. Qui prӕterea in publico concubinatu aut adulterio viuunt, alijq́; publicè criminosi, à foro Episcopali ita arceantur, vt nec Notarij, nec Procuratoris nec Aduocati officium, ne in vllo quidem causarum genere, gerant. Inferiores quoque ministri in Christianӕ vitӕ officijs contineantur: curentq́; Episcopi, vt à ganeis, à meretricibus, à ludo cuiusuis generis, ab improbatis quӕstibus abstineant, ne blasphemi sint, nec vitӕ moribus reprӕhendendis, in quos deliquisse, compertum erit, in eos animaduertatur.

DE IVREIVRANDO. Tit. V.

Iuramentum à curato prӕstandum. Cap. I.

QVICVNQVE Parochiali Ecclesiӕ prӕficiendus erit, is primùm Episcopo, vt iam in nonnullis huius prouinciӕ Ecclesijs consuetudo est, iuret se Sanctӕ Sedi Apostolicӕ, & Episcopo, eiusq́; item successoribus obedientem fore.

Tum prӕterea se ad Tridentini Concilij prӕscriptam rationem, residentẽ in Ecclesia futurum, quam obtinuerit.

Tum iura etiam illius Ecclesiӕ se pro viribus conseruaturum, ac defensurum esse.

Bona denique eiusdem se absque legitima auctoritate non alienaturum; quӕ verò antea ab ijs, qui illius curam gesserunt, iniustè, vel vendita, vel alio quouis modo alienata sunt, ea, quantum in se est, recuperaturum.

Iuramentum, ab obtinentibus dignitatem, vel Canonicatum prӕstandum. Cap. II.

EGO N. per hӕc Sancta Dei Euangelia iuro, me, neque precibus, neque pretio, neque alia ratione egisse, aut aliàs curasse, quominus hoc experimentum in mei approbatione ad exercendum officium meӕ dignitatis, vel Canonicatus, integrè, fideliterq́; fieret; sic me Deus adiuuet, & hӕc Sancta Dei Euangelia.

Iuramentum punctatoris. Cap: I I I.

EGo N. punctatoris officium, quod suscepi, per hæc Sancta Dei Euangelia iuratus, sanctè promitto, ac spondeo, me fideliter, & sincerè, quantum in me est, executurum. Sic me Deus adiuuet, & hęc sancta Dei Euangelia.

Iuramento aliter præstito non obstante, quæ nihilominus ad Episcopum per Canonicos deferantur. Cap. IIII.

QVo iureiurando Canonici, etiam ex statutis, & constitutionibus Ecclesiæ probatis inter se obstricti, aliave ratione spondent, se nihil quicquã, quod in capitulari, Canonicalive conuentu agitur patefacturos, aut diuulgaturos esse, decernimus, atque declaramus, eo non obstrictum, aut impeditum quemquam esse, quominus ad Episcopum deferat, si quæ, vel capituli, vel Canonicorum, aliorumve, qui de capitulo sunt, errata sint; quęve emendationem, correctionemve desiderent, atque adeo quæcunque eo de genere sibi patefieri, denuntiarive ille iusserit; tum etiam si quę alia ab eodem sciri, cognoscive expedierit, tum ea maximè, quę nostris decretis ad Episcopum deferenda sunt.

Iuramentum, & alia quæ à testibus Synodalibus prędstanda sunt. Cap. V.

c. Episcopus. 35. q. 6.

EGo N. testis synodalis à Reuerendissimo Episcopo nominatus, promitto, spondeo & iuro, quod amodo in antea, quicquid noui, aut audiui, aut postmodum inquisiturus sum, quod contra voluntatem Dei, & rectam Christianitatem in diœcesi, vel regione mihi commissa, factum sit, vel futurum erit, si in diebus meis euenerit, tantum, vt ad meam cognitionem quocunq; modo, si sciuero, aut indicatum fuerit mihi synodalem causam esse, et ad ministerium Reuerendissimi Episcopi pertinere, quòd ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam vllatenus celabo Reuerendissimo Episcopo, aut eius misso, cui hoc inquirere iusserit, quandocunq; ex hoc me interrogauerit, sic me Deus adiuuet, et hæ Sanctorum reliquię.

Iurati testes hoc perpetuò meminerint, se non amore, non odio, non inuidia, non spe, non metu, non pœna, non præmio, non cognatione, non vlla denique re commoueri, aut impediri debere, quominus liberè, & integrè munus suum pro ratione infra præscripta, præstent: quo igitur tempore hoc munus gesserint personas discretas interrogando simpliciter, & de plano, absque vlla iurisdictione solicitè inuestigent de omnibus, quæ Sancta memoriæ Dominus meus Cardinalis Borromæus luculenter notauit in Concilio Quarto Prouinciali in titulo de testibus synodalibus, in quibus monitionibus tota reformatio Cleri sub compendio continetur.

Quid, & quibus testibus Synodalibus suppeditandum sit. Cap. VI.

AD diœcesanam Synodum testibus synodalibus venientibus, nihil neque sumptus, neque viatici contribuatur, nisi sint, qui diœcesanę synodo interesse non debent, atque ijs quidem suppeditetur, ad præscriptam Prouincialibus testibus rationem.

Quando eidem victus necessaria impendenda. Cap. VII.

SI testis synodalis à suo domicilio ad aliquem locum pro sui muneris functione inuestigaturus accesserit, victus expensa, viaticumq; ab ijs detur, quorum causa venerit, ad idq; dandum Episcopus compellat.

Quando iuramenti relaxatio concedatur. Cap. VIII.

IUsiurandum sicut vinculum iniquitatis esse non debet; ita eius relaxatio, absolutiove æquum nullo modo est, vt cuiquam præiudicium afferat. Quamobrem nè cuiquam in posterum iusiurandi, quo astrictus est, relaxatio, absolutiove vnquam detur; nisi ad agendum tantum, aliàs ex Sacrorum Canonum præscripto, at verò nullo modo, ad excipiendum, ac præterea, ne ad agendum quidem, posteaquam quis periurium admisit, à quo crimine Episcopus absoluat neminem.

Propositis, sed nō tactis Euangelijs Episcopus iurat. c. vlt. de iura. calū. glo. in c. testimonium 11. q. 1. in ver. iureiurando.

Qualiter Episcopi, & alij prælati iurent. Cap. IX.

QUod ab Episcopis, prælatisve ob dignitatem, qua præcellunt ex instituto fieri decet, vt manu ad pectus admota, si quando oportet iusiurandum pręstent, id sanè vbique & semper, ita ritè seruent, nisi causa grauitas, prout iure cautum est aliter postulat.

Qualiter alij inferiores iurent. Cap. X.

REliqui autem Ecclesiastici homines, ut pote clerici inferiorum ordinum Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri si iurare necesse habent, id tactis sacris literis agant. In causis porrò leuibus, vbi opus est, iurent, manu scilicet pectori admota, si modò superior præsens non adest, quo præsente, cont actis scripturis, iusiurandum præstent.

DE POSTVLANDO. Tit. VI.

Qui foro Episcopali ascisćuntur qualiter iurabunt, idemque in laicorum causis præstari hortatur. Cap. I.

CAVSIDICI, aduocati, fiscales, ad causas in foro Episcopi ne adhibeantur, priusquam iureiurando Episcopo sé obstrinxerint; se nullam causam suscepturos, quam à iustitia, & æquitate alienam existimauerit.

Hortamur etiam Prętorem, & alios Magistratus, ut idem in laicorum causis seruandum curent.

Quibus, & quando patrocinari, & causas commendare non licet. Cap. II.

Nemo quisquam, neque Vicarius, etiam Foraneus, neq; procurator, aduocatusve fisci Episcopalis, neque auditor, nec verò alius, qui in familia, familiatuve Episcopi sit, causarum, quæ in Episcopali foro aguntur, procurationem, defensionem, ac patrocinium, nec nomine, nec re ipsa suscipiat, agatve, præter illas, quas debet pro suscepti officij munere, & quas præterea alias causas Episcopus, ab illo suscipi, agive iusserit. Nec verò quispiam eorum patiatur, famulos suos in eo Episcopali foro causas non modò agere, sed ne commendare quidem, minus verò quicquam, vel minimum opere ponere, quo præiudicium, damnumve cuiquam inferatur.

Neque præterea ipsi, vel fori Episcopalis ministri, vel Episcopi familiares in causarum commendatione auctoritatem suam interponant: nisi ij sint, quibus pro muneris sui ratione diligenter curandum est, vt lites, controuersię, & causæ presertim miserabilium hominum, quàm celerrimè, & rectissimè in primis definiantur.

Aduocatorum, & Procuratorum malitia coercenda. Cap. III.

Aduocatorum, & Procuratorum malitiam Episcopus pœna priuationis, suspensionisve, officij postulandi, & procurandi in suo foro; alijsve pœnis suo arbitratu, pro sua conscientia coerceat, etiam sine vlla iudiciali causæ cognitione.

DE IVRAMENTO CALVMNIAE. Tit. VII.

Iuramentum calumniæ qualiter exigi potest. Cap. I.

Vt apud iudicem Ecclesiasticum omni sinceritate iudicia exerceantur; statuimus, atque edicimus, illum non solùm litis principio, sed in omni eius parte, cum expedire censuerit; atque ex officij sui munere, tam ab actore, quàm à reo calumnię iusiurandum exigere posse.

DE FERIIS. Tit. VIII.

Quid diebus festis agi vel ne debeat. Cap. I.

Maximam in eo diligentiam, ac studium Episcopus ponere debet, vt dies festi piè, sanctéq; obseruentur ab omnibus. Cum enim ij potissimùm ad celebrandas Dei, & Sanctorum laudes salutariter instituti sint; curandum est etiam diligenter; vt nè ijs

ipsis.

ipsis quisquam ad diuinam offensionem, & animę suæ perniciem abutatur. Prohibeat igitur Episcopus nè illiberales artes exerceantur, aut vllum opus fiat eo tempore alienum.

Ne quid ematur, aut vendatur pręter id, quod ad victum illius diei, vel ad ægrotorum curationem necessarium sit.

Ne officinę, aut omnino, aut aliqua ex parte apertę habeantur.

Ne fiant nundinæ, sed quæ festo die fieri consueuerint, in antecedentem, uel sequentem diem, qui festus non sit, transferantur.

Qui secus fecerit seuerè plectatur Episcopi arbitratu, pro officinis apertis, rebusve venditis, si filius, familius, Ministri deliquerint, etiam Pater, Dominus, & artifex, pœnam subeant.

Ijs etiam diebus studebit Episcopus, nè personati homines incedant.

Sed Episcopus doceat, vel docere faciat populum, debere vnumquemque eo potissimùm tempore, in diuinis officijs, & concionibus audiendis frequentem esse; ac in precibus, recolendisq; Dei maximis beneficijs assiduè versari.

Prosequutio prædictorum. Cap. II.

SAcrosancta Tridentina synodus cum statuit, fideles religioso festorum dierum cultu abuti non debere ad commessationes, ad luxus, et lasciuiam: tum pastores omnes vehementer in domino obtestata, debitam, sanctamq; eorundem obseruantiam pastorali diligentiæ magnopere commendauit. Quamobrem supra, de illorum cultu quamuis à nobis sancitum sit: tamen hac constitutione eo ipso de genere diligentius decernendum censuimus; cum eæ sint morum corruptelę, vt Deo dicati dies, sanctisq; officijs consecrati, ac spiritus sancti doctrina instituti, tum ad recolenda diuina beneficia, tum ad honores debitos sanctis tribuendos, ad eorumq; vitæ imitationem excitandam non modò, vt oportet, sanctè, non colantur; sed quod grauissimum est, nefariè violentur operibus, officijs, ab eorum cultu & pietatis Christianæ studio alienis. Itaque in maxima hac offensione, nos sacrę illius synodi auctoritate, Canonum iure, summorum Pontificum sanctionibus, & Pij Quinti Pontificis constitutione, Patrum item institutis, tum ipsis imperatorijs legibus adducti, edicimus; vt ne quid seruilis operis sacris ijs diebus, qui sanctę matris Ecclesiæ instituto coluntur, fiat; ne quidquam denique, quod in illis agi, geri, fieri ve non liceat.

Prosequutio prædictorum, & profestorum dierum sæpe Populus admonendus est. Cap. III.

ET quoniam in ijs, quę sequuntur, maximè peccatur, hæc nominatim vetamus.

Ne ijs diebus nundinæ, emptoria, mercatusve agantur; ne quidquam præterea fiat, exerceaturve, quod ad earum nundinarum, vel mercatus apparatum pertineat, etiam si in diem proximè sequentem, illę cadant.

Ne contractus vlli, cuiusuis generis sint, neve vllæ rerum exequutiones fiant, nisi cum iure nominatim permissum est.

Ne collectæ, taleæve in oppidis, pagis, vicis, vt ex deprauata consuetudine quibusdam locis factum est, festis diebus exigantur, præsertim quo tempore, vel sacra fiunt, vel concio habetur, vel processiones, vel alia diuina officia celebrantur, vel scholarum doctrinę Christianæ exercitationes aguntur. Nec vero vllo pręterea vnquam die in Ecclesia, in Cœmeterio, atriove Ecclesiæ illa exigi liceat.

Ne libri imagines, signa, & alia id genus vsquam venalia proponantur, aut circumferantur.

Ne quæ ad aleæ lusum pertinent, neque laruæ itidem, nec vestes ad personatorum hominum vsum vendantur, locenturve.

Ne qua res, ad vitam necessaria, vendi licet, illæ prope Ecclesias, earumve conspectu venales proponantur.

Neque earum ipsarum rerum præter quam panis, à sole, aut pluuia defendendi causa, in foro, locisve publicis, tentoria, rastrave sint, quibus illæ exponantur.

Neque earundem rerum occasione, causave, officinæ apertę vllo modo sint; sed earum ostiolum paruulum patens sit, licèt, reliqua omni parte clausa.

Tonsoribus pręterea, pistoribus, sutoribus, calcearijs, alijsq; eiusmodi, & reliquis item opificibus, quibus præscribi oportet, certæ regulæ pręscribantur, nè deinceps dierum festorum cultum violent, in quo maximè peccare plerique solent. Quoniam autem vsu iam hac in diœcesi, nimis compertum est, deprauatis his temporibus, & moribus, ad choreas, tripudia, saltationes, & id genus alia nunquam ferè conueniri sine multis; & ijs quidem grauissimis, Dei offensionibus, idq; cùm ob turpes cogitationes, obscœneq; dicta, inhonestas actiones, morum corruptelas, & perniciosas ad omnia opera carnis illecebras, illis perpetuò coniunctas; tum propter cædes, rixas, dissidia, stupra, adulteria, aliaq; mala plurima, inde consequentia, quàm sæpissimè: his tot offensionum, & peccatorum seminarijs locum dari, ijs præsertim diebus, qui dies propitiationis sunt; & ijs ipsis diebus fideles plerosq; nefarijs istis Satanæ blanditijs illectos, à diuinis officijs, religiosis supplicationibus, lectionibusq; à sacris abduci, auertiq;, rudes à percipiendis fidei rudimentis, aliosq; ab alijs Christianę pietatis officijs, in qua eo tempore religiosè incumbendum est, abstrahi, & amoueri; hoc certe grauissimum est in conspectu Dei; & Ecclesię quare festis ijs diebus saltem horis, quibus diuina celebrantur officia, interdicimus, nè saltationes, tripudia, choreæ ducantur, aut fiant.

Vt autem hę omnes de festorum cultu leges, ab omnibus seruentur, contra eos, qui non paruerint, Episcopus agat pœnis, & alijs item remedijs arbitrio suo.

Festis diebus Sácrosancto missę sacrificio fideles omnes intersint.

Vt verò ij dies omni pietate, & religiosius colantur; hæc crebro populum

lum Parochi, & Concionatores admoneant, atque hortentur, vt illorum dierum tempus, quod Deo, eiusq; cultui debetur, in ijs actionibus totum consumant, in quibus sanctè consumendum est.

Vt concionem mane, & sacram lectionem à prandio vbi explicari solet audiant.

Vt diuinis Vesperarum presertim officijs presentes, piè, religioseq; adsint.

Vt in Christiane doctrine rudimentis, ac praeceptis, vel percipiendis, vel recolendis versentur.

Vt in operibus etiam, officijsq; pietatis se exerceant, egros homines visitando, merentes, piè consolando, & alia eiusmodi prestando.

Vt denique ab illis actionibus, vnde omnis peccandi materia, atque occasio existit, feriati in ea opera incumbant, ob que sunt illi sacri instituti dies.

Episcopi igitur cura sit, vt Litaniarum processiones, vel Orationis, aliarumq; Christianarum virtutum exercitationes instituere; in quibus perfectos dies occupati fideles, abducant se à prophanis actionibus.

Quid pro festorum dierum cultu populo prohibendum, & suadendum. Cap. IIII.

PRohibeat verò diligenter Episcopus, atque omnino efficiat, vt non modò non saltationes, & choreae, vt supra; verum etiam ne commessationes, in honorem sanctorum ludi, alię ve prophane actiones, ab eorum festorum dierum, & piorum institutorum cultu aliene, vllo quouis modo, etiam illorum pretextu, occasioneve introductae, publicè ijs ipsis diebus fiant.

Studeat etiam Episcopus, vt quo tempore in Septuagesimae, Sexagesimae. & Quinquagesime hebdomadis Ecclesia mater, & officiorum ritu, & Hymnis, Canticisq; fidelium mentes ad moestitiam, atque ad poenitentiam excitantibus, & omni denique tum vestimentorum, tum aliarum rerum apparatu populum Dei instruit, ac praeparat tot ante diebus ad sanctè recolendam Christi Domini passionem, & crucem; eo potissimùm tempore fideles, sibi in curam traditos, spectacula, ludos scenicos, & alia, que gentilitatis speciem praeseferunt, tum praesertim morum corruptelis introducta, illa ipsa tanquam à Sanctissimis Ecclesiae institutis abhorrentia, omnino fugientes, ad pietatis Christianae studia, & ad orationem attentiores sint, proposita omni Christianarum actionum exercitatione.

Vigilia, & dies festus Parochiae tutellaris Sancti, & eius vita qualiter, à Parocho, & subditis obseruanda, & recensenda. Cap. V.

QVo religiosius incolae vniuiusque Parochiae festum diem colant, illius Sancti, sanctaeve cuius patrocinio Parochialis Ecclesia dicata est, cohortationibus agat Parochus, vt pridie eius diei illi sanctè ieiunent,

animo piè repetentes tum ieiunia, tum religiosas alias eius sanctarum virtutum exercitationes: quarum meritis in cœlum ille vocatus, cum sempiterna gloria perfruatur, pro charitate, qua abundat eorum, quorum salutis patrocinium suscepit; preces Deo offerat, ieiunia item, & lachrymas. Tum idem illos admonere, atque vehementer in Domino cohortari non desistat, vt pietatis Christianæ officijs, sanctis operibus deuotaq; veneratione sancti illius diem festum colant; vtq; ab omni seruili opere abstinere studeant.

Eodem pręterea die sancti, qui Parochię patronus est & custos, quò ad illius imitationem magis fideles inflammentur, id Parochis pręstet, vt peracto Vesperarum officio, cum frequentior in Ecclesia populus adest, aut ipse, aut alius in suggestu, aliòve loco superiori, de libro, quo illius vita, verè expressa continetur, res eius sanctè, admirabiliterq; gestas, religiosæ vitæ instituta, morum disciplinam, pietatis studia, virtutes pronunciet.

Diebus festis qualiter à foro Iudiciali etiam in criminalibus desistendum sit. Cap. V I.

QVo tempore ad salutem animæ, toto corde, totaq; mente, atque omni Christianæ pietatis officio incumbendum est; in iudiciali foro tunc aditus patefieri non debet ad iudicia, ad lites, & ad causas, quibus sæpè distrahuntur homines à pietatis officijs: nè aliquando Isaiæ Prophetę illis vocibus nos Dominus grauissimè arguat; Ecce in die Ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis: Ecce ad lites, & contentiones ieiunatis. Quare ne Quadragesimæ diebus, id quod & Liberij Pontificis Max. & Concilij Triburiensis Canone sancitum est, in aliquo foro, mane, quo tempore Missæ sacro, diuinis officijs, & verbi Dei prędicationi Christiani homines interesse potius oportet, ius dicatur, aut iudicia exerceantur.

Rei, ne festis diebus, diuino cultui dicatis, torqueantur; si modò criminis atrocitas, aliud non postulet.

Iter facturus die festo prius Missas quando audiat. Cap. V I I.

NE quis diebus Dominicis, festisq; ex Vrbe, oppido, aliòve loco, cum iter facturus est, ante discedat, quàm Missæ sacrificio interfuerit, nisi ad eum locum proficiscatur, vbi in tempore interesse possit.

Diebus festis, nè iter suscipiant Ecclesiastici, nisi ob necessariam causam. Cap. V I I I.

ECclesiastici verò homines, quicunque sint, & ij præsertim qui diuinorum officiorum celebritatibus in choro adesse debent, videant, atque adeo caueant, nè sacris illis diebus, quos in Dei laudibus, religiosisq; pietatis officijs, & in Ecclesia potissimùm à Clero consumi oportet; iter nisi ob vrgentem causam suscipiant; vt hoc etiam eorum exemplo excitati fideles, sacris illis diebus à diuinis officijs opere itinerario non auocentur.

Primo Maij festo spectandæ, ludicræq; arbores ne erigantur; sed pro ijs, quæ pietas exerceri debeat. Cap. IX.

Calendis Maij, qui dies sanctorum Apostolorum Philippi, & Iacobi solennitati consecratus est, eum prauum vsum in diœcesi nostra retineri adhuc ad nos perlatum est; vt incisę arbores frondescentes, per Vrbem, oppida, vicos, & pagos in plateis, ac triuijs ludibundo spectaculo erigantur.

Id porrò graue, atque eiusmodi esse animaduertimus, vnde pestiferum quoddam seminarium existit, non paucorum malorum, cum quidam homines illius ridiculæ actionis cupiditate, atque voluptate prolapsi, Missæ sacrificio adesse, eo die festo, perniciosè negligant; tum arbores alienas, sæpe in prædijs Ecclesiasticis consitas, furtim per vim, atque iniuriam præcidant; Hinc illa manant conuitia scilicet, rixæ, contentiones, iniuriæ, odia, inimicitię, & aliquando cædes. Accedit prætereà tum vulgi clamor, tum bellicorum instrumentorum vehemens strepitus, quo diuina officia, sacræve conciones valde perturbantur, & commessationes deinde, & compotationes fiunt; quibuscum ebrietates, obscœneve dicta, inhonestæ actiones, perniciosæ ad omnia opera carnis illecebræ, & alia plurima mala perpetuò coniuncta sunt, non sine nominis Christiani iniuria. Nos igitur, & sacrorum Canonum iure, & sacrosanctis sanctionibus, & Concilij in primis Tridentini decretis, quibus corruptelas, à pietatis Christianę vsu, & à dierum festorum præsertim cultu alienas, omni pastoralis vigilantiæ officio tolli iussum est, & nostrę etiam curæ, officijq; munere adducti, tantę, tamque publicæ offensioni occurrendum censuimus. Quare Episcopus tum pœnis, quouis iure sancitis, in eos animaduertat, qui in ea occasione diem illum festum, vel opere seruili, vel alia actione, illius rationi, sanctitatiq; aliena, violarint; tum prætereà expositis grauissimis peccatis, & commostratis detrimentis, ac damnis, quę plurima inde animæ, corporiq; eueniunt, fideles sibi in curam traditos, à re illa perniciosa, quę tanquam gentilitię superstitionis speciem quandam exhibet, omni officio reuocare studeat ad omnes partes religiosi cultus, quo eorum Apostolorum dies festus illis Calendis coli, sanctificariq; debet. Ac proinde quidem abiectis illis ludibundis spectaculis, quę turbulenta illa pręcisarum arborum electione, voluptuario quodam, prophanoq; clamore, ac multiplici strepitu agebantur, fideles pietatis opera diligentius amplexi, eum diem festum de Ecclesię more celebrent, Hymnis, canticis, supplicationibus, processionibus, alijsq; sanctè agendi officijs. Arborum prętereà loco, excitati imitatione sancti illius Apostoli Philippi, qui pro Dei gloria cruci affixus est, Sacrosanctam arborem crucis, in qua auctor humanę redemptionis pependit Christus Dominus, tantò religiosius locis conspicuis publicè erigant, quantò inutilius, olim prophanas eas arbores frondescentes erexerint.

Sess. 25 de inuocat. & venes. sanc. & alib.

Atque in omni re hac efficienda, atque exequenda Episcopus, si quando vsui erit, magistratuum etiam laicorum, auxilium, opemq; implorabit, prout expedire censuerit.

Quibus diebus festis, & qualiter sint ornandæ Ecclesiæ. Cap. X.

SIcut in anniuersarijs solennitatum, sanctioribusq; celebritatibus festiuius canimus laudes, solenniusq; Ecclesiastica celebrantes officia, modulamur organis, pretiosioriq; vestium apparatu induimur; ita diligentes nos domus Dei decorem, & locum habitationis gloriæ eius, curare debemus, vt quo spiritualis letitiæ nostræ manifestiora signa demus, diuinorum beneficiorum, quę ijs potissimùm solennitatibus recolimus, memoria excitati, templa etiā ornatiora, quàm alijs diebus, appareant, tum ad augustiorem cultum, tum ad fidelium consolationem. Itaq; Die Natali Domini, & reliquis quatuor dein ceps festis diebus, in Epiphania, Pascha Resurrectionis, in Ascensione, tribus Pentecostes diebus, in solennitate Corporis Domini, festoq; die Sancti Patroni, Ecclesiarum Cathedralis, Collegiatarum, Parochialium præsertim insignium, curet præfectus vniuscuiusque Ecclesię pro locorum ratione, oreq; facultatibus, vt ianuæ, quemadmodum veteris instituti est, vsuq; Romano comprobati, & à beato Hieronymo laudati, frondibus etiam ornentur, prout tempora tulerint; tum parietes interiores, atque intercolumina, peristromatis, aulæis, tapetibus, sacrarumq; imaginum tabulis exornata sint. Quo in apparatu, ornatuq; sacræ imagines, etiam in ipsis foribus adhibeantur. Insignia verò & alia prophana absint.

Hebdomadæ dies non planetarum nomine, sed feriarum, & sub earum numero describantur. Cap. XI.

Ratio. diuin. off. lib. 8. c. 5 nu. 2.

HEbdomadæ dies, antiquato gentium, à fide Christiana abhorentium more, non Stellarum errantium Lunæ, Martis, Mercurij, Iouis, Veneris, & Saturni, nominibus, sed ferię appellatione, & distinctione nominari Sanctissimus Pontifex Siluester decreto sanciuit. Quod cum non sine multiplici ratione ab eo institutum sit, id Episcopus curet, vt omnis Ecclesiastica actio, qualis, qualis sit, quæ vel in synodis diœcesanis, vel Sacerdotalibus, clericalibusve conuentibus, vel in Canonicalibus capitulis, vel in foro Episcopali, vel vllo alio loco, temporeve celebretur, non dierum, qui illarum stellarum appellationem, adhuc etiam vulgo retinent nomine, sed feriæ distinctione, & ordine rectè notetur.

Dies festus Sancti Barnabæ colendus. Cap. XII.

DEi munere beneficioq; cum Ecclesia Mediolanensis prædicatione Sanctissimi Apostoli Barnabę primùm fidei mysterijs imbuta, tum aliæ plereq; huius Prouinciæ Ciuitates Euangelij lumine illustratæ, causam omnem festi illius diei, pręcipuè colendi habent. Quamobrem dies eius Natalis, qui est tertio Idus Iunij, vt de more aliorum dierum festorum, qui à

Clero, populoq; ex præcepto coluntur, piè & religiosè sanctificetur Episcopus curet.

Liber, in quo Ecclesiarum dies festi, indulgentiæq;, & populorum solennes concursus; & si qui abusus extiterint, describantur; habendus. Cap. XIII.

QVO religiosius in vnaquaque vicinia, tàm Vrbis, quàm diœcesis, dies festi colantur, & sanctificentur, Episcopus certum librum constituat; in quem à Cancellario, cùm omnes, singuliq; dies festi Parochiales, alijve, qui vbiq; in vicinia aliqua, vel vrbis, vel diœcesis vniuersè, sigillatimve agũtur, tum reliqui etiam dies rectè, atq; ordine referantur; quibus indulgentiæ Iubilei, alteriusve celebritatis causa ad Ecclesias concursus esse solet. Quo libro deprauati præterea mores, abususve notentur, si qui illis celebritatibus, esse in ijs ipsis vicinijs solent. Atq; ijs quidem diebus exscribendis Episcopus ad cognitionem certam Parochos singulos adhibeat; quorum etiam officium sit, si quæ noua indies Indulgentia Ecclesijs suis accesserit, si quæve alia celebritas, causave denuò inciderit, quamobrem populi concursus in Parochiali vicinia ad aliquam Ecclesiam fiat; de ea Episcopum certiorem facere, vt illa, quæcunq; sit, in eundem librum referatur.

Liber idem Episcopo quando. & quare deferrendus; & propterea qualiter populus admonendus. Cap. XIIII.

POrrò cum ipsum librum accuratè exscriptum, notatis mensibus, & diebus, quibus præcipuè illæ celebritates singulis in vicinijs, locisve agũtur, Episcopus ad se in singulos menses afferri iubeat; vt, cùm vniuscuiusq; regionis, atq; adeo pagi, locive celebritatem certo die agi prospexerit; de illius sanctificatione, cultuq; literas etiam pastorales opportunè scribat; tùm aliam præterea omnem diligentiam eo nomine adhibeat. Ex ijs verò literis, officijsve Populus, clerusq; monitus, vsq; adeo Parochorum studijs etiam adiuuentur, vt, & vitæ Sancti, quem præcipuè veneratione colit, exempla ad imitandum, & Episcopi monita paterna, & decreta quoq; nostra eo de genere ad exequendum, sibi planè proponat: sicq; à morum corruptelis, quas praua consuetudo introduxit, in festorum dierum sanctificatione abstineat.

Qualiter anniuersarius baptismi sui dies à quolibet pijs operibus recolendus, & à parentibus etiam notandus. Cap. XV.

REligiosi instituti olim fuit, diem baptismi quotannis à fidelibus piè celebrari; id quod Sanctus Gregorius Nazianzenus aliquando ostendit. Quæ sanè institutio cum ad pietatis Christianæ cultum, piamq; morum

disciplinam non parum adiumenti, in primis adiutrice Dei gratia afferre possit : eam in vsum reuocari vehementer in Domino cupimus. Itaq; Parochus, & confessarius, prout occasio tulerit, cohortationis officio in id incumbant, vt fidelium, quorum curam gerunt, vnusquisque quo die baptizatus est, quotannis ardentiori prece, eleemosyna, si per facultates potest, omniq; charitatis opere atq; officio, spiritualisq; gaudij celebritate; recolat, memor se chyrographo damnationis deleto, hæreditatis cœlestis participem in Christo Domino factum esse. Qua in cogitatione cum semper aliàs, ferèq; in singulos dies, vt beatus Chrysostomus monet, tum eo potissimùm die sanctè sese excitet ad præclaram illam sponsionem, & Christianam professionem, quam in sacro lauacro per sponsores solenniter edidit. Repete, inquit, Sanctissimus Pater Ambrosius, quid interrogatus sis, recognosce quid responderis. Renunciasti Diabolo, & operibus eius; Mundo, & luxuriæ eius, ac voluptatibus. Memor esto sermonis tui, & nunquam tibi excidat tuæ series cautionis. Parentum cura sit, diem ob eam causam notare, quo eorum filius Christo renatus est, ideoq; Parochus cum baptizauerit moneat etiam, vt id ab illis fiat, præter scriptionem, quam ipse eodem genere in Codicem statum Parochialem referre debet. Baptismi verò dies, qui solenni illa abrenuntiationis sponsione, professioneq; insignis est, ad omnẽ pietatis exercitationem, vsumq; non pompis sęculi, non conuiuiorum apparatu, non luxu, non operibus tenebrarum, cum dies lucis sit, celebretur, sed sanctæ charitatis erga Deum, ergaq; proximum officijs.

DE TESTIBVS. Tit. IX.

Quot, & quales testes synodales ab Episcopo deligendi. Cap. I.

c. Episc. 35.q.6.& ca.6.interius citato Cōciliū hoc Lateran. celebratum fuit an.1215. positus est I To. 4. Conciliorū pęna vero in c.6.ti. de Cōcilijs Prouinc. in eodem Conci.

VT testium Synodalium munus, sicubi intermissum est restituatur, atq; non nomine solùm, sed certis officij partibus, rectè per eos geratur, quibus in synodo, vel prouinciali, vel dięcesana committetur, hæc de illis eorumq; officio statuimus.

Primò viri Ecclesiastici ætate, moribusq; graues, prudentes, ac virtutum Christianarum studiosi, & spiritalis vitæ amantes, ab Episcopo è diœcesi sua septem, pluresve prout expedire viderit, testes synodales deligantur.

Quo in officio meminerit Episcopus pœnæ in Concilio Lateranensi ab Innocentio. III. sancitæ, si in diœcesana synodo nullos synodales testes nominarit.

Qui ab Episcopo in ipsa diœcesana synodo iurati, allatis sanctorum pignoribus sanctè spondeãt, ex formula verborum supra præscripta de iureiur. c.5. muneris sui partes infra constitutas, se executuros esse.

Electus testis synodalis ad onus suscipiendum compellendus.
Cap. II.

QVicunque siue absit, siue præsens adsit, testis nominatus, id vel officium suscipere, vel iusiurandum præstare recusarit, id vt præstet ab Episcopo compellatur, ac propterea si opus videbitur, cum eo mulctis etiam, & pœnis, censurisve agatur.

Qualiter synodales testes, electi absentes à Metropolitano per suas literas ad illorum Episcopum astringendi.
Cap. III.

SYnodalium testium, qui constituto Concilij tempore à Metropolitano in vnaquaque Prouinciæ diœcesi, de more electi pronunciabuntur, si qui absunt, nomina literis edantur, & consignentur, quibus literis ipse Metropolitanus Episcopo, cuius diœcesis causa nominati, ac delecti sunt, potestatem faciat astringendi illos iureiurando, quod certis conceptis verbis ex decreto Concilij Prouincialis quarti ab ijs præstari oportet. Id Episcopus vbi è Concilio ad stationem Episcopalem redierit, duorum mensium spatio exequatur: deq; re ea accuratè præstita Metropolitanum per literas, & tantùm nomine scriptas certiorem faciat.

Qui iurauerint, testium nomina libro conscribenda.
Cap. IIII.

TEstium verò, qui vel Metropolitano, in synodo Prouinciali, vel Episcopo ex illius auctoritate delegata, iusiurandum præstiterunt; nomina à Cancellario fori Episcopalis, certo libro, eius iussu notentur.

Præmoriente aliquo teste, alter in sui locum qualiter deligatur. Cap. V.

SI quando testis synodalis, à Metropolitano in synodo Prouinciali delectus, qui iuratus in diœcesi officium illius suscepti muneris gerat; antequam Concilij proximè futuri dies indicta venerit, diem suum obierit; Episcopi cura sit, de illius obitu metropolitanum certiorem facere, qui alium in illius locum eligat; qui ex verborum formula concepta etiam iuratus, illius muneris partes, in diœcesi testis synodalis officio, charitatis zelo, sinceroq; debitæ solicitudinis studio, strenuè in Domino prosequatur.

Viaticum testi synodali quomodo persoluatur. Cap. VI.

EPiscopus testi synodali ad Concilium Prouinciale venienti viaticum, sumptusq; victui necessarios, à Clero aliquod, ante constitutum Concilij tempus contribui, ex synodi Prouincialis quartæ præscripto iubeat: aut alia ratione, quam potiorem censuerit, pecuniam eo nomine necessariam; quæ

postea, vt ex illa contributione, mutuanti restituatur, quàm primùm curet; nè viatici difficultate impeditus vllam veniendi moram interponat, sed ad constitutum tempus, in Concilio præsens adesse possit.

Modus concedendi facultatem Clerico testificandi in foro Sæculari. Cap. VII.

VT frequentibus clericorum cuiuscunque gradus, & ordinis, quos in foro sæculari, concessu Episcopi, examinari sępe contingit, periculis occurratur, Vicarius antequam eius examinis facultatem concedat, rerum de quibus in eo foro interrogationes, quęstionesve instituendæ erunt, capita, diligenter, & matura deliberatione perpendat. Clericum præterea de cuius examine agitur, ad se si libuerit, accersat, ac de eisdem rerum capitibus extra iudicium interroget.

Illud autem magnopere caueat, nè dum vnius defendendi causa, quęstiones, examenve de clerico haberi permittit, alteri, aliquam vel rei familiaris, vel pecuniæ, vel corporis, vel status, honorisve offensionem, aut diminutionem afferat; vnde cum sępenumero simultates, & cędes existunt; tum clericus etiam aliquando irregularitatis pœnam, maculamve contrahit. Quarum rerum si aliquam Vicarius suspicionem ex ijs ipsis capitibus cognouerit, de quibus quęstio instituenda est; nullam clerici examinandi facultatem vllo modo permittat. Vbi verò illam aliquando dandam esse iudicauerit, tunc certis capitibus nominatimq́; explicatis iudicio suo pręscriptam, literisq́; compræhensam concedat permittatve. At verò semper clerico à Sacerdote iusiurandum deferri iubeat.

DE FIDE INSTRVMENTORVM. Tit. X.

Quibus qualiterq́; à capitulo cura eius Archiuij tradenda est, & quę ab illis præstanda. Cap. I.

ANONICI duo à capitulo constituantur, qui capitularis Archiuij curæ præsint, hiq́; singuli claues singulas habeant, inter se differentes, ita vt vni sine altero Archiuium ingredi non liceat.

In illis autem constituendis ea ratio ineatur, vt in illa cura gerenda duo semper versentur; quorum vnus, qui biennio gesserit, creato in eius locum altero, ab illius curæ munere abeat; alter autem, qui vno solùm anno: sicq́; perpetuò deinceps seruetur.

Archiuij Pręfecti scripta omnia, in Archiuio recondita, periculo suo asseruanda, accipiant; idq́; publici instrumenti testimonio. Si quid verò fortuiti casus acciderit, id obseruetur quod iure cautum est.

Quam quisq; eorum clauem Archiuij habet, eam & scripta fidei suæ commissa, munere suæ curæ biennalis confecto, successori eadem ratione tradat, idq; Canonico aliquo præsenti à capitulo delecto.

Instrumenta, & alia scripta quomodo in Archiuium deferenda in libro notanda, & si opportuerit exemplanda.

Cap. I I.

INstrumenta, & reliqua scripta, ad singulas Cathedralis, aut Collegiatæ Ecclesiæ prębendas pertinentia, quæ apud vnumquemq;, qui vel dignitatem, vel Canonicatum in ea obtinet, aut in posterum obtinebit, extabunt; is ea, aut illorum exempla, Notarij testimonio roborata, in capituli Archiuium, mensis spatio deferat. Sin autem aliqua, quo tempore is dignitatē, aut Canonicatum obtinet, cōfecta alij habeat, is suis eorumve, quę ad id se obstrinxerunt, aut aliàs iure tenentur, sumptibus illa in Archiuium referat.

Quæcumque autem instrumenta, aut scripta ad præbendam aliquam spectantia, in posterum conficientur; Canonicus, vel dignitatem, personatumve obtinens, ad cuius præbendam illa quacunque ratione attineant, ea, illorumve exempla publico Notarij testimonio munita, mense, postquam confecta erunt, in Archiuium deferat.

Quæ autem instrumenta, scriptave singulorum, qui pręcesserunt, Canonicorum, dignitatemve obtinentium, tempore conscripta, ad eorum prębendas spectantia, Episcopus pro Ecclesiæ vtilitate exscribenda censuerit, capituli sumptibus descripta eodem deferantur. Quòd si capitulum ad illos, qui ij successerunt, qui instrumenta illa, aut scripta confici curarunt, aliqua ratione id pertinere asserat, iudicet Episcopus, cuius sumptibus id præstari debeat. Qui huic decreto, à capituli Præfecto admonitus, non paruerit, arbitrio Episcopi mulctetur, & mulctatus etiam compellatur id ipsum præstare.

In eo itidem capituli Archiuio liber vnus sit, in quem instrumenta, & scripta cuiusuis generis, quibus singulorum Canonicatuum, præbendarumve bona, iurave notata sunt, referantur.

Scripti alicuius exemplar ex Archiuio promi, describive nè liceat, nisi capituli consensu, si verò alicuius scripti exemplum aliquando exscribi oportet; id in Archiuio si potest, alios in loco capituli, aliquo ex Præfectis Archiuij præsente, describi liceat, neque vllo alio præterea modo.

Qualiter Pontificiæ constitutiones sint promulgandæ.

Cap. I I I.

SVmmorum Pontificum constitutionibus promulgandis hęc ratio seruetur, vt si earum peruulgationi præfinitus in illis est modus, is adhibeatur, si verò nullus, ad peruulgationem satis sit affixio, quæ vt moris est, fiat certis publicis locis. Cuius affixionis, & peruulgationis relatio, testificatioq; ab eo qui affixerit, fiat Cancellario fori Episcopalis, cuius sit illam in librum referre.

Episcopi

Episcopi gesta eorum memoranda, vt libro inscribantur curent.
Cap. IIII.

EPiscopus, id quod vel ab initio nascentis Ecclesiæ institutum fuit, vt rerum Episcopali studio, curaque gestarum monimenta existerent, conquiri diligentissimè curet. Quæ omnia literis consignari, ordineque conscripta, in librum certum referri curet, vt eorum memoria conseruetur, & quæ ab iisdem, vel acta, vel instituta sunt, ad aliquam Ecclesiæ disciplinæ normã, perpetuò vsui esse possint, atq; adiumento in illa Ecclesia benegerenda.

Qualiter beneficia, eorumque vacationes, & collationes, ac ipsarum diplomata, & sententiæ, nec non ordinum literæ in libro in Episcopali Archiuio reseruanda conscribantur. Cap. V.

LIber conficiatur, isque in Episcopali Archiuio asseruetur. In quo libro diœcesanorum beneficiorum cuiusuis generis, cùm vacationis certa dies, ratio, modusque describatur, tùm collationes, ac prouisiones, vt vocant, quæcumq; sint, vel à Summo Pontifice, vel ab Episcopo; vel ab vllo quouis alio factę literarum, diplomatumve exempla, vel sententiæ summatim explicatæ, prout potius esse Episcopus censuerit, in eundem referantur.

Itidem seruetur de literis ordinum, quibus singuli, eiusdem diœcesis Clerici initiantur.

Cancellarius capitularis eligendus, & quid ei agendum sit.
Cap. VI.

VBI ex instituto Ecclesię Cathedralis, vel Collegiatæ est, qui Cancellarij capitularis officium, munusque gerat, is officio suo, cum in cęteris verè satisfaciat, tum in eo etiam, vt eiusmodi capituli acta, & quas vocant, capitulares ordinationes, actionesve in librum certum, notatis singulis diebus, sine mora referat. Qui liber in Archiuio capitulari diligenter asseruetur. Vbi verò non est, à capitulo deligatur vnus de capitulo. qui certa, si opus est, ex capituli vniuersi censu constituta mercede, id Cancellarij munus per biennium gerat; quo tempore confecto, alter in eius locum eligatur, & itidem deinceps, nisi aliud Episcopus iudicauerit.

Notarij autem opera quando, & qualiter vtendum.
Cap. VII.

NOtarij autem officio, atque opera, capitulum in ijs potius actionibus vtatur, quę ad causas, lites, instrumentave publica conficienda, aut ad alia eiusdem generis pertinent.

Qui Notarius, eiusmodi instrumentum exemplum, publica auctoritate roboratum, curante in primis Canonico Cancellario, in Archiuium, ante annum confectum referat.

Formulæ quædam editæ, à Notarijs habendæ. Cap. VIII.

FOrmulæ certis verbis conceptę, atq; explicatę ab Illustrissimo Domino meo ad huius prouincię vsum in lucem emissæ, ab omnibus, & singulis Notarijs, pro concepta constitutaq; ratione seruentur.

Criminales processus in libro describendi. Cap. IX.

FOri Episcopalis Cancellarius, ac Notarij certos libros habeant; in quibus causarum criminalium actiones, quęstiones, ac quos vocant, processus rectè, ordineq; describant, nec verò in folijs.

Merces Notarij. vel scriptoris recepta qualiter notanda. Cap. X.

MErcedem prӕterea, quam ex vniuscuiusq; causæ, vel ciuilis, vel criminalis scriptione actioneve, & processu acceperint, cum in libro certo exscribant ijs ipsis certis diebus singulis, quibus eam mercedem, aut partem acceperint, & mense annoq; notatis; tum in ipsius causę, processusq; acti, conscriptiq; fine adscribant item.

Notarij non nisi præuio examine, & idonei admittendi. Cap. XI.

VT ne ex Notariorum imperitia detrimenta, & litium occasiones existant, quod de ijs ipsis etiam Apostolica, Imperiali, aut Regia auctoritate creatis, Tridentina sanctione decretum est; id Episcopus studiosè exequatur, vt eorum peritiam, vsumq; etiam examinatione adhibita, perquirat. Quicumq; verò Notarij, ea per examen disquisitione facta, probati non sint, officij sui in negotijs, litibus, causisq; Ecclesiasticis, & spiritualibus exercitatione, atque vsu per illos, vel perpetuò, vel ad tempus prohibeantur, ad eiusdem Concilij prӕscriptum. Sess. 22. c. 10. de refor.

Quæ pro examinandis ad beneficia Notarius præstare debeat. Cap. XII.

IN omni examinandi ratione Cancellarius pro sui officij munere hæc prӕstet.

Certum librum habeat prouisionum Ecclesiarum Parochialium, aliorumque beneficiorum, quæ examine adhibito, etiam ex literis Apostolicis, conferenda sunt.

Quo in libro rectè, atque ordine ab eo notentur hæc.

Acta examinis, quæ in singulos dies, prout examinandi occasio tulerit, fiunt.

Dies vacationis certi beneficij, & modus item vacationis, aliaque id generis.

Dies etiam promulgationis, aut prorogationis edicti, quod de concursu pro-

poniso-

poni solet; cum beneficij vacationis ratio id postulet, & reliqua etiam, quæ ad promulgationem pertinent.

Nomina quoque examinatorum, quos Episcopus certi illius beneficij vacantis nomine ad examen conficiendum nominatim delegerit.

Nomina etiam eorum, qui eo nomine examinandi proponuntur.

Dies præterea, quo quisque examen subijt.

Nomina etiam examinatorum, qui interfuerint.

Approbatio, aut reiectio, quam eorum iudicio singuli tulerint.

Nomen item, & cognomen eius, quem Episcopus tanquam aptiorem, magisq; idoneum delegerit, cui beneficium ab eo conferatur, ad quem spectat.

Cui libro alia præterea adscribat, quæ Episcopus censuerit.

Quid item pro concionatoribus, Confessarijs, & Lectoribus, Ordinandisq;, & alijs examinandis. Cap. XIII.

Librum alterum conficiat, in quo omnes, & singulos, quos vel concionandi, vel confessionis audiendæ, vel sacræ lectionis interpretandæ causa Episcopus adhibito examine, vel probat, vel improbat.

In hoc ipso libro notet etiam, & nomina examinatorum, & diem, quo examen confecerint, & causas item repulsæ, si quam aliquis tulerit.

Id ipsum de certo die, examine, prolatione, aut reiectione eorum seruet, quorum experimentum sacræ ordinationis causa fit.

Tertium librum habeat in quem examina referat, quæ generatim instituuntur, atque adeo conficiuntur ad cleri progressionem in literarum studijs inuestigandam, atque explorandam.

Quæ item formula per Notarium asseruanda. Cap. XIIII.

Iudiciorum, causarumq; forensium, tum etiam omnium literarum, expeditionum formula, quæ ad fori Episcopalis rationem, rectè instituendam, & tuendam, quæque ad deprauatos vsus tollendos pertineat, Concilij Quinti Prouincialis auctoritate conscripta accuratè, diligenterq; seruetur.

DE APPELLATIONIBVS. Tit. XI.

In visitatione per Episcopum prouisa, non obstante appositione, & inhibitione exequenda. Cap. I.

Sess. 24. c. 10. de refor. *Episcopvs, in ea visitatione, vel morum correctione etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, auctoritate Tridentini Concilij statuat, moderetur, puniat, & exequatur ad sacrorum Canonum præscriptum, quæcumque illi ex prudentia sua pro subditorum emendatione, & diœcesis vtilitate necessaria videbuntur. In ijs,*

neque vlla inhibitio, appellatio, aliudve quicquam impediat, aut retardet executionem eorum, quæ ipse mandarit, aut indicarit, decreueritve.

Quando ab interloquutoria, & diffinitiua appellatio admittatur, & quæ ac qualiter suspensionem, ac transmissionem actorum operetur, necne. Cap. II.

QVod Concilij Tridentini decretis sancitum est, vt in visitationis, correctionis, habilitatis, inhabilitatis, & criminum causis ab interlocutoria ante diffinitiuam sententiam, aut ab alio quocumque grauamine ne appelletur; ita omnis, ad quos pertinent, id exequantur, vt non modo appellatione, non deferatur, sed neque Metropolitanus ad quem appellatum est, ante diffinitiuam sententiam cognitionem grauaminis suscipere potest, aut ne simpliciter quidem acta causæ sumptibus appellatis mitti mandare. Vbi verò sententia difiniens lata est, quæ ad causas visitationis, & correctionis pertinent, appellari liceat, ita tamen, vt illius executionem non retardet, impediatve appellatio. Sess. 13.c. 1. 22.c.1. & 24. ca. 20. de reform.

Quod si de grauamine agitur, quod per appellationem à diffinitiua reparari nequeat, quale est grauamen indebitæ carcerationis tunc appellatur licet, & appellationi planè deferatur. Nec verò prohibeatur, quominus acta causæ ad iudicem appellationis deferantur.

Interea verò idem, cuius causa agitur, in carcere permaneat, quoad causa cognita, iudex, ad quem appellatum est, aliter iußerit, decreuerit ve. Si verò causa correctionis est, vtpotè, cum quis iniquè in carcerem se coniectum eße, aut diutius in eo fuisse conqueratur, & Metropolitanum propterea appellet; de prætenso excessu is cognoscat licet, dummodo, quæ ordinarius iudex decreuerit, eorum executio intereà non impediatur.

A correctiõe nõ appellatur, c. licet. de offic. ordi. c. Ad nostram, de app. nisi corrigẽs modũ excedat, gl. in d.c. licet, in ver. itercłusum, & in d.c. Ad nostram, in ver. Minus, quod multipliciter fieri potest, sicut dicitur à executore. glos. in c. Ad cõsultationẽ in ver. excedatur, de re iudi. à quo arguit.d. gl. in ver. Minus.

DE OFFICIO PRAEDICATORIS. Tit. XII.

Quid muneris incumbat Prædicatoribus. Cap. I.

EIS autem, qui prædicandi officio, aut quacumque ratione fidelibus Christianam doctrinam tradendi munere funguntur, eam viam, & rationem ineundam proponimus, quam in libello pro sola Prouincia Mediolanensis, hoc de genere Sanctæ memoriæ Cardinalis Borromeus edidit.

Prosequutio prædictorum. Cap. II.

HAnc etiam rationem habeant, vt non solum Dei, a *& Ecclesię præcepta seruanda eße doceant, sed modum illis trandant quo ea ex Dei voluntate seruare oporteat.*

a Circa prædicationis actum, quæ sint attendenda vid. Sebast. Med. in libello de Promouen. Episc. c. 8. fol. 195. & sequentibus, vbi etiam quærit an taciturnitas prædicationis, in prælatis, sit peccatum.

A quibus caueant prædicatores. Cap. III.

Maxime verò caueant, nè quod præceptis, [b] & hortatu ædificant, [c] id vita & moribus destruant; nè cum alijs prædicauerint, [d] ipsi reprobi efficiantur. Indulgentias populo ne publicent, [e] nisi de consensu Episcopi.

Pauperes, quando à concionatoribus comendantur: & qualiter eleemosinas colligant. Cap. IIII.

Neminem populo, paupertatis nomine, commendent, nisi is testimonium scriptum ab Episcopo attulerit, neque ei inter concionem permittatur, vt eleemosinam à quoquam petat in Ecclesia; sed aut ad fores Ecclesiæ stet; aut per eos, qui eam curam susceperint, id negotium ita commodè, ac celeriter agatur, vt minimè concionem impediat.

Quando habenda concio; & interim à quibus desistendum sit. Cap. V.

Sacra concio noctu nunquam, sed opportuno tempore Episcopi præscripto habeatur.

Dum habetur, nec Missa, aut hora Canonica clara; aut submissa voce, in ea Ecclesia dicantur.

Profestis solennibus, procesionibus, ac Iubileis; quando & à quibus, quæve docendus est populus. Quando item Parochi intra suos fines concionari regulares non permittant. Cap. VI.

Anniuersaria festorum, solenniumq; dierum quadam quasi vicissitudine, & statis, pro solennitatum, temporumq; ratione sacris cæremoniarum ritibus, Dei Ecclesia, à spiritu sancto instructa, redemptionis nostræ mysteria, & sacras alias actiones in anno, tanquam uno libro descriptas, fidelibus proponit; qui, si minus ad ea instructi sunt nec quę sanctè, religioseq; aguntur, intelligunt; non eum fructum, quem alioqui perciperent, capiunt. Quò igitur diligentius illi instruantur, indiesq; magis accendantur, ad publicas sacras actiones, & mysteria colenda, quæ statis anni solennitatibus, & temporibus Ecclesia Dei celebrat; Episcopus tum ipse aliquando, tum concionatores, & Parochi certis ijs diebus, quibus illa agi, celebrarive contigerit, populum doceant, cùm sacrosancta ea mysteria, tum religiosam eorum anniuersarium cultum, tum sanciores statarum in ijs colendis sacrarum cęremoniarū, ac rituum rationes, & significationes.

Itidem, cum solennes aliquæ statę processiones, vel alię supplicationes, aliqua, publica causa indictę, aguntur, vel Iubileum, in vniuersa Ecclesia in-

dictum,

dictum, celebratur; conciones ab eisdem habeantur, quibus præter cætera explicentur causæ, quamobrem aut Iubileum celebretur, aut illæ supplicationes fiant; tum excitentur, atque admoneantur fideles quã religiosè incumbendũ sit ei sanctæ actioni, quidq; ab illis præstandum, vt illius Iubilei spirituales diuitias ipsi consequantur.

Vt autem religiosa animi præparatione hi solennes dies à fidelibus colantur; non satis illi id esse putent mysteria illa à se sermonibus, concionibusve, ijs ipsis diebus, quibus celebrãtur, explicari, sed festis etiã, aut Dominicis diebus, eas sacras, vel solennitates, vel actiones proximè præcedentibus, eosdem concionibus instruant, & eorum animos, mentesq; præparare, atque inflammare studeant, cùm ad omnem religiosum mysteriorum, quæ sanctè agentur cultum, tum maxime, pro solennitatum ratione, ad pœnitentiæ Sacramentum, & ad sacram Eucharistiam sumendam.

Id verò etiam sequetur, cum stata ieiuniorum tempora, Aduentus Domini, Septuagesima, & eiusmodi instant.

De Sacramento etiam chrismatis populum instruant in illis Pentecostes diebus, quibus potissimùm ab Episcopo id Sacramentum solenniter administrari solet.

Parochi autem id omne instruendi populi officium præstent ad præscriptũ instructionis editæ Metropolitani cura, ad communem Prouinciæ vsum.

Ne patiatur Parochus, cuiusuis ordinis regulares in ordinis sui Ecclesiis, intra fines Parochiæ suæ sitis, cõcionem habere, nisi ex scripto testimonio perspexerit, eos muneris eiusmodi in illis Ecclesiis obeundi causa, se ad Episcopũ cum concionandi facultate, quam à superioribus suis ipsi obtinuerint, contulisse: & benedictionem, vt Tridentino Concilio cautum est, ab eodem petijsse, neque itidem in alienis eiusdem Parochiæ Ecclesiis, nisi ibi concionandi facultatem, sibi ab Episcopo literis concessam illi ostendant.

Quæ Prædicatoribus præscripta sunt in literis facultatis, seu benedictionis per Episcopum tributæ describantur.
Cap. VII.

QVAE in Concilio Prouinciali primo de prædicatione verbi Dei, & quæcunque item alia concionatoribus à nobis præscripta sunt, ea quò diligentius seruentur, illam cautionem adhibeat Episcopus, vt cum eorum cuiquam in sua diœcesi concionandi potestatem faciat, vel benedictionem impartiet, illa omnia, & alia eo de genere in nostram concionatorum instructionem, ad communem prouinciæ vsum, simul redacta, & quæ item Episcopus Ecclesiæ suæ rationibus accommodata, ab illis seruanda censuerit, illis literis describi iubeat, quibus vel concionandi facultas permittetur, vel præsentationis, postulatæq; benedictionis testimonium fiet.

Recedentes nondum absoluta per Parochum concione, qui deferendi, & puniendi. Et Indulgentia corripientibus blasphemos qualiter denuncianda. Cap. VIII.

QVoniam Parocho concionanti, nonnulli parum salutis suæ memores, cum ad illius concionem conueniunt, sæpe discedunt ea non absoluta, ideo debiti in hoc genere officij sui eos crebro Parochus admoneat, prout necessarium esse viderit, Quod si quos aliquando monitos ex Verbi Dei, uel Parochi concionantis contemptu in contumatia perseuerare animaduerterit, illos ad Episcopum deferat, qui pro culpa grauitate eosdem afficiat, tum alijs pœnis, tum si opus est, Sacramentorum communione priuet, [a] *ad Carthaginensis Concilij præscriptum.*

Parochus, & concionator sæpe, prout opus esse animaduerterit, [b] *illam decem annorum Indulgentiam edicat, ac denunciet, quam Summus Pontifex Leo X. in Lateranensi Concilio toties cuiusuis concessit,* [c] *quoties aliquem blasphemantem accusarit.*

Alteri concionanti, Sacerdos sacrum faciens quomodo assistat. Cap. IX.

CVm non is Sacerdos, qui sacrificiũ missæ facit, sed alius intra missæ celebrationem, sermonem, concionemve habiturus est, is suggestum ascẽdat; interea verò Sacerdos celebrans loco à laicis segregato, & ab altari paululum remoto, non extra tamẽ capellæ fines, in qua missa celebratur, sacris vestibus indutus, cum duobus ministris, scilicet Diacono, & Subdiacono, si illi in missa tunc adhibiti sunt, ab vtroq; latere considentibus sedebit.

Quando liber sacrorum, quæ exponuntur per concionantem ante habendus. Cap. X.

EPiscopus, Parochusve, vel alius Prædicator Sacrum Euangelium, aut etiam scripturæ sacræ partem, coram populo, etiam è loco superiori tractans, collocatum ante se aliquando, cum viderit expedire, habeat Euangelij, aut sacræ scripturæ librum; de quo ipse, aut etiam minister, cum Episcopus est, per membra; clausulas, & sententias distinctè eiusdem Euangelij, sacræve scripturæ verba pronuntiet; quę ipse scilicet, vel Parochus concionando, quo ordine leguntur, sigillatim populo explicet.

a c Sacerdote, de consẽ. di. t. quo cautũ est, descedẽtem excõmunicari debere, quod tamẽ de contemnenti intelligit, per glos. ibid. & Durãt. in rat. diu. offic. lib. 4. c. 26. n. 5. titu. de prædicatione.

b Vid. infra d. Maledicis, &c. blasphemis, c. 4. ad fi.

c In Cõcil. Lateran. Sess. 9. sub tit. reformatiões curium, & aliorum, vers. Ad abolendam, To. 5. quo loco pœnæ declarantur, quibus blasphemi afficiendi sunt, & vt in foro conscientiæ, absque grauissima pœnitentia arbitrio seueri confessarij iniuncta, absolui non possint, statutum est, Mandos. in Annal. cas. num. 87.

Qualiter, & qui minister Episcopo, in lectione libri deseruiat.
Cap. XI.

MInister verò, in hoc munere legendi, Episcopo Archidiaconus sit, vel Diaconus Canonicus aliusve denique, quem Episcopus elegerit, isq; ante illum capite aperto stans, de libro verba distincte pronuntiet.

Dum concionatur, Episcopus, reliquiq; omnes, etiam regulares, à prædicatione desistant. Cap. XII.

QVod à Clemente Quinto Pont. Max. in Concilio Viennensi, de prædicatione verbi Dei constitutum est, id omnis Ecclesiastica ratio suadet ad vsum vel reuocari, vel introduci. Quia igitur hora Episcopus id officium prgstat, ne quis alius, cuiuscumque ordinis est, illa ipsa hora, in ea vrbe, oppido, vico, locove, vbi ille prædicat, etiam in Ecclesia regularium, aut aliàs exempta, sermonem, concionemve habeat, nisi facultate ab illo impetrata. Clem. 2. incip. Dudum. de sepult.

Nil Prophanum inter missarum solemnia denuntiandum.
Cap. XIII.

NEc Parochi, Sacerdotesve alij, intra missarum solemia, quicquam, quod prophanum sit, quodq; ad rerum huiusmodi enuntiationem attinet, de altari populo pronuntient, aut emulgent.

Parocho non idoneo concionator adiutor statuta mercede, per Episcopum detur. Cap. XIIII.

PArochis non idoneis ad munus suum obeũdum, in pascendo sibi cõmissum populum verbo Dei, coadiutor eo in onere sustinẽdo, in Quadragesima detur ab Episcopo, cum ea mercede, aut eleemosina, ad eius sustentationem à Parocho persoluenda, vel ab ijs, qui hoc onus solent sustinere, quæ eidem Episcopo videbitur congrua.

Populi ad eorum solitam Prædicatoris sustentationem compellendi. Cap. XV.

POpulus, & vniuersitas detrectans subministrare victum, vt antea consueuit, concionatori, solitamve eleemosinam ad eiusdem vitæ congruam sustentationem, omni iuris ratione, etiam interdicti pœna ab Episcopo ad id compellatur.

Dum concio habetur, à missæ sacrificio desistatur.
Cap. XVI.

DVM vel Episcopus, vel Parochus, vel alius sermonem, concionemve habet; ne eo ipso tempore in Ecclesia, vbi habetur, in eiusve aliquo sacello, missæ sacrificium ab vllo quouis Sacerdote fiat.

Concil. Latera. sub Inn 3. ca. 3. 5 Quia ve ro. To. 4. Concil. Tri. Seff 5. c. 2. de refor. E Seff. 24. c. 4. de re for. Cõc. Late. sul Inn. 3. c. 10. To. 4.

Cuius expensis Episcopus aliter impeditus de prædicatore prouideat. Cap. XVII.

EPISCOPVS, *si legitimè impeditus, in Cathedrali Ecclesiæ prædicationis munus per se ipse non potest, id per alios qui idonei sint, ex decreto Conc. Trid. præstet, impensis scilicet suis, nisi immemorabilis consuetudinis sit, eas ipsas impensas ab aliis; illo prædicationis nomine fieri.*

Prædicatores quicunq; ab Episcopo eligendi. Cap. XVIII.

EPISCOPI *solùm sit, abrogatis quibuscunq; contrariis consuetudinibus, & priuilegiis, & in Ecclesia Cathedrali, & in aliis, non modò iurisdictioni suæ subiectis, sed etiam in exemptis, quæ curatæ sunt, concionatorem liberè deligere, atque constituere.*

Idemq; ad eum spectet in Regularium etiam Ecclesiis, vbi pro maiore commoditate, consuetudinis, morisq; est, populi vniuersitatisve aut pii loci scholæ, aut confratriæ, etiam laicalis sumptibus, uel eleemosinis collectis, vel legato pio, aliave huiusmodi ratione, quotannis certo statu tempore permissu Episcopi concionem haberi.

Nec alteri quoquomodo spectet electio, etiam si ab eo subministrari debeat concionatori eleemosina, ad quam nihilominus cogatur. Cap. XIX.

NEC *verò illius deligendi, constituendive ius vlla ratione competat, neq ipsis regularibus, etiam per turnum, neque vniuersitati, neque magistratui, neque loci pii administratoribus, confratriæ, scholæve, etiam laicali, nec alii cuiquam laico, etiam si ei eleemosina, alimentave, è publico, aut è confratria, aliove modo, ut supra suppeditentur subministrentur ve. Quæ, ut nihilominus subministrentur, atque adeo persoluantur ab iis, qui solent, aut alia quacunque ratione debent, omni appellatione postposita, Episcopus cogat, ut Concilio Prouinciali Quarto cautum est.*

Peritia prius probetur, antequàm facultas prædicandi concedatur. Cap. XX.

NEMINI *autem concionandi facultatem concedat Episcopus, nisi, præter alia, uel examine, uel alia ratione, pro arbitrio suo, illius scientiam, & peritiam in eo munere probarit.*

Modus percipiendi fructum ex concione à prædicatore populo insinuandus. Cap. XXI.

CONCIONATOR *doceat sæpe populum modum audiendi concionem fructumque congruentem ex ea percipiendi, iuxta luculenter tradita, & piè per Illustrissimum Dominum meum in Concilio Quinto Prouinciali, in titulo, Quæ ad prædicationem uerbi Dei pertinent.*

Qualiter prius concionatores examinandi sint. Cap. XXII.

Concionatores examinentur antequam admittantur ad præscriptum Concilij Quinti Prouincialis, vbi doctè, & luculenter Illustriss. Dominus meus, quæ sunt interroganda præscripsit.

Quando concionatori colligendam pecuniam proponere non liceat. Cap. XXIII.

Concionator in Vrbe, nè sine scripta Episcopi facultate pecuniæ collectam, inter concionandum proponat, faciatve; neq; itidem in diœcesi, sine Vicarii Foranei licentia: licet tamen concionatoribus Regularibus in eorum Ecclesiis, absque facultate illis tradita ab Episcopo, siue eius Vicario, sua monesteria populo commendare.

Nec se pro eleemosyna commendare, sed quibus hoc liceat. Cap. XXIIII.

Nec verò eleemosinę causa concionatori se ipsum commendare liceat: ab alijs tamen pijs honestisq́; hominibus eius causa, de Episcopi licentia conquiri, & colligi uetitum non sit.

Nemini etiam regulari, & quamuis exempto qualiter concionari permittitur. Cap. XXV.

Ne in Monasterijs quidem, & locis, vbi regulares spiritualem, temporalemq́; iurisdictionem habent, quisquam Ecclesiasticus homo, etiam regularis exemptus, prædicationis munus obeat, nisi primũ ab Episcopo probatus, intra cuius diœcesis fines, ea monasteria, loca ve sunt: Regulares uerò à suis superioribus approbati, ac de eorum licentia, in Ecclesiis suorum or dinũ prædicaturi antequàm prædicare incipiant coram Episcopo personaliter cum ipsa licentia se pręsentent, ab eo benedictionẽ accepturi; sine qua benedictione, aut Episcopo contradicente, prędicare non pręsumant: si quis contrafecerit, ei pœnę, & censurę constitutę sint, contra alios sancitę. Concil. Lateran. sub Inn. 3. Can. 3. §. Quia vero. To. 4. Conc. Trident. Seff. 5. c. 2. §. Regulares vero de reform.

DE CLERICIS PEREGRINIS. Tit. XIII.

Clericus alienæ diœcesis aduenięns, qualiter denuntiandus, literæq́; eius commendatitiæ comprobandæ. Cap. I.

Qvod Patrum decretis [redacted] Tridentino Concilio sancitum est, nè alienę diœcesis clerici absque commendatijs literis ab vllo Episcopo recipiantur; quò facilius illud executionem habeat, Parochus quispiam, vbi primùm cognouerit in Parochia sua Ecclesiasticum hominem alienę diœcesis, vel domicilium consti- Sess. 23. c. 16. ver. Nullus præterea de refor.

tuiße, vel apud aliquem diuertiße, [a] *vel in caupona hoſpitio exceptum eße, vt aliquot dies commoretur; quam citiſsime poterit octo ad ſummum dierum ſpatio eius nomē, & patriam,* [b] *ſi in Vrbe eſt, Epiſcopo, eiuſve Vicario; ſin autem in diœceſi, Foraneo Vicario illius regionis denuntiet. Eorum autem cuius cura ſit, illum ad ſe, accerſcere, mandareq́; literas commendatitias ſibi ab eodem oſtendi; quas tamen Vicarius Foraneus non comprobabit, niſi conſulto Epiſcopo. In ijs autem comprobandis ea ſeruentur, quæ ſuperiori item Prouinciali Synodo hoc de genere conſtituta ſunt.*

Clericus accingens ſe peregrinationi ad quæ prius teneatur. Cap. II.

NE quiſquã Sacerdos, clericuſve cuiuſuis ordinis, peregrinaturus, itineri, peregrinationis cauſa ſine literis dimiſſorijs; ac teſtimonialibus Epiſcopi ſe committant, [c] *vt Canone veteri ſancitum eſt, tum præterea, nec ſine benedictione, quàm Epiſcopus, vel alius ab eo deputatus Sacerdoti, clerico ve peregrinaturo ſtatis precibus, libro Sacerdotali, ritualive præſcriptis impartiet.*

Iis ſanè literis à Cancellario adſcribantur hęc ſingula capita, Sacerdoti, clericove peregrinanti infra præſcripta, quo accuratius ab eo illa ſeruentur.

Qualiter Comites denuntiandi & incumbendi. Cap. III.

PEregrinationis Comites, quos ſibi adiunxerit, cum in viam ſe daturus eſt, Epiſcopo, aut Vicario, exponat, quorum Comitum nomina à Cancellario literis dimiſſorijs adſcribantur.

Quid de Clerico beneficiato. Cap. IIII.

SI quis item peregrinaturus, Eccleſiam Parochialē, aut capellam, aliudve cuiuſuis nominis beneficium Eccleſiaſticum obtinet, cui miniſteriū aliquod debeat; is, vt Epiſcopus opus eſſe cenſuerit, Sacerdotem, vel Clericum qui eidem Epiſcopo, Vicariove probatus ſit, pro ratione miniſterij ante ſubſtituat, quàm iter ſuſcipiat, ne Eccleſia debito miniſterio et cultu careat; cuius rei per ſe præſtita teſtimonium ſcriptum, aut Epiſcopo, aut Vicario exhibeat. Ei verò, quem ſubſtituerit, aut alij, quem Epiſcopus maluerit; ſi aliquod dierū peregrinationem facturus eſt, veſtes ſacras, ornamenta, libros, ſcripta, omnemq́; Eccleſiaſticum ſupellectilem committat; indice eorum omnium ſigillatim, ac diligenter confecto, eo ſcilicet præſente, cui hoc munus Epiſcopus dederit; ne ex eius abſentia aliquod detrimentum Eccleſia patiatur.

Proſequutio prædictorum. Cap. V.

DEinde is, vel Sacerdos vel Clericus antequàm peregrinationi ſe committat, peccata primò confeſſus, tùm ſi Sacerdos eſt, miſſæ ſacrificiū, quod eſt pro iter agentibus, offerre; ſi Clericus inferior, ſacram Euchariſtiam ſumere, ſtudeat.

a Vt irreuerentia eccitatur ſinguli epiſcopi, i ſuis diœceſibus i interdicant ne cui vago, & ignoro Sacerdoti, Miſſas celebrare liceat, verba ſunt Tri. Cōc. Seſſ. 22. i Decreto, de viran dis in celebratione miſſę.

b Cōcordat. c. extraneo. 71. diſ. 12 c. tuæ, ex hnc ſit.

c In Cōcil. Laodiceenſi ſtatutū fuit, ne Clericus, vel Laicus, ſiue iuſſione epiſcopi, peregrinetur, id quod refertur i c. Non oportet, de conſecr. diſt. 5. en quo notatur, Epiſcopi literas habēt qui peregrinari volet.

Qualiter incedere debeat. Cap. VI.

IN itinere, clericali habitu contractiori, omnis Sacerdos, & Clericus, dum in peregrinatione est, vti possit; pileum autem induat, clericali ordini congruentem, & à Laicali vestitu distinctum.

Tonsuram, & horas Canonicas nè omittat. Cap. VII.

TOnsuram clericalem perpetuò habeat.

Nè itineris causa Canonicas horarias, diuini officij preces omittat; ac tùm etiam stata de præcepto Ecclesiæ ieiunia seruet; nisi cum legitimè excusatus est.

Quomodo Missam celebrare, vel ei interesse debeat. Cap. VIII.

SI Sacerdos est, vbi probatus fuerit, missam quotidie celebrare curet: at vero Dominicis, & festis diebus, id facere non omittat; singulis verò diebus, siue Sacerdos, quando ipse non celebrat, siue Clericus, missæ sacrificio interesse studeat.

Itinerarium quotidie recitet. Cap. IX.

MAne singulis diebus, præter officium diuinum debitum, preces etiam illas piè recitare curet, quæ itinerarij nomine appellantur.

Qualiter Sanctæ peregrinationis suæ exemplo, & verbo Laicos instruat. Cap. X.

IN omni denique itinere, quod sanctæ peregrinationis causa susceperit, eum se vitæ moribus, omniq; actione præstare studeat; vt piè, religioseq; peregrinandi exemplum laicis præbeat; quorum si aliquem Socium, & Comitem habet, sanctis peregrinationis exercitationibus, atque rebus ad salutem instruere curet.

Quos sibi Comites renuat. Cap. XI.

HEbrais, & mulieribus Comitem non se adiungat, neque eodē curru, cum eisdem vehatur, neque item eodem nauigio, vt scādalum euitetur, si aliter sibi consulere poterit commode.

A Prophanis caueat: Spiritualibus vacet. Cap. XII.

NE ijs etiam se adiungat in via, nisi necessitas coegerit, qui dum iter faciunt, prophanis cantionibus, cytharis, alijsve musicis instrumentis vtuntur.

Abstineat item ipse à prophanis canticis, & colloquijs eiusdē generis, quorum vsu, pietatis, in peregrinationem suscepta, studium refrigescit. Psalmis, Hymnis, canticis, precaria coronæ beatę Mariæ recitationi, ac rerum diuinarum meditationibus vacet; spiritualibus item sermonibus, si Comites habet, quibuscum loquatur, corporis, vel animi lassitudinem subleuet.

Quando hostiatim non quæritet. Cap. XIII.

NE hostiatim victum quæritet, nisi ex voto, vel alia causa, ab Episcopo probata, & facultate nominatim scriptis impetrata.

Loci quo peruenerit in Ecclesia, postquam preces fuderit, adquos diuersabitur. Cap. XIIII.

CVM ad aliquem locum Vesperi perueniet, Ecclesiam, quæ eo loco est, antequam ad hospitium diuertat, religiosè adeat, si potest: vbi supplex tanias, vel alias religiosas preces recitet.

Si apud religiosos homines, vel apud alios viros honestos diuersari commodè potest, ab hospitijs publicis abstineat.

Mensæ discubuturus, quæ agat. Cap. XV.

AD cauponas verò si diuertere necesse habet, nec vnà cum eisdem Hebræis, aut mulieribus accumbat. Antequam discumbat, mensæ benedicat, tùm pransus, aut cœnatus gratias agat, cęteraq; obseruet, quæ de temperantia, frugalitate, & modestia clericali decretis nostris præscripta, accuratè pręstare debet.

Cum ad peregrinationis locum peruenerit, quid agere, & prætermittere debeat. Cap. XVI.

CVM primùm ad peregrinationis locum peruenerit, Confessario probato confiteatur, & Missam Sacerdos celebrare, & Sacram communionem Clericus sumere curet; totusque peregrinationi susceptæ intentus, non rerum nouarum curiositates, nō loci antiquitates, non quicquā aliud à peregrinandi proposito alienum, consectetur; sed religiosa animi præparatione Ecclesias, sacrasque reliquias, quas potissimùm deuotionis, votiuè causa visitatum venit, cum alias etiam solicitè visitet; qua visitationis solicitudine, pietatis sibi ardorem excitare studeat, vt maxime potest.

Nec verò vbi sanctam peregrinationem absoluerit, aliò longius vagetur.

Reuersus à peregrinatione clericus quæ præstabit. Cap. XVII.

A Peregrinatione reuersus, Episcopum primò, aut Vicarium, cum literis dimissorijs, quas dedit, conueniat; sanctæq; suę peregrinationis testimonium ab ordinario loci, aut saltem à Præfecto Ecclesię, vel loci Visitatore offerat, ad quam peregrinationis causa, iter susceperit; nisi literis dimissorijs, alius nominatim ab Episcopo exprimatur, cuius allato scripto, id testatum facere debet.

Laicus peregrinationem suscepturus quæ peragat. Cap. XVIII.

Laici peregrini. *LAici item, antequam peregrinationem suscipiant, suum quique parochū conueniant: à quo sanctè peregrinandi consilium capiant; & literas habeant ab Episcopo, Canonicas, vt Canone expressum est.*

Qualiter à Parocho benedicatur. Cap. XIX.

DEinde benedictionem ab eodem parocho petant, qui superpelliceo, & stola indutus, illis bene precetur, & benedicat, statis religiosis precationibus; quæ ex Ecclesiæ instituto peregrinis adhibentur.

Vt sanctè peregrinentur, quæ opporteant. Cap. XX.

PEregrinationis verò iter suscipiant, vbi ritè confessi sacram Eucharistiam religiosè sumpserint.

Peregrinando, omnia fugiant, quæ deuotionis studium perturbant, aut impediunt; & illa amplectantur, quibus illud excitari solet.

In itinere stata præcepto Ecclesiæ ieiunia seruent, nisi cum ligitimè excusati sunt.

Singulis diebus Missæ sacro interesse studeant: Dominicis verò, & festis nè vllo modo desit, tum sacram communionem sumere curent, de consilio confessarij.

Mane preces; quas itinerarium vocant, piè recitare studeant, qui legere nouerint.

Eleemosinas, si per facultates poßunt, largiantur.

Instent potißimùm Orationi; Psalmis, Hymnis, Canticis, precariæ beatæ Mariæ recitatione, & rerum spiritualium meditationibus, & sermonibus lassitudinem subleuent.

Quorum consortia vitent. Cap. XXI.

IN Curru, nauigio, & hospitio, cùm hebræorum maximè, tùm mulierum etiam, nisi quas cognatione affinitateve iunctas, aut etiam ex familia sua sanctæ peregrinationis socias habeant, omne consortium vitent, nisi necessitas aliud coegerit.

A quibus abstineant. Cap. XXII.

ABstineant item à prophanis canticis, colloquijs, cytharis, alijsq; musicis instrumentis; atq; adeo ab eorum societate, qui in itinere ijs, alijsve eius generis actionibus, operam dant, quibus pietatis studium in peregrinationem suscepta languefiat.

Quando eleemosinam non quæritent. Cap. XXIII.

NE eleemosynam quæritent, nisi ex voto, vel neceßitate, aliave causa Episcopi literis, & testimonio probata.

Qualiter ad singulorum locorum ecclesiam prius adeant. Cap. XXIIII.

AD loca vbi primùm vesperi diuertunt, Ecclesiam precandi causa prius adeant, quàm in hospitum veniant; si temporis tarditas aliudve non impedierit.

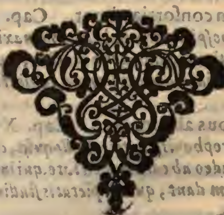
Cum ad peregrinationis locum peruenerint, quid faciant.
Cap. XXV.

AD sacra loca, quæ religiosè visitaturi sunt, cum peruenerint, nihil aliud sibi propositum habeant, quàm vt, aut Iubileum, Indulgentiamve consequantur, aut vota sanctè persoluant, sacras reliquias, et sacra loca piè visitēt, ab omni curiositate, peccandiq; occasione abstinentes.

Prosequutio prædictorum; & quid, cum reuersi fuerint, agent.
Cap. XXVI.

ITaque primò confessi, cum sacram Eucharistiā sumpserint, tum religiosè sanctorum statas Ecclesias visitent, ita vt ex ipsorū locorum admonitione maior affectus in ipsis resurgat, ad excitandam pietatem, & sanctorum, quorum auxilium implorant, orationibus adiuuentur.

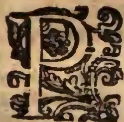
Reuersi à peregrinatione, primò Parochum conueniant, à quo benedicantur; adhibitis, ex Ecclesiæ instituto, præscriptis sanctis orationibus.

DE VITA, ET HONESTATE CLERICORVM.

Liber Tertius. Tit. Primus.

Formula viuendi clericis traditur, vt operibus exprimant, quæ verbis sanctè docuerint. Cap. I.

PIE, ac sapienter Sancta Tridentina Synodus, duce spiritu Sancto, Ecclesiæ vtilitati consuluit, cum Episcopis, & reliquo Clericorum ordini, [a] certas officiorum vias, rationesq́; præscripsit; quibus intelligerent, se, cum in Dei militiam adscripti sunt, non ad commoditates, aut voluptates, sed ad labores, ac solicitudines vocatos esse; et in ijs numerari, [b] quos dedit Deus, quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consumationẽ sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem Corporis Christi. Quare ipsis diligentißimè prouidendum est, [c] nè à recta viuendi via, & ab officij sui ratione deflectant, neve quidquam præ se ferant, quòd non simplex, castum, [d] integrumq́; sit; vt modestiæ, frugalitatis, benignitatis, [e] & quæ nos Deo tantopere cõmendat Sanctæ humilitatis, [f] ac virtutum omnium cæteris exempla præbeant. [g] Est enim vberrima docendi, ac pascendi ratio eorum, qui pietatem, quam profitentur, vitæ integritate, & innocentia comprobant; & quæ-

a c. Cleros, & Clericos 21. dist. vbi ponitur etymologia nominũ graduũ Eccles. cum eorum interpretatione. Quæ vero ad singulos ordines officia pertineant, dilucide explicat. c. 2. Perlectis, 25. dist. de quibus magna orationis, & doctrinæ vbertate, agit Catech. De Sacr. ord.

b D. Paul. ad Eph. 4.

c Tam sancta conscientia resplendeant, vt effugiant probitate actuum, maledicorum obloquia, & testimonium in se diuinum implere contendant: Quo Dominus ait, sic luceat lumen vestrum coram hominibus, vt videntes vestra bona opera, glorificent patrem vestrum. Matth. 5. verba sunt Synodi Aruernen. in c. 15. tempore Siluerij Papæ. A. D. 535. in 2. To.

d Concil. Trid. Sess. 22. c. 1. de reform. & Sess. 25. c. 1. de reform.

e Concil. Cabilonen. 2. c. 4. 5 & 18. in Tom. 3. omnium Conciliorum.

f Multi Sacerdotes, & pauci Sacerdotes, multi in nomine, & pauci in opere. Ioannes Chrys. in c. Multi. 40. dist. Philip 2.

g Ita viuant, vt eorum vita non refellatur oratio. Cic. de fin. Integritas. n. præsidentium salus est subditorum. c. Miramur. in prin. dist. 61. Concil. Trid. Sess. 6. c. 1. in prin. de reform.

cunque

cunque verbis alios docent, [h] *ea factis exprimunt suis; non iam, quæ sua sunt, quærentes, sed quæ Iesu Christi.*

Itaque nos, quæ à Sacra Tridentina Synodo sancita sunt, exequentes, [i] *vt diœcesis nostræ mores ad optimam Christianæ Religionis disciplinam conformaremus; Ecclesiasticis hominibus certas rectè, pieq́; viuendi formulas constituimus; quas partim à Sancta Tridentina Synodo, ac Prouincialibus nostris Concilijs summatim expositas, latius explicauimus; partim haustas ex veterum Canonum fontibus, reuocauimus ad vsum, vtilitatemq́; nostrorum hominum; nonnullis etiam additis, quæ maximè ad huius temporis statum, rationemq́; pertinere videbantur.*

h Conc. Mogunt. tempore Caroli Magni. c. 18. To. 3. vtrumque Dei seruis ait necessariũ esse, vt copus sermone & sermo opetib⁹ comprobetur, vbi agit & factis virtutibus, & veris vitijs discernendis.
i Sess. 14 de refor. in proœmio.

Quando Episcopus Missam celebret. Cap. II.

CVM Pontifices, vt inquit Apostolus, ex hominibus assumpti, [k] *pro hominibus constituantur in ijs, quæ sunt ad Deum,* [l] *vt offerant dona, & sacrificia pro peccatis; Episcopus Dominicis, & reliquis festis diebus, nisi iure impediatur, Missam celebret.*

k Ad Hebræ. c. 5.
l Missa celebrate idies, vel saltẽ audite Episcopos decet. c. vlt. de priui. i 6. Mau. in Man. c. 25. nu. 87.

Quando Sacerdotes, item curati, & reliqui Eucharistiam sumant: & aliàs defferantur. Cap. III.

TRidentini etiam Concilij auctoritatem sequuti, [m] *præcipimus Sacerdotibus reliquis, cuiuscumq; gradus, conditionis, & dignitatis illi sint, vt ijsdem diebus Missam celebrare nè omittant.*

Curatis verò; vt præterea ter in hebdomada, aut eò etiam sæpius, quò, vel loci consuetudo, vel necessitas crebriorem diuini sacrificij vsum postulabit.

Cæteris etiam Clericis, vt singulis mensibus Diaconi quidem, & Subdiaconi bis saltem; [n] *qui verò in minoribus ordinibus, aut etiam Clerici tantùm sunt, semel sacram Eucharistiam sumant.*

Qui sine necessaria causa id facere omiserint, Parochus eos sui officij admoneat; &, nisi paruerint, ad Episcopum deferat. Cum in ijs, quæ ad priuatum vsum, cultumq́; requiruntur, eam moderationem adhibuerint, vt sordes, & superuacaneum sumptum fugerint; omnem operam, & artificij splendorem ad publicum Dei templorum cultum, & ornamentum conferant.

m Sess. 23. c. 14. de refor.
n Vide infra de pœni. & remiss. c. 23.

Libri Clericis necessarij. Cap. IIII.

CLerici, postquam decimumquartum annum attigerint, vt legem Domini, in cuius sorte sunt, dies noctesq́; meditari possint, habeant sacrorum librorum, si non copiam, certè necessarium delectum; omnino verò Testamentũ vetus, & nouum, Catechismum Romanum, sacrum Tridentinum Concilium, omnes Prouinciales, & has nostras Constitutiones Diœcesanas, Calendarium festorum dierum; quod singulis annis edendum curabit Episcopus.

Qui, præter prædictos, Parochis pariter sunt necessarij. Cap. V.

PArochi verò, vt Ecclesiasticos ritus cognoscere, rectèque curam animarum ministrare possint: preter eos libros, quos supradiximus, sibi etiam

comparent Homiliarium, Summam Syluestrinam, vel Nauarram: hortamur autem, vt in lectione Pastoralis sancti Gregorij, & Sancti Iohannis Chrysostomi de Sacerdotio, assiduè versentur.

Ecclesiastici omnes in habitu Clericali incedant: aliàs qua pœna plectantur. Cap. VI.

MOnemus omnes, & quascumque Ecclesiasticas personas, quæ aut sacris initiatæ sint, aut dignitates, personatus, officia, beneficiave qualiacumque Ecclesiastica, etiam simplicia, obtineant; etiam si studij causa absint, & in gymnasiis publicis, aut vbiuis locorum sint; clericalem habitum sumant, ordini suo, ac dignitati congruentem; hac constituta pœna, vt, qui non paruerint, si in sacris ordinibus sunt, ab omni ordinum suorum munere sint suspensi, & beneficiorum suorum omnibus anni vnius fructibus iure ipso priuati sint; quos Episcopus pijs locis, arbitrio suo attribuet: Sin autem beneficium Ecclesiasticum vllum obtinent, alias pœnas luant, Episcopi iudicio. Concil. Trident. Seff. 14 c.6. de reform. incip. Quia vero.

Si qui autem post duos menses à die publicationis præsentium, habitum vel non suscepisse, vel susceptum abiecisse conuicti fuerint; officijs, ac beneficijs Ecclesiasticis priuentur, & seuerè præterea ab Episcopo puniantur.

In Clericali tonsura, coma, barba, habitu, annuloque qualiter se habeant: & cum similibus, etiam Monachorum, ne quis personatus incedat. Cap. VII.

PRæsbyteri, Diaconi, Subdiaconi, cæteriq; Clerici, clericali tonsura sint insigniti; Præsbyteri vsque ad formam integræ ostie;[a] Diaconi, & Subdiaconi paulò minoris; & cæteri Clerici etiam minoris, quàm Subdiaconi.

Ita sint abraso capillo, vt tonsura conspicua sit omnibus.

Comam verò,[b] & barbam ne studiosè nutriant, si illam radere nolunt, prout decentius foret.

Barba ab superiore labro ita recidatur, vt pili in sacrificio Missæ, Christi Domini corpus, & sanguinem sumentem non impediant.

Nè in habitu Clericali,[c] aut studiosius acquisita cultus elegantia, aut nimis abiecta negligentia, & affectatæ sordes appareant.

Omnem habitus, & ornamenti nouitatem Clerici fugiant.

Reticulum, aut subbirretum, vt vocant, ne ferant, nisi valetudinis causa: & sine redimiculis.

Camisas ad collum, & ad manus crispas, & rugosas, vel artificio elaboratas reijciant.

Collare, quod dicunt, simplex, ac modicè latum honestè reclinetur.

Externa vestis simplex, ac talaris erit, quæ neque à ceruicibus in tergum reflectatur, sed apto ad collum modo decentissimè annexa sit.

Toga verò (quod mantelletum vocant) aut æquetur cum tunicæ longitudine, aut nemini permittatur; nisi sit ex numero illorum, quibus ex dignitatis gradu debeatur.

a Vid. infra eo. c. 13.

b Cōcil. Carth. 4. Can. 44. To. 1. vbi additio refertur, barbā radat, ex Gandēsi lib. 5. Baronis.

c Qualiter in habitu & incessu, clericus se habere debeat, vide in c. Clericus ex Carth. 4. Concil. desump. 41. dist.

Interior eiusdem generis ad talos demittatur; quam tamen pro hominum genere, proque loci natura, ac conditione, arbitrio suo, Episcopus moderetur.

Veruntamen si iter faciendum sit, illis vti liceat habitu contractiore, & ad iter accommodato; sed simplici, & in quo honestas, & decorum ordinis eluceat.

Turgidis caligis, & dissectis abstineant.

Calceos, & crepidas, ad elegantiam, non incidant.

Torques, armillas, ac monilia respuant.

Infra ca. 36. *Annulum non induant, nisi quibus propter officij munus, aut honoris gradum sit iure concessus, quo loco, & vnico, nec magni pretij, contenti sint.*

Meminerint autem in quibusdam, quæ Episcopis permissa, ipsis communia esse possunt, eò maiorem sibi moderationem adhibendam esse, quò dignitatis gradu Episcopis sunt inferiores.

Si quis personatus vestes clericales, aut monachales, vel ad eorum formam induerit; & is qui eas assumpserit, & is qui accommodarit, graues pœnas subeant.

Quando, & quæ arma, ludus, aliaque Clericis interdicuntur.

Cap. VIII.

Clericorum arma sunt orationes, & lachrymæ; idcirco dicimus, ne Clerici arma cuiusuis generis ad offensionem, vel etiam ad defensionem ferant; exceptis cultellis ad domesticum vitæ vsum accommodatis: nisi forte extra ciuitatem suspectis locis iter eis faciendum sit.

Quòd si Episcopus probabili, iustaq; de causa, id eis permittendum iudicauerit; tunc scripto impetrata venia, ipsis vti liceat; non tamen publicè, nisi rei, aut facti necessitas postulet.

Omnino balista, hastis, & sclopeto, telis, alijsque huius generis instrumentis, ipsis interdicimus.

Clerici personati non incedent.

Choreas priuatas, aut publicas non agent, nec spectabunt.

A venatione abstinebunt.

Fabulis, comedijs, et hastiludijs, alijsve prophanis, et inanibus spectaculis, non intererunt; nè aures, & oculi sacris officijs addicti, ludicris, & impuris actionibus, sermonibusq; distracti polluantur.

Clericalis ordinis hominibus omni genere saltationis, & ludi, præsertim verò alea, & tesserarum, ac talorum interdicimus.

Item follis ludum, idest, pilæ maioris.

Nec solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus; aut quemquam ludentem in ædibus suis permittere.

Si autem valetudinis interdum causa, parua pila, aut alio non indecoro eiusmodi exercitationis genere vti contigerit; nec publicè id faciant, nec pecunia intercedat in ludo, nec quicquam, quod facilè pecunia æstimari possit.

Quibus

Quibus non intersint conuiuijs. Cap. IX.

NOn in commessationibus,& ebrietatibus,sed vt sobriè viuamus, prædicat Apostolus.

Ideo Clerici minus honestis conuiuijs, ne intersint, neve ad bibendum quemquam incitent.

Quòd si interdum solennibus festis diebus, vel cùm sacrorum, aut exequiarum causa in vnum congregantur, alioqui sint inuitandi; ne plures duodecim ad suam mensam adhibeant,nisi pro temporis locorum,& personarum ratione aliud iudicauerint: quibus etiam concedimus, vt laicos honestos,& probos,in conuiuium adhiberi possint.

Quando cauponas adire liceat;illæque Clericis qualiter præparandæ. Cap. X.

VT flagitij occasionem,quæ in cauponis,& tabernis deesse non solet, clericis adimamus,cauponarum aditũ,& vsum eis omnino interdicimus; nisi in itinere necessitatis causa,quo loco cum mulieribus ne discumbant, & hac de causa curabit Episcopus;vt in Ciuitate semper sit certum pudicum,& honestum diuersorium,quo huius diœcesis clericis rusticanis necessitatis causa conuenire liceat; nec in eo hospitio improbis, aut nequam hominibus locus sit;neve fœminis vllo modo;sed tantùm Clerici, ac religiosi viri, si fieri possit,in eo recipiantur,aut aliæ honestæ personæ. Synod. Turãd.3. sub Leõ. 3 cap.21. Tom.3.

Quæ negotia sæcularia prohibentur. Cap. XI.

QVI Deo militat, implicare se negotijs sæcularibus prohibetur; idcirco edicimus.

Nè Clericus sacris initiatus, aut Ecclesiastico beneficio præditus, coram iudice sæculari, aduocati, aut procuratoris nomine causas agat; nisi ab alijs in iudicium vocatus, suam, vel Ecclesiæ suæ, propinquorum etiam, si necesse erit, & miserabilium personarum causas, ab Episcopo facultate prius scripto concessa,tueatur.

Ne in prophanis negotijs officium tabellionatus exerceat.

Nè artem medendi faciat.

Nè in negotiationibus, & mercaturis se interpretem, & medium interponat.

Negotiationem etiam omnis generis omnino prohibemus.

Artes verò honestas concedimus, vt aliquid manibus suis lucretur, quo sibi,quæ ad victum necessaria sunt, comparare possit.

Ne aliena prædia,lucri causa,conducat.

Nè aliorum tutelam, aut curam suscipiat, sine Episcopi licentia, quæ in casibus necessitatis tantùm concedetur.

Nè pro alijs fideiubeat.

Nè alicuius Principis aut alterius negotiorum procurator sit, sine fa-

cultate ab Episcopo prius per literas impetrata.

Neve parum memor ordinis, ac dignitatis suæ, sit in famulatu laicorum, eorumve quibusuis alijs obsequijs; nisi cui ex causa, & ad officium Sacerdotali munere non indignum, Episcopus huius rei potestatem ante scripto fecerit. Huiusmodi autem licentiæ, scripto permissæ, quotannis renouentur; alioquin irritæ, ac nullæ sint.

Neve præcursor, aut asecla fœminarum sit; aut eis discumbentibus adsistat, aut ancillctur.

Contrauenientes qua pœna plectendi. Cap. XII.

QVæcunque in hac, quæ ad vitam & honestatem Clericorum pertinent, parte continentur; efficiat Episcopus, vt ea omnia ab omnibus, ad quos spectat, diligenter, & inuiolatè seruentur.

Qui verò Clericus, cuiusuis etiam gradus, ordinis, dignitatis, in aliqua re, ijs non obtemperarit; is, aut salutari pœnitentia, aut pecunia, aut suspensione ab ordinum munere, & beneficiorum administratione, aut ipsis etiam beneficijs, aut carcere, aut exilio, aut pluribus simul ex ijs pœnis, aut etiam grauioribus, pro modo culpæ, Episcopi arbitratu mulctetur. Qui iterum in eadem re peccarit, duplicata is pœna, pro ratione criminis, ab eodem plectatur.

Soni, cantus, cantorum, musices instrumentorum, pronuntiationisque diuinorum, quæ in Ecclesijs ratio habenda sit. Cap. XIII.

IN diuinis officijs, aut omnino in Ecclesiis, nec prophana cantica, soniuè, nec in sacris canticis [a] molles flexiones, voces magis gutture oppressæ, quàm ore expressæ, aut denique lasciua vlla canendi ratio adhibeatur.

Cantus, & soni graues sint, pij ac distincti, [b] & domui Dei, ac diuinis laudibus accommandati; vt simul & verba intelligantur, & ad pietatem auditores excitentur.

Cantores, vbi fieri potest, clerici sint; omnino autem in Choro clericalibus vestibus, & superpelliceo vtantur.

Organo tantùm in Ecclesia locus sit; sed Tibiæ, Cornua, & reliqua musica instrumenta non excludantur; & si in Hymnis, Psalmis, & canticis, suis vicibus organo canuntur, omnes tamen eorum versiculi in Choro distinctè pronuntientur.

Dum in Choro diuina recitantur officia, quæ præstari, & caueri debent. Cap. XIIII.

OMnes in choro diuina officia, vt temporis ratio postularit, alternis vocibus canant, recitent, [c] attenteq; audiant.

Id non cursim, [d] non perturbatè, non oscitanter, sed leniter, distinctè, ac studiosè faciant.

In Choro, etiam in matutino officio, clericali birreto, non pileo, vtantur;

a Trid. Syn. Sess. 22. in decret. de obser. Vt excitent. in celeb miss. vers. ab Ecclesijs vero. b In ecclesia, cãtilenas impudicas & alia ad leuitatem, & ieptá lætitiam inducentia, & deuotionẽ impediẽtia, cantare, siue ĩ organis, & alijs musicis ĩstrumẽtis personare, nõ licet Viguer. c. 7. §. 5. de virtute temperãtiæ. vers. 12. vbi de Eutropelia agit vers & eadẽ ratione. c Cõc. Trident. Sess. 24. c. 12. ver. Præterea obtinentibus, de reform. d De his etiam latius Itra de celeb. miss. ca. 79.

alioqui moneantur à Præposito chori, vel ab eo, qui proximo loco sedet; Et nisi paruerint, pro absentibus habeantur.

Facessant somnus, risus, ioci, rixæ, colloquia.

Nè vagentur in Choro, vel Ecclesia.

Neve locum mutent; nè occasione quidem genua flectendi.

Nè in Choro, vbi communi officio opera datur, priuatim officium dicant.

Neve literas, libros, aliave scripta legant.

Nè exeant, nisi diuino officio confecto; nè causa quidem de communi reagendi; si necessitas non coegerit; tumq; à præfecto venia petita.

Si, cum diuina celebrantur officia, Sacerdoti, vel Clerico, vel Ministro, interdum per Ecclesiam necessariò sit incedendum, grauiter, & modestè id faciat: Neque cum vllo sermonem habeat de rebus inanibus.

Qui dignitates, aut personatus habent, Canonici & alij omnes, qui aliquid in his commiserint, si moniti à præposito Chori, non resipuerint; & horæ illius distributione careant; et pro modo culpæ alias pœnas dent, Episcopi, aut eius, qui Ecclesiæ præsit, arbitratu.

Post, anteque diuina officia, quomodo accedant, & recedant. Cap. XV.

Post diuinum officium, in Choro, flexis genibus, submissa voce saltem orationem Dominicam dicant.

Tùm vel surgente, vel signum dante Hebdomadario, consurgant omnes.

Et inter se consalutantes, & ordine procedentes simul exeant, & de more ante altare se inclinent.

Eodemq; ordine ad Sacristiam progrediantur; vbi modestè, & quietè superpelliceum exuant; non in Ecclesia.

Qui secus fecerit, monitus à Præfecto Chori, nisi resipuerit, distributionem illius horæ nè capiat, & ab Ordinario pro modo culpæ plectatur.

Hospitalitatis officium qualiter seruandum. Cap. XVI.

Sacræ Tridentinæ Synodi decretum secuti, monemus omnes, quicumq; beneficia Ecclesiastica obtinent, vt hospitalitatem benignè exerceant; memores Christum Dominum in hospitibus recipi; à quo recipientur ipsi in æterna tabernacula. Sess. 25. c. 8. de reform.

Hoc autem hospitalitatis officium eò magis Episcopo colendum est, quòd illi eam virtutem, Apostolus, in primis amplectendam, proposuit. Ad Tim. 1. c. 3. itē ad Tim. c. 1.

In hospitalitate autem non his habeatur delectus personarum, vt diuites potissimum inuitentur, qui cum fœnore reddant, quod acceperint; sed, cum Ecclesiasticarum personarum domum nemini, quantum per facultates licuerit, clausam esse deceat; perfectò illis maximè patere debet, qui Dei voce, Sanctorum Patrum cohortationibus, & exemplis, Sacrorum Conciliorum præcepto, & auctoritate nobis commendati sunt.

Redditus Ecclesiastici quare Deo dicati. Cap. XVII.

ET Sacrorum Canonum decretis statutum est, & Sanctissimorum Patrum testimonijs celebratum, quæ bona fidelium pietas Deo consecrauit, ea [a] *vel illorum necessitatibus honestè subleuandis, vel pauperibus, qui diuinis dicati obsequijs, Christi Ministri, & dispensatores ministeriorum Dei effecti essent; vel Ecclesijs reficiendis, earumque ornamentis ad diuinum cultum necessarijs comparandis, vel pauperibus sustentandis, addicta esse;* [b] *Si quidem, vbi primùm Ecclesiæ bona esse cœperunt; eam naturam, & conditionem consequuta sunt, vt in alium, quàm in sacrum, & pium vsum eorum fructus conuertit nefas esset. Quare ab omnibus cauendum est, nè cupiditate prolapsi, (quæ radix est omnium malorum) dum vel proprijs,* [c] *vel propinquorum, & familiarium diuitijs, & honoribus student; quæ Deo dicata sunt, bona, & Ecclesiæ detrimento, & pauperum gemitu, & bonorum offensione, ad aliorum vsum conuertant.*

Itaq; nos Sacrorum Canonum, & Sanctorum Patrum auctoritate innixi, atq; ijs adducti, quæ sacra Tridentina Synodus de Officio administrandi bona Ecclesiastica significauit, eos omnes, qui ea obtinent, vehementer monemus, vt muneris sui memores, hæc, quæ sequuntur, diligentissimè præstent.

a c. de redditib. ca. côcesso, & seq. 12 q. 2.
b Quorû dicantur, esse res ecclesiæ, & clericorum. c. vlti. in prin. vbi gl. in ver. Quicqd. 16. q. 1. Quod declarat Abba. in ca. cum ab omni. n. 6. eod. ti. c. Quisqs 12. q. 2.
Concil. Trident. Sess. 25. c. 1. de reform.

Redditus Ecclesiastici qualiter distribuendi. Cap. XVIII.

EPiscopus, Abbates, Præpositi, Comendatarij, Parochi, ac cæteri omnes, cuiuscumque dignitatis, & gradus Ecclesias, etiam eorum administrationi commissas, ac quæcumque beneficia Ecclesiastica, etiam simplicia, quomodocumque etiam commendata, in diœcesi nostra obtinentes, omni diligentia cognoscere studeant, quibus oneribus eorum Ecclesiæ, & beneficia, ex bonorum Ecclesiasticorum natura, vel ex illorum, quæ obtinent, propria institutione, vel ex conditione Apostolicis literis in prouisione dictorum beneficiorum eis præscripta, vel alia quacumque eius generis ratione subiaceant, illisve integrè satisfaciant. Quod si facere omiserint, sed eos fructus sibi vendicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent vsum non impenderint; se ex sacris Canonibus, & Sanctorum Patrum sententia, sacrilegij reos esse intelligant: & eorum omnium necessaria restitutione teneri. Quicumque is sit, si ab Ordinario monitus non satisfecerit, præter restitutionem eorum, quibus pia opera defraudauit, per sex menses administratione bonorum Ecclesiasticorum prohibeatur.

Quòd si iterum in eo peccarit, grauioribus etiam pœnis plectatur.

Quo in genere, tantò etiam grauius animaduertendum erit in eos, qui beneficia Ecclesiastica obtinent commendata, quantò magis ex industria peccasse videbuntur; si literis Apostolicis præscriptam legem propositam ante oculos habentes violare non veriti fuerint.

Luc. 16.

Nouerint etiam ij, ad quos scientes, huiusmodi fructus, vel aliquod ex illis commodum, quouis nomine, peruenerint, se eadem restitutionis lege teneri.

Ii verò, qui Ecclesias, & beneficia Ecclesiastica quæcumque obtinent, quorum fructus, ad eos, tanquam diuinorum obsequiorum ministros, honestè

sustentandos, propriè sunt attributi; si vberiores sint, quàm ad tuendam vitam, conditionisque suæ rationem requiratur, dubitare non debent, ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, vt praterea, quæ ad victum, & cultum eorum satis essent suppeterent etiam, quibus diuini cultus, ornatus, & splendor conseruaretur; & pauperum inopia, & indigentia subleuaretur: quemadmodum etiam Deus plerosq; diuitijs cumulat, vt amicos sibi faciant, à quibus, cum defecerint, in æterna recipiantur tabernacula. Quamobrem per viscera misericordiæ Iesu Christi obtestamur, atque monemus, vt meminerint ea bona non esse sibi credita ad luxum, neve ad augendos cõsanguineos, sed ad vitam honestè, [a] ac decenter pro qualitate personæ, vt fidelem Dei ministrum, & pietatis Christianæ magistrum decet, traducendum: ex eo verò, quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint, [b] intelligant se, quos non pauerint occidisse.

Quomodo sufficiens ministrorum sustentatio dignoscatur.
Cap. XIX.

Modum autem, & rationem, qua metiri se pro conditione, & gradu vnumquemque oporteat, ad vitam suam fructibus Ecclesiasticis honestè ducendam; eam esse omnes debent intelligere, quæ ab ijs non discrepet, quæ in sacris Canonibus, & præsertim in his nostris Constitutionibus, de Clericali frugalitate, & modestia statuta sunt.

Vestes, & ornamenta pro sacris vsibus prius benedicenda.
Cap. XX.

Quæ vestes, & ornamenta cuiusuis generis, ad vsum sacrum comparata, Ecclesiæ instituto benedici debent; ea in Missæ sacrificio, cęterisq; diuinis officijs, nè prius adhibeantur, quàm solennibus precibus ab Episcopo, vel ab alio, qui auctoritatem habeat, benedicta sint.

Vetustate sacræ paginæ semidemolitæ igni potius, & non sordidis vsibus deputentur. Cap. XXI.

Libri sacri veteris, & noui testamenti, volumina item Sanctorum Patrum, nostræ fidei interpretum, tùm scripta etiam Ecclesiastica, quibus, & res, & verba diuina consignata sunt, etsi temporis vetustate omnino consumpta, ad rerum tamen vilium, ac sordidarum vsum, ne vllo pacto conuertantur, sed in ignem potius conijciantur.

Quando conuentus Sacerdotum non habendus; & populus, priusquam habeatur, qualiter monendus. Cap. XXII.

Vt, quæ de Sacerdotalibus conuentibus, in diœcesi habendis superius præscripta sunt, eaq; quoad eius fieri potest, rectè, atque ordine gerantur, hæc ei addenda censuimus.

Nè Sacerdotum conuentus festis ijs diebus habeantur, quos coli Eccle-

[a] Possũt tamẽ pauperes cõsanguineos susten tare. ca. 1. & ibi notatur, De coha. cle. & mulie. quib. potius quã extraneis, tenentur, aliàs non, si diuites sũt vel vt diuites eos faciant, gl. in d. c. 1. in ver. subministrent. & hic bene dicitur.
[b] c. Pasce, 86. distinct. ex D. Ambr. in lib. de offic.

siæ præcepto institutum est, nec verò illis diebus, quorum præcipua celebritas in locis agitur, vbi is conuentus ijs ipsis diebus futurus esset.

Parochus verò Ecclesiæ, in qua eiusmodi congregatio futura est, die Dominico, qui illam proxime antecedit, eius habendæ tempus populo significet; eumq; hortetur, vt illo ipso die ad Ecclesiam conueniat, tùm vt orationum, quæ & pro viuis, & pro mortuis ibi fient, particeps sit, ac indulgentiam dierum quadraginta consequatur, quam concedimus ijs, qui diuinis officijs tunc celebrandis intererunt; tùm etiam vt sacram concionem audiat, quæ eo tempore in missæ celebratione habebitur.

Decisiones conuentuum Sacerdotum quomodo describendæ, Episcopoq; mittendæ, & eorum desides deferendi: conuentus ipsi communes, & particularium ipsius Parochiæ qualiter habendi, & adiuuandi.
Cap. XXIII.

QVæ verò quæstionum explicationes singulis mensibus habitæ in ijs ipsis conuentibus erunt, etsi quæ præterea quæstiones in illis ipsis disputationibus inciderint, quæ non satis tùm explicatæ sint; eas omnes literis consignatas Vicarij Foranei quàm primùm ad Episcopum mittãt: eius iudicio illæ, vel explicatæ, vel comprobatæ in Codicē, eius rei nomine confectum, quem Vicarius Foraneus custodiat, referantur. Ex eorum conuentum progressu, si Vicarij Foranei animaduertent, Sacerdotes quosdã ad doctrinæ studia, in quibus maxime versari debent, desidiam quandã, vel negligentiam adhibere; eos ad Episcopum deferant, cuius auctoritate illorũ culpæ, vt opus erit, occurratur. Vt autem in ijs studiorum exercitationibus vnusquisq; Sacerdos maiores progressus habere possit; in qua Parochia quinque saltem Sacerdotes erunt, eos in singulas hebdomadas bis ad priuatas inter se studiorum disceptationes Parochus conuocet; in quibus, vel aliquã Catechismi Romani lectionem tractent; vel quæstiones aliquas de conscientiæ casibus explicent; vel harum nostrarum constitutionum, aut diœcesanæ Synodi, quam Episcopus habuerit, partem aliquam studiosè legant. Quod si ei Parochiæ propè erit aliquod Regularium monasterium, vbi aliquis sit ad sacrarum literarum, Ecclesiasticarumq; rerum explicationem aptior, curent etiam illius opera atque studio adiuuari.

Ad has priuatas Sacerdotalis studij exercitationes, clericos etiam, qui intra illius Parochiæ fines habitant, adhibeant; vt eos rerum Ecclesiasticarum cognitione instructiores in Ecclesiis habeant.

Quicumq; verò huic priuato conuentui, vel alijs Foraneis Congregationibus interesse recusarit, aurei pęna mulctetur; eumq; Parochus ad Episcopum deferat, qui, quo maximo poterit studio, curet, vt huic decreto optemperetur, propositis etiam pœnis grauioribus.

Mantelletti, & Mantelli vsus quibus concedatur, & interdicatur. Cap. XXIIII.

VT, quod de Mantelletti vsu aliàs superius decretum est, exequutionem habeat; decernimus, nè quiuis alij, nisi Abbates, Referendarij, & Protonotarij eo breuiori utantur, quàm tunica talaris interior sit. Ecclesiæ autem nostræ Cathedralis Canonicis, Præpositis item, & alijs Clericis Ecclesiastica, aut doctoratus dignitate præditis, exterioris tunicæ, seu mantelletti vsum concedimus; quod tamen interiorem tunicam talarem longitudine adæquet. Reliquis autem clericis, qui hoc decreto nominatim expressi non sunt, mantelletti, & mantelli vsu interdicimus.

Quæ à Clericis mulieres, quæ vis doceri sine licentia, & quandoque cani prohibentur. Cap. XXV.

CLerici in eo officio nè se exerceant, vt vllas mulieres, etiam quauis dignitate Illustres, doceant legere, scribere ve, aut canere, alio ve cuiusuis generis musico instrumento sonare: nisi ij sint, quibus ætate, moribus, & vita probatis, Episcopi iudicio id permissum est, facultate ab eodem scriptis data. Nè libris item de musico cantu obscœnè, uel parum pudicè scriptis, illi utantur.

Quale edictum pro habitu clericali sub pœna gestando publicandum sit. Cap. XXVI.

EPiscopus edicto publice proposito, vt ex Tridentini Concilij auctoritate à nobis supra mandatum est, eos moneat, qui Ecclesiastica quæuis beneficia obtinent, aut sacris ordinibus initati sunt, vt clercialem habitum induat post mensem, propositis pœnis; quæ ipsis Concilijs Tridentino, & Prouincialibus sancitæ sunt; vt, etiamsi extra prouinciam, & in gymnasiis publicis sint, clericales uestes ordini suo congruentes decenter induant, ac deferant. Quos autem ad id temporis non sumpsisse, aut semel sumptas, deinde abiecisse cognouerit, illos pœnis in monitione expressis afficiat; eosq́; iterum monitos, si in contumatia permanserint, beneficijs Ecclesiasticis, quæ obtinent, omnino priuet. Episcopus verò qui iam eos beneficia Ecclesiastica obtinentes, semel atq; iterum monuerit; si ij præscripto tempore clericalem habitum non induerint, uel indutum deposuerint, pœnam in monitione edictam, omnino exequatur; eosq́; etiam beneficijs Ecclesiasticis priuet, aut priuatos declaret. Cap. 6.

Quando Clericus superpelliceo indutus incedere nequeat. Cap. XXVII.

NE Sacerdos, neve clericus cuiusuis ordinis pro foribus Ecclesiæ stet, aut officinas obeat, aut via incedat, aut extra Ecclesiam exeat, superpelliceo indutus; nisi cùm processiones, aut aliud Ecclesiasticum munus, & officium obit, quod superpelliceum requirat.

Imaginum obscœnitas,& turpitudo qualiter tolenda. Cap. XXVIII.

IN hortis,ædibus,alijsq́; Ecclesiarum, aut Ecclesiasticorum hominum locis,si signa,imagines,aut picturæ sunt, quæ procaces, vel vllo alio modo, aliquam obscœnitatis,turpitudinisve speciem præseferunt; ita reconcinnentur, vt offensionem oculis ne præbere possint; aut tollantur, deleanturq́; ex omni loco,vbicumque extant; neque in posterum eiusmodi aliquo modo effigantur, aut pingantur.

Et quoniam Christianorum hominum mentes facilè corrumpuntur, peccandi libidine inflammatæ, ob rerum turpium, atque obscœnarum imagines; ideo illas effingi vetitum est Constantinopolitanæ Synodi Canone. Itaque curent omnes Ecclesiasticæ personæ suis cohortationibus, vt quicumque laici homines id generis imagines habent, vel tabulis, vel parietibus expressas, pro pietatis Christianæ,cui addicti esse debent,studio,eas abijciant,vel planè deleant,vel ad honestatem reconcinnent.

Quando extra domos Canonicales non pernoctandum. Cap. XXIX.

QVI in ędibus Canonicalibus habitat,si foris pernoctauerit,non probata causa ab Episcopo,aut ab eo, cui is id curę dederit, vnius diei distributione mulctetur,pręter pœnam,qua pro culpę ratione, ab ipso Episcopo afficietur:cui decreto nè in ijs locus sit,qui ab vrbe,oppidove,vbi canonicale domicilium est,absunt.

Qualiter Sacerdotibus honor, dilectio, & sustentatio sint procuranda. Cap. XXX.

Clericis quantus honor, à laicis habendus sit, docet c.15. Synodi. 2. Mariscō. in 2. To. Cōciliorum sub Pelagio P.2. inci. Et quia dixerunt tamē antiqui prudenter. Mores, atque vitam spectari solere in honoribus habēdis, vel non habēdis.

QVI in Sacerdotio sancto constituti sunt, ad offerendum illud Deo acceptabile Corporis Domini sacrificium,sicut eam functionem gerunt, qua nulla maior excogitari potest;ita in omni sacerdotalis vitæ officio sic se gerant,vt morum etiam præstantia,et splendore alios alliciant,atq; excitent ad debitum Sacerdotio honorem,illis præstandum.

Episcopus autem,cuius in primis est sacerdotalem dignitatem tueri, vt laici homines discant, illos tanquam parentes, ab ipsis vnicè in Christo diligi, & coli etiam debere,cùm hoc sæpe,prout vsu venerint,monendos fideles sibi commissos etiam suo exemplo curet; tum efficiat, vt vbicumq; vel publico, vel priuato loco sint,semper illis à laicalis ordinis viris debitus tribuatur locus,& honor.

Item domi præterea sua nè patiatur Sacerdotem quemquam abiectius se gerere,quàm Sacerdotis dignitas postulat;quinimo eos honore afficiat.

Sacerdotes verò morbo,senectutisve incommodis affectos,qui Sacerdotale munus præstare nequeunt,inopiaq́; premuntur, in locum aliquem cogi curet, aut alio modo eis consulat,& prouideat, vbi victus ex fidelium eleemosynis, aliave ratione suppeditetur;nè ostiatim miserrimè mendicent, non sine sacri ordinis contumelia.

Qualiter etiam domi induantur Clerici. Cap. XXXI.

VEstes, quas domi priuatim clericalis ordinis homines induent, eiusmodi sint, nè vlla habitus specie à Clericali modestia discrepent.

Exteriori toga quando induantur. Cap. XXXII.

CVM in Ecclesia versantur, quo tempore superpelliceum induere non debent, nè sint sine toga exteriori, præsertim horis, quibus diuina celebrantur, aut populus ad Ecclesiam accedere solet; nec verò absque ea, etiam in diœcesanis locis prodeant, nisi cùm eos pedibus iter facientes, viæ difficultas, & longitudo aliter cogit. Concil. Trident. Sess. 24. c. 12. ver. vestitu insuper, de reform.

Qualiter induti equitent. Cap XXXIII.

SI quò iter equo faciunt; nè absque viatoria veste exteriori equitent; succincta interiori tunica, aut alia contractiori decenter adhibita.

Quibus superpelliceis vtantur. Cap. XXXIIII.

SVperpelliceis, cum ministerij vsus postulat, omnes vtantur, quæ non lacera sint, non sordida.

Quibus proprio superpelliceo opus sit. Cap. XXXV.

SInguli autem præterea, præsertim qui in aliquo minorum saltem ordinum sunt, proprium superpelliceū habeant, quo & in Ecclesia, cui adscripti sunt, & alibi, cum ipsos suis fungi muneribus contigerit, vti possint.

Quibus annuli vsus interdicitur. Cap. XXXVI.

NVlli Sacerdoti, Clericove annulum, nisi ea dignitate prædito, in qua conferenda ille sibi traditur, gestare liceat. Supra, c. 7.

Quem sui status decorem Clericus quandoq; insinuet. Cap. XXXVII.

IN omni item incessu, statu, gestu, vultu ordinem suum Sacerdos, & Clericus profiteatur, omni clericalis vitæ actione, religiosi animi mores exprimens, qui in Ecclesiastici ordinis hominibus elucere debent.

Clerici ab otio sunt arcendi. Cap. XXXVIII.

ILlud autem vnusquisque clericus sæpe repetat, se non ad inertiam, atque ignauiam, sed ad spiritualis, & Ecclesiasticæ militiæ labores vocatum esse: Sciat proterea id in officio suo positum esse, vt cùm vel in officijs diuinis obeundis, vel in frequentandis Ecclesiis; quod debet, tempus consumpserit; si quid sibi reliquum est, id omne non in rerum secularium colloquijs, prophanisque actionibus, sed in diuinarum literarum studijs, & in cœlestium rerum contemplationibus, & sanctis pijsq; officijs traducat. Quare Episcopus, & alij item, qui illius nomine, atque auctoritate, visitationis Otiū.n. fine literis mors quædam est, & viui hominis sepultura. Sen. lib. 11. epi. 83. & lib. 12. epist. 85.

munus

munus obibunt, videant; atq; inquirant diligenter, quibus in rebus, consumpserint clerici, atq; si in ijs potissimum, quę ab illis agi, curariq; debent in Dei cultum, se dediderunt. Quod si clericos aliquos otiosos esse compererint, init a aliqua ratione, salutaribus eos occupationibus, & Ecclesiastico homine dignis incumbere procurent: ac prouideant omnino, nè isti ad salutis discrimen, & aliorum offensionem otio abutantur.

Ad Sacerdotes clerici pro salutaribus diriguntur. Cap. XXXIX.

OMnes prȩterea, & singulos clericalis ordinis homines hoc decreto monitos esse volumus, vt ad eos se crebrò conferant, qui in sacerdotio constituti, in spiritualis vitȩ studijs, exercitationibusq; versati, atque eiusmodi sunt, de quorum consilio vitam ad omnes sanctè, religosèque agendi rationes instituant.

Qualiter consortia peccatorum cauenda; eorum quæ conuersio à sacerdotibus procuranda. Cap. XL.

AB illorum autem, qui vitiorum luto volutati, se maleficijs pascunt, familiaritate abstinere, cùm eos omnes iubemus, tùm prȩcipuè minorum ordinum clericos, qui nondum ȩtate confirmata sint, neque firmo virtutum robore muniti, procliuius ad vitia prolabũtur. At illud nõ modo prohibemus, sed diuina contestatione obsecramus Ecclesiasticos ordinis homines, eos prȩsertim, quis in Sacerdotij gradu constituti sunt, qui ve animarum curam gerunt, vt, quos in vitiorũ fȩce versari animaduerterint, cautè, & sapienter studeant à peccatis, flagitijsve deterrere, & ad virtutem cohortari, eisdemq; in scelerum gurgite laborantibus opem ferre verbis consilijs, & exemplis; atq; ita quidem, vt dum illos iuuare conantur, nè se familiaritate inquinent.

Qui libri Clericis sint vetiti. Cap. XLI.

NE Clerici apud se libros habeant, [a] aut legant, quorum lectione benè agendi studium, morũ disciplina, & timor, charitasq; Dei languescere possit; quales libri sunt, qui res, vel inanes, vel iocosas, vel scurriles, ridiculasve, vel impuras continent.

a Propter malorum incitaméta, quę Poetæ auditoribus, & lectorib[9] prębent. Plato Philosophorũ summ[9], illos à bona ciuitate arcẽdos cẽsuit, de quare vide Alph. à Castr. de iusti. hæretic. puni. li. 3.

Curiositates, ridiculaque nè loquantur. Cap. XLII.

RErum nouarum curiositatem fugiant: tum neque ridicula, vnde chachinni, risusq; solutiones existunt, loquantur.

Qualis Clericorum corona esse debeat. Cap. XLIII.

DE Tonsura Clericali decretum [b] iam supra confecimus; sed vt pro ordinis, quo quisque initiatus est, magnitudine, rationem illam distinctam conspicuè ferat; certam, atque prȩfinitam illius formã hoc decreto describi placuit: quam omnes ita seruari iubemus, vt neque ea minorem, nec ea etiam maiorem quisquam omnino Episcopo inferior gerat, quacumque dignitate ille prȩditus sit.

Sacerdotalis igitur tonſuræ forma, in orbem ducta, latè, & amplè pateat vncijs quatuor.

Diaconalis vncia vna minor.

Subdiaconalis, aliquanto anguſtior, quàm Dioconalis.

Minorum, denique ordinum corona lata ſit vndique vncijs duabus.

Vnciæ autem menſura eſt ad præſcriptum inſtructionum fabricæ, Eccleſiaſticæ.

col.4.§.8 vbi qua vitandi ſint libri obſcęna, & turpia tractātes oſtendit. b c.7. ſu pr.eod.

Veſtibus lugubribus nè induantur. Cap. XLIIII.

CLericus, qui amictu Clericali indutus incedit, nè in propinquorum, nè parentum quidem, obitu, veſtes lugubres, more laicorum, induat, geſtetque; neque verò veſtis formam, aut panni genus, quo clerum vniuerſum vti moris eſt, commutet, ſed pium erga propinquos mortuos charitatis ſtudiũ, officiumque præſeferat omni alia ratione, quæ cum clericalis ordinis decoro, dignitateque omnino conueniat.

Ad ſynodum, qui Breuiarium ſuo nomine notandum deferre debeant. Cap. XLV.

SInguli ſecerdotes, cęteriq́; clerici, qui cononicarum horarum officium præſtare debent; breuiarium, cum ad ſynodum veniunt, afferant; quod initio notandum ſit nomine, & cognomine poſſidentis.

Quales in itinere ad ſynodum ſe habeant. Cap. XLVI.

IIdem verò, nè in itinere quidem, quod ſynodi cauſa ad Ciuitatem facturi ſunt; à clericalis vitæ diſciplina, & Sacerdotali morum grauitate, noſtris decretis præſcripta diſcedant.

In Ciuitate, ad quàm pro ſynodo acceſſerint, modus hoſpitij, & conſignationis ſuæ. Cap. XLVII.

VBI in Ciuitatem venerint, nè ad Cauponas, ſed ad amicorum, ſi quos habent, præſertim Eccleſiaſticos homines, neceſſitudine, familiaritate, aut aliquo hoſpitij iure coniunctos, domicilia diuertant; tumq́; deinceps ſtatim ad eum ſe conferant, quem occaſione ſynodalis illius actionis, clericalis hoſpitij præfectum conſtituerit Epiſcopus; eiq́; chyrographum dent, quo ſuum quiq́; nomen, ac cognomen inſcribant, notentq́; hoſpitij locum, & hoſpitem, apud quem diuerterint. Si verò quis neminem certum hominem habet, apud quem diuerſetur; primùm eundem præfectum adeat, qui certum Eccleſiaſtici hoſpitij locum aſſignabit.

Quòd ſynodi progreſsibus, communique vtilitati, non autem diuagationibus incumbant. Cap. XLVIII.

CVM porrò clericalis ordinis homines, omni tempore, alios, vitæ exemplo, ad virtutem inflammare debeant; tùm maximè, cum ſynodales orationes habentur, ita ſe gerant, in verbo, in conuerſatione, in charitate, quem-

admodum

admodum Apostolus monet, vt, cum eos posuerit Deus in acquisitione salutis, atq; in ædificationem; officij sui memores ambulent dignè coràm Deo, sanctéq; , sicut decet ministros mysteriorum Dei viuant: Nec verò, vt pleriq; solent, cum in Ciuitate sunt, per plateas uagentur, aut præ curiositate hac, atque illac circumcursent; sed ad causam, obquam conuocati sunt, tota animi cognitione tunc attēti, in eo versentur, vt & Episcopo in ea actione, puris castisque precibus auxilium, & sibi, & populis salutarem inde fructum ferant.

Corin.6. in princ. Concil. Trident. Seff.14. c.1. de reform.

Sacerdotes, & clerici quid tempore synodi pium agant. Cap. XLIX.

QVi sacerdotes sunt, singulis diebus, quibus synodalis conuentus habetur, vt iussum est, Missæ sacrificium celebrent; reliqui clerici saltem primo die synodi sacram communionem sumant, idque summo mane; facientes obsecrationes, orationes, gratiarum actiones, postulationes pro sancta Ecclesia Dei, pro Summo Pontifice, pro Seremissimo Rege Nostro, pro Principibus Christianis, pro vberrimo synodalium, & aliarum pastoralium actionum fructu.

Suspensi à celebratione missæ, quando Eucharistiam sumant. Cap. L.

SAcerdotes Missæ celebrandæ munere suspensi, impeditive frequenter, & verò præsertim diebus Dominicis, ac festis sacram communionem sumant.

DE COGABITATIONE CLERICORVM, & mulierum. Tit. II.

Cohabitatio clericorum, & mulierum, nisi ex licentia, prohibetur. Cap. I.

QVONIAM *non solùm malum cauere, verùm etiam omnem mali suspicionem fugere oportet; nè in cuiusdam offensionem incurramus; in ædibus ad Canonicorum, aliorumvè clericorum domicilium, & vsum ædificatis, aut alijs, in quibus ipsi habitant, fœminas quascumque, etiam quouis sanguinis, cognationis, aut affinitatis vinculo eis coniunctas, habitare probibemus; nisi Episcopus in alicuius necessitate, aliter faciendum esse duxerit.*

ca. Inter dixit, 32. dist. cap. cum omnibus. c. volum'. & c. fœminas. 81. dist. quib. caus conc. duntur mulieres quæ naturali fœdere, omnē

Quæ domus laicis per Clericos non locentur. Cap. II.

NE *Parochi, aut omnino Clerici, quauis etiam dignitate præditi, Ecclesiæ, etiam si commendata sit, ædes, aut eorum partes in Vrbe, aut in oppidis positas, in quibus ipsi habitare soleant, aut debeant, vllo modo laico locent; nisi Ecclesia magna prematur inopia, & ea domus commodè Episcopi iudicio diuidi possit.*

Si verò

Si verò ædes extra Vrbem, & oppida, ruri sitæ sunt, locandi facultatem habeant; modò earum diuisio, eiusmodi Episcopi iudicio, rectè & commodè fieri possit.

Caueat etiam Episcopus, nè in Vrbe, aut extra, huiusmodi ædes, vel aliæ ab Ecclesia seiunctæ, vel etiam si partimonij sint, ac propriæ, locentur ijs, quorum fidem, vitam, moresuè, suspectos esse indicauerit.

excludūt suspicionem, vt pote mater amita, & soror, & tamen hac tēpestate, nō videtur admittēdę, per tex. i cap. 1. ex. eod. titu. cum quo decretū illud cōcordare videtur.

Domus Canonicales à quibus habitandæ, reparandæq;, ac vna claue etiam earum atrium concludendum. Cap. III.

Canonici Cathedralis, & Collegiatarum Ecclesiarum habitent in Canonicalibus ędibus, in quibus commodè commorari possunt, arbitrio Episcopi; qui inspectis ædibus, si quid, reparandum, instituendumve sit ad habitationis commoditatem, pro modo fructuum præbendæ, ab eo, qui Canonicatum obtinet, reparari, ac restitui iubeat: Quo facto, curet, vt in illis ædibus, habitent; quibus si abesse, etiam iusta de causa contigerit, nemini præterea, nisi Canonicus sit, in eis habitandi facultas concedatur sine iussu Episcopi.

Quarum ædium atrium, vbi claudi potest, vna claue concludatur; quæ à Decano, vel alio, Episcopi, & Capituli arbitratu asseruetur.

Quota autem hora atrij ianua aperiri, claudiue debeat; quidq; ad honestè ibi viuēdum, pro loci ratione, requiratur, iudicium sit Episcopi cum Capitulo.

Qualiter domus Parochiales, à rectoribus habitandæ, Ecclesiasticiq; nocte non exeant. Cap. IIII.

Rectores Parochialum, seu Curatarum Ecclesiarum, quicumque sint, in earum ædibus tantum habitent; ibiq; cibum, & somnum capiant: nisi aliud Episcopus censuerit ex causa necessaria.

Clerici ne de nocte post primam horam, nisi ex iusta causa, & cum lumine, domo exeant.

Clerici ne de nocte, post primam horam, nisi ex iusta causa, & cū lumine, domo exeant. infra de coha. cleric. & mul. c. 4.

Monitus, non resipiscens, clericus pro suspicione etiam fornicationis, qua plectetur pœna; quæ per appellationem non suspendatur. Cap. V.

Si quem cuiusuis ordinis Clericum, Episcopus, concubinam mulieremve eo nomine suspectam habere, aut illius consuetudine, commercioue vti, compererit; in eum pœnis à sacris Canonibus, vel statutis Ecclesiæ suæ impositis animaduertat: quòd si monitus speciali monitione, secundò deliquisse repertus fuerit, tertia pars fructuum, prouentuumque suorum beneficiorum, qua, ipso facto, priuatus existit, iuxta decretum Sacri Tridentini Concilij, fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco, arbitrio Episcopi applicetur. Si autem in eodem delicto perseuerans, secundæ monitioni non paruerit; omnibus suorum beneficiorum fructibus priuatus, prædictis locis similiter applicandis, ab ipsorum etiam administratione, eiusdem Episcopi

Sess. 25. c. 14. de refor.

arbritrio suspendatur; & distributiones quoque quotidianas, quas alioquin interessendo diuinis perciperet, amittat. Et si ita suspensus nibilo magis resipuerit, in eum Episcopus, pro contumatiæ pertinacis ratione, culpæue grauitate, sententiam priuationis omnium beneficiorum proferat; & indignus, atque inhabilis ad quæcumque beneficia, & officia declaretur; & præter prædictas pœnas, excommunicatione, & alijs ad præscriptum eiusdem Concilij, & pro ipsius Episcopi arbitrio plectatur; Liberum autem erit Episcopo monitiones has facere, tùm in visitatione, tùm alijs etiam temporibus, inter vnam, & aliam nominationem tēpus, quod sibi videbitur, interponendo; procedatq́; ex denuntiatione, vel ex inquisitione, vel ex officio, vel alio quouis modo: & prædictam executionem nulla exemptio, aut appellatio, siue ante, siue post diffinitiuam sententiam, vllo casu suspendat.

c. 2. cum sequentibus ex. eod. tit.

Prosequutio prædictorum. Cap. VI.

Hæc eadem, quæ de concubinatu, vel alijs impudicitiæ sordibus Crericorum statuta sunt; seruanda erunt etiam, siquis clericus modò cum vna, modò cum alia impudica muliere deliquisse comprahendatur.

Qualiter monendi sunt Clerici, quando in fornicationem prolapsi, in ordinibus sine dispensatione ministrantes, irregularitatem, vel peccatum mortale incurrunt. Cap. VII.

QVoniam Clerici in fornicationem prolapsi, quorum peccatum eiosmodi verè notorium est, per sententiam, seu per confessionem factam in iure, aut per euidentiam rei, quæ tergiuersatione aliqua celari non possit; aliquando tamen ante, & sæpenumero post pœnitentiam actam, ordinis, quo initiati sunt, proprium munus sine dispensatione obeunt; quippè cum fortasse non animaduertant, neque Dei offensionem, neque Canonicum impedimentum, quo ob tale crimen se se deuinciunt; idcirco Clerum cùm sæpissimè, omniq́; studio, periculi huius Episcopus commonefaciat; tum hoc etiam diligenter curet, vt ij ipsi Clerici, vsque adeo manifesta concubinatus, fornicationisve labe contaminati pœnirentiam verè peragant, & ordinis sui muneris, à quo suspensi sunt, fungendi, facultatem, dispensationemve ante obtineant, quàm illud ipsi obeant: alioqui meminerint ij qui in malè agendi consuetudine perseuerantes, antequam pœnitentiam præstiterint, & cuiuscumque vel peccati, vel offensionis publicæ occasionem prçciderint, ordinis sui functionem, ministeriumve Episcopo inuito executi sint; se præterea irregularitatis maculam, quæ à solo Summo Pontifice deleri potest, suscipere: Si verò prçstita etiam pœnitentia, & peccati, offensionisq́; publicæ remota, prçcisaq́; occasionæ, id ipsum egerint, nulla saltem impetrata ab Episcopo dispensatione, qui eam concedere potest, norint se peccato mortali illigari.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBVS in Ecclesia, vel Præbenda. Tit. III.

Fructus propter absentiam deperditi, vbi applicentur. Cap. I.

IN, inferioribus Curatis beneficijs, si qui absfuerunt sine licentia ab Ordinario, scripto permissa, quam ad mensem eidem ordinario exhiberi volumus; vel non probarint, se eos fructus, quos pro rata temporis absentiæ, suos non fecerunt, ijs, quibus ex eiusdem Tridentini Concilij sanctione debebantur, soluisse; eos omnes iam nunc reficiendis, & ornandis eorum Ecclesiis attributos esse decernimus. Concil. Trident. Sess. 6. c. 1. de ref. form. Et Sess. 23. c. 1. item de refor.

Vt de dictis fructibus satisfiat, cura habenda. Cap. II.

QVòd si contigerit eos, qui propter absentiam à suis beneficijs, fructus suos non fecerint, ipsis beneficijs postea cessisse; Curet Episcopus, vt vel ex fructibus pensionum, si quæ illis, qui cesserint, fuerint reseruatæ, vel ex eorum bonis, cuiuscumque illa generis sint, satisfiat Ecclesiæ.

Edictum pœnale contra non residentes promulgandum, & exequendum. Cap. III.

QVoniam verò aliquorum beneficia curata obtinentium, ea est contumacia, vt neque decretis Tridentini Concilij, neque Episcopi edictis moniti, reduci possint, vt beneficiorum suorum residentiæ præsentes satisfaciant; statuimus, vt Episcopus iubeat omnes in Ciuitate, vel Diœcesi beneficium eiusmodi in titulum, vel commendam obtinentes, si in prouincia illi sunt, ad duos menses, si extrà ad tres, ad eadem beneficia accedere, in ijsq; residere: Ea proposita in edicto pœna, vt qui non paruerint, etiam si præter Curatum illud beneficium, dignitates, personatus, aut dignitates in Ecclesiis etiam Cathedralibus obtineant; præter pœnas, quæ eodem Concilio, & Pij Quarti constitutione contra non residentes propositæ sunt; ordinum suorum munere, officioue suspensi, & eo beneficio, iure ipso, priuati censeantur.

Transacto tempore in edicto præstituto, Episcopus eos, qui non resident, propositam priuationis pœnam subisse declaret. Concil. Trident. d. cap. 1. Sess. 23. de refor.

Interim verò, eos fructus, quos suos absentes non facient; ijdem Episcopi suo arbitratu, aut Ecclesiarum fabricis, aut pauperibus loci adiudicent.

Ex fructibus applicatis congrua tamen portio Vicarij in locum absentis deputandi, extrahatur. Cap. IIII.

FRuctus verò, & quos ex eodem decreto suos facere non potuerunt, & qui deinceps, quamdiu vacauerit Ecclesia percipientur, fabricæ vel ornamen

tis eo-

Sup. c. 1. hoc tit.

tis eorumdem beneficiorum, vti magis expedire censuerit Episcopus, à Concilio primo Mediolanensi sunt attributi; excepta tamen congrua portione, idoneis Vicarijs ab Episcopo assignanda; quos ipse facta declaratione, statim in illis Ecclesiis constituere debebit.

Qualiter etiam non curati, si residere tenentur, ad id coercendi sint. Cap. V.

PRæterea, qui Ecclesiastica quæcumq; beneficia obtinent, in quibus, & si curata non sunt, tamen residere iure, vel consuetudine debent; si muneri suo defuerint, in eos Episcopus, & illis pœnis, quæ à Sacro Tridentino Concilio statutæ sunt, & alijs, arbitrio suo, seuerè agat; fructusq́, quibus eodem Concilio mulctandi erunt, pijs locis attribuantur.

Non residentes à quibus Episcopo sint denuntiandi. Cap. VI.

VT autem Episcopus pœnas de contumacibus in hoc genere possit sumere, statuimus, vt in Cathedrali & singulis collegiatis Ecclesiis, singulis tribus mensibus, tres primi ex capitulo præsentes, Canonicorum, & eorum, qui Præpositi Ecclesiis, & aliorum, qui in eis, huiusmodi beneficia possidentes, non resideant, nomina ad Episcopum deferant. Parochi verò Episcopum admoneant, si qui intra fines suæ Parochiæ, eiusmodi habentes beneficia, quæ personalem item residentiam requirant, non resideant.

Vicarij etiam Foranei eandem diligentiam adhibeant, siqui Curati, in regione sibi ab Episcopo commissa, non resederint.

Qui huic officio deerit, sicuti Episcopo videbitur, plectatur.

Legitimè recessuri, à quibus nihilominus licentiam petant. Cap. VII.

Sess. 24. c. 12. de refor. a. vers. Præterea obtinentib.

NE multis Ecclesiæ ministris eodem tempore absentibus, diuinus cultus deseratur; Canonici, & qui præterea Choro, vel Ecclesiæ addicti sunt, quo tempore eis, à iure communi, vel à sacro Tridentino Concilio permissum est, vt ab Ecclesia abesse possint; à Præsidentibus Chori, si triduo reuersuri sunt si diutius absuturi, ab Ordinario facultatem discedendi petant.

Quando etiam de licentia absentibus distributiones concedi nequeant; & quibus assignentur. Cap. VIII.

NEmini autem ita prosit absentiæ licentia, vt eo tempore distributiones quotidianas percipiat.

Nixi etiam constitutione Bonifacij VIII. & Tridentini Concilij auctoritate, decernimus, vt nulla Canonicorum, aut aliorum pactio, remissio, vel collusio fiat; factave vim habeat; nullumve statutum, aut consuetudo, quæcumque illa sit, valeat; quibus aut absenti quauis de causa, eius diei, vel sacræ horæ, in qua muneri suo defuerit, aut omnino cuiquam, contra quàm iure communi, & eiusdem Tridentini Concilij decreto definitum sit, distributiones

quotidianæ dari possint. Si datæ fuerint, qui acceperit, suas non faciat, sed eas restituat: Quę iure ipso accrescant alijs inseruientibus, qui huiusmodi pactioni, remissioni, collusioni, vel præbitioni aßensi non fuerint; nisi ex constitutionibus Ecclesię probatis alteri debeantur: Si verò omnes consenserint, usibus Ecclesię iam tunc addictę intelligantur.

Declaramus autem in his excipi eos, qui ob infirmitatem, vel aliam necessitatem aut manifestam Ecclesiæ utilitatem, ex ipsa constitutione Bonifacij, aut sacris Canonibus, vel Tridentina Synodo excusantur.

Qualiter, & in quibus Ecclesijs non adscripti, & adscripti in diuinis rectori deseruiant; & ab eodem quando, & in quibus Episcopo denuntiandi. Cap. IX.

Curet Episcopus, ut qui Clerici, vel Sacerdotes certæ Ecclesiæ ministerio adscripti non sunt, ij Dominicis, festisq́, singulis diebus, in Parochiali Ecclesia, in cuius finibus eorum quasq; habitat, vel Ecclesiasticum beneficium obtinet, quod residentiam non requirit, aut in ea, quę Episcopo videbitur, Rectori operam, atq́, adiumentum nauent, ad diuina officia celebranda.

Qui verò certis Ecclesijs adscripti sunt, in ipsis diebus, ad eas conueniant, & in ijs functiones eas præstent, quæ vnicuiq́, eorum ab Episcopo pręscriptæ erunt. Si tamen ijs diebus aliquando ad diuina officia obeunda, ad funera ve in alias Ecclesias vocabuntur, eo illos accedere permittat Episcopus.

Rector autem, in cuius Ecclesiam illi conueniunt, tertio quoque mense Episcopo referat, vel literis significet, non solum an huic decreto ab illis obtemperetur; verumetiam an ea præstentur, quæ illis pręscripta sunt; tum de habitu, tum de tonsura clericali, tum de eorum vitæ consuetudine.

Quali licentia causa studij, Episcopo illius loci exhibenda, abesse liceat. Cap. X.

Ne à Diœcesi Clerico cupiam, neq́, ab Ecclesiæ suę residentia alij Ecclesiasticum beneficium obtinenti, quod quacunque ratione personalis residentiæ munus iure, vel consuetudine requirat; studij causa abeße liceat; nisi eius rei facultate literis ab Episcopo permissa.

Quibus sanè literis hęc Episcopus nominatim adiungat; ac præscribat ijs, qui ad locum alienæ diœcesis, studij causa proficiscentur.

Ut & regulas de habitus ratione, frequentiáq́, Sacramentorum vsu, Clericis pręscriptas, & reliqua nostris constitutionibus decreta, ad honestam Clericalis vitę disciplinam pertinentia, & alia, si quę præterea sibi eo in genere illi præscribenda videbuntur, seruet diligenter.

Ut de ijs præscriptis rebus, ab eo præstitis, scriptum testimonium ab Episcopo loci, quo studij causa profectus est; de litterarum autem progressione ab Doctoribus, quos audit, ad tempus primo nostro Prouinciali Concilio præscriptum, sibi exhibeat.

Vt dimissorias eiusmodi literas decem post diebus, quàm ad gymnasij locum venit, eiusdem loci Episcopo exhibeat; de qua exhibitione ad mensis spatium sibi testatum faciat.

In ijs sic præscriptis rebus, si is, nulla legitima causa impeditus, defuerit; nè dimissoriæ literæ ei suffragentur, sed irritæ planè sint, ac nullæ.

Absentes vnde adscripti sunt qualiter puniantur. Cap. XI.

Seff. 23. ca. 16. de refor. *CLericos quoscunque certę Ecclesiæ, piauè loco adscriptos; si ab Ecclesia, cui adscripti sunt, Clericali statione, sine Episcopi facultate, eaq; literis exarata, discesserint; ordinum suorum munere, ex eiusdem Concilij Tridentini sanctione, Episcopus interdicat.*

Tertiæ partis fructuum in distributiones redigendæ portio absentibus tollenda, & cui assignanda. Cap. XII.

Seff. 21. cap. 3. de refor. *QVibus in Ecclesijs tertia pars fructuum, reddituumve dignitatibus, personatibus, officijsq; obuenientium, non dum ex Tridentino decreto in distributiones diuisa est; id Episcopus, vbi expedire censuerit, præstet. Diuisione verò facta, quicunque ex Episcopi prescripto, functiones, ministeriumq; debitum quolibet statuto die non expleuerit; distributionem illius diei amittat, quæ Tridentini Concilij iussu, fabricæ Ecclesiæ, aut piorum locorum usui,* Seff. 21. cap. 3. de refor. *Episcopi arbitratu, attribuatur.*

Quomodo distributionibus prouideatur, nè quę hora Canonica prętermittatur. Cap. XIII.

QVibus etiam in Ecclesijs Cathedrali, vel Collegiatis, quamuis reliquis diuinis officijs congruus quotidianarum distributionum census assignatus sit; aliquibus tamen Canonicis horis, aut cæteris officijs, etiam extraordinarijs, quauis auctoritate institutis, nullæ quotidianæ distributiones adscriptæ, attributęve sint, aut si attributæ sint, exiguæ illæ quidem, atque vsque adeo tenues, vt verisimiliter negligantur: in ijs Episcopus vel de communi residentiæ, distributionumq; quotidianarum censu, si amplus sit, certam portionem arbitrio suo congruam Capituli, ac reliquorum, qui eiusdem census participes sunt, consensu detrahat; eamq; ipsam statam vnicuiq; ex illis Canonicis horis, officijsve attribuat, adscribatve perpetuò: vel omnino ipse aucto- Seff. 21. cap. 3. de refor. *ritate, & facultate sibi eodem Tridentino Concilio data, quemadmodum etiam à Sancta Sede Apostolica declaratum est, decretum itidem illud Tridentinum exequatur; vt, scilicet, è fructibus, redditibusve cuiusuis generis, qui dignitatibus, Canonicatibus, personatibus, alijsve obueniunt, congruam partem, quę tamen tertiam non excedat, arbitrio suo statuat; quam in quotidianas distributiones conuersam, singulis his diuinis officijs, horisve Canonicis, quibus nulla, vel tenuis tributa est; certam distribuendam perpetuò assignet; vt stata ea, congruaq; portione constituta, vel adiuncta, illæ deinceps uerisimiliter non negligantur.*

Ad dignoscendam distributionum sufficientiam, quæ consideranda. Cap. X I I I I.

IN distributionum autem tenuitate dignoscenda, ratio semper habeatur, tum Canonicorum, tum aliorum omnium, quibus illas percipiendi, si residen tes munus suum obeant, ius competit, siue illi modò præsentes residentię munus uerè præstent, siue absentes ob legitimam etiam causam, impedimentum ve, residere, ea cessante, deberent, aut possent.

Parochi distributiones deperditæ propter absentiam ab altera ecclesia, vbi etiam diuina obire tenetur, quibus assignandæ. Cap. X V.

PArochus verò, qui Canonicatum, dignitatem ve ac simul ecclesiam parochialem legitimè obtinens, residentiæ parochialis munus obit; vt literis Pij Quinti Pont. Max. sancitum est; illius, vel dignitatis, vel Canonicalis præbendæ fructus, redditus ve, capiat: at tertiæ eius partis nè particeps sit, quæ, eiusdem Tridentinę sanctionis auctoritate, in distributiones conuersa, sibi absenti obuenire non potest, nec debet; sed alijs pręsentibus, chorique officia obeuntibus, accrescat; aut Episcopi arbitratu, fabricæ Ecclesię, pijs ve locis attribuatur; ad eiusdem Concilij Tridentini præscriptum. Sub die 15. Iulij 1568. Pōtif. ann. 3. in Bul. n. 84. fol. 1021.

Absens à choro, pro missa etiam celebranda, quando eius temporis distributione careat. Cap. X V I.

QVicunque, dum alicuius statæ horæ officium in choro peragitur, missam celebrando, tunc à choro abfuerit; illius horę distributionis, tanquam absens, particeps ne sit; vt à sancta Sede Apostolica declaratum est. Id verò nisi pro absentia Sacerdotū, qui in Ecclesia tunc missæ sacrificium faciant, necessitas aliquando inciderit, ut præfectus Canonicum aliquem sacerdotem è choro exire, à stataque horę officio abesse, missę celebrandæ causa, iubeat; aut nisi à sede Apostolica aliter concessum fuit.

Perquisitio fienda quotannis absentium vltra trimestre, vt puniantur. Cap. X V I I.

EX punctationum libris, annis singulis expletis, iubeat Episcopus ab eo, cui ipse id curę dederit, diligenter rationem inspici dierum, quibus unusquisque, uel dignitate præditus, uel Canonicus, uel sacrista, uel custos, aliusve Ecclesiæ minister, Chori officijs adstrictus, ad illa non conuenerit. Qua perspecta, & supputata etiam ratione, siquem diutius tribus mensibus à choro abfuisse compererit; quamuis in Vrbe, oppidoue, in quo Ecclesia est, manserit; illum tanquam absentem, præter distributionis amissionem, fructibus etiam præbendę, & alijs item pœnis, pro contumacię grauitate, ex Concilij Tridentini sanctione, contra eos, qui amplius trimestri spatio abfuerint, edita, mulctet.

Qualiter, ne beneficia propter incompatibilitatem, vel aliter in diuinis patiantur, Episcopus prouideat.
Cap. XVIII.

IN Capella, Canonicatu, aliove beneficio, etiam simplici, quod quis vna cum alio incompatibili, ex legitima dispensatione iam obtinet, Episcopus, constitutis etiam Vicarijs, certaq; fructuum parte attributa, consulat, & prouideat, ut ea beneficia debitis ministerijs, debitoq; cultu, non fraudentur.

Idem efficiat, si eiusmodi beneficijs quis, ob aliud legitimum etiam absentię impedimentum, munera sua non prastet.

Episcopus, quos assistentes sibi in Ecclesia adhibeat.
Cap. XIX.

EPiscopus pro ceremoniarum ratione, rituve, cum missę conuentuali, aut diuinis Chori officijs, in basilica Cathedrali, vel in alijs collegiatis Ecclesijs interest; & item cum processiones agit, aliaue eiusmodi; adhibeat sibi assistentes duos de capitulo, qui ei, etiam cum Pontificale officium non celebrat, in omnibus his, alijsq; actionibus assistentium munera omnia præstent.

Pœnitentiarius absens, dum munus suum exequitur, quando distributiones percipiat. Cap. XX.

POenitentiarius, tanquam in Choro præsens, distributionum particeps sit, quo tempore in audiendis confessionibus uersatur, non eorum solùm, qui in casibus Episcopo reseruatis, peccarint, sed aliorum etiam quorumcunque.

Ne uerò illas, quasi præsens, capiat, cum mane aliquando, ante statam diuinorum officiorum horam, quo opportunius pœnitentibus satisfaciat, eorum confessiones audit, & quo deinceps tempore illa celebrantur, ipse interea Missæ sacrificium facit, aut priuatim horarium Canonicale officium pręstat; etiam si id in fraudem non faciat.

Non assueti residere, neque quauis ex causa à Choro absentes excusantur. Cap. XXI.

NEque distributiones item illi, quicunque sint, percipiant, qui infirmitate, necessitate, aut manifesta Ecclesiæ vtilitate occupati, impeditive non adsunt in Choro, si antea nullo legitimo impedimento distenti, personale Canonicatus sui munus obire non consueuerant.

Peregrinationis causa absentem non excusat. Cap. XXII.

QVi peregrinationis causa absunt, ne iure quidem, facultateve statutorum Ecclesiæ, cui personalis residentię operam, ministeriumq; debent, distributionum participes sint. Immò etiam si trium mensium spatio

diutius absunt, non propterea excusantur; quominus fructuum præbendæ amissione mulctentur, alijsve pœnis eiusdem Concilij, de diuturniore absentia sancitis.

Studij causa absentes eius temporis distributiones ne capiant. Cap. XXIII.

QVi studiorum causa, quacunque facultate absunt, ne distributiones quotidianas eo ipso absentiæ tempore, nec verò illam præbendæ suæ partem tertiam in eius generis distributiones, Tridentini decreti auctoritate iam conuersam, capiant.

Itidem de quotidianis distributionibus, eaque tertia parte cautum sit, etiã si à Sede Apostolica facultas absentiæ ob studia data sit.

A collatione tertiæ partis fructuum in distributiones iuxta decreta nemo eximitur. Cap. XXIIII.

DEcreta de tertia fructuum parte iam confecta ita obseruentur, vt nec qui sacris ordinibus initiati non sunt, nec qui distributiones non capiũt, ab illa præscripta tertia parte conferenda, liberi, immunesve sint.

Aestimatio tertiæ partis qualiter facienda, & qui illius sint participes. Cap. XXV.

TErtiæ porrò partis, quæ in distributiones conuertenda est, fructuum æstimatio sit non veteri taxa, etiam in Codices capitulares relata, sed tanti sit, quanti census, redditusve præbendarum, re uera ualet, deductis primò pensionibus, alijsq; oneribus legitimè impositis, pro ratione temporis, quo durauerint.

Cuius tertiæ partis percipiendæ ius habeant omnes Canonici, tum qui præbendam obtinent, tum qui sine illa sunt; dum ij statis diebus suum in Ecclesia munus præsentes obierint.

Debita personalis residentia vt præstetur, Episcopus efficiat; à qua propter lites, requisitosque ordines non susceptos, nemo excusetur. Cap. XXVI.

PErsonalis residentiæ munus, ut re uera per eos præstetur, qui illius generis beneficia Ecclesiastica obtinent, omnem rationem, Canonum iure, Tridentinisq; sanctionibus præscriptam Episcopus ineat. A quo munere non excusetur, neque qui beneficium, ecclesiamve habet, de cuius titulo adhuc lis, & controuersia pendet; nec verò item, qui nondum sacerdotio, aut eo ordine, quem beneficium illud requirit, initiatus est; nec præterea, qui iusta aliqua causa, impedimentove detinetur, quominus eo initietur.

Qualiter fructuum assignatio, vel reseruatio, à residentia non excusat. Cap. XXVII.

NEc verò à residentiæ munere liberi sint, qui tertiam partem fructuum, qui sibi ex dignitatibus obueniebant, quas in Ecclesia Cathedrali obeunt, in distributiones contulerint. Immò vero ij cętera etiam, quæ Tridentino decreto ipsis præscripta sunt, pręstare ab Episcopo cogantur.

Ne ille quidem excusetur, cuius Ecclesia, aut beneficium eiusmodi est, vnde omnis, aut certè magna pars fructuum aliquo modo reseruata, ad alium peruenit.

Modus in licentijs de non residendo, obseruandus. Cap. XXVIII.

Sess. 6. c. 2. de reformat. Et Sess. 23. ca. 1. item de refor. *NE Episcopus, propterea quòd sibi liberum, integrumq; est, facultatem permittere, qua liceat, aliquem ab Ecclesia commissa beneficio ve personalis residentiæ abesse; ea potestate, facultate ve deinceps, ob cuiusuis generis causam vtatur: sed in illa concedenda modum, & rationes adhibeat Concilij Tridentini sanctione præscriptas.*

Inimicitiæ causa qualiter Parochum, nè resideat, excuset. Cap. XXIX.

NEc propterea simultatis, odijve solùm causa Parochum ab Ecclesiæ Parochialis statione, locove abesse permittat; ac ne inimicitiarum quidem, quæ vel leues, vel fictę sint, causa, prætextuve. Si uerò unquam graues illę erunt, ac uerę, ortæq; posteaquam Parochialis curę munus obit; idq; sine culpa Parochi; permittere Episcopus poterit, illum inde abesse, locoq; propinquo, ubi tutò sit, morari eo solùm tempore inimicitiarum, non tamen ultra annum, etiam si diuturniores anno sint inimicitiæ.

In statione Parochiali, vbi Ecclesia est, Parochus habitet; licèt minor tantùm hominum pars eo loci maneat. Cap. XXX.

Sess. 21. cap. 4. de refor. *ECclesia Parochialis, si eo loco sita est, vbi minor pars hominum Parochialium habitet, multoq; plures illi sint, qui extra vrbis, municipij, locive mœnia, ubi illa est, domicilium habeant; eo tamen loci Parochus in statione Parochiali maneat, ubi Ecclesia est. Parochialibus uerò, qui longius absunt, Episcopi officio, & auctoritate succurratur, ad Concilij Tridentini præscriptum.*

Episcopus, non autem inferior collator, vt Parochi resideant, curandi ius habeat. Cap. XXXI.

EPiscopi cura sit, iure agere, ut, cui Parochialis Ecclesia, intra diœcesis suę fines posita, ab alio inferiore, etiam regulari, qui illius conferendæ ius

habet,

habet, collata est, is in illius statione resideat, personalisq́, residentiæ munera præstet. Nec verò id ad illum inferiorem, qui contulit, spectet.

DE PRAEBENDIS, ET DIGNITATIBVS, & his, qui eas obtinent. Tit. IIII.

VI dignitates, aut personatus in Ecclesijs obtinent, & Canonicinominis, ac institutionis suę memores, ea pietate, & assiduitate diuina officia colere debent; vt alij eorum exemplo ad studium, & amorem diuini cultus accendantur.

Addicti choro qualiter aliàs mulctandi, ibidem deseruire teneantur. Cap. I.

TAQVE auctoritate etiam Tridentini Conc. pręcipimus, vt, cum in Choro psallendum est, ipsi quoque quantum honoris gradu cæteris pręstant, tantò studiosius, psalmis, hymnis, & canticis vnà cum alijs modulantes, Dei laudes concelebrent: cui officio si defuerint, pro absentibus habeantur, & earum horarum, quas ea ratione non obierint, distributionibus mulctentur. Sess. 24. cap. 12. vers. Omnes vero. de refor.

Hebdomadarius quomodo constituendus; canendique modus; & in pontificalibus Episcopo assistendum. Cap. II.

COnstituatur ex Canonicis Sacerdotibus Hebdomadarius, qui diebus infra statutis Missam & Vesperas canat; cui, octauo die, succedat alius eiusdem ordinis: idq́, semper, aut in orbem fiat, aut alio modo pro Ecclesię consuetudine. Is, si suo officio defuerit, trium dierum distributionibus careat; quas Episcopus arbitrio suo, vel cęteris choro operam dantibus, diuidat; vel in locorum piorum vsum conferat; tributa tamen aliqua parte canonico, qui collegę munus expleuerit.

Reliqui Canonici decoro cantu antiphonas exordiantur, quas mansionarius dictarit.

Si celebranti Episcopo, aut alia pontificalia exercenti, diligenter non adsisterint, & inseruierint; pœnam subeant, quæ ei videbitur. d. ca. 12.

Qualiter in ordine suo deseruire debeant. Cap. III.

QVibus Canonicatibus, prębendis, dignitatibus, aut personatibus, & officijs adiunctum est munus aliquod presbyterij, Diaconatus, aut Subdiaconatus; qui ea obtinent, si, quemadmodum à Tridentino Concilio pręscriptum est, suo officio per se non fungantur; priuentur eius officij distributionibus, in quo muneri suo defuerint; nisi legitimè impediti, impetrata Sess. 22 cap. 4 de ref. & d. c. 12. ver. cęs vero. sess. 24.

licentia ab eo, qui choro præsederit, vel superiore ordinario, per alios satisfecerint.

Annexio ordinum obseruanda. Cap. IIII.

QVibus canonicatibus, ac portionibus iam fuit annexus ordo presbyteratus, diaconatus, & subdiaconatus, eos Episcopus seruare faciat; quemadmodum à Tridentina synodo præscriptum est.

Qualiter tempore diuinorum, & festis diebus capitula non habeantur. Cap. V.

CAnonici, quo tempore diuina officia celebrant, non habeant capitula; nisi fortasse aliter euidens necessitas postularit. Qui contra fecerint, distributionem ne capiant eius horæ, in qua id commiserint.

Neque etiam diebus festiuis capitula habeantur; nisi probabilis causa intercesserit.

Negligentes missas conuentuales iniunctas canere, quando, & qualiter puniendi. Cap. VI.

ECclesiastica dignitate, aut Canonicatu præditus, si in Ecclesia, vbi eam, eumve obtinet, missas conuentuales pro ratione ipsius aut dignitatis, aut Canonicatus, ad Episcopi, ex Tridentini Concilij auctoritate, præscriptum, celebrare contempserit, vel neglexerit; non solùm tridui distributionibus, vt superiori synodo prouinciali sancitum est, mulctetur; verum etiam ab ordinis sui munere suspendatur, ipsius Episcopi arbitratu.

Quando, & qualiter capitulum spirituale sit habendum. Cap. VII.

IN singulas hebdomadas Canonici cuiusuis Ecclesiæ, capitulum habeant; in quo cùm quæratur, an decreta de diuinorum officiorum ratione seruentur; an si qui item errores in sacrarum ceremoniarum ritu commissi sint; tum legatur pars aliqua earum rerum, quæ de vita, & honestate clericorum præscriptæ sunt; vel illarum, quæ Catechismo Romano, aut alijs item libris expressæ ad Christianæ pietatis doctrinam, vitæq; Ecclesiasticæ disciplinam, & rationem pertinent; tum etiam in alijs spiritualis vitæ exercitationibus ipsi versentur; idq; omne prout Episcopo Capitulive Præfecto visum erit. Quo in Capitulo ne quidquam aliud, quod ad rerum temporalium curam, ac procurationem pertinet, prius agatur geraturve, quàm ea tractationis ratio habeatur, quæ tota in rebus spiritualibus posita sit.

Qui congruo tempore suum, vel alienum munus debitum non obierit, vel legitimum impedimentum non denuntiauerit, qualiter puniendus. Cap. VIII.

VT primùm quicunq; canonicus hebdomada sua, aliove tempore quo vel suo nomine, vel hebdomadarij vice, vbi legitimè per alium potest

obiri munus, aliquod officium præstare debet, in tempore non conuenerit; aut officij sui munus, neque ipse, neque eius nomine, si legitimo impedimento detinetur, alius eius Ecclesiæ Canonicus præstiterit, vel Præfectum de impedimento certiorem in tempore non fecerit; aliqua distributionum portione mulctetur, episcopi arbitratu.

Quo decreto astringi etiam eos omnes volumus, qui etiam, si canonici non sint, aliquod in ecclesia munus obire debent.

Rixæ tollendæ, contumeliosique, vt plectantur, quando, & à quibus Episcopo sub pœna deferrendi. Cap. IX.

SI rixæ, & contumeliæ inter aliquos Canonicos, vel Ecclesiæ ministros, altercationesve obortæ sint; eos Præfectus adhibitis, si opus fuerit, alijs duobus, tribusve de capitulo, statim reconciliare studeat.

Quos tamen, & alios item omnes, qui aliquem eiusmodi Ecclesiæ Canonicum, aliumve ministrum, quouismodo, contumeliosis verbis, in capitulo, aut in Ecclesia affecerint; idem, & Punctator Episcopalis, aut eorum alter ad Episcopum referat; qui pro culpæ ratione illos, qui deliquerint, plectat, arbitratu suo. Sin autem Præfectus, Punctatorve huic referendi officio defuerit; eiusdem etiam arbitrio puniatur.

Qualiter induti in eorum Ecclesijs Canonici, cæterique, concionibus, & lectionibus intersint. Cap. X.

CAnonici, & alij item dignitate præditi, ac reliqui præterea, quicumque sint, cuiusuis Ecclesiæ Clerici, cum in sua Ecclesia, concionibus, lectionibusve sacris intersunt, superpelliceis, eoq́; clericali, canonicalive habitu, quem in choro, Canonicarumq́; horarum officijs obeundis vestiunt, induti omnino sint.

Iura, quibus beneficia obtinentur, Episcopo exhibenda. Cap. X I.

CApitula verò, & quicumq; sint, qui cuiusuis generis dignitates, Canonicatus, aut alia quæcumq; beneficia obtinent; literas, diplomata, tabulasve ipsas beneficiorum, quæ quouis, etiam vnionis iure possident; Episcopo etiam priuatim postulanti, sine mora exhibeant.

Simplex etiam beneficium, alio habito, quando ipso iure vacet. Cap. X I I.

BEneficium etiam simplex obtinenti, quod ad vitæ sustentationem satis est, si alterum simplex, aut Ecclesia etiam Parochialis, aliudve beneficium cuiusuis generis conferatur; vbi is alterius beneficij, cuiuscumq; generis illud sit, possessionem pacificam adeptus est, aut si per eum steterit, Vid. infra de inst. c. 1. Beneficia ad honeste, & con-

quomi-

modè viuendum sufficiēs, quod cēseri debeat. vid. Nauarr. in Ench. de orat. & hor. Cano. c. 22. n. 69. & seq. a Sess. 24 c. 17. de refor

quominus duobus mensibus, quos à die, quo alterum collatum est, præstituimus, illam adipiscatur, primum ipso iure vacare censeatur; cui vacanti prouideatur, a cum ex Tridentini Concilij sententia vnum, & alterum item ab illo simul retineri nullo modo liceat.

Prouisus de sufficienti beneficio, alterius, quod habebat, qualiter fructus ne capiat. Cap. XIII.

BEneficij quacumque auctoritate deinceps collati, vnde satis ad victum sumitur, possessionem pacificam quis adeptus; si, nulla sibi facultate, dispensatione ve legitimè concessa, beneficij prioris, quod obtinebat, censum exegerit; ea pœna illi sit, vt quod exegerit, illius duplum ad Ecclesiæ vsum restituat; tum alia ratione etiam mulctetur, plectatur ve Episcopi arbitratu.

Episcopo etiam extra Cathedralem, à quibus in pontificalibus deseruiendum. Cap. XIIII.

EPiscopo in Vrbe, etiam extra Ecclesiam Cathedralem pontificalia munera obeunti, vtpotè consecranti, vel reconcilianti Ecclesias, cœmiteriave, aut ordines sacros, aut confirmationis Sacramentum, aut Sanctissimam Eucharistiam frequenti populo ministranti, aut alia huiusmodi munera pontificalia exercenti, (cum is iusserit,) assistant, inseruiant, ministrentve, quicumq; ex ijs, qui dignitates obtinent, & de capitulo, ac reliquo Ecclesiæ Clero eidem, Episcopalia munera in Ecclesia Cathedrali exercenti, inseruire, assistere, ministrareve solent, aut debent.

Qui distributione careat, cum decenter indutus in choro non intererit. Cap. XV.

DIgnitatem obtinenti, & Canonico item, & alij cuicunque chori officijs adstricto, almutiam, superpelliceum, cappam, aut aliud canonicale, aut proprium sui ordinis vestimentum, pro temporis, vel diuini officij, quod obit, vel pro sui in Ecclesia, chorove muneris ratione, non induto, distributio statæ Canonicæ horæ ne detur, in qua hic, illeve sine eiusmodi indumento adfuerit.

In numero Canonicorum cooptandi qualiter periculum fiat, & sumantur suffragia. Cap. XVI.

Nam graue est, in expertos, diuinis obseqijs applicare. cap. Monaste

VT diuinis officijs obeundis, quoad eius fieri potest, apti, & idonei ministri adscribantur, cum aliqui deinceps in Cathedrali, aut Collegiatis Ecclesijs se in Canonicorum residentium Collegium cooptari, & a ius distributiones percipiendi admitti petunt, hæc seruentur.

Periculum fiat, an qui se cooptari petit, ad omnia ea rectè in cantus modulatione præstanda idoneus sit, quæ aliquo modo, aut tempore ad eius munus, par-

nus, par-

nus, partesve pertinere possint; hocq́ pro ratione, & diuersitate præsbyteralis, Diaconalis, & inferioris etiam functionis: Id verò fiet in conuentu capitulari, duobus ex capitulo adhibitis, qui primò iurati, se nihil fraudis, in ea re sibi commissa facturos esse, hoc præstent, ut ei, de cuius cooptatione agitur, certos locos, scriptave, quæ cantu enuntient, primùm assignent, tum propius assistendo uideant, num is modulatione, aliove modo erret. rijs. 19. q.3.gl. in c. officij. in ver. Incontinenti, de elect.

De eodem autem approbando postea agetur, resq́ occultis suffragijs permittetur; quibus statim deliberetur, ac decernatur.

Primam dignitatem obtinentis, vt admittatur, quale fiat iudicium. Cap. XVII.

D*E eo autem, qui in Ecclesia Cathedrali post Episcopum, aut etiam in Collegiatis primam dignitatem obtinet, experimentum periculumve fiat ab Episcopo solùm, eiusve vicario, adhibito in consilium præfecto Chori, & Canonico uno ex capitulo illius Ecclesiæ; in qua is, de quo agitur, dignitatem habet; & alijs præterea peritis viris, quos aliundè adhiberi Episcopus maluerit. Quibus uerò in Ecclesijs antiqui probatiq́ instituti est, de eo etiam à capitulo examen, experimentumve fieri; id huius decreti auctoritate non abrogetur; sed capitulo præscripta supra in Canonicis probandis ratio, in ipso etiam probando seruetur.*

Si cooptatio, probatiove ulla fiet, illis supra præscriptis rationibus non seruatis, irrita sit, ac planè nulla.

Examen pro qualitate Ecclesiæ habendum. Cap. XVIII.

I*N ipso probationis examine, in primis Ecclesiæ magis, minusve insignis, ratio aliqua habeatur.*

Et naturalis, & pro modulatione aptitudo, ac scientia, pro diuersitate etiam muneris, qualiter inuestiganda; & semel examinatus iterum examinandus. Cap. XIX.

N*ON solùm de ea facultate periculum fiat, quæ ab arte, & ab exercitatione proficiscatur; sed de ea quoq;, quæ est à natura; uidendumq́, num cuiquam natura alicui impedimento sit, quominus obire munera sua, si non perfectè, at saltem aliquo modo, possit.*

Porrò moderatio adhibeatur, vt in ijs quidem modulationum generibus; qui cooptari vult, se ex tempore peritum præbeat, atque exercitatum, quæ in eius officio frequentiora sunt; quæ verò rarius incidunt, præstare quidem aptus sit, se congruo spatio temporis dato, ad eius generis rationem præuidendum.

Præterea, quibus vniuersæ Chori psalmodiæ onus sustinendum est, in ijs mediocrem peritiam, artisq́ cognitionem sufficere, existimari non conuenit; cum ijs uerò, quibus id non incumbit; mitius agi debet: In Chori Magistro

perfecta ars, & peritia omnino requiretur; eademq; distinctio, & ratio habenda est de voce, & eiusmodi naturæ adiumentis.

Si timore, aut aliqua alia perturbatione factum esse, præfectus, supplicatus erit, vt quis minus idoneus visus sit; is nè reijciatur, sed octo dierum spatio, certa alia dies constituatur, qua rursus periculum fiat; iterum verò id timoris, aut aliud nomen eiusmodi prætendi non possit.

Qualiter ordines sacri annectendi, & annexi sub pœna suscipiendi. Cap. XX.

QVod de ordine sacro annectendo iampridem decreto Concilij Prouincialis primi ex Tridentina Synodo constitutum est; id in executionis vsum ita inducatur, vt uel præsbyteratus, vel Diaconatus, vel Subdiaconatus non ipsis quidem Canonicis, sed canonicatibus, & portionibus singulis, quæ in Cathedrali Ecclesia sunt, annectatur: nec verò annexionis decretum locum habeat in illis canonicatibus, præbendisve, quibus in fundatione iam certus ordo annexus est.

a Conc. Trident. Sess. 24. c. 12. de refor. vers. in oibus vero. b Cle. vt ij, qui de ætate, & qualit. c Conc. Triden. Sess. 22 c. 4. de refor.

Quòd autem Canonicorum saltem dimidia pars, [a] cautum est, vt Sacerdotio, præsbyteratuve initietur; in ea, cum dignitates non censeantur, totidem Canonicatus Sacerdotales constituendi sunt, quot præscriptam illam dimidiam partem saltem conficiant.

Vbi primùm vnicuique vel canonicatui, uel portioni sacer aliquis ordo annexus ab Episcopo est; ad eum [b] ordinem suscipiendum Canonicus etiam, qui iam illud obtinebat, compellatur.

Si quis autem monitus, non susceperit, priuatus ab illo declaretur, [c] ad eiusdem Tridentini Concilij præscriptum.

Nè supernumerarius Canonicus creetur. Cap. XXI.

SVpernumerarium Canonicum imposterum creari omnino vetamus, ad præscriptum Concilij Quinti Prouincialis.

Quæ mulctæ quibusdam locis nullatenus, sine licentia remittendæ, attribuantur. Cap. XXII.

QVIBVS in decretis mulctæ, ijs nominatim constitutæ sunt, qui dignitates, aut Canonicatus obtinent, nec certis locis attributæ; vsui sacristiæ, aut fabricæ illorum Ecclesiæ ab Episcopo attribuantur. Neque verò eas ad alium vsum conuerti, neque easdem remitti, nec præterea de ijs ipsis, etiam ab vniuerso capitulo transigi liceat, nisi Episcopi auctoritate.

DE INSTITVTIONIBVS. Tit. V.

Nè pluſquàm duo ſimplicia beneficia vni conferantur. Cap. I.

VOD Synodi Tridentinæ auctoritate, quarto Concilio Prouinciali permiſſum eſt, ſimplex beneficium habenti, alterum etiam eiuſdem generis, quod perſonalis reſidentiæ munus non requirat, ob honeſtam illius vitæ ſuſtentationem conferri; id ita locum habeat, vt nè tamen eo prætexta, cauſave, vitæ honeſtè ſuſtentandæ, plura quàm duo beneficia, ſimplicia, vni, eidemq; conferri liceat, ſine conſenſu permiſſuve ſedis Apoſtolicæ.

Sup. tit. primo. cap. 12. Conc. Triden. Seſſ. 24 de refor. c. 17.

Qualiter non habenti conditiones requiſitas beneficium conferri nequeat. Cap. II.

SI capellania etiam ſimplex, aliudve beneficium etiam iuriſpatronatus, ex præſcripto erectionis fundationiſve, aut alterius conſtitutionis, certum ordinem, aut aliàs conditiones requiret in eo, de quo vel collationis, vel inſtructionis, vel alio nomine prouidendum eſt illud beneficium; nè Epiſcopus deinceps, etiam patronorũ conſenſu permittat, concedatve, vt quiſquam ſine ſedis Apoſtolicæ diſpenſatione illud beneficium aſſequatur, quòd verè eo ordine non ſit initiatus, quamuis ætate congrua ſit, pro illo ordine ſuſcipiendo, neq; qui alijs conditionibus prę̨ditus non ſit, & quas illa vel erectio, vel fundatio, vel conſtitutio requirit.

Roch. de curt. in Tract. de iure patr. in vet. Honorifi cũ. vetſ. circa aliud an de neceſſitate. n. 21. ſequitur aliàs citàs auctoritates, ad rẽ, eruditiſ. D. Borg. Caualcã. deciſ. 63. aliàs 17. nu. 21. par. 2.

Numerus monialium conſtitutus, qualiter non augendus. Cap. III.

EX Tridentini Concilij, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ iuſſu, vnicuiq; Monaſterio Monialium numerus iam conſtitutus inuiolatè obſeruetur; neque eum numerum, niſi facta Monaſterio annua, quæ ſatis ſit, fructuũ acceſſione, augere vllo modo liceat.

DE CONCESSIONE PRAEBENDAE, vel Eccleſiæ non vacantis. Tit. VI.

Qualiter beneficio indebitè anhelantes puniantur. Cap. I.

VI beneficium Eccleſiaſticum vacans multis, a & ambitioſis precibus per ſe, vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, vt per biennium in eum, neq; illud, neque aliud beneficium conferatur. Eandem pœnam illis proponimus, b qui beneficia Eccleſiaſtica, quæ nondum vacent, poſtularint; præter eas, quæ à Sacris Canonibus huic iniquitati conſtitutæ ſunt.

a Ambitio benè repellit, quẽlibet à dignitatib⁹. c. in ſcripturis. 8. q. 1. i prĩ. ibi. Quia ſicut loc⁹ regiminis deſiderãtib⁹ negãdus eſt, ita fugiẽtibus eſt offerendus.

Nec quiſquam ſibi ſumat honorem, ſed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron. Heb. 5.

b Quia honoris augmentum, non ambitione, ſed labore, ad vnumquemque conuenit deuenire, verba ſunt tex. in l. contra publicam vtilitatem. C. de re mil. lib. 12. & ſi laicus notari ſolet ambitus, ſi dignitatem appetat ſecularem, d. l. & l. 1. ff. ad l. Iuliam de ambitu. multò magis notari eiuſdem ſolet. qui ambit adminiſtrationem diuinorum. c. Miramur. & ibi glo. ita arguit, in princ. diſt. 61. & glo. in c. officij. in ver. Incontinenti. de elect.

NE SEDE VACANTE ALIQVID innouetur. Tit. VII.

Archiuium Episcopale qualiter post mortem Episcopi custodiendum; & de eius ratione reddenda. Cap. I.

CVM primùm Episcopus mortem obierit, Archiuij Episcopalis claues, Notarij publici fide; una capituli Vicario, altera uni de capitulo, ad quem uel officij ratione, vel consuetudine pertinet, siq; nemo talis est, alij antiquiori residenti, tradantur; ab eisdemq; vna, & item altera asseruetur, quoad alius Episcopus creabitur; cui illas restituant, & rationem de scripturis in inuentario notatis, c *eorumq; custodiæ commissis, eidem reddant.*

c Cõcil. Trident. Sess. 24. c. de reform. 16. in fine.

Excommunicationis lata sententia contra inuasores bonorum Ecclesiasticorum, Clerico mortuo, etiam quotannis promulganda. Cap. II.

NOnnulli homines ad id temeritatis sæpe veniunt, vt Clerici mortui bona inuadant; unaq; cum ijs illa sæpe, quæ etiam Ecclesiæ ministris in mortui locum succedentibus debita sunt, & Ecclesiæ item, cui, dũ in vita ille esset, inseruierat, bona sacrilegè subripiant: quare pœna excommunicationis latæ sententiæ vetamus, nè clerici mortui, qui, dum viueret, Ecclesiasticum beneficium obtinebat, bona ad Ecclesiam, eiusve ministros pertinentia, quisquam temerè inuadat, atque auferat.

Hoc autem decretum semel quotannis à Parochis in diœcesi promulgetur.

Quod supra, etiam contra quouismodo exportantes aliqua bona vt supra, nullo confecto inuentario, obseruetur. Cap. III.

QVod superius, pœna excommunicationis proposita, contra eos sanciuimus, qui Ecclesiastici hominis mortui bona, uel temerè inuadunt, vel surripiunt; eo decreto illos item astringi volumus, qui uel nulla inuasione, aut vi facta, ex illius mortui Clericalis hominis ædibus supellectilem, remvè vllam, seu scripta ad Ecclesiam, cui ille Rector præerat, pertinentia, ante asportant, aut euehunt, quàm ab illo, cui id curæ ab Episcopo commissum est, in indicem relata sint illius mortui bona mobilia, libri, & scripta, cæteraq; eius generis, quæ in hæreditatem caderent. Hoc itidem decretum, ut illud, quotannis de more promulgetur.

Vicarius, Sede Episcopali vacante, qualiter eligendus.
Cap. I I I I.

Capitulum, Sede Episcopali vacante, Vicarium constituat, confirmetve, qui omnino iuris Canonici Doctor sit: quòd si huiusmodi vir in collegio, capitulove non extat, alium de capitulo, qui quàm maximè potest, idoneus sit, deligere poterit. Concil Trident. Seff. 24. ca. 16. de reform. sup. cit.

Eidem Vicarium semel electum, mutare ob causam licebit, modò alium octo dierum spatio constituat: alioquin illius eligendi facultas ad Metropolitanum, aut ad eius antiquiorem suffraganeum, sede Metropolitana vacante, pertinebit.

Electione ve in controuersiam, aut in dubium adducta, is electus censeatur, qui à capituli maiori parte delectus fuerit.

Semel electi, qui non mutentur. Cap. V.

NE verò œconomus, cæteriq; officiales semel electi à capitulo mutentur, nisi ea electio etiam viuente Episcopo ad capitulum pertineat.

Locum tenentes à quibus constituendi. Cap. VI.

VIcario autem, aliisve officialibus absentibus, substitutorum electio ad Vicarium, non ad capitulum spectet.

Ratio de administratis qualiter, & quibus reddenda.
Cap. V I I.

CVm Vicarius, aliusve ex officialibus à suo munere amouendus erit, fas sit capitulo Vicarium ipsum, officialesve ad reddendam rationem administrati muneris compellere, eosq; pro modo culpæ, etiam non expectato nouo Prælato, punire; qui nihilominus eandem administrationis rationem, quam sede uacante reddiderint, exigere possit; atque in eos, quamuis per capitulum absoluti eßent, animaduertere, ut iuris erit.

DE IIS, QVAE FIVNT A PRAELATO sine consensu capituli. Tit. VIII.

VIBVS in actionibus, aut deliberationibus œcumenica Tridentina Synodo, aut Prouincialibus Concilijs constitutum est, de capituli, clerive consilio aliquid agendum esse, non propterea tamen illud sequendi necessitatem sibi impositam eße Episcopus existimet, nisi in ijs tantùm, de quibus id speciatim, nomi-

DE HIS, QVAE FIVNT A MAIORI parte capituli. Tit. IX.

Aliqui in Synodo Diœceſana per clerum externum eligendi, qui congregationibus Vrbanis interſint. Cap. I.

QVIA contingit interdum, vt clerus vrbanus congregatus, reliquo clero diœceſano non adhibito, aliqua decernat, quæ ad clericos vniuerſæ diœceſis pertineant, magno nonnunquam abſentium damno; idcirco nos communi eorum vtilitati conſulentes, ſtatuimus, vt clerici, qui extra ciuitatem ſunt, cum primùm in diœceſanam Synodum conuenerint, aliquos eligant, qui vrbanæ congregationis deliberationibus, quæ ad vniuerſum Clerum ſpectant, interſint.

Præcipimus etiam clero ciuitatis, vt antequam congregetur, ſemper eos, qui delecti fuerint, admoneat; vt ad congregationes adeſſe poſſint. Si verò non admonuerit; quidquid ibi actum, decretumve ſit, externo eius diœceſis clero, detrimento eſſe non poſſit.

Oratio in conuentu Clericali præmittatur, & ſubſequatur. Cap. II.

IN omni clericali conuentu, quem vel publicè, vel priuatim Epiſcopus, aut alij, quiuis Eccleſiaſtici homines habuerint, à ſtata illa oratione, quæ de Spiritu ſancto dicitur, aut ab alia, ad congregationis vſum accommodata, ille, aut is, qui conuentui præeſt, initium faciat: neq; conuentus dimittatur, niſi perorata ab eodem altera eiuſdem generis oratione.

Capitulum coram Epiſcopo qualiter habendum; quid pertractandum, & eius occaſione obſeruandum. Cap. III.

QVO facilius Epiſcopus in Eccleſia, ſibi commiſſa, & diuinum cultum augere, & Canonicorum concordiam, mutuamq; charitatem conſeruare, & Canonicalem diſciplinam tueri poſſit; ſingulis menſibus, aut ſaltem ſæpe in anno, Canonicali capitulo intereſſe ſtudeat; vel eo loco, vbi haberi ſolet, vel alio, quo illud is ad ſe conuocare maluerit: Conuocet autem cuiuſuis rei cauſa, ob quam expedire iudicarit. Quo in capitulo aliquando videat, an quæ de diuinorum officiorum cultu præſcripta ſunt, rectè, ritè, ordine, atque cum dignitate gerantur.

An item, ſi quæ in capitularium rerum, tùm ſpiritualium, tùm temporalium tractatione irrepſerint, quibus paſtorali ſua cura conſulendum ſit.

An inter Canonicos controuerſiæ ſint, an diſſidia.

An præſcriptæ capitulo leges inuiolatè ſeruentur.

Tum denique moneat, agat ve, quæ, & pro muneris sui officio, & pro rerum agendarum ratione expedire censuerit.

Canonici ad capitulum statis diebus accedant, & alijs item diebus extra ordinem eò vocati conueniant omnes; neque cuiquam, illo per Præfectum nō dimisso, ante discedere liceat, nisi ex causa Præfecto probata, missioneq; ab eodem impetrata. Qui contrafecerit, arbitrio Præfecti mulctetur.

Si quis Canonicus, in capitulo non suo loco, & ordine sedere, sententiamve dicere, aut dicentem alium interpellare auserit: hac ei mulcta sit, quam Præfectus ei irrogarit: & præterea ne ius eidem sit, in illo, neque in duobus deinceps sequentibus capitulis, sententiæ dicendæ.

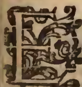
Neque verò cuiquam locus sit, iocosè, & scurriliter in capitulo loquendi.

Res capitulares qualiter tractandæ, & deliberandæ.
Cap. IIII.

C*VM de rebus patrimonij capitularis, de locationibus, de contractibus, de officijs conferendis, ac de alijs item, Præfecti iudicio, grauioribus, in capitulo deliberandum est; earum rerum deliberatio, ac tractatio tum suffragijs occultis permittatur, tum illæ res, quò maturius cōsulentur, in vno capitulo propositæ, in alio deliberentur. Si verò res eiusmodi est, quæ diutius differri non patiatur; triduo saltem ante, capitulum indicatur; singulisq; Canonicis res, & causa significetur, de qua in eo capitulo consultatio, ac deliberatio futura est. Quòd si præterea res sit eiusmodi, quæ instet, atque vrgeat, neque longius vllo modo protrahi debeat, ita vt nè triduo quidem consultatio expectanda sit; tunc capituli Præfecto liberum, & integrum sit, breuioris temporis spatio, capitulum conuocare; modò vt supra, vnicuique de capitulo, qui non absit, nuntiari rem iubeat, de qua deliberandum, & consultandum sit.*

DE REBVS ECCLESIAE NON alienandis. Tit. X.

Bonorum Ecclesiasticorum, ac etiam piorum locorum qualiter inuentarium sit faciendum. Cap. I.

ECCLESIARVM *res quamplurimæ, aut destitutæ defensoribus, aut etiam ab ijs, quibus earum procuratio credita erat, proditæ, ita perierunt, vt monimentis, vel interceptis, vel perditis, nulla spes iam relinqui videatur illas in ius suum vindicandi.*

Id nè deinceps accidat, neve quisquam, quod in Christi patrimonio negligentior sit, quàm in suo merito reprehendi possit, statuimus;

Vt Capitula tàm Cathedralis, quàm collegiatarum Ecclesiarum, Hospitalium etiam, ac quorumcumq; piorum locorum gubernatores, seu administratores, & alij quicumq;, qui beneficia Ecclesiastica quęcumq; cum cura, vel sine cura, quocumque nomine nuncupentur, etiam commendata, nunc obtinent, ab huius decreti promulgatione; & in futurum quomodocumq; obtinuerint, ab adeptæ possessionis die; quisq; intra spatium sex mensium, omniũ, & singulorum bonorum mobilium, & immobilium, iurium, actionum, annuorum censuum, siue redditũum, nominumve debitorum, & aliorum quorumcumq; ad eorum Ecclesias, vel eorum administrationi commissas, monasteria, vel beneficia, eorumve mensas quocumq; iure pertinentium, rationem diligentissimè conquirendam, & eorum omnium inuentarium, in quo locorũ etiam fines, conditionesq́; omnes sigillatim describantur, per publicum notarium diligenter conficiendum, curent.

Extenditur ad administratores bonorũ Ecclesiæ iuris etiam patronatus laicorũ, qui ab ipsis laicis administrantur, infr. dẽ Relig. dom. ca. 16. Vid infr. de relig. dom. ca. 17.

Capitulum quidem coram Episcopo, aut alijs præfectis ab eo; alij verò coram fide dignis testibus.

Exempla ex inuentarijs qualiter in Archiuijs quamprimùm, etiam vbi non extant, instituendis asseruanda. Cap. II.

EX eo inuentario exemplum, Notarij publici auctoritate, ad certam eorum fidem munitum, conficiatur; quod Episcopus, & Capitulum Ecclesiæ Cathedralis in Archiuio, quod vtrisq; commune sit, asseruent. Præfecti verò, & capitula Ecclesiarum, quæ collegiatæ sunt, alterum exemplum in communi eorum archiuio retineant; alterum in archiuio Cathedralis Ecclesiæ, intra cuius fines sunt, asseruandum tradant.

At verò in quibus Ecclesijs Collegiatis archiuium eiusmodi non sit, instituatur quamprimùm.

Prosequutio prædictorum. Cap. III.

CAETERI autem singuli, qui beneficia quæcumq; Ecclesiastica, quouis titulo obtinent, exemplis item duobus eodem modo confectis, vnum in Ecclesia sua diligenter custodiant; alterum ad Cathedralem Ecclesiam perpetuò conseruandum mittant: vnde, si vsus postulabit, exemplum sumere eis liceat gratis.

Qualiter Archiuia occludenda, & in visitatione bona inuentarijs conferenda, & deperdita recuperanda. Cap. IIII.

ARCHIVIA singula duabus clauibus occludantur.

In Ecclesia Cathedrali, earum vnam Episcopus, alteram Capitulum custodiat; in collegiatis alteram Præfectus, alteram Capitulum seruet.

Præterea in visitationibus, eiusmodi inuentaria Episcopus, siue visitatores secum adferant; & cum ijs, quæ seruant ij, qui visitandi sunt, sigillatim conferant: perspiciantq́; diligenter, nè quid eorum, quæ ibi descripta fuerint, desit, quod Ecclesiæ, vel minimo detrimento esse possit; & si quæ fortè deerunt, Ecclesiæ restitui, omniaq́; eius damna sarciri studeant. Ipsa quoq; inuentaria, si eis videbitur, renouari iubeant, præsertim rerum mobilium. Et vtique quæcumque accessio, vel immutatio facta sit, ea quotannis in inuentaria referatur.

Qui in his, uel negligentia, uel contumacia, uel fraude peccauerit, Episcopi arbitrio pœnas dabit.

Bonorum Ecclesiasticorum caducitas qualiter laicis non remittatur; feudatarijque ad quid teneantur.
Cap. V.

S*I quæ laicis concessa Ecclesiarum bona, aliquo modo caduca facta sint; caueant quicumq; beneficia Ecclesiastica obtinent, nè pœnas caducitatis remittant; nisi seruatis ijs, quæ in hoc genere, iura præscribunt: si secus fecerint, Episcopi arbitrio puniantur.*

Qui bona Ecclesiæ Feudi nomine obtinent, à successoribus in ea inuestituram intra tempus à iure præstitutum, renouandam curent; soluto etiam, quidquid soluendum erit nomine annatæ; eisdemq́; fidelitatis iusiurandum dabunt solitum.

Pari etiam ratione hæredes eorum, & inuestituram postulent, & soluant, & iurent ijs, qui Ecclesiæ præfuerint, sicut hactenus factum fuerit.

Qui id facere omiserint, constitutas legibus pœnas pendant.

Renouationes feudorum ab Archidiacono præcipuè, qualiter procurandæ. Cap. VI.

N*E autem res Ecclesiæ cum alijs confundantur; mandamus, vt feudatarij omnes in eiusmodi renouationibus, omnia bona, eorumq́; fines sigillatim, & nominatim publico instrumento describant.*

Hanc verò curam præcipuam Archidiaconi esse volumus, ut illos cogat hæc omnia exequi, propositis pœnis, arbitratu suo.

Locatio etiam bonorum Ecclesiasticorum cum propinquis, qualiter non contrahenda. Cap. VII.

N*Emini beneficiorum Ecclesiasticorum bona propinquis suis intra tertium gradum in empbyteosim, aut ad cuiusuis temporis spatium, etiam per suppositas personas locare liceat; nisi euidens, & magna Ecclesiæ vtilitas, iudicio Episcopi, præter alia iuris requisita, aliud postulare videatur. Si aliter factum fuerit, nulla sit locatio, & qui locarit, ab ordinario puniatur.*

Pretia fructuum Ecclesiasticorum, nè priusquam à solo separentur, debeantur. Cap. VIII.

NOlumus cedentibus, aut decedentibus ijs, qui Ecclesiastica obtinent beneficia, illorum fructibus fraudari successores; aut saltem eorum recuperationem litibus, & controuersijs difficilem reddi: quare fit, vt interim Ecclesia debitis muneribus, & officijs destituatur.

Idcirco sancimus, nè Ecclesiarum rectores, aut quicumq; beneficia Ecclesiastica quomodolibet obtinentes, sine Ordinarij licentia scripto permissa, pendentes beneficiorum fructus quouis prætextu, vel causa alienent: nisi venditionis, vel locationis nomine; & tunc dilata in id tempus pretij, vel mercedis solutione, quo fructus erunt à solo separati.

Quod si secus factum fuerit, contractus irritus sit, & nullus; & qui fecerit, arbitrio Ordinarij, pœna afficiatur; quam etiam sustineat is, qui eo in suam rem vti voluerit.

Bona Ecclesiastica illegitimè alienata, qualiter cum fructibus restituenda. Cap. IX.

SI Canonicorum, aliorumve Ecclesiasticorum hominum Collegium, aut Moniales, aut alij quiuis homines, nulla legitima superioris auctoritate, bona Ecclesiastica permutarunt, vel alio quouis pacto alienarunt; aut in posterum id committent; cogat Episcopus, tum eos, qui alienarunt contra illum agere, qui talia bona detinet, vt ea restituat; tum detinentem compellat, vt ipsa, vnà reddat cum fructibus non iure perceptis. Quicumque hac in re sibi non obtemperarint, eos anathemate feriat, aut interdicat; ex Canonumq; sanctione, alijs prҿterea pҿnis afficiat; ac permutationem item eam, aliamve quamcumq; alienationem irritam, planeq; nullam declaret.

Alienatorum vbi accedat superioris auctoritas, priusquam intercesserit, nè tradatur possesio, aliter puniuntur. Cap. X.

BOnorum Ecclesiasticorum alienatio, ea lege confecta, vt superioris auctoritate muniatur; si is, cui alienata sunt, antequam contractæ alienationi eiusmodi auctoritas accesserit, in eorum possessionem ingressus est; irrita, & nulla ab Episcopo declaretur; & qui ea possidet, à possessione statim amoueatur; & qui præterea alienarit, ex Canonum sanctione puniatur.

Bona etsi ad Ecclesiam reuersa, qualiter non alienanda. Cap. XI.

ECclesiastica bona, quouis nomine alienata, quacumque ratione ad Ecclesiam redierint, etiam si reliquis Ecclesiæ bonis incorporata non sint; nè tamen amplius ad longum tempus locentur, neve quouis nomine alienentur, nisi illud verè tunc Ecclesiæ vtilitati, aut necessitati sit; ac nisi prout iuris fuerit.

Receptionis censuum ecclesiasticorum confessio qualiter per instrumentum asseruandum fiat. Cap. XII.

VT bonorum Ecclesiasticorum, quę vel in emphyteusim tradita, vel ad longum tempus, alio quouis nomine data sunt, memoria, quoad eius fieri potest, conseruetur; Ecclesiasticus quiuis homo, cui aliquid in singulos annos, eo quouis nomine soluitur, cum primùm id exiget, Notarium adhibeat, à quo instrumenti fide testatum fiat, quidquid ab eo, qui soluere debet, ille acceperit; & cuius fundi, vel vineæ, vel prati, vel ædium, aliarumve rerum Ecclesiasticarum nomine exegerit: idq́, nisi, qui ea Ecclesiastica bona conductionis nomine nunc possidet, illum tanquam directum illorum bonorum dominum, Notarij publici fide, recognouerit, eadem diligenti, vt supra, descriptione prędiorum adhibita. Quòd si quis Clericus, cuius hoc inter est, in huius rei cautione adhibenda negligens erit, dimidia parte fructuum vnius anni mulctetur, quos ex eo beneficio consequeretur.

Quæ autem huius rei causa, vel confessiones, vel recognitiones, instrumẽti fide conficientur; earum exemplum ille clericus, ad quem spectat, spatio mensis, Episcopo tradat, in Archiuio asseruandum.

Patrocinatores pro bonorum Ecclesiasticorum recuperatione, quare, & qua mercede perpetuò habendi. Quę item pęna malitiosè iura Ecclesiastica occultantium. Cap. XIII.

EPiscopus Procuratorem, Aduocatumq́, constituere omni ratione curet, perpetuoq́, retinere, qui in bonorum, iuriumq́, Ecclesiasticorum recuperationem incumbat; vt illis succurratur Ecclesijs, quarum Rectores, Administratoresve, aut præ inopia non poßunt, aut præ metu, & opibus aduersariorum illa recuperare non audent, vel alia de causa negligunt. Vid. de testam c. .. & seq.

Horum vtriq́, ab illis certam mercedem in singulis causis, quas egerit, persolui iubeat; si per Ecclesiarum, quarum patrocinium illi susceperant, facultates, Episcopi iudicio, potest: sin minus, gratis interea omnia ab vno, & altero item agi curet: ita tamen, vt pro illorum laboris, operæve ratione causis, in quibus elaborauerint, peractis, siquid vel iuris, vel emolument Ecclesijs, illorum opera acquisitum sit, de eo illis, arbitrio suo, satisfieri mandet: si verò contra acciderit, vberius illi à Deo, bonorum omnium remuneratore, præmium expectent.

Si quis Clericus, aut sacerdos vlla cuiusuis generis scripta, ad Ecclesi rationes pertinentia occultarit, suppresseritve dolosè; is pœna afficiatur, a si bona Ecclesiæ alienauerit, & ea, quæ Agatensi, & Aurelienfi Synodis contra Clericos, huius culpæ reos, sancita est. In Cõc. Agathẽl. tempore

Symmachus Papa 3. ca. 26 i 2. Tom. Concil. relato 12. q. 2. c. si qs. de clericis. Seff. 21. cap. 2. de refor.

Quæ pro eius sustentatione clericus, in ordinum sua promotione, ne distrahantur. Cap. XIIII.

E*Piscopus, cum clerum, vt iussum est, recognoscet; hoc, præter cætera, videat, An in alicuius clerici titulo, censuve Ecclesiastico, vel etiam laicali, cuius nomine is ordinibus adscriptus est, quicquam innouatum sit. Siq; vel beneficij Ecclesiastici cessionem, uel patrimonij alienationem, vel pensionis extinctionem, aut remissionem factam esse compererit; canonum iure, sanctioneq; Tridentina agat, ut iuridicè recuperetur, restituatur ve, quod uel cessum, uel alienatum, uel remissum, extinctumve, ipsi clerico præiudicium adfert ad uitæ sustentationem: aut si quid alia ratione, pactove commissum, actumve est, quod uel decreto Tridentino, ea de re edito, sacrisve canonibus repugnat, uel fraudem facit. Contra quoscunque uerò, qui tale quippiam admiserint, idem pœnis agat, iure canonico constitutis, ijsdemq; ab Synodo etiam Tridentina renouatis.*

Seff. 25. c. 11. de refor.

Qui pro ecclesiasticis locationibus ad longum tempus, itidem pro perpetuis iudices sint. Cap. XV.

Q*Vibus iudicibus auctoritate Concilij Tridentini, facultas data est, qua rerum Ecclesiasticarum locationes ad longum tempus factas rescindant, nullasq; decernant; perpetuas etiam locationes cognoscere, itidemq; rescindere, ac irritas facere; ad eiusdem Concilij Tridentini præscriptum, ij ipsi, & possint, & debeant.*

DE LOCATO, ET CONDVCTO Tit. XI.

Quibus nè quidem per breue tempus Ecclesiastica bona locari non debent. Qualiterque Episcopus inquirat ne quæ Simonia intercesserit. Cap. I.

N*E Ecclesiasticorum beneficiorum bona patronis, neve iis, quorum cessione ea beneficia obtinentur, neq; illis præterea, qui primo, secundove consanguinitatis gradu cum eisdem iuncti sunt, nè per suppositas quidem personas, ac ne ad breue sanè tempus, locari liceat, idq; nisi cognita prius Ecclesiæ utilitate Episcopus, data in scriptis facultate, concesserit. Quicumq; secus fecerit, fructibus vnius anni mulctetur, qui ex eorum beneficiorum prædijs boni sve capit.*

Inquirat præterea Episcopus diligenter, an aliqua Simoniæ labes contracta inter eos sit.

In locationibus bonorum ecclesiasticorum, pro expensis melioramentorum. Qualiter paciscendum, & ille persoluendæ. Cap. II.

VSV, & diuturna consuetudine compertum est, quantum Ecclesijs detrimenti, damniq; sæpè importet illa prædiorum Ecclesiasticorum locatio, quæ ad certum tempus pactionibus ijs iniri solet, vt meliora reddi liceat; ac interdum ea conditione, vt qui sumptus facti sunt, nè possint, nisi in ipso extremæ locationis tempore, recuperari, & qui item conduxerint, eijci, amouerive à possessione ne possint; nisi quidquid in illis melioribus reddendis pecuniæ erogarint. quidquidve sumptus fecerint, id omne receperint: quare nos Ecclesiarum vtilitati consulentes, & huic rei vnde tantum detrimenti, tantumq; incommodi ipsis Ecclesijs accidere sæpè solet; quantum in nobis est, occurrere volentes, ita statuimus.

Prosequutio prædictorum. Cap. III.

QVæcumque Ecclesiasticorum prædiorum locationes ad certum tempus in posterum eo pacto fient, vt illa meliora reddi liceat; & quidquid in illis farciendis, restituendisve erogatum sit, id ei qui conduxit, solui oporteat; hæc inita locationum pactio, nè ius tribuat faciendi impensas, in quouis ædificij genere vtiles, nisi eas, quæ maiorem summam non excedant, quàm illa sit, quam conductor retinendo singulis annis, quibus firma est locatio, tertiam partem eius, quod locationis nomine soluere debet, recuperare possit.

Eam autem ipsam tertiam partem eius quolibet anno retineat, quò ad quidquid erogarit, ipse recuperet.

Si quæ uerò impensæ, ad vsum necessarium pertinentes, factæ sint, ad quãcumque summam perueniant; tùm ob eiusmodi impensas conductor eadem ratione partem tertiam sibi in singulos annos retineat. Sin autem ad sumptus, qui necessariò facti sunt, recuperandos non satis fuerit ea tertia pars; nè completa etiam locationis die, à prædiorum possessione, qui conduxit, antequam ei satisfactum sit, amoueatur: sed Ecclesiæ Rectori liberum sit, atque integrum, aut comparata aliunde pecunia, aliave quauis ratione ipsa prędia à conductore redimere, aut eadem illi ipsi conductori iterum, consentiente Episcopo, locare; idq; tot annis saltem, ut tertiam partem ad minimum in singulos annos eius rei retinendo, quam locationis nomine soluit, id omne, firma adhuc locatione, recuperet, quod ipse erogarit. Si verò qui his conditionibus conduxerint, tertiam ipsam partem quotannis non retinuerint. nè ius sit eis ab Ecclesia, nec à Rectore, qui in ea succedet, partem, quam non retinuerint repetendi, sed eorum culpæ adscribatur.

In ijs autem locationibus, quę à Rectoribus iam ad tempus, ita initæ sunt, vt conductores prędia meliora faciant; huiusq; pactionis, vi, atq; ratione ędificia sarta, tectaq; sunt, vel in posterum conductoris sumptibus meliora reddentur; hos sumptus, quos fecerit conductor, ea ratione recuperet, quę à nobis hoc decreto præscribitur; nisi id conuentum sit, vt breuiori tempore soluantur, quàm à nobis statutum est.

Quod si is, qui iam conduxit, & prædia meliora fecit, tertiam eam partem retinere nolit; sed vna tantùm solutione sibi restitui velit id omne, quidquid iam erogarit; partem illam, quam sibi retinere licet, apud hominem aliquem, cui tutò committi possit, quolibet anno deponat, vt sperari aliquando possit, prædia ipsa Ecclesiastica recuperari aliqua ratione posse.

Si verò conductor eam tertiam partem non deposuerit, sed Rectori Ecclesiæ soluerit; Rector, qui succedet, illam ab eo repetere possit, aut in rerum, quæ meliores factæ sunt, rationem referre. Rector autem, qui tertiam hanc partem temerè receperit, dimidia parte fructuum, quos quolibet anno ex ipso beneficio Ecclesiastico percipit singulis annis mulctetur.

Si qui præterea, ob sumptus in prædijs quibusuis Ecclesiasticis factos, creditores sunt; eaq; prædia non ipsi, sed Ecclesiæ Rector quauis ratione possidet, nè ea hypothecæ diutius sint, id quod mutua quadam collusione aliquādo factum est; in hac ipsa re id curet Episcopus, vt eadem tertiæ partis annua solutione, quidquid in sumptus erogatum est, etiam fructibus sequestri nomine depositis, aut alia ratione, eis restituatur.

Liberum tamen sit Episcopo, in his omnibus, si quando pro beneficij tenuitate, aliave iusta causa, aliquid minus tertia ea parte præscripta in singulos annos solui, aut retineri censuerit; id arbitrio suo scriptis concedere.

Qualiter, & quæ bona capitularia canonicis, & eorum propinquis locari nequeant. Cap. IIII.

NE liceat Canonicis, alijsve de capitulo bona, redditus, & prouentus, aut exactiones, emolumentave, etiam incerta, ad capitulum quouis modo spectantia, per se, vel per interpositam personam, nè ad modicum quidem tempus, conducere; alioqui contractus omnes irriti sint, ac nulli; & tam locatores, quàm conductores Canonici, Episcopi arbitratu puniantur.

Item sancimus de eorum propinquis, & consanguineis secundo, vel arctiori gradu iunctis, nisi, quod ad hos attinet, cognita Ecclesiæ vtilitate, Episcopus id scripto concesserit. Exactionem tamen decimarum capituli, etiam ab ijs de capitulo suum ad vsum conduci liceat, facultate ab Episcopo data, cum grauis causa vrgebit: Ac ædes etiam capitulares habitandi causa.

DE RERVM PERMVTATIONE. Tit. XII.

In permutatione cum Parochiali, quòd examen, & non concursus requiratur. Cap. I.

IN Ecclesiarum curatarum permutatione coram Ordinario facienda, ne locum habeat decretum de proponendo edicto examinis causa in vacatione Ecclesiarum Parochialium: Si tamen uel Parochialium hominum multitudo ualde inaequalis est, uel qui permutat, quo tempore Parochiales illas Ecclesias adepti sunt, examen praescriptum non subierunt, fiat tunc de illis experimentum examinis, sed absque concursu. Idem examen sine concursu adhibeatur de eo, qui beneficium simplex commutat cum alio, quod curam animarum habeat; si quando eiusmodi permutatio coram Ordinario fieri iure potest.

DE PECVLIO CLERICORVM. Tit. XIII.

Qualiter clerici defuncti hęredes ad tradenda gratis iura Ecclesiæ cogendi sint. Cap. I.

EPISCOPVS, vbi clerici cuiusuis, qui Ecclesiasticum beneficium obtinuerit, mortem audierit, eius haeredes compellat, vt quaecunque scripta, instrumenta ve, ad illud beneficium pertinentia, quae in mortui Clerici bonis inueniuntur, alteri Clerico, qui in beneficium successerit, ab eis tradantur gratis, ac ne ullo quidem, uel minimo pretio pacto, aut exacto; etiamsi Clericus, qui decessit in illorum exemplis describendis aliquid sumptus erogarit.

DE TESTAMENTIS, ET VLTIMIS voluntatibus. Tit. XIIII.

Legata ad pias causas qualiter exigenda. Cap. I.

HAERES, vltimarum ve voluntatum exequutor, si quae piarum causarum nomine legata, relicta ve sunt, etiam extra dioecesim eanni spatio ad summum, aut tempore ab ipso testatore praescripto, non praestiterit; ab Episcopo, vt ratio iuris postulat, pœnis ipso iure constitutis, omnino cogatur, piam testatoris voluntatem exp.ere.

Nec verò præſcriptum illud, vel à iure, vel à teſtatore tempus ab Epiſcopo prorogetur; niſi ſibi conſtiterit, quę earum cauſarum nomine relicta, aut legata ſunt, verè præſtari non potuiſſe.

Pro iuribus priorum locorum proſequendis, qui aliquando deligendi. Vicarijque Foranei pro Epiſcopalibus ne deſint. Cap. I I.

EPiſcopus verò in Parochijs, vbi opus erit, duos probatæ vitæ homines pietatis amantes, & auctoritate prę ditos deligat, quorum opera, ſtudio atque adiumento ad piorum locorum, piarumq́, cauſarum iura proſequenda vtatur, quo expedire viſum ſibi erit.

Vicarij foranei curabunt, vt relicta Epiſcopo, quàm primùm exigantur; quæ plurima ſunt in hac diœceſi.

Notarij de relictis Epiſcopo rogati, et rogandi, ea non ſignificantes, quando excommunicati ſint; ipſiſque præmortuis quid agendum; præſenſque decretum qualiter publicandum. Cap. I I I.

QVicunque Notarij ſciunt ſe rogatos, teſtamenta, aliaſve vltimæ voluntatis tabulas de rebus piarum cauſarum nomine relictis, ſiue pro male partis, vel furto ſublatis, vel de relictis Epiſcopo, quod frequenter in hac diœceſi accidit confeciſſe; niſi ſex menſium ſpatio, poſtquam teſtatoris mortem ſcierint, illa Epiſcopo ſignificarint, & quæcunque in ipſis tabulis à ſe conſcriptis legata huiuſmodi facta ſint; ij excommunicationis pœnam ipſo iure incurrant.

Qui verò in poſterum eius generis tabulas, teſtamentave ſcripſerint, eandem pœnam ipſo facto ſubeant; niſi tribus poſt menſibus, quàm teſtatoris mortem cognouerint, pia legata, relictave, Epiſcopo denuntiarint.

Vt autem Notariorum, qui iam mortem obierunt exemplaria, & quæuis alia ſcripta, quibus res piarum cauſarum nomine relictæ aut legatæ, notatæ, ac deſcriptæ ſunt, conquiri poſſint; Epiſcopus, propoſitis etiam pœnis, & cenſuris, prouideat.

Decretum autem hoc, quotannis, à parochis, populis ſibi commiſſis, bis explicari uolumus.

Decretum contra notarios legata pia non denuntiantes, quotannis promulgandum. Cap. I I I I.

DE Notarijs legata pia non denuntiantibus, decretum quotannis die Dominico Aduentus ultimo, et Quadrageſimæ ſecundo, in unaquaque parochiali Eccleſia promulgetur.

De-

Delicta ad vſos pios, quomodo in libro conſcribenda. Cap. V.

QVæcunque verò ad pios uſus uel legata, uel relicta, uel donata ſunt; ea ſibi iam denuntiata, aut alio modo cognita, Epiſcopus, trium menſium ſpatio, in librum certum, ordine referri curet.

Quo prӕterea libro, quàm primùm eiuſdem iuſſu notentur, quӕ deinceps quouis modo ſciuerit, ad eos uſus legata, donataue.

Legata incertis pauperibus ab exequutore etiam teſtamentario, ſine Epiſcopi licentia, ne diſtribuantur. Cap. VI.

TEſtatorum piӕ uoluntati nè fraus fiat, Epiſcopalis curę eſt: quamobrē, [a] [b] quӕcunque uel res, uel pecunia, cuipiam Sacerdotum conuentui, uel alij cuipiam homini, legata eo nomine eſt, ut pauperibus in eleemoſynam conferatur; ea neque tota, nec uerò pars cuiquam eiuſdem conuentus Sacerdoti, [c] neque uniuerſo etiam illorum conuentui, nec ab illo ſibi ipſi, ne paupertatis quidem cauſa, uel ulla egeſtatis ſpecie, diſtribuatur; niſi huius rei facultate ab Epiſcopo, eaq́ ſcriptis data.

Legata certo vſui pio, ne in alios æque pios, ſinè Epiſcopi licentia conuertantur. Cap. VII.

QVӕ legati nomine relicta ſunt, certo pio uſui, ea ne neceſſitatis quidem cauſa, nec uerò hӕredum eius, qui reliquerit, conſenſu, ad alterius rei, quӕ neque item pia ſit, uſum conuertantur: niſi Epiſcopus, re tota primùm cognita, d illius commutationis poteſtatem fecerit, quę iuris permiſſu ab eo fieri poſſit.

Pro præmortui clerici redditibus, inter eius ſucceſſorem, & hæredem, quod ius ſeruandum. Cap. VIII.

VT litibus, & controuerſijs, quӕ vbiq́ in hac prouincia permultӕ, & uariӕ de fructibus beneficiorum, inter hӕredes Sacerdotis, clericiue mortui, & illos exiſtere ſolent, qui in ea beneficia ſuccedunt, planè occurratur; cum in ea, illa Iulij Tertij Pont. Max. conſtitutio, eo ipſo de genere edita, in vſum, moremq́ inducta nunquam ſit; ius commune in toto hoc genere omnino ſeruari, ex auctoritate Concilij Prouincialis Quinti decernimus; ſublata quacunque etiam conſuetudine, ſtiloue etiam Epiſcopali auctoritate confirmato.

a c. Si hęredes iũ- cta. glo. vlt. ext. eo. de teſtam.
b Omnis diſpoſitio ad piam cauſam ſubijcitur iudicio, & arbitrio Epiſcopi. etiam non obſtante cõtraria diſponẽtis voluntate, c. Tua nobis. & ibi notatur, ext. eod. titu. & Sarm. ſelect. interp. lib. 1. cap. 11. nu. 10. & ſequ.
c Clem. Quia cõtingit. vbi Doct. de relig. dom.
d Quãdo Epiſcop' poſſit te-ſtatoris voluntatem commutare vid Imol. in c. Nos quidem. nu. 22. verſ. vlterius quæritur, ext. Fed. ex eod. de [illegible] am Sarm. ſelect. interpret lib. 1. c. 8. ſ[illegible] b. nu. 24. plenè idem Im[illegible] in l. 1. nu. 5. ff. de [illegible] ond [illegible] it. cui ex ali qua parte, non aſſentitur Didac. hac de re agens in rep. [illegible] c. Tua nobis. [illegible] b nu 6. hoc ti[illegible] viden.

Pro piarum voluntatum exequutione,qualiter patrocinator sit eligendus. Cap. IX.

a Executio, vt Episcopo bene committat, vid. in superius citat. locis, præsertim l. c. si hæredes. & in c. sua nobis. extr. eo. tit. de test. Quibus accedit impe[illegible] [illegible] in auth. de Eccle. tit. [illegible] si quis autē pro redēptione captiuorū. col lat. 9.
b Vide sup. [illegible] Eccles. non alien. ca. 13.

Piarum voluntatum executio, a bonorumq́, Ecclesiasticorum defensio omnis, iure Canonum, b Ecclesiasticisq́, constitutionibus, Episcopi curæ, fideiq́ commissa est: quamobrem is, vel Cathedralis Ecclesiæ Canonicum, vel alium Ecclesiasticum hominem, arbitratu suo constituat; qui idoneus, earum piarum causarum patrocinium suscipiat atque agat.

Talis electus quid præstabit. Cap. X.

IN eam curam, delectus ab Episcopo, protector incumbat, studio diligenti, vt & voluntatibus pijs satisfiat, & bona Ecclesiæ recuperentur, & locis, operibusve pijs fraus nulla, vel minima, quoad eius fieri potest adhibeatur.

Præcipuè autem in eo euigilet, vt piarum causarum aduocati, & procurcuratores ne officio vsquam desint, quod earum procuratio, ac defensio ipsis commissa deposcit.

Singulis hebdomadis, semel ad minimum, & procuratorem fisci Episcopalis, & illos conuocet, quibuscum deliberationem, rationemq́, omnem, vt diligentissimè potest, ineat; tum de pijs legatis exequendis, tum de Ecclesiæ bonis recuperandis, atque tuendis.

Quæ ab ipsis aduocatis, procuratoribusve, vel ab alijs, quorum interest, in dies singulos, prout vsu venit, exponi solent, ea studiosè, attenteq́, audiat: si quæ verò cognouerit in eo statu versari, vt necesse habeant aliquo officio adiuuari, aut tandem ad exitum perduci, is omni studio, etiam pro officij sibi commissi munere, videat, ac procuret opportuna, ad rem adiuuandam, conficiendamve remedia. Quamobrem, & Vicarium Generalem, & aliquando Episcopum, & iudices alios, quibuscum agendum est, toties adeat, quoties adiumento opus erit ad causam.

Vt pia legata, decimæ, & primitiæ persoluantur, quid in visitatione Episcopus agat. Cap. XI.

c Qui detinēt pia legata et soluere nolunt grauiter pec[illegible]ant [illegible]

QVoniam de pijs legatis, decimis, primitijsq́, decreta permulta contra debitores synodis prouincialibus promulgata sunt; nihilominus istorum ca[illegible]ditatibus, rursusq́, eorum, quibus debentur, commodo non adhuc satis consultum, ac prouisum est. Quamobrem Episcopus, vel ipse per se, vel per Vicarios, visitatoresve suos, etiam in uisitationis munere, de pijs legatis accuratè, diligenterq́, inquirat; accersitisq́, etiã ad se, si vid[illegible] bitur, hæredibus, c alijsve, qui [illegible] ea ex[illegible] pr[illegible]stare debent de illis ipsis decernat; certumq́, præterea tempus, quo illi [illegible], omnino constituat. Atque eorum quidem omnium, & singulorum, qui illa præstare debent, nomina [illegible], in tabellamq́, certam referri iubeat; quæ in vniuscuiusque Ecclesiæ Parochialis sacristia, loco conspicuo affixa, propositave sit. Si quis verò eorum, qui in eam tabellam relatus est, ad

constitutum tempus legata, quæ debet prę stare, neglexerit, prætermiserit ve; arbitrio Episcopi puniatur; nisi re ipsa, quamprimùm legata, quæ debet, persoluat. Id quoque ipsum de illis, qui decimas, & primitias debent, hoc decreto planè constituimus, & sancimus.

commit-tunt, & animarũ dicantut necato-res, qui-bus nota bile infe :unt dã-nũ ab Ec clesia sũt ıbijcien li, & ex-ommu-nicandi, ate pro-bat. Ar-hiepisc. Florent. n sũma. at. 2. tit. 1. c. 21. §. :. quẽ re-ert, & se quit Re-buff. in p iat. trac. de sentẽ. piud. seu ,puision. num. 85. Tom. 1. a Funus Episcopi

DE SEPVLTVRIS. Tit. X V.

Qualiter pro moribundo Episcopo circumuicinus incitandus. Cap. I.

PIVM Sanctorum Patrum institutum ad concelebrandas Episcoporum exequias iamdiu intermissum, reuocantes, statuimus, vt, Episcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de capitulo præsentes vicinum Episcopum, vel eo impedito, alium inuitent, à qui statim veniat, ac, si viuum Episcopum inuenerit, accuratissimè consoletur, & ea officia præstet, quæ ad animæ salutem, tali tempore requiruntur.

Episcopi corpus qualiter custodiendum, exequiæ celebrandæ, preces fundendæ, prouincialesq; episcopi propterea monendi. Cap. I I.

MOrtuum verò vnà cum sæculari, & regulari Clero, solenni more, ad sepulchrum prosequatur.

Nihil autem Episcopus, pij huius officij gratia, impensæ, vel quouis alio nomine, à quoquam exigat.

Eius tamen expectationis causa, corpus Antistitis ne amplius quadraginta horis insepultum iaceat.

Interea verò curet capitulum, vt custodiatur corpus, & circum ipsum frequentes ex clero sint, qui pro eius anima preces Deo faciant.

Eidem capitulo hoc munus iniungimus, vt primo quoque tempore, prouinciales Episcopos omnes de Episcopi morte faciat certiores; qui in Ecclesijs Cathedralibus Missam solenni cæremonia pro eius anima celebrandam curabunt: et publicis supplicationibus, ac precibus indictis, Deũ piè, sanctéq; deprecabuntur, vt orbato gregi Pastorem dare velit, iuxta cor suum.

In Episcopi exequijs quot cærei, & à quibus exhibendi. Cap. I I I.

IN exequijs eius plures viginti quatuor cæreis non accendantur; idq; impensa vacantis Ecclesię, nisi extent defuncti bona, vel alius sit, qui de iure, aut consuetudine sumptum facere debet.

Epi-

Epiſcopus negligens pro alterius funere qualiter puniendus: anniuerſariaque quamdiu in Cathedrali, & quorum ſumptibus fiant. Cap. IIII.

EPiſcopi negligentia in comprouincialis Epiſcopi funere, à Synodo Prouinciali; Canonicorum, & cleri, à ſucceſſore Epiſcopo grauiter puniatur.

Sacra anniuerſaria pro mortuo Epiſcopo quotannis fiant in Cathedrali Eccleſia; quamdiu proximus eius ſucceßor in Epiſcopatu vixerit, viuentis Epiſcopi, & capituli ſumptibus.

In funere agendo quale tempus, & quas proſequantur, quot cruces requirantur. Cap. V.

VT vetus Eccleſiæ inſtitutum, mortuorum funus pijs precibus, & officijs ſolenni more proſequendi, multis locis auaritia, ambitione, vel negligentia deprauatum, ad priſtinam pietatis rationem in hac noſtra diœceſi reuocemus; clericis quibuſcunque, cuiuſuis dignitatis ſint, etiam Canonicis Cathedralis, & Collegiatarum Eccleſiarum, cęteriſq́; omnibus hæc ſeruanda proponimus.

Ante ſolis ortum, & poſt occaſum, mortuum & efferri, & ad ſepulturam recipi prohibemus, abſque noſtra licentia, vel Vicarij noſtri.

Singularum Cathedralis, Collegiatarum, & Parochialium Eccleſiarum clericis, qui in funus venerint, vna tantùm ſuę Eccleſię crux pręferatur; neque aliæ in funere deferantur; niſi, quas ſuus quiſq; clerus ſubſequatur. Quòd ſi alij quoque clerici inuitati fuerint, eius Rectoris, qui inuitarit, crucem proſequantur.

Cum de ſęculari ad regularem Parochiam defertur cadauer, quid obſeruandum. Cap. VI.

AD tollendas controuerſias, quæ magna populi offenſione, quandoq; inter regulares, qui beneficia curata obtinent, vel in eis curam animarum exercent, & Parochos ſęculares, in efferendis mortuis oriuntur; ſtatuimus, cum ex Parochia, cui ſęcularis Sacerdos præſit, mortuus effertur, vt in Parochiali Eccleſia ſepeliatur, cui regularis ſit præfectus, vel contra; tunc vtrique Parochi ſuperpelliceo, & ſtola induti, pares progrediantur: Reliqui verò regulares eum locum teneant, quem in generalibus proceßionibus tenere debent, ex conſtitutione Gregorij XIII.

Sub dat. Rom. die 15. Iulij. 1583. in Bull. ſub nu. 86.

Qualiter pro funere, clericorum conuentus, progreſſuſque fiat. Cap. VII.

CVm mortuus efferendus erit, cuiuſuis Eccleſiæ Clerus, qui vocabitur, in vnam proximam mortui ædibus eccleſiam, congruo proceſſionis ordine conueniat: vnde omnes ordine prodeűtes, bini canentes pſalmos, aliaſve

ſacras preces, mortuum ab eius ædibus ad ſepulturam commitentur.

Cum ad Eccleſiam venerint, omnes corpus, ſuo item ordine, circumſtent, instituta officia celebrantes; nec prius diſcedant, quàm corpus in ſepulchrum illatum fuerit.

Deinde ſingularum Eccleſiarum clerici eodem ordine, quo venerant, crucem præferentes, ad Eccleſiam ſuam redeant; niſi aliquando aliud Epiſcopo iuſta de cauſa videatur.

Cadauer, Feretrumque tegentia, cęreique cui cedant: Quæ item pro funere perſoluenda, & fieri per Epiſcopum curanda. Cap. V I I I.

CLerici Eccleſię, in qua mortuus humatur, eius veſtes, hæredibus inuitis, ne ſumant; ſed ijs, ad quos pertinent, reddant.

Candelæ omnes, cærei, & quæ intortitia vocantur, quæ circum crucem, & cadauer ad Eccleſiam adferuntur, & alia, quæ circa Feretrum, & in altaribus, ac reliquis in locis, dum diuina officia in funere celebrantur, hæredum impenſa accenduntur; ita oblata eſſe intelligantur; vt eius Eccleſię ſacriſtię, in qua mortui corpus humãdum erit, addicta ſint; niſi rector pauper in ſuos, vel alios Eccleſiæ vſus conuertere maluerit.

Excipimus autem ea, quæ clericis cuiuſuis generis, eleemoſynæ cauſa dari ſolent; & quę funeralium nomine Cathedrali, & Parochialibus Eccleſijs ex ſacris Canonibus debentur, quibus nihil obſit, quominus quartam funeralium, quæ ſolita eſſet perſolui ex decreto Tridentini Concilij, conſequi poſſint.

Si mortuorum hæredes ita ſe impiè geſſerint, vt religioſum exequiarum inſtitutum negligentes, cruci, clericis, & funeri debita lumina adhibere nolint; ab Epiſcopo ea cogantur comparare, quę neceſſaria videbuntur.

Pallium, à quibus parandum, & pro eo quid ſoluendum. Cap. I X.

IN ſingulis Parochijs, communibus eorum ſumptibus, qui ſunt in Parochia, comparetur pallium, quod mortuo imponi ſolet: idq; omnibus in funere gratis commodetur: quòd ſi parochiani id recuſarint, ſinguli Parochi & alij Eccleſiarum curatarum rectores pallium ad huiuſmodi vſum emant; pro quo mortuorum hęredes illis minimum aliquid largiantur.

Pro funeribus quibuſdam qui perſoluendum: modus pulſationis campanarum præſcribendus. Miſerabilium cuius impenſa. Sordida item procuratio, non autem licita acceptio deuitanda. Cap. X.

IN Ciuitate, & diœceſi, pro modo laboris, aliquid minimum detur curatoribus exequiarum, cæteriſq;, qui dant operas in funere; & ijs, qui cam-

panas pulsant; quibus etiam, quandiu in exequijs campanas pulsare debeant, arbitrio suo praescribat Episcopus.

Miserabiles personae, quibus mortuis, aut nihil superest, aut ita parum vt sua impensa humari non possint, à parocho, sumptibus Ecclesiae sepeliantur.

Trident. Concil. Sess. 22. in decreto de obseru. & euit. in celebrat. missae. vers. in primis.

Exequiarum, sepulturae, & anniuersariorum causa, nemini quidquam pacisci liceat; neque quid aliud committere, quod simoniacae labis, aut sordidae auaritiae suspitionem habeat.

Pias tamen consuetudines in his seruari iubemus; cuius rei Episcopus curam suscipiat, qui habita & locorum & personarum ratione, in funeribus, & exequijs, quae pia instituta sunt, & consuetudines laudabiles, arbitrio suo iubeat obseruare, sacrorum Canonum censuris; contumacesque compellat omni iuris remedio.

Pia etiam legata exigi volumus; neque ea quae eleemosynae causa vltrò data fuerint, accipi prohibemus.

Oratio, vel concio funeralis qualiter haberi, & celebrationes diuinorum suaderi debeant; aliàs in his, & similibus delinquentes punientur. Cap. X I.

NEmini quemquam in funere oratione laudare liceat; nisi & eum, quem laudare uelit, Episcopus dignum censuerit; & laudationem scriptam ante probarit: Liceat tamen in funere concionem habere, quae tota referatur ad humanam miseriam, fidelium oculis proponendam, omnesque ad uigilandum cohortandos, nè cum uenerit Dominus, hora, qua non putarint, inueniat eos dormientes.

Caueant autem parochi, & alij Ecclesiarum Rectores, nè quod pietate adducti suadere debeant, mortuorum haeredibus, & anniuersaria officia illorum causa celebranda curent, id cupiditate impulsi, molestius flagitent; qua in re si peccarint, Episcopi arbitrio puniantur.

Quicunque laicus, uel saecularis clericus in ijs deliquerit, quae his decretis, & sequentibus praescripta sunt, ab Ordinario loci, graui poena afficiatur.

Capituli sumptibus canonici, vel ibidem habentis dignitatem funus fiat. Missa etiam, tum conuentualis tum à quibus singulis pro eo celebretur. Cap. X I I.

CAnonici mortui funus, eiusve, qui eiusdem Ecclesiae, in eaue, dignitatem obtinebat, Capituli sumptibus, à reliquis Canonicis fiat; tum pro eius animae salute Missa conuentualis celebretur; & unusquisque item canonicus, minister ve eiusdem Ecclesiae, qui sacerdos sit, missam itidem pro eo celebret.

Parochus vrbanus,& diœcesanus, in infirmitate qualiter visitandus, & curandus;eiusque funus agendum,& pro rehabendove successorem orandum. Cap. XIII.

Parochum vrbanum ægrotantem, & is, qui vicinior est Parochus, & clerici in illa regione, vbi æger est Præfectus; diœcesanum verò itidem, & vicinior Parochus, & Plebanus, vel Archipresbyter, vel Præpositus, in cuius Plebaniæ aut Archipresbyteratus, Præpositur ǽve finibus ægrotus habitat, statim inuisant, cum eius ægritudinem, morbumve acceperint, tum post crebro ad eundem veniant; illaq́, omnem officia præstent, quæ ad animæ salutem, ei tum maximè necessaria sunt; sacram Eucharistiam, & cum opus erit, sacrum Extremæ vnictionis Oleum idem Parochus vicinior ministret; & illius morientis animam Deo religiosis precibus commendet. Eius mortui funus vniuersi illius regionis, in qua ille habitarat, Præpositur ǽve, Plebanatus, aut Archipresbyteratus Parochi obeant: nisi Foraneus illius Regionis Vicarius minorem numerum statuendum censuerit.

Primò item post eius obitum die, eorum vnusquisque pro ipsius animæ salute Missæ sacrificium faciat. Quòd si eo die pro mortuis fieri ex ecclesiæ instituto vetitum sit; alio proximo die, quo interdictum non sit, omnino fiat.

Decem præterea, ad summum dierum spatio, omnes in ecclesiam conueniant, quæ eis à clericorum Regionis Præfecto, aut Vicario foraneo præscribetur: qua in ecclesia pro mortuo Rectore missam conuentualem solenni ritu celebrent; tum supplicationibus, & precibus Deum piè, sanctève orent, vt orbato gregi Rectorem dare velit, iuxta cor suum.

Quicunque verò eiusmodi pietatis officia præstiterint, eorum nomine, causave nihil neque exigant, nec petant.

Is verò, cui vacantis ipsius Parochialis ecclesię ab Ordinario administratio commissa est, fideles illius Parochiæ incolas sæpe hortetur, vt omni intima animi pietate, à Deo Rectorem precentur, qui illius ecclesiæ curationem gerere rectè possit.

Quando,& à quibus pro Episcopo & canonicis defunctis sacrum fiat. Cap. XIIII.

Postridie illius diei, quo omnium fidelium defunctorum commemoratio fit, ex antiquo Ecclesiæ instituto; & diuinum officium, & Missæ sacrum pro mortuis, ritu solenni, in Ecclesia Cathedrali ab Episcopo, & Capitulo fiat pro suæ Vrbis Episcopis, qui mortem obierunt: reliqui præterea singuli sacerdotes pro ijsdem illo ipso die sacrum faciant. Die proximè sequenti, pro mortuis Canonicis, & alijs de capitulo Ecclsię suæ, à singulis Capitulis, & Cathedralis, & collegiatæ Ecclesiæ fiat.

Mox subditi intellecta morte, à parocho oratio habenda, & signum pro ea dandum. Cap. XV.

CVM nullum pietatis officium parochus in eorum, qui fidei curaq́; suæ cōmissi sunt, salute adiuuanda prætermittere vllo vnquam tempore debeat; tum hoc etiam, audita Parochialis cuiuspiam incolæ morte præstet, vt statim psalmum, Deprofundis, sanctè dicat, & omni animi pietate, menteq́; supplici, orationem adhoc officij genus pertinentem habeat; vt diues in misericordia sua Deus, illius animæ misereatur, cuius etiam ipse in die iræ rationem est redditurus. Vt verò à fidelibus pro mortuo oratio fiat; idem signum det campanæ sono, quo significatur Aue Maria.

Sepulchra, nisi cum licentia, in ecclesia sunt construenda. Cap. XVI.

NE sepulturę locus quouis nomine cuiquam detur: neve sepulchra fiant, construanturve in vlla quauis Ecclesia, sine Episcopi concessu scriptis.

Vbi non habenda sepulchra, & alibi construenda. Cap. XVII.

Ioan. de Sylua in tracta. d. Ben. par. 1. q. 5. n. 106. in trac. To. 15. p. 1.

IN Choro autem, vel capella, maiori, nullo modo.

Nec verò in alijs Ecclesiæ locis propè altaria, nisi tam longè sepulchra distent, vt sepulchrale os à scabello, seu bradella altaris procul absit, spatio saltem cubitorum trium. Quæ autem propius extructa iam sunt, omnino amoueri, obstruive decernimus.

Qualiter construenda. Cap. XVIII.

FOrnicato opere sepulchra fiant; quæq́; solo Ecclesiæ nullo modo extent, emineantve; sed illud planè adæquent.

Debito ordine disponantur. Cap. XIX.

AB vtroque Ecclesiæ latere dextero, scilicet, ac sinistro, eo ordine disposita extruantur; vt è regione sibi singula respondeant.

Quæ requirantur opertoria, nec sine licentia effigienda, & inscribenda. Cap. XX.

OPeriantur, nè vllo vnquam tempore fœtēāt, duplici integumento, quod forma quadrata. è lapide solido sit; ita tamen, vt inferius integumentum è rudi, illud autem superius è polito lapide struatur, Ecclesiæ pauimento æquale; quod item sepulchrali ori vndiq; aptè cohæreat.

In quo superiori, integumento, ne crux, sacraq́; alia imago sculpatur.

Ne rursus imago alia, vel literæ, aut aliud omnino quicquam, quod extet,

atque emineat; neque quod ab Episcopo prius probatum non sit, vel ab eo, cui ille id munus dederit.

Cœmeteria, erecto intus signo Crucis, sepienda. Cap. XXI.

COemeteria, vt muro, vel aliàs tutè vndique sepiantur, & eorum ingressus bestijs occludatur; curet Episcopus diligenter.

In eorum medio Crux firmiter erecta sit; quam aliquo etiam decenti integumento operiri conueniens erit.

Quando missam, vel collectã pro defuncto Episcopo singuli sacerdotes celebrent; & propterea qualiter monendi sint. Cap. XXII.

SIcut Episcopus, dum in vita est, sanctę Pastoralis solicitudinis studio, debet saluti animarum inuigilare; ita illud cum omni ratione coniunctum est, vt, post eius obitum, Ecclesiastici ordinis homines, & laici item, quorum curæ, gubernationiq́; pastorali præfuit, grata, piaq́; memoria Episcopales vigilias, ac labores, quibus ille in eo munere gerendo perfunctus est, prosequantur, pro illius anima in primis Deum religiosè præcantes.

Quamobrem, præter ea, quę de Episcoporum exequijs primo Concilio Prouinciali sancita sunt, hoc etiam decernimus, vt parochi, et sacerdotes singuli, tum vrbani, tum diœcesani, vbi primùm de obitu Episcopi nuntiatum est, nouem singulis post eum nuntium diebus, Missam de mortuis pro illius anima celebrent: aut saltem quo die Missa pro mortuis dici non potest, statam pro defuncto Episcopo orationem dicant, vt in æterna recipiatur tabernacula. Capituli verò sit, de Episcopi obitu, diœcesanos parochos certiores quamprimum facere, eosdemq́; huius officij monere.

Pro defuncto Episcopo deprecetur populus, à parocho propterea monendus. Cap. XXIII.

POpulus itidem pro paternæ solicitudinis, Charitatisq́; officijs, quæ ille cuius pro omnium salute præstitit, hoc communi parenti mortuo reddat; vt religiosis precibus, alijsq́; pijs suffragijs illius animam adiuuet. Ad quam sanè rem suum quisq; populum parochus, cum vsu venit, ijs præsertim nouem diebus hortetur accuratè, ac diligenter.

Humatum corpus sine licentia non asportandum. Cap. XXIIII.

NE cuiquam ex vlla cuiusuis ordinis Ecclesia mortui corpus, perpetuę sepulturæ traditum, asportari liceat; nisi facultate ab Episcopo impetrata, ea literis nominatim exarata.

Occiſi cadauer alienum qualiter aſportari non prohibendum. Cap. XXV.

PArochus, intra cuius parochiæ fines, aliquis alienæ parochiæ occiſus eſt, eius cadauer liberè aliò transferri nullo prætextu prohibeat: nihilq́, ea de cauſa accipiat. Si verò translatio ea cum funere ſit liberum ei ſit, vti iure ſuo.

Pro funeribus, anniuerſarijſq́ue concelebrandis, qui, & qualiter adhibeantur. Cap. XXVI.

FVneribus, & anniuerſarijs concelebrandis, cum rector Eccleſiæ præter clericum miniſtrum ſuum, alios etiam Sacerdotes, clericoſve, quorum miniſterio, operave vtatur, accreſcere, adhibereve neceſſe habet: hoc ordine, niſi aliud defunctus, hæredeſve illius voluerint; illos, euocet; primò ſcilicet, ſi quos habet, illius animarum curæ gerendæ quouiſmodo ſocios, collegas, adiutoreſve, tum illius Eccleſiæ titulares, vel Canonicos, vel Chori miniſtros, vel demum capellanos item, deinde Clericos alios, Eccleſiaſticæ functioni, officiove in ea Eccleſia addictos, adſcriptoſve; tum præterea alios, quos mortui hæres, aut is, cuius intereſt, accerſiri, euocarive maluerit. Nec verò plures adhiberi vllo prætextu, etiam huius decreti, liceat, quàm ille velit, vel Sacerdotes, vel alios, etiam Clericos tantùm puероſve clericali veſtitu indutos, etiam quos illi euocati ſecum duxerint; neque rurſus ad eleemoſinã, emolumentive cuiuſuis generis eo nomine percipiendi, partem vllam, neque denique vllum non vocatum admitti.

Pro funere, & alijs officijs, vltra debitam ſibi pro perſona ſua tantùm, mercedem aliquam quiſquam nè accipiat. Cap. XXVII.

ILlud præpoſiti, Archipræsbyteri, Parochi, Rectores, & alij quicunque Clerici caueant, nè ad funus ducendum, aut officia pro mortuis celebranda alios pro ſe mittant, emolumentum, aut eius partem ipſi percepturi; neque ſecum pueros, aut Clericos ea ſpe perducant, mittantve, vt eleemoſinæ, quæ illis data erit, participes ipſi ſint; nec ſanè verò vllam item partem, vllo quouis prætextu, etiam ſponte oblatam, capiant; neq; item qui mittuntur, plus capiant, quàm ſi proprio ſolùm nomine vocati eſſent.

Certa hora ducendi funeris conſtituatur. Cap. XXVIII.

FVneris ducendi certa hora conſtituatur, qua omnes, quicunque euocati ſunt, conueniant, vt nulla interpoſita mora, ad illud procedatur.

Nè

Nè quid superstitiosum circa pheretrum, & mortuum fiat, caueatur. Cap. XXIX.

CAutio sit, ut nè simplices homines, quicquam superstitionis causa apud mortuum in pheretro, aut in eius manibus ponãt, aut aliud, quod superstitionis speciem præseferat, aut suspicionem habeat, committant.

Qua ad Ecclesiam via in ducendo funere progrediatur. Cap. XXX.

CAdauer cum effertur, via procedatur, quæ à domo ad Ecclesiam recta, ac breuis sit; si verò usque adeo breuis, & compendiosa est, ut ordines eorum, qui funus committantur, intra illius fines contineri non queant; tunc via paulò longiori funus ducatur; idq́ iussu, concessuve Sacerdotis, qui funeri, præest.

Cærei accensi manibus deferendi. Cap. XXXI.

OMnes, tum qui dignitates obtinent, tum Canonici etiam Cathedralis Ecclesiæ, tum alij prætere a quicunq; clerici, quibus in funere candelæ, aut cærei, intortitiave dãtur; eas, eave accensa in funere manibus ipsi deferant.

Sermo funeralis in Ecclesia habendus. Cap. XXXII.

SErmo si quis in funere habebitur, non domi, aut alio eiusmodi loco, sed in Ecclesia habeatur.

Cap. XXXIII.

NE cœnotaphijs, aut quas vocant, tumbis, pallia altarium adhibeantur.

Quando eleemosyna pro defuncto, est clero distribuenda. Cap. XXXIIII.

ELeemosyna, quæ Clero ob funus, aut defunctorum officium datur, nè spectante populo, sed eo remoto, locoq́ separato, factis exequiis, officijsve, distribuatur.

Pactio, pro cæreorum funeralium parte restituenda, nè fiat. Cap. XXXV.

NE pactiones de funere, aut de exequijs pro mortuo celebrandis, cum defuncti hærede, aut alio, ad quem pertineat, à Parocho, aliove, ea conditione fiant, ut certa ceræ pars, quæ exequiarum officijs, superérit, ipsi hæredi, aut alteri restituatur.

Nè pro funeris, & exequiarum mercede habenda, aliquod pignus capiatur. Cap. XXXVI.

NE Parochi, aliјve Clerici, neque item exequiarum curatores, aliјve, quicunque in funere operam ponunt, pignora capiant, quibus sibi caueant de funerali eleemosyna, aut de eorum operæ in funere prȩstitæ mercede.

Singuli cuiusuis congregationis, pro funeralibus, consueta eleemosyna contenti sint. Cap. XXXVII.

ECclesiæ Cathedralis, vel collegiatæ capitulum, ac singuli de capitulo in funere, funerisve officio, contenti eleemosyna sint, quæ generatim ipsi vniuerso capitulo, aut sigillatim vnicuique de capitulo datur.

Solita merces custodibus, cruciferis, & campanas pulsantibus tribuatur. Cap. XXXVIII.

QVi verò Custos, vel Crucem prætulerit, vel campanas pulsauerit, tunc ille accipiat, quod eo nomine tantùm dari statutum est.

Quòd solita merces ijs, qui opus aliquod funeri impendunt, & non alijs soluatur. Cap. XXXIX.

QVi funeris curationem aliquam habere solent, vtpotè Antiani, alijq́; quocunque nomine vocati; qui item corpori sepeliendo operam nauant; eos accipere non vetamus, quod pro officio suo, quod ipsi præstiterint, dari consueuit.

Eius verò generis homines, & alij, qui in funus se ingerunt, nec quicquam operæ ponunt; nihil omnino consequantur.

Pro sepultura quando nihil percipiatur. Cap. XL.

De sepultura pretiũ, etiã coacti, non debem⁹ accipere, hoc probat. cap. postquã 13. q. 2.

PRo loco, in quem mortuus infertur, à nemine, ne sacristiæ quidem, aut fabricæ Ecclesiæ, aut Confraternitatis alicuius, alteriusve pij vsus nomine quicquam prorsus exigatur; pias tamen & laudabiles consuetudines, vt supra iussum est, in hoc etiam Episcopus seruari iubebit.

Qui pro funeralibus, aliter puniendi, nihil percipiant. Cap. XLI.

QVI in funere, officijsve funeralibus, vel exequijs quicquam, vt infra, peccarit; eius funeris, officijve funeralis omni eleemosyna, emolumentoq́; careat omnino; pœnaq́; sit Episcopi arbitrio, tam ei si acceperit, quàm præfecto, rectorive, qui dari curarit, consenserit, permiserit ve.

Quicunq; à funere, funeralibusve officijs eiusmodi abfuerit.

Qui funere, officiove pro mortuis non peracto discesserit, quod fit postquam corpus sepulturæ traditum fuerit.

Rursus, qui non peractis funeralibus officijs discesserit.

Qui item habitu, prout Episcopus præscripserit, non conuenerit, interfuerit ve.

Qui item alia commiserit ex ijs, ob quæ, Episcopi iussu, pro absente habendus sit.

Qui item funeris, exequiarum ve curatores, vtpotè Antiani, vel alio vocati nomine, peracte muneris sui partes non obierint.

Sepulchra pro quibus, & qualiter construenda. Cap. XLII.

OMnis Parochus ad Parochorum, & capitula ad dignitatum, & Canonicorum vsum sepulchrum faciendum curent, ad præscriptum instructionis fabricæ.

Qualiter in laicorum oratorijs, ecclesijsve aliquos sepeliri non permittatur. Cap. XLIII.

NE in confratriarum, scholarum ve oratorijs, Ecclesiisve cadauera, etiā sodalium sepeliri liceat; nisi id licere ex certis priuilegij tabulis, aut consuetudinis immemorabilis vsu constet Episcopo. Vbi verò confratribus ius sepulturæ tantùm concessum est; alij nemini, neque electionis etiam iure, ibi sepeliri liceat; sed ne confratribus quidem ipsis, nisi per sex menses ante obitum quisque in sodalitio ritè adscriptus sit. c. Vnicuique. & sequen. de sepulturis, li. 6. / confe. dist. 1.

Parochus prædecessoris sui anniuersaria celebret. Cap. XLIIII.

PArochus illius, qui proximè præcessit Parochi anniuersaria, stato die, quo ille obijt, celebratione Missæ Parochialis agat; sin autem pro festi, solennisq; diei ratione, tunc agi non liceat, alio die proximè antecedente, quo licebit, pro illius animæ salute, piè, religioseq; exequatur.

Clericus qualiter indutus ad tumulum est afferendus. Cap. XLV.

CLericus mortuus vestitu clericali Ecclesiastico, quem ordinis sui ratio deposcit, indutus efferatur; Diaconali Ecclesiastica veste Diaconus; Sacerdotali Sacerdos; Clericus superpelliceo, tonsuraq; ornatus; itidemq; alij pro ordinis Ecclesiastici gradu. Ioan. de Sylua in tract. de Ben. par. 1. q. 5. n. 139. in tract. To. 15. par. 1.

Qualiter maiores minoris gradus defunctos non efferant. Cap. XLVI.

MOrtuum, quouis etiam generis, gradus, dignitatisve nomine illustrem laicum, Ecclesiastici homines ne efferant: ne item inferioris ordinis Clericum, qui in superiori ordine constituti sunt.

At verò Subdiaconum Subdiaconi; Diaconum Diaconi; & sic ordine cæteri; nisi necessitas aliquando suadeat, digniores ab inferioris ordinis hominibus efferri. Sylua vbi supra. nu. 128.

Defunctum Episcopum qui efferant. Cap. XLVII.

EPiscopum uerò mortuum ij, qui in Ecclesia Cathedrali dignitates obtinent, & Canonici Sacerdotes, & ij digniores efferant.

Laicos qui efferant. Cap. XLVIII.

LAicum autem laicalis ordinis homines; quod officium etiam, qui laici piæ alicui confratriæ adscripti sunt, præstare poterunt.

Lumina in funere quando non extinguenda. Cap. XLIX.

LVmina, cerei, funalia, intortitiave in funere nè restinguantur; nisi sacro officio, etiam sepulturæ, ritè absoluto, atque expleto.

Missa pro sepeliendo celebranda. Cap. L.

MIssa, cum mortui corpus sepelitur, [a] quando commodè fieri potest, pro eo piè celebretur: id quod & Canonum iure, & sacrorum rituum libris cautum est.

[a] Durā. i ration. diuin. offic De offic. mor. lib. 7. ca. 35. n. 17. Io. de Sylua 1 trac. de Ben. par. 1. q. 5. nu. 123 & seq. in tract. To: 15. par. 1.

Quousque cadauer humatum sit, non à laicis, sed à clericis tantùm officium integrè persoluatur. Cap. LI.

NE laici, etiam confratres, aut alij societati adscripti, sed Ecclesiastici homines, mortuo, cuius funus agitur, totum officium sepulturæ præstent; ita ut, quæ preces, quiuè sepeliendi ritus ei ex Ecclesiæ instituto, cōsuetudineve adhibentur, eorum omnium officium non ipsi laici, sed Sacerdotes, & clerici eo nomine vocati, perfectè expleant, quoad illius corpus humatum, sepultumve est.

Dies, quibus anniuersaria non celebrantur. Cap. LII.

NE die Dominico, & festo, [b] qui Ecclesiæ præcepto, consuetudine, uotove colatur, anniuersaria agantur; quæ si certo aliquo festo, is, qui decessit pro se agi præscripserit; alio proximè præcedenti die, cum pro officij ratione licet, celebrentur.

[b] Durā. vbi sup. nu. 16. & seq. vers. Anniuersariū autē. Ioā. de Sylua loco superius citato. num. 123.

Missa conuentualis, quando etiam pro mortuo celebranda. Cap. LIII.

SI quando autem die Dominico, festove, mortuum efferri, & in sepulturam tradi contigerit; pro eo Missam conuentualem, ad præscriptum Romani Ritualis, celebrari licebit.

Qualiter celebranda pro defunctis, à parocho prius denuntientur. Cap. LIIII.

IN omni Ecclesia Cathedrali,[a] *& Parochiali, singulis dominicis, anniuersaria, quæ in hebdomadam proximè sequentem, in ea Ecclesia celebranda erũt, fidelibus denuntientur. Idem de septimo, & trigesimo, & alio eiusmodi officio præstetur: qua in denuntiatione, Parochus cohortatione illos excitet ad orandum pro mortuis, proposita etiam humanæ uitæ conditione.*

Defuncti non, nisi quot horis elapsis, sepeliendi. Cap. LV.

DElatum ad nos est, nonnullas ex eo offensiones oriri, quòd corpora mortuorum, eorumq; præsertim, qui repentina morte decesserunt, in sepulturam nimis præpropere, atque adeo celerius, quàm par est, tradantur: Quibus offensionibus, ut opportunè occurratur; decernimus, nè in posterum corpus aliquod sepeliatur, nisi duodecim saltem horis, postquam spiritum exalauit, Verùm si quem de improuiso mors, aut morbi alicuius repentina vis occupauit, is nè in sepulchrum inferatur ante vigesimam quartam huiusmodi repentini euentus horam; nisi secus Episcopo, eive videbitur, cui ipse id curæ dederit.

a Quare certi dies i mortuorũ cõmemoratione seruentur. vide cap. Quia. 13. q. 2. lati⁹ de hoc disserit Durand. d. lib. 7. d' of. mort. c. 35. nu. 5. & seq. sequitur Io. d' Sylua vbi supra. nu. 118. cum seq.

De Parochijs. Tit. XVI.

Fontes baptismales qualiter habendi. Cap. I.

SIngulæ Parochiales Ecclesiæ singulos fontes habebunt; in quibus diligenter toto anno seruetur aqua baptismatis solenni ritu benedicta.

Edictum pro concursu Parochialis vacantis, qualiter proponendum. Cap. II.

CVM primùm Episcopus Parochialem[b] *Ecclesiam vacare cognouerit, ad Cathedralis, & vacantis Ecclesiæ ianuam publicum edictum per totos decem dies ipse propositum esse iubeat; quo omnes inuitentur, qui volent examinari, vel alios examinandos nominare; vt transacto præstituto tempore, examen confici possit; ac deinde orbato gregi, ex ea formula, quæ in constitutione*[c] *Pij Quinti sancita est, quam seruare omnes integrè debent, idoneus rector præficiatur.*

b Côcil. Trident. Sess 24. ca. 18. de refor.

c Sub dat. 15. kal. Apr. 1566. nu. 32. i Bul. fol. 972.

Quando cura parochialis collegio imminet incertæ personæ demandanda, quid ab eo præstandum. Cap. III.

QVAE Ecclesiæ collegiatæ peculiarem Parochiam habent, neque eius Parochiæ curatio ad certas personas ex officio pertinet; in ijs curet

Episcopus, vt quibus ea ipsa cura committetur, certum stipendium, aut emolumentum ad eorum vitam honestè sustentandam, ipsius Episcopi arbitrio, à capitulo, vel ab ijs, ad quos spectat, attribuatur.

Quæ in prouisione parochialium, eadem, & aliorum beneficiorum aliquod curæ animarum onus habentium, ratio habeatur. Cap. IIII.

QVæcunque & examinis, & approbationis, & collationis, prouisionisve ratio, omnisq́ alia diligens cautio, in Ecclesiis Parochialibus, cuiquã ex decreto Tridentino sancita, adhiberi debet; illa ipsa omnis in capellanijs, ceterisq́ beneficijs Ecclesiasticis, quocumq; nomine nuncupatis, immò verò in ipsis etiam Ecclesiæ, vel Cathedralis, vel collegiatæ portionibus, quibus ab institutione, vel consuetudine, aliove quouis iure, & nomine, onus, munusve, animarum curæ, vel exercendæ, vel coadiuuandæ incumbit, aut coniunctum est conferendis, in aliove prouisionis eorum modo, teneatur, ac seruetur omnino.

Inopiæ Parochialium qualiter prouidendum. Cap. V.

ILlud Episcopus solicitudinis studio exequatur, vt quibus Ecclesiis Parochialibus, inopia laborantibus, nulla adhuc ratione satis suppeditatum est adiumentisve, aut beneficiorum Ecclesiasticorum adiunctione, vnioneve, aut primitiarum, decimarumve attributione, aut Parochialis viciniæ incolarum, symbolis, collectisve, aut alia, quæ sibi videbitur, commodiori ratione omnino succurratur, ad [a] Concilij Tridentini præscriptum.

[a] Sess. 24. c. 13. ver. In Parochialib. de refor.

Quæ parochis, & coadiutoribus habitationes habendæ. Cap. VI.

QVod in his nostris constitutionibus de ædibus parocho, parochiale domicilium nullum habenti, conducendis, decretum est; idem etiam de socijs, adiutorisve ad munus parochiale ob quamuis causam ei adiuncti, datiuè, habitatione decernimus, & constituimus. Episcopus verò cum ijs, qui buscum oportet, omni iure agat, vt ædes Ecclesiæ parochiali, quam maximè potest, vicinas, & parocho, & coadiutori, etiam quàm primùm illi tradant: aut, si ita opus esse censuerit, ædificent: intereaq́ domicilij conducti pensionem, sumptumve vni, & alteri item suppeditent.

In eadem ecclesia pluribus parochis existentibus, distincta illius cura singulis assignetur. Cap. VII.

QVÆ in Ecclesia duo, pluresve parochi in animarum cura gerenda constituti sunt, cùm ex parochialibus vel portionibus, vel functionibus, quas præstare debent, sæpe inter eos rixæ, contentiones, ac dissidia, & spiritualia populis damna existant, indeq́ populis offensionem exempla, scandalaq́ afferantur; Episcopus, vt huic rei, à parochiali cura alienæ, & pa-

Sup. de Cler. ægrot. c. 2. Infra de offic. Parochi. c. 10.

rochorum

rochorum disciplina indignè, occurrat; certos parochialis viciniæ limites, pro illorum numero, ædibus, aut vijs perpetuò distinguat; quos ita distinctos in curam eorum, vnicuiq; pro limitum distinctione, tradat; ita vt intra suos quisq; fines parochialem curam gerat.

Quæ tamen cura, à singulis prædictis communiter obeatur. Cap. VIII.

SI quæ verò parochialia officia in illa Ecclesia obiri oportet, quorum officiorum functiones rectè diuidi non posse, aut non expedire censuerit; illa ab ijs singulis æquè, communiterve præstari decernat. Distributa autem parochialis curæ officia, si eorum vnus, aut impeditus est, aut adiutore, adiumentove ob fidelium, qui suæ curæ sunt, multitudinem, aliamve ob causam opus habeat; ab altero, alijsve, sine vlla mora, exceptione, excusatione, prout Episcopus vel statuerit, vel iusserit, obeantur item, ac præstentur.

Vbi parochialis oneris partitio non expediat, vnus ex ipsis qualiter alijs præficiendus; & de communibus obuentionibus agendum; & per vnumquemq; non interpolatim, sed iugiter deseruiendum. Cap. IX.

VBI verò, ea perpetuæ parochialis curæ partitioni minus salutariter prospectum, consultumq́; fore, item censuerit; eorum vnum, morum grauitate, curæq́; gerendæ peritia, atq; vsu præstātem, alteri, alijsve præficiat: emolumenta item extraordinaria, aliaq́; id generis, vnde discordiarum semen in illis existit, in vnum, vt nonnullis locis moris est, collata, certo stato tempore inter eos diuidi iubeat; aut aliqua deniq; ratione, quam potiorem duxerit, obuiam ea istorum, & discordiæ & negligentiæ; qua fit, vt alter in alterum sæpe parochialis muneris curam reijciat. Nec verò vllo vnquam modo patiatur, permittaturve, illos certa quadam hebdomadarum partitione, aliave ratione inter se inita, munus missæ sacrificij in parochiali Ecclesia faciendi, aut reliquas parochialis officij functiones, quæ ab vtroq; etiam diebus eisdem vtiliter præstari possunt, ita inter se diuidere, vt ab vno tantùm eorum, alternatim scilicet, vel per hebdomadas, vel alia temporis vicissitudine præstentur. Non enim ferendum est, vt cui Ecclesiæ parochiali complurium Sacerdotum, ministrorumve stipendia, alimentave olim attributa sunt, quò diligentius, & cautius illorum copia, tum diuinorum officiorum cultui, tum alijs ministerijs, ad spiritualem populi curam necessarijs opportunè ve consultum esset; illi aut auaritiæ studio, aut dissidio, negligentiave ducti; vel onus sibi impositum minoris, quàm par est, æstimantes, perinde ei Ecclesiæ deseruiant, ac si non plures, sed vnus tantùm parochus, animarumve curator, constitutus in illa esset.

Vbi celebratur, ibi ad diuina offcia clerici non impediti conueniant. Cap. X.

Singuli Sacerdotes, & reliqui inferioris ordinis clerici, in parochialem Ecclesiam, intra cuius fines habitant, si eo tempore diuinis officijs in alia Ecclesia interesse non debent, ad Matutinum, & ad reliqua horaria diuinarum præcum officia, Missarumq; solennia celebranda conueniant, vbi ea celebrantur.

Et si ad alios collatio, ad episcopum tamen edictum pro concursu, examen, & delectio pro parochialibus spectat. Cap. XI.

Vacante Ecclesia parochiali, cuius conferenda ius non ad Episcopum diæcesanum, sed ad alium etiam ab Episcopali iurisdictione exemptum, & regularem itē spectat; edictū pro cōcursu proponat Episcopus diæcesanus: & quicunq; examen eo nomine subire volent, ad ipsum conueniant: qui exploratione per examinatores synodales facta, ex probatis digniorem, & magis idoneum deligat, cui vacans illa Ecclesia ab illo conferatur, cuius ius est: si secus fiat, collatio rescissa, nullaq; sit.

Idem quod supra pro parochialibus iurispatronatus, etiam quòd institutio per alium fienda sit, seruetur; quæ dum fiet, etiam per episcopum dé Vicario qualiter prouidendum erit. Cap. XII.

Eadem ratio omnis adhibeatur in parochiali ecclesia vacante, quæ iurispatronatus est ecclesiastici, vel mixti, cuius institutio non ad Episcopum diæcesanum, sed ad alium quemcunque, etiam exemptum, & regularem item, vt supra pertinet; ita tamen, vt, quem Episcopus diæcesanus digniorem elegerit, is à patrono præsentetur ei, ad quem spectat institutio: si verò ad summum Pontificem institutio spectat, vel quia in mensibus reseruatis vacauit, vel alia causa; tunc Episcopus digniorem eligat, ex præscripto earundem literarum Pij Quinti, à summo Pontifice instituendum. Interea verò dum huius generis examina, & approbationes fiunt, & institutio locum habeat; idem Episcopus diæcesanus idoneum Vicarium, qui onera vacantis illius Ecclesiæ sustineat, attributa congrua, pro arbitrio suo, fructuum portione constituat, donec ei rector præficiatur.

Non sine quibus causis concursus non est omittendus. Cap. XIII.

Quamuis Pij Quinti constitutione, sublata non sit facultas illa, quæ in Ecclesiis parochialibus conferendis data est, tum synodo Prouinciali addendi, ac detrahendi præscriptæ formæ examinis; tum vnicuique Episcopo, si certis quibusdam de causis pro sua conscientia, cum deputatorum consilio ita expedire censuerit; loco concursus priuatum aliud examen

ineundi; videat tamen Episcopus nè facultate sibi data abutatur; neque verò illam adhibeat Episcopus vllo modo, nisi opus esse viderit certis illis expressis causis.

Quæ, & quando promulganda, vt singuli ad suas parochias conueniant. Cap. XIIII.

ET canonum ratio,[a] *& disciplina Ecclesiastica id maximè postulat, vt ad Ecclesiam Parochialem fideles quàm frequentissimè conueniant;*[b] *id quod ab Episcopis accuratè eos moneri œcumenica Synodus Tridentina piè salutariterq; decreuit: eius decreti auctoritate,*[c] *vt pro eo, quod debemus, planè obtemperemus, in vsumq; inducamus, quod bene agendi rationibus, vsuiq; optimè consultum esse animaduertimus, literas monitionis eo de genere explicatas Prouinciali, prima Dominica Aduétus, & Quadragesimæ, de more promulgari decernimus, quò diligentius Parochiales admoniti, cum officij religiosi partes facile intellexerint, quas suæ quiq; Ecclesiæ Parochiali debent; incitata quadam voluntatis propensione exequantur; quod de sacrosancti illius Concilij sententia, eos salutariter, & quàm sæpissimè monitos esse volumus.*

a c.2. de Paroc. in decr. Cōcil. Agath c.47.
b Sess.22 in decreto, de obseru. ī celeb. miss. vers. Moneant ēt. & Sess 24 c.4. de refor.
c Infra d celeb. missæ. c. 15. vers. Parochi, populū, & ca. 37. eod.

DE OFFICIO PAROCHI. Tit. XVII.

Qualiter parochi puerorum eruditioni incumbant. Cap. I.

PArochi singulis dominicis, & alijs festis diebus qui Ecclesiæ præcepto agi soleant, pueris singuli in suis parochijs, initia fidei tradant;[d] *eosq; ad obedientiam primùm Deo, deinde parentibus præstandam, erudiant; ac propterea à prandio stata hora, proprio campanæ sono, ad id munus assignato, ad Ecclesiam conuocandos curabunt.*

d Trid. Synod. Sess.24. c.4. vers. ijdem ēt de refor.

Qualiter verbo pascendi sint subditi. Cap. II.

IN Ecclesiis parochialibus, vel aliàs curam animarum hebentibus saltem omnibus dominicis, & solennibus diebus festis; ieiuniorum autem Quadragesimæ, & Aduentus tempore; quotidie, vel ijs saltem diebus, quibus Episcopus iusserit proprio parocho, & Curato, oues sibi commissas, pro earum sensu, & intelligentia salutaribus verbis pascendas, vel alio, arbitrio Episcopi deputando, cui iuxta solitum victum, & eleemosinam dari mandamus.

Qualiter à cathedrali obseruantia non deuiandum. Cap. III.

OMnes Ecclesiarum, quæcunque illæ sunt, rectores, in omnibus, & præcipuè in administratione Sacramentorum; ab obseruatione Cathedralis ecclesiæ nulla ex parte discedant.

Cap. IIII.

SAcerdotes in Sacramentorum administratione semper superpelliceum, et stolam adhibeant.

Populus

Populus pro quibus præcipuè præmonendus. Cap. V.

Infra de custodia Euchar. c.18.

PArochi crebris cobortationibus in id maximè incumbant, vt populus si bi commissus, ad confessionem, & communionem frequenter, præcipuè au tem in Natiuitatis Domini, & Pentecostes, ac alijs solennitatibus accedat.

Aegroti qualiter inuisendi, & monendi. Cap. VI.

AEgrotos verò, etiam non vocati, inuisant, vt ad Sacramentorum susceptionem inducant; & eorum animabus, quacumque ratione poßunt, solicitè consulant.

Recedentes, quos successori libros parochiales consignabunt. Cap. VII.

SI Parochi ad aliam ecclesiam transierint; antequam à priore migrent, su c cessori libros tradant, in quibus eorum, qui baptizati, confirmati, matrimoniove iuncti fuerint, nomina describi solent. Qui secus fecerit, grauissimè ab Ordinario puniatur.

Liber baptizatorum qualiter habendus, & Episcopo consignandus. Cap. VIII.

PArochus librum habeat, diligenterq; custodiat, in quo baptizati, parentum, & compatrum nomen, cognomen, diemq; natiuitatis, ac baptismi, & an ex legitimis nuptijs procreatus sit, describat; & quot annis singulorum annorum scriptæ eius rationis exemplum, det Episcopo, qui id fideliter aßeruandum curabit.

Liber status animarum, qualiter habendus. Cap. IX.

PArochus etiam librum habeat, in quo omnium, qui in eius parochia sunt, nomina, & cognomina quamprimum describat, singulorumq; sexum, ætatem & statum. In eo deinceps describat, & recenter natos, & mortuos, & in parochiam habitatum venientes, & inde emigrantes; quem librum epi scopo quoties is petierit, vel inspiciendum, vel describendum dabit.

Parochus nouiter accedentes, pauperesque quoquomodo indigentes inquirat; & episcopum commonefaciat; quandoque episcopus parochos per eum admonendos coram se habeat. Cap. X.

OBseruabit etiam suæ parochiæ nouos inquilinos, deq; eorum orthodoxa fide, & Sacramentorum perceptione; deq; mulieribus, quas secum habuerint, an matrimonij, cognationis, affininitatis vinculo verè coniunctæ sint, an impudicitiæ nomine suspectæ, ab eo sacerdote in cuius Parochia proximè habitarint, & à parochiæ incolis accuratè cognoscet.

Inquirat autem studiosè de pauperibus suæ Parochiæ, præsertim puellis nu

bilibus,

bilibus, de viduis, orphanis, pupillis, ægrotis, ſenio confectis, aliſq́; perſonis temporali, vel etiam ſpirituali miſericordia indigentibus; quibus, & ipſe pro viribus opitulari, & alios ſuos exemplo, & hortatu ad id officium incitare ſtudeat.

Præcipuè verò de iijs omnibus ſæpe certiorem faciat Epiſcopum; vt qui communis eorum pater eſt, iiſdem paternam curam, & pietatem, quacunq; poterit ratione, præſtet.

Quamobrem etiam quotannis per ſacra quatuor anni tempora, ſuæ Ciuitatis parochos adhibebit; illis de eorum animarum ſtatu, quarum curæ præpoſiti ſunt, diligenter interrogatis, omnia commemoret, quæ eorum officij munus contineat, eiſq́; & doctoris diligentiam, & paſtoris vigilantiam præſtabit.

Edictum contra hæreticos, quando promulgandum. Cap. XI.

PArochi edictum contra hæreticos in ſingulos annos ſemel, Quadrageſimæ initio, iterum ineunte Domini Aduentu, publicè in ſua quiſq; Parochia, cum in Miſſa frequentior populus adeſt, de ſcripto pronuntient, & promulgent.

Doctrinæ Chriſtianæ ſodalitates quomodo inſtituendæ, vel pro ea aliquid eligendi. Cap. XII.

QVO ſtudioſius Parochi in eam curam, quæ conſtitutione de fidei initijs, à Parocho tradendis, ſuperius præſcripta eſt, incumbant; id etiam curet Epiſcopus, vt in ſingulis diœceſis ſuæ oppidis, & vicis, doctrinæ chriſtianæ ſodalitas inſtituatur, quæ in eo munere ipſos parochos adiuuet. Quibus autem locis ſodalitas eiuſmodi inſtitui non poterit, in iijs duo, treſve homines ſaltem diligantur, auctoritate grauiores: qui pro chriſtiana pieate id ſolicitudinis ſuſcipiant, vt pueros, adoleſcenteſve ad parochum inducant, à quo in Eccleſia illi fidei rudimentis imbuantur.

Quando monendi, vt vnuſquiſque in ſua parochiali, Euchariſtiam ſumat. Cap. XIII.

PArochi, cum in Paſcha Reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, Sacramẽtum Euchariſtiæ adminiſtrabunt; antequam illud cuiquam præbeant, ad populum conuerſi, denuntient, vt ſi quis eorum, qui adſunt, Parochię ſuę incola non eſt, ad ſuam quiſque parochialem Eccleſiam abeat, vbi, quemadmodum Canonum ſanctionibus iuſſum eſt, eo tempore Sacram Euchariſtiam ſumat.

c. Omnis vtriuſq; ſexus. de pœnit & remiſſ.

a Cõcil. Agathẽ. Can. 63. aliàs 38. vt ciues. in 2. To. Edictum eſt, negligẽtes in hoc, triẽnio eccleſię cõmuniõe priuari.

Sæpe rus accedentes, quibus temporibus, vt piè reuertantur, parochus admoneat. Cap. XIIII.

PArochi verò vrbani admoneant, a atque hortentur crebrò eos, qui rus ire ſæpius ſolent, vt feſtis diebus illis ſolennibus, nempè, die Natali Domini,

mini, in Quadragesima, & hebdomada sancta, [a] *potissimùm Pasche tẽpore, Ascensionis Domini die, in celebratione Corporis Domini, in die Pentecostes, ruri non habitent; sed in urbe, atque in frequentioribus oppidis; ubi à rusticatione feriati sacris, & diuinis officijs intersint; de uerbo Dei conciones audiant; cęteraq́, Christianæ pietatis munera pręstent, quę ab vnoquoque christiano homine debita, solennes, & stati illi dies maximè requirunt.*

[a] Vt ad maiores Ecclesias conueniant diuites & potẽtes, verbum Dei audituri, monẽdi sunt, vt statutum fuit i Cõcil. Tice. sub Ben. 3. ver. Doctrina vero. To. 3.
[b] Infra de custodia Eucha. c 27.

Quando aliquæ preces dicendæ, dum ad ægrotum acceditur. Cap. XV.

P*Arochus, cum vel Sacrosanctam Eucharistiam,* [b] *vel extremæ vnctionis sanctum oleum ad ægrum defert; in via septem psalmos ex animo, pieq́ dicat, vel alias religiosas preces.*

Qualiter reditus sui ad propriam Ecclesiam vnusquisque Episcopum moneat. Cap. XVI.

Q*VI, impetrata ab Ecclesia sua parochiali discedendi facultate, aliquandiu abfuerit, mensis saltem spatio, postquam redierit, Episcopum de suo ad Ecclesiam reditu certiorem faciat: quod si neglexerit, perinde censeatur, ac si non legitimè abfuerit.*

Indulgentiæ sodalitatis doctrinæ Christianæ quando promulgandę, & ad illas consequendas qualiter cohortandus est populus. Cap. XVII.

Q*VO maior indies concursus, & progressio fiat, ad doctrinæ Christianæ scholas, ad earumq́ studium vehementius excitentur iam institutæ, & in posterum, Deo iuuante, instituendæ eius rei nomine sodalitates; Indulgentiarum, quæ, & à Pio Quinto, & nuper à Sanctissimo D. N. Gregorio XIII. earum sodalitatum hominibus concessæ sunt; donum quotannis per Parochos duobus ante Kalendas Maij diebus Dominicis proximis promulgetur, cum frequẽs populus adest. Illis autem constitutis Kalendis, earum sodalitatum homines, vt indulgentias consequantur, confessi, Sacram Eucharistiam sumant; ac processionem præterea agant solenni ritu. Si verò sæpius id promulgari, vel alijs potius certis diebus hæc ab illis agi Episcopus censuerit; id constituat arbitratu suo.*

Quando aquæ benedictæ renouatio, & aspersio fiat. Cap. XVIII.

S*Ingulis diebus Dominicis Sacerdos, missæ Parochialis sacrum facturus, antequam illud incohet, aquam, sale aspersam, benedicendo renouet; eamq́, vt moris est, aspergat.*

Canonicus in parochiali, quam etiam ad vitam præbendæ vnitam obtinet, resideat, & ministret. Cap. XIX.

Q*Vicunque Canonicus Parochialem Ecclesiam obtinet, etiam si vnionis iure, non quidem perpetuò, sed tantùm dum ipse viuit, canonica*

tui, vel præbendæ, quam obtinet, coniunctam teneat; in ea tamen parochiali Ecclesia, vt Summi Pontificis Pij Quinti [a] constitutione sancitum est, residat; nulliq́ Parochiali muneri desit. a 15. Iulij 1568. Pōtif. sui anno 3. in Bull. nu. 54. fol. 1021.

Parochus quam domum inhabitandam curet. Cap. X X.

SI quis Parochus, etiam vrbanus, Parochiale domicilium non habet, vbi habitet; [b] intra illius fines domum conducat, quàm proximè potest Ecclesiæ, cuius curationi præest: si intra fines domus non est, quam conducere possit; extra, vbi propius Ecclesiæ potest, conducat; idq́ iudicio Episcopi. b Extenditur ad socium, vel adiutorē, ad mun⁹ Parochiale, quacunq; de causa adiūctū, supra tit. proximo c. 6.

Etiam habens coadiutorem, in quibus potest, curæ ne desit. Cap. X X I.

PArochus, cui ob imperitiam, aliamve ob causam, Sacerdos alius socius, & coadiutor adiunctus est ad Parochialem curam gerendam, ipse etiam in propria Ecclesia residens adsit; & officia, quorum munus eis interdictum non sit, gregi sibi commisso is etiam præstet.

Quando ex libris proprijs parocho testificari liceat. Cap. XXII.

PArochus ne vllum testificationis genus è libris suis parochialibus descriptum cuiquam tradat, nisi Episcopi concessu.

Id verò nisi scriptum aliquod sit, quo petenti testificatio fiat de eius ætate, vel natalibus.

De quibus, dominicis diebus, monendus est populus. Cap. X X I I I.

DOminicis diebus, Parochus non solùm festos dies populo denuntiet; sed etiam illum sæpe doceat, quæ officia tum in illis, tum in eorum vigilijs colendis, ab eo religiosè præstari oporteat. Eidem præterea significet, atque indicet Stationes, & Indulgentias, quæ Episcopi iussu, promulgandæ erunt; & publicam, si qua aliquando ob aliquam causam indicta est, orationem; & processiones, & officia mortuorum in sua Parochiali Ecclesia obeunda, si quę eiusmodi in eam hebdomadam inciderint; vt fideles Parochi sui voce moniti, aut illis intersint; aut, si minus possunt, facta sonctorum illorum officiorum significatione, campanarum sono, cum iam ante commoniti intelligant, quæ precationes, quæve officia in Ecclesia fiant, ipsi etiam quamuis absint, vel domi, vel alio loco vbicunque sint, piè Deum precentur.

Et quoniam præcepit Apostolus, Vt fiant omnium primùm obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in sublimitate constituti sunt; & quietem, & tranquillam vitam agamus in omni pietate, & castitate; Ideo Parochus, fideles, ijs ipsis Dominicis diebus, hoc moneat; vt, antequam ab Ecclesia discedant, pro omnibus infra descriptis, ter orationem Dominicam, & salutationem Angelicam sanctè precando dicant. 1. Tim 2. inter initia.

Pro fidei christianę, & Sanctæ Ecclesię propagatione, & pro summo Pontifice Romano.

Pro Sereniſſimo noſtro Rege Catholico,& prole regia.
Pro Epiſcopo,& reliquis paſtoribus animarum.
Pro Magiſtratibus.
Pro peccatoribus, vt flagitiorum ſuorum pœnitentes, à Deo veniam petant,& à male agendo auerſi,ambulent in via Domini.
Vt hæretici redeuntes ad ſanitatem, Catholicæ Eccleſiæ præceptis erudiantur.
Vt infideles ab impietatis errore liberentur,& Chriſti Domini fidem amplectantur.
Pro defunctis, præſertim quorum corpora in illa parochiali Eccleſia quieſcunt; vt à pœnis purgatorij liberentur.
Tum præterea, ſi quod malum, vel calamitas impendet, itidem faciat. Tum denique; ſi quid eſt, quod vel Epiſcopi admonitu, iuſſuve, vel ſuæ parochiæ hominum, aliquo incommodo laborantium, rogatu, vel alia eiuſmodi cauſa, tunc maxime ſanctis orationibus opus eſſe animaduerterit.

Veſperas diebus feſtis vbi, & qualiter tam vrbanus, quàm diœceſanus parochus recitet: qualemve apud ſe clericum habeat. Cap. XXIIII.

PArochus Diœceſanus, in ſua quiſque parochiali Eccleſia,ſingulis feſtis diebus, ſtata hora, veſperarum officium peragat; idq; ea ratione, vt ſi vnum pluresve habeat, quibus adiutoribus vtatur, cum illis officij pſalmos, & preces, vt ritus eſt, canat; ſin minus quempiam adiutorem habet, voce alta, & clara ita recitet, vt ab ijs, qui præſentes in Eccleſia adſunt, exaudiatur. Idem agat Parochus Vrbanus, aut in Eccleſia Cathedrali huic muneri ſatisfaciat in choro, cum ſuperpelliceo, ſub pœna vnius aurei quotieſcunque contrauenerit, legitimo impedimento ceſſante.

Clericus, [a] quem apud ſe Parochus habuerit, eiuſmodi ſit, vt non ſolùm miſſæ inſeruire; ſed alia etiam omnia præſtare poſſit, quæ veteri Canone decreta ſunt.

[a] c. Vt qu. ext. de vit. & hon. cler. ſupra de têp. ord. c. 33. §. 2.

Qualiter diebus feſtis, in aliena eccleſia Parochus celebrare prohibetur. Cap. XXV.

NE diebus feſtis, qui præcepto Eccleſiæ, aut conſuetudine, voto ve coluntur, ad alienam Eccleſiam, miſſam celebraturus Parochus accedat; niſi ab eo, cui id curæ Epiſcopus dederit, facultatem ſcripto exaratam impetrarit: Quam facultatem ille tantùm ijs det, quos, omnibus bene conſideratis, ad miſſarum ſolennia, diuinaq; officia in Eccleſia, ubi celebritas in Vrbe, diœceſi ve agitur, ritè concelebranda neceſſariò eſſe uiderit.

Abſuturus de alio, qui parochialia munera æque præſtet, prouideat. Cap. XXVI.

PArochus, qui feſto die ad celebrationem euocatus, abſuturus eſt; Sacerdotem alium, uel Ordinarium, uel conductum habeat, qui illo die miſſæ

ſacrificium in Eccleſia parochiali faciat; quiq́, cætera, ut ipſe, ſi pręſens adeſſet, omnino pręſtet, ante ab Epiſcopo in ijs functionibus obeundis probatus.

Abſuturus, ſi prouidere nequierit, quando hoc ipſum populo ſignificabit. Cap. XXVII.

SI uerò Sacerdotem eiuſmodi quandoq; habere non poterit; feſto die celebritatem, ad quam uocatus eſt, præcedente, populo ſuo ſignificet, ſe ob eam cauſam in Eccleſia Parochiali miſſam celebraturum non eſſe; ſed in ea, ad cuius celebritatem uocatus eſt: proinde illum moneat, ut ad eam ipſam Eccleſiam, aut aliam propinquiorem, ubi miſſæ ſacrificio interſint, ſe conferant.

Concelebrationibus ſolennibus intereſſe volentes Parochi, debita prius in ſua Eccleſia præſtabunt. Cap. XXVIII.

CUm autem pro Eccleſiæ, in qua celebritas agitur, amplitudine, & dignitate, aliquando ad ſolennitatem concelebrandam, Sacerdotibus pluribus opus erit; alijs item aliquod Sacerdotibus, etiam Parochis; Epiſcopus hoc det, ut in Eccleſijs ſuis primùm ſacro peracto; ſiq́, Parochi ſint, habita etiam concione, ac alijs præſtitis, quæ inter miſſarum ſolennia ab ipſis pro Parochialis curæ munere præſtari debent; tum ad Eccleſiam ubi ſolennitas celebratur, proficiſcantur, illius rectorem in diuinis concelebrandis officijs adiuturi; nec uerò deſint Eccleſiæ ſuæ reliquis eo die obeundis Parochialibus muneribus, & officijs.

In euocandis clericis ad concelebrationes, qui ordo ſeruandus. Cap. XXIX.

IN euocandis quidem, admittendiſve Sacerdotibus, & Clericis ad dierum feſtorum celebritates, ratio, atque ordo ſeruetur, in decreto de exequijs, eorundem euocationi pręſcriptus, ad funera concelebranda. Sup. de ſepulturis. c. 16.

Qualiter in choro induti. Cap. XXX.

ILli porro omnes, qui euocabuntur, in choro, dum diuina officia fiunt, ſuperpelliceo mundo decenter induti, ſemper adſint.

In abigendis tempeſtatibus, quę à parocho præſtanda. Cap. XXXI.

PArochi in primis ſit, cum in Eccleſia ſua officium, contra nimbos, & tempeſtates religioſè præſtare ad pręſcriptum libri ritualis, aut Sacerdotalis; tum ſolicitè conuocare clericos & populum; ut ob eam cauſam Deum ſanctè precaturi, ad Eccleſiam frequentes concurrant: Idq́, ipſum prout in concionando uſu uenerit, aliquando fideles paternè, diligenterq́, monere meminerit. Vide inf. de cuſtodia Euchariſtiæ c. 9. & de oratione Veſpertina. ca. 11.

Quos sibi comparent libros. Cap. XXXII.

PArochi preterea, vt, & concionando, & docendo fideles sibi commissos, salutaribus institutis, sanctaq; disciplina instituere possint; eos sibi libros, cum per facultates possunt, comparare studeant, qui à probatis auctoribus, piè, & doctè conscripti, viam, & rationes aperiunt, partim ad sanctissimam sacrarum literarum explicationem, optimamq; concionandi normam; partim ad spiritualis vitæ institutionem, virtutumq; Christianarum exercitationes; tum denique ad Parochialis Ecclesiæ curam sanctè, & religiosè gerendam.

Qualiter, & quis progressus parochorum ab Episcopo indagandus. Cap. XXXIII.

Infra de celebrat. missæ. ca. 75.

EOrum autem in pascendo populo verbi Dei prædicatione, industria, & doctrina, & in eo genere salutaris progressus, ab Episcopo cognoscatur, vel illis in Episcopales ædes, aliove aliquando coram se ad concionandum euocatis; vel etiam ex sermonibus, quos habuerint aliquando ad ipsum Episcopum missis, vt olim sancitum est; vel alia omni ratione, quam inijerit idem Episcopus.

Episcopis inferiores qualiter concionari debent. Cap. XXXIIII.

PArochi, Prepositi, & alij Episcopis inferiores, cum in altari predicabūt; tum capite operto stare debebunt, ad Sacerdotalis libri præscriptum.

Quò autem facilius à frequenti populo audiantur, suggestum eos ascendere opportunius erit.

In suggestu concionem, aut sermonem cum habent, operto sint capite, & sedeant, aut stent, prout maluerint.

Nouæ sodalitates doctrinæ christianæ vbi, & per quos erigendæ. Cap. XXXV.

VBicunque in diœcesis pagis, aut vicis, præsertim frequentioribus, quoniam ab Ecclesia parochiali aliquantulum ea loca distent, aliamve ob causam Episcopus expedire censuerit, scholas doctrinæ christianæ instituti, erigive, præter eas, quæ Parochialis Ecclesiæ loco institute sunt; Vicarij Foranei diligentia, & parochi cura quamprimum illæ instituantur, in Ecclesia, capella, oratoriove illis propinquiori, aut commodiori; tum maximè opera, & adiumento Sacerdotum, & clericorum quorumcunque illius pagi, vici, locive.

Impedito accessu ad parochialem, quomodo, vt à doctrina Christiana non desistatur, prouidendum. Cap. XXXVI.

SI quando preterea in diœcesi per pluuiæ uim, niues, aliamve temporis grauitatem, uie, aut itineris difficultati adiunctam, ad eiusmodi scho-

las,

las, in parochiali Ecclesia, qui debent, conuenire difficilius poßunt; eiusmodi Vicarij, & Parochi cura sit, vt tunc in oratorijs, vel capellis propinquioribus, aut saltem, si id non potest, alio honesto loco, per clericum idoneum, seu per alios scholę sodales, & vitæ, & doctrinæ Christianæ studio instructiores, aliqua tum tradendæ, tum percipiendę eiusmodi doctrinæ exercitatio fiat; ne ob vllam causam statis diebus hoc institutum, atque pabuli spiritualis usus illis desit.

Qualiter quicunque clerici diebus festis doctrinæ Christianæ operam dabunt. Cap. XXXVII.

Clerici quicunque Dominicis, festisq; diebus, qua hora in choro diuinis officijs concelebrandis astricti non sunt, Parochum, intra cuius Parochię fines habitant, in doctrinæ Christianæ scholis, vbicunque loci intra fines illius Parochiæ constitutis, adiuuent: Idq; in urbe & diœcesi ad præscriptũ eorum, quibus id curæ ab Episcopo datum erit; cui significare curabunt, si quis huic muneri defuerit.

Vsus quòd pueri, vbi primùm in Ecclesiam introducuntur, benedicantur, qualiter introducendus. Cap. XXXVIII.

Qvod pij instituti, sanctæq; consuetudinis est, in usum ubiq; restitui, introducive nos in Domino cupientes, monemus, à Parocho, ubi primùm Parochię suę pueri in Ecclesiam introducuntur, illis pia precatione benedici ad Sacerdotalis, ritualisve libri pręscriptum.

Hoc autem ut diligentius præstet, aliquando prout usu uenerit, Parochialis suæ Ecclesiæ fideles instituti huius, & consuetudinis admoneat.

Corpus Domini ad ægrum, à quibus deferendum. Cap. XXXIX.

Ad ægrum Parochus ipse, nisi in ualetudine, aliave necessaria causa impeditus sit, corpus Domini deferat. Si uerò aliquando in hoc ministerio necesse habet alio Sacerdote uti; ne alio, si potest, utatur, nisi quem ad confessiones audiẽdas, concessa scriptis facultate, Episcopus probauerit, idoneũq; iudicauerit; cum sæpe contingat, ægrum cui sanctissimum corpus Domini defertur, iterum confiteri uelle, propterea quòd post peractam confessionem aliquid commiserit, uel ante commissum meminerit.

Qualiter ægrotantibus sæpius poscentibus Eucharistiam ne denegent. Cap. X L.

Aegrotantibus, etiam sine mortis periculo sacræ Eucharistię frequentius sumendæ desiderio flagrantibus; ijs præsertim, qui dum integra valetudine sunt, frequenti Sacramentorum vsu, se religiosè, salutariterq; pascunt; ne Parochus, quantum per alias neceßarias in Parochiali munere occupatio- Vid. inf. de custodia Eucharistiæ c. 27.

nes sibi licet, spiritualem illam consolationem, salutareq; adiumentum, religiosa preparatione ab eisdem adhibita, deneget.

Qualiter inunctus ægrotus sit excitandus, & orationibus subleuandus. Cap. XLI.

Vide infra, de custodia Eucharistię. c. 27

Parochus, ubi Sacramentum extremæ vnctionis ægro ministrarit; dum ille sermonis, & sensum vsum non amisit; cum breuibus, & suauibus, ardentibusq; verbis, excitare ad desiderium vitæ æternę, & ad spem de diuina misericordia concipiendam, ne opportunè desistat; tum, cum propè moribundus est, in illius animæ commendatione, quàm maximè potest, intima animi pietate, statas religiosas, sanctasq; preces recitet.

Curetq; toto eo tempore, vt domestici simul omnes, qui adsunt, pro eo Deũ piè precentur.

Superuiuente adhuc aliquandiu ægroto quid præstandum. Cap. XLII.

Vbi hoc officium piè, accurateq; præstiterit, si æger adbuc viuit aut animam agit; ne eidem præsens adesse, omniaq; salutaria officia præstare omittat. Si verò adesse aliquando non potest, vel quia alijs grauiter ægrotantibus, Sacramenta ministrare necesse habet; vel quia necessarijs parochialis curæ occupationibus alijs impeditur; tunc ea pietatis officia illi à sacerdote si quis alius eo loco est, solicitè præstare curet.

Ad quod etiam officium, sibi hoc subsidium, cum opus est, comparet, vt confratriæ Sanctissimi Sacramenti; aut doctrinę Christianæ, homines aliquos, parochiali sua diligentia, ad consolationis, & spei excitandę officia, aliaq; eiusmodi, instructos adhibeat.

Hoc etiam parochus domesticos, qui ęgroti curam habent, moneat; vt ne post extremæ quidem vnctionis Sacramentum, quod ei ipse ministrauerit, corporis curam deserant.

Diligentia parochorum circa ægrotos qualiter, & à quibus perscrutanda. Cap. XLIII.

Singulis mensibus, in diœcesi vnusquisque Vicarius foraneus, & in Vrbe præfectus regionarius, aut alius, cui id muneris Episcopus dederit, à suæ regionis parochis, de illis perquirat, qui obierint; ijsq; animam agentibus, an ipsi præsentes adfuerint; an curæ, & pietatis officia omnia eisdem moribundis præstiterint; tum vbi opportunè in mortuorum agnatos, affinesve inciderit, parochialium sacerdotum, debitum officium, ab illis diligentius recognoscat.

Quòd si eos negligentiores esse animaduerterit, vbi primum illos, vt par est, reprehenderit, tum eorum negligentiam, culpamve ad Episcopum deferat.

Episcopalis benedictio moribundis suggerenda. Cap. XLIIII

Parochus verò fidelibus propè morituris suggerat, vt, ex hoc sæculo antequam migrent, qui presertim in vrbe sunt, aut alio loco, in quo Episcopus sit, ad illum, certum hominem mittant, qui eis Episcopalem benedictionem petat.

Qua hora, & quo interuallo campanis pulsatis sacrum fiat. Cap. XLV.

Missæ parochialis sacrificium die festo, circiter duabus post solis ortum horis, alijs etiam diebus ea hora, quę populo vniuerso, pro loci ratione, Episcopi arbitrio, magis accommodata erit, in omni Ecclesia parochiali celebretur; datis semper ante statis campanæ signis; ijsq; horę dimidię interuallo distinctis, vt in tempore populus conuenire possit.

Qua hora præter parochum, celebrabitur. Cap. XLVI.

Si præter parochum, alius etiam sacerdos sit, qui in ea ecclesia, Missæ sacrificium facere debet, id omni die in aurora celebret; vt qui iter facere, vel aliud quicquam, ruri pręsertim, agere necesse habent, intereße possint, neque propterea omittant.

Modus deferendæ eleemosynæ pro celebratione missarum publicandus. Cap. XLVII.

Qui parochi propè eas ecclesias habitant, vbi pro missis celebrandis in certis solennitatibus multa eleemosynę largiuntur, ij, populum, suæ curę commißum, diebus pręsertim, qui proximè præcedunt, illos certos dies frequentioris eleemosynæ moneant, vt in nostris constitutionibus, constituta eleemosynas eiusmodi recipiendi ratione; quas eleemosynas Missarum celebrationi dare quisq; velit, eas non sacerdotibus, aut clericis tradat, vel alijs, sed in capsulam deferant, eo nomine constitutam.

Munera parochialia per parochum, & non per alium obeunda. Cap. XLVIII.

Parochialis curæ munera, atque officia non per alios, sed ipsimet parochi animarumve curatores, obeant, ac præstent: nisi sint, qui aliquando iusta causa ab Episcopo approbata impediantur, aut etiã probibeantur. Siquis non paruerit; tum fructibus beneficij mulctetur, pro rata temporis, & officij ju: pretermissi, tum alijs etiam pœnis plectatur, arbitratu Episcopi.

Quicunque etiam canonici parochorum coadiutores residere, & per se munus suum obire cogantur. Cap. XLIX.

Sacerdotes Capellani, alijve, quocunque nomine nuncupati, etiam Canonici ecclesiæ Cathedralis, collegiatæve, qui uel institutione, uel consuetu-

dine, vel alio iure, parochum, aliumve animarum Curatorem, in eo curatioris munere adiuuare debent, ab Episcopo in illius ecclesiæ, vbi eiusmodi cura geritur, statione vti, residereq́; ac sua munera per se obire cogantur.

Canonicus simul & parochus, quę, aliâs plectendus, prę̨stare debeat. Cap. L.

V*Su compertum est, non sine magno detrimento salutaris animarum gubernationis, parochos, dum alia munera quæstus cupiditate, aliave causa ducti suscipiunt, exercentve, multiplicem illam, & assiduam, quam animabus sibi commissis debent, solicitudinem, parochialesq́; curas, & officia sæpe intermittere, interdumq́; etiam planè deserere; aut certè ita aliquando distrahi, & auocari, impedirive, vt illa neque suo tempore, neque qua debent, ratione, & cura præstent; ac festis præsertim, aliisq́; diebus, quas maximè horas, & in confessionibus audiendis, & in sacræ Eucharistiæ Sacramento ministrando, & in eorum sacramentorum frequenti vsu non instituendo, aut conseruando solùm, sed etiam augendo, & in pascendis verbis Dei fidelibus, & in frequenti sacrificij missę oblatione, & in vesperarum officio canendo, & in Christianorum rudimentorum doctrina tradenda, & in componendis controuersijs, conciliandisq́; suorum populorum inter se animis, et in alijs denique parochialis curę officijs, opportuno tempore præstandis, ponere deberent; eas horas ob quæstus studium, aliamve causam traducere, vel ad diuina officia, canonicasve horarias, preces in alia ecclesia, in qua pręsertim iam Canonici sunt, obeundas, vel ad musici partes, officiumq́; gerendum, vel ad literarium ludum exercendum, ac ad disciplinas etiam profanas pueris, adolescentibusve tradendas. Quamobrem hęc decernimus.*

Prosequutio prædictorum. Cap. LI.

Q*Vi dignitatem, vel Canonicatum habet, & parochus etiam est, aut alia quacunque ratione animarum curatione astrictus est; si in ædibus parochialibus non habitarit, ibi cibum, somnumq́; capiendo, vt de parochis etiam decretum est; aut si officijs supra descriptis, alijsve, quę tanquam animarum curator, parochusq́; in Ecclesia sua parochiali præstare debet, obeundis, aliquo modo defuerit; aut ea, non statis, & ab Episcopo præscriptis horis, aut non illa, qua cæteri parochi debent, ratione, omnino pręstiterit; Episcopi arbitratu puniatur.*

Parochus musicam in aliena Ecclesia qualiter non exerceat. Cap. LII.

N*E item parochus, vel alius quiuis sacerdos, qui animarum curam quouis nomine gerit; cantoris, aut musici munus, partesve in Ecclesia Cathedrali, nec verò in alia suscipiat, exerceatve; nisi aliud ob causam Episcopus iudicauerit.*

Quan-

Quando etiam ludum literarium non exerceat. Cap. LIII.

NEque praeterea literarium ludum domi suae, aliove loco aperiat, exerceatve, nisi ob parochi inopiam, aliquando aliud Episcopus scripto concesserit: qui tamen hoc munus extra parochiae suae fines exercendi, nullo modo facultatem det.

Neque pueros sibi in disciplinam traditos, certa pacta mercede, domi suae vllo modo suscipiat, atque alat. At Clericos, qui sibi adiumento sint, literis, disciplinaq; Ecclesiastica erudire curet; item pauperes aliquos parochialis curae suae pueros, qui ad idem aspirent, quive aliam nullam facultatem prima ipsa literarum rudimenta percipiendi habent, si eius rei potestatem scripto exaratam ab Episcopo habuerit.

Parochi, vt dignoscantur, qualiter caputium gerant. Cap. LIIII.

PArochi in Vrbe, & in Oppidis, saltem insignioribus constituti, vt à reliquis sacerdotibus animarum curam non gerentibus internoscantur, caputium, quod est proprium eorum insigne, in humeris ferant, cũ domo exeunt, supra exteriorem vestem; cum processiones, aliasq; eiusmodi publicas actiones obeunt, supra superpelliceum; liceat tamen Episcopo, ab hoc decreto eximere, qui in Ecclesijs Cathedralibus, dignitatem, Canonicatumve item legitimè obtinent, quamdiu illam, illumve retinebunt; non autem, si qui deinceps ulla quauis causa, modove obtinuerint.

Quando parochis debiti conuentus menstrui remittantur, & qualiter. Cap. LV.

PRO locorum, & temporum ratione, id ab Episcopo suis dioecesanis parochis permitti, concedive liceat, ut Decembri, & Ianuario mensibus, ob dierum breuitatem, itineris difficultati coniunctam, sacerdotales illos conuentus ipsi non habeant, quos in singulos menses haberi decreuimus; ita tamen, ut alijs deinceps mensibus, quibus commodius haberi poterunt, resarciatur, & praestetur quicquid intermissum est, frequentioribus conuentibus, & omni alia diligenti ratione.

Quando patres familias conuocati per parochum ex praescripto, & aliter instituendi sunt. Cap. LVI.

QVO studiosius populus in officijs Christianae pietatis instituatur, ex diuinaq; legis praeceptis institutum vitae genus sequatur; id parochus praestet, vt aliquando ineunte praesertim Aduentu, & Quadragesima, patresfamilias, suae parochiae omnes ad Ecclesiam parochialẽ conuocet, hora, quã commodam is censuerit: Qui in patrumfamilias conuentu, tum constitutionem de patrumfamilias officio, familiaeq; institutione editam,

de scripto legat, singulasq; eius partes explicet, tùm alia praeterea doceat, quae opportuna existimauerit, quibus illi se, familiamq; suam in Christianae vitae disciplina conforment; ex praescripto etiam regularum, & instructionũ, quae eo nomine auctoritate Illustrissimi Domini mei edita fuerunt.

Cura pauperum, & eleemosynarum eis debitarum habenda. Cap. LVII.

P*Arochus, tanquam parochiae suae pauperum pater, saepè paternè, diligenterq; perquirat, primùm an si qua in parochialis suae viciniae finibus eleemosynae sint, quae vel à piorum locorum curatoribus, vel ab aliquo Collegio, vniuersitateve, vel ab ulla familia, vel à singulis hominibus in pauperum vsum, aut sustentationem erogari quouis nomine debeant: praeterea videat, an illarum, & erogatio fiat in eos ipsos, qui verè egentes, pauperesq; sunt; anq; etiam illud, quod, qualeve eleemosynae nomine in illos cõferri debet, integrè, sincereq; totum conferatur, erogetur, ac distribuatur.*

Mendicantium vagantium, prò commissa sibi cura, quae Episcopus, à parochis perquirat, & obseruari mandet. Cap. LVIII.

Turon. Synod. 2. Can. 5. in To. 2. Cõciliorum cautum est, vt vnaquęq; ciuitas. Pauperes incolas alat. secundũ vires, vt à vicini presbyteri, quã ciues oẽs suũ pauperẽ pascãt, quo fiet, vt ipsi pauperes, p alias ciuitates non vagentur.

V*BI mendicorum vagantium, & curae spirituali, & victui necessario ita consultum non est, vt certo scilicet quodam pio loco collecti, non mendicatim uictum ipsi quaeritent, sed ex aliena misericordia ibi habeant, vnde se sustentent; Episcopus quod Concilio prouinciali secundo de eorundem vita, moribusq; praescriptum est, in eo exequendo illam inire rationem curet; vt certo pręcipuo libro per singulos parochos illi, si qui eiusmodi intra parochiae fines sunt, tùm alij etiam alia ratione, accuratè ordineq; describantur.*

Haec verò sedulò ab ijsdem Parochis obseruari mandet:

Quò, aut vnde illi migrent.

Quod vitae christianae institutum teneant.

An fidei rudimenta norint.

An diebus festis saltem Missae sacrificio intersint.

An sępè confessi, crebrò etiam per annum, aut certè saltem constituto Paschae tempore, Sacram Eucharistiam sumant.

Quos neque libro descriptos, neque in Pascha confessos communicasse ex eo animaduerterint, quòd certum chyrographum non ostendant, quo se confessos, & Sacram Communionem sumpsisse testatum faciant; nè pro parochialis Ecclesię suae foribus, nec intra parochiae fines eos mendicare, parochi permittant; omnemq; propterea cautionem, quantum in se est, adhibeant.

Quos doctrinae Christianae rudes, & mendicos vagantes viderint, festis diebus, stata hora, ad eiusdem doctrinae scholas conuenire diligenter curent, eosdemq; instruant.

Modi, quibus parochi, confessarij, & concionatores, populos ad sciendum præsertim necessaria doctrinæ Christianæ diligenter inducant. Cap. LIX.

AD Salutem cùm omnibus fidelibus admodum necessarium sit, Christianę fidei rudimenta scire; tum certè huius in primis diœcesis populis, qui hæreticis finitimi, nisi in fidei fundamentis firmi fuerint, ac stabiles, summopere verendum esset, nè fortè ab eis in aliquam impietatis ac nefariæ doctrinæ fraudem, facilius adducerentur: quamobrem Antecessores nostri, & nos multam hactenus diligentiam adhibuimus, vt omnes, ac singuli Christi fideles in fidei Christianę rudimentorum institutione erudirétur. Sed cum parùm hucusq; profecisse tanta in re cognouerimus; negotij, periculiq; magnitudine adducti, hæc præterea decernimus:

Primò omnibus, singulisq; animarum curatoribus, & cęteris confessarijs, siue sęcularibus, siue regularibus, in virtute sanctæ Obedientiæ pręcipimus, vt faciant, antequam confessiones audiant, Orationem Dominicam, Angelicam salutationem, symbolum fidei, & decem præcepta Dei, quę decalogo continentur, ut pœnitentes recitent, ac ipsis audientibus referant: Nisi pœnitentes tales sint, quos confessarius id non ignorare credat. Quarum rerum si quos ignaros, rudesve offenderint; hanc eorum spiritualem socordiam acriter reprehendant; ostendantq;, quàm grauis esse debeat illorum conscientiæ, ignoratio rerum, quæ ad salutem tantoperè necessariæ sunt. Cum autem eos absoluunt, pręter alias pœnitentias, & actiones satisfactorias, id etiã imponant, vt quatuor hęc saltem potissima doctrinæ Christianæ capita in posterum accuratè ediscant; certo illius, pro arbitratu suo, pręfinito congruo tempore; quod tamen ob necessariam aliquam causam semel, aut ad summum iterum prorogari liceat. Eo autem temporis spatio confecto, si eadem adhuc illos ignorare viderint; tunc nè illorum confessionem audiant nisi consilio, & assensu, aut Vicarij Foranei, si diœcesani sunt; aut illorum, quos huic curæ in Ciuitate Episcopus præfecerit, si in ciuitate viuunt. Si qui verò semel ita admissi ad Sacramentum pœnitentię, eos postea in rudi hac, crassaq; ignorantia persistere compertum erit; de ijs ad Episcopum ipsum referatur, antequã amplius admittantur: qui illorum saluti diligentius, & efficacius consulat, vt viderit in Domino expedire.

Quò facilius portò perniciosę huius ignorationis incommodo occurratur, neque aliqua fideles excusatione suam negligentiam prętexant; illud eisdem animarum curatoribus mandamus, vt die festo, uel intra Missarum solennia, vel in vesperis, aut paulò ante, si frequentior tunc fidelium multitudo pręsens in Ecclesia aderit, clara voce, ac disertis, distinctisq; verbis, quę ab omnibus exaudiantur, modò vnum, modò alterum, aliquando plura ex ijs pręcipuis doctrinæ Christianę capitibus, prout opportunius sibi videbitur, recitent; simulq; vniuersos, qui aderunt, hortentur, vt eadem verba, qui-

bus ipsi

bus ipsi praibunt, illi simul referant.

Et uerò, quò populus doctrinæ Christianę pręceptis, atq; institutis in dies instructior fiat; ijdem Parochi illo tempore nunc unam, nunc alteram eorundem quatuor illius doctrinæ capitum partem, studiosè explicent. Qua in re Catechismi Romani, aliorumq; probatorum auctorum, qui in hoc genere piè, diligenterq; versati sunt, doctrinam potissimùm sequantur.

Nec uerò propterea his, quæ nunc decernimus, quicquam detractum, derogatumve sit; quominus tum qui pro capite suo apti sunt maiori eruditioni aut pro ratione status sui explicatius, & plenius uniuersam doctrinam Christianam discere debent, præstent quod debent; tum Parochi, alijq;, ad quos illam docere spectat, cumulatè pręstent quæcunque in hoc genere olim decretum est, ab illis præstari debere; & reliquas præterea omnes sui muneris partes.

Porrò Confessarij grauissimam pœnitentiam imponant; itemq; concionatores, & parochi diuinam ultionem denuntient, & patribus familias, & dominis; qui nulla, aut saltem parua diligentia adhibita, omnem rationem nõ ineunt, vt sui liberi, ac famuli Christianam doctrinam addiscant; neque eis, quos in famulatu habent, tantùm diebus saltem festis vacui temporis concedunt, quo in Ecclesias, aliave loca pia, ubi ea doctrina traditur, ad illam percipiendam conuenire possint.

Quando, & pro quibus per parochos præsertim, reuocandus, & monendus est populus. Cap. LXI.

a Cõcil. Agathẽ. decreto. 31. To. 2. relato in Decre. c. Placuit. 90. dist. inter oẽs fideles pax, & cõcordia esse dẽt, sine qua nemo Deum videbit. Hebr. 12 Concil. Cabilo. 2. Cap. 20. To. 3. c. studendum 90. dist. Cabilonen. Conci. 2. ca. 37. cũ igitur. Tom. 3.

PAROCHI hebdomada Quadragesimæ initium proximè pręcedente, populum curæ suę commissum ad se conuocent: tum hęc cum illo grauiter, soliciteq; agant, prout antiqui, religiosiq; instituti, & consuetudinis in Ecclesia sancta fuit.

Vt canonica auctoritate reconcilient, ª si quos in eo dissidentes scierint; dissensionum semina extirpare studentes.

Concubinarios homines ab illa peccandi libidine, vt maximè possunt, reuocent: proinde sanctiones Episcopales, eo de genere hominum editas, cùm de scripto legant, tum communi sermone planius explicent.

Singulos denique à Christiana viuendi uia aberrantes, ad semitam iustitiæ, & salutis studiosè perducant.

De humilitate, patientia, castitate, benignitate, misericordia, eleemosynis, pœnitentia, cęterisq; Christianę religionis virtutibus, omnes accuratè commonefaciant, ut Cabilonensis Concilij Canone piè, vtiliterq; cautum est.

Quibuscunq; actionibus ad præmittendas orationes populi qualiter instruendi. Cap. LXII.

NON decet Christianum hominem opus aliquod ante suscipere, aggredive, quàm Dei auxilium religiosis precibus imploret. Dixit

enim

enim Dominus, a Sine me nihil potestis facere.

Parochus igitur, cuius est populum ad optima quæq; instituta erudire; cõcionator item, illum, prout vsu venerit, cohortetur, ac moneat, vt neque publicè, neque priuatim quicquam aggrediatur, nisi primò sanctis precibus Deo adhibitis.

Neque cibum sumant, anteaquam stata prece benedicant: post cibum item, Domino gratias precatione agant: Id enim à nobis expectat, qui nos pascit Deus, vt pro præstitis ab eo escis, illi gratias referamus, & saturati donis ipsius, laudes ei dicamus, inquit Sanctissimus Ambrosius.

In die candelarum, cinerum, & palmarum, ac circa agnos Dei Benedictos aduertenda. Cap. LXIII.

Parochus diligenter consideret, quæ piè tradidit Illustrissimus Dominus meus in suo Concilio Quinto Prouinciali, circa ea, quæ Parochi agere debent, & docere in die Candelarum, Cinerum, & Palmarum, ac etiam quæ sint obseruanda, ob maiorem reuerentiam, ad Agnos Dei per Summum Pontificem benedictos.

Sine habitu decenti, ad sacramenta nemo accedere permittatur. Cap. LXIIII.

Vt Sanctissimis Sacramentis debitus religionis cultus, etiam externus ab ijs tribuatur, qui ea suscipiunt; nè Parochus patiatur quemquam ad illa suscipienda accedere, nisi exteriori quoque habitu, vestiumq; modestia debitam illis venerationem, ac reuerentiam præseferat; curetq; diligenter tradita per Dominum meum in suis instructionibus.

Infirmi propriæ parochiæ quomodo visitandi. Cap. LXV.

Qvod Concilio Agathensi cautũ est, id vnusquisq; Parochus præstare curet; vt Missæ sacrificio peracto, si quos in Parochiali vicinia ægrotos habet, frequenter, atq; adeo quotidie, quãtum per aliàs sugturę parochialis occupationes potest, inuisat; atq; eisdem pręstet, quæ sunt solicitudinis, munerisq; Parochialis officia, prout opus esse viderit.

Liber descriptionis obsequiorum circa ægrotos, & dierum mortis ipsorum, qualiter habendus. Cap. LXVI.

Vt Episcopo, eiusq; Vicarijs, aut Visitatoribus aliquando constet diligens Parochorum in salutaribus illis officijs, quæ fidelibus ægrotantibus illi debent, cura; eorum vnusquisq; librum pręcipuum habeat, in quo sigillatim, & præscribat singulis diebus parochiæ suæ incolas, qui mortem obierint, & quæ Sacramenta eorum vnicuiq; ministrarit; & præterea,

a Ioan. 15. nõ enim sumus sufficientes cogitare aliqd ex nobis tãquam ex nobis. 2. Cor. 3. si homo ex se nõ est sufficiens ad cogitãdũ bonũ, qđ est minimũ inter opera, qd ad agendum poterit? omnia hominis bona tã corporalia, q̃ spiritualia, à Deo sunt. Concil. Mileuit. cap. 5. in Tom. 1. vbi declarat istud, Sine me nihil potestis facere. Accedit illud. Quærite primùm regnũ Dei, & iustitiã eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Matt. 6. Ad idem Concil. Arausican. circa tempota Leonis. P. 1. cap. 7. in 1. Tom. Concil. ad ipsum enim prius est confugiendum, qui nostræ curare possit animæ passiones. ait D. Greg. in cap. omnis. de consecr. dist. 1.

quando commendationis animæ officium præstiterit; & quo die hac singula ministrarit.

Qualiter synodus populo denuntiandus, & quomodo propterea præparatus orationes effundat, admonendus. Cap. LXVII.

Synodalis actio, aliquot ante diebus per Parochos populo denuntietur; eorumq; vniuscuiusq; officium sit, parochialis suæ Ecclesiæ homines docere, tum quàm sanctum, salutareq; sit, synodalis diœcesanæ actionis institutum; tum quam ob causam quotannis ea actio suscipiatur.

Quo de genere editas ab Episcopo literas parochus suo quisq; populo, cum in Missæ parochialis sacrificio is frequens adest, accuratè legat; cui muneri adiungat hoc etiam paternæ cohortationis officium: quo non modo illum excitet ad frequentius orationis studium, synodalibus illis diebus adhibendum, sed etiam ad id singulos inflammet; vt die Dominico, statam synodalem diē antecedente, verè pœnitentes, & confessi, Sacram communionem sumant: hoc præcipuè precantes, ut quæ ad eorum salutem pertinent, Dei auxiliante misericordia, per Episcopum in Synodo diligenter, sanctèq; agantur.

Qualiter curent, vt mulieres pomposa, & vana, ac in primis caudatas vestes deponant. Cap. LXVIII.

Parochi singuli, quam maximam possunt, in eo solicitudinem, persuadendiq; studium adhibeant, vt omnem luxum, [a] *cincinnorum ornatum, inaures, (quod signum diaboli Sanctus Augustinus nominat,) fucum, & vestes in primis, quas caudatas dicunt, Parochiæ suæ mulieres omnino deponant.* [b] *Qua in re persuadenda argumentorum vim, rationumq; monimenta sibi comparent, cùm ex S. Ambrosij illarum luxū grauiter exagitantis libris, tùm ex S. Chrysostomi, aliorumq; patrum monimentis, in primisq; ex homelia, quam eo de genere grauissimam vir doctissimus, idemq; religiosissimus, Iacobus Vitriacus. S. R. E. Cardinalis olim habuit.*

Hoc autem omne vsque adeo ab Ecclesia uetitum esse, ille ipse affirmat; [c] *Ut si caudatæ ad Ecclesiam accederent, sacra communione interdicerentur.*

a In mulieres vanas vehementius inuehitur. P. Trag. sup Eu. 1. Dom. Aduen. dub. 21. & 2 ibi 1. Tom.

b Dissolutio vestium reprobatur, in Concil. Gangre. relat. in c. Parsimonia. 41. dist. ibi, dissolutos autem, & fractos vestibus, & incessu, non recipimus.

Proximior parochus Sacerdotis ægrotantis qualiter curam gerat, & de hoc superiores admoneat. Cap. LXIX.

De cura Parocho ægrotanti præstanda in ijs, [d] *quæ ad salutem animæ pertinent, iam supra constitutum est: & quoniam charitatis officium est, rationem etiam haberi curationis corporis; hoc decreto itidem sta-*

c Philosoph. in 7. Ethi. ait, ad molitiem pertinet, quod aliquis vestimentum trahat per terram. Ad hoc, etiam vid. P. Ant. de Gislan. supra Euang. 2. Dom. Aduen. dub. 21. & 29.

d Supra de sepulturis. c. 13.

dem sta-

dem statuimus, ut, cum parochi aliuius Sacerdos in febrim, morbumve inciderit; si præsertim suorum neminem habet, cuius opera, adiumentove subleuetur; propinquior parochus nullum à se officium desiderari patiatur, quod ad eius ualetudinem rectè curandam necessarium fuerit. Atque in primis Vicarium Foraneum, si parochus ægrotus in diœcesi est; si in vrbe, Episcopum, de eius ægrotatione certiorem faciat.

DE DECIMIS, ET OBLATIONIBVS. Tit. XVIII.

Pro decimis soluendis, & iuribus Ecclesiarum non occupandis, qualiter populus sit monendus. Cap. I.

E per inscitiam, aut obliuionem id peccatum committatur, ut decimę ijs, quibus legitimè debentur, uelomnino non soluantur, vel ex parte tantùm; ideo mandamus, & Parochis, vt inter missam, & prędicatoribus in concione, primo quoque Dominico die Aduentus, & Quadragesimæ doceant populum, quid de solutione decimarum Sacrum Tridentinum concilium statuerit: vehementerq́; hortentur, ac moneant, vt debitas decimas integrè persoluant; nè propositas ab eadem Tridentina Synodo excommunicationis pœnas subire cogantur. Sess. 25. c. 12. de refor.

Quibus etiam diebus, eiusdem Tridentini Concilij decretum, contra occupantes quouis modo fructus, bona, & iura Ecclesiarum, & aliorum piorum locorum, communi lingua populo recitent. Sess. 22. c. 11. de refor. incip. Si quem.

Pro eleemosynis colligendis quædam instrumenta musica, & puellæ prohibentur. Cap. II.

Illud interdicat Episcopus, vt omnino nè in illis eleemosynarum oblationibus, quæ cuiusuis Ecclesiæ fiunt, nisi musica instrumenta honestè, & organo in Ecclesia adhibeantur; neve alia fiant, uel gerantur, quæ Domo Dei indigna sint. Nè item puellæ eleemosynas ecclesiarum, aut Ecclesiasticorum hominum nomine quæritent; id quod non sine earum pudicitiæ discrimine, quibusdam in locis introductum erat.

Pro colligendis oblationibus consuetis quid obseruandum. Cap. III.

Cvm pro cuiusq; Ecclesiæ consuetudine populus ad oblationes inuitatur; id grauiter, & modestè faciendum est.

Nec eo vasis, aut sacculi genere pecuniam accipiant, vt quicquid quisque dederit, cerni possit; vt fideles pietate adducti, non pudore quodammodo coacti, eleemosynam offerant.

Quæ cum ad subsidium Sacerdotum, vel aliorum pauperum, vel ecclesiarum reparationem, & ornatum sit instituta, eam populus liberaliter præbere debet.

Decimarum Ecclesiasticarum inuestituræ qualiter recognoscendæ. Cap. IIII.

Decimarum Ecclesiasticarum inuestituras, quæ laicis hominibus in perpetuum factæ sunt, Vicarius Episcopi pro officij sui munere, diligenter, accurateq; recognoscat. Quòd si eas legitima auctoritate minus confirmatas esse compererit; vel si non renouauerint inuestituram, quando tenentur; irritas illas, ac planè nullas declaret, & decernat.

Vbi decimæ solui consueuerant, aliqui renitentes quomodo conueniendi. Cap. V.

Si, quibus in locis generatim ab omnibus fructuum, qui ex prædijs colliguntur, decimæ parochiali Ecclesiæ soluuntur; in ijs quispiam fortè est, qui illas exsoluere recuset, quoniam sibi persuadet, alicuius priuilegij, aut causæ prætextu immunem se esse; huic Episcopus certum breue tēpus præscribat; quo præscripto tempore is, aut priuilegium exhibeat, aut causam afferat immunitatis suæ. Quòd si ille quicquam, quod leue sit, ad illius immunitatis ius tuendum, [a] vel nihil planè attulerit, id Episcopus curet diligentissimè, vt is illas quamprimùm præstet; cum in decimis totaliter præscriptioni non sit locus.

Fructus decimis obnoxij, è prædio quomodo exportandi. Cap. VI.

Ne cuipiam bona, decimarum iure Ecclesiæ obstricta, è solo asportare liceat, [b] nisi ad asportationem, aut ad descriptionem vocato Ecclesiæ Rectore, aut eo, cui illæ soluuntur. Itaq; qui decimas debet, ea bona domum suam, aliove asportaturus, id biduo ante eidem Rectori, uel cui debentur, significet, vel literis, vel certo nuncio; vt præsens illis, vel asportandis, vel describendis adesse, si velit, vtiq; possit. Quòd si ille tunc aberit, id vni de eius familia nuntiandum curet; aut illius Ecclesiæ, domusve Parochialis valuis scriptum affigi iubeat, quo asportatio ea denuntietur. Quòd si diutiùs illa bona in solo essent, & eis detrimentum, damnumve immineret; tum vel absente eo, cui debentur, asportari liceat. Non tamen intendimus per hoc decretum consuetudini, vel alicuius priuilegio derogare.

a An cõsuetudo nõ soluēdi decimas ab earũ obsignatione sęculares eximere possit, & an immunitas ab eis, pręscriptiõe acquiratur late explicat. post alios, eruditiss. & acutiss. D. Didac. Couarru. Var. resolu. lib. 1. c. 17. nu. 8. & seq. vers. Sexto, ab eadem. & vers. Octauo eodem iure.

b Hæc est communis Doctorum sententia in cap. ex parte. 2. de decim. cuius meminit Couarru. vbi supr. vers. Quartum est aduertendum.

Nè rece-

Nè receptorium eleemosynarum sine Episcopi licentia, & ipsa obtenta, qualiter habeatur. Cap. VII.

NE in Ecclesia, aut præ foribus eius, neve in oratorijs, aliove sacro loco, colligendæ eleemosynæ causa, nè ipsius quidem Ecclesiæ, aut eius fabricę, rectorisve nomine, capsula, vasculum, mensa, aliudve eius generis, etiam extraordinariè collocetur, aut iam collocatum in posterum permittatur; nisi Episcopi concessu, literis exarato; tuncq́ ei capsulæ, vel rei aliæ ad id paratæ, duæ claues apponantur, diuerso fabrili opere fabricatæ; quarum altera teneatur ab eo, quem Episcopus nominarit, altera ab ijs, quorum nomine eleemosyna colligetur.

Si contra fiet, pœna sit arbitratu Episcopi; tum eleemosyna collecta locis pijs addicatur, illius item arbitrio.

Intra cancellos grana pro eleeemosynis non sunt recondenda. Cap. VIII.

SI quę capsæ, Episcopi concessu, in Ecclesia constituentur, aut collocabuntur, in quas à fidelibus, (vt plerisq́ in locis pietatis studio fit) vel frumentum, uel legumina, uel alia quæuis eleemosynæ nomine, conijciatur; eæ nè intra cappellæ, altarisve, quo fidelium eiusmodi res offerentium, concursus fit, cancellos, aut clathra ferrea ita ponantur, vt ipsis fidelibus eleemosynas collaturis necesse sit cancellos ingredi.

Sacræ communionis administratione, nè eleemosyna quæritetur. Cap. IX.

NE occasione sacræ communionis, etiam in Pascha ministratę, vel ministrandæ, eleemosyna peluicula, aut vasculo exposito, vllove alio modo directè, aut indirectè, quæritetur.

Oblationum vsus, & ordo, vt retineatur, vel restituatur, quid agendum. Cap. X.

OBlationum institutum iampridem ab Apostolicis vsque temporibus, Apostolico etiam Canone sancitum, sanctissimorumq́ Pontificum Melchiadis, Fabiani, & Gregorij constitutionibus, a & Conciliorum prętereà decretis, communitum; quò grauius his temporibus à fidei, doctrinæq́ Catholicę hostibus exagitatur, & languescēte pietatis studio, b quò magis à fidelibus negligitur, hoc diligentius seruari, atque ad executionis vsum, ubi intermissum est, reuocari conuenit; cum pręsertim, & ad diuinum cultum illud pertineat, & populis salutare sit, ad expiandaq́ peccata utile. Quare Episcopus in sua diœcesi, & suis, & concionatorum sermonibus, & omni alio persuadendi, cohortandiq́ officio, omniq́ iuris ratione, illud, vbi est, retineri, ac vbi negligitur, restitui, studiosè ad sacrorum

a D. Gregor. 7. in c. oīs, de cōsecrat. dist. 1.

b Oblatio ī quo differat a decima tradit. Siluest. in Sūm. ver. Decima in prin vbi plenè de oblationib[9] disserit.

Canonum prescriptum ita curet; vt in solennitatibus, scilicet, Domini, diebusq́, Dominicis, ac festis, item quos coli, aut pracepti, aut consuetudinis est, omnis Christianus aliquid, [a] *prout pro sua quisque pietate, deuotioneq́, ma luerit,* [b] *Deo offerre procuret: idq́, in Ecclesia, vel Cathedrali, cum ad missæ sacrificium, quod solenniter celebratur; vel in parochiali, cum à Parocho, conuenerit.*

Quo in officio seruetur, vt (quod antiquę ecclesiasticæ consuetudinis est) primò mares, deinde fœminę, offerant.

Non longè ab altari oblationes accipiendæ. Cap. XI.

SAcerdoti missam celebranti, oblationis accipiendæ causa, ab altari paulum se remouere liceat; at inde longè discedere, ac per Ecclesiam vagari, eamq́, quasi circuire, nullo modo liceat.

Oblatio qua charitate, & quæ pro offerentibus commemoratio fiat. Cap. XII.

QVO gratius autem Deo sit, [c] *quod offerunt; ad id præstandum accedant fideles intima animi pietate, spirituali hilaritate, sanctæ charitate, omniq́, Christianæ deuotionis testificatione.*

Offerentium autem, prout sanctæ institutionis est, commemoratio in Missæ sacrificio fiat.

Oblationes à quibus non accipiendæ. Cap. XIII.

AB ijs verò oblationes nè accipiantur, [d] *ut antiquo etiam Canone vetitum est, qui, scilicet, inter se iniquo animo diffidentes, inimicitias exercent; qui usurarij, meretrices, sacrilegi, raptores, quiue alio nomine publicè, notorieq́, criminosi sunt.*

Oblatio vbi offertur, quibus applicetur. Cap. XIIII.

QVicquid porrò oblatum erit, præter illorum dierum oblationes, oblationumve partes, quæ ad Episcopos ipsos iure spectant, quæve ad Sacerdotes, vel ad Ecclesias, uel ad Ecclesiarum fabricas, vel ad scholas, uel ad eiusmodi pia Collegia, Episcopali, aut alia legitima auctoritate, concessuve, propriè, ac expreßè iam pertinent, aut in posterum quouis modo, aut iure spectabunt; id omne, si in Ecclesia Cathedrali oblatio fit, in illius ecclesiæ, alteriusve pij loci, aut operis vsum, ut Episcopus iusserit, conuertatur: si verò in parochiali, aliave ecclesia offertur, quicquid datum, oblatumve erit, Parochi sit, in cuius Parochiali, aut in alia Ecclesia, intra Parochiæ fines sita, oblatio fiet.

a Silu. vbi sup. nu.4.

b Quando autē sit peccatū, si oblatio nō fiat, vid. Nauar. in Man. c. 23. n.19. vers. Decimotertio.

c Eleemosyna cordis multò maior est, q̄ eleemosyna corporis, caritatis eleemosyna sine terrena substātia sufficit: illa verò quę corporaliter datur, si sine benigno corde tribuitur, oīno nō sufficit. verba sunt D. Aug. in ca. Duæ sūt. dist. 45. vbi gl. i ver. Benigno declarat, qū in eleemosyna dāda venialiter peccari potest.

d c. Oblationes. 90. dist. vbi glo. in ver. Donat. alios refert, à quibus oblationes non sunt recipiendæ, de quibus latius Siluest. in Summ. ver. Decima. nu.8. §.6. c. Inolans. 14. q. 5. & per totam illam q. habetur de male acquisitis eleemosynam non esse erogandam, de quo etiam infra ad c. vlt. huius tit.

Quibus,

Quibus, inter missæ sacrum, oblationes colligere interdicitur.
Cap. X V.

CApellanis verò, alijsq́; Sacerdotibus, & alijs item, præter Cathedralem, Ecclesiis, earumq́; fabricis, ac scholis, pijsq́; eiusmodi collegijs, atque alijs quibusuis, ius Parochiale non habentibus, oblationes deinceps, inter missæ sacrum, accipere, aut exigere omnino interdictum sit; nisi quibus hæc facultas ab Episcopo, aut aliàs legitimè data erit.

Quæ pactiones pro oblationibus sint illicitæ. Cap. X V I.

SI cum Parocho de oblationibus diuidendis quisquam pactiones fecerit, Vt sibi, alij ve Sacerdoti liceat, oblationes recipere, contra quàm præscriptum est; hæc pactio irrita sit, ac planè nulla: neque propterea aliter, quã supra præscriptum est, oblationes alijs exigere, accipereve liceat: Tum propterea Parochus ipse, & alius Ecclesiæ Rector, et Sacerdos item, aliusve, qui pactum inierit, quive pactioni consenserit, grauiter puniatur.

Quando in Missa oblationes fiant. Cap. X V I I.

QVæcunque deinceps oblationes, siue pecunia, siue cereis, siue alio eleemosynæ genere in Missæ sacrificio à populo fient; eæ, & fiant, & à sacerdote accipiantur, dum canitur antiphona, quæ Offertorium appellatur. Quòd si Missa non conuentualis, ne semper tamen, tum etiam fiat, accipiaturve proximè, antequam hostiæ, & calicis oblatio fiat.

Qualiter offerentibus benedicto sit impendenda.
Cap. X V I I I.

SI quid verò aliquando non intra Missarum solennia, sed alio tempore offerri contigerit; curet Episcopus restitui sanctum vsum, & oblationi illi, & offerentibus benedicendi stata prece, atque oratione in libro sacerdotali, aut rituali præscripta. Qui uerò oblaturi sunt, Missæ sacrificio, in quo oblatio fit, & ab initio piè, deuoteq́; intersint; nec uerò inde abeant, nisi ubi peracto sacrificio, benedictionem sacerdotalem demum acceperint, quæ in fine Missæ de more fit.

Qualiter oblationes fiant populus instituendus. Cap. X I X.

VIdeat Episcopus, vt eleemosynarum, & alius cuiusuis generis pijs oblationibus, quæcunque à populis fiunt, certam rationem præscribat; quæ & mane potius, quàm à prandio fiant; & illæ non popularibus spectaculis, non comessationibus, aut tumultibus, non clamoribus, aut profanis actionibus, quæve ullam offensionis speciem præbeant; sed precibus, litanijs, hymnis, atque ijs pietatis officijs præstentur, quæ decent, eiusmodi religiosas actiones, officiave, & quæ respondent ueteri sanctitati, ac disciplinæ huius instituti.

Imagines ceręæ, & aliæ oblationes quando distrahi nequeant. Cap. XX.

NE imagines cereæ voti causa, Ecclesijs, pijsq́, locis oblatæ, venditari vllo modo possint; nec nè confractæ quidem, etiam vetustatè temporis, nisi concessu Episcopi, in usum Ecclesiæ conuertendæ.

Nec verò ullas eiusmodi, uel alterius generis oblationes, uel eleemosynas, antequam illæ percepte sint, uendi, locari, aut contractus ullos, pactionesve etiam secretas eius generis iniri cuiquam, etiam parocho, vllo pacto, modove liceat, pœna graui proposita, Episcopi arbitrio irroganda.

Nemo velata facie, sine licentia eleemosynam quæritet. Cap. X X I.

NEmo operta, obuolutaq́, pre pudore facie eleemosynam sine Episcopi, aut si in diœcesi, saltem Vicarij foranei, concessu, eoq́, scriptis exarato, quæritet. Nec verò eam facultatem cuiquam Episcopus, Vicariusve det; nisi illius, & egestatem, & morum, uitaq́, rationem ante planè notam, exploratamq́, habuerit.

Pro verecundis pauperibus quando, & qualiter eleemosyna sit perquirenda. Cap. XXII.

PRimo quoque dominico mensis, a aliove die, quem Episcopus statuerit, b in omni ecclesia parochiali, etiam si regularis sit, c vt egentiũ, qui præsertim pre pudore ostiatim mendicare, eleemosynamve quæritare non audent, necessitati, pia fidelium liberalitate succurratur à locupletibus parochiæ incolis, ceterisq́, ut antiquæ consuetudinis est; aliquid per eos colligatur, quos huic curæ episcopus preposuerit.

Dominica uerò proximè præcedẽte, quo fideles, & in dando effusiores sint, & paratiores ad parochialem ecclesiam cum uoluntarijs oblationibus veniant; eleemosynarum collecta intra missarum solennia indicatur uerborum formula, quæ in Concilio Quarto Prouinciali habetur.

a Ignem ardentem exinguit aqua, & eleemosyna tollit peccatis, Eccles. c. 3. in fine. Non tamen qs peccare debet, vt eleemosynam faciat, sed ideo eleemosynam præbere debet, quia peccauit, ita piè atque viliter admonet, Concil. Cabilon. 2. Can. 36. Incip. sed nec. in 3. Tom. D. Gregor. in capitulo non est prima quæstio. 1. Non obstat, quod legitur Lucæ decimosexto, facite vobis amicos de Mammona iniquitatis, quia respondet gloss. in dict. capit. Non est. in ver. facere, viden. & capit. Qui habetis, 14. quæstio. 5.

b Eleemosynarum tria sunt genera, cap. Tria, & seq. dist. 45.

c Eleemosyna quando sit de præcepto, vid. Felin. in cap. 1. nume. 18. & seq. in Addit. ad prinс. Abb. in decreto post tract. immediate, de lit. Apost. & nouissimi Nauarr. in Man. cap. 24. nume. 5. & seq. præsertim num. 9. vers. circa prædicta.

DE REGVLARIBVS. Tit. XIX.

Qualiter ad interpretandam ſacram Scripturam monachi ſint cogendi. Cap. I.

VOD Sacroſancti Tridentini Concilij decreto de interpretatione ſacræ Scripturę, in Monachorum monaſterijs inſtituẽda ſancitum eſt; id Epiſcopus omnino efficiat, vt, quibus in monaſterijs commodè præſtari poteſt, ea inſtituatur; vel ſi intermiſſa eſt, reſtituatur.

Qua in re præſtanda Abbates, atque alij, quocunque nomine vocati, qui monaſterio pręſunt, opportunis iuris remedijs compellantur.

Seſſ. 5. c. 1. verſ. In Monacorum. de reſor.

Dies feſti, quorum etiam tabellam habeant, per regulares colendi. Cap. II.

QVos dies feſtos Epiſcopus in vrbe, diœceſiq; ſua coli, ſanctificariq; edixerit, ac pręceperit; ij ab a vniuerſis cuiuſcumq; ordinis regularibus, quauis ratione exemptis, colantur, ſanctificentur, atq; obſeruentur. Dierum autem feſtorum, quos in ea vrbe, aut diœceſi coli conſuetudinis eſt, ille tabellam conficiendam curet, quam certo Sacriſtiæ loco affixam ijdem etiam regulares habeant.

a Cōcil. Trid. ſeſ. 25. c. 12. meminit Nauarr. in Man. c. 13. n. 5. facit ca. de ijs. diſt. 12 Monẽdꝰ eſt populus, vt eas feſtiuitates quas Epiſcopus pręceperit, colat; neq; inani ſuperſtitione illas celebrare præſumat, quæ nequaquã ſunt obſeruãdæ, vt cauetur in Cōc. Ticinẽ. ſub Benedicto III. Tom. 3.

Ieiunia etiam à regularibus obſeruanda. Cap. III.

IEiunia præterea, quę certis præcipuis locis, vbi monaſteria illi habent, à reliquo clero, populoq; vniuerſo obſeruari moris, conſuetudiniſve eſt; curet Epiſcopus, vt ipſi itidem, ſicut cęteri omnes, ritè, rectèq; colant, celebrent, atque obſeruent.

Regulares curam animarum agentes ſynodo, & alijs prout cæteri parochi ſæculares, interſint, & eadem præſtent. Cap. IIII.

REgulares quicunq; ſint, qui in quauis Eccleſia parochiali, etiam quæ in ſuo monaſterio exiſtit, quæve eidem adiuncta eſt, curam animarum gerunt, ſynodo diœceſanæ interſint; & ad ſtatas illas congregationes, lectioneſve, quibus parochos intereſſe iuſſum eſt, conueniant; menſtruos item illos parochorum conuentus, quos in diœceſi haberi decreto cauimus, tum ipſi adeant; tum in Eccleſijs, vbi animarum curam gerunt, monaſterij ſumptu habitent; & omnia denique munera, onerave parochialia, quæ cæteris parochis impoſita ſunt, præſtent omnino.

Vid. infr. ð capell. Monac. c. 1. Cōc. Trid. ſeſ. 24. ca. de reſor. 2. verſ. Synodi quoque.

Olea sacra regulares ab ecclesia cathedrali sumant.
Cap. V.

Monachi, regularesq; cuiusuis ordinis, etiam exempti, non aliunde, sed ab Ecclesia Cathedrali intra cuius diœcesis fines habitant, olea sacra sumant. Si secus fecerint, arbitrio Episcopi, in cuius diœcesi manent, puniantur.

In locis quoquomodo regularibus subditis, quiuis, nisi ab Episcopo approbatus, confessiones audiat. Cap. VI.

NE in Monasterijs quidem, & locis, vbi regulares spiritualem, temporalemq; iurisdictionem habent, quisquam sacerdos, etiam regularis, & exemptus, confessiones audiat; nisi primùm ab Episcopo, intra cuius diœcesis fines ea monasteria, locave sunt, ad id probatus fuerit.

DE RELIGIOSIS DOMIBVS, ET EArum administratione. Tit. XX.

VT pia loca omnia fideliter, diligenterq; administrentur; quæ sacrum Tridentinum Concilium Episcoporum curæ, ac studio maximè cõmendauit; hæc mandamus, quæ ab omnibus seruanda erunt.

A præfectis hospitalium quæ præstanda; negligentesque ab Episcopo qualiter compellantur.
Cap. I.

QVi hospitalia, seu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, pauperumve vsum præcipuè instituta, in commendam, administrationem, aut quemcunque titulum, aut Ecclesijs suis vnita obtinent; domos, & ædificia horum locorum ruinosa, vel disiecta sarciant, & restituant.

Quæ ab alijs occupata, aut amissa, iniusteve alienata sunt, recuperent.

Impositum illis onus, & officium omnino obeant.

Concil. Triden. sess. 7. c. vltim. Clem. cõtingit de relig. dom. Conc. Trid. sess. 25. c. 8. de refor.

Hospitalitatemq; ex fructibus, illi muneri attributis, re ipsa exerceant.

Cæteraq; omnia præstent, quæ à Vienensi, & Tridentino Concilio præscribuntur.

Quod officium, si moniti ab ordinario non fecerint; vel per ecclesiasticas censuras, & alia iuris remedia, ad sui muneris functionem compellantur, vel eiusdem Tridentini Concilij præscripto eos Episcopus ab illa administratione, curave in perpetuum amoueat.

Quibus nullo modo condonet, aut remittat eos fructus, quos, contra hospitalium institutionem perceptos, in foro conscientiæ restituere tenentur.

Debitores hospitalium aliquo officio pro eis nè fungantur. Cap. II.

QVI *pecuniam Ecclesijs, Confraternitatibus, aut quibuscunque pijs locis debent; illorum procuratores, syndici, ministrive esse, aut vllam denique eis officij, aut negotij partem administrare non possint.*

Iuramentum ab administratoribus piorum locorum prius, & postmodum quæ alia præstanda; & vt præstentur seruanda. Cap. III.

A*Dministratores Ecclesiastici, vel laici, piorum locorum, siue Hospitalia, Montes pietatis, Confraternitates, Misericordiæ, Charitates, Consortia, Disciplinæ siue alio quocunque nomine nuncupata sint; qui deinceps deligentur, antequam ad administrationem accedant, iurent se fideliter, & accuratè munus suum exequuturos.*

Fructus, qui pauperibus addicti fuerint, veris pauperibus tantùm distribuant; quemadmodum cuiusq; inopia, & eius voluntas, à quo bona illa profecta sunt, postularit.

Qua in re, nè vlla fraus fieri possit; ineatur aliqua ratio, qua constare possit Episcopo, in quas personas fructus illi erogati fuerint.

Quos autem compererit Episcopus, vel iniq; distribuendo, vel in suum cōmodum uertendo, uel inutilibus, & superuacaneis sumptibus faciendis, malè in administratione uersari; eos, pro modo culpæ, puniat; & ad restitutionem legitimè compellat; & ab officio etiam, si ei videbitur, amoueat.

Quòd si contra, quàm à Tridentino Concilio decretum est, nè rationem administrationis reddant, tribunal Episcopi declinare voluerint, Ecclesiasticis pœnis ab eodem coerceantur.

Ijs, qui bona piorum locorum administrant; ea si immobilia sint, uel pretiosa mobilia, uendere, permutare, in emphyteusim dare, aut quouis modo alienare, nisi ijs seruatis, quæ à sacris canonibus requiruntur, & absq; consensu, atque auctoritate Episcopi, nullo modo liceat. Qui contra fecerint, Episcopi arbitrio puniantur; & quod actum est, irritum, ac nullum sit.

Piorum locorum bona, administratorum arbitrio, ne locentur; sed publicè locanda proponantur, facta omnibus conducendi potestate.

Quos pijs locis aliquid debere constiterit; ijs eorum bona dari ne liceat.

Qui piorum locorum bona conducere voluerit, det idoneum fideiussorem, cum quo iure agi possit æquè, atque cum ipso principali conductore: Aliter facta locatio, & conductio, irrita, ac nulla sit.

Vt autem hęc, cæteraq́, omnia, quæ Tridentina synodus de Hospitalibus, & alijs pijs locis statuit, facilius prę stari possint; pręcipimus parochis, vt diligenter singula, quę in parochijs suis sint Hospitalia, & pia loca, eaq́, præsertim, in quibus re ipsa hospitalitas, cæterave administratorum munera nō exerceantur; ad Episcopum quamprimum deferant; cuius arbitrio, parochi huius officij prætermissi pœnas dabunt.

Rogamus autem magistratus omnes, nè Episcopum suo officio fungentem, & contra contumaces iure agentem impediant; sed ea, qua decet, pietate, cum omni ope, & auxilio iuuent.

Vt eleemosynæ pro pijs locis quæri possint, quæ requirantur. Cap. IIII.

IN *petendis eleemosynis, Hospitalium, & aliorum locorum piorum nomine, hæc pręcipuè seruari iubemus:*

Vt in illis Hospitalibus, & pijs locis re ipsa, qua debetur, hospitalitas, & pia opera exerceantur.

Vt ea loca sint in hac diœcesi, in qua eleemosyna petenda sit; neque ea ad vtilitatem eiusmodi locorum alienæ dięcesis conuertatur.

Vt qui petet, sit eiusdem diœcesis.

Sit bonæ existimationis.

Non fuerit ex numero quæstorum, quos damnauit Sancta Tridentina synodus.

Illud officium gratis, vel constituta certa mercede pręstet; nec vllo modo particeps sit eleemosynarum.

Ab Episcopo, vel eius Vicario scriptam licentiam, quotannis renouandam, impetrarit.

Qui contra, quàm hoc decreto sancitum est, petierit; grauiter puniatur ab Ordinario.

Cui etiam curæ erit, vt, quæ eleemosynæ collectæ fuerint, verè in pium tantummodo eorum locorum vsum, quorum nomine petitæ fuerint, conferantur.

Quibus hospitalium aditus occludatur. Cap. V.

IN *Hospitalibus, pijsq́, diuersorijs, vbi hospitalitas exercetur, mares cū fœminis, etiam specie matrimonij, nisi id certissimè constet, versari nè liceat; neve ea loca, quę bonorum subsidio sunt addicta, circulatoribus, aleatoribus, nebulonibus, & istiusmodi nequissimis hominibus pateant.*

Mendici, morbum simulantes moneantur, vt se in aliqua arte potius exercentes, inde sibi honestum vitæ subsidium comparent, quàm ignauiæ, ac desidiæ dediti, ostiatim in triuijs, & in templis miserrimè mendicent.

Si id recusauerint, curent Episcopi, vt eijciantur; neque illis deinceps hospitalium pręterea aditus pateat.

Com-

Commessationes confratrum in Ecclesijs tollendæ: & panis distributio in illa Sancti Gaudentij qualiter fienda.

Cap. V I.

CVret Episcopus, ut, retento piæ eleemosynæ instituto, tollantur publicæ illæ commeßationes, cęteraq; huius generis, quę à sodalitatibus, quas confratrias, uel confraternitates uocant, pręsertim intra ambitum Ecclesiarum, die Pentecostes, & die Cœnæ Domini, ac certis alijs solennibus festis diebus, pietatis speciei fieri solent, non sine bonorum offensione; proposita pœna suo arbitratu: Et præterea tollatur modus distribuendi panem in Ecclesia Sancti Gaudentij; sed alio commodiori, & decentiori modo ille panis pauperibus detur.

Fabricæ Ecclesiastici redditus, vt ritè expendantur, qualiter curandum. Cap. V I I.

PRohibeat Episcopus, nè bona census, prouentus, aliaq; eius generis, quę ad Ecclesiarum fabricas, quauis ratione pertinent; ab earum Præfectis, aut ministris ad alios usus auertantur, quàm institutum est, aut certè debent. Idē pręterea ex Tridentini Concilij pręscripto fabricarum redditus in usus Ecclesiæ necessarios, atque utiles, ut expedire magis uisum fuerit, erogari curet. Seſſ. 24 c. 3. de refor. in fi.

Ecclesiæ, seu hospitalis bona proprius minister conducens, qualiter priuandus, & plectendus.

Cap. V I I I.

QVi bona Ecclesiæ, hospitalium, aliorumve piorum locorum, siue solus, siue unà cum alijs administrat; si uel ipse, uel per interpositam personam ea emerit, aut emphyteusis, locationisve nomine conduxerit; ab eo administrationis munere statim amoueatur; nec dignus in posterum censeatur, cui talium rerum procuratio, administratiove demandetur; cum eoq; præterea, ex iuris præscripto agatur.

Qualiter à piorum locorum administratoribus aliter plectendis, pecuniæ mutuo non dandæ, nec accipiendæ.

Cap. I X.

EPiscopus id sedulò prohibeat, ut, quę fabricę, Hospitalia, sodalitates, & quæ alia cuiusuis generis pia loca instituta non sunt, ad pecuniam mutuo dandam; eorum administratores ne ulla causę specie, cuiquam homini, nec etiam uniuersitati loci, aut uicinijs dent mutuo.

Quòd si ipsi administratores mutuo uel dederint, uel, quod grauius est, ab ijs locis sumpserint; ab earum administratione statim amoti sint; indigniq; censeantur, qui per sex annos illorum, aliorumve piorum locorum administrationem gerant: Tum etiam illorum præfectus, quouis nomine vocetur, qui huic rei consenserit, excommunicationis pœnam subeat.

Sodalitates disciplinatorum ab Episcopo qualiter visitandæ. Cap. X.

Sodalitates quascunque, seu Confratrias, quę disciplinatorum nomine vocantur, Episcopus, [a] *vt Tridentino Concilio iussum est, visitet; librosq́ue, vel constitutionum, vel meditationum, orationumve si qui in eisdem extant, studiosè recognoscat; nè quid falsum, commentitiumve, aut apocryphum in illis sit: & si quæ inuenerit, quæ emendationem desiderent, illa vel omnino tollere, vel emendare curet.*

Confratriæ disciplinatorum ad quam regulam redigendæ, & contumaces qualiter puniendi. Cap. X I.

Easdem item confratrias in eam pristinam disciplinatorum regulam redigere curet, quæ iussu Metropolitani recognita, & emendata, & huius temporis rationi accommodata, ad communem earum sodalitatum vsum editum est Mediolani.

Si quæ verò hoc decreto pręcepta illi vel contempserint, vel neglexerint, aliaq́ue non obierint, quæ ad eorum sodalitatis officium pertinent; pro rei grauitate seuerius ab Episcopo corripiantur: sin autem emendari nulla alia ratione poterunt, eorum sodalitates extinguantur eiusdem Episcopi iudicio.

In hospitalibus doctrina Christiana qualiter instituenda. Cap. X I I.

Parochus eam ineat rationem, vt & in hospitalibus, & in alijs pijs locis, vbi plures, vel mares, vel fœminæ curantur, aut aluntur, hoc tradendæ doctrinæ Christianę institutum introducatur; quo illi pascantur hoc præterea spirituali cibo.

Qualiter correctionis fraternæ sodalitas erigenda; & eidem regulæ præscribendæ. Cap. X I I I.

Multa mala existunt ex prætermisso, [b] *& valde his temporibus neglecto,* [c] *fraternæ correctionis officio debito, ac necessario: quamobrem curet Episcopus, in sua non solùm vrbe, sed in diœcesi etiam, aliquam hominum, qui moribus, vitęq́ue innocentia grauiores sint, sodalitatem constituere; quæ in hoc fraternæ correctionis officium Christiana charitate incumbat: aut hoc ipsum officij munus alteri sodalitati adscribi studeat, quæ id rectè præstare possit.*

Cui sodalitati certas fraternè corrigendi regulas præscribat, studio, et opera probatorum Theologorum.

a Sess. 22. ca. de refor. 8.

b Tria ex parte corripiētis, esse requisita, ex sētētia omniū Theologorū scribit, doctissimus Alphons. à Castro. i tract. de iusta hæ[...]t. pun. [...] 2. c. 25. [...]ine. co[...]m. 369. [...] correctio[...] fraterna, sit obligato[...], nēpe cognitio peccati, species emēdę, & [...]pis opportunitas. de qua re vid. præter Theolo. sup. Matt. 18. & Lucæ 17. D. Anto. i sum. par. 2. tit. 9. c. 6. vbi eruditissimè agit, de omissione fraternæ correct.

c Correctio fraterna est opus misericordiæ, & pietatis spiritualis, & magis meritoria quàm misericordia corporalis, quocirca Gen. 21. legitur, quod Abraham postquam iurauit Abimelech se cum eo facturum misericordiam, statim eum corripuit. Ad hoc tenentur Prælati ex officio, alij verò ex charitate. Episcopos autem admonens. Concil. Trident. Sess. 13. c. 1. de refor. sic ait, vt se pastores, non percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi subditis oportere, vt non in eis dominentur, sed illos tanquam filios, & fratres diligant, & paucis interiectis, inquit, illos obsecrent, increpent, in omni bonitate, & patientia, cum sæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quàm auctoritas, plus exortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm potestas, facit. c. 2. 10. q. 3. in fine.

Disci-

Disciplinatorum, & pœnitentium sodalitates quomodo instituendæ & commemoratione suarum indulgentiarum annua communione, processione, & alijs fouendæ. Cap. X I I I I.

QVo maior in dies ad Christianę pietatis studium progressus sit fidelium; id curet Episcopus, vt cum disciplinatorum, pœnitentiumve sodalitates, aliasve huiusmodi frequentes instituat; tum institutas omni pastorali studio adiuuet & ad conseruandas illas disciplinæ, ac pœnitentię rationes, & ad alias excitandas spiritualium virtutum progressiones. Id quò facilius fiat, ardentioriq; studio, quotannis aliquando, prout è re esse uiderit, literas promulgari iubeat; [a] quibus Greg. X I I I. præclarum spiritualis Indulgentiæ donum liberaliter in domino illis concessit, qui ijs sodalitatibus adscripti, sibi flagella, disciplinamq; certis statutis diebus adhibuerint. [a] Subdat. 12. Decēbr. 1572. eiusdem Pontific. anno 1.

Præscribat item diem certum, quo in singulos annos illarum sodalitatum homines, qui in Vrbe sunt, vno loco omnes, qui in diœcesi, omnes itē suo quiq; in oppido, loco ve in vnum conuenientes; primùm contriti, et confessi Sacram Eucharistiam sūmant; tum solennem processionem agant, perpetua, grataq; memoria prosequentes concessi sibi spiritualis doni gratiam.

Hospitalia, aliaque pia loca, & sodalitates, qualiter ab Episcopo visitanda. Cap. X V.

HOspitalia item, aliaq; pia singula loca, & sodalitia, pro auctoritate facultateve, & Canonum iure, [b] & decretis Tridentinis sibi data, in singulos annos Episcopus visitet: Et quæ laicalia etiam, et merè priuata sunt, in ijs, quę ad obseruandam piam testatorum voluntatem spectent, uisitando corrigat, & reformet. [b] Sess. 22. ca. de ref. 8. sup. eo. c. 10. Rationes administratio- nis exigat Episcop' quotannis, infra, eod. cap. 21.

Ratio administrationis bonorum Ecclesiasticorum; & inuentarium, etiam à laicis qualiter exigatur. Cap. X V I.

QVæcunque bona siue mobilia, siue immobilia, iurave ad Ecclesiam, etiam quæ sit iurispatronatus laicorum, quauis ratione pertinentia, à laicis quouis nomine administrantur; de eorum rationibus diligenter conquirendis, & inuentario rectè conficiendo, planè præstetur, quod primo Concilio prouinciali decretum, ac sancitum est de reliquis, alijsue bonis, & iuribus Ecclesiasticis. Sup. de reb. eccl. nō alien. cap. 1.

Rationis, & inuentarij vtsupra tria exempla, qualiter fienda, & asseruanda. Cap. X V I I.

QVarum rationum, & inuentarij exempla tria, publici notarij testimonio munita, conscribantur; quorum unum apud eos, qui administrant; alterum apud Sacerdotem, Rectorem Ecclesiæ asseruetur; Tertium ad Ar- Sup. de reb. eccl. nō alien. cap. 2.

chi-

chiuium Episcopale afferatur: quò cautius eorum bonorum, & iurium conseruationi consultum perpetuò sit.

Præfectis fabricæ Ecclesiarum, sodalitatum, hospitalium, aliorumque locorum piorum monitiones, & ordines traduntur. Cap. XVIII.

PRæfectis, Rectoribus, ministris, aut alijs quocunque nomine nuncupatis, fabricę Ecclesiarum, sodalitatum, scholarum, & hospitalium, piorumq; cuiusuis generis aliorum locorum curatoribus, etiam laicis, hæc de ijs ipsis decreta præscribenda, & addenda etiam censuimus.

Quicunque piorum locorum administrationem, procurationemve suscipiunt, geruntve; illud in primis sæpe meminisse debent, se pauperum, pupillorum, viduarum, senum, egestate, aut ęgritudine laborantium, peregrinorum, & aliorum id generis hominum, aliena ope egentium, prout propria, vniuscuiusque loci instituta ratio est, curam sustinere: Et illam quidem tanti esse, vt cum potissimùm Episcopo, tanquam communi omnium, & eorum præcipuè miserabilium hominum parente, ea sacrosanctis Canonum legibus commißa sit; cum quicquid in illos, vel misericordiæ, vel beneficij, vel operæ, vel opis, vel officij confertur; quidquid ve rursus damni, detrimenti, iniurię ve infertur; id omne Christus Dominus sæpe in Euangelio demostret in se collatum esse; ac propterea se in die Iudicij, prout bene illis factum, aut neglectum, omißum ve, in eorum necessitatibus subleuandis erit, retributurum. Quare primò ij valde curent, vt omnibus suscepti muneris partibus satisfaciant: deinde videant, vt nihil quicquam à curæ, quam gerunt, ratione alienum, vllo modo, pacto ve admittant: tum id solicitè studeant, vt, quæ officia illis pro administrationis susceptæ munere debent, ea obeant; atque adeo præstent, omni pię charitatis affectu, ob oculos maximè in ijs ipsis proposito semper Christo Domino, cum illis, & alendis, & vestiendis cibum, potum, vestitum, aliam ve curam, atque operam ministrant.

Non suis, sed eorum, quorum curam susceperunt commodis, atque vtilitatibus seruiant.

Omnibus piè consulant; nec ullam partem pro susceptæ curationis, procurationisve officio negligant.

Munus, quod gerunt, sæpe sibi proponant, eiusmodi esse; in quo non profanæ cuiusquam administrationis, negotij ve, sed sanctę, spiritualisq; actionis partes, atq; officia, & Deo gratissima charitatis opera exequantur, piè, religiosè, & quàm diligentissimè.

Cum capitula, congregationesve habent, tum initio, tum in fine, sanctis precibus, & orationibus in libro officij Beatissimæ Mariæ Virginis, eo nomine præscriptis, utantur.

Cum uerò aliquid aggrediuntur, quod ad curæ suæ rationes pertineat; initium à pia oratione faciant; ut quod inchoatur, bene salutariterq; succedat.

Omni denique morum grauitate, vitæ integritate, pietatis religione, & spiritualium exercitationum, Episcopo probatarum, quas inter se collegiatim, præstent, studijs, tales se præbeant; vt eorum locorum rectam administrationem, piamq́; institutionem non solùm conseruent, sed optimis progressionibus, Deo auctore, adiuuent, atque amplificent.

Qui locorum piorum sumptibus gratis aluntur, curanturve, aut ad litterarum, aliarumve artium disciplinam instituuntur, ratio postulat, pietatis studijs, atque exercitationibus, eos præ cæteris deditos esse; eorumq́; precibus animas illorum adiuuari, à quibus illud subsidij relictum est, ad eiusmodi pij instituti sustentationem.

Quare illud eorum locorum curatores, uel Præfectos, ac sacerdotes præsertim, qui in ijs spiritualem curam gerunt, monemus, ut ab ijs, qui ibi aluntur, si legere norint, statas de Beata Maria Virgine preces horarias; si uerò rudes sint, saltem de Beata Virgine Coronam, in singulos dies, piè præstari, sedulo curent.

Qualiter pauperes monendi sint, vt ob receptas eleemosynas, pro primis largitoribus piè precentur.

Cap. X I X.

QVi præterea eleemosynam dant, hoc illos, qui accipiunt, sæpe moneant; vt pro ijs, qui bona reliquerunt, piè precentur. Id uerò præstetur, cum in locis pijs, tum ubicunque eleemosynarum distributio fit. Hoc sanè, ut Episcopo curæ sit item.

Ne officia sint diuturna, qualiterque libri administrationis tenendi, & eiusdem ratio sit reddenda.

Cap. X X.

PIorum locorum procuratores, ministriue etiam inferiores, cauendum est ualde, ne diutius, quàm par est, in curatione, administrationeue sibi commissa perseuerantes, rerum sibi arrogent imperium. Porro si alias idonei sunt ad alia munera eorundem locorum gerenda, eosdem transferri licebit; nisi ex illis sint, quos superioribus decretis, certo tempore, quibusdam muneribus uacare, iussum est: Ad hoc curetur omnino, ut gestæ procurationis, administratiue muneris rationes sæpe, diligenterq́; reddant. Quamobrem formula præscribatur, qua, & diaria, & Codices rationum non coniectos, sed in ordinem, recteq; confectos teneant; ut inde facilè ducatur omnis explicata ratio, tum accepti, tum expensi.

Ratio administrationis piorum locorum quotannis, etiam, à laicis, exigenda per Episcopum.

Cap. X X I.

EPiscopus verò etiam ex Tridentini Concilij decreto, semel saltem in anno, à quibuscunque, hospitalium, confratriarum, & aliorum quorumcun- Sess. 22 c. 9. de ref.

que

Sup. eod. c. 15. *que piorum locorum, etiam quæ mere laicalia, & priuata sunt, à Præfectis, curationibusve rationes administrationis, curęve repetere ne omittat vllo modo.*

Ordinationes capitulares qualiter describendæ, & recitandæ. Cap. XXII.

Decreta, vel quas vocant ordinationes, in Capitulo confecta, in librum præcipuum, capitularium ordinationum nomine inscriptum omnes, ac singulæ à cancellario diligenter, ordineq; referantur. Quibus ordinationibus, manu quorum id muneris est, ante capitulum proximè futurum, subscribatur.

Tum præterea in hoc ipso Capitulo illę ab eodem cancellario de libro ad verbum recitentur.

Liber gestorum capitularium, & alter legatorum, & onerum suorum, cuius exemplum in archiuio Episcopali deferatur, qualiter habendus. Cap. XXIII.

Codex item alius paretur, in quo præcipuè notatis singulis diebus ordine exscribantur, quæ in vnoquoque pręfectorum, administratorumve conuentu, capitulove proponuntur, aut aguntur; quęq; rursus proposita, ac suffragijs permissa, vel reiecta sunt; vt quæ deliberata, quæve repulsa sint, facilè omni tempore, ex illius codicis monimentis constent.

Librum item præcipuum conficiant, & habeant, in quo cùm omnia, singulaq; annua legata, tum onera illis adiuncta, ordine, distinctè, enucleateq; perscripta omnino sint. Cuius libri exemplum publici Notarij manu, signo, auctoritateq; munitum, in Archiuium Episcopale, vbi aßeruetur, eodem spatio deferant.

Vt locorum piorum oneribus satisfiat, neve eorum bona alienentur, qualiter episcopus curet. Cap. XXIIII.

Episcopus autem administratores piorum locorum, etiam quouis nomine exemptorum, ac merè laicalium, & priuatorum compellat, omnibus iuris remedijs, ad singulorum onerum satisfactionem, ijs ipsis locis incumbendo; neque vllo prætextu patiatur, eorum prædia, bonave alienari contra sacros Canones, & Concilia etiam prouincialia, aut contra piam testatorum voluntatem, qui ea bona, ad certum illum pium vsum destinarunt.

Tabella legatorum, & menstruorum onerum in loco capitulari publicè tenenda. Cap. XXV.

Tabellam item publicè propositam, quo loco in Capitulum conuenire solent, perpetuò habeant; in qua pro mensium ratione, proq; rerum genere, ex norma præscripta, ea ipsa, et legata, & onera breuiter, dilucideq; notata sint.

Expositos infantes, hospitalis ministri qualiter alendos curent. Cap. XXVI.

HOspitalium, vbi infantes expositi aluntur, curatores, præfectiue caueant, vt illos lactentes nutricibus, quas eo nomine conduxerint, plures non assignent, quàm earum vnaquæq; lactè suo alere possit; nè ob hanc culpam plerosq; illorum fame necari contingat. Quamobrem quot ad lactandi vsum nutricibus opus habent, totidem sanè solicitè conquirant, & conducant.

Si hæc non possunt, alia omni ratione prospiciant, vt lactentium puerorum vitæ succurratur.

Erectionis piorum locorum monimenta, qualiter vt sculpantur, per Episcopum curanda. Cap. XXVII.

CVm ad pia instituta perpetuò retinenda, recteq; exequenda plurimum prosit, eorum monimentum, ad posteritatem firmiter proditum; Episcopi ea cura sit, ut, cum uel in urbe, uel in diœcesi locus aliquis pius exædificatur, aut instituitur; illius origo, institutum, titulus, & alia eiusdem generis, quę opportuna censuerit, in marmore, lapideve solido, aut in tabula ænea incisa, loco eiusdem ædificationis illustri collocata, ad perpetuitatem prodita extent: Idq; ipsum præterea in locis pijs iam exędificatis, institutisve, vbi commodè potest, effici, ac præstari curet.

Hospitalitas, & pauperum cura, iuxta institutum, qualiter obseruanda. Cap. XXVIII.

VBi vel fundationis iure, vel alio probato instituto, hospitales ædes, locave pia aliqua ad pauperes, aut peregrinos, aut senes, certosve alios idq; generis homines hospitio excipiendos, alendosve extant; Episcopus, cuius potissimum est curare, atque adeo efficere, ut piæ hominum uoluntates, ad eorum præscriptum rectam executionem habeant; uideat, agatq;, ut ne ab ijs locis per illorum curatores, præfectos, ministrosue, ij, quorum causa illa exædificata, institutaue sunt, repellantur; si illos recipi per facultates licet: vtq; in cæteris etiam, ab hospitalium, piorumue locorum instituto ne discedatur, neque contrafiat, quàm de illorum curatione, administrationeue à testatoribus, aut ab alijs, qui illa instituerunt, pręscriptum est.

Vt eleemosynæ à quibusuis ritè distribuantur, quid obseruandum Episcopus censeat. Cap. XXIX.

ILlud interdum, prout usu uenerit, ab Episcopo moneantur, qui eleemosynam erogare quouis modo, aut nomine debent; ut sibi in ea erogatione parochi in primis testimonium, consiliumq; adhibere studeant, quo melius consultum sit, ac prospectum conscientiæ suę; cum ille pauperum, & egentium notitiam magis exploratam habeat. Tum uerò, quibus locis ita opus esse

Epi-

Episcopus censuerit; præsertim vbi compererit in distributionibus elemosynarum quicquam peccatum esse; vel quia non verè pauperibus distributio fit, vel alias minus fideliter, vel non ad præscriptum piæ testatorum voluntatis; constituat etiam, vel Parochum, vel pios aliquos ex vicinia illa, vel parochia laicos, quorum testimonio, de paupertate illorum, quibus eroganda sunt eleemosynæ, constet, antequam ab illis, quorum id curæ est, distribuantur; vel alias id generis certas regulas, quibus caueatur ab eiusmodi erroribus in posterum, præscribat, in distributione seruandas ab illis locis pijs; etiam quæ merè laicalia sint, ac priuata, aut quauis ratione ab Episcopo exempta.

In delectu pauperum, quæ consideranda. Cap. XXX.

IN pauperum delectu non egestatis, [a] inopiæq; solùm, [b] sed morum etiam, ac vitæ probitatis ratio habeatur. Quo in genere hæc, præter cætera, de illis inuestigentur, An, scilicet, doctrinæ Christianæ scholas frequentent; an fidei prima rudimenta teneant; anq; religiosè, & piè uiuant.

Eleemosynæ non ad alium etiam pium vsum, quàm quibus debentur, qualiter erogandæ. Cap. XXXI.

QVæ porro eleemosynæ pauperibus, aut singulis etiam siue hominibus, siue familijs quauis ratione debentur; ne in alium cuiuscunq; rei usum, ac ne in Ecclesia quidem instaurationem, ornatumve eas erogari liceat; nisi, & eorum, quorum interest, consensu, & Episcopi præterea concessu, eoq; literis exarato.

Ad certos vsus pios relicta, ad alios æque pios qualiter non transferenda. Cap. XXXII.

QVæcunque item, quæ ad certos pios vsus relicta, ab alijs etiam, quàm à piorum locorum administratoribus, persolui, aut præstari debent; in alios, etiam similes vsus, nè necessitatis quidem prætextu, transferantur, etiã si testatoris hæredes, quicunque sint, ei rei assentiantur; nisi Episcopus, re perspecta, eam præstiterit facultatem, quæ, iure permittente, ab eo dari poterit, illius permutationis causa.

Distribuenda, quibus debentur, indistinctè compertiantur. Cap. XXXIII.

QVæcunque eleemosynæ nomine, indistinctè per capita, familiasve distribuuntur; eæ deinceps in illos tantùm, qui in ijs verè pauperes sunt, conferantur; nisi ex testamento, fundationisve tabulis, aut aliunde legitimè Episcopo constiterit, illis etiam, paupertate non laborantibus, indistinctè distribuenda esse.

Qui aliter distribuerit, ei pœna sit, dupli restitutio, grauiorve, arbitrio Episcopi.

[a] Non tã paupertatẽ in pauperibus, quã religionẽ attendere debem⁹, secundũ. D. Hier. relatũ. in c. vlt. 16. q. 1.
[b] Nã, & si omnibus debetur misericordia, iusto amplius, ca. Nõ satis. 86. d. quo in c. in 2. par. habetur, q in operibus charitatis, nouẽ sunt attẽdẽda. vi. gl. in c. si qui filij. 30. dis. In ver. fideles. & latius gl. in c. si quis despicit. & in ca. sequ. ver. Postulat. 42. d. vbi ait, quando omnibus suffi cere non possumus, eleemosyna tunc danda est potius bono, quàm malo: & quando eleemosyna, quæ sit magis indigenti, sit magis meritoria, vid. Ioan. Viguer. in institut. ad Sacr. Theol. De Sacr. pœnit. c. 16. §. 4. vers. 33. vers. Quintum motiuum.

Qualiter, vt distribuenda ritè erogentur, aliqui sint deligendi. Cap. XXXIIII.

VT pijs vnuiscuiusq; generis distributionibus; quas in Vrbe, & in Diœcesi, vel ex vltima voluntate, vel ex consuetudine, aliave ratione quis præstare debet, satisfactum esse Episcopo constet, prout supra decretum est; eam rationem is adhibeat, vbi expedire censuerit; vt quod vel ab vniuersitatibus, vel à sodalitijs, pijsve locis quibuscunque, etiam merè laicalibus, & priuatis, & exemptis quouis modo, vel à quouis homine, eleemosinæ nomine, aut aliàs piè erogandum, distribuendumq́; est; quicquid illud sit, adhibitis etiam duobus viris, per vniuersitates delectis, suo, vel in diœcesi Vicarij Foranei iudicio probatis, & parocho item, in opera pietatis præscripta erogetur, & conferatur.

Distributionum exequutionem qualiter Parochus describat. Cap. XXXV.

PArochus autem in codicem certum referat, quæ eiusmodi distributiones, quo die, & quibus adhibitis factæ sint, eorumq́;, & testium subscriptionem adhibere non omittat.

Qui ad distributiones per Episcopum compellantur. Cap. XXXVI.

SI verò vel vniuersitas, vel quispiam se, neque hac, neque alia ratione distribuisse, Episcopo legitimè ostenderit, ad satisfaciendum ab eodem compellatur.

Qualiter cõfratriæ erectio, & habitus interdicatur. Cap. XXXVII.

NE vllæ cuiusuis nominis piæ confratriæ instituãtur, eriganturvè, neve erectæ, aut institutæ, collegij sibi habitum sumant, sine sedis Apostolicæ, vel Episcopi auctoritate, & facultate literis explicata.

Vt Sanctarum Vrsulæ, & Annæ sodalitates instituantur, qualiter curandum. Cap. XXXVIII.

SOdalitates illæ duæ; vna Virginum Sanctæ Vrsulæ; altera Viduarum Sanctæ Annæ nomine; religiosis spiritualis disciplinæ regulis cõfirmatæ, vberrimos, adiutrice Dei gratia, fructus, & populis, et familijs attulerunt; non modò ad retinendum, sed ad excitandum uehementius in fœmineo sexu innocentis vitæ, omnis Christianæ pietatis, & charitatis studium.

Quare Episcopus tum in Vrbe, tum in oppidis diœcesis insignibus, sodalitatem utranque, vt opportunum uiderit, erigi, institui ve curet.

Pacificantium sodalitates, vt erigantur, vel vt erectis adiungantur, qualiter curandum. Cap. XXXIX.

VT odijs, dissidijs, atq; inimicitijs occuratur; rursusq; paci, cuius fideles in primis amantissimi esse debent, tot sanctissimis vinculis inter se iuncti, consulatur; id, præter cætera, Episcopus paterna solicitudine curet, in Vrbe, & diœcesi, aliquam hominum, qui morum grauitate, spectata integritate, & auctoritate præstantiores, existant, confratriam instituere; cuius officium sit, discordiæ flammas restinguere, diffidia amouere, concordiam inire, pacemq; nter omnes reconciliare: aut hoc ipsum componendæ inter diffidentes pacis officium alteri confratriæ adiungat, quæ rectè, apteq; id ipsum præstare queat.

Doctrinæ Christianæ ignarus in aliqua sodalitate non admittendus. Cap. XL.

NE cuiusuis confratriæ, scholæve præfectus, in schola sua numero quemquam, doctrinæ christianæ rudem, atque ignarum adscribi permittat, cuiuscunque ætatis, aut conditionis ille sit. Id verò curæ sit sacerdoti proprio illius scholæ, vel parocho, in cuius finibus est.

Inhabiles, vt in sodalitatibus admittantur, vel retineantur. Cap. XLI.

NE facinorosi homines, neve turpis vitæ, aut infamiæ labe notati, in disciplinatorũ, alteriusve generis confratrijs adscribantur. Si qui verò iam ascripti sunt, si moniti, honestè vitæ rationibus se non conformarint; à confratrum numero, Episcopali auctoritate, & cura amoueantur.

Amictus confratrum, qualiter benedicendus, dandus, nec vnquam asportandus. Cap. XLII.

NE disciplinatorum, confratrumve alterius generis præfecto cuiquam, qui in confratria ascribendus sit, amictum, quod insigne confratriæ est, dare liceat; nisi præsente parocho, alio ve sacerdote, qui amictũ illum statutis precibus benedicat: Quem amictum confratres ne vnquam domi, alio ve loco, sed in schola asseruent. Qui verò è confratria, out abibunt, aut eijcientur, illum confratriæ ipsi dimittant, præfectoq; sine vlla exceptione tradant.

Quando confratres, nè aliorum vesperas, & doctrinam Christianam impediant, officia non recitent. Cap. XLIII.

QVO tempore in Basilica Cathedrali, Ecclesiave parochiali officium vesperarum celebratur; tunc ne in vllis confratriæ, scholæve, oratorijs ciuitatis, aut loci illius, ab eisdem confratribus, recitari liceat officia; sed uel ante, vel post recitentur: ita tamen, vt non solùm eiusmodi officiorum occasione, non diuertantur illi à diuinis officijs publicis, sed nec etiam à

scholis doctrinæ Christianæ, in quibus eiusmodi confratres vtiles adiutores, & operarij esse solent.

Qualiter adhibito Sacerdote, confratrum processiones agendæ.
Cap. XLIIII.

DIsciplinati, confratresve cuiuscunque scholæ, cum processiones, supplicationesve collegiatim ipsi agunt; cappellanum, Sacerdotemve alium adhibeant, cuius sit, eam religiosam actionem dirigere; nisi eam aliquando, sine sacerdote, processionis, supplicationisve agendæ facultatem à parocho, aut ab Episcopo impetrarint.

Arma quando confratribus prohibita. Cap. XLV.

NE confratri cuiquam ad cõfratriæ Ecclesiam, oratoriumve arma vllius generis ferre liceat; nisi pro dignitatis suæ, aut officij, quod gerit, ratione, hoc alicui conueniens sit. Nemini autem vnquam, cum confratriæ amictu indutus est, id liceat.

Nè eleemosynam sine licentia confratres quæritent. Cap. XLVI.

NE cuiquam confratriæ vsquam eleemosinam quæritare liceat; nisi facultate, quæ literis exarata sit, ab Episcopo impetrata.

Qualiter cum sacerdotis præsentia confratrum officiales constituendi. Cap. XLVII.

NE in vlla disciplinatorum, aliarumve, scholarum confratria, officiales, ministrosve creari, aut eligi liceat, nisi uel parocho, vel alio sacerdote ab Episcopo constituto, præsente; si modò aliud Episcopo non videatur.

Qualiter illis constituta confratres omnes, etsi in regularium Ecclesijs resideant, obseruent. Cap. XLVIII.

QVæcunque & in quinto Concilio, & in alijs concilijs prouincialibus nostris, de disciplinatorum scholis, alijsve confratrijs, etiam laicalibus constituta aut præscripta sunt; ea Episcopus ab illis inuiolatè, integreq; seruari mandet: etiam si in Ecclesiis regularium illæ scholæ, confraternitatesve erectæ sint, exerceanturve; ita vt, si quid contra ab eisdem vsquam factum erit, id, pro culpæ modo, ab Episcopo grauiter puniatur, arbitratu suo.

Qualis esse debeat hospitalarius, quæ ab eo cauenda, & præstanda; hospitalitasve intermissa restituenda. Cap. XLIX.

HOspitalarius, isve, cui hospitalium ædium custodia committitur; vir sit, cuius fides, pietas, vitæ innocentia, sodalitas, charitas grauium virorum testimonio commendata sit.

Caueat nè à quoquam, cum hospitium ingreditur, aut, cũ inde discedit, quicquam vel minimum, ac ne sponte quidem oblatum, exigat, petat accipiatve.

Ne cùm mendacibus, qui ad quæstum omni simulandi arte vtuntur, aliquam turpis lucri pactionem, pro ijs recipiendis, ineat.

Curet item, nè quid peregrini, aduenæ, pauperesq́; hospitio excepti, contra christianam pietatem, bonosq́; mores admittant.

Quinimo certam horam, tum mane, tum vesperi, præscribat, qua, ictibus paruulæ campanæ datis, omnes simul aliquantisper orent.

Doctrinæ christianæ institutionem introducat, qua præfinito aliquo temporis spatio erudiantur.

Si enim ijs ad corporis victum, curamq́; benignè suppeditatur; illud etiam maximè curandum est, vt spiritale doctrinæ christianæ pabulum eisdem tribuatur.

Ne pueros vnà cum adolescentioribus, maioribusq́; natu, in eodem lecto cubare permittat.

Neque item eos, qui integra valetudine sunt, cum ægrotis aliquo morbo laborantibus.

Qui autem integra sunt valetudine, ne diutius triduo in hospitio morentur; nisi aliter ex ipsius hospitalis instituto permittatur.

At cùm eosdem paucis post diebus redire animaduerterit, inuestiget diligenter, quousq; iter fecerint; ac sedulò videat nè ij modò adhoc, modò ad illud hospitale domicilium diuertentes, se peregrinos fingant; de vrbe, oppidove tamen verè non exeant, turpi quæstui, atque etiam aleis multisq́; alijs flagitijs operam dantes; quod aliquando euenire compertum est.

In hospitalibus, quæ vnionis, vt vocant, iure, alij domui hospitali adiunctæ sunt; vbi longo temporis spatio hospitalitas intermissa est, quamprimùm restituatur, vt iuris est.

Qualem confratribus sacerdotem Episcopus deligat. Cap. L.

*V*Nicuique confratriæ Episcopus sacerdotem constitui studeat, vitæ spiritualis vsu peritum, beneq́; in sanctis exercitationibus versatum; qui salutaribus consilijs, monitis, documentis, alijsq́; officijs confratres in omnem agendi partem, tanquam pater, & Dux spiritualis conformet.*

DE IVREPATRONATVS. Tit. XXI.

Comprobatio, Episcopi aliàs requisita, etiam si pro Iure patronatus aliquod Ius regularibus spectet, qualiter sit necessaria.

Cap. I.

Concil. Trid. sess. 14. c. 13. & sess. 24. c. 18. de refor. c. illud & c. Relatū. ex. de iure patr.

VOD Tridentinis decretis de eo, qui præsentatus est, per Episcopum comprobando, etiam si ad inferiores institutio pertineat, constitutum est; id in beneficijs item, vel simplicibus, vel curatis, vel alijs cuiuscumque generis, in quibus etiam, electionis, præsentationis, institutionisve ius, monachis, alijs cuiuscun-

que ordinis regularibus, cæterisve competit locum habere, Episcopus meminerit. Quare si qua hactenus institutio, sine Episcopali comprobatione facta comperitur; eam irritam, inanem ac planè nullam declaret: Ac nè in posterum ita fiat, caueat quàm diligentissimè.

Qualiter ad beneficium Iurispatronatus, non nisi idoneos Episcopus admittat. Cap. II.

PRO *auctoritate, canonum iure, & à Concilio Tridentino sibi tradita, Episcopus, si idoneos non compererit, à patronis etiam quibuscunque præsentatos, ne probet, admittatve; neve instituat; nec verò eis vllo quouis nomine prouideat; sed planè illos repellat. Idoneos porrò ne censeat, quos experimento examinis interrogationibus diligēter facto, & doctrina, & cantus peritia, & alijs qualitatibus, ad rectè, riteq́, obeunda munera, ei beneficio, ad quod præsentantur, incumbentia, coniunctave necessarijs, præditos esse non viderit. Neque illos item, quos pro illius beneficij ratione, legitima ætate, sacrorum Canonum iure, Concilioq́, Tridentino præscripta, esse, ex legitimo documento, testificationeve non cognouerit.* d. Ses. 24. c. 16. ver. quòd si iuspatronatus.

Decreta pœnalia contra quoscunque, etiam patronos, bona ecclesiastica detinentes, qualiter promulganda. Cap. III.

V*Niuersitates, locive homines, etiam qui iuspatronatus habent; qui bona, censum, iurave beneficij Ecclesiastici, aut loci pij, quocunque prætextu detinuerint, anathema, & alias pœnas subeant decreto Tridentino constitutas; non obstante quocunque antiquo vsu, possessioneve. Hoc verò decretum cum illo vulgariter redditum populo edici, atque promulgari sæpe iubemus, quò diligentius tale crimen caueatur.* Sess. 22. c. de refor. c. 11.

In beneficijs etiam parochialibus, iurispatronatus ecclesiasticorum simul & laicorum, quid per Episcopum sit agendum. Cap. IIII.

I*N beneficijs, etiam Parochialibus iuris patronatus laicorum simul, Ecclesiasticorumq́, hominum, illud Episcopus seruet, atque exequatur, quod de beneficijs, quæ iuris patronatus Ecclesiastici sunt, Concilij Tridentini decretis cautum est. Idipsum quoque præstet etiam si ex vna parte ad Ecclesiam, & verò ex duabus ad laicum hominem electio spectet.*

Qualiter causæ cognitio beneficiorum Iurispatronatus, & si ad alios institutio spectet, ad Episcopum pertineat. Cap. V.

E*Piscopus quoque beneficiorum, quorum institutionis ius, collationisve ad quoscunque exemptos, aliosve Episcopo inferiores pertinent; iuspatronatus, lites, causas, & controuersias omnes, quæcunque sint, cognoscat, &*

definiat: Clericum autem præsentatum, qui instituendus erit, ad inferiores institutionis tantùm causa remittat; nisi idem inferiores iurisdictionem ordinariam haberent, cuius vigore de controuersiis super iurepatronatus alioqui cognoscere possent.

DE CENSIBVS PROCVRATIONIBVS, & exactionibus. Tit. XXII.

Visitatores quæ tantùm habeant; diligenterque, & celerrimè visitent. Cap. I.

Sess. 24. c. 3 de refor. c. Cū Apostolus ī prī. eod. tit. In visitatione sola animarū lucra perquiruntur. Concil. Valē. sub Bene. 3. c. 17. To. 5. Nec aliquis nimietate, & importunitate grauari debet vt illic dicitur

AVEANT visitantes nè legem de victu, procuratione, & muneribus à Sac. Tridentino Concilio definitam transcant. Comitatum autem non habeant, nisi necessarium: si plures duxerint, alant suis sumptibus: mensa sit frugalis, & modesta. Dent autem operam, vt non solùm quàm diligentissimè, sed etiam celerrimè visitationem conficiant.

Subsidium charitatiuum qualiter ab Episcopo exigatur. Cap. II.

EPiscopus, qui causis iure permissis, subsidium charitatiuum exacturus est; antequam illud sibi persolni curet, Clerum, eiusve procuratores, aut negotiorum gestores conuocet, eisq́, eam causam exponat, quamobrem illud petere, atq; exigere cogatur; tum humaniter eosdem cohortetur, vt sibi spontè subueniant. Nè verò, maiorem summam sibi solui curet; aut patiatur, quàm Benedicti XII. constitutione, cuius initium est, Vas electionis, *præscriptum est, idque, nisi consuetudinis ratione, aliud offeratur.*

Quos coadiutores in visitatione Episcopus sibi adhibeat. Cap. III.

CVm visitationis munus Episcopus per se obierit, vel vnum, vel duos Canonicos, vel alios quoscunque homines Ecclesiasticos, quos vsui, & adiumento sibi fore viderit, prout maluerit secum in ea visitandi cura adhibeat

Quos in visitatione Episcopus, & inferiores secum habeant. Cap. IIII.

NE deinceps plures, quàm in primo Concilio prouinciali à Pio Quinto confirmato statutum est, Episcopus secum in visitando conducat; suis tamen proprijs sumptibus licebit ei plures conducere. At verò qui Episcopo, gradu inferiores sunt, in visitatione longè pauciores, & homines, & iumenta adhibeant.

Qualiter laicorum conuiuia Episcopus respuat, aut moderetur. Cap. V.

LAicorum conuiuia, vt maximè potest, fugiat; sin autem ad illos diuertere aliquando voluerit, cùm cætera seruet, tum in primis caueat, vt nè extra

mensę

mensæ clericalis modum, regulasq; præscriptas, quicquam ab hospitibus apparetur, apponaturve.

Pro visitatione adueniens Episcopus, qualiter suscipiendus. Cap. VI.

EPiscopo, ad cuiuscunque loci, vel Ecclesiæ parochialis, curatæve visitationem aduentanti, cùm illi potissimùm, vt vetus Canon Concilij Turonensis iubet, qui confirmationis Sacramentum, ab eo suscepturi sunt; tum præterea reliqui omnes fideles, exceptis tantùm ijs, qui morbo, aduersave valetudine laborant, sicut in Concilio Rhotomagensi cautum est, obiam ordine prodeant: ac statis hymnorum, psalmorumq; precibus, & cum gaudio, timore, summaq; reuerentia illum, tanquam vicem Christi agentem excipiant; prout eodem Rhotomagensi Concilio sancitum est, cuius Canone excommunicatio illis constituta erat, qui ei muneri defuissent.

Dum visitat Episcopus, qualiter ei sit assistendum; proptereaque monitiones fiendæ. Cap. VII.

NEque solùm quo tempore ille aduentat, sed alijs etiam diebus, dum visitatio parochiæ fit, fideles quàm frequentissimi adsint; vt ipsi omnes, ac singuli, si quid ad animarum salutem procurandam opus habent, proprio pastori, parentiq; liberè exponant: Ei, quæ pro illius officij ratione oportet, interroganti respondeant: Illum concionantem, monentem, et paternè arguentem, obsecrantem, & increpantem, audiant: Eiusdem iussa, monita, & decreta suscipiant: atque Dei denique voluntatem, quam præsentes per ipsum auribus percipiunt, non tantum obediẽdi, propensione, sed rectè factis omnino exequatur. Id porrò omne, vt fideles diligenter, promptoq; animo præstent, frequentissimiq; in Episcopali visitatione adsint. Parochorum, & aliorum, quorum interest, Sacerdotum sit, crebrò, prout vsu uenerit, intra missarum solennia illos docere, cùm eas officij partes, quas Episcopo uisitanti ab ipsis præstari conueniat, tum uisitationum in primis vtilitates, fructusq; salutares.

Quæ visitationis tempore sint præstanda. Cap. VIII.

TEmpore visitationis omnia præstentur ad præscriptum Concilij prouincialis Quarti, vbi luculenter de hac materia, in titulo de Visitatione.

Visitationis decreta qualiter tradenda. Cap. IX.

VIsitationis munus ad Dei honorem, animarumq; salutem vtiliter institutum, quò fructuosius præstetur; si maximè videbitur expedire, vt antequam ab Ecclesia, piove loco, cuius visitatio agitur, discedatur; decreta, eaq; præsertim, quæ de structura, suppellectilive Ecclesiastica, cõstituta erunt, rectori, aliove, cuius interest, relinquantur, vt quamprimum fieri potest, diligenter inducantur in executionis vsum. Atque in eo quidem genere decretorum, quæ de illius, vel fabricæ, uel supellectilis ratione sunt, cum in instructio-

nibus,ea ipsa de re ex prouinciali decreto editis forma præscribatur,non multum temporis ponetur.

Quæ pariter in visitatione pro delegatis, & similibus causis fienda. Cap. X.

SI qua verò,vtpotè de delegatis, & alijs eiusmodi causis cognosci oportebit;de ijs,loci etiam visitatione confecta,statui,decerni ve poterit: sed curet Episcopus antea,omnino,si fieri poterit, decerni, quàm ex ipsa plebe,Vicarij ve regione abeatur, si diœcesis locorum visitatio fit.

Qualiter, & pro opportunitate temporis,etiam non protrahendi, decreta sint statuenda. Cap. XI.

ATQVI in decretis non erit generatim,sed sigillatim,& quantum fieri possit,diligenter statuendum, & à quo, cuius sumptu, & quo temporis spatio quicquam fieri,præstari ve oportebit; & quæ præterea pœna negligentibus, aut contumacibus erit irroganda. Et verò, si quæ in decretis exequendis difficultas,vel controuersia videbitur oriri posse; curandum erit, vt planè tollatur.Verùm hac salutari diligentia videat Episcopus,nè in visitando,tempus,nisi necessariò,protrahatur,ad maiorem clerici,vel populi, vel Ecclesiarum sumptum.Nec propterea tamen vetitum sit,quominus aliquorum decretorum confectionem,vel editionem differre diutius possit;si ita pro difficultate rei,alia ve ratione opus esse,aut expedire iudicauerit.

Qualiter decretorum visitationis liber conficiendus, subscribendus, & asseruandus. Cap. XII.

QVæ porrò decreta,cum primò eduntur,in libro bene confecto,accuratè, rectèq; exscribantur:

Isque liber in Sacristia Ecclesiæ, alio ve decenti, tutoque loco asseruetur.

Subscribet præterea manu sua ijsdem decretis,in eo libro, Episcopus, vel qui eius nomine visitauit,vel Cancellarius,vel Notarius visitationis. Eiusdem verò Cancellarij erit, publicis tabulis notare, in actaq; visitationis referre,quo die singula decreta, ordinationes ve singula edita sint.

Qualiter visitationem,aliàs sibi prohibitam,Episcopus conficiat. Cap. XIII.

Sess.21. c. de reform.8. *SIngulis annis Episcopus ad præscriptum Concilij Tridentini eas cappellas visitet,quæ hisce etiam conditionibus erectæ,institutæ ve sunt, vt Ordinarius,alius ve superior Ecclesiasticus non possit, nè visitationis quidem, correctionis ve causa,aut alia quauis ratione id sibi vindicare; vsq; adeo vt,si contra attentatum erit,nulla,irritaq; sit, & erectio, & huiusmodi voluntas testatoris.Si verò cappellarum erectio,fundatio ve,ac testatoris voluntas,hisce conditionibus præscripta sedis Apostolicæ auctoritate comprobata erit;tunc*

Ordinarius earum Cappellarum administrationis, visitationis, correctionis ve ius nullo modo sibi sumat; nisi fortaßе quibus testator illarum administrationem, curationemve reliquerit, aut commiserit, negligentes eße cognouerit.

Cap. XIIII.

Ecclesias præterea æquitum ordinis Hierosolymitani, is itidem visitet, vt summi Pontificis Pij Quinti constitutio præscribit.

DE CONSECRATIONE ECCLESIAE, vel altaris. Tit. XXIII.

Cuius Ecclesiæ dies dedicationis sciendus; & qualiter celebrandus. Cap. I.

QVO die aliqua Ecclesia vel Cathedralis, vel Collegiata vel parochialis consecrata est, is singulis annis solenni ritu agatur, & Missæ sacrificijs, & diuinis officijs, & decenti illius Ecclesiæ ornatu.

Quod si certus consecrationis dies ignoratur, non est tamen de consecratione dubitatio; illius diem certum Episcopus statuat.

Qui constitutus dies consecrationis Ecclesiæ Cathedralis, in Calendarium quotannis referatur, stataq; eius celebritas ab vniuerso clero agatur.

Collegiatæ uerò, & parochialis Ecclesiæ dedicationis dies celebretur ab illius Ecclesiæ Clero.

Curet autem Episcopus paterna monitione, nè eo die, mane saltem, quo tempore diuina fiunt, si Ecclesia Parochialis sit, fideles quicunque in illius Ecclesiæ, cuius anniuersarius consecrationis dies celebratur, finibus habitant, seruilis operis quicquam faciant; neque tabernas, officinasve aperiant, quò frequentiores conueniant ad illius officij celebritatem.

Sub die 22. Septēbr. 1571. inter cōstitutiones eiusdē sūmi Pont. n. 139. in Bull fol. 1134. ca. solennitates. de consecr. distin. 1. Si autem de consecratione dubitat, tunc ecclesia est consecrā da. d. c. solennitates. & ca. Ecclesię. dist. eadem 1.

Parochiales, & earum altaria consecranda. Cap. II.

Ecclesiæ saltem parochiales, non consecratæ, omnino consecrentur: item parochialium Ecclesiarum maiora altaria.

Qualiter vigilia, & dies, qua fiet consecratio, seruanda erit. Cap. III.

CVM Parochialis Ecclesia consecranda erit, ieiunium in vigilia, cum supplicationibus populus, sua quisque Parochia seruet: tum in die etiam ipso, quo consecratio fiet, abstineat ab omni seruili opere; eumq; diem festum colat, & celebret; idq; vtrumque propterea à Parocho ante denuntietur.

Liber, in quo quædam consecrationes, & benedictiones describantur, asseruandus. Cap. IIII.

Liber, Episcopo curante, conficiatur: idemq́; in archiuio, Episcopali asseruetur: in quem Ecclesiarum, altarium, cœmeteriorumq́; consecrationes, & campanarum benedictiones ordine relatæ, ad perpetuitatemq́; posteris proditæ extent.

Liber prædictus in sacristia qualiter tenendus. Cap. V.

IN Ecclesiæ item vniuscuiusq; sacristia liber eiusmodi sit, aut certè aliud scripti genus, publica auctorita e munitum, de illius Ecclesiæ, suiq́; cœmeterij, & altarium consecratione, & campanarum benedictione.

Qualiter sculptura, vel pictura aliquarum consecrationum monimenta tenenda. Cap. VI.

QVO firmius verò, magisq́; perpetuum consecrationis Ecclesiarum, & altarium monimentum posteritati prodatur, vniuscuiusque Ecclesiæ consecrationis diem, annumq́; literis, etiam in marmore incisis, rectè notari, tabulamq́; marmoream, in qua tota consecrationis narratio exaretur, in pariete ab Ecclesiæ fronte, non longè à ianua primaria, loco illustri benè affixam, collocari ex decreto iubeat Episcopus: Item fiat de altarium consecratione. Aliorum verò altarium cuiusuis Ecclesiæ consecratio, pictura saltem aliqua, vel alio signo exprimatur, uel in altari ipso, uel loco proximo.

Quarum domuum benedictiones, & qualiter in vsum reuocandæ, & fiendæ. Cap. VII.

ANtiquus ille benedictionis ædium, quæ uel recenter ædificandæ sunt, uel immundis spiritibus, alia ve ratione vexantur, ritus, vbi in vsu esse desiit, Episcopi cura restituatur. In illa porrò benedictione Parochus ritum, preces, psalmos, orationes, in libro Sacerdotali, ritualive præscriptas, adhibeat.

In profananda Ecclesia, vel altari quid seruandum. Cap. VIII.

QVando autē Ecclesia est profananda, vel altare, seruetur omnino quod Cardinalis Borromeus in Quarto Concilio hoc de genere luculenter, & piè sanciuit.

Quæ vestes, vasaque Ecclesiastica, à quibus, & qualiter benedicantur. Cap. IX.

NE quis Episcopo inferior, vestes, indumenta, vasave ad Missæ sacrificium, diuinorumq́; officiorum cultum, aut ad altaris ornatum parata, sine sedis Apostolicæ facultate, benedicat; nisi si alicui de iure talia bene-

dicendi facultas competeret. Quæ autem ab Episcopo, aliove auctoritatem habente benedicta non sunt, vt iam cautum est; stata solenni prece benedicantur.

Tabernacula Sanctissimæ Eucaristiæ reconditoria qualiter benedicenda. Cap. X.

Sacra prece, ex formula libri Pontificalis, tabernaculum etiam ligneum, in quo Sanctissima Eucharistia recondatur, ante benedicatur, quàm ad illius condendæ vsum adhibeatur.

Quando domos, earum aspersione, & qualiter Parochus benedicat; & propterea nihil petat. Cap. XI.

Aquæ benedictæ, qua vel Sabbatho Sancto, vel in vigilia sacri diei Natalis Domini, vel alio tempore, locorum consuetudine, ædes Parochialium hominum aspergi solent; aspersio cùm plena mysteriorum est, tum propria Parochorum. Quamobrem stato tempore, nè alius Sacerdos, quàm proprius Parochus illas aspergat, aliusve ab eo constitutus; neve item Sabbatho Sancto ante ille aspergat, quàm benedictio solennis fontium celebrata sit. Aspergendo autem precibus ritè utatur, Parochus, ad præscriptum libri ritualis. Illud autem in hoc aspersionis munere caueat omnino, ut ne signo quidem aliquo, ac nutu, nedum uerbis eo sanctæ aspersionis nomine, quicquam petat.

DE CELEBRATIONE MISSARVM, ET diuinorum officiorum. Tit. XXIIII.

Missas celebraturos cognoscat, et ad hoc ipsum cogat Episcopus. Cap. I.

PRÆCEPIT Sancta Tridentina synodus, ut quæcunque in missa celebrationem irrepserunt, à tanti sacrificij dignitate aliena, ea Episcopi tollere sedulò studeant. Quamobrem nos eiusdem Concilij decretum exequentes, & Sanctissimum missæ sacrificium, in qua, illa Deo Patri placens hostia, Iesus Christus, in odorem suauitatis offertur; singulari religione, ac pietate, & à Sacerdotibus celebretur, & à populo colatur; hæc statuimus: Episcopus nosse studeat omnes, qui in quauis Ecclesia Missam celebrare, Secerdotem, qui celebret, exhibere, debeant; cogatq; suo officio satisfacere. Sess. 22. in decreto de obseruãdis & euitãdis in celeb. miss.

Nemini sine licentia in Ecclesijs sæcularibus celebrare permittatur. Cap. II.

NEMO Clericus, vel Laicus in suis sæcularibus Ecclesiis, cappellis, vel Oratorijs, quamuis ab Ordinario probatis, etiam si iuspatronatus sint, quemquam Sacerdotem celebrare patiatur; qui scriptam celebrandi facultatem ab Episcopo non impetrarit.

Licentia prædicta qualiter habenda. Cap. III.

QVOD si quis onus recipiat ad tempus, vel perpetuò ibidem celebrandi, vel eisdem locis inseruiendi; hunc non generatim, sed nominatim eorum locorum causa, eiusmodi facultatem impetrare volumus. Qui contra præscriptam rationem, vel celebrarit, vel, vt celebretur, permiserit, grauiter puniatur.

Quando clericis alienæ diœcesis diuina facere Episcopus non permittat. Cap. IIII.

Clericis alienæ diœcesis rei diuinæ faciendę facultatem ne permittat Episcopus; nisi ostendant literas testimoniales, seu dimissorias Ordinarij sui, duobus tantùm mensibus ante, si in Prouincia; si extra Prouinciam in Italia, quatuor; sex verò si extra Italiam datas; vel si eæ antiquiores sint, afferant etiam scriptum testimonium de vita & moribus, ab ijs Ordinarijs, in quorum diœcesi post illud tempus aliquandiu permanserint.

Qualiter criminosi à Sacro arcendi. Cap. V.

Sacerdotes, qui publicè, & notoriè criminosi fuerint, à missæ celebratione arceantur; [a] *nisi emendata vita, sceleris maculam eluerint.*

[a] Cõcil. Mogunt. sub Sebastiano Archiep. c. 55. To. 5. Trid. supra citat. vers. Neminẽ pręterea. Infra. c. 44. eod. tit.

Ante Parochialem, qualiter alibi missa non celebretur. Cap. VI.

Nemini sine facultate, ab Ordinario scriptis impetrata, in Oratorijs sodalitatum sæcularium, quas confraternitates vocant, alijsve ecclesiis, capellis, aut Oratorijs sæcularibus, quæ parochialis ecclesiæ finibus continentur, Missam celebrare liceat Dominicis, & reliquis festis diebus; nisi absoluta concione, quæ inter Missam in Parochiali Ecclesia habebitur; nisi aliud ex causa Episcopo videatur.

Quo tempore Missa non sit celebranda. Cap. VII.

Missæ, nec ante auroram, excepta nocte Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, nec post meridiem, celebrentur.

Declaratur infra eo. c. 44.

Ordo in Missarum multarum celebratione seruandus. Cap. VIII.

Declaratur infra eo. c. 43.

In Ecclesiis, vbi plures Missæ celebrari solent, is ordo seruetur; vt pro populi commoditate prima diluculo, reliquis deinceps debito interuallo distributis, postrema autem, quo tardius liceat, celebretur. Quòd si eodem tempore pluribus locis Missa celebranda sit; rationem ineant rectores ipsarum Ecclesiarum, nè sacerdotes inter se, alius ab alio, perturbentur.

Sess. 22. in decreto de obseruan. & euit. in celeb. miss. vers. Neminẽ pręterea. quod declarat, Nauarr. Man. ca. 25. n. 81.

Nè Missa in priuatis ædibus celebretur. Cap. IX.

Nullus sacerdos, quemadmodum à Tridentina Synodo statutum est, in priuatis ædibus, & omnino extra ecclesiam, & Oratoria, quæ diuino

tantùm

tantùm cultui dicata, & ab Episcopo designata, ac visitata sint, Missam celebret.

Oratoria, vt concedantur, qualia esse debent; & ipsis qualiter vtendum. Cap. X.

IN designandis Oratorijs, vel probandis hæc seruent.

Nè sint in interiorum ædium partibus, in quibus domini, vel familia frequentius versentur; sed commodo, & honesto loco à cubiculis, Triclinijs, & ab aula separato., ad templi formam & regulam proprius accedant.

Nè ita angusta sint, vt qui Missam audierint, ad ostium; aut fenestram stare cogantur; aut denique ibi sacris intercsse, vbi promiscuè profanum aliquod exerceatur; quod fieri omnino prohibemus.

Cui autem id permissum fuerit, is eo rarius vtatur; nè distracti homines illa commoditate, Ecclesiam Dei minus frequentent; quod exemplo etiam noceat alijs.

Optimũ quidẽ cõsilium, si quidem magni refert, Potentes & diuites maiores crebrius adire Ecclesias, vt præclarè admonuit Cõcil. Tici. sub Bened. 3. vers. Doctrina verò. To. 3. supr. De parochis c. 14.

Quando de beata Virgine Sabbatho sacrum, vel commemoratio fiat. Cap. XI.

DIE [a] Sabbati semper Missa de Beata Virgine celebretur; nisi diei solennitas, vel ecclesiæ institutum interdum obstiterit: quo casu eius omnino commemoratio fiat; nisi, & id ecclesiæ instituto impediatur.

a Quare Sabbati dies, ad B.V. magis, quã alia applicetur: vid. Durant. in Rat. li. 4. c. 1. ti. de missa. nume. 31.

Quot collectæ in Missa dicendæ. Cap. XII.

NE plures tribus, vel ad summum quinq; orationes, seu, vt vocant, collectæ dici possint; nisi vbi ecclesiæ institutum aliud postulet.

Dum prima celebratur Missa, quæ tollenda. Cap. XIII.

TOllat Episcopus sumptuosa conuiuia, ludos, choreas, & omne inaniam oblectamentorum genus, cæterosq́; omnes abusus, qui populi temeritate, aut Sacerdotum auaritia, in nouæ, vt vocant, Missæ celebratione irrepserunt; & in eos, qui in hoc genere aliquid peccarint, Episcopus grauiter animaduertat.

Missæ ritus, & cæremoniæ, à quo prius docendæ, & qualiter seruandæ. Cap. XIIII.

MAgister cæremoniarum cathedralis ecclesiæ, eos, quibus prima Missa celebranda sit, & qui prætereà sacerdotes minus peritè celebrant, Missę ritibus, ac cęremonijs instituat: qui si huic muneri obeundo vnus par esse non poterit; alijs idoneis sacerdotibus Episcopus eas officij partes deleget. Neque cuiquam primam Missam celebrare liceat, qui ab ijs institutus non sit.

Prçcipimus autem, vt sacerdotes in Missæ celebratione, cęremonias à Sancta Romana Ecclesia institutas, ad prçscriptum Missalis noui, ad vnguem seruent, neque alias adhibeant.

Quæ à celebrantibus, eorumque ministris, ac subditis, missæque interessentibus præstanda sunt. Cap. XV.

VT ab omni indecoro, & absurdo capitis, oris, & reliqui corporis motu abstineant.

Vt, cùm eleuatione peracta, sacra Hostia mouenda, vel sumenda erit; ita moueant, nè iterum sustolli videatur.

Vt præter institutum Ecclesiæ Romanæ ijs, quæ secretò, vel quæ palàm dicuntur; quidquam addi, vel detrahi non liceat.

Vt quæ palàm pronuntianda sunt, distinctè; & clara voce dicant.

Vt secreta, quæ vocantur, secretò etiam pronuntient.

Vt neque tardius, neque celerius, quàm par sit, verba proferant.

Vt propter erroris casum, qui in omni Missæ parte grauis, in Canone grauior, in ipsa verò consecratione grauissimus est; Missam legant; non memoriter dicant, aut canant.

Vt coboperto capite celebrare non audeant.

Vt quò puriores ad diuinam rem faciendam accedant, saltem singulis hebdomadis peccata sua confiteantur; nisi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit.

Vt antequam celebrent, se colligant; & orantes, mentem in tanti ministerij cogitatione defigant. quod, vt commodè fieri possit, curet Episcopus, vt in singulis Cathedralium, Collegiatarum, & Parochialium Ecclesiarum sacristijs, singulæ cellulæ ad hunc sacerdotum orandi, & meditandi vsum instituantur.

Vt antequã ad altare accedant, Missam perlegant; & singulas partes ita præparatas, & notatas habeant, vt celebrantes neq; errent, neq; hæreant.

Vt sacris vestibus induti, cum nemine colloquantur, neque loquentibus dent aures; mentemq́, & oculos ab omnibus amoueant, & quibus distrahi possunt; neque, è sacristia exeant, nisi cum ad altare eundum erit: quod tum grauiter, & modestè fiat.

Vt pileum, birretum, aut subbirretum, chirothecas, sudariolum, aut quodcunque denique huius generis in altare neponant.

Vt ibi ne in mora sint sacrificio, cuiusuis expectandi gratia. Neve ob eandem causam, Missa incboata, subsistant, aut eius initium repetant. Neve si parochi sint, cuiusquam gratia, metuve Missam anticipent, aut differant, sed illam ea potissimùm hora celebrent, quæ populo magis accommodata sit. Neve concionem, quam in ea habere debent, vllo modo omittant, in gratiam alicuius.

Quòd si fortè quispiam imperio quodam, aut contumelia, aut minis, aut vi contenderit, vt Sacerdos quidquam contra, quàm hoc decreto sancitum est, faciat; si clericus sit, & beneficium obtineat, eo priuetur; si non habet beneficium, ne habere quidem ad quinquennium possit: si laicus, re ipsa iam tunc excommunicationis pœnam subeat; neque ad decennium feudi, aut empyteosis nomine quidquã ab Ecclesia consequi possit; & si quid obtinet, eo priuetur.

Vt

Ut peracta missa, pro summi beneficij munere, Deo gratias agant.

Ne Sacerdotes, cum in fine Missæ fuerint, vel eorum Ministri, recedant ab altari: Neve vasa, aut linteolos sacros colligant. Ne cuiusquam rei tollendæ, vel mouendæ causa manus admoueant. Ne candelas restinguant; nisi absoluto Euangelio, quod post benedictionem dicitur.

Celebranti Sacerdoti, vnus saltem minister adsistat; isq; clericus, vbi possit, & talari veste, & superpelliceo indutus.

Ministri candelas accendant, Missale, & vrceolos, & alia quæ ad Missæ ministerium requiruntur, prius suis locis in altari collocent, quàm eò Sacerdotes accedant; qui, nisi his omnibus præparatis, confessionem ordiri non debent.

Sacerdote missam celebrante, ministri per Ecclesiam ne vagentur; neve dent operam collocutionibus, aut candelis venditandis; sed composito corpore, nullo gestu modestè, (vt debent) Sacerdoti adsistentes inseruiant.

Moneant Parochi frequenter Patresfamilias, vt filios, & famulos, quos in bestijs pascendis occupant, saltem diebus festiuis, missæ iubeant interesse. Viduæ ob maritorum mortem, non sint sine missæ auditione. Qua in re nulla valeat excusatio cuiusuis consuetudinis; quam irritam, & abusum esse decernimus: eas item Episcopus, etiam censuris Ecclesiasticis, id facere cogat.

Parochi populum frequenter hortentur, vt in sua Parochia festis diebus missam audire ne omittant. Moneantq; eum diligenter, debere vnumquemque (vt à Sacra Tridentina Synodo traditum est) in Parochiam suam, vbi id fieri commodè potest, [a] conuenire ad audiendum verbum Dei.

Fideles, cum Missæ intersunt, ita se componant, vt corporis habitu animi religionem [b] præseferant.

Nè in foribus Ecclesiæ, [c] vel extra subsistant, nisi necessitatis causa.

Aperto capite sint. [d] Et quo tempore à Sacerdote confessio dicitur, [e] & grauiora Missæ mysteria peraguntur, sint flexis genibus.

Nè propè ad altare accedant, Ut indecorum sit, & Sacerdos perturbetur.

Nè prius discedant, quàm sacerdos Euangelium, quod post benedictionem dicitur, absoluerit.

a Sess. 22 in decreto de obseru. & euit. in celebra. missæ ad finem, & Sess. 24 c. de refor. 4. versic. Moneat Episcopus.

b Supra de Parochijs ca. 14. & ibi. eo. c. 37.

c Qui missę sacro itersunt, nedum ab otiosis, & inutilibus verbis, verū etiam à perniciosis cogitationib. prorsus abstineāt, vt pie statuit. Côc. Turonense. c. 38. sub Leone 3. Tom. 3.

Priusquam per deligendos canonicos de eorum aptitudine inquiratur, soliti ecclesiarum officiales nè creentur.

Cap. XVI.

NE studium, ac pietas eorum, & qui celebrant, & qui audiunt diuina officia, perturbentur; neque quisquam alieni muneris partes vsurpet, suum quisque officium diligenter exequatur, omniaq;, Ut debent, in domo Dei, ordine fiant, hæc statuimus:

Cathedralium, & Colligiatarum Ecclesiarum Capitula, quibus ius est

d Vide infra eod. c. 33.

e Qui sine attentione necessaria missam audit, præcepto non satis facit, & peccat. Nauar. in Man. c. 21. nu. 8. & in Enchir. de orat. & hor. Can. c. 9. nu. 9. & c. 21. nu. 40.

Missam audientes ante benedictionem Sacerdotis exire non præsumant. aliàs ab Episcopo publicè confundantur. c. Missas. cum seq. de consecr. dist. 1.

creandi,

creandi cuiusuis generis officiales, & Ministros in eisdem Ecclesiis initio anni semper tres diligant Canonicos; quorum munus sit, cùm huiusmodi creatio facienda erit, prius diligenter de eorum, qui creandi erunt, moribus inquirere; deinde coram Episcopo iurare, eos, quod ipsi sciant, probos, idoneos, & dignos esse, qui ei muneri præponantur. Quòd si aliter officiales creentur, eorum creatio nulla, & irrita sit.

Concil. Trid. sess. 24. ca. de refor. 12. vers. omnes vero.

In dignitate constituti per se munus suum obeant. Cap. XVII.

ARchidiaconi, Archipresbyteri, aliíq; in dignitate Ecclesiastica constituti, Canonici, & reliqui Ecclesiarum Ministri in sacris Ecclesiæ officijs munus suum ipsi obeant; non per alios exerceant.

Quibus nullum munus non satis apparet impositum, qualiter imponatur. Cap. XVIII.

QVòd si aliqua dignitas, personatus, aut officiũ in ecclesia fuerit, cui neq; ab institutione, neque à iure communi, neq; à proprijs constitutionibus, quę probatę sint, proprium munus in diuinis officijs sit attributum; aut quod sit, non satis constet; Episcopus, duobus adhibitis de Capitulo, quorum alter ab Episcopo ipso, alter à Capitulo, deligatur, assignet singulis dignitatibus, & officijs proprium munus, quemadmodum cum sententia sacrorum Canonum, & cum proprię Ecclesię probatis constitutionibus pro ratione loci magis congruere iudicabit.

Si de alio non constat, qualiter beneficijs aliquod onus imponatur; nec propterea iuri vnionum præiudicatur. Cap. XIX.

Pro seruitio spirituali institutũ est beneficium. c. vlt. de rescri. in 6. Rebuff. in praxi bene. tit. dispẽsatio de non resid. nu. 2.

CAeteris etiam beneficijs, quęcunque, iam ab ecclesiasticis officijs immunia reperiantur, siue Canonicatus, siue clericatus, siue etiam simplicium nomine appellentur; ijs Episcopus pristina munera restituat, ac, si non constat satis, qualia ea essent, pro fructuũ ratione onera imponat, aut Missas, diuinaq; officia celebrandi; aut, si clericatus, simplicia ve beneficia sunt minorum etiam ordinum functiones obeundi, ad diuini cultus propagationem. Nec verò tamen vetamus, quin talia beneficia vnire Episcopo liceat, ex facultate sibi communi iure, concilioq; Tridentino permissa.

Apocrypha qualiter deuitanda, & iuxta calendarium quotannis ritè fiendum, diuina sint celebranda. Cap. XX.

VIdeat Episcopus, alijs doctis, & pijs uiris adhibitis, & semper inuigilet, nè quid apocryphum legatur in diuinis officijs; & à communi Romanę Ecclesię officio nè discedatur.

Diuina officia ex ordine Calendarij, Missalis, & breuiarij nouorum, & ecclesiæ instituto celebrentur; nec ea ratio mutetur: quamobrẽ à magistro cho-

ri ca-

ri cathedralis ecclesiæ, uel alio, cuius id munus sit, edatur singulis annis calendarium dierum festorum; quo singulorum dierum officij ratio præscribatur.

Ab omnibus ad regulam calendarij diuina celebrentur. Cap. X X I.

OMnes inferiores ecclesiæ, quæcunq; illæ sint, diuinorum officiorum rationem dirigant ad regulam calendarij Cathedralis ecclesię; neque ab ea discedant.

Quando prius matrici ecclesia campanæ non pulsandæ. Cap. X X I I.

IN vrbe, Oppidis, aut Vicis nullum signum communium officiorum campana detur ante signum Cathedralis, vel cuiusq; loci matricis ecclesiæ, nisi Episcopo aliud videatur; maximè verò Sabbatho hebdomadæ Sanctæ, & in Angelica salutatione matutina, meridiana, & vespertina: qua in re matutinum excipimus, quod non vbiq; eodem tempore dici soleat.

Horæ canonicæ, et beatæ Virginis quotidie, et ex interuallo qualiter recitandæ. Cap. X X I I I.

HOrę Canonicæ omnes in Collegiatis Ecclesijs quotidie in choro dicantur: quæ ratio, neque concione, neque solenni Missa, neque alia causa, impediatur. Prælati oēs debēt curare, vt horæ canonicæ deuotè psallātur, & qđ in ecclesijs, diuinum, pariter ac nocturnū eō ueniētet celebreť officium qđ Clemens V. Pontif. max. statuit. in Concil. Vtinensi c. 1. de celeb. Mis. in Clem.

Nec horæ aliquę beatæ Virginis, ne in matutino quidem, in choro omittantur; exceptis diebus, & locis, quibus ex ratione officij, eas prętermittere licet.

Horæ ita commodè diuidantur, vt mane aliquod interuallum, si id fieri potest, sine detrimento diuini cultus, detur canonicis, & alijs ad studium diuinæ scripturę, aut sacrorum canonum.

Laici, à choro stent seiuncti; ibidemq; quibus indumentis, et ceteris ministrent. Cap. X X I I I I.

CHorus ita uel sepiatur, uel constituatur, ut tempore diuini officij, laicis aditus in eum esse non possit; vel saltem à clericis seiuncti sint.

In choro, uel omnino in Ecclesia nemo ministret sine superpelliceo, aut cæteris indumentis, quę pro ratione officij requiruntur.

Superpellicea latis sint manicis, omnino non angustis, instar rocheti.

Candelę, & cerei in missa, & alijs diuinis officijs ea exiguitate ne adhibeantur, quæ in tanto mysterio dedeceat, & adstantibus offensionem adferre possit.

Quando circulatores abigendi: Item pulsationi hebdomadæ Sanctæ modus adhibendus. Cap. X X V.

EPiscopus ne patiatur circulatores, circumforaneos, et id fallax hominum genus tempore diuinorum officiorum in foris, & plateis Ecclesiarum versari.

Curet idem, vt ex eo more pulsandi in tenebris sanctæ hebdomadæ ad repræsentandam creatarum rerum perturbationem in passione creatoris, omnis licentia, & indecorus tumultus amoueatur.

Matutinum, & prima quando, & vbi celebrentur. Cap. X X V I.

Matutinum, & prima. *MAtutinum officium, uel media nocte, uel saltem eo tempore instituatur, ut sub ortum solis absolutum sit; vel ea hora, quam Episcopus præscripserit: ea tamen habita ratione, vt verè matutinum dici possit; & aliæ horę missæ, & officia maturè perfici queant. Sed præterea eorum Canonicorum, & clericorum commoditati consulatur, qui propè Ecclesiam non habitant.*

Matutinum uesperi nunquam omnino dicatur; exceptis tamen diebus Octauæ festi, & solennis Diei Corporis Domini Nostri Iesu Christi, & tribus diebus hebdomadæ sanctæ posterioribus.

Matutinum in choro Ecclesię celebretur, quouis anni tempore.

At si tamen uehementia frigora sint, uel alię ullæ iustæ causæ intercedant; de licentia Episcopi, in sacristia, uel honesto alio eius Ecclesiæ loco dici possit.

Prima, Oriente Sole, dicatur, uel paulò post pro consuetudine Ecclesiæ.

Missæ solennes, & aliæ quando, & à quibus canantur. Cae. X X V I I.

Missa solennis. *EPiscopus missam maiorem, & Vesperas, nisi impediatur, Paschalibus, et alijs maioribus festis diebus cantet.*

Diebus verò dominicis, & festis duplicibus Canonicus hebdomadarius hoc faciat; nisi ijs diebus, ij, qui in Ecclesia dignitates obtinent, id munus obibunt, uel Ecclesiæ instituto, vel Episcopi iussu.

Alijs diebus, nisi de more, vel instituto Ecclesię, id munus sit Canonicorum; quod seruari iubemus, idem præstabunt Mansionarij, aut alij sacerdotes ad id designati.

Negligens in decantatione missæ qualiter puniendus: eoq; legitimè impedito, quid agendum. In pontificalibus, vel aliter celebranti, qui inseruiant, & Eucharistiam sumant. Episcopus quando diuinis intersit; qualiterq; deducendus, & reducendus. Cap. X X V I I I.

QVi sacerdos missam solennem in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata celebrare debet, & suo muneri defuerit; nisi legitimè impeditus, eius rei

facultatem à præposito chori, vel sacrista impetrarit, in singulas vices soluat decem solidos, in vsum Ecclesiæ, uel sacristiæ erogandos, arbitrio Episcopi, uel ei dandos, qui illius loco celebrarit.

Qui impeditur, quo minus missam celebrare possit, sacristam moneat in tempore: vt, accepta eius excusatione, curare possit, vt ab alio missa celebretur.

Episcopo, & ei, qui ea dignitate præditus sit vt Pontificalibus vti possit, die festo solennem missam celebranti, adsistat sacerdos, qui assistens dicitur, pluuiali indutus. Adsistēs

Si adsistendi munus nemini attributum est, Episcopus cum capitulo attribuat, vt certos eligat sacerdotes, qui id in orbem obeant, cuius officij immunes sint hebdomadarij, magister chori, & punctatores. Vide ca. Episcop⁹ Deo sacrificās, de consf.d.1.

Diaconus etiam, & Subdiaconus eisdem ministrent sacris uestibus induti.

Alijs verò inferioribus vt ministrent Diaconus, & Subdiaconus, sacris vestibus induti, in Ecclesijs, vbi id fieri poterit.

Curet Episcopus, vt, quemadmodum admonet sacra Tridentina Synodus, Diaconi, & Subdiaconi, saltem dominicis, & festis, solennibus diebus, cum altari ministrauerint, Sacram Eucharistiam sumant. Sess. 23. ca. 13. de refo. d. c. Episcop⁹ Deo sacrificans de consf. d.1. & ca. Peracta eo. tit. d. 2. c. Episcop⁹, de consf. d. 3.

Diaconi, uel Subdiaconi, qui ex iure, statuto, uel consuetudine, certis diebus altari ministrare debent; si defuerint, eius horæ distributionem ne capiant; quorum vices subeant ij, quos chori præfectus iusserit: quibus detur aliqua pars distributionis, quæ absentibus est adepta.

Vbi nemini nominatim id munus in ea Ecclesia impositum est, quibus Diaconis, vel Subdiaconis, chori præpositus id negotij dederit, illud suscipiant.

Episcopus quàm sæpissimè potest solenni missæ, ac diuinis officijs intersit. Diebus verò Dominicis Aduentus, & Quadragesimæ, nisi legitima causa intercesserit, omnino ne desit, si est in Ciuitate.

Episcopum ad celebrandum, uel audiendam missam, ad aliaue diuina officia solennia uenientem, Cathedralis Ecclesiæ Canonici deducant, & reducant, vt hactenus est obseruatum.

Quibus in Ecclesijs monialium celebrare non licet. Cap. XXIX.

NE in monialium Ecclesijs, ac ne in ijs quidem, quæ Episcopi curæ subiectæ non sunt, sæculari cuiquam sacerdoti, etiam si ubiq; celebrandi facultas generatim, (nisi à Sede Apostolica,) ei data esset, missæ sacrum facere liceat; præterquam cui nominatim id ab Episcopo concessum est. Qui contra admiserit, à missæ celebratione, eiusdem arbitratu, suspendatur.

Missæ quando pro mortuis dicendæ. Cap. X X X.

QVi Ecclesiasticum beneficium obtinet, cui id oneris iniunctum est, vt Rector, vel toto anno, vel certis diebus, missam celebret; is singulis mensibus saltem semel missam, quę de defunctis dicitur, pro illis mortuis celebret, qui vel illud dotarint, vel aliquid ei legarint, vel donarint: idq; nisi sæpius pro mortuis celebrare debet, vel ex institutione, vel ex alia oneris sibi iniuncti ratione.

Non recitantes diuina officia, etiam beatæ Virginis, qualiter mulctandi. Cap. X X X I.

EPiscopus curet in sua diœcesi, vt officia diuina, quæ singulis Canonicis horis præstari debent, & publicè in Ecclesia, & priuatim à singulis Sacerdotibus, Clericisve inferioris ordinis, qui illa obire debent, celebrentur, & peragantur ad præscriptam Breuiarij Romani rationem. Si verò secus à quibusdam factum erit, [a] cum isti, vt Pij Quinti Pontificis literis nominatim sancitum est, horarum Canonicarum officio, quod debent, non satisfaciant; eos ipsos Ordinarius ijs mulctet, quę Lateranensi Concilio, [b] à Leone Decimo, & Prouinciali Synodo superiori, contra clericos constitutæ sunt, [c] qui Canonicarum horarum officium intermittunt, [d] & constitutione Apostolica eiusdem Pij Quinti, etiam quò ad eos, qui ratione pensionum, officium Beatæ Mariæ recitare tenentur.

Quando, & vbi plures missæ eodem die sint canendæ, et quid à choro. Item nè patena alicui deosculanda prębeatur. Cap. X X X I I.

MIssa conuentualis sacrum pro diei festi, feriæve ratione, ne in Cathedrali, Collegiatisq; Ecclesijs omittatur, propterea quod eodem die à capitulo etiam pro mortuis, vel ex decretis nostris, vel legatis defunctorum, vel alia de causa fieri debeat; sed tunc, vt Honorij Tertij constitutione cautum est, [e] & semel pro feriæ, festiueve diei ratione, missæ conuentualis sacrum fiat, & iterum eodem die pro mortuis.

Si quando autem, quo tempore sacerdos secretò agit, aliquid canendum uidetur, ne quicquam canatur, quod etiam illi actioni aptè conueniens, Episcopo non ante probatum sit. Itidemq; quod ad probationem attinet, in alijs diuinis officijs seruetur. Symbolum verò fidei totum à Choro, non alternatim organo, canatur.

Ne patena, cum oblatio fit, sed crux, aut sacra aliqua imago offerentibus fidelibus ad osculum prabeatur.

a Datum 1571. duodecimo. Kal. Octob. Pōt. sui anno. 1. inter Const. eiusdē B. Pōt. nu. 138. i. Bul. fo. 1134.
b Sess. 9. vers. statuimus quoque Tom. 5.
c Ius. eo. c. 71.
d Officiū B. V. reformauit & illud recitantibus indulgentias concessit, sui summi. Pōtif. vt in ei⁹ Bulla. Idib. Martij. 1575. inter eiusdē const. nu. 125. in Bull. fol. 1111. Quis ante officium istud B. V. præceperit vid. Nauar. in Ench. de orat. & hor. Can. c. 10. nu. 5.
e In c. cum creatura eod. tit. de celebr. miss. in decretal.

Qualiter notoriè criminosi, non resipiscentes, ab altari sint arcendi; & in paschate non communicantes puniendi.

Cap. XXXIII.

Episcopus efficiat, vt qui publicè, notorieq́ criminosi sunt, sacris ne intersint, a ut Tridentino decreto sancitum est; idq́ vel monendo agat, vel iubeat, à Sacerdotibus Missæ sacrum, illis præsentibus, non inchoari, quoad ipsorum admonitu, se inde abduxerint; vel alia quauis ratione seuerius agat, ut illius decreti executioni sit omnino locus. Tum præterea, nisi, vitę emendatione suscepta, isti confessi in sacro Pascha sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum susceperint; cōtra eosdem agatur, prout canonico iure in illos agi sancitum est, qui in Pascha non communicant.

Audituri sacrum, quibus monendi. Qualiterq; altari non adhereant, & genuflectant. Cap. XXXIIII.

Cum audiendæ missę rationem populum Parochus docet, quo ex propitiatorio illo sacrificio [b] vberiorem ille fructum, capere possit, hoc cū sæpe admoneat, vt campanæ signo dato, quo fideles ad Missæ sacrum vocentur, se se quisq; colligens, si sibi alicuius mortiferi peccati conscius est, summo ex eo dolore affectus, vitęq́ emendandę certo, stabiliq́ proposito suscepto, supplex à Deo veniam petat.

Ne verò quis, uel vir, uel mulier, gradibus [d] altaris hæreat, aut propè altare sit, dum sacrum fit. Ideo Sacerdos celebraturus hęrentes inde se longius abduci iubeat; quo celebrante, hoc ministrans Clericus præstet, ex decreto Concilij Moguntini.

Missæ ita fideles intersint, [e] vt in omni eius parte genibus flexis sint, nisi cum Euangelium pronuntiatur; quo tempore, stent omnes; ac ne mulieribus etiam, tunc sedere liceat.

Episcopo sacrum faciente, ab eo interim cæteri qualiter cessent.

Cap. XXXV.

Dum in Ecclesia missæ sacrificium sine cantu, siue absque cantu Episcopus facit, ne interea ab alio sacerdote in ea fiat, quoad ille, sacro peracto, de more benedixerit; nisi aliquando secus ipse permittendum duxerit. Quod institutum, cum Missæ conuentuales ab alijs celebrantur, præsertim festis, solennibusq́ Ecclesiarum diebus, vbiq;, tum maximè in oppidis, pagisve in usum introduci idem Episcopus curabit.

In oratorijs priuatis, nisi quibus, ex causis, & à sede Apostolica sit indultum, non celebretur.

Cap. XXXVI.

Episcopus omnibus Missam in oratorio priuato celebrandi facultatibus concedendis, (nam hucusque nullæ concessæ sunt,) certos limites, mo-

a Sess. 22. in decreto de obseruā. in cele. miss. vers. Ne minē pterea.
b Su. eo. c. 15. sub finem.
c Plebs diligēter erudiēda, vt missæ sacrū vsum & tāri mysterij vim intelligat. ad quod vid. Cōc. Mogūti. sub Archiep. Sebast. Cā. 58. To. 5.
d Vid. c. sacerdotū. de cō secr. d. 2. c. 1. i pri. de vit. & hon. cle.
e Missa quo gestu, & qua deuotione audiēda, pulchrè habet in sup. cita. Cōc. Mogūt. c. 59. vbi omnino viden.
f Stent. c. Apostolica. de cō secratio. dist. 1.

de consecratio. dist. 1. *dumq́, præfiniat; ita vt præter causas, quas magnas, & vrgentes is iudicauerit, in ipsis priuatis oratorijs Missam celebrari ex facultatibus illis deinceps non liceat; nisi hoc fuerit à sede Apostolica indultum.*

Missæ celebrandæ in Ecclesiis, & Oratoriis nouis facultas qualiter danda. Cap. X X X V I I.

ca. Si qs, de cõse. dist. 1. Supra de Paroch ca. 14. & sup. eod. ca. 15. ca. Si qs, sup. cita. de cõse distin. 1. Lap. alleg. 57. vbi annot.

NE in Oratorio Ecclesiave, quę vel nuper extructa est, vel in posterum extruetur, Missæ celebrandæ facultas detur, permittaturve, nisi saluo iure, ac planè sine præiudicio Ecclesiæ parochialis; nisi ob causam Episcopo quandoq; aliter uideatur.

Vt in eorum parochiali, festis diebus Missam audiant, fideles qualiter sunt monendi. Cap. X X X V I I I.

CVrandum est omni diligentia, vt salutarem fructum capiat fidelis populus ex laboribus, & officijs, quæ à parocho diebus Dominicis, & festis, inter Missarum solennia, aut diuina officia, vel alia quacunque occasione præstari, etiam ex Tridentino Concilio debet. Quamobrem, Concilij etiam Tridentini auctoritate, vt in Ecclesiam parochialem frequenter, saltem Dominicis, & maioribus festis diebus fideles conueniant; Episcopus eos, quorum pastoralem curam gerit, diligenter, ac sæpius moneat.

Quibus consideratis prius, & quando facultas celebrandarum missarum dabitur. Cap. X X X I X.

EPiscopus in facultate quauis missarum celebrandarum, concedenda, propaganda ve, uideat ne ab ullo sacerdote plus muneris, quàm ab eo præstari possit, suscipi concedat, aut permittat; tum maximè perpendat si parochus est, qui sibi eam facultatem dari petit, an per hebdomadam possit, & suscipiendo nouo celebrandarum missarum muneri, & ei, quod in Ecclesia parochiali, ex Tridentini, aut nostrarum constitutionum præscripto, aliave quacunque obligationis causa iam debet, satisfacere, & alia præterea officia obire, quibus diebus, aut ad festorum celebritatem, aut ad funus, exequiasve euocatum eò illum conuenire, missasq́, celebrare contigerit. Quòd si per ipsum hæc omnia, singulaq́, præstari non posse viderit; ne potestatem ei faciat noui muneris, eo nomine suscipiendi, nisi ob inopiam in Ecclesia parochiali, diebus ferialibus, rarius aliquanto parochialis muneris nomine, quàm supra iussum est; ideoq́, in alia, vel in eadem Ecclesia parochiali, alio nomine per hebdomadã, ijs ipsis, scilicet, ferialibus diebus, celebrandi facultatem permitti, necessariũ Episcopus duxerit.

Quę in literis facultatum celebrandi exprimenda fiant: & post præscriptum tempus, qualiter non celebretur. Cap. X L.

IN literis concessæ prærogatiuę facultatis suscipiendi, vel retinendi, muneris missam singulis, vel certis, statisve diebus, aut ex certa obligatione

cele-

celebrandi, exprimantur, & altaris, capellæve, & Ecclesiæ, vbi illud situm est, nomen, & locus, & eleemosynæ emolumentum, quod inde capitur: stati item dies, & numerus missarum, quas ibi celebrare statis illis diebus debebit, ex onere à testatoribus, aliisve, aut ab Episcopo imposito, pro facultate, quam is à iure communi, vel Tridentino Concilio habet. Tum etiam exponatur, si quo alio prętereanomine ipse adstrictus sit, missam alio loco celebrandi: idq; etiam à parochialis curæ munere, legati, alteriusve obligationis causa, qua in Ecclesia item, & altari, quibus item certis, uel statis diebus illud præstare debeat, & quantum inde emolumenti, eleemosyneve consequatur. Tum postremò certum ei facultati concessę, vel propagatæ tempus præfiniatur. Nec uerò in illo celebrationis munere ei perseuerare liceat, expleto temporis spatio, Episcopi literis præscripto, nisi facultas iterum confirmata, renouataq; sit, aut prorogata ad aliud certum tempus literis item, & ad præscriptum etiam Constitutionum nostrarum.

Missas quas, & vbi tenetur vnusquisque celebret: & si dies celebrandi incerti sint, qualiter certi sint assignandi.

Cap. X L I.

QVilibet Sacerdos, quod suscepit, muneri missæ sacrificij faciendi, satisfaciat omnino.

Nec uerò cuiquam, qui quotidiano eo munere astrictus quouis modo est, ne semel quidem in hebdomada, ut alibi mißam celebret, id prætermittere ullo prætextu liceat; nisi aliquando eius, cui id curæ Episcopus dederit, aut si nemini dederit, rectoris, præfective Ecclesię consensu sacerdotem alium ante in locum suum substituerit, qui id pręstet, quod in ea Ecclesia ipse debet. Sin autem certis hebdomadæ diebus, sacerdotes complures in eadem Ecclesia, ob aliquam cuiusuis generis causam, rationemve, mißæ sacrificium facere debent; id vt statis, certisq; ijs ipsis diebus illi omnino pręstent, curet planè rector Ecclesię, aut, si præsertim Ecclesia collegiata, uel aliàs frequens est, alius, quem ei curæ Episcopus præfecerit.

Quòd si alij item sacerdotes sunt, qui in illa Ecclesia, incertis tamen diebus, munus impositum habent missæ celebrandę; tunc idem rector, præfectusve, capellanis sacerdotibus vocatis, req; cum eis tractata, certos unicuique dies, præscribat, quibus in ea Ecclesia missam celebrent; ut singulis, si fieri potest, hebdomadæ diebus, missarum celebrationes rectè, atque ordine distributæ peragantur.

Qualiter in propria capella vnusquisque per se celebret.

Cap. X L I I.

QVi Capellas obtinent, ipsi per se, non alij eorum nomine, missę sacrificium, diuinaq; officia, quæ illarum rectores pręstare debent, in illis celebrent: si modo, uel aliud Ecclesiastium beneficium, quod residentiæ personale munus requirat, non habeant, eoq; impediti, debita ijs Capellis officia gere-

re non queant, vel earundem institutione, dotationeve, aut legato, aut donatione, aut facultate ab Episcopo impetrata, in illis obeundis capellani officijs aliena opera, ministeriove uti possint, uel alia quauis ratione, causave impediti sint.

Singula uerò, ob quæ capellanus aliquis se à debito capellani officij munere immunem putet, asseratve, quominus per se ipsum præstet, ab Episcopo cognoscantur, ac probentur item.

Si in alio, quàm in altari, in quo tenetur, aliquis celebret, qualiter non satisfacit, Cap. XLIII.

QVicunque Sacerdos in altari certo missam celebrare debet, si in alio celebrarit; ne, quod debet, præstitisse censeatur; nisi Episcopi, alteriusve, cui ille id curæ commisserit, iussu, concessu, permissuve aliquando fecerit.

Nè plures missæ simul, si alius alio perturbatur, celebrentur. Cap. XLIIII.

Vide supra eod. c. 8.

SI eodem tempore, & in eadem Ecclesia, missæ plures aliquando, etiam pro mortuis, celebrandæ sunt; in altaribus ita inter se disiunctis celebrentur, ut sacerdos alter ab altero non perturbetur, neque, si fieri potest, audiatur: Sin autem hac de causa tempus non patietur eodie missas omnes, quæ debent, celebrari; in alium potius diem aliquæ differantur, ut huic decreto pareatur, quod ad religiosum cultum illius sanctissimi sacrificij spectat.

Vbi plures missæ in eadem Ecclesia, vel oppido debentur, quo celebrentur interuallo, Tabella ascribatur: ita, q. à Parochiali, die festo, fideles non auocentur. Cap. XLV.

SI uerò plures sunt sacerdotes, qui ibi, aut in eiusdem parochiæ finibus missam celebrent; tunc, ut decretum est, unam in aurora, reliquas deinceps debito interuallo distributas, postremam uerò, quo tardius potest, prout populo commodius erit, celebrent, ad præscriptum tabellæ à rectore parochialis Ecclesiæ, uel ab alio conficiendæ, cui Episcopus id munus dederit; nisi dies festus sit, quo excepta illa prima, quæ in aurora celebratur, nullam omnino celebrent, ante peractum missæ parochialis sacrificium; etiam in Ecclesijs, capellis, oratorijsve sæcularibus, etiam scholarum, & confratriarum, etiam laicalium, intra fines vniuscuiusque parochiæ constitutis; nisi Episcopus, uel parochus ob causam, certa præscripta hora, ante facere concesserit.

Sup. eo. c. 6. & 8.

Quòd si die festo etiam per illud missæ sacrificium, quod in aurora fit, populus à parochiali missa auocetur; tunc Episcopus illud, etiam festo die, post missam parochialem fieri, celebrarive iubeat.

Qua-

Qualiter in libro asseruando, prout vnusquisque missam celebrauerit, conscribendum sit. Cap. XLVI.

QVO citius, atque exploratius Episcopus sciat, eorum, qui sacri faciendi causa aliquid piè, vel legarunt, vel dederunt, voluntati, per illos, quorum interest, verè satisfactum esse; ac rursus, si quid ea in re neglectum, aut omissum, prætermissumve est; id opportunè, ut fiat prospicere, cauereq; possit, hæc statuimus:

In vnaquaque Ecclesia liber deinceps singulis annis, vel alio certo tempore renouandus, perpetuò sit; in quo, & anno, & mense, & die primùm notato, vnusquisq; siue parochus, siue Cappellanus, siue alius sacerdos, qui quouis obligationis nomine in eà Ecclesia missæ sacrificium fecerit, in singulos dies, vbi id perfecerit, manu sua subscribat, & nominatim breuiter exponat, se illud præstitisse, aut parochialis Ecclesiæ, aut Cappellæ, legative pij, aut anniuersarij, aut funeralis officij nomine. Cui præterea libro singulis diebus subscribat is, quem in qualibet Ecclesia Episcopus statuerit: qui item, si ipse est, qui missæ sacrificium eo quouis nomine fecerit, ipse item manu sua subscribat, quoties aliquo eo nomine missam celebrarit.

Is liber tuto sacristiæ loco asseruetur.

Vbi plures debentur missæ, punctator, qui notet si celebrantur, qualiter constituendus. Cap. XLVII.

QVibus verò locis, Ecclesijsve missæ plures, quàm tres quotidie celebrantur; Episcopus, præter has cautiones, punctatorem etiam secretum, ubi opus esse uiderit, constituere item poterit; idq; secretò etiam, si ita expedire uidebitur: qui iuratus in singulos dies notet, si qui erunt, qui debito missæ celebrandæ muneri defuerint.

Libri notationum missarum qualiter recognoscendi. Cap. XLVIII.

IN vrbe verò aliqui Ecclesiastici uiri, ab eodem Episcopo probati, in diœcesi item, Vicarij Foranei, alijve, ab Episcopo etiam constituti, libros missarum celebrationibus notandis præscriptos, sæpe etiam de improuiso recognoscant; inspicientq; præterea notationes, per punctatorem occultè factas, ac singulis mensibus, aut tertio quoq; mense, cum unoquoq; cappellano præstiti muneris sui rationes inibunt; tum etiam illis testimonium scriptum initæ rationis dabunt.

Capellanus mercenarius, qualiter sine licentia, pro celebratione nihil percipiat. Cap. XLIX.

NEC verò cuiquam cappellano non titulari, qui munus celebrandi certis, statisve diebus, aut ad certum tempus, aut in perpetuum susceperit, quicquam mercedis, eleemosynæve ex legatis pijs, aliave quauis

ratione, à quibusuis soluatur; neque id exigat absque Episcopi, eiusve, cui id curæ ille dederit, mandato, eoq; scripto: quod ne detur, nisi pro ratione præstiti muneris, cuius testimonium scriptum ab eo, de quo supra, re ipsa exhibuerit.

Missarum prætermissarum merces vbi asignanda, & vt celebrantibus satisfiat, qualiter consulatur.

Cap. L.

ANno autem expleto, vel breuiori temporis spatio, quicquid ob prætermissum celebrandarum missarum munus, cappellano tribui non debet; id omne fabricæ Ecclesiæ præfectis, aut Corporis Domini confratribus, in ea Ecclesia constitutis, vbi ille missarum muneri defuerit, aut alijs depositarijs soluatur, ab Episcopo constitutis: Vt quot missas celebrari ab eo prętermissum est, totidem eo nomine ab alio sacerdote celebrentur; aut ad ipsum in ornamentorum, quę eisdem altaribus, cappellisve vsui sunt, apparatum erogetur, prout Episcopus expedire existimauerit.

Vt autem, & hoc diligentius pręstetur, & sacerdotibus consulatur, qui ob missæ celebrandæ munus susceptum, ac præstitum, eleemosynas sibi debitas, magno cum negotio, sępeq; cum detrimento ab ijs, qui tribuere debent, consequuntur; Episcopus, vbi expedire viderit, certos aliquos, probatosq; homines depositarios deligat; quorum munus sit, illas exigere, custodire, tum statis temporibus pro ratione supra præscripta, cappellanis sine mora soluere.

Pro misis prætermisis, qualiter reddituum sequestra fint fienda. Cap. LI.

ET quoniam qui cappellas, altaria, aliave beneficia Ecclesiastica in titulum obtinent, quibus missarum munus aliquod incumbit, non ab hęredibus eorum, qui legata pia reliquerunt, vel ab alijs eiusmodi, sed ipsi per se fructus cappellarum, altariumve suorum exigere solent; cum ijs sequestri ratione, omniq; alio modo Episcopus agat, ut si muneri suo illi in celebrandis missis defuerint, fructuum restitutio locum habeat; eaq; ad præscriptam, ut supra, rationem, piè, vtiliterq; erogetur.

Quam sequestri, & mulctæ rationem omnes adhibere debent, vt opus fuerit, cum cappellanis quoq; illis, qui etiã legati nomine, vel alia eiusmodi causa missas celebrandas ad certum tempus, vel in perpetuum suscipiunt.

Eleemosynæ pro celebratione missarum, quando non accipiendæ, sed in capsulam immitendæ: Qualiterq; notandæ, ac distribuendæ. Cap. LII.

QVA in Ecclesia, pro frequentiori, qui ob festi diei, Indulgentiave celebritatem, aut ob perpetuum populi, ac pręcipuum deuotionis studium fit, ad eam concursu, eleemosyna, & crebrior, & vberior,

missæ celebrandæ nomine datur; in ea nè cuiquam sacerdoti eiusmodi, eleemosynam ob missæ celebrationem, vllo modo, aut prætextu flagitare, ac ne sponte quidem oblatam accipere liceat.

Verùm vnusquisq; sacerdos illam in capsula, certo Ecclesiæ loco, aut pro sacristiæ foribus eo nomine collocata, deponendam curet: Cui capsulæ statis illis frequentioris concursus diebus, rector Ecclesiæ, aliusve, cuius interest, aut is, cui Episcopus hoc munus dederit, certum aliquem clericum, spectata probitate præficiat: cuius sit illis diebus apud capsulam assistere, tum sigillatim, ordineq; notare, quæ missarum, aliarumq; precum nomine eleemosyna detur, accipiaturve; vt pro illius notationis ratione rector, aut sacrista, aut ille, quem Episcopus constituerit, sacerdotibus illius Ecclesiæ, aliisve ad diuina officia concelebranda, eò celebritatis nomine euocatis, statim præscribat, quid pro eleemosyna oblata vnusquisq; eorum illis diebus præstare debeat; quò plenius eorum, qui obtulerint, voluntati satisfiat.

Si supra condignam celebrantium mercedem comperiantur in capsula eleemosynæ, quid de eis fiendum; & quæ offerentium vota nondum expleta notentur.

Cap. LIII.

Peractis autem diuinis officiis, quæ eleemosyna eo nomine in capsulam coniecta est, illam idem, vel ecclesiæ rector, vel alius, vt mox supra, sacerdotibus ita distribuat, vt eorum unicuique partem pro ratione ministerij, officijve præstiti, ex Episcopi præscripto, congruam tradat. Quicquid autem supererit, è capsula depromptum, apud virum probum, quem Episcopus delegerit deponatur; vt in aliam, quæ in eadem Ecclesia fiet, celebrationem Missarum piè conferatur: liceat tamen in alias res erogari, necessarioq; comparandas, ad Missæ sacrificij cultum, decentius in ea ipsa Ecclesia peragendum; si ob Ecclesiæ inopiam ita Episcopus concesserit: Cuius etiam iussu, in tabellam sacristiæ referantur, si quæ commemorationes eo nomine pro iis, qui piè contulerunt eleemosynam, deinceps faciendæ erunt ab iis, qui in ea ecclesia missæ sacrificium facient.

Quid in Missæ initio, & fine, fineque additione, mutatione, ac diminutione dicendum sit.

Cap. LIIII.

MISSÆ initio Psalmus, Iudica me Deus; & in fine, Euangelium Sancti Iohannis Euangelistæ, In principio erat &c. dici ne vnquam omittatur; nisi cum aliter in Missarum rubricis notatum est. In ceteris item, ne quid addatur, nec verò detrahatur, ac ne quicquam mutetur; sed ad vnguem id omne dicatur, quod in Missali nouo præscriptum est.

Qui sine debito Missali celebrauerit, qualiter puniendus.
Cap. L V.

SI quem parochum, aliumve Sacerdotem Missali nouo Romano, Episcopus, ad Missæ sacrificium deinceps non vti, compererit, à Missæ celebrandæ munere, illum arbitratu suo suspendat; tum pro culpę, contumaciæve ratione, alijs pręterea pœnis afficiat.

An iuxta præscriptum ritè celebrentur missæ, qualiter experiendum. Cap. L VI.

VT exploratum sit, an sacerdotes statarum cęremoniarum usum, peritiamq; teneant, ipse Episcopus, cùm aliquando missæ sacrificio, quòd illi faciunt, alios peritos sacerdotes præsentes adesse iubeat, tum aliquando singulos euocet; eorumq; in missæ sacrificio ritè faciendo exercitationem, ac peritiam, per examen, experiendove cognoscat.

Quale signum in eleuatione corporis Domini sit dandum.
Cap. L V I I.

Infra de custodia Eucharistiæ. c. 7.

QVOD iussum est in missa Conuentuali, & Parochiali, cum Corpus Domini eleuatur, signum, sono campanæ dari; in alijs missis id ita præstetur, ut tunc paruulum tintinnabulum, aut à latere altaris appensum, aut è sacristia allatum, à clerico ministro, certis distinctis ictibus, pulsetur.

Immodestè interessentes missæ, qualiter circumspiciendi, monendi, & non resipiscentes deferendi.
Cap. L VIII.

Sess. 22. In decreto, de obseruan. in celebr. missæ vers. Neminē pręterea.

CVM sacerdos ad altare accesserit, missę sacrificium facturus; clericus, qui tunc illi ministraturus est, ubi alius non sit, qui tunc hoc officium præstare possit, circumspiciat modestè astantes; & si quempiam animaduerterit marem, vel fœminam incomposito corporis habitu, aut aliàs, cum iniuria, uel irreuerentia Sanctissimi illius sacrificij intereße; moneat grauiter, ut opus erit: neque sacerdos ante missæ initium faciat, quàm omnes, qui adsunt, quemadmodum etiam Tridentino Concilio curæ Episcopi cō missum est, decenter composito corporis habitu declarauerint, se mente etiam, ac deuoto cordis affectu, non solùm corpore adesse. Missa verò iam inchoata, si quid eiusmodi fiat; hoc idem officium admonendi itidem ille minister clericus præstet modestè, & grauiter. Si quis verò ab ijs de eiusmodi monitus non resipuerit, quamprimum, eorundem cura, deferatur ad Episcopum; Ut iure cum eo efficacius agatur.

Clericus decenter indutus celebranti deseruiat.
Cap. L I X.

CLericus Sacerdoti, missam celebranti ministrans, semper indutus sit superpelliceo puro, & mundo, eoq; non lacero, neque ulla alia ratione indecenti; si contra fecerit, tum ipse, tum sacrista, tum Ecclesiæ præfectus, tum sacerdos etiam, qui sibi ministrare permiserit, plectatur arbitratu Episcopi.

Qualiter vrceoli sint habendi. Cap. L X.

VRceoli, qui ad sacrificij usum adhibentur, quò distinctius, atque certius aqua à vino dignosci possit; argento, aut è uitro, eoq; perlucido, aut è christallo sint confecti: itidem operculum oris habeant.

Quibus diebus festis missæ pontificaliter sint celebrandæ.
Cap. L X I.

SAltem his solennibus, festisq; diebus infra ordine præscriptis, quibus, & patrum monimentis, & ueteri rituum, ceremoniarumq; Romanorũ Codice, eoq; comprobato ab Episcopo, prout etiam ipsa christianæ religionis mysteria postulant, solenniter fieri traditum est; Missæ sacrificium, solenni, pontificaliq; ceremoniarum ritu celebretur.

In Sanctissima Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi.
Die solenni Circuncisionis, quæ est Octaua Domini.
Die solenni Epiphaniarum.
Feria Quinta in Cœna Domini.
Die Sanctissimo Paschæ Resurrectionis.
Die Sanctissimæ Ascensionis.
Die Sanctissimo Pentecostes.
Die solennitatis Sanctissimi Corporis Christi.
Die Natalis Sancti Iohannis Baptistæ.
Die festo SS. Apostolorum Petri, & Pauli.
Die Assumptionis Beatissimæ semper Virginis Mariæ.
In solennitate omnium Sanctorum.
In die festo Sancti Gaudentij patroni Nostri.
Die primo Synodi diœcesanæ; & quando celebrantur ordinationes.

A missa pontificali, nisi prius habita benedictione, fideles ne discedant: Qualiterque de hoc monendi.
Cap. L X I I.

FIdeles verò quò magis à pastoribus suis, religiosæ vitæ exemplis, consilio, spectatisq; virtutibus adiuuantur; eo vehementius se in omnem benè, sanctèq; agendi partem excitare, tum cumulatius Christianæ

Tribus horis Episcopus Populũ soleni benedictione potest benedicere, nempe post laudes matutinas post missarũ solẽnia, & post vesperas, vt notatur. in c. Abbates, de priuileg. in 6.

disciplinæ officia præstare eos oportet: Quare festis his diebus, cùm frequẽtissimi ad missarum Episcopalium solennia conuenire studeant; tum à sacra benedictione Episcopali aliquem salutarem fructum, largiente Domino, consecuturi, nè ante inde discedant, quàm ab Episcopo, illam demisso, humiliq; animo, & genibus flexis de more acceperint: Vt id sanè omni studio illi pręstent; cùm eò crebro præmonere, tum graui sermone cohortari parochi solicitè curent.

Quæ cęremoniarum regulæ sint seruandæ. Cap. LXIII.

IN *cæteris quoq; omnibus, quæ ad cęremoniarum rationem, ritumq́, pertinent, regulæ in libro pontificali, cęremonialiq́, item probato de diuinis officijs, pro temporum ratione, ritu Romano pręscriptæ, & à Concilio Quarto prouinciali, diligenter, & accuratè, omnino seruentur.*

Missas pontificales in defectum Episcopi quis cantet. Cap. LXIIII.

CVM *Episcopus statis pręscriptis diebus, quibus debet, uel quia abest, uel morbo, aliaue causa occupatus ditinetur; Missam, Vesperasve, aut alia diuina officia solenniter non celebrat; tunc eius loco hoc præstet, qui in Ecclesia Cathedrali primam Sacerdotalem dignitatem obtinet. Hic uerò si aliquando abest, aut impeditus est; is, qui post illum sacerdotalem item dignitatem, uel Canonicatum obtinens, alijs dignior, non impeditus, adest, id munus obeat.*

Quæ in benedictione Pontificali Episcopus seruet. Cap. LXV.

EPISCOPVS *in danda benedictione solenni, seruet tradita in Concilio quarto Prouinciali, & etiam in officio Anniuersario suæ consecrationis.*

Quando duæ eodem die Missæ erunt celebrandæ, ambæ canantur. Cap. LXVI.

Benedicere populo solenni benedictione, solis cõpetit Epis, vt notatur. in c. Abbates. de priuileg. lib. 6. priuatã verò benedictionẽ impẽdũt inferiores pſbyteri, c. ecce ego. 95. dist.

QVibus *diebus, ex Missalis Romani rubricarum pręscripto, in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis Missas duas conuentuales celebrari oportet, eæ ambæ canantur; tum cantu item celebretur, si qua pręterea alia missa eodem, uel alio die, ex consuetudine, legatove pio, aut alio iure ibi cani debet. Quod si capitulum præstare omiserit, neglexeritve; non solùm illius diei, in quo huic muneri defuerit, verùm alterius etiam diei distributionibus mulctetur; & alio die suppleantur omissa.*

Ministri quando pluuialia induant. Cap. LXVII.

DIebus Dominicis, festisq; alijs, quibus officium duplex peragitur, Canonicus hebdomadarius, dum vesperarum officium obit, celebratve, pluuiale induat; tum etiam duo Ecclesiæ ministri pluuialibus induti adsint, eaq; munera prestent, quæ præstari moris est.

nõ tamẽ presente Epo, nisi de licentia, ad qđ vid. c. Deniq;. & ibi Ioan. And. & glo. 21. dist. & glo. in c. cum ad celebrandas. de consecr. dist. 1.

Hora matutini ab Episcopo quibusdam diebus prescribenda, nè aliç functiones impediantur. Cap. LXVIII.

FESTIS, Dominicisq; diebus, & alijs, quibus concio, aut solennis processio, aut sacra ordinatio habetur, matutinum officium, ita saltem anticipata, Episcopi iudicio, hora inchoetur, vt & aliarum deinceps horarum officia, & Missas singuli sacerdotes, & missam conuentualem collegiatim, tempore suo, ex instituto peragant, & concioni interesse possint.

Diaconus, & subdiaconus quando sacerdoti celebranti ministrent. Cap. LXIX.

DOminicis, & festis, & alijs item diebus, quibus officium duplex peragitur; Canonici duo; vnus, qui Diaconale, alter qui Subdiaconale ministerium præstet; Canonico Sacerdoti, Missam conuentualem celebranti ministrent.

Propter Canonicorum paucitatem, qui celebranti ministrent, quales statuantur, & etiam diebus ferialibus Dalmaticis induantur. Cap. LXX.

VBI verò prę paucitate Canonicorum, illis Canonicis duobus in Missæ conuentualis sacrificio ministrantibus, numerus eorundem, qui in choro adsint, congruus Episcopi iudicio non erit; liceat alios duos nõ Canonicos statuere; qui illis diebus, loco Canonicorum Diaconale, & Subdiaconale ministerium obeant. Omnino autem diebus etiam ferialibus, Diaconus, & Subdiaconus, Dalmaticis induti, Mißæ inseruiant, in collegiatis Ecclesijs quibuscunque; nisi vbi Episcopus censuerit, ministrorum numerum adeo exiguum esse, vt id fieri non possit.

Officia diuina quando celebranda. Cap. LXXI.

HOræ sextæ, & nonæ item officia diuina, ante, aut post missę conuentualis sacrificium, pro ratione temporum, & officij diuini, ad præscriptum rubricæ Mißalis Romani celebrentur; nisi aliquando vrgens causa incidat, quamobrem illa alio tempore, quàm prescriptum est, in choro tamen, celebrari, peragiq; Episcopus iußerit.

Supra eod. cap. 22.

Horas

Horas beatæ Virginis cum illis de Domino, qualiter aliàs puniendi debeant recitare. Cap. LXXII.

Supra eod. cap. 30.

QVibus in Ecclesijs diuinum Canonicarum horarum officium, de beata Maria Virgine recitari, aut solet, aut debet; earum clerus vniuersus illud in Choro præsens pariter recitet, atque officium, quod de Domino dicitur: id verò, ita vt singulas horas Canonicas vnius officij, cum singulis alterius, ex breuiarij Romani præscripto, ordine coniungat.

Quicunque ab vnius horæ officio de Beata Maria abfuerit, distributione illius horę perinde mulctetur, ac si ab hora eiusdem officio, quod de Domino recitatur, abfuerit.

Calendarium, à quibus, & quando conficiendum, et qualiter ab Episcopo recognoscendum. Cap. LXXIII.

CAlendarium, quod ex nostro decreto pro certa diuini officij recitandi ratione, quotannis edi oportet; si minus constat, à quo confici, edive debeat, Episcopus deligat, constituatve, qui hoc præstet; neq; id cuiquam recusare liceat. Ita verò, à quo debet, in tempore conficiatur, vt & mense saltem ante Natiuitatem Domini in lucem emissum sit. Antè verò quàm prodeat, Episcopo tradatur, qui recognoscat, aut ab aliquibus, quos eius rei peritos delegerit, recognosci iubeat.

In Ecclesiasticis functionibus, & pro illis actionibus tantùm clerici, & non laici admittantur. Cap. LXXIIII.

IN missa etiam solenni sacrificio, processionibus, & alijs eiusmodi sacris actionibus cautio sit; vt ad Ecclesiasticas functiones, quas in illis præstari oportet; cuiusmodi sunt, & cum Corpus Domini in Missa eleuatur, cereorum accensio, & sustentatio, & cleri in processionibus item disponendi, dirigendive ratio, & id generis alia; laicorum hominum opera, ministeriumve ne adhibeatur; sed in ijs, alijsve eiusmodi generis functionibus obeundis præsto sint sacristiæ custodes, clerici, tum magistri Chori, uel ceremoniarum adiutores, alijq; Ecclesiastici ordinis homines, quorum ministerium Ecclesiasticarum rerum usui, functionive addictum est; tum alij item Clerici, quibus ea munera Episcopus assignarit.

Qualiter leuis infirmitas à recitatione officij non excusat. Cap. LXXV.

SAcerdos, clericusve, sacris initiatus, aut Ecclesiasticum beneficium obtinens, horarum Canonicarum officio cum adstrictus sit; meminerit, se febri, morbove aliquo, vel aduersa valetudine leuiter aliquando laborantem,

rantem, non iustam propterea excusationem habere, quamobrem illud intermittat, omittatve. Itaq; si quando corporis infirmitate affectus est; ipse pro sua conscientia rectè uideat, quid præstare possit; ac nè omittendo grauiter peccet, & beneficij si quod habet, fructus suos non faciat. Iuxta supra notata in c. 30. eo. ti.

Vt eorum progressus dignoscatur, quæ à clericis fides menstruæ Episcopo exhibeantur. Cap. LXXVI.

QVO diligentius cleri in omni Ecclesiastica disciplina progressus constet; unusquisque sacerdos, & cuiusuis ordinis Clericus, de frequenti Sacramentorum usu, de functionibus in Ecclesia præstitis, de lectionibus, studiorumq́; progressione; de ceteris exercitationibus sibi præscriptis, testimonium ab ijs singulis, quibus ex præscripto accipere opportuerit; singulis mensibus, uel alio stato tempore Episcopo afferant: idq́; ad constitutam rationem. Supra de offi. Paroch. cap. 33.

Die parasceues, quando crux proponenda, & adoranda, ac concio habenda. Cap. LXXVII.

VT passio Christi Domini Redemptoris à fidelibus in hora redemptionis suæ digna ueneratione coleretur; illud in Ecclesia Sancta perpetuò institutum, religiosoq́; usu, ac solenni ritu piè retentum est, vt in feria sexta parasceues, in qua idem Christus Dominus mysterium crucis expleuit, certa stata hora ab vniuerso clero, & populo, certis peractis precibus, & orationibus, adoretur. Sed quoniam factum est, ut in multis prouinciæ locis, non post sicut instituti, ritusq́; ueteris est, sed ante statas illas preces ea adoranda proponatur; aut saltem adoratio fiat à multo populo, anteaquam ex ritu Ecclesiæ solemniter proponatur, & à clero adoretur: nos, ut, quod non sine mysterij significatione Ecclesia instituit, ad statæ horæ vsum, solennemq; adorationem reuocemus; id statuimus, vt in omni Ecclesia, sacrosanctæ crucis, per quam redempti sumus, adoratio religiosè celebretur, recitato, scilicet, de passione Euangelio, & peractis illis statis precibus, & orationibus, vt instituti ratio postulat. Quare vnusquisque parochus, uel alius Ecclesiæ rector efficiat non solùm ut stata ea hora in sua Ecclesia præstetur; sed caueat etiam ut in omni Ecclesia, ubi fit ea adoratio, non ante, quàm in basilica Cathedrali, primariave, si locus diœcesis sit, celebretur.

Nec propterea concionator desistat, quin pro Sanctæ Ecclesiæ usu, ad excitandam populi fidelis compunctionem, eo sacro die eam de suggestu proponat, & ostendat.

Quin etiam curet Episcopus, concionem illam statim post recitatam passionem Domini haberi; nisi aliter aliquando magis expedire censuerit.

Crux qualiter adoranda. Cap. LXXVIII.

ET quoniam sacra ea feria Christus Dominus humiliatus est pro nobis patri, vsq; ad mortem, mortem autem Crucis; illius humilitatis imita-

tores in sanctissima crucis stata illa adoratione, ita esse oportet, vt, quod antiqui ritus est, non tantùm genibus flexis, sed prostrato humi corpore humiliemur, quò significantius eo corporis habitu fixam, constantemq́ animi nostri humilitatem demonstremus: ideo Episcopus curet, vt corporis prostratione, quæ christianæ humilitatis index est, ea solennis adoratio celebretur.

Præterquam in festo Natiuitatis Domini, tantùm semel in die, à singulo Sacerdote missa celebretur. Cap. LXXXIX.

c. Cõsuluisti. eo. & celebr. miss. c. sufficit. de cõsec. dist. vid. Nauarr. in Man. cap. 25. nu. 87.

GRauia pericula, offensiones, atque adeo sæpè iniurias sanctissimo missæ sacrificio fieri compertum est, quòd quidem sacerdotes non semel tantùm, sed pluries in die illud offerant. Quod ne in posterum fiat, præterquam salutari illo die Dominicæ Natiuitatis, quo vnusquisque sacerdos, non sine magna mysteriorum significatione ter celebrare debet; decreti huius auctoritate vetitum sit, nè ob ullam necessariam causam, neque etiam ob parochialis, alteriusve Ecclesiæ egestatem, neque ob sacerdotum penuriam, nec verò ob locorum distantiam, Episcopus cuiquam sacerdoti pluries in die diuinum illud missæ sacrificium offerendi facultatem permittat: cum beatus admodum sit ille sacerdos, qui semel tantùm in die illud dignè obtulerit. Si quæ verò eius generis facultas, antea, uel certo loco, vel sacerdoti data est, eam planè statim rescissam, irritamq́, ac nullam omnino esse, iam nunc decernimus.

Vt ritè choro inseruiatur, quæ ante, & dum ibidem deseruitur, ac post, à quoquam præstanda erunt. Cap. LXXX.

CHORI disciplina, plena religionis est, plena pietatis; ac propterea sanctè ab ijs obseruanda est, qui in eum locum conueniunt ad Dei laudes concelebrandas.

Supra de vit. & hon. cler. cap. 14.

Quare præter illa, quæ iam de illius cultu præfiniuimus, hæc admonemus, quò religiosius non modò excolatur, sed multis partibus augeatur sancta eiusdem chori institutio:

Primò, Vt studio quodam intimæ pietatis (cuius splendor foris etiã eluceat) [a] vnusquisque vel Canonicus, vel alius minister, quicunq; sit, qui chori officijs astrictus est, ad chori disciplinam se se instruat.

2 Antea uerò, quàm eò conueniat, paululum attentè secum cogitet, & loci illius sanctitatem, & conueniendi causam, & diuinarum laudum, quarum munus Angelorum est, officia, quæ castissimè ab omnibus concelebrari oportet.

a Monendi sunt clerici, vt nõ vocis tantũ modulatione, sed cordis deuotione, debitum suæ seruitutis pensum absoluant, & ad diuina officia peragenda, corpore pariter, & mente se componant, quo simul, & Deo cultum gratum exhibere, & populo consideranti, deuotionem augere valeant. Verba sunt Synodi. Mogunt. sub Archiep. Sebast. c. 53. vbi agit de horis Canonicis. Tom. 5.

3 Hæc

3 *Hac ipsa in cogitatione firmiter inherens, ne quicquam quidem mente, animoq́, concipiet, ab eius loci religione alienum; ne dum aget, quod Dei oculos offendat.*

4 *Paret se propterea etiam, atque etiam diligenter, sancta intimi animi meditatione, & religiosa oratione, ut exteriorem quoque cultum diuinorum officiorum salutariter exequatur.*

5 *Dum superpelliceum, cappamq́, induit, cogitet, quam personã sustineat; nempè, à sordibus, labeq́, puram, qualem uestitus ille indicat.*

6 *Cum almutiam pelliceam, quod insignè canonicorum est humeris, vel brachijs, prout moris est, canonicus imponit; eam cogitationem suscipiat, in se restinctas, ac planè mortuas esse oportere rerum mundanarum affectiones, atque cupiditates; vt eius rei significans est illa animalis intermortui pellis, quam de more induit.*

7 *Si uerò cappam induit, quę humeros contegit, & brachia quasi deuincit, ex eo amictu intelligat, se repressas, quasiq́, deuinctas habere oportere appetitiones; ac se totum ad Dei voluntatem accommodari.*

8 *Cum igitur ijs chori vestibus indutus, alium uestitum, quo foris vtitur, contegat, sicq́, aliam personam habitu gerat; caueat nè quicquam, etiam in sacristia, agat, admittatve, quod cum actione non rectè conueniat, ob quam illum habitum induit.*

9 *Ne in colloquijs quidem, ab ea actione alienis se occupet; nisi cura pręsit, qua id necessariò postulet.*

10 *Abstineat autem semper, sed maximè dum chori uestibus indutus est, ubi sit, uel in sacristia, uel alio loco, b à iocis, à ridiculè dictis, facetijsve, à cachinnationibus, à uerbis futilibus, atque inanibus, quæ temerè, & imprudenter effunduntur.*

b Ad hæc doctiss. vid. Naua. in cõment. De silentio I diu. offic. præsertim in choro seruãdo, sup. c. in loco benedictionis. 5. q. 4. vbi abundè. & in Ench. de orat. & hor. Can.

11 *In chorum nè properanter, quasi distributionum quęstu incitatus, accedat, sed graui incessu.*

Dumq́, ad chorum procedit, quamquam alij comes adiunctus, at quasi solus accedat, in ea meditatione fixus, ut secum cogitet, se ad chorum, nempe, ad Sancta sanctorum, vt Canone antiquo cautum est, & ad publicæ orationis sacrificium accedere.

12 *Cum in choro est, animum, mentemq́, ab omnibus curis, perturbationibus, & cogitationibus à rei, quæ geritur, sanctitate alienis, quoad eius fieri potest, abducat, se seq́, totum in Dei cultu colligat.*

13 *Illud etiam cogitet, quam ob causam eò se contulerit; tum sibi statuat, se in conspectu Dei omnipotentis, & in corona innumerabilium Angelorum, & sanctorum esse.*

14 *Qua in cogitatione uideat, perpetuoq́, reputet, se eò loci consistere, vt Deo sanctissimum cultum, uenerationemq́, tribuat, atque ab eo, & sibi, & alijs omne bonum deprecetur.*

15 *Consideret verò ipsum Deum, tanquam patrem, & redemptorem amantissimum, optimum, sapientissimum, misericordiosissimum, quiq́, omnia*

intuens, vbiq., & semper est.

16 *Tum cordis castitatem, beneq. orandi donum, & gratiam à Deo supplex petat, orationisq. suæ sacrificium simul cum meritis Iesu Christi, & sanctorum, eius præsertim, cuius memoriam Ecclesia illo die celebrat, ad gloriam sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis, & ad suam, proximorumq. vtilitatem dirigat.*

17 *Cum psallendum est, primùm psalmi argumentum mente, animoq. concipiat.*

18 *Obseruet præterea, quis in psalmo loquatur, an Deus in Ecclesia, an pœnitens, an aspirans ad perfectionem.*

19 *Attendat item, ad quem præcipuè salutarem affectum psalmus referatur.*

20 *Cum ita se religiosè pararit, magna animi attentione se ad verba, sententiasq; psalmi accommodet: ita ut laudet, gemat, extimescat, sicut psalmorum voces indicant; & quod deniq; ore profert, animo primùm concipiat.*

21 *Tum verba singula notet, interpretationem studio assequatur; unde mens, animusq; ad aliquem salutarem affectum incendatur.*

22 *Ad uerba etiam adiungat animo cogitationem, vel amoris, uel reuerentia, uel humilitatis. Atq; ita quidem affectum aliquem excitet, ut si de virtute verba psalmi profert, desiderio accendatur imitationis; si de peccatis, intimè doleat, quòd in eo statu ipse fuerit, aut certè proximi eius. Et sic de alijs item, quæ psalmo significantur.*

23 *Eam porrò attentionem initio vniuscuiusque psalmi, orationis, & aliarum diuini officij partium, tum singularum horarum canonicarum renouari, atque excitare studeat; præsertim dum illa uerba, quæ ad sanctæ orationis spiritum inflammandum valent, pronunciat;* Deus in adiutorium meum intende, &c.

24 *Itidem faciat, cum aliorsum se cogitationibus distrahi animaduertit.*

25 *In fine etiam vniuscuiusque psalmi se se excitet, illis uerbis,* Gloria patri, &c.

26 *In conclusione item orationum cum dicitur,* Per Dominum nostrum Iesum Christum: *spe sancta erga illum, redemptionis nostræ auctorem se se confirmet.*

27 *Et quoniam attentio ualde admodum excitatur, si quæ quisque profert, rectè intelligit; ideo in ea potissimùm expositione psalmorum assiduè versetur, quæ non uaria sit, sed quæ tota in excitandis, exercendisq; sanctis affectibus uersetur.*

28 *Cum autem magnus psallendi fructus in psalmorũ affectibus uersetur; siue quis in choro, siue priuatim, siue submissa, siue alta uoce oret; idcirco certos sibi locos psalmorum præfiniat, quibus omnis hæc ratio concludatur.*

29 *Loci præcipuè præter cæteros hi sint, vnde salutares affectus existunt, laus Dei, memoria bonorum nostrorum, commemoratio nostræ miseriæ, & reprehensio malè agentium.*

30 *Psalmo-*

30 Psalmorum verbis, cum Dei bonitas prędicatur, ad illius dilectionem, & ad gratiarum actionem de beneficijs, quæ à diuina benignitate proficiscũtur, se toto animo accendant. Cum illius infinita sapientia, potentia commemoratur; admiratione afficiatur; tum intimè gratuletur, cum aliquid Dei auxilio, benè gestum narratur.

31 Cum bonorum memoria, recordatioq; psalmorum uocibus excitatur; desiderium quoddam concipiat illa sibi, & alijs consequendi, tum illa eadem à Deo petat, tum in Deo spem animo cupiat fore, vt diuina eius ope, non modò quæ bona sunt, quæq; salutaria assequatur, sed quæ mala, ac quæ perniciem afferunt, uitet.

32 Aliquando etiam intimè in Domino gaudeat, se bona, Deo iuuante, adeptum esse, & mala cauisse.

33 Ex miseriarum commemoratione timorem concipiat, dolorem, ac humilitatem, cum suas cognoscit infirmitates.

34 Ex reprehensione malè agentium, agnoscat zelum diuinæ vindictę, & indignationem contra nequitiam. Atq; ita quidem ex salutaribus his affectibus fructum psallendi uberrimum capiet.

35 Peroratis psalmis, absolutoq; canonicarum horarum officio, paululum tacitus consistat, genibusq; flexis veniam deprecetur, & negligentiæ, & distractionis, aliusve culpæ, quam in eo precationis officio admiserit: tumq; hoc oret, ut pro Christi, totiusq; Ecclesiæ meritis, orationis suæ obsequium, ac ministerium gratum sit, atque acceptum.

Quæ lumina cruci in processionibus adhibeantur. Cap. LXXXI.

Lumina duo, candelabris, cereoferarijsve infixa, cum processiones publicæ, etiam quæ in Ecclesiæ ambitu aguntur; ab omni cuiusuis ordinis clero, tam regulari, quàm sęculari, ad crucem adhibeantur, quæ unicuique capitulo, clerove de more præfertur.

Debitæ pro defunctis missæ celebrentur, quæ si non possint, qualiter reducendæ; & piæ institutorum voluntati prouidendum. Cap. LXXXII.

Vt quæ pia legata ad remedium animæ à fidelibus relicta sunt eo nomine, vt missæ pro se dè defunctis celebrentur, executionem, prout pia eorum voluntas deposcit, rectè habeant, id Episcopus, quàm diligentissimè curet. Quibus autem in Ecclesijs, ob multa, variaq; defunctorum legata, Missas vsque adeo multas celebrari oportet, vt pro ratione singulorum dierum, quos testamento, aliave ultima uoluntate testatores pręscripserint, muneri, quod eorum pijs uoluntatibus debetur, satisfieri non possit; aut eleemosyna eo nomine adeo tenuis est, ut non facilè inueniatur, qui velit huic se muneri subijcere; idem Episcopus in Synodo diœcesana re accuratè

cognita, & perspecta, statuat quicquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Ecclesiarum vtilitatem uiderit expedire: ita tamen, ut in singulis missis, quas iure reductionis celebrari continget, eorum defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ad pios usus reliquerunt. Debitæ autem commemorationi satisfiet per intentionem applicationis Missarum, per preces in secundo Memento, *& per collectas faciendas in illis missis, in quibus collectæ fieri possunt.*

Cæterùm intelligendum est, fructuosiores esse, magisq́; prodesse preces, & orationes ab Ecclesia pro defunctis institutas, cum applicatione sacrificij, quàm applicationem solam; licèt recompensari possit per maiorem deuotionem, vel eius, qui dicit Missam, vel eius, qui facit dici, vel per intercessionem sancti, cuius suffragium in Missa imploratur.

Dum altari ministratur, nè quid alienum à ministerio peragatnr. Cap. LXXXIII.

Clericus, qui in missæ sacrificio ministrat, dum eam functionem obit, ne preces horarias, neve aliud quicquam de libro, aliove officio recitet; sed toto intimæ pietatis studio, ad ministerium attentus sit, quæ tunc piè, religioseq́; exequi debet.

Consecrationis, coronationisve summi Pontificis dies qualiter denuntianda; & quæ pro eo à fidelibus preces habendæ. Cap. LXXXIIII.

Qvo die Sanctissimus Pontifex consecrationis, coronationisve insignia accepit, pietatis ratio postulat in eo precationem à clero, pro illo piè adhiberi. Quamobrem omnis sacerdos, quo die summus Pontifex consecratus, coronatusve est, in Missæ sacrificio, stata illa oratione, Deus omnium fidelium: *loco suo in Missali adscripta, pro eo precetur; atque ob eam quidem causam consecratio Pontificia, cùm in Calendario anniuersario die suo notetur, tum etiam de more denuntietur; vt reliquus etiam clerus, & populus item excitetur, ad preces pro illo piè adhibendas.*

Pro summo pontifice ægrotante, qualiter orandum: & eo vita functo, quid agendum. Cap. LXXXV.

Svmmo Pontifici uniuersalis Ecclesiæ pastori, & parenti si quando illum ægrotare contigerit; id charitatis officium, prout morbi grauitas tulerit, Episcopus præstari curet; ut ob eam causam in Cathedrali, Collegiata, Parochialiq́; unaquaq; Ecclesia, clerus, populusq́; certa stata hora, pro ipso Pontifice oret.

Si quando autem is ex hac vita migrarit, nuntio certo mortis allato, id curet; ut cùm in omni Ecclesia campanarum sono, ut pro mortuis fit, de more pulsetur; tum in Basilica Cathedrali, Ecclesijsq; collegiatis, Missa solennis, & officium pro eo mortuo ritè, pieq; celebretur.

Sacerdotes verò singuli pro eo defuncto Missam celebrent; aut saltem in ea precentur stata oratione.

Pro Episcopo ægrotante, qualiter orandum. Cap. LXXXVI.

PRO *Episcopo, qui Pater, magister, duxq; cleri, & populi est, si quando ex febri, aliove morbo laborans decumbit, omnis debitæ pietatis, ratio deposcit, supplicationem, orationemve, & publicè, & priuatim sanctè celebrari. Quamobrem cum occasio tulerit, eius Vicarij officium erit, certis diebus illam instituere, atque indicere; ita ut cùm in Vrbis, tum etiam si ægritudo diuturnior erit, in diœcesis omni Ecclesia, tam collegiata, quàm parochiali pro Episcopo ægrotante, à Clero, populoq; prece religiosa oretur; & ab unoquoque sacerdote in Sacrosanctæ Missæ sacrificio statæ etiam oratio frequenter fiat.*

Præsens diuinis officijs Episcopus, quæ adhibitis luminaribus præstet. Cap. XXXVII.

E*Piscopus diuinorum officiorum, quibus præsens in Ecclesia adest, initium, statis precibus, uersibusve faciat, orationesq; statas ipse dicat; binis accensis luminibus in eius conspectum allatis.*

Pontificales celebrationes qualiter Calendario, & aliter sint denuntiandæ. Cap. LXXXVIII.

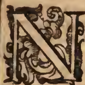
S*Olennes missæ, vesperæ, aliave diuina officia, quę ab Episcopo, ritu Pōtificali, solenniter celebrabuntur, quò populus frequentior conueniat; cum in Basilica Cathedrali, tum in Ecclesijs Collegiatis, & parochialibus item Ciuitatis, die festo proximè prȩcedenti denuntientur: eamq; ob causam in Calendarium anniuersarium referantur. Si quæ autem missæ, aliave officia, ob causam, quȩ extra ordinem inciderit, aliquando pontificali ritu, solenniq; celebranda erunt, Episcopi iussu, ijs in tempore significentur, à quibus populo denuntiandæ sunt.*

Antiphonaria qualiter emendanda. Cap. LXXXIX.

L*Ibri, qui certis Antiphonarum modulationibus olim notati, ex breuiarij nuper editi prȩscripto nondum emendati sunt; Episcopus curet, vt quamprimum, & accuratè emendentur, atque accommodentur ad Breuiarij noui editionem.*

DE BAPTISMO, ET EIVS effectu. Tit. XXV.

Infantulus vbi, quando, & à quibus eſt baptizandus; qualiterque de modo baptizandi docendus eſt populus; qualeſve cæremoniæ priuatim baptizato poſtea adhibendæ. Qui compatres eligendi, & quòd eis onus incumbat. Cap. I.

Emini liceat, [a] *quemquam intra domeſticos parietes baptizare*, [b] *ſed natum infantem ij, quorum eſt ea cura, ante nonum diem ad ſuſcipiendum baptiſmum, in Eccleſiam deferendum curent*: [c] *quod ſi neglexerint, excommunicationis pœnam ſubeant.*

Permiſſa eſt tamen, ſi inſtet periculum, facultas baptizandi in priuatis ædibus ſacerdoti, [d] *vel ſi is abſit, alteri ſacris initiato; vel ſi non adfuerit laicis; primò mari, aut demum fœminæ; qui rectè nouerint veram baptizandi formam*; [e] *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: quibus uerbis nihil prorſus ab ipſis addendum, vel detrahendum eſſe*, [f] *materiamq́; aquam naturalem dum forma profertur, infantulo adhibendam, crebrò populum ſuum parochus admoneat.*

Quòd, ſi domi baptizatus poſtea uixerit, omnino intra nonum ab ortu diem, [g] *uel cum primùm per ualetudinem licuerit, eum in Eccleſia ſiſtant; ubi*, [h] *ſi rectam baptiſmi formam ſeruatam eſſe conſtiterit*; [i] *ei tantùm ritus, ac cæremoniæ baptiſmi adhibeantur.*

Fideles in baptizandis filijs, eos potius eligant compatres, qui eorum animæ conſulere, quàm qui inopiæ ſubuenire poſſint. Cuius officij ſæpius eos parochus admonebit: Curabitq́;, ut compatres tales deligantur, qui fidei, & morum ratione ſuſcipiendo muneri ſatisfacere poſſint.

a Bapriſmus eſt fundamentum omnium ſacramẽtorum. cap. veniens. & illic nota. glo. 1. de pſby. non baptiz. c. Præter hoc: in fine, vbi gloſſ. in ver. Neceſſarios. 32. diſt.

b Clem. vni. Concil. Viẽ. relat. in Clem. vnica, eod. tit. de Baptiſmo.

c Infantium baptiſmus quare non differendus, vid. Catechiſ. Roman. parte ſecunda capitulo ſecundo, numero 34. eodem.

d Quis ordo in baptizando ſeruandus. vide Catechiſ. Roman. part. 2. capitulo ſecundo. numer. 25. eod. tit. de baptiſ.

e Baptiſmus ablutione, & verborum forma ad vnguem obſeruanda, perficitur. c. 1. & c. Non vt apponeres, extra eod. tit. Catech. d. c. 2. nu. 7. & 13.

f Materia, & forma baptiſmi, quomodo ſimul concurrere debeant, vide Franc. à Victoria, in ſumma ſacr. de Baptiſ. num. 39.

g Quòd hoc ſeruari debeat communi ſenſu tenent omnes, teſte d. P. à Victor. vbi ſupra nu. 77.

h Quanta veneratione digni ſint ritus ſacramentorum, quos catholica approbat Eccleſia, vid. Trident. Concil. Seſſ. 7. de ſacram. in gen. Can. 13. quem bene ad rem expendit illius verba referens idem P. Vict. eo loci. num. 37.

i Quæ ex iſto actu ſpiritualis contrahatur cognatio. vid. c. Per Catechiſmum de cogn. ſpirit. lib. 6. Nauar. in Man. cap. 22. num. 40. & 72.

Qui ne ſint compatres prohibentur: Baptizaturi quid agant,& alios inſtruant. Baptizatiq́ue nè ab altari muneribus redimantur. Cap. II.

CAueant uerò Parochi,nè excommunicatos,uel eos,qui eo anno,Paſchæ tempore,ex præcepto Eccleſiæ,peccata confeſſi non fuerint, & Sanctiſſimam Euchariſtiam non ſumpſerint,admittant ad leuandum baptizatum de ſacro fonte.

Sacerdos baptizaturus, primùm, quam actionem ſuſcepturus ſit,diligenter ipſe animaduertat; & ad tanti muneris functionem ſanctè, grauiterq́; accedat.

Deinde compatres moneat, ut iocis omnibus, nugiſq́; ſemotis,piè, ac religioſè,quid agatur,attendant;intelligentes, Chriſto filios ſpiritualiter generari,teneriq́;ſe pro ſuo ſuſceptionis officio,eos catholica fide,& probatis moribus inſtituere,ſi parentes id facere omiſerint.

Deteſtabilem conſuetudinem baptizatos infantes in altare collocandi, ut muneribus compatrum inde redimantur, Epiſcopus ſeuerius uindicabit. Compatres,& commatres nihil infantibus,quos ſuſceperunt, aut eorum parentibus, baptiſmi tempore, largiantur.

Catech. pa.2.c.2 n. 28.eo tit.de Bapti. Hoc pariter obſeruãdũ in confirmatiõe vt inf de ſacra v ctione cap. 5.

Symbolum fidei ignorantes, compatres non ſint. Cap. III.

CVm id ſuperius de compatribus præſcriptum ſit, ut illi tales deligantur,qui ſuſcepti muneris partes explere poſſint;id autem ipſi præſtare non queant,ſi ne rudimenta quidem fidei norint,idcirco ea cura ſit parochis, ut quos compatres ita imperitos nouerint, ut Symbolum fidei,ſiue ea, quæ in ſymbolo continentur, ignorent; illos eo officio ſuſcipiendi de baptiſmo infantes,fungi ne patiantur.

Fons baptiſmalis vbi habendus. Cap. IIII.

FOns baptiſmalis, ne uſquam in alijs Eccleſijs, quàm in parochialibus, ſit; uel Epiſcopi conceſſu in illis locis, vbi propterea quòd parochialis Eccleſia longius diſtat, idem populi commodo magis conſulendum eſſe cenſuerit.

Expoſiti,ſi dubitetur,qualiter ſub conditione baptizandi. Cap. V.

INfans expoſitus,licèt appenſum collo ſcriptum habeat,quo ille baptizatus ſignificetur;ſi tamen,re diligenter perquiſita, quemadmodum cathechiſmo Romano expreſſum eſt,adhuc dubium ſit, cum baptizatum eſſe; ea conditionis formula baptizetur, Si tu es baptizatus, ego te iterum non baptizo,& ſi nondum baptizatus es,ego te baptizo,&c.

ca. De q b⁹ de baptiſ. I decreta. Declarat. Catech. pa.2.c.2 n. 57.eo ti.c. Omnis pſbyter.doce ſecr.d.4

Fons baptiſmalis quomodo fiendus. Cap. VI.

FOns baptiſmalis è marmore, aut è ſolido lapide conſtet, & fiat in totum ad præſcriptum libri inſtructionum Cardinalis Borromei Metropolitani.

Aqua baptiſmalis poſt effuſionem quò deducenda. Cap. VII.

IN baptiſmali fonte, ubi per infuſionem baptizatur, id planè caueatur, ut ne aqua, capiti infantis infuſa, in eundem fontem recidat; ſed in ſacrarium profluat: idq́; propterea ſacrarium è marmore, ſolidóve lapide propè fontem conſtruatur, ad præſcriptum inſtructionum.

Capitis baptizati abſterſoria qualia habenda, & conſeruanda. Cap. VIII.

IN baptiſmalis fontis ciborio, mantilia duo, eaq́; candida, ab omniq́; ſorde munda aſſeruentur, quę infantis capiti abſtergendo vſui ſint.

Pluraq; ideo, in ſacriſtia, id generis mantilia, certo loco, conſeruentur.

Si uerò uel mantilia, uel ſudariola ad eum uſum aliquando afferuntur; ea niſi noua, ne adhibeantur; tum noua adhibita, ne in profanum, ſed in Eccleſiæ vſum, cui rectè accommodari poſſint, conuertantur; alioqui comburantur.

Quando, & quò ad fontis baptiſmalis benedictionem ſinguli rectores conueniant. Cap. IX.

VEtus illa conſuetudo, quæ adhuc in compluribus locis retenta, talis eſt, ut & Sabbatho Sancto, & Sabbatho item Pentecoſtes, frequenti ſacerdotum conuentu, ac ſolenni ritu, cùm in Cathedrali Eccleſia, tum in diœceſis etiam locis, Eccleſijſve plebanis, fontis baptiſmalis benedictio fiat; ubi hoc tempore non ſeruatur, omnino introducatur; in uſumq́, ubi intermiſſa eſt, reuocetur.

Quibus ſtatis, ſolennibuſq́; Sabbathis, ad illius ſolennis benedictionis officium omnes, ſingulíq́; Eccleſiarum quarumcunque, [a] quouis etiam dignitatis nomine, titulove inſignium rectores, quibus animarum curationis munus incumbit; [b] qui in vrbe ſunt, in Cathedralem; qui in diœceſi, ad ſuam quiq; plebanam Eccleſiam, frequentes conueniat.

[a] Qn̄o fontem Baptiſmi Sanctiſſimæ Trinitatis pſentia cōſecrat. vid. ca. venit. ſacer. de cōſ. d. 4.
[b] Quid vero ſignificēt myſteria, quæ in fonte baptiſmi celebrantur. vid. cap. Prima igitur. ead. diſtin. 4.

Etiam exempti, ſi tamen non ex priuilegio Apoſtolico, qualiter ut ſupra conueniant. Cap. X.

SI uerò exemptionis nomine, aliave ratione quis à plebana Eccleſiæ iure liber, atque immunis ſit, non tamen expreſsè ex priuilegio Apoſtolico; huius ſolennis benedictionis officij concelebrandi cauſa, in eam plebanam Eccle-

ſiam

siam conueniat, intra cuius fines habitat, aut cui propior est, vt Episcopus potius censuerit. Nec verò propterea in cæteris quicquam illius immunitati, libertative derogatum est.

Qualiter facultas non conueniendi vt supra, aliquibus per Episcopum concedatur. Cap. XI.

HOc autem decreto adstrictos non teneri statuimus, illarum Ecclesiarum, etiam quæ parochiales tantùm sunt, rectores, quibus vel ob locorum longinquitatem, vel ob aliam iustam causam, Episcopus facultatem scripto exaratam daret, fontis baptismalis in illorũ Ecclesijs solenniter benedicendi. At uerò ea facultate, ne propterea Ecclesiæ plebanæ iuri quicquam præiudicij, ullo unquam tempore, allatum censeatur.

Quandocunque dicta benedictio fiet, tres saltem Sacerdotes adhibendi erunt. Cap. XII.

IN ijs porro Ecclesijs, quibus hæc baptismalis fontis solenniter benedicendi potestas aliquando fiet, statis illis duobus Sabbathis, is benedictionis ritus celebretur, Sacerdotibus tribus saltem præsentibus ad illum adhibitis: Id præterea, de tribus, scilicet, sacerdotibus adhibendis, locum iu omni Ecclesia habeat; si quando per annum in aliqua Ecclesia, extra illa stata duo Sabbatha, illius fontis aquam baptismalem ob extraordinariam causam renouari necesse erit.

Vbi fons baptismalis non extat, aquæ per singula baptismata benedicendæ, & post vsum proijciendæ mos ille tollatur. Cap. XIII.

ILle uerò, ubi nullus fons baptismalis est, introductus in aliquot locis mos aquæ benedicendæ, consecrandæve, quo tempore baptismum ministrari oportet, tum baptismo celebrato, in sacrarium proijciendæ, tollatur in posterum omnino.

Benedictio fontium in cathedrali Episcopo spectat. Cap. XIIII.

FOntis Baptismalis, quem statis illis solennibus diebus in Ecclesia Cathedrali consecrari solenne est, consecrandi officium, atque munus, nisi Episcopus aliqua ex causa aliud censuerit, ipse obeat.

Nè parochus alienæ parochiæ infantem baptizet. Cap. XV.

VIdeat parochus, ubi primùm infans baptismi causa ad se delatus est, an suæ parochię sit: quem si alienæ esse norit, eum, nisi instante necessitate, ne baptizet; sed ad parochum proprium, à quo baptizetur, deferri iubeat, sub pœna suspensionis à diuinis, ipso facto, nisi ita fecerit.

Quando infantes, vt baptizentur, ad cathedralem sint deportandi. Cap. X V I.

SI qui infantes intra alicuius Vrbanæ parochialis Ecclesiæ fines à Sabbatho Sancto usque ad Sabbathum in Albis, & à Sabbatho item uigiliæ Pentecostes, usque ad Sabbathum proximum nati, baptizandi sunt; ad Cathedralem Ecclesiam, cui pro obseruantię officio, proq́; ueteris instituti usu, statis illis hebdomadis hoc tribui debet, deferantur: si modò cuiquam, ob mortis periculum, in parochiali Ecclesia, quæ propius abest, baptismum statim ministrare necesse non sit.

Baptizati qualiter in libro notandi. Cap. X V I I.

BAptizatorum verò eiusmodi nomina, & cętera id generis præscripta, in libro tum Cathedralis, tum propriæ parochialis Ecclesię, ut Tridentino Concilio, & aliàs à nobis iussum est, notentur.

Quæ baptizans prius in compatribus perquirat. Cap. X V I I I.

PArochus, antequam baptizet, accuratè in primis videat, an qui adhibēdi sunt in baptismo compatres, tales sint, quales eos esse debere, decretis nostris præscriptum est; ac si quos aliunde certò non sit, orationem Dominicam saltem, salutationem Angelicam, & fidei symbolum tenere eos, experiendo cōgnoscat: quam ob causam ea Christianæ doctrinæ rudimenta sibi ab illis ante recitari mandet.

Vasculum, quo infundatur aqua, in ciborio asseruandum. Cap. X I X.

AD aquam baptismalem infundendam, ne manus, sed vas, quod ob eam causam paratum in fontę baptismali, eiusve ciborio asseruari debet, adhibeatur.

Vsus veteris Chrismatis prohibetur. Cap. X X.

PArochus, Sacerdosve baptizans, [a] caueat, nè ad infantem baptizandū alio Chrismate utatur, quàm eo, quod illo ipso anno consecratum est, Vt ueteri Canone cautum est.

Nomina quæ infantibus imponenda. Cap. X X I.

CVret idem, [b] ut infantibus proprio nomine in baptismo appellandis, ea nomina non imponantur, [c] quæ turpia, aut ridicula sunt, quæve gentium, atque adeo impiorum, & impurorum hominum memoriam referant, sed illorum, qui ob ueræ pietatis, ac sanctę religionis, uirtutisq́; christianæ laudem, sanctorum numero adscripti sunt; ut & in ipso uitæ ingressu cum ethnicis, ne nomen quidem commune, fideles habere uelle protestentur; & ipsi in-

a cap. Si qs alio Chrisma te. de cō sec. d. 4.
b Catech. pa. 2. ca. 2. nu. 75. eod. tit. de baptis.
c Iohan. Andr. in c. cum secūdū. nu. 2 de

fantes etiam,cum ætate proceßerint,nominum ſimilitudine,ad eorum,à quibus illa accepta ſunt, immitationem excitentur; & præterea, quos imitari ſtudeant,eoſdem frequentius præcentur,ac ſperent eos potiſſimùm ſibi ad ſalutem, tum animi, tum corporis aduocatos fore.

Baptizandi formam qualiter præcipuè obſtetrices doceantur. Cap. XXII.

Baptizandi formulam ipſe non ſolùm, ut ſupra iuſſum eſt, populo generatim,ſed etiam priuatim,ac præcipuè obſtetricibus, in Eccleſia tamen, planè oſtendat, ac tradat: quam etiam an illæ rectè teneant, aliquando eodem loco accuratè uideat,ac diligenter quærat.

Infantis domi baptizati qualiter nomen notetur. Cap. XXIII.

Infantis, qui domi ob neceſſitatem baptizatus eſt, baptiſmus in libro baptizatorum à parocho de more referatur,nato patrini nomine.

Dum baptizatur, qui tantùm ſolennes cęremonias adhibeat. Qua ſtola vtendum. Quales eſſe compatres,& commatres,prout, dum confirmatur,conueniant: Quando miniſtretur. Cap. XXIIII.

Nemo,niſi parochus,aut is,cui ille, Epiſcopuſve nominatim conceſſerit, in baptiſmo miniſtrando ſtatas, ſolęnneſq́, cæremonias adhibeat, etiã ſi ob neceſſitatem miniſtret;quo in miniſterio non alterius cuiuſquam, ſed albi coloris ſtola vtatur.

In baptiſmo etiam compater nè ſit, qui ſacro chriſmate confirmatus non eſt. Eademq́; de commatre cautio ſit. Proinde parochi erit,ſtudioſè de hoc ante perquirere.

Ne pręterea compater adhibeatur, neque in confirmationis Sacramento item,qui minor natu ſit quatuordecim annis,ſed qui maior, vel potius ætate ſit prouectiori, vt non ore ſolùm,ſed animo, atque ſerio ad interrogata, quæ in baptiſmo fiunt, reſpondeat; ac planè intelligat ſuſcepti à ſe muneris partes.

Ne ante ortum, nec uerò poſt occaſum ſolis baptiſmus in Eccleſia miniſtretur;niſi aliter fieri,aliquando temporis ratio, neceſſitaſve cogat.

Quando docendum, & præſtandum eſt, vt omni pietate, ac veſtium modeſtia, infantulus, compater, commaterque baptiſmo interſint. Cap. XXV.

Quoniam in baptiſmo unuſquiſque piè, ac religioſè pollicetur, operibus ſatanæ renuntiare, eiuſq́; pompas deſerere; id parochus, cum vſu uenerit, populum doceat, præſertimq́; baptiſmi tempore præmoneat, non ſo-

pben ait fatuũ eſſe filio imponere malu nomen, qđ multũ abhorrere dicit Milãtiã eius vxorẽ dicere ſollitã, quetiã ſi emerẽtur curiori prio, bona, & pulchra iponi deberẽt, ex bono .n. noĩe bona orit ꝓſumptio, & ex turpi, ſiniſtra,ſecũdũ Doc. ĩ c.r.ext. depoſiti. & in Proęm. Dec. vbi Feli. ĩ ver. Gregorius. nu. 32.

a Vid.ca. in baptiſmate. de cõſe.d.4. Sine confirmationis Sacr. non dr̃, qs plenè Chriſtianꝰ c.1.de cõſe.d.5. gl.in c.1. §. vlt. de cogn.ſpirit. i ver. frõtis.& in c.vt ieiuni. de cõſe.d.5. dr̃. Nunquã erũt Chriſtiani, niſi i cõfirmatione Epiſpali fuerint Chriſtiani.

lùm quomodo, & quàm simplicia amictu ad illum infans deferendus sit, a sed quàm religiosa in Deum pietate, quàm humili spiritu, & quanta etiam vestitus moderatione compatres, commatresve adesse debeant.

a Vi. Catech. p. 2. c. 2. nu. 22. eo. tit. de Baptis.

Nec verò ullum vel ornamentum, vel aliud quicquam, quod mundi huius pompam præseferat, adhiberi patiatur; cum minimè consentaneum sit, in ipso vitæ christianæ ingressu, statim ijs rebus studeri, quibus potissimùm solenni sponsione renuntiatur.

Qui, nè præsentes sint baptismo, reijciendi; alij verò vt sint admonendi. Cap. XXVI.

IN baptismo parochus, Sacerdosve baptizans præsentem adesse non patiatur, neque Iudæum, neque denique alium quemquam à fide Christiana auersum.

Fideles verò, qui præsentes adsunt, piè, religiosè, omniq; animi attentione adesse, sæpe moneat; memoria tacitè, studioseq; repetentes, quæ Deo, cum baptismum ipsi susceperunt, sanctè spoponderunt.

Si mas, & fęmina, ac plures etiam, vt baptizentur, offerantur, qui modus, & ordo seruandus. Cap. XXVII.

SI duo, pluresve infantes offeruntur, qui eodem tempore baptizentur; eorum vnicuique Catechismum, exorcismum, & reliquas statas caremonias, baptismumq; parochus sigillatim ministret, atque adhibeat. Cum duo infantes, mas, scilicet, & fœmina, ad baptismum offeruntur; is ordò seruetur, qui antiquissimi ritus est, ut mari primùm, deinde fœminæ ministretur; nisi necessitas aliter cogit. Idemq; seruetur, si plures offeruntur, partim mares, partim fœminæ.

Quid pro adultis baptizandis obseruandum. Cap. XXVIII.

LIbris ritualibus, canonumq; legibus permulta tradita, atque explicata sunt, quæ in adultis baptizandis adhiberi, ritus postulat: In ijs omnibus Episcopus cùm diligens erit, tum magnam in eo curam ponet, ut illos, præter doctrinæ christianæ rudimenta, quæ necessariò scire debent; admissorum scelerum, & malè actæ vitæ pœniteat; tum ut ijdem in posterum à peccatis omnibus abstinere statuant: Vix enim ulla alia causa esse potest, quamobrem qui adulti baptismũ suscipiunt, non modò ullam in christianis uirtutibus progressionem faciant; sed plerunq; flagitijs nefarijs inquinati præcipites ad perniciem, interitumq; ruant; præter eam unam, quòd non ita, ut par est, affecti ipsi, nec verò ab alijs exculti, ad tantum Sacramentum accedunt.

Adulti baptizandi vnde, & qui sint, maximopere per prius inquirendum. Cap. XXIX.

QVod verò, licèt horribile dictu sit, aliquando tamen euenisse compertũ est, aliquem, scilicet, ad turpem quæstum, iterum baptismum suscepisse;

id ne unquam porrò accidat. Episcopus, antequam baptizet, omne diligens studium adhibeat, quò istos homines, uel Iudæos, uel Turcas, Maurosve, qui baptismum sibi conferri petierint, planè dignoscat; de illorumq́ conditione, ac statu omni, quantum licuerit, à probatis uiris accipiat testimonium obsignatum, idemq́ exigat omnino.

Obstetrices, qualiter prius comprobentur; & dum in necessitate baptizant, quos sibi adhibeant. Cap. XXX.

O*Bstetrices, tribus, post huius decreti promulgationem, mensibus, pœna arbitratu Episcopi proposita, officium ne præstent, nisi per Vicarium Foraneum, si in diœcesi sunt, ut uerò in urbe, per eum, cui Episcopus id curæ dederit, scripto probatæ sint idoneæ ad Sacramentum baptismi, cum necesse erit, ministrandum.*

Quæ autem probata est, cum baptizabit, curet, quoad eius fieri potest, ut duę saltem mulieres, ac mater pręsertim, si potest, testes præsentes adsint, quę in baptizando uerba ab ea prolata audiant.

An domi rectè fuerit baptizatus infans, quomodo perquirendum sit. Cap. XXXI.

P*Arochus uerò, cum perquiret ex decreto nostro, an infans baptizatus sit; diligenter obstricem, & testes etiam de uerbis prolatis interroget; ut sic constet, an baptismi forma rectè adhibita sit, an uerò secus; quamobrem oporteat, infantem à se baptizari.*

Compatrum nomina qualiter notanda. Cap. XXXII.

E*Orum, qui domi, aut in Ecclesia tanquam compatres ad Baptismum adhibiti sunt, nomina in libro baptizatorum Parochus notet; nè impedimentum matrimonij contrahendi ignoretur.*

DE CVSTODIA EVCHARISTIAE, Chrysmatis, & aliorum sacramentorum. Tit. XXVI.

Quo loco, decoreve sanctissima Eucharistia sit seruanda. Cap. I.

E*PISCOPVS diligentissimè curet,* [a] *ut in Cathedrali, Collegiatis, & alijs quibusuis Ecclesijs, ubi sacrosancta Eucharistia custodiri solet, uel debet, in maiori altari collocetur; nisi necessaria, uel graui de causa aliud ei uideatur.*

Ante ipsam semper lampas accensa colluceat. Tabernaculum, quo asseruatur, ornatum, & bene septum, ac munitum sit.

[a] Quanta ueneratione, & reuerentia Sanc. hoc Sacr. suscipi, tractari, & cōseruari debeat, uide q́ habētus in can. Alc. 5. incip. Nihil in sacrificijs maius, de cōsec. dist. 2. ubi incip. secūda illi⁹ dist. pars, cū plurib⁹. c. seq. Catechi. p. 2. ca. 4. inter initia, quo loci agit d̄ isto Sā ctiss. Sac. Euch. & colligit ex D. Paul. 1. Cor. 11. ac sanā tradit d̄ hoc doctrinam, Concil. Trid. sess. 13. p. 8. c. & can. 11. uiden. p̄sertim in ca. 5. ubi agit de cultu, & ueneratione huic Sanct. Sacram. exhibenda.

Die eius festo, quis Sanctissimum Corpus Domini gestet. Cap. II.

DIe [a] *festo Cotporis Christi Domini, cum sacrosancta Eucharistia in solenni supplicatione gestatur, si adfuerit Episcopus, is eo ferendæ Eucharistiæ officio fungatur; si non adfuerit, id munus exequatur solus is presbyter, qui secundum Episcopum pro eius loci consuetudine, honore cæteris prestet; nisi ex priuilegio, aut consuetudine ad alium presbyterum ea cura pertineat.*

Cum ad ægrotos Sanctissima Eucharistia erit deferenda, quid agendum. Cap. III.

V*T Sanctissima Eucharistia ad ægrotos summa cum religione deferatur;* [b] *parochi populum sępissimè hortentur vt frequens semper prosequatur.*

Quamobrem etiam sodalitates Corporis Christi in parochijs instituant.

Cum uerò deferenda erit, tum eum campanæ sonitu præmoneant.

Luminaq; [c] *tintinnabulum, & decorum uasculum, uelo etiam decenter contectum, ac præterea, ubi fieri poterit, vmbellam adhibeant.*

Duas autem sacræ Eucharistiæ particulas deferant, [d] *nè, eis ad Ecclesiam redeuntibus, populus inane uasculum adoret.*

Necessaria altaribus, qualia sint habenda. Cap. IIII.

O*Rnamenta, & instrumenta altarium pro celebratione missæ, pura, ac munda sint; pręsertim corporalia, ac purificatoria: quamobrem etiam uino albo, ubi possit, tantummodo ad missæ sacrificium sacerdotes utantur.*

Calices ex metalli genere, iure permisso, adhibeantur, eoq; prætiosiori, quantum per facultates licuerit.

Cum vna tantam particula ægroto defertur, quid agendum. Cap. V.

Q*Vod superius, de duabus Eucharistiæ particulis,* [f] *ad ægrum deferendis, constitutum est; id quoniam non sine difficultate vbiq;, & semper obseruari potest; ideo vbi, Episcopi iudicio, uel loci distantia, uel itineris, temporisve difficultas, uel alia causa impedit, quominus illud præstari possit, tum licebit sacerdoti, eam sanctissimę Eucharistię particulam solùm deferre, quam ęger percepturus est: ita tamen, ut, cum inde Parochus redit, non superpelliceo, non stola indutus sit, neque tintinnabulum pulsetur, neque vmbella adhibeatur, extinctis etiam luminibus, non palàm vasculum deferatur.*

[a] Hoc festū institutū fuit à Clem. V. in Cōcil. Vien. celebra. quinta feria post oct. Pēt. ac nōnullę concessę fuerūt Indulgētiæ ijs, q in d. festo vel intra octa. diuinis īterfuerunt officijs, vt ī Clē. vnica, de Reliq. & ven. San.

[b] Conci. Tridē. d. sess. 13. cap. 6.

[c] Vid. inf. eo. c. 9. & c. 24. vbi latius de hoc.

[d] Limi. inf. eod. cap. 5.

[e] Inno. 3. ī c. 2. eo. ī decret. vbi subijcit, hæc verba.

[f] Nimis enim absurdū videtur, in sacris sordes negligere, quę dedecerent etiā in profanis.

Quando nisi subditis parochi Eucharistiam ministrent:& de alienis,præcipuè peregrinis,quid agendum.

Cap. VI.

Parochi Paschæ tempore Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum,ijs tantùm ministrent,qui non modò tum in parochiæ suæ finibus habitant, verum etiam maiorem anni partem,aut sex saltem menses in ea habitarint;nisi sint, qui paucioribus ante diebus, mensibusve, illuc habitatum venerint eo animo,vt in ea domicilium habeant:nisi item qui ab Episcopo, propriove parocho facultatem scripto concessam exhibuerint, alio loco communicandi; tum præterea nisi peregrini, sint, & aduenæ homines: Idq; in parochia aliqua diœcesis;quòd si in vrbe,tum in cathedrali Ecclesia, Eucharistiæ Sacramentum ij percipiant.Horum autem paregrinorum, & aduenarum, Eucharistiæ Sacramentum percipientium nomina, cognomina,ordinis.seu domicilij locus, vno in libro, fideliter asseruando, à Parocho ante omnia adnotentur.

Qua in missa,dum corpus Christi sustollitur, quod signum campanæ detur. Cap. VII.

CVM corpus Iesu Christi Domini sustollendum est, in missa conuentuali, & in ea item missa, quæ in vnaquaque Parochiali Ecclesia à Parocho celebratur,tum signum sono campanæ detur,cuius soni significatione fideles, qui in Ecclesia missæ sacrificio tunc non intersunt, admoniti, ad tanti tamq; magni mysterij, ac beneficij recordationem animum excitantes, mente supplici,religiosas preces piè adhibeant. Sup. de cele. missarum.c. 56.

Sacrorum oleorum vascula vbi distincta seruentur; & dum ministrantur,compatres arma deponant.

Cap. VIII.

SAncti item chrysmatis, & sacri cathecumenorum olei vascula, nè alibi, sed in Ecclesia, religiosè asseruentur in ciborio, aliove eiusdem Ecclesiæ certo constituto loco,quem Episcopus comprobarit.

Sacrum præterea oleum infirmorum, in Ecclesia itidem custodiatur vase ab aliorum sacrorum oleorum vasculis distincto;nisi quibus Parochis Episcopus propter eorum domicilij à Parochiali Ecclesia distantiam, illud domi tunc aliquando solum asseruari concesserit, cum in parochiæ finibus grauius ægrotantes habent,quibus euenire potest,vt quam celerrimè succurendum sit illius sacramenti administratione.

Moneat sæpè Parochus,hocque tum maximè,cum sacramenta ministrat; vt fideles, quibus ea ministrantur, & qui compatres ad Sacramenta Baptismum,& confirmationem adhibentur,ensem,pugionem,et eiusmodi arma deponant;memores se in omni spiritu humilitatis, sanctæque pietatis studio adesse oportere sacris illis misterijs.

Grandinum periculis quomodo coram sanctissimo Sacramento orandum. Quod si ægris deferatur, qualiter pluuiali, & quibus cum comitibus incedatur, eisq; indulgentiæ præcipuè eidem sodalitati denuncientur, quibusq; regulis vtatur. Cap. IX.

Vid. sup. de off. Parochi. c. 31. Vid. sup. eod. c 3. & ifr. eo. 24. vbi d hoc plura.

CVM nimbi, procellæ, turbines, aut grandines impendent; nè sacerdos ad tempestatis procellam arcendam vasculum adhibeat, in quo Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum asseruatur; sed tabernaculum, vbi illud in altare reconditur, patefaciat: licet; tumq; in eius conspectu litanias, aliasq; religiosas preces, eius rei causa institutas, piè, sanctéq; pronuntiet.

Sacerdos, cum Corpus Christi Domini ad ægros interdiu in vrbe, alijsq; frequentibus locis defert, non superpelliceo solùm, sed pluuiali præterea indutus incedat; vbi per facultates, & per loci, temporisq; rationem commodè fieri potest: tum præterea, vbi etiam potest, aliqui clerici adhibeantur clericali habitu, & superpelliceò induti, qui comitantes, vnà cum deferente, sanctas, religiosasq; preces recitent.

Perfunctus deferendi Sacramenti munere sacerdos, vbi ad Ecclesiam redierit, fidelibus, qui in eo deferendo præsentes adfuerant, quam ex illo pietatis officio consequuti sint, indulgentiam denuntiet; paucis verbis eos cohortans, Vt in religioso eo instituto sanctè perseuerent; tum pronuntiata oratione, quæ est de Sanctissimo Sacramento, illos dimittat in pace, cũ benedictione.

Indulgentia aũt à Paulo Tertio Corporis Domini sodalitatibus concessa sæpè promulgetur, crebrisq; cohortationibus fideles incendantur, quò frequentiores illæ vbiq; locorũ instituantur, institutæq; debitum munus obeant.

In eo sacro loco ĩ assidua præcatione sacerdos, vel sacris initiatus, vt ĩfr. eo. c. vlt. cuigilet.

Quæ præterea sodalitates eo nomine, vt aliàs iussum est, institutæ iam sũt, & in posterum instituentur; regulis vtantur ad communem illarum, huius prouinciæ sodalitatum vsum, Sanctæ memoriæ Cardinalis Borromei iussu editis. Quibus etiam Episcopus addat, quæ pro vrbis, diœcesisq; suæ ratione expedire videbuntur.

Qui in sepulchri hebdomadæ sanctæ paratu ornatus decens habendus. Cap. X.

QVibus in Ecclesiis feria quinta hebdomadæ sanctæ, sepulchrum ornatur, aut constituitur, vbi Corpus Christi Domini asseruatur, cum illud gloriosum fore, Isaias prædixerit; sicut pretioso ornatu decorari debet; ita in ijs cauendum est, nè profanus, & parùm decens sit ornamentorum apparatus.

Qualia Sanctarum imaginum indumenta adhibeantur. Cap. XI.

ITem sancitur de vestibus, & ornamentis, quibus sacræ sanctorum, sanctarumq; imagines induuntur, quæ profana esse non debent.

Cap. XII.

NE Ecclesiæ, oratoriave, situ, puluere, aut alio squallore absordescant.

Eucharistiæ,& sacrorum oleorum custodiæ claues, qualiter apud se parochus semper asseruet. Cap. XIII.

ET Tabernaculi, vbi sacratissimum Corpus Domini asseruatur, & armarij item, vbi sacra olea, statis vasculis inclusa, custodiuntur, & fontis præterea baptismalis claues rector Ecclesiæ, animarumve curator diligenter, cauteq́, apud se custodiat: ac ne clerico quidem ministro illas vllo modo committat. Nec verò prohibetur, quominus easdem, muneris alicuius præstandi causa, aliquando Sacerdoti committat, quem in officij parochialis cura coadiutorem habet. Inn. 3. in c. 1. eod. tit. in decret. Cōcil. Trid. Seß. 13. c. 6.

Tabernaculum Eucharistiæ repositorium, quomodo coaptandum, & decenter tenendum. Cap. XIIII.

TAbernaculum ligneum, aliave materia constans, in quo Sanctissima Eucharistia conseruatur, panno serico intrinsecus circum vestitum vndique sit: conopæo etiam decenti pro Ecclesiarum facultate, lociq́, dignitate contectum; ac bene præterea, tutoq́, clausum, atque ita quoque aptatum, ut inde Sanctissimum Sacramentum commodè depromi possit; neque super altare propterea ascendi necesse sit. Vacuum etiam sit à reliquijs, uasculo olei infirmorum, atque inani alio uase, vt omnino Sacra Eucharistia cum suo uase in eo duntaxat conseruetur; aliud præterea nihil.

Tabernaculum Eucharistiæ gestatorium, qualiter habendum. Cap. XV.

TAbernaculum autem, quod agendis processionibus, vel exponendæ sacræ hostiæ vsui est, perlucido vitro, vel chrystallo, vndique circundatum sit; lunulamq́, huiusmodi habeat, vt aperiri commodè possit, & fragmenta colligi, si quæ fortè ibi relicta sunt. Ipsa autem lunula saltem cum supposito paruulo scuto, ex argento constet.

Duæ pyxides pro sacra communione, qualiter habendæ. Cap. XVI.

DVAS pyxides, vnaquæque parochialis Ecclesia saltem habeat; alteram forma maiori ad vsum sacræ communionis, populo in Ecclesia ministrandæ; alteram minori, qua sanctissimum Sacramentum ad infirmos deferatur. Pro hac pyxide ad ægrotos deferenda, sacculus sericeus ab vnoquoque diœcesis Parocho habeatur ornatissimus, cum opus erit, adhibendus.

Eucharistiæ quot particulæ sint seruandæ, & quomodo renouandæ. Cap. XVII.

QVinque saltem particulæ consecratæ seruentur assiduè, vbi Sanctissimum Sacramentum conseruatur; quæ octauo quoque die renouentur.

Frequentia sacræ communionis, in consuetudinem qualiter reuocanda. Cap. XVIII.

PArochus autem, cùm ad eum frequentissimum Sacramentorum vsum parochiæ suæ fideles cohortetur, vt sanciuimus supra; tum illud, [a] quod Siluerius Papa statuit, in consuetudinem reuocare studeat; [b] vt qui sæpius non communicant, singulis saltem Dominicis diebus, in Quadragesima corpus Domini sumant; ac præterea diebus Dominicis Aduentus.

Populus, vt salubriter communicet, qualiter admonendus. Cap. XIX.

CVM frequenti populo sanctissima Eucharistia administratur; licèt eius vis, atque uirtus explicetur, non facilè tamen tota huius generis explicatio, sermoq; percipi, audiriue ab omnibus potest; nec præterea omnes administrationis initio interesse solet; id propterea magnopere Episcopus curet, ut per Parochum, vel per alium, in adhortandi munere exercitatum, ac probatum, etiam inter communicandum, uerborum pondere, & sententiarum quasi iaculis, & opportuna aliqua, & crebra, breuiq; cohortatione, populus collectus, cùm ad frequentem sanctissimi Sacramenti sumendi vsum excitetur; tum etiam commonefiat, quàm periculosum, exitiosumq; sit, ad sacram diuini illius cibi mensam indignè accedere; ac rursus, quàm ualde admodum in omnes partes utile, ac fructuosum sit pabulo illo cœlesti salutariter, ac frequenter uti.

Hocq; ipsum omne, die festo frequentis populi communionem proximè præcedente, aliquando longiori, publicave concione omnino præstetur.

Quæ, dum sacra communio peragitur, canenda erunt. Cap. XX.

CVM sacra communio diebus præsertim solennioribus, aut frequentiori fidelium multitudini ministratur; ex ueteri instituto Antiphona, Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum: *& psalmus*, Benedixisti Domine; *& psalmus item*, Dominus regit me *& alia in rituali libro præscripta, aut aliàs præscribenda, à clero canantur; cum id per illius frequentiam fieri potest.*

Quando, quibusq; indumentis, & quo ordine, quave suscipientium compositione, in missa, vel extra, sacra communio sit ministranda. Cap. XXI.

HOC institutum, quod antiquissimi ritus est, sacerdos religiosè seruet; ut intra missarum solennia, postquam, scilicet, sanguinem ipse sumpserit; fidelibus sacram communionem sumpturis, ministret. Nec uerò tamen illam ministrare uetitum sit, si quando occasio tulerit, ut quis alio tempore, quàm in missa sumpturus sit.

a Sup. de off. Parochi. ca. 5. & inf. de pœn. & remis. c. 24.

b Quod melius, & vtilius sit, frequenter Sanctiss. Eucharistiæ sac. sumere, quàm abstinere, vid. c. Quotidie. cum pleris; sequ. de cõs. di. 2. Id quod, cùm multis iisq; grauissimis auctoritatibus tum rationib. à causa, ab effectu, atq; etiã ab experiẽtia ductis, toti huic quęstioni affatim satisfaciens, probat vald. Reuer. P. Christoforus Madridius Doctor egregius Societatis Iesu, i cius tract. d frequẽti cõmunione, q hr cognitione dignus, post libellum ãscriptũ, Directoriũ cõfe. à Reu P. Polanco editum.

Cum autem,peracto missæ sacrificio,statim eam ministrat; vestibus sacerdotalibus,quibus in missa vsus est,indutus ministret,casula tantùm deposità, & manipulo item.Si verò non statim,sed alio post tempore,quàm in missæ sacrificio; tunc superpelliceo,stola,q; alba; & vbi ritus Ambrosianus est, rubra vtatur.Verùm pluuiali Episcopus indutus sit, quando illam non in missæ sacrificio ministrabit.

Is ordo præterea adhibeatur, vt primò Ecclesiasticis hominibus, superpelliceo indutis;si verò sacerdos quis est, stola etiam; deinde laicis maribus, tùm fœminis sacra communio ministretur.

Quæ à ministrante, & Sacram Eucharistiam summente, dicenda sint. Cap. XXII.

S*Acerdos,illam ministraturus,antequam præbeat,vnicuique,cui ministrabit, sigillatim illa verba pronuntiet.*Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animam tuam in vitā æternā:*& qui suscepturus est,prius respondeat,*Amen,*Id quod antiquissimi instituti est, nec sine mysterij significatione fieri,sanctissimus pater, & Ecclesiæ Catholicæ Doctor Ambros. scribit.*

Quando noctu Eucharistia ad ægros non deferatur. Cap. XXIII.

C*VM verò ad ægros omni reuerentia, omniq́; religiosi cultus studio, atque honorifici, quoad eius fieri potest,afferenda illa sit,neq; id noctu commodè fieri queat; vetitum propterea sit, nè noctu afferatur, nisi ægri mortis periculum instet.*

Cum ad ægrotum Sanctissima Eucharistia est deferenda, quæ præparanda, & dum inceditur, quæ præstanda. Cap. XXIIII.

P*Arochus,ægroto illam allaturus,accuratè hæc præmoneat; primùm, vt ægrotantis cubiculum ab omni sorde, omniq́; inquinamento, purgetur; & amota omni re profana pio apparatu,& sacris imaginibus,vbi potest,exornetur;tum præterea mensa,mappa nitida, puraq́; constrata, cruce, aliaque effigie sacra,candelabris,& candelis, cæreisve saltem binis instructa apparetur; in qua super corporale pyxis cum sanctissimo ipso Sacramento collocari possit:Sit etiam vas uitreum ad ablutionis vsum. Quæ omnia, vt ab ijs, qui ægroti curam habent, parentur,cura sit in primis confratrum sanctissimæ Eucharistiæ. Apud eos verò, qui præ eorum egestate, inopiaque id præstare non poterunt, ipsi sodales apparent.* Vid.sup. eod. c.3. & c.9. & de off. Parochi.ca. 15.

Deinde idem parochus,& vesperi pridie illius diei,quo Sacram Eucharistiam allaturus est;si eo tempore de hoc officio præstando certior est, & tunc item paulò,scilicet,antequam afferat;certis campanæ percussionibus confratres Sanctissimi Sacramenti,& clericos,& reliquos fideles; præsertim illius parochialis viciniæ,euocari mandet; qui illud pia veneratione prosequantur.

Post ipse, vbi manus lauerit, ad altare genibus flexis, paululum tacitus religiosè oret; tum superpelliceo, stola, ac, vt decretum est, pluuiali, vbi potest, se induat. Sacerdotes verò cæteri, clericiue, qui comitantur, superpelliceum adhibeant: si Canonicorum capitulum sit, cappam, vel almutiam, aliudve indumentum, vt illis in choro moris est.

Reliqui fideles bini prosequantur, capite aperto, & quamplurimi candelis accensis: ac primo loco viri, in quibus scholares Sanctissimi Sacramenti præcedant, postremò fœminę.

Omnes, præsertim Ecclesiastici homines, hymnos, & psalmos pœnitentiales, aliosve intima animi pietate, simul cum parocho, sed alternatim, pronuntient: atque alij item religiosè orent.

Obuiantibus sanctissimæ Eucharistiæ, dum gestatur; familiæve ægrotantis, dùm acceditur; quid agendum: & de ijs populus qualiter monendus. Cap. XXV.

CVM quis, sacerdoti sanctissimi Corporis Domini sacramentum ad ęgros ferenti, aut cum eodem inde redeunti, obuiam fit, dum vel equo, vel curru, vel iumento uehitur; vbi primùm illum, id ferentem uiderit, inde statim descendat humiq; flexis genibus, tandiu in adoratione permaneat, quoad ille cum Sacramento transiuerit.

At verò omnis, siue sacerdos, siue clericus, siue laicus, quicunque eidem sanctissimo Sacramento obuiam fiet, pro Christianę religionis cultu domum usque eius, cui ministrandum est; & ad Ecclesiam quoque, quò reditur, pia ueneratione prosequi, & comitari omnino studeat; nisi necessitate, causave urgenti impediatur.

Id omne, vt cuncti fideles studiosè, religioseq; præstent, illos vnusquisque parochus, quàm sæpissime, ac diligentissimè commonefaciat.

Familia verò, quę domi habitat, vbi ęgrotus est, sanctissimo Sacramento, ad Ecclesiam vsque, vel saltem extra ianuę fines obuiam procedat cum cereis accensis, & omni alio interiori, & exteriori pietatis cultu.

Eucharistia non, nisi vt summatur, ad ægrotum deferatur; qui si nequierit, quid fiendum. Cap. XXVI.

SAcra communio ad ægrotum non deferatur, nisi ad eum, qui verè illam sumpturus est: Si verò aliquando fit, vt dum ad eum parochus venit, morbi vi ita afflictum illum inueniat, vt eam tunc ritè ministrare non possit, collocata pyxide super corporale in mensa, eo nomine apparata, paululum moretur, dum genibus flexis, vnà cum cæteris, qui adsunt, ac potissimùm cum ęgroto ipso, sanctè oret; ac postea recessurus, Eucharistia pyxide inclusa, eidem benedicat. Quòd si ęgrotus ipse id uehementer exoptat, Sacramentum, aperta etiam pyxide, liceat ostendere adorandum.

Aegroto cupienti denuo, non tamen pro viatico, si iam in eadem infirmitate sumpserit, Eucharistia ministretur.

Cap. XXVII.

CVM quis periculosè ægrotās, ac etiam penè in extremo spiritu Sanctissimam Eucharistiam, & Sacramentum extremæ unctionis suscepit; si post aliquot dies superstes Sacram communionem sibi ministrari petit; eius pio, religiosoq; desiderio parochus nè desit; modò ne pro uiatico iterum in eodem morbo præbeat: cum id à sanctis patribus olim fieri consueuiße traditum sit. Vid. sup. de off. Parochi. ca. 40.

Qualiter in feria Cœnæ Domini, vbi reconditum est Sacramentum, excubiæ sint fiendæ. Cap. XXVIII.

FEria quinta Cœnæ Domini, quò religiosius colatur, & custodiatur locus, in quo Sanctissimum Christi Domini Corpus recondi solenne est; Episcopus diligenter curet, ut & in Basilica Cathedrali, & in Ecclesiis tam Collegiatis, quàm parochialibus, semper unus saltem sacerdos, aut sacris initiatus, eo sacro loco, tanquam in statione collocatus, excubet; atque euigilet in assidua precatione, sanctaq; meditatione. Vid. sup. c. 10. eo.

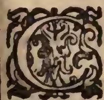
DE SACRA VNCTIONE. Tit. XXVII.

Dum Chrismatis oleum consecratur, qui intersint. Cap. I.

CVM oleum Chrismatis consecratur; omnino intersint, & qui dignitates, seu personatus obtinent, & Canonici, ac reliqui Cathedralis Ecclesiæ clerici.

Qualiter ne laici quid Chrismatis tangant; quæve tangenda tantùm compatribus, & commatribus tradantur.

Cap. II.

CAVEANT Parochi, nè sacrum Chrisma in baptismo à laicis attingatur: Neve linteola, quibus baptizatis sacri Chrismatis unctio extergitur, ad hoc asseruent, ut ijs tangenda tradant, quos parentes baptizati sibi compatres, vel commatres fieri cupiunt.

Cap. III.

MInori septennio confirmationis Sacramentum nemini præbeatur. Vid. inf. eo. c. 28.

Cap. IIII.

PArochi in Ecclesia ante denuntient tempus, quo sacrum Chrisma ministrandum erit. Infra eo. c. 14.

Eos, qui confirmandi sunt, eius Sacramenti uim, ac uirtutem edoceant.

In confirmatione susceptis, & eorum parentibus qualiter nihil largiendum. Cap. V.

Svsceptores [a] *in Sacramento confirmationis, neq; ijs, quos susceperint, neque eorum parentibus quidquam omnino largiantur; ne; cuiquam, quod aliquando commissum est, iterandi hoc Sacramentum, quod nefas est, occasionem præbeat.*

[a] Idipsũ statuitur in baptismó, vt supra d' baptis. c. 2. ī fine.

Quando parochus ægrotum inungat. Cap. VI.

Extremæ vnctionis Sacramentum curet Parochus, vt ægroto, dum integris est sensibus, adhibeatur: Si tamen negligentia curantium, vel morbi vi sensum ammiserit, ita vt nihil prorsus intelligat; si adhuc viuit, ministrari hoc sacramentum debet; si æger animi sui significationem dederit, vt inde iudicari possit, eum hoc Sacramentum petiturum, si adhuc integra mente esset.

Dum inungi vult, quid agendum. Cap. VII.

Idem cum ad vngendum infirmum accesserit, diligenter eum consoletur, [b] *& hortetur, vt bono animo sit, & à curis, ac desiderijs huius vitæ ad cælestis beatitudinis cogitationem ita erigat; vt abiecto mortis metu, se à Deo in æternam requiem vocari gaudeat.*

Omnes verò, qui adsunt, moneat, vt preces Christo Domino pro eo faciant.

[b] Sup. d' off. Parochi. c. 41.

Quotannis Chrisma qualiter accipiendum. Cap. VIII.

Ad sacri Chrismatis oleum accipiendum, [c] *quotannis ante Pascha mittantur, qui accipiant; vt veteri Canone decretum est.*

[c] c. presbyteri q. & c. seq. incip. omni tēpore. de cōsec. di. 4. & sicut reliquiæ Sanctorũ deportari solent, ita S. Crisma deportet, vt Antisiod. Cōcil. Can. 6. & Vormatiens. 60. cautũ est, i To. 3.

Dum inungitur, quæ ægrotus, & præsentes sint docendi. Cap. IX.

Parochus in Sacramento extremæ vnctionis ministrando, ex Catechismi Romani doctrina, ægro, cæterisq; præsentibus explicet illius vim, & vtilitates, tum ad animæ salutem, tum etiam ad corporis valetudinem; si hęc ad æternam gloriam profutura sit.

Quot pro chrismatis, & cathecumenorum oleis vascula parochis sint habenda. Cap. X.

Vnaquæque Parochia vascula duo sacrorum oleorum chrismatis, & cathecumenorum; vascula item duo extremæ vnctionis habeat: quæ confecta & ornata sint ad formam in libro Instructionum præscriptam. Idq; vt die sacro Cænæ Domini, illa vacua, diligenter ante abstersa, ac bene parata: nec verò ampullæ, aut alia eiusmodi ad olea sacra recens consacrata, ferenda adhibeantur; aliaq; rursus retineantur ad asseruandum, quod reliquum est sacrum oleum vetus, quod vsui esse possit, si in sua parochiali cura opus esset, dum illa recentia apportantur. Vbi verò plures parochi, animarum ve cu-

ratores, aut alij sunt, qui Parochialis curæ portionem, vel officium habent, totidem vasa olei sacri infirmorum sint.

Nouis habitis, olea vetera, cum eorum bombyce qualiter comburantur. Eorumq; vascula abstergantur, & asseruentur.
Cap. XI.

P*Arochus, vbi primùm olea sacra noua acceperit, vetera statim comburat in lampade, quæ ante sanctissimum Sacramentum collucet, bombyce in sacrario planè exusto: Vascula autem, vbi anno proximo asseruata sunt, diligenter, politeq; abstersa, accuratè in sacristia conseruet; vt anno sequenti vsui sint, quibus afferantur itidem olea sacra.*

Liber ritualis, Sacramentalisve, à parochis qualiter habendus.
Cap. XII.

P*Arochi singuli, quatuor ad summum mensium spacio, librum ritualem, sacramentalemve habeāt, qui in Ecclesia Cathedrali adhibetur; vt ne vlla ex parte inferiores Ecclesiæ à Cathedrali ea in re discordent. Rituales autem libri, qui ab eo Cathedralis dissimiles, ac diuersi erunt, statim amoueantur.*

Oleo sacro deficiente, qualiter aliud superinfundatur. Cap. XIII.

S*Acro Oleo deficiente, si tempus non patiatur, vt id aliundè haberi possit; illa ratio ineatur, canone præscripta, vt cum Oleo consecrato, misceatur non consecratum: id verò non consecratum guttatim ita infundatur, vt semper quod infunditur, minus sit oleo consecrato, quod vel exiguum in vase reliquum est.*

Qualiter subditi ad suscipiendum confirmationis Sacramentum edocendi: & nè id negligenter à parochis inducendi.
Cap. XIIII.

P*Arochi, animarumq; curatores, qui in vrbe sunt, die Dominico Pentecostes solennitatem præcedente populum doceant, quanto religionis studio suscipiendum sit Confirmationis Sacramentum; cuius ministrandi solus Episcopus ordinariam potestatem habet.*

Videant item, nè quis eorum, qui sibi in curam traditi sunt, illud suscipere negligat.

Quare præmoneant, quod etiam Concilij Vormatiensis canone sancitum est, vt quicunq; intra parochiæ suæ fines habitant; neque confirmati adhuc sunt, illud omnes suscipiant. Si quis verò neglexerit, Canonicis subiaceat disciplinis.

Curandum est, vt adulti, confessi, & item omnes ieiuni, ad Sanctum Chrismaccedant. Cap. XV.

E *Laborent præterea idem, vt, qui adulta ætate confirmandi sunt, primò de peccatis confiteantur; tum etiam admoneant, vt ieiuni illud suscipiant, cum manè ministratur.*

c. Manus quoque. de cons. dist. 5. & c. 2. §. Per frontis chrismationem. ex eod. Negligēs peccaret. gl. vlt. I c. 1. de cons. dist. 5. c. Vt ieiuni. de cōse. dist. 5. Vbi dicitur Nunquā erit christianus, nisi in cōfirmatione Episcopali fuerit chrismatus vide sup. d. Baptis. c 24.

Quibus

Quibus moneudi etiam qui ad Sanctum Chrisma accedunt. Cap. XVI.

Reliqua etiam diligenti cohortatione denuntient, quæ adhoc Sacramentum rectè, sanctèq; suscipiendum pertinentia, monitionum tabella comprehenditur impressa.

Quod supra vrbanis, hoc idem diœcesanis parochis, vbi ministrandum est chrisma, præcipitur. Cap. XVII.

Quæ cuncta diœcesani, item parochi præstabunt; ita, scilicet, ut singuli parochi vniuscuiusque loci, vbi sacrum chrisma Episcopus ministraturus est Dominico, vel alio festo die, hebdomadam illam proximam, qua ministrabitur, antecedente, cùm populum omnia, & singula doceant, ac moneant, mox supra parochis, in vrbe commorantibus, præscripta; tùm etiam prestari curent.

Quando, & vbi Episcopus sacrum chrisma ministret. Cap. XVIII.

vid. sup. eo. c. 14. in princ. ex inf. c. 26.

Sacrum autem chrisma Episcopus, (cum id ministrare proprium Episcopalis curę munus sit) ne stata Pentecostes solennitate id prestare prætermittat; tum ad singulas vniuersæ diœcesis partes, parochiasve, & loca visitando accurat, vbi illud ministrari neceße sit.

Quare hoc sacramentum post baptismũ præstetur, vide c. 1. & c. Nouissimi, de consecr. dist. 5.

Domi si permittatur oleum infirmorum, qualiter seruandum. Cap. XIX.

Quibus parochis permittitur, domi aliquando habere sanctum oleum infirmorum; ij fenestellam in ipsa domo, loco decenti, ac tuto construant, panno serico circunuestiant, ualuis, & claue claudant; ut & in honore, & rectè custodiatur.

Quibus extrema vnctio non sit ministranda. Cap. XX.

Parochus extremæ vnctionis sacramentum, sicut his ministrare debet, adultis, scilicet, periculoseq; ęgrotantibus, propeq; moribundis, senio confectis etiam non ægrotis, in diem morituris; ita istis, ne ministret, nempe pueris, rationis vsu carentibus, mulieribus in partu laborantibus, ad bellum proficiscentibus, nauigantibus, peregrinantibus; & ijs qui mox vltimo supplicio mulctandi sunt.

Aegris qualiter per Parochum, oratione sacrificio, & extrema vnctione subueniendum. Cap. XXI.

Idem cùm pro ęgris parochialis viciniæ suæ semper oret, sacrificiumq; offerat; tum si quem ex ijs periculosè ægrotare viderit, hoc curet diligenter, ut die, noctuq; ad extremæ vnctionis sacramentum, ei ministrandum præsto sit, & paratus.

Si ne-

Si necessitas suaserit, vnà cum viatico, & oleum infirmorum, vt postea, illico etiam ægroto ministretur, afferendum.

Cap. XXII.

CVM autem is ad ęgrum, qui à parochiali Ecclesia longius abest, grauiter, ac non sine periculo mortis, febri, morbo ve laborantem, sanctissimum corpus Domini defert; nè, vbi ad parochiale domicilium ipse redierit, mortem ille prius obeat, quàm ad extremæ vnctionis sacramentum, eidem ministrandum, reuerti, possit; Vasculum etiam illius sacræ vnctionis secum ferat; illam ei postquam corpus Domini præbuerit; ministraturus, si ita pro morbi ingrauescentis ratione, mortisq́, periculo faciendum censuerit.

Extremam vnctionem ministraturus, quos sibi adhibeat: & qualiter indutus vasculum olei secum deferat.

Cap. XXIII.

ID extremæ vnctionis Sacramentum ministraturus, quot commodè potest, præsbyteros, & clericos adhibere studeat, superpelliceo indutos: qui ipsum, & ministrantem, & precantem, pietatis, orationisq́, studio, in eo ministerio adiuuent.

Quòd si plures habere non potest, vnum saltem omnino adhibeat clericum, sibi ministrantem.

Accedat autem, illud ministraturus, stola, & superpelliceo indutus.

Vas sacri olei, ne sinu, parochio ve comprahensum, sed sacculo sericeo apte inclusum, cordula serica à collo pendens, piè, reuerenterq́, ferat.

Dum propè inungendus est ægrotus, quæ præparanda.

Cap. XXIIII.

CVM accersitur, prope ægrotantis lectum, mensam paruulam, vbi commodè fieri potest; parari mappa ve candida sterni curet: super qua, & vas sit, vbi bombyx, seu stuppa ad abstergendas vnctiones, micaq́, panis ad abstersionem digitorum pręparata, & vas alterum aquę ad manus lauandas, & candela ceræ item parua. Qua in mensa vas sacri olei à parte lecto uiciniori ponatur; à laico autem homine ne manu teneatur.

Cap. XXV.

MVlieribus ministraturus, renes ne tangat.

Quando Episcopus sacramentum Chrismatis ministrare poterit.

Cap. XXVI.

EPiscopus non solùm sacris, solennitatibusq́, Pentecostes diebus, sed etiam, si ita iudicauerit, & Paschæ Resurrectionis tempore, & in Aduentu sacro Domini, & quoties visitationem obibit, Sacramentum confirmationis ministret. Vid. sup. c. 18.

Qualiter petenti ægroto, sacramentum chrismatis Episcopus ministret. Cap. XXVII.

QVod si quis, cum periculosè ægrotat, se chrismatis Sacramento confirmatum non esse meminerit; ac propterea id sibi ministrari petat; tunc Episcopus si eo loci est, vbi ille ægrotat; vt nè sine hoc Sacramento decidat cum charitate paterna inuisat, & ritè confirmet.

Quando etiam minoribus septennio Episcopus sacramentum confirmationis ministret. Cap. XXVIII.

Vid. inf. eo. c. 38. *LIcèt rationabile sit, vt hactenus obseruatum est, nè confirmationis Sacramentum ijs præberetur, qui annis septem minoris natu sunt; si tamen Episcopus ob aliquam causam iustam, paruulo, & infanti, qui non modò eam ætatem expleat, sed ne attingat quidem, ministrandam aliquando censuerit; nè sit vetitum in futurum.*

Adeo natu minores confirmati, qualiter de hoc monendi, & libro notandi. Cap. XXIX.

IIS verò minoribus natu, atque adeò paruulis, si quandoque ministrabitur; eorum parêtes, vel qui curam gerunt, parochus moneat, vt ætate procedente, illos ea de re certiores faciant: nè parentibus, curatoribusve postea mortuis, ipsi aliquando dubitent, an hoc Sacramentum, quod iterari nefas est, susceperint. Id verò parochus curet, præter eam diligentiam, quæ sibi præscripta est, de confirmatis, eorumq; compatribus in libro certo describendis.

Antequam Sacramentum Chrismatis ministretur, quid per Parochum, & confirmandos ab eo de hoc monendos, orandum, & præparandum. Cap. XXX.

IDem aliquot ante diebus, quàm Episcopus ministraturus sit hoc Sacramentum, vt nemo quisquam eorum, qui suæ curæ concrediti sunt, illud suscipere negligat, illos per familias distinctè, rectéq; notet, qui illud nondum susceperint: ac qui ætate sint, ab Episcopo præscripta, ordine in Ecclesiam vocet ad id ritè, religioseq; suscipiendum.

Eiusdem cura sit paucis ante diebus, quàm Episcopus Sacramentum hoc ministret, non solùm fideles præmonere, quæ supra præscripta sunt, sed etiam in parochiali Ecclesia orationem eo nomine instituere; vt qui nondum confirmati, ad id accesserint, adiutrice diuina gratia, digni sint, qui spiritus Sancti dona vberrima recipiant.

Neque hoc quidem is denuntiare omittat, vt qui proximè confirmationem suscepturi sunt, pridie illius diei, quo suscipient, caput lauent, aliove modo mundent, capillosq; sibi tonderi curent.

Confirmandi,& patrini qualiter examinandi,& vbi Sacramentum sit ministrandum. Cap. XXXI.

QVI confirmandi sunt,& patrini adhibētur,parochus ante videat, quos rudiores eßesuspicabitur,an orationem Dominicam,salutationem Angelicam,& symbolum norint: Atque ob eam quidem causam Episcopus, illa fidei rudimenta sibi ab illis recitari iubebit. Quam diligentiam, idem Episcopus etiam,vt opus esse viderit, aliquando præstet per se, vel alium Sacerdotem, quem in ea re cognoscenda constituerit.

Videat item,vt in quacunque Ecclesia confirmationem ministrarit,si pauci sunt,qui suscipiunt,vbi commodè fieri poteſt, ante altare maius decenter exornatum, semper ministret.

Quales confirmandi mares,& fœminæ in Ecclesia se habeant; & quis ordo seruandus. Cap. XXXII.

PRIMO mares in Ecclesia à parte sua, fœminæ ab altera sint; sicq́, separatim distinctè,genibus flexis,manibus ante pectus iunctis,suo quique ordine,piè, & religiosè orent: in primisq́, ab omni strepitu, vociferatione, & inani confabulatione caueant; sed silentio Sancto vtantur omnes qui sunt in Ecclesia.

Et quod veteris ritus est, primùm mares, deinde fœminæ confirmentur; nisi aliquando aliter Episcopus censuerit.

Qui confirmandis condecens modus compatrum, & commatrum adhibendus. Cap. XXXIII.

VT ne fœminis mares, nec verò contra maribus fœminæ,neq; senioribus adolescentes, cùm minimè hoc per ætatem conueniat, compatres in confirmationis Sacramento adhibeantur; nisi id aliter necessitas aliquando postulet.

Qualiter per compatres confirmandi sint tenendi. Cap. XXXIIII.

QVOD antiqui ritus est,id seruetur,vt compar dextera suscipiat,& teneat, quem in hoc Sacramento ministrando Episcopo offert; si verò qui offertur adulta ætate est,pedem suum, super dexterum compatris, qui ipsum offert,ponat:id quod nō sine mysterij significatione fit. Quam ob causam,& qui confirmatur,& patrinus tunc coram Episcopo confirmante stet.

Quid præsentibus huic Sacramento meditandum sit. Cap. XXXV.

PRæsentes omnes mente secum reputent cœlestia illa Spiritus sancti dona, quæ illius Sacramenti virtute fidelibus impartiuntur; in primisq́, tacita meditatione videant, quas in illis ipsi progreßiones habeant: atque vitam agant, tanta cœlestium donorum vbertate dignam.

Confirmando, nomen quando notandum. Cap. XXXVI.

CVret etiam Episcopus, ac parochus, vt qui turpe ridiculumve nomen habet, neque planè conueniens Christiano homini; illud mutet, sumatque in confirmationis Sacramento nomen alicuius, qui veræ pietatis, sanctęq́; religionis laude floruit; vt qui hactenus non ad normam Christi Domini vitam instituit, iam abiecto eiusmodi nomine, depositoq́; veteri homine, & antiqua socordia, rursusq́; nouo, ac sancto suscepto nomine, uirilem in sanctè agendo constantiam perpetuò deinceps pręstet.

Frons confirmati, qualiter abstergenda. Cap. XXXVII.

COnfirmati frons, Chrismate ab Episcopo illita, primùm bombyce diligenter à Sacerdote abstergatur, mox à clerico, in sacris constituto, aqua lauetur. Quæ aqua in Baptisterij sacrarium proijciatur.

Qui pueri non inungantur. Cap. XXXVIII.

NE pueris, qui nondum vllum rationis vsum habent, Sacramentum extremę vnctionis ministretur.

Qui alio, quàm oleo infirmorum ægrotum inunxerit, eo cum debita, forma iterum inungat. Cap. XXXIX.

PArochus, si per errorem aliud oleum, quàm quod infirmorum est, ad ęgrotum vngendum vnquam adhibuerit, etiam si Chrismatis, aut cathecumenorum sit; vt erratum emendet, olei sacri, quod proprium infirmorum est, vnctionem eidem adhibeat: tuncq́; Sacramenti formam iteret.

Si æger interim moriatur, vel an adhuc viuat, dubitatur, quando desistatur, vel qualiter inungatur. Cap. XL.

AEGER si dum sacro oleo vngitur, extremum spiritum emiserit, parochus vngere desistat Si verò aliqua morbi vis de repentè illum oppresfit, vt dubitetur, viuus ne sit, an mortuus; ea conditione in vnguendo vtatur, Si es viuus, per istam sanctam vnctionem &c.

Præter parochum, quando nemini hoc sacramentum ministrare licet: Quæ item cura circa hoc eidem habenda sit. Cap. XLI.

NE alius Sacerdos, nisi parochus, hoc sacramentum ministret. Si porrò is impeditus, aut aliàs in mora est, mortisq́; periculum instat; tunc Sacerdos alius ministret.

At caueat parochus, nè in eo ministrando negligētiam, vllamve morę culpam contrahat: Alioqui si ad illius ministrationem accersitus, ire neglexerit, cùm rationem Deo reddet, tum pœna ab Episcopo grauiter plectetur. Is porrò ad omnem huius Sacramenti, in tempore administrandi, diligentiam, præ-

terquam

terquam quod præcipuè curæ suæ sanctæ solicitudinis plena est, officio valde admodum perpetuò excitetur; proposito etiam sibi exemplo sanctissimi Episcopi Malachiæ accendatur, qui tam vehementi animi dolore ex eo affectus est, quòd culpa sua, mulier quędam, Sacramenti huius gratia fraudata, decesserit, vt totam noctem orando, gemendo, lachrymando, consumpserit; lachrymarumq; vi, quasi maximo imbre, pro oleo sancto, quod non ministrauit, mortuam perfuderit. Mane autem exaudiuit Dominus Sanctum suum; ita vt illa è morte, tanquam è somno excitata, è lecto se se erigens, Sacramentum hoc ab eo acceperit; ac deinceps à morbo conualuerit.

DE RELIQVIIS, ET VENERATIONE sanctorum. Tit. XXVIII.

Sanctorum reliquiæ qualiter condendæ, & exponendæ. Cap. I.

VT Sanctorum reliquijs, quę debetur veneratio, & cultus, adhibeatur; statuimus, vt in locis honestissimis, ac decoris vasculis, qua debent religione, asseruentur.

Cum populo, pietatis causa, ostenduntur, lumina accendantur.

Ex loculis verò, & receptaculis, vbi conditę sunt, ne educantur.

Ne temerè exponantur omnium oculis.

Neve quęstus gratia.

Cętera etiam de reliquijs, quę in Sacra Tridentina synodo decreta sunt, Episcopus inuiolatè seruari iubeat. Sess.25. in Decr. de iuoc. vener.& reliq.Sanctorum.

In Ecclesijs, vbi corpora, vel membra condita sunt, quo campanarum sonitu, quove apparatu, sanctorum festi dies solenniter celebrentur. Cap. II.

SAnctorum, qui in domino dormierunt, sacris sepulchris, & reliquijs colendis, & venerandis, eò maxime augetur gloria Dei, quò religiosius illa coluntur: Quo igitur die, sancti alicuius dies festus agitur, si in aliqua vrbis, diœcesisve Ecclesia, sancti alicuius corpus reconditum est, sacrave eius membra, vel aliæ insignes reliquiæ asseruantur; eo die, & significatio detur frequenti campanarum sonitu; & ille Ecclesiæ locus, vbi ea sunt, sacrarum vestium apparatu, & candelarum lumine ornetur; quò ad maiorem cultum diuina officia solennius celebrentur.

Sacræ reliquiæ à quibus, & qualiter recognoscendæ. Cap. III.

AD ea, quæ de sacris reliquijs superioribus decretis sancita sunt, pro religiosa illas & recondendi & exequendi, & transferendi, & asseruandi ratione, piaq; earundem veneratione, atque cultu, hęc quoque adiungantur.

Prose-

Prosequutio prædictorum. Cap. IIII.

SAnctorum corpora, & sacras reliquias, Episcopus à religiosis peritisq; Sacerdotibus, quos eo potissimùm nomine deligat, tum in vrbe, tum in diœcesi sua, quibuscunque in Ecclesiis, locisve illa sint, recognosci quamprimum iubeat. Qua in recognitione hæc præstentur.

Prosequutio prædictorum. Cap. V.

PRimò, vt scripta, tabulæ, literæ, certi annalium Codices, aliave cuiusuis generis monimenta, quæ in illis ipsis Ecclesiis, earumve atrijs, aut ædibus, aut alijs locis extant, schedulæq; vasculis, arcisve sacrarum reliquiarum affixæ, inclusæve recognoscantur accuratè, & diligenter; vnde illarum, vel translatio, vel collocatio ibi facta cognosci, aut alia eiusmodi notitia eorundem haberi, queat. Testes præterea conquirantur, si qui sunt, qui testimonium dent antiquæ, constantisq; traditionis, ex qua certa earum cognitio constet; aut alia sicut opus erit, id generis diligentia ad rei perspicientiã adhibeatur.

Nè reliquiæ conspici, vel effodi possint, qualiter cauendum. Cap. VI.

DEinde, vt singulæ ipsæ sacræ reliquiæ, quas extare compertum est, re ipsa cernantur; ita tamen, vt vbi sub altaribus, alijsve subterraneis eiusmodi locis, corpora sanctorum collocata, recondita ve sunt; nec ostium, neque fenestra insit, vnde inspici queant; non aperiantur, aut effodiantur; nisi ob causam aliter Episcopus aliquando faciendum censuerit.

Libri annotationum reliquiarum sanctorum, qualiter habendi, & asseruandi. Cap. VII.

QVA omni recognitione facta, diligentiaque adhibita, librum præcipuum, certumque confici Episcopus curet, in quo singulæ, quæ in Ecclesiis, & Vrbis, & diœcesis sunt, reliquiæ sacræ rectè, atque ordine describantur; notatis etiam diligenter non solùm ijs ipsis Ecclesiis, vbi recõduntur, sed scriptis etiam, annalibus, tabulis, alijsve monimentis, è quibus illarum testimonium constet. Is verò liber in Archiuio Episcopali, certo loco custodiatur, & asseruetur perpetuò.

Qualiter sacræ reliquiæ nouiter repertæ in libro annotandæ, & ab Episcopo, priusquam exponantur, approbandæ. Cap. VIII.

c.2.eo.ti. in decre. *IN eo item libro, rectè referantur, si quas deinceps sacras reliquias comperiri, aut aliunde asportari contigerit; vbi primùm ab Episcopo illæ recognitæ, & probatæ sunt. Nec verò sine scripta Episcopi probatione, etiã à Regularibus, & alijs exemptis, vllas nouas reliquias euulgari, aut populo exponi, venerandasve proponi patiatur Episcopus, antequã à se recognitæ, & probatæ*

bata illę sint. Qua in probatione seruet is omnino formã, à Tridentino Concilio ea de re præscriptam. 1.Can.supracitat. Seff. 25 de inuo. & vẽ.sanctorum.

Reliquiæ sanctorum non in priuatis ædibus, nec apud laicos, sed in Ecclesia qualiter asseruandæ.

Cap. IX.

Reliquiæ Sanctorum ne in priuatis ædibus, neve apud laicos homines, sed in Ecclesia, loco conspicuo bene septo, atque vndiq; ornato collocentur, & aßeruentur. Atque ita eo loco decenter, ac piè vel arcis, uel capsulis, uel uasibus, loculisve reconditę, includantur; ut & pro illarum ratione, ac pro Ecclesiarum dignitate, & facultatibus, formę, instructionibus hoc nomine æditis, præfinita, omni ex parte respondeatur.

Quot claues, quibus reliquiarum locus est recludendus, & per quos seruentur. Cap. X.

Is porrò locus duabus saltem clauibus, ijsq; diuersis, claudatur; quarum vnam Episcopus, alteram Rector Ecclesiæ, vbi sunt, custodiat diligenter. Vbi verò consuetudinis est, ab uniuersitatis, sodalitatisve hominibus, aut à syndicis, laicis hominibus, clauem etiam teneri; illam tertiam illis permittere poterit Episcopus arbitratu suo.

In priuato oratorio vt teneantur, quando licebit.

Cap. XI.

Liceat tamen aliquando, quibus Episcopus rationabili, & pia causa id concedendum censuerit, asseruare in priuato oratorio, tuto, ornato, ac decenti, eiusdem Episcopi iudicio.

Quando, & quibus clathris ferreis condita sanctorum corpora sæpiantur. Cap. XII.

Corpora sanctorum, quæ non sub altari, sed sub Ecclesiæ pauimento collocata sunt, nisi decentiori Ecclesiæ loco recondenda Episcopus censuerit; saltem crate ferrea politè, ornateq́; confecta, nè pedibus eorum locus irreuerentius tractetur, vndiq; sepiantur, atque obtegantur, ex instructionum præscripto.

Quæ reliquiarum inscriptiones retinendæ, quæve, & qualiter renouandæ. Cap. XIII.

Quæ reliquiæ inscriptionem habent, non vetustate consumptam, sed integram, & ex prescripto instructionum nostrarum confectam; ita ut est, illa inscriptio retinetur, & conseruetur. Quarum verò inscriptiones, aliqua ex parte exesa sunt, aut aliàs non ad prescriptum facta; eæ, in charta pergamena rectè exaratę renouentur.

Quibus inſcriptiones, ſi non habentur, apponendæ. Cap. XIIII.

QUæ nihil inſcriptum habent, ſed tamen conſtat, quorum Sanctorum, ſanctarumve illæ ſint; ijs ſingulis nomina propria inſcribantur, ad inſtructionem pręſcriptam.

Sanctorum reliquiarum, præſertim inſignium, memoria, qualiter inſculptis literis, in propatulo habenda. Cap. X V.

SAnctorum reliquiæ, præſertim inſignes, & ſacra corpora, ſacraq́; membra, quæ ex certis monimentis, in vlla quauis Eccleſia recondi conſtat, in tabula ærea, lapideave literis inciſa, quo accuratius memoria perpetuò conſeruetur; diligenter, ordineq́; Epiſcopi cura deſcribantur: Tum pręterea in capellę maioris columna, latereve, aut in gremio Eccleſię, loco aperto, ac perſpicuo, ea tabella, parieti calce conglutinata, in omnium conſpectu ſit.

Reliquiarum monimenta qualiter aſſeruanda. Cap. XVI.

SCripta, tabulæ, & antiqua monimenta, ad illas ſpectantia, in earundem Eccleſiarum ſacriſtia, Archiuiove reponantur, ubi tutò aſſeruentur.

Sanctorum vita, & eorum reliquiæ, qua ratione ibidem exiſtant, qualiter conſcribendæ. Cap. X V I I.

VNiuſcuiuſque Sancti, ſanctęve, cuius corpus, uel ſacræ reliquiæ, pręſertim inſignes, aſſeruantur, uita, aut martyrij hiſtoria, ex probatis auctoribus breuiter collecta, ante recognita, & comprobata, in tabellam, aut in aliquem certum Codicem, charta pergamena exarata, referatur. Qui codex in Eccleſiæ ſacriſtia certo loco diligenter aſſeruetur. In illa autem vitæ breui narratione, omniq́; alia, quæ conſtet, ratione, exponatur deinceps; in extrema, ſcilicet, parte ac paucis item verbis, quo tempore, quove modo, ſacræ illæ reliquiæ, eò translatę, uel reconditæ ſint.

Sacris reliquijs quando lampas, vel plures iugiter perluceant. Cap. X V I I I.

SAcris autem reliquijs, ſi Sanctiſſimo Eucharistiæ Sacramento non ita propè quidem eæ collocatæ ſunt, ut illius lampade harum cultui ſatisfiat; lampas propria aſſiduè prælucat: niſi banc impenſam nimia, & Eccleſię, & populi egeſtas, Epiſcopi iudicio, non patitur. Cæterùm corporibus ſanctorum, & reliquijs, Epiſcopi iudicio inſignibus, lampas omnino una ſemper colluceat. Ubi uerò plures, aut ex legato, ſeu alia obligatione, uſuve adhibentur, aut pro reliquiarum ratione, uel Eccleſiæ amplitudine, facultatibuſve adhiberi Epiſcopus iuſſerit, id etiam ſeruetur.

Ante ſacras imagines et lampadarũ ardentiũ vſus ꝓbat in Cõc. Nicen. 7. actiõis 2. ac. 4 Tom. 3

Sacræ reliquiæ à laicis, nec tractandæ,nec quidem tangendæ.
Cap. X I X.

NE sacræ reliquię per laicos, etiam cuiusuis ordinis, dignitatis homines vllo modo tractentur;nec uerò tangantur: cum hoc sacrilegium,ac minus propterea ferendum esse,S.Greg.Pontifex scribat.

Quando, & à quibus illis thurificandum.
Cap. X X.

CVm uerò ab Ecclesiastici ordinis hominibus illæ cum suis loculis,uasculisq́; suscipiuntur;ut uel populo ostendantur, uel in altari exponantur, vel in processionibus ferantur; primùm illis thurificatio adhibeatur. Si quę in via ferantur, tunc Acolytus, Sacerdoti illas ferenti, praeat, qui item thurificet.

Quibus temporibus sacræ reliquiæ exponi possunt.
Cap. X X I.

NE passim omni tempore, sed certis tantùm festorum dierum celebritatibus,utpotè in Natiuitate Domini,Epiphania,Pascha Resurrectionis, Ascensione, Penthecoste & eiusmodi, festoq́; ipso die exponantur,ostendanturve,quo illius sancti,cuius reliquiæ sunt,uel Ecclesiæ,in qua reconditæ sunt, celebritas solenni,festoq́; officio agitur: tū prętera quo die ob aliquā causam Episcopus iusserit, concesseritve. Nullo autem modo unquam illæ ab operimentis,aut à uelis nudæ ostendantur, exponanturve. c.2.co.in decretal.

Qualiter, à quibusve, & quomodo indutis sacræ reliquiæ exponantur, & recondantur. Cap. X X I I.

CVm in altari autem exponuntur, hęc seruentur. Primò in illis expo nendis,processio per Ecclesiam,ubi illæ sunt,ab eiusdem clero agatur,certo luminum numero adhibito. Rursus idem præstetur,cum reconduntur.

A Sacerdote,qui in illa Ecclesia digniorem locum Sacerdotalem obtinet, nisi aliquando Episcopus ipse id munus sibi obeundum censuerit,exponantur, & recordantur. Isq́; superpelliceo, & stola, uel pluuiali etiam pro reliquiarum,Ecclesię ve ratione,indutus sit.

Dum exponuntur, & reconduntur, quid canendum, orandumve.
Cap. X X I I I.

DVmq; exponuntur, & item cum reconduntur hymnus, vel de Apostolis, uel de martyribus, vel de confeßoribus, uel de uirginibus canatur, prout sunt sancti,sanctorumve reliquiæ, quę exponuntur; tum antiphonæ, & alia eiusmodi ad rem accommodata; ultimoq́; loco, oratio de sanctis illis: Si verò sanctus, sanctave est, cuius proprius hymnus, antiphona, oratiove extet, illa canatur.

Cum eorum reliquiæ exponuntur, sanctorum historia qualiter populo recensenda. Cap. XXIIII.

CUm item exponuntur, de stato eo loco, tabellave supra præscripta, vniuscuiusque martyrium, aut vitæ historia breuiter explicata, vulgari sermone grauiter in populi frequentia pronuntietur: ad quam rem prætera, Sacerdotis, de diuinis illorum sanctorum virtutibus, cælestiq; vita, & rebus per eos fortiter, ac mirificè gestis grauiter, breuiq; tractantis, officium, vbi potest, adhibeatur; quò ardentius populi, sacras reliquias spectantis, animi ad omne pietatis studium inflammentur.

Sacris reliquijs in altari expositis, qui cerei, & custodes adhibeantur. Cap. XXV.

DUm in altari expositæ sunt, [a] candelæ si fieri potest saltem quatuor, grandiores accensæ ibi colluceant; ad eorumq; custodiam adhibeatur, qui semper assistat, [b] vnus, duove, sacris ordinibus initiati, ijq; moribus probati, ac superpelliceo induti.

[a] Sanctorũ, quoq; imaginibus luminaria reuerenter accendũtur. Cõc. Nicen. 7. aliàs 2 act. 7. in decreto cuius initium.

[b] Qui nobis, vbi etiam definitur, i. lis, quæ ad oratio, exhibenda. Tom. 3.

Locula sacrarum reliquiarum, per clericos coronis tangi quando permittitur. Cap. XXVI.

HOrum verò Clericorum, non laicorum opera, ministeriove adhibito, liceat fidelibus pietatis, & religionis causa, coronis sacrarum reliquiarũ vascula, loculosve attingere, qua hora Episcopus concesserit.

Si alibi, quàm in altari sacræ reliquiæ populo exponantur, quid seruandum. Cap. XXVII.

CVm reliquiæ Sanctorum non in altari exponuntur, sed è loco superiori, aliove, in quo recondita sunt, populo ostenduntur; omnis eadem ratio plenè seruetur, processione excepta.

Sacræ reliquiæ sine licentia non transferendæ, tuncve quæ seruanda. Cap. XXVIII.

SAcras porrò reliquias, de vno in alium locum transferri ne liceat, sine iusta, ac legitima causa, & facultate scriptis ab Episcopo permissa: in qua translatione, si fieri contigerit, seruentur ea, quæ piè, & luculenter sunt tradita à Santo Cardinali Bortomeo in suo Quarto Concilio Prouinciali, titulo secundo.

Quæ in nouis miraculis, reliquijsque approbandis, Episcopus vbiuis seruet. Cap. XXIX

FOrmam à sacra Synodo Tridentina, miraculis nouis approbandis, & nouis reliquijs recipiendis traditam, Episcopus seruet diligenter in omnibus, etiam regularium, & alijs exemptis Ecclesiis.

Sess. 25. in decreto de inuo. venerat. & reliq. Sanct. in fine.

Altarium, & imaginum nouitatibus, primisque populi concursibus, pro miraculis, & reliquijs, qualiter Episcopus obsistat, quandoque pro his summum Pontificem consulat. Cap. XXX.

NEc uerò patiatur, causa à se non cognita, & scripto probata, altare propterea erigi, aut imagines ullas extra morem ornari, uotave, aut oblationes suspendi, aut quicquam noui ea in re, omnino geri. Sed quia plerunque fit, vt vulgi concursu, populiq; clamore, aliquid pro miraculo, aut sacra reliquia euulgetur, quod re vera non est, studeat Episcopus hoc summopere, ubi eiusmodi occasio se obtulerit, ut primis illis uulgi clamoribus piè obsistat, donec rei veritas, legitimè comprobata constet. Si quis uerò dubius, aut difficilis abusus, sit extirpandus, uel omnino aliqua de ijs rebus grauior quæstio incidat, Episcopus nihil inconsulto Sanctissimo Pontifice, nouum, aut in Ecclesia hactenus inuisitatum decernat.

Vbi sacra insculpi, pingi, effingique prohibentur. Cap. XXXI.

QVod de sacrosanctæ crucis effigia aliàs per nos sancitum est, itidem interdictum sit, sacras alias, scilicet, imagines, ac sanctorũ, sanctarumve, sacrorumve mysteriorum figuras, & significationes, in vllo quouis humi strato, pauimento, aut loco sordido, etiã extra Ecclesiã, insculpi, pingi, effingi ve. Inf. de Ecclesijs ædifican. cap. 5.

Quando brutorum effigies in Ecclesia non habendæ. Cap. XXXII.

EFfigies iumentorum, canum, aliorumve brutorum animalium, in Ecclesia ne fiant: cum aliquid inhonestum, aut profanum in ea apparere nefas sit, ex Concilij Tridentini sanctione, idq; planè etiam septima Nicena synodo Oecumenica vetitum sit. Sess. 25. in decr. sup. cita.

Si uerò historiæ sacræ expressio, ex sancta Ecclesiæ Matris consuetudine, aliter quandoq; fieri postulat; hoc sanè non uetatur.

Indecora pingentes, vel sculpentes, qualiter puniendi. Cap. XXXIII.

PIctoribus, & sculptoribus grauis mulcta, ac pœna, etiam interdicti ab Ecclesia, Episcopi arbitratu, proposita sit; si quid inordinatè, aut præposterè, aut tumultuariè accommodatum, si quid profanum, aut inhonestũ pixerint, aut affinxerint, contra eiusdem Concilij Tridentini decretum.

Rectores, si contra præscriptum, in eorum Ecclesijs imagines permiserint, qualiter puniendi. Cap. XXXIIII.

REctoribus etiam Ecclesiarum, qui vllam sacram imaginem insolitam, contraq; illius Concilij sanctionem, in suis Ecclesijs, etiam exemptis,

poni permiserint, pęna etiam excommunicationis, mulctave constituta sit, arbitratu Episcopi, pro ratione culpæ irroganda.

Imagunculæ, quæ altaribus non adhibendæ. Cap. XXXV.

IMagunculæ illæ paruulæ, fictili opere affectæ; si ita fuco, alioq; apparatu concinnatæ sint, vt Episcopi iudicio, vanitatem præseferre, aut offensionem præbere videantur; ad altare ne adhibeantur in posterum.

Vetustate, vel aliter imagines exesæ, qualiter renouandæ, vel delendæ. Cap. XXXV.

SI quæ sacrę tabulæ, imaginesve pictæ, nimia uetustate, carie, situ, aut sordibus penè deletæ, indetenti aspectu sunt; eas Episcopus pia, religiosaq; pictura, ab ijs quorum interest, renouari iubeat; aut, si id non potest, omnino deleri.

Quæ tabulæ imaginum, & qualiter comburendæ, & earum cineres reponendæ. Cap. XXXVII.

NE tabulę, sanctorum imaginibus expreßę, vetustate consumptæ, in vilem, & sordidum, profanumq; usum conuertantur; sed, ut de altaris pallis, ac uelis, a temporis usura penè confectis, Beati Clementis Pontificis, & martyris decreto sancitum est; in ignem conijciantur: Tum cineres pręterea, nè pedibus inquinentur, in pauimenti fossis collocentur.

a Sūm in sum. ver. Benedi. n. 7. pa. 1.

Imagines sculptæ quæ, & vbi, sub solo collocandæ. Cap. XXXVIII.

IMagines quoq; sacrę sculptę, si deformatæ sint, amoueantur; & sub pauimento Ecclesiæ, aut saltem sub cæmeterij solo collocentur.

b Ad hoc ҏter Cō cil. Trid. Sess. 25. i Decreto superius citato. vi de syno. 7. Nicen. act. j. Cā. 4. Tom. 3. Cuius, hæc sunt verba. Qui ex aīo Christianū populū nō docēt, venerationē sanctarū, & honorabiliū imaginū oīum sāctorū, qui ab initio, Deo placuerunt, anathema.

De sanctorum intercessione eorumque, & sacrarum reliquiarum, ac imaginum veneratione, populus qualiter sit erudiendus. Cap. XXXIX.

CUret præterea, atque adeo efficiat Episcopus, vt & per se, & per alios, b Theologiæ scientia peritos; ac illos in primis, qui illius interpretandę, aut populi docendi munus, in vnaquauis Ecclesia quouis modo sustinent; fidelibus accuratè, enucleateq; exponantur quæcunque, & de sanctorum intercessione, inuocatione, c atque cultu, & de sacrarum reliquiarum imaginumq; ueneratione, & de historijs mysteriorum nostræ redemptionis, pictura, aliave similitudine expressis, eos, instrui, doceriq; Tridentina Oecumenica synodus iussit. d

c Quantum afferat vtilitatis sacrarum pictura imaginum, inter cætera, vid. quæ scribuntur in Synod. Nicen. 7 alias. 2. act. 4. de S Gregorio Nissen. & de B. Asterio, ille enim Historiam Abrahæ in Gen 22. sæpius legebat, cum autem eius oculi pictura tenerentur, fleuit, iste quoque S. Euphemiæ, Martiris, depictum miro artificio, certamen intuens, vim lacrimarum effudit. Tom. 3.

d Decreto supra sæpius citato.

San-

Sanctorum,quorum reliquiæ insignes, vel altaria, in Ecclesia habentur, qualiter ibidem officium duplex recitetur. Cap. XL.

De Sancto, cuius sacrum Corpus, aut caput, aut brachium, aut crux, aliæve sacræ reliquiæ, Episcopi iudicio insignes, asseruantur; duplex officium fiat, in ea tantùm Ecclesia, ubi reconduntur: nec uerò in alijs, nisi regulis Breuiarij Romani id præscribatur, aut alia causa grauis, Episcopi iudicio, insit.

De sanctis item, quorum altaria, in aliqua Ecclesia sunt, duplex in ea tantùm Ecclesia fiat: id; tunc solùm, quando, scilicet, ex antiqua probataq; consuetudine, uel iusta alia causa Episcopus censuerit faciendum.

Beatorum, scilicet qui nondum in cathalogo Sanctorum ritè non sunt, quando officium non fiat. Cap. XLI.

De ijs, qui Beati dicuntur, neque Sedis Apostolicæ auctoritate in sanctorum numero adscripti sunt, horarium diuinarum precum officium ne fiat; nisi consulta eandem Sede Apostolica, facultateq; literis pontificijs concessa.

Sacræ reliquiæ ad ægrotos non exportandæ. Cap. XLII.

Ne sacræ reliquiæ, in Ecclesia, eiusve sacristia reconditæ, è loco, ubi asseruantur, ad ægrotos ullo modo exportentur; ne consuetudinis quidem prætextu.

Qui sacras reliquias extra, vel intra diœcesim; aliò transferunt, vel laicis impertiunt, ac recipientes, qualiter excommunicantur. Cap. XLIII.

Ne sine Episcopi concessu, facultateve literis consignata, extra diœcesim sacras reliquias asportari; nec uerò quæ etiam aliunde allatæ sunt, intra diœcesis quoque fines, ab una Ecclesia, eiusve Rectore, etiam de consensu Capituli, alteri Ecclesiæ donari, minus verò cuiquam Ecclesiastico, aut laico homini eorum particulam aliquam priuatim concedi, tradi, donarive, liceat; proposita excommunicationis pœna, quam subeat, tum is, qui dederit, concesseritve, tum ille, qui acceperit, vel asportarit etiam Ecclesiæ suæ nomine. Idq; omne, quod de reliquijs, neque dandis, neque transferendis, hoc decreto alijs præceptum est; ut regulares etiam, atque exempti seruent; eos in Domino monemus.

De hoc Bul. specialium Greg. P. XIII. sub. 15. Februar. 1583.

DE OBSERVATIONE ieiuniorum. Tit. XXIX.

Cap. I.

Ancta Tridentina Synodus pastores omnes hortatur, atque obtestatur, [a] *vt omnem adhibeant diligentiam ad fideles cohortandos, ut ea, quæ ad domandam carnem conducunt,* [b] *præsertim ciborum delectum, & ieiunium omni studio amplectantur. Itaq; eius nos auctoritati, & Sanctorum Canonum decretis innitentes edicimus.*

Quale, & à quibus Quadragesimæ, Sacrorum quatuor temporum quarumq; vigiliarum diebus ieiunium sit seruandum. Cap. II.

VT omnes carne, cæterisq; omnibus, quæ à carne trahunt originem, [c] *vt ouis, lacte, caseo, butyro, & huiusmodi per totam Quadragesimam abstineant; vbi non est priuilegium, vel consuetudo antiquissima in contrarium.*

Sciantq; singulis Quadragesimæ diebus, Dominicis exceptis, [d] *ieiunij lege se obstrictos esse. Sunt enim illi quadraginta dies, quasi totius anni decima quædam, quæ in oblatione ieiunij,* [e] *pro fidelium omnium salute, Deo consecratur.*

Vt per sacra quatuor anni tempora, Vigilias Natiuitatis Domini, [f] *Assumptionis Beatissimæ Virginis Mariæ, Beatorum Apostolorum (exceptis Iohannis Euangelistæ, & Philippi, & Iacobi Vigilijs) item Diei festi omnium Sanctorum, Natiuitatis Iohannis Baptistæ, & Beati Laurentij, ac Beati Gaudentij nostri Patroni ieiunium seruent.*

Ne quidem primi quatuor quadragesimæ dies, ne ieiunentur permittitur. Cap. III.

ILlorum verò damnamus ingluuiem, qui primis quatuor Quadragesimæ diebus, Romanæ Ecclesiæ more institutis, Mediolanum se conferunt, patriæ ritum in ieiunio, & ciborum abstinentia fugientes.

Quomodo, & quo fine ieiunandum. Quibusque subest legitima causa nè ieiunent, quorum licentia nitantur. Cap. IIII.

CAueant autem ieiunij cultores, nè dum vetitis cibis abstinent, [g] *aliarum rerum delitias, luxuriamq; consectentur: immò verò modera-*

a Sess. 25. i decr. de delectu ciborũ ieiun. &c. b Vi. Theod. Peltan. soci. Iesu Theol. eruditissim. in tract. De trib⁹ bonorum oper. gẽ. lib. 2. vbi de ieiunio, & ciborũ delectu fuse lateq; differit. c c. Denique. 4. d. Pelt. dis. lib. 2. de ieiu. c. 4. d In Paradiso primũ, de ieiunio legẽ constitutã fuisse, probat. D. Amb. in serm. de ieiun. relat. in ea. Sexto die. 35. d. e Quotuplex sit ieiuniũ, & Quadragesimale quare fuerit ordinatum. vid. Viguer. De virtute tẽperãtię. c. 7. §. 3. ver. 1. vbi de abstinentia agit. f c. 2. eo. § Decreta. g d. c. Deniq; 4. d. c. Eccles. Princ. cũ seq. d. 35.

to cibo, [a] *& potu carnis vitia coerceant, vt liberi, mentes ad cœlestium rerum amorem, & contemplationem erigant; & ad pietatis opera expediti inueniantur.*

Ab his autem omnibus eos excipimus, quos vrgens necessitas, vel imbecilla ætas, à ieiunij lege eximit: eos etiam, qui euidentis morbi, alteriusve iustæ causæ excusationem habent: Sed horum iudicium Episcopo tantùm, vel ijs, quos ei muneri ipse præfecerit, scripto faciendum relinquimus: idq́; quod ad morbum attinet, de medici consilio.

Carnis ieiunium alio spiritus, bonisque operibus qualiter associandum. Cap. V.

QVod autem ex diuinarum literarum sententia parum homini prodest, [b] *se per ieiunium cibo temperaße, si animus in peccatis sit intemperans: idcirco fideles in ieiunio præcipuè studeant, vt, dum caro ab alimentis abstinet,* [c] *mens pariter à culpa ieiunet; omnesq́; in Dei laudibus, eleemosynis, alijsq́; pijs officijs occupentur, hoc est enim ieiunium, quod se Dominus Isaiæ ore delegisse testatur.*

Quibus in Quadragesima cibi vetiti permittuntur, qualiter, vt seorsum manducent, admonendi. Cap. VI.

QVibus ob infirmam valetudinem, aut ob aliam iustam causam permissum erit, Quadragesimæ diebus, carne, aut alijs eo tempore vetitis cibis vesci, eos Parochi piè illud admoneant, nè publicè, neve etiam cum domesticis, sed separatim in remotiori ædium loco, eius generis cibum capiant; ut ob corporis imbecillitatem, aut morbum potius, quo laborant, quàm ob ingluuiem facere cognoscantur.

Vt sacrorum quatuor temporum cultus dignè celebretur, quando parochus populis denuntiet, & concionetur. Cap. VII.

SAcra quatuor ieiuniorum tempora, ex Sancti spiritus doctrina salutariter instituta, sicut olim, & frequenti fidelium conuentu, & solenni celebritate, & religioso supplicationum officio, colebantur; ita in illorum cultum, pastorali cura eruditis fidelium mentibus, in usum antiquæ pietatis reuocanda sunt. Quare in omni nostræ Diœcesis Ecclesia Parochiali, nō solùm die Dominico, illa tempora præcedenti, sed etiam ubi populus erit frequens, & commodè id præstari poterit, feria quarta proximè sequenti, eo de genere concionem inter sacrum haberi statuimus; qua fideles excitati, solennibus his ferijs, quartà scilicet, sexta, & Sabbatho, pro antiquæ deuotionis consuetudine, frequentiores missæ sacro, diuinisq́; officijs, ut in Moguntino Cōcilio primo cautum est, intersint; orationes, ieiunia, eleemosynas, cæteraq́; pietatis opera præstent; quibus, quò specialius illæ feriæ præstitutæ sunt,

a Ciborū tēperātia salutē, abūdātia verò cōtrarium parit. c. Nihil enim de cōsec. dist. 5. vbi pulchrè cōmendat, moderata refectio. & bene dānatur ingluuies.
b Ieiuniū magnū est abstinere ab iniquitatib. et ab illicitis voluptatibus sęculi. c. Ieiuniū. de cons. dist. 5.
c S. Leo Papa in serm. 4. de Quadrag.

De ieiunio quatuor. vid. c. 2. cū sequentib. dist. 76. Mogunt. Cōcil. tēpore Caroli magni. c. 34. Tom. 3. & c. 35. vbi cōtēnētes anathematizantur.

eò vehementiori chriſtianæ uirtutis contentione ad illa paratos eſſe oportet. Ad quam diligentiam parochi præterea fidelium charitatem omni religioſo propoſito ita præparare ſtudeant, ut unanimiter, auxiliante Chriſto, ſtatarum illarum feriarum ſolennitatem, religioſa piorum operum ſolicitudine celebrantes, Sabbatho ſub ueſperum frequentiſſimi ad Eccleſiam, ut piæ conſuetudinis fuit, conueniant: ubi ſanctis precibus, cùm pro ſacra ordinatione, tum pro his commodis, quæ ſingulorum annorum reuolutione conſequimur; omnium bonorum largitori Deo gratia habeatur; ſicut & inſtituta illorum temporum ratio, & chriſtianæ religionis cultus depoſcit.

Prædictæ denuntiationis, quæ formula ſit habenda. Cap. VIII.

par. 1. tit. de ſacris quatuor tempor.

I*dem ſtatis ijs temporibus, populo denuntiandis formulam, ex Sanctiſſimi Pontificis Leonis primi verbis conceptam adhibeant: cuius ſententiam, etiam vulgari ſermone explicent uberius: quæ formula in Concilio Quarto Prouinciali habetur.*

Quando, & quæ vulgari ſermone, populis pro obſeruatione quadrageſimali erunt promulganda. Cap. IX.

V*T tempus quadrageſimale ſacrum, tamq́; religioſum, in quo colendo, ſanctèq́; obſeruando ueterum pietas mirificè admodum eluxit, à diœceſis noſtræ fidelibus, maioris obſeruantiæ ſtudio, abſtinentia, ieiunijs, eleemoſynarum largitionibus, oratione, continentia, carnis maceratione, omniq́; ſalutaris pœnitentiæ diſciplina colatur; hæc ut infra ſancimus, atque edicimus; præter ea, quæ ſuper ſancita, & conſtituta ſunt. Quæ omnia uulgari ſermone reddita, quotannis die Dominico Quadrageſimæ initium proximè antecedente, populo in omni parochiali Eccleſia proponantur, ac promulgentur: ita tamen, vt ijs ipſis ab Epiſcopo, pro arbitratu ſuo, addi liceat.*

Quadrageſima, à quibus abſtinendum: & ſi erunt excuſabiles, qua eis licentia in ſcriptis opus erit. Cap. X.

O*Mnis igitur, quem urgens neceſſitas, uel imbecilla ætas à quadrageſimali lege non eximit, quocumque etiam gradu, ordine, poteſtate, dignitateve præditus ſit; carne, cęteriſq́; omnibus, quæ, ut ſupra cautum eſt, à carne originem trahunt, utpotè ouis, lacte, caſeo, butyro, & alijs id generis, toto quadrageſimæ tempore, abſtineat: ijs exceptis, quos ob iuſtas cauſas Epiſcopus, aut illi, quibus eam curam ipſe delegarit, facultate, vt infra eaq́; ſcripta, ſpeciatim excuſarint.*

Non le-

Non legitimè impeditis ieiunium quadragesimale sub reatu peccati mortalis indictum est, cæteris verò, vendentes ad uescendum vetita, quæ (aliter plectendæ) obseruent. Cap. XI.

Omnis præterea, quicumq; sit, qui ieiunij lege astrictus est, singulis quadragesimæ diebus, Dominicis exceptis, ieiunium seruet: alioqui enim peccato mortale alligatum se esse noße debet.

Ne cibi uetiti, ad ægrotantium, imbecilliumq́, hominum usum, passim uenales publicè exponantur, sed certis tantùm constitutis locis.

Ne tabernarum ualuis omnino patentibus, sed magna parte clausis, vendi liceat.

Ne in foro, aut in via publicè vnquam exponantur; ne à rusticis, quidem, alijsve cuiusuis generis hominibus.

Neque passim item ab omnibus uendi fas sit, sed ab ijs solùm, quibus facultatem, literis exaratam Episcopus permiserit.

Nec verò omne carnis genus ab ijs vendi liceat; sed vitelinum, aliudve, quod vsui sit ægrotantium corpori.

Neque omnibus uendatur licet; sed ijs solùm, qui scriptum ab Episcopo facultatem habuerint. Quæ facultas, etiam nullo tempore præfinito data, tunc planè extincta sit, cum primùm causa, ob quam data est, cessarit. At verò si decem dierum spatio diuturnior causa erit; iterum ea facultas impetretur: alioqui rescissa sit. Idem deinceps decimo saltem quoq; die fiat, quandiu opus erit; nisi infirmitas sit perpetua, aut longa.

Nec verò sine ea scripta facultate, ac sigillatim, nominatimq́, data, caupones, tabernarij, & alij, qui cœnaculariam faciunt, eos uetitos in Quadragesima cibos, uendant, uenalesve exponant, etiam hospitibus, peregrinis, viatoribusve, quales, quales sint: Nec uerò eos mensæ apponant.

Nec præterea illos alio loco coctos, condimentisve apparatos, non modò in caupona, taberna, hospitiove suo, aut loco, curæ suæ subiecto cuiquam permittant; sed ne aliunde quidem apportari, ne dum in mensa apponi patiantur.

Quicunque verò contra sanctionis huius capita quicquam contrafecerit, is, pœnis, multisve, in locorum piorum usum erogandis, & censuris, alijsq́, canonum iure, & pontificijs constitutionibus, omniq́, alio modo contra Quadragesimæ uiolatores, sancitis pœnis, uel alijs, quas pro personæ ratione, & culpæ, contumaciæve grauitate Episcopus, arbitratu suo, irrogandas censuerit, afficiatur.

Ieiuniorum, pœnitentiæ, & processionum temporibus, de quibus per parochos, & concionatores populus enixè monendus est. Cap. XII.

Parochus, & concionatores item, ut occasio tulerit, omni verborum vi, omniq́, suasione accendant populos, vt ijs Quadragesimalibus, alijsve Concil. Mogunt. sub ar-

ieiunij,

chiep. Sebast. c. 47. tit. de ieiunio, & delectu ciborũ.

ieiunij, pœnitentiæ, & publicæ supplicationis diebus, fideles se uitæ disciplina seueriori astringant; sanctisq́, institutis, & moribus, sacro illi tempori conuenientibus se, suosq́, qui patresfamilias sunt, quàm rectissimè in omnes partes conforment.

Pretiosas uestes non induant, sed amictum si non humilem, & demissum omnino, at cum pœnitentiæ, ieiuniiq́, tempore congruentem.

Simultatem, odium, inimicitias, rixas deponant; pacem cum omnibus concilient.

Carnis uim, impetum, non modò religiosa abstinentiæ, ieiuniiq́, lege, sed cilicio, & uerberationis disciplina coerceant; & humi aliquando cubent; vt à pijs etiam laicis factum esse, memoriæ proditum est.

Cum autem id olim obseruatum sit, vt per totam Quadragesimam ab vxore fideles abstinerent, ad Elibertani canonis præscriptum; meminerint, qui matrimonio iuncti sunt, studendum sibi, ut eo sacro tempore, mutuo consensu, diebus saltem Dominicis abstineant; vt hoc de genere sanctissimi Pontificis Nicolai primi rescriptum extat.

Prædictis temporibus, à quibus abstinendum, & quid, à populis salubriter præstandum sit. Cap. XIII.

OMNI tempore à iocis christianum hominem abstinere conuenit; at Quadragesima, ac ieiunij tempore, tantò diligentius, quantò frequentius, studiosiusq́, orationi, abstinentiæ, omniq́, pœnitentiæ generi incumbendum est, A iocis igitur, à uerborum scurilitate, à colloquio inani, otioso, longeq́, cautius à noxio, & criminoso se continere sacro pœnitentiæ tempore studeat; ut Pontificio, Apostolicoq́, illo rescripto cauetur, & Ecclesia in suis hymnis quotidie nos admonet.

A venationibus item, ut eodem rescripto continetur, abstineat item, eo ipso Quadragesimali tempore; quo neque carne uesci, neque adeo carnalia consectari licet.

Ciborum Quadragesimalium suauitates, ac delicias ne exquirat: nec multiplici epularum apparatu mensam extruat, sed frugalem parsimoniam adhibeat.

Conuiuia autem in Quadragesima non condicat, nec uerò apparet, nè Dominicis quidem diebus, ut idem Nicolaus Pontifex rescribit.

In orationis studio frequentior sit: dolenter peccata, & sua, & aliena lugeat; pro quibus Dei misericordiam omni pietatis, continentiæq́, officio imploret.

Eleemosynas, cum per facultates potest, uberiores pauperibus, egentibusq́, in sustentationem conferat, in aliaq́, pietatis officia, atque opera liberali charitate eroget.

Oblationes offerat largiores.

Frequentius ad Ecclesiam conueniat; Psalmis, Hymnis, Canticis spiri-

tualibus,

tualibus, precumq́, diuinis officijs, omni attentione, & religiosa meditatione assistat.

Missæ sacrificio quotidie intersit, alia omni negotiatione posthabita.

Diuinis colloquijs, sacrisq́, concionibus præsens adsit.

Aegroti, cum per inualetudinem corporis ieiunare non possint, quodam intimi animi dolore, gemituq́, (vt Sanctus Augustinus monet) cibum capiant, pro eo, quod alijs ieiunantibus, ipsi abstinere non possint.

Qualiter prætextu diei festi ieiunia non omittenda. Cap. XIIII.

SI quando dies festus Sancti, sanctæve, cuius celebritas à Clero, populoq́, colitur, in diem vigiliæ, ieiunijq́, incidit, quod ex præcepto Ecclesiæ seruetur; nè fideles ob festi diei solennitatem, quam agunt, id quod à plerisq; committi ad nos delatum est, ieiunium ullo modo violent, sed vt instituti ratio, Ecclesiæq́, matris præceptio postulat, rectè, pieq́, colant. Quare Episcopus, si quid istiusmodi in sua diœcesi patrari, committive animaduerterit; huic graui peccato, & offensioni, omni pastoralis officij sui ratione occurrere quàm diligentissimè studeat.

DE PVRIFICATIONE POST partum. Tit. XXX.

Qualiter puerperæ ad Ecclesiam, vt benedicantur, gratæ quam primum accedant. Cap. I.

MOneant parochi puerperas, vt cum primùm post partum domo exierint, mox ad Ecclesiam, Deo actura gratias, accedant; vbi benedictionem à parocho suscipiant.

Puerperæ domi ne benedicantur, nec eisdem panis benedictus præbeatur. Cap. II.

D preces, quæ supra puerperam funduntur, cum post prolem emissam, illa actura gratias, ad Ecclesiam se confert; parochus puerperæ domum nè ingrediatur, etiam si mulier ob aduersam valetudinem Ecclesiam adire nequeat.

Fœminis præterea, post puerperium ad Ecclesiam venientibus, panis benedictus, sub Hostiæ forma nè præbeatur.

DE ECCLESIIS AEDIFICANDIS vel reparandis. Tit. XXXI.

Populi quibus alibi degentibus parochus nocte ministrare non potest, quomodo aliæ parochiæ, uel nouæ erigendæ assignanti. Cap. I.

c. Ad audictiam, eod. tit. in Decretal.

VAE parochiales Ecclesiæ partem habent sui populi extra mœnia vrbium, uel oppidorum, uel alibi; quò fiat, ut parochus, præsertim nocturno tempore, illis hominibus Sacramenta commodè administrare non possit; in illis Episcopus, aut eam partem commodiori parochiæ vniat; aut etiam inuitis Rectoribus, ex constitutione Alexandri III. & decreto Concilij Tridentini, nouas constituat parochias.

Concil. Trident. Sess. 21. c. de refor. 4.

Victui noui rectoris nouæ Ecclesiæ, qualiter prouidendum. Cap. II.

d. c. 4.

ILlis autem sacerdotibus, qui de nouo erunt Ecclesijs recenter erectis præficiendi, congruens assignetur portio, arbitrio Episcopi, ex fructibus ad Ecclesiam matricem quomodocunque pertinentibus, & si necesse erit, compellant populum ad ea subministranda, quæ sufficiant ad uitam noui rectoris sustentandam.

Quæ Ecclesiæ, & altaria restauranda, vel demolienda, materiaque non in profanos vsus transferenda. Cap. III.

Sess. 21. c. de refor. c. 7. c. Quæ semel. 19. q. 3. & c. semel Deo, de reg. iur. lib. 6. vide. inf. eo. c. 34.

ECclesias quascunque siue curatas, siue non curatas, sacella, & oratoria diruta Episcopus ad eam rationem, quæ à sancta Tridentina synodo præscripta est, restituenda, uel aliò transferenda curet: lapides, cæmentum, & omnis materia eorum locorum ad profana ædificia nè adhibeantur; nisi Episcopi auctoritas ex iusta causa intercesserit. Quod enim semel Deo consecratum est, ad priuatos hominum vsus transferri non debet.

Altaria etiam, quæ extra Ecclesiam, & quę sub dio, nec septa, aut munita sunt, Episcopus aut sapienda, si fieri possit, aut demolienda curet.

Qualiter laicorum ædes Ecclesiam attingentes, fenestræque intro inspicientes quibusuis non habendæ. Cap. IIII.

ILlud curet Episcopus, ut ne laicorum hominum ædes in posterum ædificentur, quæ Ecclesiarum parietes vlla ex parte attingant.

Si quæ uerò fenestræ, siue Ecclesiasticarum, siue laicarum ædium in ipsis

Ecclesia-

Ecclesiarum parietibus insunt, unde in Ecclesias conspectus sit; quamprimum muro obstruantur.

Gloriosum crucis signum in triuijs, & alibi qualiter erigendum: Non que sordido loco exprimendum. Cap. V.

CHristianæ pietatis ornamentum, in quo populum fidelem gloriari oportet, altare est cœlestis holocausti, Sacrosancta illa arbor Crucis, in qua auctor humanæ redemptionis pependit Christus Dominus. Quamobrem ad Christianæ religionis gloriam insignis admodum fuit ea ueterum pietas, vt Crucis signum non in templis solùm, sed domi, forisq́; in parietibus, ac uestibulis passimq́; in urbe expressum appareret; tanquam, & præclarum populi Christiani tropheum, & clarissimum diuinæ misericordiæ monimentum, & sempiternum deniq; testimonium, quo palàm fieret, fideles cum inimicis Crucis Christi, Iudæis, Ethnicis, & Hæreticis nihil habere commune, sed contra eos omnes liberè profiteri, quem colunt, Dominum Iesum, & hunc Crucifixum. Hoc igitur maiorum religioso exemplo Parochi curent; vt hoc Sacrosanctæ Crucis insigne, uel ligno, uel lapide, uel ubi commodè per facultates fieri potest, marmore expressum in urbe, & diœcesi, ubi triuia frequentiora sunt, publicè proponatur, atque erigatur: quò crebrius, perspecta ea sacræ Crucis arbore, fideles se se erigant, tum ad summi mysterij, in ea peracti, gratam memoriam; tum ad ueram illam gloriam, ad quam Christo duce, populus fidelis, qui populus est acquisitionis, contendere debet.

Quod præterea aliàs sancitum est, id pro sacrosanctæ Crucis cultu, & veneratione seruari, omnes curent, ut ne ea humi exprimatur, neve sordidis, & aliqua labe inquinatis locis. Supra de reliqijs, & ven. Sanct. c.31.

Qualiter in Ecclesijs consecratis, quid noui sine licentia non ædificandum. Cap. VI.

NE in Ecclesia, quæ consecrata sit, nisi Episcopi concessu, ædificijq́; forma ab eodem præscripta, quicquam noui ædificij fiat: non Cappellæ item, non altaria, ut Canonum iure sancitum est.

Quæcunque ad Ecclesiarum, Cappellarum, Altarium ædificationem, & ornatum, ad sacrorum indumentorum, vestiumve apparatum, ad omnem sacrorum uasorum suppellectilem, & ad alia eius generis pertinent; ea ædificentur, construantur, & fiant ad præscriptam formam; quæ instructionibus Cardinalis Borromei, eo nomine ad communem Prouinciæ vsum, confectis, exprimitur. Id verò omne seruetur, quantum per facultates præstari licet; nisi aliquando Episcopus aliqua de causa aliter censuerit.

De ædibus laicorum, & præcipuè sordiolis etiam ecclesiasticorum hærentibus Ecclesiæ parietibus nunc, & in posterum quid fiendum. Cap. VII.

SI quæ ædes, ædificiave cuiusuis generis à laicis constructa sunt, quæ vel Ecclesiæ, uel Oratorij, parietibus continentia, innixaq; hæreant; qua au-

ctoritate, quoque iure ædificata sint, cognoscat Episcopus: idq; sibi ostendi ab eis iubeat, qui ędificarint, ædificariue curarint: Si quæ autem iure ædificata non demonstrarint, ea asportari, amoueri, diruiue mandet; nisi Ecclesiæ, cui continentia hærent, vsui, dominorum consensu, attribuenda potius censeat.

Sin autem iure constructa sunt, eaq; ædificia, aut stabula, aut loca sordido vsui accommodata, addictauè sunt; ea disiectis, & amotis sordibus ad honestiorem vsum conuerti, Episcopus iubeat: hocq; ipsum à Parochis item, & alijs prestari mandet, etiam in ædibus Ecclesiasticis.

Neque in posterum à laicis ita ædificari, aut ædificata ad sordidum vsum à quibusuis adhiberi Episcopus permittat.

In atrio verò Ecclesiæ ullo modo ędificari à laicis nè permittat, ut canonum iure interdictum est.

Noua Ecclesia, qualiter, & cum licentia sit ædificanda. Cap. VIII.

NOua Ecclesia nè ædificetur inconsulto Episcopo, & scripta facultate ab eo non impetrata; qui præter alia, quæ in nouis eiusmodi ædificationibus requiruntur, videat in primis diligenter, an situs decēs, honestusve sit; an capax populi; an item disiunctus ab ædibus, ut possit circundari; curetq; omnino ita illam ædificari, ut in omnibus, & per omnia seruentur tradita, à Sanctæ memoriæ Cardinale Borromeo in Concilio Quarto, & in libello de fabrica Ecclesiastica, in quo omnia, quæ ad Ecclesiam ædificandam pertinent, luculenter tractat.

CAP. IX.

CAppellarum, & Altarium locus, nè in vlla quauis Ecclesia, quouis nomine, cuiquam, absque Episcopi auctoritate, detur.

Quæ Altaria amouenda sint. Cap. X.

ALtaria omnia amoueantur, quę subter suggestum, aut organum extructa sunt; aut columnæ pilave hęrentia; aut aduersa altari maiori; aut Ecclesię ianuis nimis propinqua; aut aliàs quauis ratione incommoda, aut periculosa, Episcopi iudicio, sunt.

Prædictorum altarium, emolumenta ad alia altaria transferenda. Cap. IX.

OBlationes autem, & onera, emolumentave, & iura altarium, quę amouebuntur, ad alia altaria eiusdem Episcopi sententia, transferantur.

[illegible] permittantur altaria. Cap. XII.

N[illegible], altaris con[illegible] lucat.

Qu[illegible] inferenda. Cap. XIII.

P[illegible], vt [illegible] aliis [illegible]

[illegible] Cap. XIIII.

H[illegible], & [illegible]

V[illegible] prouideat. Cap. XV.

N[illegible] grad[illegible], dig[illegible] [illegible] suum, [illegible] prop[illegible] indu[illegible] præscri[illegible], aut di[illegible] præben[illegible]

[illegible] ro[illegible] Cap. XVI.

A D [illegible] reconcinnanda, [illegible] præ[illegible] est, [illegible] hæ[illegible], unde [illegible] d fiat [illegible] ipse iniri iube[illegible] est, [illegible] mni iuris ratione eos, qui [illegible]

Vbi [illegible] pro [illegible] quo[illegible] modo [illegible]. Cap. XVII.

S I v[illegible] alia ratione id [illegible], ac [illegible] opus [illegible] aliqua ex parte, [illegible] etiã,

si opus erit, totum [illegible] vero, [illegible] butam impensæ applicet, [illegible] est ad [illegible] coreq; explendum.

Episcopus qualiter librum, in quo omnia [illegible] rumq; tituli, [illegible], iura, & [illegible] [illegible] habeat. Cap. [illegible]

E*Piscopali cura [illegible] cauendum est, vt [illegible] riumq; ad [illegible] pertinentium, tum etiam [illegible] vni solum altari attribuuntur, [illegible] enim, quemadmodum sæpe [illegible] rent, non [illegible] tur v. [illegible] qu[illegible] m p[illegible] cessi[illegible] Etas, oner[illegible] item de ijs [illegible] creto Tri[illegible] tino [illegible].*

Quamobrem Episcopus [illegible] um, eum [illegible] lumq; in Archiuio Episcopali, [illegible] a ni [illegible] qui in [illegible] iurisdictione [illegible] sint, subi[illegible] habent, [illegible].

Altaria, nc[illegible] [illegible]

Cap. [illegible]

A*[illegible] quæ in p[illegible] lorum t[illegible]*

[illegible]

T*[illegible] t.*

[illegible] de[illegible]

R*[illegible] re, si quæ [illegible] ipsis, cb [illegible] am ex d[illegible] ab E[illegible] e decerni, [illegible] continerit.*

[illegible] legatorum. Cap. XXII.

T[illegible], ob illam [illegible] factum est, qui [illegible] p[illegible] [illegible] a relinquerunt.

[illegible] tabula qualiter habenda. Cap. XXIII.

O[illegible] in tabellam referantur; quæ ex [illegible] Episcoporum [illegible] tribus, in vniuscuiusque Eccle[illegible] debet.

[illegible] quorum extructio qua[illegible] Cap. XXIIII.

HOC [illegible] ab Episcopo fa[illegible] iuribus, monumen[illegible] in eum [illegible] cancellario Episcopali [illegible] onem iam absolutam [illegible].

Animalia quando [illegible] appendenda. Cap. XXV.

NE [illegible] in ecclesijs appen[illegible], Episcopus per[illegible].

Altaria qualiter [illegible]. Cap. XXVI.

C[illegible] lateritia sint, te[illegible], tela [illegible] possit amoueri.

Altaria quando, [illegible] conuenien[illegible] Cap. XXVII.

CVM E[illegible] tribus munitis, vna [illegible], duabusq; reliquis bre[illegible] illi ligneus, super altari a tergo co[illegible] tus sternatur; et [illegible] potest, [illegible] ve ratione d[illegible] p[illegible], aliave sorde inqui[illegible] constrata et [illegible] medio [illegible] et candelabris duobus instructa, at[illegible]. Idq; [illegible] Ecclesijs quæ frequentantur, in cæteris verò [illegible], festis [illegible].

Qualiter tab[illegible] [illegible] tenenda, & [illegible].
Cap. XXVIII.

T*A*[illegible] *secretorum in* [illegible] *ut peracta missa,* [illegible] *recondatur.*

Oratoria, in quib[illegible] non fit, [illegible] ubi [illegible] Cap. XXIX.

O*Ratoria, ubi m*[illegible] *altare nullum* [illegible]

[illegible] *hatur,* [illegible]

Extra [illegible] *orum* [illegible]

Quæ or[illegible] *apiant;* [illegible]

Sacræ [illegible] qualiter in [illegible] Cap. XXX.

E*T* [illegible] *bus p*[illegible] [illegible] *ra m*[illegible]

Quorum [illegible]

[illegible]

P[illegible]

[illegible] *p æ* [illegible] *mium* [illegible]

P[illegible] ordin[illegible] Cap. XX[illegible]

O[illegible] *etiam* [illegible]

Hierosolymitani obueniret, ab Episcopo, sequestri nomine apud uirum bonum deponi iubeatur; qui in illarum instaurationem, eiusdem iussu, erogetur.

Ecclesiæ, oratoriaque; quibus nulli sunt redditus, qua via instaurentur. Cap. XXXIII.

QVæ verò labentes, propeq; cadentes, nullum censum habent, unde restituantur, ciuitatis, municipij, locive, ubi sitæ sunt, impensis instaurentur Episcopi cobortatione diligenti. Id omne de oratorijs etiam constitutum sit.

Materia, & pecuniæ ex ea Ecclesiæ profanatæ in quos vsus de licentia conuertatur. Cap. XXXIIII.

LApides, cæmenta, tigna, omnisq; materia Ecclesiæ dirutæ, profanatæve, ad usum quoq; profanum, non sordidum tamen auerti, adhiberiq; arbitratu Episcopi, liceat. Pecunia verò, quæ inde colligetur, illius etiam iudicio, in sumptus Ecclesiæ vtiles conferatur. Vid. sup. eo. c. 3.

Missarum munus, cęmeterijque ossa ecclesiæ profanatæ, qualiter, & cuius expensis transferenda, & sub eius titulo altare extruendum. Cap. XXXV.

MISSARVM autem munus, quod in ea iam diruta præstandum erat, nisi Episcopus ad aliam potius legitima facultate transferre censuerit, ad Ecclesiam primariam, quam matricem uocant, transferatur; ubi illius, ad quem profanatæ Ecclesiæ census peruenit, impensis, altare sancti, sanctæve nomine extruatur, cuius titulo, quę profanata est, nuncupabatur.

Illius porrò cæmeterium ad eandem Ecclesiam transferatur, ad eundemq; locum ossa mortuorum asportentur.

Vbi erigendæ veniant, qualiter etiam infra parochias regularium, nouæ parochiæ erigantur. Cap. XXXVI. Sess. 21. c. 4. de refor. Subdat. calē. 9. Nouēb. 1597. in Bull. nu. 46.

QVibus locis, ex Conc. Tridentini pręscripto parochias nouas institui, erigive liceat; Episcopus etiam in Parochijs, quæ regularium quouis modo sunt, illas constituat, certa fructuum portione attributa, ad præscriptum Constitutionis Pij V. Pontificis.

Vt parochialium, rectorumq; necessitati succurratur, qui, & qualiter compellendi. Cap. XXXVII.

CVm Ecclesiæ alicuius parochialis, eiusq; Rectoris necessitati Episcopus primitiarum, decimarumq; assignatione, aut Parochialium symbolis, collectisve prouidendū esse ex decreto Tridentino censuerit, ad id pre Sess. 24. c. 13. de refor.

standum illos, ex eiusdem Tridentini, & prouincialis decreti prescripto, compellat; propositis, arbitratu suo, pœnis, & censuris, atque etiam interdicto generali; præsertim vbi ipsi parochiales id præstare promiserint, spoponderintve.

Cap. XXXVIII.

C*VRET Episcopus, vt in vno quoque altari, in quo Missa celebranda est, crux adsit.*

DE IMMVNITATE ECCLEsiarum. Tit. XXXII.

Qualiter pro diuinis officijs campanæ pulsandæ, & ad illa progrediendum priusque orandum, & continuò in sacristia debitas vestes induendum.

Cap. I.

VM in ecclesiam ad diuina officia diurna, vel nocturna conueniendum erit, id campanæ sono significetur; ea interposita mora, qua omnes facilè possint conuenire.

Signo audito, qui dignitates in Ecclesia, etiam si præfecti sint, personatusve, aut canonicatus habent, cęteriq; omnes, qui interesse debent, præparent se ad diuinas laudes; & maturè ad Ecclesiam progrediantur.

Ingressi in ecclesiam, factisq; ad sacrosanctam Eucharistiam, vel ubi ea non seruatur, ad altare maius precibus, rectà in sacristiam proficiscantur.

Quo loco, retenta talari ueste, superpelliceum assumant, & reliquum vestitum ad sacrum munus necessarium; quod, ut seruos Dei decet, tacitè, & modestè faciant.

Qualiter ad chorum accedatur, officiaque inchoentur, negligentesve puniantur. Cap. II.

I*N ingressu chori ad matutinum, & alias horas, & diuina officia, is ordo seruetur.*

Vt paulò post vltimum campanæ signum ad rem diuinam faciendam, uniuersis in sacristia paratis, pulsetur paruula campana, qua egressus Sacerdotum ad missas celebrandas significari solet; vt omnes, qui in Ecclesia, uel circum eam sunt, diuini officij celebrationem instare intelligant.

Postea omnes, de sacristia ordine procedentes exeant.

Et ubi se ad altare humiliter inclinarint, suum quisq; locũ in choro adeat.

Ibi ste-

Ibi flexis genibus, & submissa uoce saltem orationem Dominicam dicant.
Deinde dato signo, uel pronunciato, Pater noster: *per Hebdomadarium ad initium officij omnes surgant, & officium inchoetur.*
Qui uerò in Ecclesia, uel circum eam, aut in sacristia fuerit, & eo ordine chorum ingredi neglexerit, dimidia parte distributionum illius horæ priuetur; nisi aliqua de causa, quę ei, qui choro præsidet, uel ordinario probetur, impeditus fuerit.
Si quis ausus fuerit inchoare officium priusquam eo ordine in chorum conuenerint; & distributionem illius horæ amittat, & grauiori etiam pœna ab Episcopo plectatur.
Si quis autem, alijs in choro iam consistentibus aduenerit, idem institutum seruet, & in sacristia, & in choro.
Si quis non uenerit ad matutinum, ante finem capituli de Beata Maria virgine, cum de ipsa officium celebratur, alioqui ante finem Psalmi, Venite exultemus: *in alijs etiam horis, ante finem primi Psalmi; pro absente habeatur, illiusq́; horæ distributione careat.*
In Missa verò, nisi venerit ante finem ultimi Kyrie eleyson: *eandem negligentiæ pœnam subeat.*
Si quis, cum possit initio officij, vel supplicationum conuenire, aduentum suum in extremum à nobis præfiniti temporis punctum, de industria distulerit; absentis loco habeatur.

In Ecclesia, dum celebrantur diuina, à quibus cauendum, aliàs puniendi, vel Episcopo deferendi. Cap. III.

IN Ecclesia, præsertim cum diuina celebrantur officia, vel uerbum Dei prædicatur, nemo hęc audeat: Vid. in Concil. Parisien. sub Gregor. 4. lib. 2. c. 12. incip. Multi Ecclesiã ingressi. Tom. 3.
Deambulare, nugari, circulos habere, negotijs operam dare.
Cum mulieribus, de quibus suspicio esse possit, colloqui.
Altaribus, fontibus baptismi, vel aquę benedictæ adhærere.
In limine, aut ante fores immorari.
Auersus ab Eucharistiæ Sacramento irreuerenter sedere, aut cum in missa sustollitur, stare.
Aut quouis modo diuina officia perturbare.
Aut irreuerenter in Ecclesia versari.
Nè Clericus, aut alius quiuis in Ecclesijs, earumve cœmeterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusve quidquam venale proponat; nè ad usum quidem sacrificij, uel Ecclesiæ futurum.
Nemini cum uenaticis canibus, uel uolucribus in Ecclesiam ingredi liceat, neque bastam, uel sclopetos, balistas, aliave eiusdem generis in eam inferre. Concil. Aureliã. 3. c. 28. incip. De missis. Tom. 2.
Nè mendici eleemosynæ causa in Ecclesijs vagentur, sed extra ianuam consistant.

Qui in horum aliquo deliquerit, à Rectore per se, uel per alium ecclesiæ ministrum moneatur: nisi paruerit, ab Ecclesia expellatur; si id commodè fieri non possit, ad Episcopum deferatur, qui in eum, suo arbitratu, animaduertat: qui etiam Rectorum, & aliorum Ecclesiæ Ministrorum huius officij negligentiam coerceat, ad præscriptum bullæ Pij Quinti.

In Ecclesijs nè pernoctetur per rectores claudantur.
Cap. IIII.

RECTOR cuiusuis Ecclesiæ, pernoctationes, aut nocturnas vigilias in ea post hac nemini permittat; sed sub noctis horam ecclesiarum fores claudat.

Neque vllo pacto quemquam præter Sacerdotes admittat; nisi nocte Natalis Christi Domini, cum matutinum, & missa celebrantur.

Neve patiatur, si fieri possit, populum ad eas excubare.

Qui contra fecerit, Episcopi arbitratu puniatur.

Pro confugientibus ad Ecclesiam, quando Episcopus consulatur, immunitasq; Ecclesiastica seruetur, sacrisq; vestibus, & campanis non vtatur. Cap. V.

SICVT Ecclesiastica immunitas, Dei præcepto, & Canonicis sanctionibus constituta, quamdiligentissimè custodienda est; neque permittendum, vt confugientibus ad Ecclesias, & loca sacra, aliqua vis contra sacros Canones inferatur; ita summoperè cauendum, nè facinorosi, nisi necessariò ad ea, quasi ad asylum, in sacrarum constitutionum fraudem se recipiant.

Mandamus igitur omnibus, & singulis clericis, proposita pœna excommunicationis, uel alijs arbitrio Episcopi; ut, quoties ab aliquo exule, damnato, uel criminoso, qui in loco libero sit, postuletur, ut illum in eorum ecclesijs, uel domibus recipiant, omnino antequam assentiant, Ordinarium consulant; & quidquid ille tali in re censuerit, faciant.

Quòd si, clericis minimè præmonitis, tales personæ ad huiusmodi loca venerint, ijdem Clerici eiusdem pœnæ periculo, Episcopum quamprimum certiorem faciant; vt, quidquid ab eo hac in re decretum fuerit, seruent.

Ipse autem Episcopus de his commonefactus, considerata personarum, locorum, & temporis conditione, ac facti qualitate, decernet, quod Ecclesiæ immunitati, sacrorum locorum honestati, & Canonum menti consentaneum iudicabit: ita tamen, vt ecclesiastica immunitas nulla ex parte violetur.

¶ Nè occisorum cadauera à iudicibus, uel Notarijs maleficiorum in ecclesijs vllo modo inspiciantur; sed eò illata exportentur: & huiuscemodi inquisitiones, & omnia quæ ad cædis cognitionem pertinent, à Sacris locis reijciantur.

¶ Nemo

¶ *Nemo vasa, uestes, uel alia ornamenta, sacris addicta, aut omnino quidquam ex sacra suppellectili profanis hominibus, aut ad profanum usum commodare audeant: qui ita commodarit, grauiter arbitrio Ordinarij puniatur.*

¶ *Sacrae campanae usum, qui ad fideles praemonendos, ut ad diuina, conueniant officia, est introductus, indignum est, ad conuocandos homines ad spectacula suppliciorum adhiberi.*

Personarum, bonorumque Ecclesiasticorum immunitas magistratibus commendatur. Cap. VI.

OMnes uerò Ecclesiasticas personas, & eorum bona, libertatem, commoda, & iura omnia Magistratibus summopere commendamus; admonentes Ecclesiasticam immunitatem, siue ad hominum vitam, siue ad bonorum possessionem, fructusq; pertineat; Dei ordinatione, summorum Pontificum decretis, & Sanctorum Conciliorum auctoritate tributam, nulla ratione uiolandam esse.

Pro immunitate Ecclesiastica Magistratus, quae cauere, & praestare debeant. Cap. VII.

NEque enim Principes, & Magistratus res Ecclesiasticas attentare, neque sacros, & religiosos homines ad suum iudicium, potestatemq; reuocare; neque Deo addictis bonis manum inijcere, aut ullum onus imponere, debent. Immo uerò meminisse oportet, quas à Deo facultates consequuti sunt, eas ad ipsius Dei gloriam, & honorem, hominumq; sacrorum salutem, & incolumitatem conferendas esse; qui pro eorum quiete, ac felicitate Deo preces assiduè faciunt.

Vid. consti. Mat. 5. Cal. Febr. Pontificatus illius anno. 11. in Bull. nu. 5. fol. 62. Leon. 10. Cal. Iun. 1515. in Bull. nu. 12. fol. 195. Grego. XIII. in Coena Domini. 1584. in Bull. nu. 92. fol. 1330.

Pro templorum, processionumque ornatu, obscenorum Ethnicorumq; figurae ne adhibeantur. Cap. VIII.

CUm Christianae pietatis rationi illud alienum sit, ad ornatum templorum adhiberi ea, quae non modò religionem non excitant, sed intuentium mentes facilè alliciant in foedas, turpesq; cogitationes: idcirco propterea, ne quis ad illa ornanda peristromatis, aulaeisq; vtatur, quae obscenis figuris intexta sint: neque item pictas imagines, & signa adhibeat, quae uel Ethnicorum hominum, uel aliarum rerum, loci sanctitati repugnantium, formam, ac speciem praeferant. In omni praeterea publicarum supplicationum, processionumve apparatu, quae obscenarum rerum speciem ostendunt, ea ne adhibeantur.

Altarium indumenta ad alium quemuis vsum non adhibeantur. Cap. IX.

QVae pallia, aliaq; sacra indumenta Altarium vsui, ornatui addicta sunt ea ad funeris exequiarumq; pompam, aut ad sedis Episcopi, alteriusve

Durā. in rat. diui. offic. lib.

1.c.3.nu. 47.& sequen. *hominis Ecclesiastici, uel laici quauis dignitate praediti apparatum, aut aliarum rerum, quae profanae sit, vsum, siue ornamentum, ne adhibeantur.*

Quae in Ecclesia congregationes, & parlamenta non habenda, contumacesque qualiter Episcopus puniat: & etiam regulares grauissimè corripiat.
Cap. X.

NE in Ecclesia laici homines de rebus profanis, aut de ijs, quae ad ipsam Ecclesiam non pertinent, congregationes, concilia, vel quae parlamenta publica dicunt, habeant.

Trid. Concil. Sess. 22. in decreto, de obseruã. in celeb. missae, vers. Ab ecclesijs verò Pij. V. const. Cal. April. 1566. inter illius Bul. nu. 5. in 2. Tom. Bul. fol. 925. *Quae uerò Lugdunensi concilio, olim à Gregorio Decimo, & nuper à Pio quinto ad tollenda in ipsis Ecclesijs colloquia, congressus, deambulationes, & ad earum cultum sancita sunt; in ijs praestandis Episcopus omnem vel maximam diligentiam adhibeat; Canonicos verò, Ecclesiarumve Rectores, & alios item, ad quos spectat, in munere, quod ad eam curam attinet, obeundo negligentes, vel contumaces poenis afficiat, quas illi eadem sanctione subeunt.*

Si quos praeterea in ijs ipsis exequendis regulares negligentes esse animaduerterit, illos, ad eiusdem Pontificis in eadem Bulla praescriptum, grauissimè corripiat.

In aedibus rectorum habitantes, & licentia laici, ne saltent, aut spectacula agant. Cap. X I.

IN quibus Ecclesiarum aedibus ad Rectoris vsum, & domicilium constitutis, & laici praeterea, facultate impetrata, habitant; in ijs, ne propter nuptias quidem, saltetur, neve comoediae, aut spectacula agantur.

Quae tantùm sedilia in Ecclesiis, de consensuque Episcopi admittantur. Cap. X I I.

VT & Ecclesiarum nitori consulatur, & strepitibus, ac rixis. quae ex sedium muliebrium, quas bradellas vocant, in Ecclesiis collocatarum situ existere saepe solent, occurratur; vtq; simul in ijs Ecclesijs, quae praesertim angustae admodum sunt, populorum frequentiae spatium maius detur, eae sedes omnes, vbi constitutae sunt, amoueantur: nec uerò in posterum ullae unquã collocentur. Communes autem aliquas, easq; humiles, simplici fabrili opere confectas, modo, & forma in instructionum libro praescripta, collocari, constituiq; liceat, concessu Episcopi.

Praedictae sedes communes quorum sumptibus fiant.
Cap. X I I I.

AEque sedes communes, aut confratriarum, quae in Ecclesijs constitutae sunt, sumptibus, aut pecunia à populo contributa, fieri poterunt, aut alia quauis ratione, quae Episcopo potior videbitur.

Ne sacri parietes fœdentur qualiter prouidendum.
Cap. X I I I I.

ADbibeatur item diligentia, & graui pœna mulctaq; agatur, ut & Ecclesia, & oratorij, & cœmeterij parietes ab vrina, alijsve cuiusuis generis sordibus, mundi conseruentur.

Arbores, ne Ecclesiis, oratoriisve officiant, excidendi.
Cap. X V.

ARbores, stirpes, aliaq; eiusmodi arbusta, ab ecclesijs, et oratorijs quibusuis remota sint; ut ne radices dilatatę parietibus officiant; aut rami diffusi tecta operiant, vnde detrimentum ipsis tectis existat. Si qui verò rami eiusmodi tectis iam officiunt, amputentur omnino.

Parietibus sacris adhærentia, quæ euellenda. Cap. X V I.

VItes prętere a, hedera, aliaq; id generis herba, quæ succrescentes exterioribus Ecclesiarum, aut oratoriorum parietibus adhærent, prorsus conuellantur.

Qualiter parietes ipsi ab aliis mundi custodiantur.
Cap. X V I I.

ARubis prætere a, & spinis, & alijs id generis, quæ adnasci solent extrinsecus, ijdem parietes mundi, & à cæmentorum item, lapidumq; congestu remoti, custodiantur.

Quæ arbores in cœmeteriis non habendæ. Cap. XVIII.

EX cœmeterijs porrò uites, arboresq; frugiferę omnino conuellantur, atq; excidantur.

Neque in posterum in his sacris locis quicquam conferatur; nec verò feratur.

Quicquid male olet, & inhonestum, ab Ecclesiarum confinibus abiiciatur. Cap. X I X.

NE in earum fines res vlla abijciatur, cuius grauis, malusve odor sit; aut aliquid quicquam sacris ijs locis inhonestè fiat.

Stabula, lignorumq; & aliorum strues, ac quæcunque Ecclesijs indecentia ne permittantur. Cap. X X.

STabula etiam armentorum, & cuiusuis generis animalium inde procul sint.

In ijsdem ne lignorum strues fiat; ne ligna congerantur; ne cæmentorum, lapidumve aceruus sit: nec deniq; quicquam loci illius decori, nitorive, ac religioni sanctitative repugnans.

Quæ schedulæ parietibus sacris non affigendæ. Cap. XXI.

NE ædium, agrorum, rerumq; aliarum eiusmodi, quæ vel locandæ, vel uendendę proponi, aut proscribi publicè solent; neve omnino rei cuiusquam profanæ schedulæ, scriptave ullis Ecclesiarum, oratoriorumve, aut cæmeteriorum foribus, ualuis, parietibusq;, aut in quouis sacro loco, in posterum affigantur.

Quid venale prope dictos parietes, qualiter non habendum. Cap. XXII.

NE item res venales in Ecclesiarum, & Oratariorum, cæmeteriorumve parietibus appendantur; neque intra loci spatium, quod aqua sacra aspergitur, cum Ecclesiæ consecratio fit; aut intra stillicidij fines, aliudve loci maius interuallum, Episcopi iudicio præscribendum.

Officinæ, tabernæve, etiam prope dictos parietes qualiter non habendæ. Cap. XXIII.

NE ve item officinę, tabernæve, quouis materię genere, etiam tabulis, asseribusve confectæ, uel ipsis parietibus inhærentes, uel in cęmeterijs, sacrisve locis, aut omnino intra illius spatij, aut interualli fines, ullo modo construantur, aut collocentur.

Supra ecclesias, & oratoria, locus vbi quid profanum agatur non tenendus. Cap. XXIIII.

NE Ecclesiæ, aut cappellę, aut etiam oratorij, in quo missæ sacrificium aliquando peragitur, à parte superiori, cænaculum, vel cubiculum, uel omnino locum habeant; ubi aut dormiatur, aut habitetur, ac quicquam profani fiat; Quæ uerò loca iam eiusmodi sunt omnino amoueantur.

Quæ in Ecclesijs, Oratorijs, cæmeterio seruari non possunt; eorumque claues, à nemine laico tenendæ. Cap. XXV.

NE frumentum, milium, bordeum, ullumve tritici, aut leguminum genus; ne poma item; ne instrumenta, ad prædiorum rusticorum usum comparata; ne cuiusuis generis suppellectilem, profanam; vt ab Innocentio III. Pontifice, in Concilio Lateranensi sancitum est, ne denique quicquam, à domo Dei alienum, in Ecclesia, etiam non consecrata, aut in Oratorio, aut in cæmeterio recondi, aut asseruari ab ullo quouis homine liceat. Vetitumq; præterea sit (nisi cum interdum aliter Episcopus faciendum censuerit.) clauem illius ecclesię, aut Oratorij etiam diœcesani, ruralisve, laicis hominibus, pręsertim uerò colonis, uel conductoribus eiusdem ecclesię ædium, uel prędiorum, committi, aut ab illis custodiri, seruarive.

Qu[illegible] prohibeantur. Cap. XXVI.

NE in [illegible] quasi in a[illegible]; ne [illegible] r [illegible] m [illegible] n [illegible] aut aliud praeterea [illegible] aberrat [illegible].

Qualiter templa claudenda, & aperienda, & dum patent custodienda. Cap. XXVII.

NE [illegible] a Divo [illegible] templa sancta patcant [illegible] tempore per [illegible] s divinis officiis, nem [illegible] us [illegible] s, id curent [illegible], et Ecclesiae, & urbanae, & dioecesanae, [illegible] ratione [illegible] claudantur, & aperiantur ritè. Quod si [illegible] dum [illegible] patere oportet [illegible] fiet, atque [illegible] illo [illegible].

Qualiter in confinio [illegible] & armis abutentes puniantur. Cap. XXVIII.

NE quis [illegible] dum in ecclesia, aut [illegible] sionem, [illegible] ullo pacto [illegible] Concilio Tri[illegible] ur. Si quis [illegible] tio, qu[illegible] m [illegible] defensionisve i[illegible] n [illegible], [illegible] ur

Quomodo [illegible] prope Ecclesias prohibeantur. Cap. XXIX.

P[illegible] Ecclesiae [illegible] s, [illegible].

Ut ne mulieres [illegible] habitent, parochus prohibeat. Cap. XXX.

ILlud Parochus sedulò agat, [illegible] ulterum, multarum [illegible] sit, aut [illegible].

Contagientibus ad Ecclesiam, eiusque immunitati, & scandalis [illegible] qualiter prouidetur.

Cap. XXXI.

S[illegible] fontes homines, qui ad Ecclesiam, [illegible] Ecclesiasticæ immunitatis [illegible], præsertim, [illegible] patrerint, statim [illegible] satellitibus [illegible] sæcularium, sed [illegible] etiam, & [illegible] cædes, [illegible] illata est [illegible] stodiri, [illegible] cum [illegible] periculo, vt [illegible] quando Ecclesiasticæ immunitatis violatio, [illegible] turpissima [illegible] tur. Quamobrem [illegible] inde [illegible] occur[illegible] illum [illegible], vt [illegible], [illegible] habuerit, iure [illegible] munitatis Ecclesiasticæ [illegible] per [illegible] ad carcerem [illegible] lem, vel [illegible] clericali carceris custodia [illegible] Episcopi [illegible] Episcopali nomine custodiri, quod r[illegible] perpensa pie Episcopus [illegible].

Is verò [illegible] imprimum [illegible] libertate, immunitate Ecclesiastica illum [illegible] omni [illegible] [illegible] um, atque [illegible], Vnde a[illegible] [illegible] autem secus [illegible] duxerit [illegible] iuris est, illum re[illegible], & Conciliorum, [illegible] Apostolicarum [illegible].

[illegible] verò, dum [illegible], [illegible] quam liceat, de eo [illegible] [illegible] uere, [illegible] personam [illegible] [illegible].

[illegible] vt ab om[illegible] fruetur [illegible] [illegible] quicquam c[illegible] [illegible] [illegible] stratum sæculari fiat geraturve, [illegible] Episcopus, censur[illegible]q. etiam propositis, arbitratu [illegible].

D[illegible] in Ecclesia [illegible], [illegible] qualiter Episcopo [illegible].

Cap. XXXII.

S[illegible], intra cuius p[illegible] [illegible] & exempta [illegible] [illegible], Vicario vel [illegible] Capitulo, Rectoreve dec[illegible] [illegible] tum est.

NE CLERICI VEL MONACHI. &c. Tit. XXXIII.

Ne Clerici [illegible] publicè [illegible] spectatores, sed consultores sint. Cap. I.

*N*Eque mimi, & truculenta, improbis hominibus [illegible] publicè [illegible] modo Ecclesiastici ordinis viri intersint; nisi [illegible] consilium & officium usui futurum iis sit, qui [illegible] dantur.

[illegible] clerici in [illegible] conuentibus canere prohibentur. Cap. II.

*S*Acerdotes, Clericos [illegible] hymnis, psalmis, canticis. Ecclesiasticis [illegible] cantando, operam [illegible] ullo quidem, uel [illegible] familiaritatis obsequij, alteriusve rei causa; cum [illegible] inter epulas canere, veteri Canone planè interdictum sit. Concil. Laod. [illegible]

Publicis [illegible] Clerici [illegible] intersint. Cap. III.

*O*Mnes clerici [illegible] & commessationes [illegible] vitet, quibus [illegible] fit, Ecclesiastici ministerij dignitas.

DE CAPPELLIS MONACHORVM Tit. XXXIIII.

Regulares in [illegible] parochialibus [illegible] prout cæteri rectores seculares [illegible] Cap. I.

*T*RIDENTINI Concilij [illegible] regulares, [illegible] animarum cura, [illegible] ut in Ecclesiis, in quibus animarum [illegible] diebus eodem Concilio [illegible] nem habeant doctrinæ Christianæ pueris rudimenta tradant, [illegible] tum alij Parochiæ [illegible]

DE MONIALIBVS. Tit. XXXV.

Sanctimoniales in Ciuitate, & Diœcesi [illegible] seruent formulas. Cap. I.

VT in monasteriis regularium mulierum, quæ in R[illegible] [illegible] unt, & integra conseruetur vetus disciplina, [illegible] [illegible] deprauata est, restituatur, ad eam [illegible] [illegible], in rerum [illegible] rum contemplatione [illegible] [illegible] rectè viuendi formulas, partim Concilij T[illegible] [illegible] partim ex [illegible] M[illegible] [illegible] [illegible] ab omnibus [illegible] [illegible] [illegible]bimus.

Vbi duodecim moniales [illegible] non exi[illegible] dum. Cap. II.

MOn[illegible], in quibus du[illegible] sunt, quæ professæ velo vtant[illegible] qua[illegible], eum numerum pr[illegible] [illegible] re non possunt; transferre [illegible] s eiusdem, aut alter[illegible] [illegible], ex facultate [illegible] hic pro[illegible] [illegible] udeat Episcopus d[illegible]

Si verò eiusmodi [illegible] imè exp[illegible] e uideatur, Cum nu[illegible] [illegible] tempore interire, [illegible] ad [illegible] re[illegible], adempta o[illegible] [illegible] facultate reci[illegible] [illegible], si [illegible] exp[illegible]

[illegible] lium officia, [illegible] ambientium. Qu[illegible] quan to tempore ad hæc eli[illegible] [illegible], onus [illegible] plant. Cap. III.

N[illegible] monialis amb[illegible] [illegible] siue [illegible] [illegible] aut per ali[illegible], honores, [illegible] ve [illegible] [illegible] constituta p[illegible], vt & [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] fer[illegible] [illegible] um n[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] muneri[illegible] bi[illegible]

[illegible], propria uolun[illegible] [illegible], & omn[illegible] [illegible] r[illegible], & o[illegible] [illegible] m[illegible] [illegible] as [illegible]

[illegible] T[illegible] [illegible] u[illegible], quæ vt in vita ho[illegible] [illegible] prof[illegible] a est. Quòd si in eodem Monast[illegible], [illegible], ex alio eiusdem Ordinis deligi possit. Sin a[illegible]

qui electioni præest, hoc etiam incommodum esse videatur, Episcopo, vel alio superiore consentiente, eligatur ex ijs, quæ in eodem Monasterio triginta annis maiores natu sint: quęve annis saltem quinque, post professionem rectè vixerit.

In reliquis constitutiones singulorum ordinum, monasteriorum seruentur.

Huiusmodi Præfecta, & eius Vicaria, Discretæ etiam, quæ alio nomine Matres Concilij vocantur; vbi eæ à capitulo eligi consueuerunt, tacitis suffragijs coram superiore, aut eius ministro eligantur: qui extra Monasterium ad cancellos, siue clathros stet, ex decreto Tridentini Concilij.

Secreta suffragia Concil. Trid. vbi sup ca. 6. In c. 7. superius citato.

Nequaquam autem ad hęc officia deligi possint; nisi pręfecta duas ex tribus partibus calculorum tulerit, vel suffragijs, vel accessu; Vicaria verò, & Discretę pluribus dimidia parte suffragijs creentur.

In quibus monasterijs plures germanę sorores sunt, si earum vna monasterio pręficitur, reliquę sorores, neque Vicarię, neq; Discretę, neque Ianitrices fieri, neq; scribę, aut cellerarię officio fungi possint.

Minora verò officia, veluti ianuę, rotę, sermonibus præpositarum; earumve, quæ nouitias docent, sacristiæ præfectarum; & quæ ijs præsunt; quæ manuum industria se se exercent; illarum præterea, quæ scribæ, aut ratiocinatoris munere funguntur, & quæ ægrotis ministrant, ab eo, qui electioni præest, vnà cum confessore, Præfecta, Vicaria, & discretis, pro earum mentis conscientia, quibus opportunum videbitur, tribuantur. Quo decreto nihil derogatum sit ijs Monasterijs, in quibus ad huiusmodi officia capituli suffragijs moniales deligi solent.

Earum officia, quæ electæ fuerint, sint duorum annorum, aut, in quibus ea esset consuetudo, ad summum trium: Illis cum perfunctæ fuerint, tantundem saltem temporis vacent ab officijs, ad præscriptum constitutionis Gregorij XIII. Superior tamen eas ante tempus, officio præfinitum inde mouere possit, si id malè administrant.

Editæ die 1. Ia. 1583. Pōtific. sui ann. 11. incip. exposcit debitum in Bul. n. 84 f 1121.

Quæ delectæ fuerint, quemadmodum earum obedientia, postulat, officia suscipiant; & eorum munera sine recusatione humiliter exequantur. Quæ aliter fecerint sine iusta causa, quæ superiori probata sit, iure suffragijs priuentur; ut neq; ipsæ alias eligere, neq; ab alijs eligi possint, arbitrio superioris.

Officiū Præfectę.

Quæ à monialium præfecta erunt præstanda. Cap. IIII.

PRæfecta monasterij tanquam communis omnium monialium mater, ipsarum & corporis, & animæ saluti diligentissimè consulat, easq́; studiosè admoneat, vt puro corde sint, vitæq́; integritatem seruent, & ad perfectionem virtutum omnium contendant. Si quidem quæ religionem susceperunt, nisi ad summum illum gradum pro viribus peruenire conentur, minus sanè efficiunt, quàm debent, pro vitæ, & ordinis instituto, quod profitentur. Meminerit autem à se reddendum esse rationem iustissimo Iudici erratorum, quæcunque Moniales eius negligentia, aut culpa admiserint.

In primis verò curet, vt pax, & concordia sororum conseruetur; sublatis

quantum ab ea fieri poterit, omnibus dissidij ac discordiæ causis; vt, quemadmodum debent, vnum corpus, & vnus spiritus in earum sponso Iesu Christo, perfecto charitatis vinculo colligentur.

Studeat etiam, vt singulę suo munere rectè fungantur; neque vlla alterius officium occupet, nisi auxilij causa: idq; ipsius iussu, & vt omnia ordine perficiantur; in primisq; vt silentium horis, ac locis præscriptis seruetur, si verò alicuius importunitas, aut re, aut verbo seruarum pace perturbata, charitatem, violarit, acerrimè ab ipsa præfecta, & si opus erit, à superiore etiam monialium puniatur, & eius animi elatio edometur.

Qualiter à Præfecta, eiusque Vicaria moniales non obedientes, vel alia comittentes plectenda; & renitentes per discretas denunciandæ: ac in negotiis, qui requirantur consensus, capitulumque habendum. Item suffragia qualiter danda, & quæ ad dandum admittantur. Cap. V.

HVIC *autem Præfectæ, eiusve Vicariæ, quæ illa absente eius vim & locum obtinent, moniales omnes omnino obedientiam, & obseruantiam præstent; quemadmodum earum votum postulat.*

Quæ verò eius iussa neglexerit, neq; pœnitentiam sibi impositam adhibere voluerit; aut superbè, & ingiuriosè respondcrit, non habita eius dignitatis ratione: aut contumaciter discedendo, vel excusando, eã impedierit, quominus illas reprehendat, aut castiget, quæ aliquid commiserint; vt suæ contumaciæ, & insolentiæ graues pœnas pendat; apud superiorem accusetur ab ijs, quas discretas appellauimus, quæ nisi id fecerint, flagella, disciplinæ nomine sibi semel adhibere, & humi cibum capere cogantur.

Singulis etiam hebdomadis præfecta Monialium conuentum, siue Capitulum habeat, corrigendi causa moniales pro erratis, quæ ipsę publicè in suorum officiorum munere admiserint; quorum veniam ipsę spontè, atq; humiliter coram omnibus petant; eisq; pœnitentiam imponendi, aliaq; adhibendi, quæ earum institutis tradita sunt; ad ipsas in humilitate, & sui contemptione continendis, atq; ad virtutes omnes studiosè sectandas.

Caueant autem moniales, nè pœnitentiam sibi à præfecta impositam, pertinaciter recusent; neve superioris temporis delicta, sibi inuicem obijciant. Quæ hoc commiserit, ei hæc sit pœnitentia, vt statim ad singularum monialium pedes terram exosculetur; sibiq; flagella nomine disciplinæ adhibeat.

In negotijs paulò grauioribus præfectæ nihil decernant; nisi scientibus, & consentientibus maiori ex parte discretis, seu matribus concilij.

In ijs verò, quæ maioris sunt deliberationis, præfectæ vniuersum monialium Capitulum conuocent: idq; ipsis ratum sit, quod maiori monialium parti placuerit.

In omnibus autẽ tacitis suffragijs, caueant moniales, nè suffragij pilas, vel calculos inter se tradant in manus: ijs, quæ id commiserint, ea pœna sit, vt pri-

uatæ capitulo, neq; eligere, neq; eligi, suffragio, possint, arbitrio superioris.

Ad suffragia autem de quacunque re ferenda, non admittantur, nisi quæ triennium post missam professionem in Monasterio fuerint commoratæ.

Discretæ, & Auscultatrices quot, & quales esse, & agere debeant. Cap. VI.

Discretæ probitate, & prudentia cæteris monialibus antecellant. Neque sint pauciores quatuor, vbi moniales non plures, non sint quadraginta: quòd si plures sint, saltem sex creentur. Discretæ.

Moniales reliquarum sermonibus audiendis eiusmodi proponantur, quæ ætate matura, & spectata probitate sint. Hæ diligenter, fideliterq; suo officio fungantur: & ita loquentibus reliquis adsistant, vt quidquid tum intus, tum foris dictum, factumve fuerit, ipsæ audiant, ac studiosè animaduertant: nec enim quidquam aut ita secreto proferri, vt eas lateat; aut, quod indignum sit Dei ancillis, dici, aut fieri, patientur. In quo, si quidquam secus commissum fuerit, earum culpa, vel negligentia grauissima pœna sui superioris arbitrio, puniantur. Auscultatrices.

Magistra nouitiarum quam curam habeat, eiusque pœna si se ingesserit. Cap. VII.

Nouitiarum curam sola magistra electa loco, à cæteris monialibus separato habeat: alia præterea nulla. Nouitiarum.

Hæc nouitias in timore, ac cultu Dei, & in obseruatione Religionis erudiat: conetur q; & vitæ exemplo, quæ nullam habeat ansam repræhensionis, assiduisq; admonitionibus, ita eas instituere in spiritualis, & sanctæ vitæ ratione; vt progredientes, Deo adiutore, perfectæ eius ancillæ possint euadere.

Quæ autem sibi id temerè assumpserit, vt aliquam ex nouitijs erudiat, ius ei suffragij adimatur; vt neq; eligere, neque eligi possit, quandiu superiori placuerit.

Qualiter monasterium occludatur, clauibus, & apud quas maneant: quandove aperiendum est: moniales aliàs puniendę, à quibus caueant. Cap, VIII.

Ianuæ sceptorum monasterij die clausæ sint vna saltem claue; quæ ab antiquiore ianitrice custodiatur, ut, cum opus fuerit, aperiri possint. Nequaquam autem aperiantur, nisi duabus ianitricibus præsentibus. At noctu duabus clauibus diuersis claudantur: quarum altera asseruetur à præfecta; altera verò ab eadem ianitrice antiquiore. Portæ.

Cum autem ianuæ aliqua necessaria causa aperiuntur, moniales non audeant cò accedere, ut externum quidquam aspiciant; uel cum ullo omnino aut mare, aut fœmina colloquantur. Quæ id causa fuerit, includatur in cellam, vbi tandiu sit, quandiu superiori videbitur: qua pœna etiam plectatur ea, quæ ianuę præposita est, si aut id permiserit, aut eiusmodi petulantiam statim ad superiorem non detulerit; aut etiam grauius puniatur, arbitrio superioris.

Quod ad operas monialium pertinet, quid seruandum.
Cap. IX.

QVO tempore mutantur officia; vna, aut duæ moniales maturæ, ac prudentes, eligantur, quæ præficiantur monialium laboribus.

Hæ ad rotam recipiant, quæ elaboranda sunt; ijsq; distribuant, quæ ad id opus faciendum sunt idoneæ: quibus perfectis, ea ex eadem rota restituant ijs, quorum sunt, accepta mercede, semper ea præsente quæ rotæ est præposita.

Nulla præterea quidquam, quod elaborandum sit, ne cognatorum quidem, aut affinium, accipiat: quæ contrafecerit, singulis uicibus sibi flagella disciplinæ nomine adhibeat eo loco, quo moniales operibus elaborandis exerceantur.

Laborẽt moniales. *Si qua, vel morbo, vel iusta alia causa non impedita, pigritia, vel desidia, aut pertinacia quadam ab huiusmodi laboribus abstinuerit; obsonio priuetur totum id tempus, quo labori non incumbuerit. In loco item, vbi moniales in laboribus exercentur, lectio quotidie adhibeatur: qua absoluta inter se conferant, quæ audierint; certatimq; eiectis vitijs, ad virtutes consequendas seipsas cohortentur.*

Curet laborum magistra, nè sermones, aut cantus profani, aut à monialium conditione, & instituto abhorrentes inferantur.

Qualis reddituum administratio, eius ratio, capsaque depositaria sit habenda. Qualiterq; contrauenientes puniendæ.
Cap. X.

Vid. inf. eo. c. 83. *SCribæ, ac reliquæ: quæ monasterij bona quocunque modo administrant, fideliter, & accuratè eorum rationem præscriptam habeant.*

Singulisq; tribus mensibus ad capitulum summatim referant rationes accepti, & expensi; Vt omnes, quomodo res monasterij habeant, intelligere possint. Verùm quotannis rationem rerum omnium, quas administrarint separatim superiori reddant, aut eius Vicario; ac, si fuerint, monasterij curatoribus deputatis. Quæ autem, aut sibi vindicarint, aut perperam perdiderint monasterij bona, superioris arbitratu, acerrimè puniantur.

Vt autem nulla fraudis occasio reliquantur; in singulis monasterijs singulæ capsæ constituantur ad hunc vsum, vt in illis omnis pecunia collocetur; quæ duabus clauibus, ijs inter se diuersis, clausæ sint; quarum altera à præfecta Monasterij, altera à maiori discreta asseruetur. Nec verò capsa aperiri, aut in ea poni pecunia, aut inde auferri possit; nisi, & præfecta, & maior discreta, & scriba monialis, quæ eius rationem ineat, interfuerint.

Duabus item clauibus, ijsq; diuersis, horrei, & eius loci, vbi farina asseruetur, ostia concludantur; quæ singulæ à singulis matribus, ei officio præpositis, custodiantur: Eæ autem semper adsint; cum triticum, vel farina importatur, vel exportatur.

Qualiter non, nisi cum licentia; bona monasterii non distrahantur. Ibidemq; non ædificetur. Infirmarum, nec non defunctarum, quæ cura habeatur. Cap. XI.

PRæfecta, & moniales bona monasterij alienare, permutare, locare, aut contrahere nullo modo possint; nisi sciente, consentiente, ac præsente Episcopo, aut eius Vicario: seruatis item cæteris, quæ iure seruari debent: aliter contractus irritus, ac nullus sit. Vid. infr. ca. 85. & c. 88.

Neque item ædificare, nisi consentientibus Ordinario, ac ciuibus monasterij curatoribus, qui operam dabunt, vt id quàm minimo sumptu, commodè, ac decenter fiat.

Quæ præpositæ sunt curæ ægrotantium, pias, & misericordes se illis præbeant, quanta maxima possunt, & patientia, & diligentia: ac tales se illis præstent, quales cæteras vellent, si ipsæ ægrotarent.

Aegrotis cibi, & medicamenta opportuna à præfecta, & ab electis ad id ministris ita adhibeantur, vt monasterij facultates tulerint.

Præfecta autem charitatis causa eas quotidie visitet; vt, & solatio sit, & melius ab eis cognoscat, ac curet, quæ ipsis sint necessaria.

Si verò aliqua moritur, confessor cum comite, quem superior approbarit, ingrediatur septa monasterij tunc, cum eius corpus ad sepulturam dandũ fuerit: pieq; ac celeriter, quod eo tempore persoluendum sit, officio fungantur.

Priusquam puella ad religionem, & nouitia ad professionem admittatur, quæ obseruanda: Admissaque puella qualiter se habeat. Cap. XII.

CVM primùm puellæ ad suscipiendum sacrum habitum offeruntur, monialium præfecta, parentes, vel eos, quorum curæ commissæ sunt, admoneat excommunicationis, quæ proposita est à Sacro Tridentino Concilio ijs, qui suas puellas, vel alienas inuitas eam cogunt suscipere, aut profiteri religionem. Idem ab earum superiore fiat, cum eius consensus requiretur. Puellæ admittẽdæ. Sess. 25. de Regul. c. 18.

In ijs monasterijs, in quibus moniales pauciores sint quinquaginta, duæ tantùm germanæ sorores, aut tres, quæ sint vnius generis, ac familię, recipi possint.

Vbi verò plures sunt quinquaginta monialibus, ibi tres tantummodo sorores, aut quatuor eiusdem familiæ recipi liceat; si ita monialium capitulo videatur.

Præfecta, & moniales, de puella, earum suffragijs ad suscipiendam religionem admittenda, quidquam pollicere, aut capitulum cogere non audeant, priusquam liberè loco ab Episcopo, aut ab eo, cui ipse id munus delegarit, puella secretò examinata, ac probata, facultatem suscipiendi in eo monasterio religionem scripto consequuta fuerit; consentiente etiam illius monasterij superiore. Concil. Trident. Sess. 25. de Regu. c. 17. vbi de ætate. c. Puella. 20. q. 2.

Ab ijs autem omnibus prius diligenter inquiratur de moribus, uita, & ætate, quę

te, quæ maior sit duodecim annis; ac de libera, & pia voluntate puellæ.

Quæ anno, vel aliquo tempore conuenienti, antequam examinetur, & monialium Capitulo admittenda proponatur, propositum Religionis suscipiendæ in eo Monasterio, & Episcopo, & monialibus, earumq; superiori patefecerit, vt interim huiusmodi inquisitio maturè fieri possit. Quo etiam tempore ipsa confessori illius Monasterij, aut, cui Episcopus eiusmodi munus has audiendi commiserit, semel singulis mensibus peccata sua confiteatur; sacrosanctamq; sumat Eucharistiam; ac persæpe moniales in locis collocutionum alloquatur; vt ab eis tum explorari accuratius; tum admoneri melius possit de omnibus, quæcunque illi agenda, & ferenda erunt religionis causa, intra septa monasteriorum; nè vllo vnquam tempore conqueri, & se per inscitiam excusare possit.

De puella admittenda, ad suscipiendam religionem, ac mox etiam nouitia ad professionem, ferantur tacita suffragia; vt singulæ moniales, nullo affectu impeditæ, liberè suæ conscientiæ possint satisfacere.

Nec verò huiusmodi puella ad religionem, neve nouitia ad professionem recipiatur; nisi duas ex tribus partibus suffragiorum tulerit.

Puellæ ad religionem admissio aliter facta, quàm præscriptum sit, irrita sit, & nulla.

Præfecta verò, cuius culpa, vel negligentia id factũ fuerit, ab officij administratione submota, velo etiã ad sex menses eo ipso priuata esse intelligatur.

Præfecta autem statim de suffragiorũ exitu superiorem admoneat; vt in librũ, ad huiusmodi vsum institutũ, eius nomẽ, quæ recepta sit, ab eo referatur.

Cum primùm suffragijs Capituli aliqua recepta est, statim omnes vestium delicias, & inanem ornatum deponat; & nigro, vel fusco vestitu, aut albo induatur, ea modestia, & submissione, vt omnes intelligant, eam mundo renunciasse: vt Deo religiosè inseruiat: quo vestitu semper vtatur donec in monasterium introeat; & interea à choreis, & spectaculis inanibus abstineat.

Quæ verò eo modo, quo diximus, recepta fuerit, monialium vestibus in monasterio indui, non possit; nisi sex mensibus, postquam recepta fuerit, idq; concessu Episcopi, & monialium superioris; quibus liberũ sit, vel producere, vel contrahere illud semestre tempus, quemadmodum eis expedire videbitur.

Cum ad religionis habitum puella introducitur, quid agendum, quale ei nomen imponendum. Nouitia demum quid obseruet; & eo nomine quid dari præcipitur, & prohibetur. Cap. XIII.

TVmultus autẽ euitandi causa, deducatur in mane ad Monasteriũ ab intimis propinquis mulieribus, nulla pompa, nulloq; inuitatu aliorũ; & sola introducatur in Ecclesiam interiorem Monasterij. Missaq; audita, & sumpta Cõmunione, cæterisq; solennibus cæremonijs adhibitis, corã reliquis monialibus, à superiore, aut monasterij confessore uestiatur; qui illam adeo granam, sacrãq; actionẽ aliquo pio sermone prosequatur: quod ẽt in professione seruetur.

Superior, siue confessor hanc cautionem adhibeat, nè puellæ nouitiæ, nomẽ gentilium fœminarum imponat, sed sanctarum, quæ ab ecclesia celebrantur. Nomen moniali- um sit sã ctarum.

Quæ puella, postquam monialium uestem suscepit, amplius è monasterij septis exire non possit; nisi fortasse nondum professam pœniteret in monasterium introiße. Si verò semel exierit, nulla illi in posterum facultas redeundi conce datur, absque licentia sedis Apostolicæ.

Nouitiæ causa ante professionem ex decreto Tridentini Concilij nihil monasterio detur, præter id, quod necessarium sit ad uictum, & vestitum eius temporis, quo fuerit in nouitiatu: quod totum repræsentari uolumus, antequã puella in monasterium ingrediatur. Seff. 25. & vlt. de reg. c. 16. verf. sed neque.

Quæ in emittenda professione, seruanda erunt; eleemosynaque pro eius sustentatione: qualiter deponenda; & non nisi quo tempore renunciatio bonorum fienda.

Cap. XIIII.

QVoniam ex Tridentini Concilij decreto professio ante decimum sextum annum expletum, & ante annum probationis post susceptum habitũ facta, nulla est, nullãq; parit obligationem; curent Episcopus & superiores nè nouitia ulla ante illam ætatẽ, & tempus ad professionẽ admittatur. Seff. 25. Regul. c. 15. Nouitiæ.

Præfecta autem monasterio triginta ante diebus Episcopo significet, quo tempore nouitia professura sit; ut uel ipse, vel si is abest, impeditur ve, alius, cui ille id negotij dederit, nouitiæ uoluntatem cognoscat: perspiciatq́, an huiusmodi conditionibus satisfactum sit, quas monasterij illius, & ordinis regula postulat; an item monasterium idoneum: ei deniq; demonstret, quàm grauis ea res sit, quàmve multas res tria illa religionis uota requirant; ut ea antequam ad professionem recipiatur, uinculi uim intelligat quo se obstringi uult. Si præfecta id facere neglexerit, eiusdem Tridentini Concilij decreto ab eius officio tamdiu amoueatur, quoad Episcopo videbitur. Concil. Trid. ses 25. vbi sup. Reg c. 17. vid inf. eo. c 107. Vb supra. d ca. 17. in prin.

Nouitia nè examinetur infra septa monasterij, sed extra, in publica eius Monasterij Ecclesia, vt liberè, & fidenter suam voluntatem exponere possit.

Quod verò professione facta, eleemosynæ gratia ad professam sustentandam monasterio datur; id quo tempore puella religionis habitum suscipiet, apud virum monialibus, & earum superiori probatum, deponatur; vt nullo impedimento tum monialibus præsto esse possit.

Nulla autem renuntiatio bonis à nouitia fiat; nisi quemadmodum à Concilio Tridentino iussum est, facultate ab Episcopo, vel eius Vicario permissa, ad duos proximos menses ante professionem fiat. Seff. 25. & vlt. c Regul. 16.

Nesciens officium, ad professionem non admitiatur; quæ admissa qualiter notari, & subscribi debeat. Interimq; ne conuiuijs, & bellarijs congaudeant. Cap. XV.

ET quoniam, quæ moniales professione facta, velum susceperunt, quotidie suæ religionis diuinum officium dicere debent, nulla ad professionem ad- Legere sciant.

mittatur, quę congruè legere, & officium dicere nesciat. Id autem experiri debebit is, cuius officium est eas examinandi; qui se pręsente, eam legere iubebit.

Professionis autem, & diei, & anni, quo facta est, in libro ad eum vsum confecto memoria conseruetur, manu eius monialis, quę scribę officio fungitur; adhibita subscriptione eius, quę professa sit, si modò scribere sciuerit; & superioris, qui eam admiserit.

Quo die puella profitetur, vel monialem habitum induit, in foresterijs ędibusq́, monialium, ab eius propinquis, & amicis conuiuia ne fiant, neve bellaria dentur.

De diuinis officijs, præcationibus, & lectione monialium.

Qualiter chorum frequentare, diuina officia recitare, & interim, à quibus cauere debeant.

CVm ad sanctimoniales valdè pertineat laudare assiduè Deum Creatorem, conseruatorem, & Redemptorem mundi, eidem gratias agere, & supplicare, vt suam misericordiam omnibus hominibus ad salutẽ impertiat; idcirco moniales omnes die, noctuq́, chorum frequententsacrisq́, officijs distinctè, attenteq́, ab ipsis, & voce, & pio animi affectu celebrandis intersint: illis solùm exceptis, quarum pręfecta iusti impedimenti excusationem acceperit.

Adsint autem singulę initio diuinorum officiorum, congruenti sui ordinis vestitu indutę, in suis, ac proprijs locis, & vsque ad finem persistant; nõ prius inde discedentes, quàm pręfecta, aut vice eius alia, discessus significationem fecerit; nisi necessitate aliud postulante, id eadem permiserit.

Soni, cantus, qui honesti & spirituales non sint; colloquia etiam, risus; quidquid pręterea indignum est domo Dei, & eius diuina maiestate, cum qua colloquimur in oratione; omnino amoueantur.

Quęcunque autem contra hęc, quę iussa sunt, aliquid fecerit; pręfectę arbitrio, pro modo culpę acriter puniatur.

Quæ oratio mentalis fienda, vbi sacra Eucharistia seruanda. Qualiter lectioni inscribendum; & libri inanes eliminandi.

Cap. XV.

Oratio mẽtalis. *ET quia mentis oratio tantò pręstantior ea, quę solùm ori exprimitur, quantò anima est excellentior corpore; pijs incredibile solatium affert, & fructum, eosq́, quotidie nouis cumulat muneribus, in Deum quodam modo conuertens; ideo moniales, & Velatæ & Conuersæ, prӕter horas canonicas, aliasq́, orationes, quas ex officio habere debent, quotidie in chorum vniuersæ conuenientes; nisi necessariò impediantur: saltem per horam, mentalem orationem adhibeant: semihora videlicet post matutinum, itemq́, post nonam,*

aut com-

aut completorium; sublatis ad Deum mentibus pijs, & salutaribus rebus contemplandis, præsertim verò, vitā, doctrinamq́; Domini Nostri Iesu Christi, atq; eius sancta Mysteria studiosè meditabuntur; Passionem videlicet, mortem, Resurrectionem, Ascensum in Cælum, extremum Aduentum ad iudicium, beatorum gloriam, & damnatorum supplicia; aliaq́; eiusmodi, quæ ad Dei gloriam & propriam, proximorumq́; salutem pertineant.

Quoniam verò à Tridentina Sancta Synodo prohibetur, nè in choro, vel monasterij septis, sed in Ecclesia publica sanctissimum Christi corpus conseruetur; efficiant superiores, ut eiusmodi decreto, vbique obtemperetur. Sess. 25. & vlt. de Regul. c. 10. versi. Quod verò.

Diebus festis, vt otium à quo mala omnia oriuntur, euitetur; moniales tempus, quod sibi à diuinis officijs, & consuetis orationibus superfuerit; in sacra aliqua lectione consumant, quæ in Dei, & suiipsius cognitionem eas ducat; viamq́; monstret perfectionis, & æternæ vitæ. Idq́; vel separatim, vel coniunctim faciant, cum huiusmodi lectio suauis, & fructuosa sit animarum oblectatio; vitia coerceat, ad virtutes inflammet, contra autem inanium librorum lectio mentes corrumpat. Quod nè accidat, superior, aut confessor omnes monasterij libros perspiciat, & recognoscat, singulas moniales in virtute obedientiæ suos proferre cogens.

Communis monialium conuictus erit, nihil præcedentiæ, & proprietatis prætendant, Qualiter omnia etiam vestes, nisi ex contagione omittatur, communes habeant; & aliquæ illas curent; supellectilem inquirant, proprietarias puniant, inania eiiciant, & ne aliquid elargiantur. Cap. XVII.

IN omnibus monasterijs, quod ad cibum potum, somnum, vestitum, cęterasq́; res attinet, omnes communiter viuant; vt à sacro Tridentino Concilio decretum est: neq; quidquam inter eas differat, aut alia alij pręferatur, aut post habeatur; quemadmodum votum paupertatis postulat: vt tuum, & meum, atq; omnis priuata rerum possessio, & re, & verbo omnino tollatur: omnis etiam superuacaneus, & inanis rerum vsus. Neq; vlla sit quę quidquā possideat, aut adhibeat, vt proprium etiam si ad necessitatem concessum sit. Communis vita. c. 2. & c. Ad monasteriū. de statu monach. Concil. Tri. sess. 25. d Regul. ca. 1. & 2. Proprietas tollēda.

Omnes itaque monasterij prouentus, cuiuscunque generis sint, eleemosinæ etiam, & quæstus ex laboribus; liuelli præterea, legata, & bona mobilia, & immobilia quæ testamento relicta, & quæ donationis, vel alia quauis causa obtinuerint, à singulis monialibus ad communem Monasterij vtilitatem conferantur, præfecta verò pro sua prudentia, & humanitate ex illis ipsis bonis eius necessitati potissimùm consulat, ad quam pertinerent, nisi obstaret paupertatis votum. Vestes ī cōmuni.

Vtq́; omnis proprietatis occasio tollatur de monasterijs, confessores, ac præfectæ, voti paupertatis accuratius seruandi gratia, monialibus suadere studebunt; vt curent omnes vestes lineas, laneas, vel pelliceas, aut cuiusuis generis in communi loco asseruandas: duasq́; ex monialibus, quo tempo-

re mutantur officia, ijs excutiendis, purgandis, & farciendis, beneficiendas: quæ etiam fororibus in fingulas hebdomadas pro tempore, & ut ufus feret eas diftribuant, nullaq; ueftes apud fe habeat, præter eas, quæ ad quotidianum ufum funt neceffariæ.

Veftes ægrotātiū. *Aegrotarum verò ueftes, contagionis nomine fufpectæ, feparatim cuftodiantur, aut apud illas ipfius relinquantur.*

Dona, quæ fingulis mittuntur ad præfectam adferantur: nec ulla poffit illa accipere, aut ad vfum adhibere, nifi fciente, & confentiente præfecta; quæ in id omnino incumbere debet, ut ex monafterio, uitium proprietatis, tanquam multorum malorum caufam, euellat, neque cuiquam permittat ut pecuniam apud fe habeat.

Contra proprietatem. *Ter autem in fingulos annos Præfecta unà cum Difcretis, cellas, & fuppellectilem fingularum monialium diligēter inquirat; fcrutetur, ne ulla quidquā habeat proprij, aut plufquam quantū ei ad fuum ufum conceffum fuerit.*

c.2.verf. Quod fi. d.Sef.25. de Regu. *Quòd, fi quæ proprij aliquid temerè deprehenfa, aut conuicta fuerit; eo biennio actiua, & paffiua voce priuata fit, ex Tridentini Concilij decreto: atque etiam iuxta fuæ regulæ, & ordinis conftitutiones puniatur; multoq; magis, quæ ex communi, aut ex eo, quod alicuius vfui tributum fit, furtim fibi aliquid vindicauerit.*

Si prętera fpeculum, catellas, vnguenta, aut fuffimenta; & huiufmodi inanium rerum quidquam apud aliquam repertum fuerit; fuperior ftatim, id ex monafterio auferendum, & eam, apud quam inuentum fuerit, acriter puniendam curabit.

Monialis fiue velata, fiue conuerfa fit, eleemofinam dare, largiri, aut vendere ofculentas res, veftes, aut bona cuiufuis generis fint, etiam fi ad vfum ei attributa fint, aut etiam legare, omnino non poffit. Quæ fecus fecerit velum, ei per menfem adimatur; ac ter fe verberibus ad difciplinā affligere cogatur.

In quo tamen integrum fit præfectę concedere facultatem, cui concedi debere iudicarit, aliquid deuotionis, ac religionis caufa, vel aliud exiguum elargiendi propinquis, aut benemerentibus.

Ad menfam, quomodo accedant, difcumbant, lectiones audiant, & recedant. Quove loco communi occludendæ folę in fingulis cellulis femper patentibus, & vifitandis dormiant. Cap. XVIII.

Menfa. *AD fonitum minoris campanæ omnes conueniant ad benedictionem menfæ, quam Præfecta, vel Vicaria, vel ipfis abfentibus, antiquior Difcreta faciat.*

Deinde, loco, & ordine difcumbentes, non prius difcedant, quàm Deo gratiæ actæ fuerint: quæ non obedierit, vno die obfonio priuetur; ac poftremo loco in menfa federe cogatur.

Mane, & vefperi ad primam, ac fecundam menfam aliquis fpiritualis liber, qui ad religionem incendat, quotidie legatur, omnibus difcumbentibus

cum

cum silentio, attentione audientibus; vt vnà cũ corpore mens etiã recreetur.

Vniuersæ moniales, si fieri possit, vno loco dormiant, ac à Præfecta, aut à Vicaria optimè concluso; cuius claues ab ipsa Præfecta asseruentur. Dormitorium.

Singulæ autem in singulis lectis, omnino dormiant, & singulis etiam cellis; si tanta ibi sit copia cellarum, ut omnes capere possint.

Cellæ verò diu noctuq; apertæ sint; vt præfecta in singulas horas inspicere eas possit.

Dato autem signo eundi cubitum, locoq; vbi dormitur, clauso, præfecta, aut eius Vicaria, aut aliqua ex discretis, omnes cellas visitet, vt, an omnes suis dormiant locis, animaduertat.

Collocutionum locus qualiter muniendus. Cap. XIX.

Monialibus nulla quidem nimia diligentia videri debet ad eius thesauri custodiam, cuius causa propinquis, rei familiari, ac terrenis omnibus rebus, curisq; renuntiantes, in septa monasterij se incluserunt. Clausura.

Vt igitur sanctum earum propositum, ea ex parte, quæ diaboli insidijs maximè patet, communiatur; curent superiores, vt ad omnes fenestellas, vbi colloquendum sit, duo ferrei clathri, seu cancelli construantur, qui saltem palmo distent alter ab altero, & inter virgas ferreas quibus singuli cancelli compacti sunt non plus omnino, quàm vncea intersit. Sint autem virgæ ita solidæ, vt neque facile frangi, neque flecti possint.

Intimo uerò cancello, quo moniales ad colloquendum accedunt, ferrea lamina appingatur, quæ moueri nequeat: sitq; exiguis foraminibus, ad audiendi tantùm commoditatem perforata; cui lineus pannus nigri coloris, ligneis tabellis affixus, instar fenestræ, quę aperiri possit, cũ erit colloquẽdũ, apponatur. Vid. infr. co. c. 56.

In ea lamina fieri possit quadrata fenestellula nouem tantummodo vnciarum; cuius clauis à præfecta custodiatur: Neque eam fenestellulam aperire liceat, nisi quo tempore colloquendum sit cũ Episcopo, vel ordinis superioribus; aut cum parentibus, & fratribus monialium, & alijs arcta propinquitate generis coniunctis: aut cum instrumentum aliquod confici, vel sacrum sermonem audiri oporteat.

Loci collocutionum, Ostia quando claudenda, & aperienda. Qualiter prouidendum nè moniales exteriorem, nec alij interiorem ecclesiam introspiciant. Cap. XX.

OSTIA locorum, quæ collocutioni solùm, & intus, & foris, sunt attributa, semper clausa sint: quorum claues sint apud antiquissimam earum monialium, quæ audiendis sermonibus sint præpositæ: nec, nisi, cum opus sit longiori collocutioni, aperiantur. Cæterùm ianitrix, ex clathrata ianuæ fenestellula, ianua tamen clausa; Rotoriæ; ex rota, respondebunt pulsantibus.

Loca autem intus, & foris collocutioni attributa, cum ibi sint, qui loquantur, semper pateant, vt quinam sint, videri possint.

Ostia, per quæ à septis monasterij in exteriorem Ecclesiam patet aditus,

si quæ ad huc sunt, ad mensem muro obstruantur. Si quid in hoc præfectæ culpa, vel negligentia commissum fuerit; ea, & officio, & velo superioris arbitrio, priuetur, & puniatur, ad præscriptū Bullæ Gregorij XIII. super hoc editæ.

Bulla edita 3. Cal. Ian. 1572 in Bul inter eiusdē Pont. Constit. nu. 13. incipit. Deo sacris. Vid. inf. c. 49. & 50.

Omnes fenestrę, & cancelli, & quicunq; locus, per quem moniales externam Ecclesiam introspicere possint, inædificentur, præter fenestram, in qua collocata est rota: & fenestellulam ad solum Sacrosanctæ Eucharistiæ sumendæ vsum constitutam: ac illam fenestram per quam corpus, & sanguinem Domini Nostri Iesu Christi, à Sacerdote celebraute elatum, aspicere possint.

Ea fenestra perpetuò lineo panno contecta sit; qui tantummodo, cum sustollitur Sacrosancta Eucharistia, amoueatur, fenestrę autem ratio sit eiusmodi, ut Sacerdos ex altari moniales intueri nequeat: & fiat ad præscriptum libelli fabricæ Ecclesiasticæ.

Nè ex ædibus virorum monasteria introspiciantur. Propè etiam mulieres, quæ turpiter degunt, & alia agi prohibentur. Cap. XXI.

Inf. eo. c. 59.

CVrent Episcopus, & alij superiores, nè è vicinorum ædibus, quicunque illi sint, monasteria inspiciantur: maximè verò si fratrum cuiusuis ordinis, aut præsbyterorum ædes illis immineant: quo casu parietes altius tolli, & nouos ædificari iubeant, eorum sumptibus, quorum Episcopus, & ij, qui in monasteriorum curatores sint, interesse iudicauerint, quacunque appellatione remota.

Quamobrem etiam sæcularium magistratuum auxilium implorent, vt monialibus ab externorum hominum aspectu, & auditu liberis, securè per monasterium ambulare liceat.

Regulares viri in posterum, nè in ea loca migrent, neve areas, monasterijs monialium proximas, ædificandi causa emant; vnde monialium aspectus fieri posit.

Moniales item monasteriorum ædificatione vicina regularium virorum ædibus, aut ijs locis, vnde ipse ab illis inspici posint, in posterum prohibemus.

Aedes proximę monasterijs Sāctimonialiū famosis mulieribus nè locētur.

Neve ibidem spectacula, cantus, saltus, ludi; & huiusmodi profanæ res, & inanes exerceantur; quæ eas à sacro officio auocare, aut ipsis offensionis causam præbere, posint.

a c. I. in princ. de stat. Reg. in 6 Sess. 25 ā Regul. ca. 5. vers. Nemini āt. b Cōst. Pij V. Cal. Feb. 1569. incip. Decori I Bull. n. 100. inter Cōst. eiusdem Pont.

Nè septa monasterii, nisi ex causa legitima egrediantur. Cap. XII.

QVemadmodum à Sacro Tridentino Concilio [a] sancitum est, moniali professę, nulla ratione, è monasterij septis egredi liceat; nisi ex causa legitima, secundùm constitutionem Pij Quinti, [b] quæ causa ab Episcopo sit examinanda.

Apoſtatæ,& fugitiuæ,vbi & qualiter reducendæ. Quæ verò externos intra ſepta introduxerint, quomodo puniendæ. Cap. XXIII.

APoſtatæ, & fugitiuæ, quę cum ſacro veſtitu, aut ſine eo vagantur non ſine ſcandalo religionis; ab Epiſcopo, cæteriſq́ earum ſuperioribus, petito etiam, ſi opus fuerit, ſæcularium Principum auxilio, ad ſua monaſteria redire cogantur; vbi ibi dignas pœnas pendant ſuorum ſcelerum. Quòd ſi ſuperioribus in monaſteria reſtitui debere minimè videantur; in earum mulierum numerum, quas Conuertitas vocant, cum bonis, quæ attulerunt ad monaſterium, adſcribantur. Ea autem bona, illis mortuis, Priori Monaſterio reſtituantur ex auctoritate huic Prouinciæ conceſſa.

Si quæ monialis in monaſterij ſepta marem, aut fœminam, cuiuſuis ætatis, conditioniſve, etiam matres, aut ſorores ſint, introduxerit; tribus menſibus in carcerem concludatur; eiq́ ſingulis ſextis ferijs ieiunanti, nihil, præter panem, & aquam, ad cibum, & potum adhibeatur; atq; ad annum velum adimatur. Eandem pœnam ſubeant, quæ ianuæ, & rotæ præpoſitæ fuerint; præfectæ etiam, & quæuis aliæ, quarum conſenſu id commiſſum ſit; vltra pœnam excommunicationis Papalis, a quam incurrunt.

a Bull. Greg. [...] Idi. Iun. 1575. inter eius Bul. n. 3 incipit. vbi Gratiæ.

Introeuntes ſepta monaſterii ſine neceſsitate ab Epiſcopo approbanda, qualiter puniantur. Ibiq́ue iumenta non alantur. Cap. XXIIII.

QVicunq; verò Clericus, ſiue ſæcularis, ſiue regularis, cuiuſcunq; ordinis, aut laicus cuiuſcunq; ſtatus, dignitatis, gradus, conditionis, ipſarũ monialium ſepta interdiu, vel noctu introire auſus fuerit; præter excõmunicationis pœnam, quam ex Concilij Tridentini decreto, ipſo iure, & conſtitutionis Apoſtolicæ, ſubit; alijs etiam grauiſſimis pœnis, habita perſona, criminisq́ ratione, puniatur. Et ſi Eccleſiaſticus ſit, aut beneficia obtineat; ſuorum etiam ordinum munere, & priuationis beneficiorum, ex Ordinarij voluntate prohibeatur; ſuiſq́ omnibus beneficijs priuetur. Quo decreto excipimus eos, quibus ob neceſſariam monaſterio eorum operam, & induſtriam, Ordinarius ſepta ingrediendi facultatem, quotannis renouandam, ſcripto permiſerit. Is autem meminerit, ſibi, à Tridentino Concilio, & conſtitutione Apoſtolica ius ademptum eſſe eiuſmodi facultates concedendi; niſi in caſibus neceſſarijs: Ideoq́ caueat, nè, quæ intus officia moniales obire poſſunt, ad ea præſtanda exterui in ſepta monaſterij introducantur: atque vt in hac neceſſitate dignoſcenda vna, eademq́ ratio vbiq; ſeruetur, & ille facilè concedendi vſus coerceatur; Epiſcopus, adhibitis in conſilium omnibus Monaſteriorum ſuperioribus, etiam regularibus ſtatuat, ac præſcribat, quę opera in monaſterijs neceſſarium externorum ingreſſum requirant. Quam verò rationem in hac re præſcripſerit; ea ab omnibus, etiam regularibus, inuiolatè ſeruetur.

Seſſ. 25. de Regu. c. 5. ver. [...] igred. [...] tem Bu[...] Gregor[...] ă qua [...] pta.

Concil. Trident. d. c. 5. & conſtitu[...] Greg. [...] proxim[...] ſup. cita[...] tnei. vb[...] gratiæ.

In ſeptis,

In septis monasteriorũ, boues, equi, & iumẽta cuiusuis generis nõ alantur. Si contra fiet, præfecta tres menses ob officij sui munere amoueatur.

Quæ debeatur licentia; & cui præsentanda, vt ad fenestellam, non alibi, cum externo breuiter, & præsentibus auscultatricibus extra tamen quædam tempora, colloquantur. Audita ve qualiter reticeant, & nè fallantur caueant. Cap. XXV.

Non loquantur moniales cum externis.

MOniales cum nemine externo omnino colloquantur; nisi is licẽtiam scriptam, & obsignatam ab Ordinario, aut ab eo, quem is suo nomine substituerit; atque in cancellaria Episcopali gratis descriptam attulerit. Quæ contra id fecerit, priuetur trium mensium facultate loquendi cum externis omnibus cuiusuis sexus, etiam propinquis: cog- urq; singulis sextis ferijs eius temporis, disciplinæ nomine, flagella sibi publicè adhibere, & orare eo psalmo, Miserere mei Deus.

Licentiæ autem scripto permissæ accipiantur ab ijs, quæ rotæ sint præpositæ; priusq; ad Præfectam deferantur, quàm illæ accersantur, quæ scripto nominatæ sint, Præfecta, vbi scriptum legerit, manumq;, & signum eius agnouerit, cuius officium sit facultatem colloquendi concedere, benedictione adhibita, permittat ijs, quæ scripto nominantur; vt cum illis tantummodo loquantur, qui nominatim descripti sint. Idq; ad communem collocutionis fenestellam, non ad ianuam, neq; in Ecclesia, aut alibi, prẹsentibus semper monialibus arbitris, ei muneri prẹfectis. Quæ verò ad colloquendum accesserint, breui finem loquendi faciant: caueantq; nè tempus, quo nihil est, pretiosius, inani, aut inutili sermone consumant.

Non est ferendum, vt Moniales, prẹsertim sacris diebus aberrantes ab oratione, cẹterisq; pijs exercitationibus, sermonibus minimè necessarijs tempus consumant: idcirco, quibus diebus sumitur Sacrosancta Eucharistia; & quoties dies festi ex prẹcepto Ecclesiæ celebrantur; tempore etiam Aduentus, & Quadragesimẹ; in Vigilijs prẹterea de prẹcepto; omni deniq; tempore, cũ diuina fiunt; moniales cum externo nemine omnino colloqui possint: nisi necessitas ita postulet.

Moniales verò, tam quẹ audiendis sermonibus prẹpositẹ sunt, quàm illẹ, quæ loquentur; nè monasterium absurdis, et inanibus rumoribus compleatur; nemine omnino communicent, quæ ab externis acceperint: nisi cum prẹfecta, si eis expedire videbitur, vt aliqua ad eandem referantur.

Viligent præfectæ, & quæ sermonibus audiendis præpositæ sunt, nè quisquam ad colloquendum cum monialibus accedat, simulato eius nomine, qui scripta licentia nominatur.

Quicunq; præter patres, & fratres sine licentia moniales alloquuntur, qualiter puniantur. Cap. XXVI.

QVicunque verò Clericus siue secularis, siue regularis, cuiuscunq; ordinis, aut laicus cuiuscunque status, dignitatis, gradus, & conditionis,

ad mo-

ad monialium monasteria accesserit, & cum earum aliqua, non impetrata, (vt præscriptum est) colloquendi facultate, sermonem habuerit; grauiter puniatur.

Hoc autem edicto neq; Patres, neq; fratres teneri volumus; quibus, non impetrata illa colloquendi facultate, sed seruatis cæteris regulis, hac ipsa de re latis, cum filiabus, & sororibus tantùm colloqui licebit. Pater & mater loquantur sine licētia. vide inf. eo. c. 111.

Qualiter non pro cantu, sed organi sono colloquendi, ædificandi, & pulsandi detur licentia. Qualiterq; non alienas vestes induant, offulas conficiant, ac literas mittant, & recipiant; sed ex prius præfectæ præsententur.
Cap. XXVII.

NEmini omnino, neque Clerico, neque laico, neque mari, neque fœminæ liceat adire Monasteria monialium, docendi causa cantum, quem figuratum vocant.

In ijs tamen Monasterijs, in quibus non exteriori Ecclesia à sæcularibus, sed intus à monialibus organo sonatur; permittere poterit superior pro nunc alicui viro, moribus, & ætate ab Episcopo probato, vt foris ad fenestellam collocutionis, monialem organistam tantùm sonandi artem edoceat; si in eo studij genere plus proficere necesse habeat. Sed in futurum quamprimum aliqua nouitia recipiatur, quæ sonare nouerit.

Hæc autem intus, ad ipsam fenestellam discens, commorabitur: cui semper adsistent duæ ex ijs, quæ audiendis sermonibus præpositæ sunt.

Quæ contrafecerit, siue Præfecta, siue alia, velo priuetur; alijsq; præterea pœnis afficiatur, arbitratu superioris.

Organum autem in posterum ne constituatur; nisi locus, in quo aptè locetur, superioris iudicio, ante probetur.

Moniales, ne animi quidem relaxandi causa, sæcularium virili, aut muliebri vestitu vtantur: cum dedeceat Dei famulas, vestes, ab earum professione alienas, induere; verùm, decoro semper seruato omnium, & temporum, & actionum, permittente Præfecta, honestè, & quemadmodum sacras Deo virgines decet, animum remittere licebit.

Moniales etiam ne offulas, aut cætera huiusmodi conficiant, donandi gratia, probibemus; propter temporis iacturam, & sumptum, qui in eas impenditur. Quæ contra decretum, aliud commiserit, vel permiserit; superioris arbitratu puniatur: maximè verò in præfectam animaduertatur, si ipsa id permiserit. Inf. eod. c. 66. extē ditur ad uendentes.

Nulli Moniali fas sit, ad quemquam secretò literas scribere; præter superiorem, & Episcopum, si de aliqua graui re esset admonendus.

Neque ad se missas literas aperire & legere; nisi Præfecta prius eas coram Vicaria legerit; aut, se præsente, legi iusserit.

Quæ contra hanc legem, aut scripserit, aut acceperit literas; per duos menses à sua cella pedem non efferat; & singulis sextis ferijs, ita ieiunare co-

gatur, vt tantùm pane, & aqua vescatur. At si eæ literæ suspicionem aliquam criminis haberent; ea, ad quam scriptæ fuerunt, prçter prædictam pœnam, sex menses, & facultate loquendi ad fenestellam monialium collocutionis, & velo priuetur.

Verùm, nè Prçfecta falli possit, fictis ei literis ostensis, quç aliæ sint ab acceptis, & ab illis, per quas responsum est; quç rotç præpositæ fuere inter omnes accipient; literas, quç ad monasterium peruenerint; easq́; statim ad Præfectam afferent: à qua etiam literas à monialibus scriptas accipient causas, & obsignatas coram eadem ipsa; quas deinceps nuntijs externis tradent.

A conuersis, quibus de licentia exeundum est è monasterio, quæ præstanda. Cap. XXVIII.

Conuersæ. *Conuersis, si ad minimùm quadraginta annos natis, & superiori probatis, facultas sit exeundi è septis monasterij; si à Sancta Sede Apostolica concessa eis fuerit, propter negotia monasterio necessaria; permittente tamen prçfecta, quotiescunque exeundum fuerit.*

Cui liberum sit etiam licentia obtenta non vti, & eas, si ita videbitur, intra septa semper retinere: quod vt faciat, eam vehementer cohortamur.

Exeuntes verò, binæ prodeant; neq; longius discedant, altera, ab altera, quàm vt se inuicem aspicere, & audire possint.

Quibus si ex vrbe egredi contigerit, semper in eodem lecto somnū capiant.

Caueantq́; nè in cuiusquam famosæ personæ domum introeant; etiam si illa de monasterio benemerita fuerit.

Neve in domicilijs, vbi aliç honestç mulieres non habitent, pernoctent.

Neve literas, aut mandata clàm perferant.

Aut quidquam inane monialibus renuntient, quod foris viderint, aut audierint.

Delinquentibus pœna sit, carcer; aut etiam grauior, arbitratu superioris.

Puellæ educendæ cum licentia recipiendæ. Quæ caueant, & obseruabunt. quantum, & quando persoluant. Si quæ monialis esse velit, quid agendum. Nè externas quædam doceant, monialibus interdicitur. Cap. XXIX.

Puellç educādæ. *IN posterum puellç, educationis causa, in monasteria nè recipiantur sine licentia; & seruata forma à Sancta Sede Apostolica præscripta.*

Cum propinquis, alijsve externis nè colloquantur puellç; nisi eisdem seruatis, quç de monialibus eo in genere decreta sunt.

Dormiant, cibum capiant, versenturq́; loco separato à monialibus; ijs exceptis, quç ipsis regendis, & instituendis prçpositç sunt: cum nullaq́; moniali consuetudinem habeant, prçterquam in Ecclesia; cum Missa, aut diuina officia celebrantur.

Puellarum alimenti, & educationis causa quotannis monasterio non minus soluatur triginta sex aureis; cuius pecuniç, dimidiū in singulos sex menses

repr-

repræsentetur. Quòd si ea pecunia per ipsos sex menses non numerata fuerit; puellæ ad suos remittantur; qui monasterio omnino satisfacere cogantur.

Quæcunq; ex ijs puellis monialis fieri uoluerit, si ita iudicauerit Episcopus, ad propinquos suos mittatur, aut ad eos, qui ipsius curam habent: apud quos saltem per mensem maneat, priusquam ab Episcopo, aut ab eius ministris, examinetur. Idq́;, vt facilius, ac melius eius libera voluntas exquiri, & explorari possit. Puellas verò, domi suæ foris uiuentes, neque literas, neque ullam omnino artem monialibus docere liceat; ne ad fenestellas quidem, aliave collocutionis loca: quòd si id monialium præfecta quouis modo permiserit; semestri administrandi officio priuetur.

Quales Concionatores, & Confessores adhibendi, ac ij quid præstabunt. Quando septa ingrediuntur; & tunc aliásque quid monialibus agendum.

Cap. XXX.

QVi Monasterijs præsunt, doctos, prudentes, ac pios concionatores adhibeant; qui bis saltem in singulos menses ad cancellos collocutionis monialium, vel ad fenestellas Ecclesiæ, Dei verbum prædicent; easq́; erudiant in omnibus, quę ad Dei cultum, & sempiternam salutem consequendam pertinent. Concionatores monialium.

Concionatoribus autem ne liceat cum monialibus separatim colloqui; nisi eis à superiore monasterij licentia permittatur.

Præficiantur etiam monialibus confessores, & ætate prouecti, & prudentes, & Deum timentes, qui semel saltem in singulos menses audiant peccata monialium; eisq́; Sacrosanctam Eucharistiam administrent, quemadmodum Sacrum Tridentinum Concilium debere censuit.

Ijdem monasterij septa ingredi non possint; excepta causa administrandi Sacramenta ægrotis monialibus, cum graui, & periculoso morbo laborant. Quo tempore, dum intra septa commorantur, eos duæ, aut tres moniales, quæ ætate cæteris præstent, comitentur: easdemq́; omnes prosequantur, quicunque septa monasterij introierint, etiam superiores, ac visitatores, facta prius significatione sonitu minoris campanæ monialibus se recipiendi. Quam consuetudinem nisi præfecta seruauerit, officio moueatur, superioris arbitrio. Clē. Ne in agro. §. sanè, de statu Monac. Cōc. Trident. Sess. 25. de regul. c. 10.

Quæ confessoribus interdicantur; confessionaliave qualia esse debent. Cap. XXXI.

COnfessores in monasteriorum locis, quos foresterias uocant, cibi capiendi causa ne morentur; nisi confessionis tempore.

Neque tum etiam ibi nocte cubent; nisi cum alicui ex monialium numero mors instaret, ut præsto esse possint administrandis Sacramentis, & reliquis pietatis officijs; aut cum propinquum monasterio domicilium non habent; vt in monasterijs, quę sunt in diœcesi.

Nemini autem Confeßori aßiduè babitare liceat foris in foresterijs,et adibus monialium; aut earum sumptibus ibi uiuere, Nec, si in ijs locis dormitur, quæ monasterium attingunt, fenestræ, aut rotę sint; & si sunt, statim muro obstruantur; vt nihil à monialibus, quod in eo loco agatur, aut dicatur, aspici, aut audiri poßit.

Clatbri lamina, & linea tela fenestellulæ eius loci, vbi moniales confitentur, ita compactę cohæreant, vt remoueri non poßint: & inde tantùm audiri; aspici autem nullo modo poßint.

Qui verò confeßores in ijs deliquerint, statim, & officio priuentur; & facultas tum adeundi illud monasterium, tum diuina administrandi eis, arbitrio superioris, adimatur.

Qualiter confeßarius extraordinarius sit adhibendus. Cap. XXXII.

eff. 25. .10. superius ci ato.

PRæterea ex decreto Sacri Tridentini Concilij quotannis idoneus confeßor extraordinarius monialibus adhibeatur; cui curent, ut uniuersæ confiteantur; vt, quę huiusmodi indigent medicina, propter aliquem occultum animi morbum, neque ipsæ eam postulare, aut accipere ab vsitato confeßore vnquam auderent; liberius mederi suis malis poßint, ac diaboli laqueos euadere; vnà cum reliquis confeßori nouo sua peccata confitendo.

Sacerdotes ibidem cum licentia, & prius deligendi celebrent; à quibusve caueant. Pro earum die festo obseruandum. Qui ad famulatum, & alij vt introeant neceßarij qualiter approbandi. Cap. XXXIII.

SAcerdotes, qui in monialium Ecclesijs publicis miſſam celebraturi sunt, bene audiant; & bonis moribus sint; & ab eo etiam approbati, qui monasterio pręsidet.

Ex quibus, qui à monialibus mercede conducuntur, non ab illis, sed ab Ordinario, aut eius iußu à Confeßore monialium deligantur.

Qui, nisi eis facultas scripto conceßa sit, cum monialibus nè colloquantur; nisi cum ijs qui sacristiæ præsunt: quibus cum ad rotam Ecclesiæ quam breuißime loquantur de his tantummodo rebus, quæ ad miſſæ sacrificium sint neceßariæ.

Non inanes apparatus fiant, cum dies festus Ecclesiæ monialium celebratus; sed pij, ac modesti, & qui religionem præseferant.

Quo non admittantur musici, figuratum cantum, aut quod uis musicum instrumentum adhibentes; sed moniales ipsæ solæ cantent, aut sonent.

Præfecta monialium neminem ad monasterij famulatum, & procurationem admittat, cuius ætas, & mores probati non sint, arbitrio Ordinarij.

Eiusdem etiam sit approbatio eorum, qui nunc monialibus inseruiunt: quo in numero Medici, Tonsores, Furno, aut Pistrino prępositi, cęteriq; omnes intelligantur, quibus in monialium septa introeundum sit.

Qua-

Qualiter, & quæ constitutiones iugiter legendæ, & vt obseruentur vulgarizandæ: monialesque cohortandæ, & compellendæ. Arctiorumve nulla derogatio fiat.
Cap. XXXIIII.

QVia moniales, quæ professę sunt, non solùm Dei, et Sanctę Ecclesię præcepta, quę christianis omnibus præscripta sunt, sed etiam suę regulę, & ordinis leges, & instituta seruare debent; opere pretium erit, illis suæ vocationis, & professionis debitum officium in memoriam quàm sępissime reuocare. Ideo in virtute Sanctæ obedientiæ præcipimus, ut in singulis monasterijs ab aliqua moniali, cęteris professis audientibus, quotidie legatur, saltem caput unum constitutionum, regulæ, aut ordinis, cui adstrictæ sunt: cuius lectionis initium fiat à primo, & ita precedatur ad extremum; ac deinceps ad primum caput redeatur: vt eodem ordine, ac progressione seruata, nunquam sacrę huius exercitationis usus intermittatur. Præterea omnes constitutiones pręsentis tituli frequenter legi iubemus, ut crebra salutarium præceptorum commemoratione euadant. Legēda Regula.

Qua in re præfectam monemus, vt cęteras ad summam legum obseruationem non minus exemplo suo inuitet, quàm auctoritate compellat. Denique pręcipitur omnibus monialium confessoribus, ut illis uniuersis semel legant, & explicent omnia hæc decreta, in vulgarem sermonem conuersa, eaq; ut omnino, quemadmodum debent, seruent, vehementer cohortentur.

Quę moniales arctioribus constitutionum, regulaq; uinculis adstrictæ uiuunt, non is est animi nostri sensus, ut ab illis susceptæ uitæ institutis discedant, sed unà cum ijs, hæc quoq; decreta ab illis seruari iubemus.

Ante professionem, quæ tantùm pro puella recipi possunt.
Cap. X X X V.

VT Tridentinę constitutioni, quę est de reformatione Regularium cap. 16. fraus nulla fiat, illud Episcopus pœna anathematis, & dantibus, & recipientibus proposita interdicat, nè Moniales à puellę, quæ regularem habitum in earum Monasterio susceptura est, parentibus, uel consanguineis, uel curatoribus, nec uerò ab alijs, quibus ipsi, ob id sponsione caueant, si ita ex causa aliquando Episcopus iudicauerit, pecuniam mutuò, aut depositi aliove quouis nomine sumant, antequam illa professionem regularem confecerit.

Episcopus præterea tum impensas ęstimet, quę & in religionis ingressu & tempore professionis fieri solent pro uestitu, aut pro alijs rebus, ad ipsius puellæ, uel Monasterij usum, commoditatemve pertinentibus, tum pecunię etiam summam pręscribat, quam puella alimentorum nomine Monasterio det, nisi census, aut alia bona immobilia, quorum annui fructus, eiusdem iudicio, ad ea alimenta satis sunt, Monasterio attribuantur.

Quæ sanctio de numero monialium statuendo; eleemosynis, & clausura præsertim, & omnino seruanda, etiam in monasterijs Regularium curæ commissis.

Cap. XXXVI.

> Vid. sup. eo.c. 20. c. 22.c.23 ubi Consti.lit. De numero vide per scriptas conf. Cōcil. Trid. sess. 25. de Regu. cap. 3.

QVòd Gregorius XIII. de monialibus sanciuit, id executioni mandetur, & executum conseruetur quàm diligentissimè, præsertim quod de certo earum numero constituendo decreuit, quod de eleemosynis præstandis, quod de ostiolo obstruendo, quo aditus è monasterio patet ad exteriorem Ecclesiam, quod de clausura ab eisdem non violanda, & à conuersis etiam seruanda, præscripsit. Idq; omne omnino executionem habeat, cùm in monasterijs, quorum curam gerit Episcopus, tum in illis Regularium curationi commissis, eiusdem constitutionis auctoritate.

Si quæ autem moniales, conuersæve non ijs paruerint, quæ eadem sanctione de clausura statuta sunt; pœna violatæ clausuræ plectantur.

Quando non confirmatæ regularem habitum non induant.

Cap. XXXVII.

PVellæ, quæ regularem habitum induere voluerint, ne eo habitu induantur, antequam confirmationis Sacramentum susceperint; si facultas sit breui illud suscipiendi.

> Vid. inf eo.c. 92 & sequē Sub die 23.Octo. 1566. interius cō sti. I Bul. n.22.fol. 952. Incepit Regulariū, quamē de Monialiū Monasterijs speciatim nor loquit, ā qbus sane hoc expręssi cauetur. Constit. Gre. xiij. Idib. Iunij 15 75 in Bu n. 36. folio 1239. cuius est initium vbi gratia.

Qui confessor extraordinarius non eligendus. Ordinarius qualiter nihil accipiat. Constitutio nè mulieres monasteria ingrediantur quoties promulganda.

Cap. XXXVIII.

QVi ordinarius confessor in aliquo Monialium monasterio constitutus aliquando fuerit, ne idem ad earum confessiones extraordinariè audiendas mittatur; si modò non aliter quandoq; Episcopus censuerit.

Confessarij Monialium ab eis, aut singulis, aut vniuersis, aut ab earum Præfecta, ne Monasterij quidem nomine, quidquam etiam minimum dono accipiant: nisi si quid eis annuæ certæ portionis, Episcopi iussu, datur ad vitę sustentationem.

Constitutio illa, qua à Pio V. interdictum est, omnes cuiusuis ordinis mulieres, etiam generis splendore, aut dignitate illustres, Monasteria ingredi, quotannis semel, atq; adeo sępius, certis festis diebus, Episcopi arbitrio, promulgetur.

Ianuæ quot monasterij habendæ. Cap. XXXIX.

MOnasteriū, ianuas, per quas ad illius septa aditus pateat, duas habeat; & alias prætereà nullas, quarum duarum ianuarum, una iumentis curribus, uehiculisq; agendis, altera alijs vsibus, & commodis necessarijs inseruiat. Quo autem in Monasterio una tantùm ad omnem tum actum, tum vsum satis esse videbitur, in eo illa duntaxat vna sit.

Ianuæ quales esse debeant. Cap. X L.

IAnua vtraq; è duplici aßere, eoq́; firmo constet; ac sine vlla item sit, ne minima quidem rimula: limen è marmore, solidove lapide habeat, quod strictim ipsi portę cohærescat.

Altera, & quomodo esse debeat, Ianua, per quam currus, & iumenta ingrediuntur. Cap. X L I.

IAnua curruum, iumentorumve altera ex asseribus firmis, ad cancelli speciem confecta, in monasterio ipso adiungatur, quæ à prima ianua paululum distet; formaq́; sit in fabricæ Ecclesiasticæ instructionibus demonstrata.

Ad alteram ianuam quæ constituantur Ianitrices, & qualiter omnes clauibus sint obserandæ. Cap. X L I I.

AD ianuam alteram, alijs vsibus accommodatam, cui rota, quam tornum vocant, adiungetur, moniales duę semper assistant quæ ianitrices constituentur.

Singulę hæ tres ianuæ clauibus duabus, fabrili opere interse diuersis, claudantur; quarum unam, etiam die, monasterij præfecta; alteram monialis, quæ professione anterior est, apud se perpetuò habeat.

Tantummodo quatuor rotæ pro Monasterio, & vbi habendæ. Cibusque hospitum vnde exponendus. Cap. X L I I I.

ROtæ omnes amoueantur, atq; obstruantur, ac in posterum uetitæ perpetuò sint; præter illam ianuę communi adiunctam; & alteram in loco, quem parlatorium uocant, extructam; & tertiam, quæ est in cellula Confessionum; & quartam in Ecclesia ad sacras vestes, & ornamenta mißę sacro necessaria è monasterio exponenda accommodatam.

Cibus uerò in omni monasterij hospitio, etiam confessarij, è rota communi exponatur.

Rotæ nè extrinsecus verti poßint, qualiter muniendæ. Cap. X L I I I I.

SIngulis rotis à parte anteriori monasterij vncus firmiter impactus sit, nè pro libito verti extrinsecus queant.

Si plura erunt parlatoria, rota vna pro omnibus sufficiat. Cap. X L V.

SI verò loca, vt dicunt parlatoria, complura erunt; in vno tantùm, aut in altero ad summum, superiorum iudicio, rota fit.

Rota Ecclesiæ qualiter clauibus occludenda. Cap. XLVI.

Rotę, quę in Ecclesiam spectat, ualuæ ligneæ binæ, apponantur; alteræ interiores, quarum clauis à Præfecta teneatur; alteræ exteriores, quarum clauis apud Capellanum sit, aliumve, qui superiori uidebitur.

Rotarum quantitas quomodo dimetienda, & habenda. Cap. XLVII.

Rotarum altitudo ne maior sit cubito, & vncijs octo; latitudo autem cubitalis.

Rota confessionum minor ab omni parte sit dimidia pręscripta quãtitate.

Quæ nec minima apertura versus Ecclesiam exteriorem habenda. Cap. XLVIII.

Nulla fenestra, præter illas, primo Concilio Prouinciali nominatim præscriptas, è monasterio in Ecclesiam, sacristiamve exteriorem spectet ac ne una quidem, ne dum foramen ullum in ea extet, unde aspectus, aut collocutio fieri possit.

Fenestra altaris quanta esse, & clathris qualiter muniri debeat. Cap. XLIX.

Vid. sup. c. 10. fol.

Fenestra, qua Sanctissimæ Eucharistiæ eleuatio prospicitur altius ne pateat cubitis duobus, & vncijs duodecim, latè uerò, ut altaris latitudo est.

Qua fenestra clathra ferrea duo, palmi spatio inter se distantia, firmiter configantur. Virgæ autem ferreæ, quibus clathra compacta sunt, singulę inter se distent, non amplius vncijs tribus.

Sint autem inter se inserta ita, ut loco suo dimoueri non queant.

Claui, quæ à præfecta asseruetur, qualiter fenestra prędicta occludatur, & vbi non sit, quando super altare construatur. Cap. L.

Claudantur autem fenestræ ab interiori parte firmis ualuis, serra, & claui, quę apud præfectam asseruetur. Vbi autem illa è latere altaris, Ecclesiæve, aut alio loco, etiam superiori, est; unde moniales eos, qui in Ecclesia exteriore sunt, spectare possunt; efficiat Episcopus quamprimum, vt super altare, unde missę sacrificium moniales intuentur, ad instructionum præscriptum extruatur: laterali illa, aliave, quæcunque sit, penitus obstructa.

Fenestella communionis qualiter construatur, & claui occludatur. Cap. LI.

Fenestella ad Ecclesiam uersus spectans, per quam moniales sacram Eucharistiam sumunt; ita altè, aptéq; struatur, ut Sacerdos illam ministrando

do

do commodè stet, non genua flectat. Cui fenestellæ extrinsecus ualuulæ ligneę præter illas, quę modò sunt, apponantur; quæ parietem æquent, earumq́; clauis apud confeßarium perpetuò sit.

Sanctissimum Sacramentum vbi, & cum quibus luminaribus tenendum. Cap. L I I.

SAnctissimum Sacramentum ne alibi, quàm in altare maiori aßeruetur; cui lampas in Ecclesia interiori semper præluceat; & in exteriori, cum illius fores patebunt.

Sacrarum reliquiarum fenestella qualiter habenda, & tribus clauibus occludenda. Cap. L I I I.

REliquiæ sacræ in fenestella recondantur, quæ ad instructionum nostrarum pręscriptum, in pariete Ecclesiæ interioris exædificata, ab ea tantùm parte, quę ad exteriorem Ecclesiam spectat, aperiri poßit. Claudatur autem hæc fenestella tribus clauibus, diuerso opere confectis; quarum una apud Episcopum, altera apud Confessarium, tertia apud Monasterij pręfectam sit.

Fenestella confessionum quanta, quomodo munita, & qualiter obtecta esse debeat. Cap. L I I I I.

FEnestella Confessionum altè vncias sexdecim, latè duodecim, nec uerò amplius pateat; septa autem sit firmis clathris ferreis ad formę præscriptæ rationem, & lamina item ferrea bene solida, parieti firmissimè agglutinata, & foraminum, instar Cicerum tenuium pleno, panno lineo nigro obducta: qui pannus ligneis tabellis sic affigatur, ut non facile amoueatur.

Parlatoria quomodo ædificanda, & accommodanda. Cap. L V.

LOca collocutionum interna, parlatoria uulgo uocata, quę in posterum fient; vna, eademq́; spatij circumscriptione, nullo interiecto pariete, contineantur, & ad formæ, quæ iam pleraq; exędificata sunt, modum accommodentur, ubi id non magno incommodo fieri poterit, {uel ab eisdem auscultatricibus omnes poßint collocutiones exaudiri.

Fenestra laminæ parlatorij quando non aperienda. Cap. L V I.

NE fenestra laminę ferreæ; ut primo Concilio Prouinciali cautum est, vnquam aperiatur; nisi perrarò, & ob causam, quam urgentem Episcopus iudicarit. Vide sup. eo. ca. 19.

A loco hoſpitij in monaſterium introſpici poſſe prohibetur.
Cap. L V I I.

NE in locis ad hoſpitÿ vſum extructis, quæ foreſteriæ nominantur, vbi interdum ob vrgentem neceſſitatem, aut cibus capitur, aut dormitur, feneſtrę vllę, ne exiguę quidem, inſint, quę in Monaſterium ſpectent.

Ne illis Monaſterij alia tecta compaginentur curandum.
Cap. L V I I I.

TEcta hoſpitij, & aliarum, cuiuſuis generis domorum, à monaſterÿ tectis, vt ſeparata penitus, ac valde diſiuncta ſint, curetur omnino.

Ne è vicinis ædibus in monaſterijs proſpiciatur qualiter prouidendum. Cap. L I X.

cap. eod. cap. 21. *QVibus Monaſterÿs, de vicinorum, præſertim religioſorum, proſpectu tollendo, ita caueri non poteſt, ſicut Concilio Prouinciali primo iuſſum eſt, eorum feneſtræ, ſi lumen excipi aliunde licet, obſtruantur: Sin minus, ab illa ſeruitute defendatur operis ſtructura, in inſtructionibus noſtris demonſtrata, quæ in porticibus item, quas logias dicunt, ab eadem ſeruitute tuendis adhibeatur.*

Horti monaſteriorum nimis lati qualiter reſtringendi.
Cap. L X.

HOrti, qui in Monaſterÿ monialium amplè nimis patent, quotidianaq; hominum opera atque cultura opus habent; vbi fieri poteſt, in anguſtiores fines concludantur.

Pro apertura, quæ ſine Epiſcopi licentia in ſeptis cuiuſuis monaſterii haberi nequit, qualis cautio adhibenda.
Cap. L X I.

NE feneſtra, in vllo cuiuſuis ordinis monialium monaſterio, etiam regularium iuri, curæve ſubiecto, neve oſtium ullum, aliudve id generis foramen, vnde aliquis extra monaſterij clauſtra proſpectus ſit; pateſiat, aperiaturve, ſine Epiſcopi, cui monaſteriorum omnium clauſura commendata eſt, conceſſu. Nec verò id ille permittat, concedat ve, niſi vbi locum diligenter inſpexerit, & ita fieri neceſſarium cenſuerit. Tuncq; ad impediendum, arcendumve eũ proſpectum illa ipſa cautio, ſupra mox pręſcripta, adhibeatur.

Pro neceſſitatibus monaſterii ingredientibus quę tantùm aſſiſtant. Cap. L X I I.

MIniſtris, quibus ob neceſſariam cauſam monialium ſepta ingrediendi facultas aliquando datur, illæ ſolùm moniales, quas præfecta delegerit, imperent; alię verò pręterea nullæ quicquam illis iubeant, uel alloquantur.

Mo-

Moniales, quæ videri poterunt ab extraneis, qualiter operta facie stabunt: Quando plures medici concedantur.
Cap. LXIII.

MOniales, cum in eo loco, ubi ab alijs, qui foris sunt, etiam à Concionatore, aut à superiore uideri poßunt, sermoni, cõcionive intersunt; omnes facie sint operta, & contecta uelo, usq; ad os deducto.

Idem præstent, quæ cuiusuis, etiam medico, aut superiori monasterij septa ingredienti, obuiam prodeunt, uel illum excipiunt, deducuntve.

Probentur ab Episcopo medici aliquot, quos, conceßu etiam monasterij superiorum, intra illius septa adhiberi liceat; si quando præter medicum ordinarium, alios etiam morbi grauitas requirit.

Furnus qualiter in monasterijs habendus; & non à quoquam viro exercendus. Cap. LXIIII.

IN vnoquoque monasterio furnorum, in quibus panis coquatur, usus introducatur, ut pistoribus, eorumq; ministris ingreßus in monasterium probibeatur omnino. Nec uerò uir quisquam ad furnum purgandum, inflammandumve, aut ad aliud quicquam faciendum, quod à monialibus fieri, agive potest, introducatur.

Fructus, floresve, vt vendantur, non habendi. Cap. LXV.

FRuctuum, florumve uasa in monasterijs nullo modo teneantur, eos vel fructus, vel flores uendendi causa.

Offulæ quoque, & similia ne ad externum vsum intus conficiantur.
Cap. LXVI.

OFFVLAS, & alia huius generis, non modò donandi, ut iam vetitum est, sed etiam uendendi causa, à moniali, aut monasterio confici ne liceat. Supra eo. c. 72. §. Moniales.

Quando moniales non per se ad monasterium, sed alibi per alios eleemosynam dabunt. Cap. LXVII.

ABSTINEAT monialis à muneribus dandis. Eleemosynam uerò per rotam, portamve monasterij dari uetitum sit omnino; quoniam inde non leuia pericula, uel damna potius extare compertissimum est: sed quibus monasterijs pro ratione facultatum eleemosynam dare permissum erit ab Episcopo, aliove superiore, ab illis detur pecunia, frumentumve, aut aliud eiusmodi pijs aliquibus uiris, præsertim uerò locorum piorum curatoribus, qui pauperibus distribuant alio loco, quàm apud monasteria.

Quæ aromataria tantùm foris medicamenta pretio dabit. Cap. LXVIII.

MEdicamenta, si quæ Episcopus, aut alius superior uendi, aut foras dari permiserit, ab aromataria seniore solùm dentur; & ab alia prætereà nulla: nec verò priuato, sed monasterij nomine, vendantur, denturve.

Moniali foris mederi non permittitur. Cap. LXIX.

MOniali nè liceat ijs, qui extra claustra sunt, uel medicamenta parare, præbereve, uel manum medendi causa admouere, uel remedia exponere, uel aliud quicquam ad rem medicam pertinens exercere.

Caminus, qui obstruendus. Cap. LXX.

CAminus, si quis in priuatis cellis extructus est, perpetuò ita obstruatur, vt in eo ignis accendi nullo modo queat.

Vbi aliqua sunt obstruenda, etiam cardines euellantur. Cap. LXXI.

CVm verò fenestra, uel ostium, uel caminus obstruitur, illius cardines, sic euellantur, ut non ad tempus, sed ad perpetuitatem id actum sit.
Idem in fenestris, ostijs, & caminis iam obstructis, seruetur.

Infirmaria vbi non extat, quamprimum ædificanda, & quæ ibi morentur, vel ne. Cap. LXXII.

COmmunis ille curationis ægrotantium locus, quem infirmariam vocant, ubi adhuc exædificatus, extructusve non est, quàm citissimè potest, constituatur, extruatur, ædificeturve. Extra cuius loci fines monialis ægrotans ne cubet: at ualetudine recuperata illic ne diutius moretur deliciarum causa.

Vsus dormitorij communis innouandus. Extraneis intus, monialibus foris, sepultura prohibetur. Cap. LXXIII.

ANtiquus, & probatus communium dormitionis locorum usus, ubi fieri commodè potest restituatur, & ad pristinam consuetudinem reuocetur. Intra monasterij septa nemini alij, nisi monialibus sepulchrum, aut sacer sepulturæ locus detur; sitve. Nec verò monialium corpora extra septa efferantur ad sepeliendum.

In foresterijs monialium, qui recipi nequeant. Cap. LXXIIII.

NEminem cuiusuis status, uel conditionis hominem, neque laicum, neque Ecclesiasticum in ullo quouis monasterio monialium hospitijs il-

lis, quas foresterias dicunt, excipi, aut ad ea siue in urbe, siue in diœcesi diuersari liceat; excepto confessario Sacerdote, cui aliquando ob urgentem necessitatem id conceditur. In diœcesi uerò, Monasterij etiam uisitatori, & curatoribus, procuratoribusve, ubi interdum hoc ipsum concedendum necessariò Episcopus censuerit.

Præter Missam, quando in exteriori Ecclesia diuina non canantur. Cap. LXXV.

NIhil aliud præter Missam in exteriori illarum Ecclesia ab alijs canatur; cum uesperarum, & reliquarum canonicarum horarum officia ab ipsis monialibus cani possint.

Locus communis vestium, & operum habendus. Cap. LXXVI.

IN vnoquoque monasterio, ubi neq; locus communis uestium, neq; alter est item, in quo operibus elaborandis moniales exercentur; uterq; , quam primum fieri potest, constituatur, construaturve.

Extra dictum locum quæ elaboranda monialibus prohibentur. Cap. LXXVII.

NE monialis, ianitricibus exceptis, alibi quàm loco operibus elaborandis constituto, acu pingat, aliudve quicquam manibus elaboret.

Liber rationalis operum habendus. Cap. LXXVIII.

LAborum, operumve Magistra librum certum habeat, in quo quicquid ex ijs laboribus lucri, emolumentive capitur, enucleatè ita præscribat; ut cerni facilè queat, si quid in ea re desideretur.

Qualiter magistra laborum operas accipiat, & restituat, in eorumque loco quid legatur, & à quibus caueatur. Cap. LXXIX.

IN operibus, uel accipiendis, uel restituendis, nulla alia monialis se ingerat, nisi laborum magistra: cui secum aliquando, cum necesse erit, aliquam monialem, operis alicuius conficiendi usu peritiorem adhibere liceat.

Illud porrò quoad eius fieri potest, cauendum erit, ut in Monasterio nè sint multiplicia, diuersiq; generis opera manuum, seu laboreria.

Quæ & vbi, & non alibi indumenta erunt asseruanda. Cap. LXXX.

IN loco vestiario indumenta cuiusuis generis, vestesq; omnes asseruentur.

Nec in cellulis, aliove loco priuatim, reponatur quicquam, custodiaturve, quod eo ipso tempore necessarium non sit.

Quæ

Quæ penès se pecunias habuerit, præfecta si concesserit, & quæ sciens non denuntiauerit qualiter puniantur. Cap. LXXXI.

MOnialis nummos, ne modicos quidem, apud se quouis nomine ne habeat; neque de Præfectæ etiam consensu, nisi officij, quod gerit, ratio aliter postulat: Alioquin, ut proprietatis rea puniatur. Quam pœnam, & Præfecta, quæ id ullo modo, ullove prætextu permiserit, & monialis item subeat, quæ resciuerit, nec Præfectæ bidui spatio, aut, si hæc in culpa sit, superiori, quamprimum potuerit, non denuntiarit.

Quæ religiosa, ac sanctè instituta qualiter introducenda, & sectanda. Cap. LXXXII.

CVretur omnino, vt exquisita illa, ac religiosa communis vitæ ratio, atque usus in Monasterio studiosè introducatur; vtq; spiritalis vitæ sanctæq; institutionis disciplinam, ac studia moniales sectentur diligenter.

Rationes qualiter repetendę, & quantitas rerum pro victus sustentatione ab Episcopo præscribenda. Cap. LXXXIII.

Supra eo. c. 10. *SIngulis annis, ut supra iussum est, impensarum, quæ in uictum, aliumq; monasterij vsum erogatæ sunt, rationes per eos, quorum interest, à Præfecta repetantur. Quantum uerò, & tritici, & uini, & obsonij, & aliarum rerum, ad anniuersarij uictus, sustentationem unicuiq; Monasterio satis esse Episcopus existimarit, id ipse accuratè præscribat. In ea autem prescripta dispensatione, administratione ve si præfecta negligentem se præstiterit, ab officij sui munere suspendatur.*

Quod ęs sine curatorum, & Episcopi permissu non contrahatur. Cap. LXXXIIII.

AES alienum, quod quinquaginta nummorum aureorum summam excedat, ne in ullo monasterio contrahatur, sine suorum curatorum permissu, concessuve, qui in magni momenti rebus Episcopum consulant.

A sęcularibus negotijs abstineant. Quomodoq; sua bona locent. Cap. LXXXV.

Vid. sup. eod. tit. c. 11. *NE sęcularibus negotijs moniales se implicent; utq; simul multis fraudibus, ac detrimentis occurratur, hoc sedulò Episcopus curet, ut illorum prædia locentur, idq; sub hasta auctione facta; nisi aliter quandoq; expedire censuerit.*

Alienæ

Alienæ fruges ne in monasterijs asseruentur.
Cap. LXXXVI.

AD tuendam etiam clausuram ea cautio adhibeatur, ut neq; triticum, neque aliæ fruges, neque annona in ullis monasterijs, præterquam ad monasterij usum, & necessitatem asseruetur.

Curatores alijque monasterijs constituendi, & eis munerum qualitas præscribenda. Cap. LXXXVII.

MOnasterij uniuscuiusq;, curatoribus, procuratoribus, patronis, defensoribus certæ regulæ præscribantur; ex quibus cognoscant singulas muneris sui partes. Ij uerò curatores, & id generis Ministri ab Episcopo singulis Monasterijs, curæ suæ subiectis, illos non habentibus, constituantur, ita tamen, ut eiusdem Episcopi arbitratu à muneris illius cura omnes, & singuli semper amoueri queant.

Bonorum monasterij non alienandorum inscio Episcopo: Inuentarium eidem deferendum, qualiter fiat.
Cap. LXXXVIII.

BOnorum, & iurium omnium, ad Monasterium quodcunq; etiam regularibus subiectum pertinentium, inuentarium, probabili forma præscriptum; sex mensium spatio, ad Archiuium Episcopale ab ijs, quorum interest, deferatur, nè fraus ullo modo fiat, numero monialium ab Episcopo præfinito. Quamobrem si quas etiam alienationes eorum bonorum, iuriumq; fieri deinceps contigerit, de ijs Episcopus certior fiat. Vid. sup. eod. tit. c. 11.

An puella potius ex curiositate quàm pro religione ingredi velit animaduertatur. Cap. LXXXIX.

CVM puella Monasterium ingredi postulabit, vt locum ubi profiteri cogitet, illa inspiciat; primò studiosè, diligenterq; cognoscatur, an uerè id illius propositum, anq; illud curiositate tentet, nec propterea per monasteria plura vagari permittatur.

Pro puellis ad alia, ac ad professionem recipiendis, à monialibus, etiam regularibus subditis suffragia occultè ferantur. Cap. XC.

PVellæ cùm ad cetera, tum ad professionem recipiantur monialium suffragijs occultè latis. Idq; ipsam ex Concilij Prouincialis primi decreto, quod auctoritate literarum Pij Quinti Pontif. in monasterijs etiam regularium iuri, curæq; subiectis planè seruetur.

A quibus vestibus moniales abstineant. Cap. XCI.

NE moniali cuiusuis ordinis albas, & vestes aliave indumenta, Missæ sacrificij vsui dicatas induere liceat.

Confessarij, alijque Sacerdotes, ne quid à monialibus quibus inseruiunt accipiant. Cap. XCII.

COnfessarij, & cappellani item Sacerdotes monialium, & Ministri præterea, quos illarum curæ Episcopus præfecerit, quicunque sint, ne munus ullum, ne minimum quidem, nec uerò esculenta poculentave ab illis ullo nomine neque publico, neque priuato capiant, accipiantve, pœna proposita eiusdem Episcopi arbitratu irroganda. Neque preterea quicquam capiant dono, ea specie, prætextuve datum, quòd res eiusmodi sint, quæ Ecclesiastico usui inseruiant, qualia sunt corporalia, purificatoria, indumenta clericalia, sacræ imagines, & alia id generis.

Nec quidem operas earum accipiant. Cap. XCIII.

NEC uerò item aliud, manuum opere elaboratum, artificioseve confectum, ab illis accipiant, ac ne laborem quidem, opusve, quod in uestibus, uel purgandis, uel faciendis, uel reficiendis ponitur.

Missas celebrandas quæ tantùm committant; cum quibusve tantùm Sacerdos colloquatur. Cap. XCIIII.

CAueant item Cappellani Sacerdotes, nè ab ulla moniali priuatim, sed à Monasterij Præfecta, aut ab illa, quæ sacristiæ præposita est, munus Missas celebrandi suscipiat. Cum qua præfecta præpositave solùm, nec uerò cum alijs monialibus colloquantur cum de rebus scilicet, quæ ad suum munus solummodo pertinent.

Idemq; hoc de genere toto à monialibus seruetur, pena tum illis, tum Cappellanis proposita Episcopi arbitrio.

Quando deseruientibus in diuinis tantùm pecunia pro stipendio erit. Cap. XCV.

QVibus uerò confessarijs, Cappellanisve Sacerdotibus aliquid annui stipendij ad uitæ sustentandæ usum Episcopi permissu dandum videbitur: id omnino certa pecuniæ summa detur, nisi aliquando Episcopus aliter concesserit, nempè loco pecuniæ, uel triticum, uel uinum, uel aliquid eiusmodi dari.

Exploratores monasteriorum pro diebus festis qualiter deligendi. Cap. XCVI.

VIRI aliquot pij, ijdemq; solertes, ab Episcopo deligantur, qui, festis præsertim diebus, monialium Monasteria, etiam regularium iuri, cu-

raue subiecta adeant, forisq; undiq; percipiant, si quid contra quàm de illis præscriptum est, fiat, agaturve; anq; quisquam sit, qui facultate non impetrata, cum illis colloquatur.

Monasterij noui septa qualiter, & cum viridario construenda, & aliorum ad eam formam reducenda.
Cap. XCVII.

S*I quando nouum monialium Monasterium construetur, hoc in primis curabitur, ut nulla fenestra, nullave specula, aliò quàm intus monasterij septum spectet. Quod septum non simplici pariete, sed ipsis claustris, porticibusve claudatur.*

In eius autem septi medio viridarium magna ex parte constitui poterit.

Ad huius formæ modum Monasteria, quæ iam exædificata sunt, quoad eius fieri poterit, accommodari, reconcinnarive, id Episcopo curæ sit.

Episcopus, monasteriorum, etiam regularibus subditorum clausuram qualiter curet, & moniales illam violantes puniat.
Cap. XCVIII.

E*Piscopus euigilet pastorali solicitudine, ut non modò in Monasterijs suæ curæ, iuriq; subiectis, uerùm in illis, quorum curationi regulares cuiusuis ordinis præsunt, clausura omni ex parte, vt diligentissimè fieri potest seruetur, propositis etiam Tridentini eiusdem Concilij, & arbitrij sui pœnis.*

Contra moniales item, & illas etiam, quarum curam, regulares gerunt; si quando è clausuræ finibus exierint, facultate à Sede Apostolica non impetrata, censuris Ecclesiasticis, alijsq; iuris remedijs agat, prout è re esse viderit.

Cum licebit, quomodo moniales de vno ad aliud monasterium transferantur. Cap. XCIX.

S*I quando, moniales, legitima facultate, ad aliquod monasterium transferri contigerit; eam curam, cogitationemq; Episcopus suscipiat, ut quæ à paucissimis conspiciantur bene mane, sub auroram .s. à viris ætate, morumq; honestate grauibus, cognationeq; propinquioribus eò deducantur.* Sub dat. Idib. Iũ. 1575. in Bul. inter istius Pontif. Const. nu. 36. fo. 1238. citat. & sup. eo cap. 23. omnino vide.

Licentia ingrediendi non abutendum. Cap. C.

C*Aueant, qui ab Episcopo, superioreve facultatem habent ingrediendi monasterium, nè pro libito intra eius septa, datæ facultatis prætextu ingrediantur, sed tunc solùm, cum urgens necessitas deposcet, vt nè ex Sanctissimi Pont. Gregorij XIII. sanctione, excommunicationis pœnam statim subeant, à qua, nisi per Sedem Apostolicam absolui non possunt, vel ab ea facultatem habentem specialem.*

Quando,

Quando, etiam monialium habentibus curam ingreſſus interdicitur. Cap. CI.

NE pręterea religioſis hominibus ſepta monaſterij, etiam ſuę curæ cōmiſſi ingredi liceat, ne ea quidem cauſa, ut teſtantium, qui in monialium Eccleſia, uel ſepelliri, uel anniuerſaria quotannis agi voluerunt, piæ uoluntati ſatisfaciant; ſed quæ aniuerſaria ex teſtamento debentur, in earum exteriori Eccleſia præſtent.

Nec prætextu proceſsionis, & cubiculorum benedictionis agendæ ingredi licebit. Cap. CII.

NE verò proceſſionis, in ſolennitate Corporis Domini agendæ cauſa, confeſſarius ſacerdos, aut alius ſuperior eò ingrediatur. Neq; item cauſa, uel monialium cubiculis benedicendi, uel ea, locave monaſterij aqua benedicta aſpergendi.

Nec quidem ſacri veſtitus, aut profeſsionis, vel Sacramenti Confirmationis cauſa ingredi licebit. Cap. CIII.

NEC etiam cum ueſtitus ſacer puellis tradendus eſt, uel illæ ad profeſſionem admittendæ ſunt, uel miniſtrandum Sacramentum Confirmationis, Epiſcopus ſuperiorve tam regularis, quàm ſæcularis, aut confeſſarius, aliuſve ad ſepta monaſterij introeat: ſed in Eccleſia exteriori, ubi Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum ad feneſtellam miniſtratur, hęc illis, uel puellis, uel monialibus in Eccleſia interiori manentibus, præſtentur.

Nec ſuperioribus pro Miſſa celebranda, ſed cum moniali s erit conſecranda licebit. Cap. CIIII.

NEque Miſſæ celebrandæ cauſa ad interiorem Eccleſiam, monaſterijve ſepta, Epiſcopus, ſuperiorve introeat unquam; niſi tantùm cum Præfecta monaſterij, aut alia monialis conſecranda eſt, tuncq; ne moniales egrediantur, ſed is adiunctis etiam, quos ad miniſterium conficiendum neceſſarios habet, miniſtris introeat licet, intus Miſſam celebret, ritumq; conſecrandi adhibeat, ad Pontificalis libri pręſcriptum.

Ne quicquam quo moniales ſcribere valeant pęnes ſe teneatur, & ſi neceſſe, vt ſcribant quid agendum. Cap. C V.

MOnialis ne atramentarium calamum, aliudve cuiuſuis generis inſtrumentum, quod ad ſcribendum uſui ſit, in cella, aliove loco priuatim habeat. Quod ſi quando ſcribere neceſſe habet, id ne faciat, niſi pręfectæ conceſſu.

Hac verò ne facilè concedat, permittatve, sed explorata, perspectaq́ scribendi causa, eaq́ graui, & necessaria, facultatem det de atramentario, cæterisq́ ad scriptionem necessarijs accommodet: quæ vbi monialis adhibuerit, quamprimum præfecta restituat, simulq́ rectè ostendat, quæcunque scripserit.

CAP. CVI.

MOniales, libros cuiuscunq; generis apud se minimè retineant, nisi quos Episcopus, uel is, cui id curæ dederit, scriptò approbarit.

Nouitiæ antequam profeſsionem emittant qualiter interrogandæ. Cap. CVII.

CVM nouitiæ, antequam professionem præstent, voluntatem Episcopus pro facultate, sibi decreto Tridentino data, explorare volet, hoc agere ei liceat loco, vbi crates monasterij sunt, nec propterea à septis illa egrediatur nisi causa sit, probabilisve eiusdem Episcopi iudicio, suspitio quamobrem potius esse censuerit, vt alio loco eius uoluntas perquiratur: tuncq́ uel in Ecclesiam monasterij exteriorem, uel in aliam proximã, prout commodius decentiusve fieri uiderit, illam perduci iubeat. Qua in Ecclesia, præsentibus matronis duabus, ętate grauibus, honestis, & nouitia gradu cognationis, quantum potest, propinquioribus, quas ipsa aut moniales delegerint, eius animum uoluntatemq́ Episcopus rectè indaget, loco paulo remotiori, ita ut quę adsint matronę videre, non tamen auribus percipere possint indagationem, responsionemve. Seſſ. 25. de Regu. cap. 17. Vid. sup eo. c. 14.

Qui liber ritualis puellas induendi, & profeſsionis habendus ſit. Cap. CVIII.

VT & in puellis, moniali vestitu induendis, & in admittendis ad professionem nouitijs, unus idemq́ ritus in omnibus monasterijs adhibeatur, liber de eo ritu à Sancta memoria Cardinali editus omninò seruetur.

Præfecta, puellam non legitimè examinatam, vt ueſtiatur, uel profiteatur admittens qualiter puniatur. Cap. CIX.

SI quæ monialium Præfecta, earumq́ superior regularis Virginem aliquam non explorata per Episcopum illius voluntate, examineve adhibito, religiosum vestitum suscipere, aut professionem conficere permiserit; ab ipso Episcopo seuera pœna afficiatur.

Qua proposita pœna nullus sine licentia, ad monasteria monialium accedat eiusque septa ingrediatur. Cap. C X.

Vide supra eo.c. 96. vbi parētes, & fratres excipiuntur Sess 25. d Reg. c. 5. Ner. Nemini autem Cōstitutiones bonæ Pōt. vtantur sup. eo. c. 23. 13. 24 & c. 100. Hanc solus Eps vel Vic. eiusdem specialis, vt ista eo. c. 120 cōcedere potest.

NE quis clericus, laicusve cuiuscunq; generis, ordinis, conditionis, sexus, ætatisve sit absque Episcopi, aut eius Vicarij concessu literis exarato, ad monialium monasteria quouis prætextu, causave, ac ne eo quidem nomine inuisendi, alloquendive puellas tantùm, quæ ibi educantur, unquam accedat, propositis pœnis, & censuris arbitrio Episcopi. Ne quis item absque eiusdem Episcopi facultate scripta, intra septa Monasterij monialium, in posterum ingredi audeat. Si quis contrafecerit excommunicationis pœnam ipso facto subeat, ex Concili Tridentini Apostolicarumq; sanctionum, quas summi Pontifices Pius Quintus & Gregor. XIII. eo nomine ediderunt, præscripto. A qua excommunicatione non ab alio nisi à summo Pontifice Romano, absolui possit, vel de eius facultate.

Qui licentiam accedendi ad monasteria monialium concedere nequeunt. Cap. C XI.

NE in posterum aliquis Ecclesiasticus, secularis, regularis, aut laicus quacunque auctoritate, dignitateve præditus, cuiquam homini Ecclesiastico etiam regulari, aut laico facultatem ad monialium Monasteria accedendi, ne colloquendi quidem gratia concedat; nec verò Monasterij septa ingrediendi potestatem faciat, quauis consuetudine, statuto, lege, priuilegijsve, etiam sedis Apostolicæ auctoritate, ante Concilij Tridentini promulgationem roboratis, & communitis non obstantibus. Siquis contra commiserit, pœnam excommunicationis ipso facto subeat, aliasq; arbitrio Episcopi.

Præfecta, vel quæuis monialis, quæ aliquem sine legitima licentia ingredi monasterium, vel foris ad collutionem permiserit qualiter puniatur. Cap. C X I I.

ABatissæ, Priorissæ, & aliæ moniales, quæ Ecclesiasticos, aut laicos homines, quauis causa prætextuve, intra Monasterij septa absque Episcopi concessu literis consignato, ingredi permiserint ipso facto excommunicationis pœnam subeant, à qua, ex sanctionis Gregorij XIII. præscripto non possit, nisi à summo Pontifice absolui, præter alias pœnas eadem constitutione propositas. Quæ verò moniales absque Episcopi concessu scriptis exarato, quemquam, uel marem, vel fœminam, contra quàm supra præscriptum est, ad collocutionem, rotarumve loca admiserint, biennio mulctatæ sint suffragio omni. Si verò iterum in hoc genere deliquerint, arbitrio Episcopi puniantur, tunc deinceps si itidem offenderint, excommunicationis etiam pœnam ipso facto subeant.

Licentiæ omnes accedendi, vel ingrediendi monasteria, qualiter asseruandæ, & Episcopo exhibendæ. Cap. CXIII.

PRæfecta autem Monasterij facultates omnes scriptas, quas vnusquisque exhibuerit, siue de accedendo ad Monasteria, siue de ingrediendo illæ sint, accuratè asseruet; Episcopoq; clausuram uisitanti, & aliàs quoties postulabit, exhibeat, vt eas cum libro, quod registrum nuncupatur conferre possit.

Episcopus in visitatione, moniales etiam regulares qualiter pro clausura interrogabit. Cap. CXIIII.

EPiscopus autem, cum clausuras monialium, etiam earum quæ regularium, curæ, iurisdictioniq; subiectæ sunt, visitabit, de clausuræ custodia, & decretorum, quæ ad eam rectè tuendam, quouis modo pertineat, usu atque obseruatione, moniales, etiam singulas, vt opus esse viderit, diligenter interroget.

Collocutionum locus, qualiter claui per præfectam seruanda claudatur. Cap. CXV.

COllocutionum loca in monialium Monasterijs, tam intrinsecus, quàm extrinsecus constituta, claui clausa perpetuò sint, nisi cum ibi quis est collocutionis causa ex facultate legitima. Clauis autem apud Præfectam custodiatur.

Quando alia claui confessario consignanda locus collocutionum foris occludatur. Cap. CXVI.

VT autem quod de vetito ad monialium Monasteria accessu cautum est, certis diebus iure seruetur, clauis etiam adhibeatur ostio loci exteriore collocutionum in monasterijs; quæ clauis, noctu præsertim ab Episcopo committatur Confessario, alijve pio viro arbitratu suo. Is verò illis diebus ne aperiat, neve clauem aperiendi tradat, nisi facultatem Episcopi scriptam exhibenti.

Quando etiam pessulo clauiq; alicui fido committenda, fores quæcunq; exterius obserentur. Cap. CXVII.

QVO autem sanctior huius clausuræ cautio adhibeatur, Episcopus, vbi expedire censuerit pessulum, vectemve ostijs singulis clausuræ ab exteriore parte claudendum apponi mandet arbitratu suo, clauemq; noctu præsertim ei committat, quem fidum, probum, aptumq; esse iudicarit.

Quauis ex causa monialis, vt criminibus obuietur, è clausura ne educatur. Cap. CXVIII.

Occasione correctionis, pœnitentiæ seu examinis, in causis etiam criminalibus, & grauioribus, monialis, è clausura ne educatur, etiam si in aliud monasterium, locumve pium conducenda, ne ad breue quidem tempus.

Facultas ingrediendi in scriptis habenda, nisi cum Episcopo ingrediatur. ea quæ vt concedatur soli Vicario generali demandari poterit. Cap. CXIX.

Vid. sup. eo. cap. 112.

Facultas ingrediendi septa Monasterij nulla detur nisi in scripto, neque verò qua sine scriptis concessa est, cuiquam suffragetur, nisi quando vnà cum Episcopo is Monasterium ingreditur. Episcopus autem solummodo, ac nullo modo Vicarius generalis, hanc potestatem faciat, nisi speciatim ei Episcopus auctoritatem delegauerit, qua alijs ingrediendi facultatem dare possit, atque Episcopus quidem, eam auctoritatem minimè alij demandet, nisi Vicario tantùm generali, ac neque ei item cum ipse præsens est.

Prælatis omnibus in subditis monasterijs, quando & cum quibus ingredi liceat. Cap. CXX.

Episcopi, & Prælati omnes tam seculares, quàm regulares, quibus monasteriorum monialium, quouis modo cura concredita est; facultate sibi ex officio data, in ea ingrediendi ita demum vtantur, ut scilicet cum necessaria causa vrget ingrediantur, paucosq́; comites, & eos quidem seniores, ac religiosos homines secum adbibeant; pœnas, ac censuras Gregorij XIII. constitutione ipso facto inflictas, subeant, quam constitutionem accuratè seruent inferius impressam.

Hæc cōstit. edita fuit die 23. Decemb. 1582. Incipit Dubijs in Bull. ites isti° Pontif. Const. nu. 75. fo. 1308.

DE MVLIERIBVS CONVERTITIS. Tit. XXXVI.

Vt mulieres conuertitæ recipiantur, & professionem emittant aliarum maior pars sufficit, vt consentiant. Cap. I.

Regulae, constitutionesve speciatim editæ de pœnitentibus mulieribus, quæ professionem emittunt, seruentur, nè in ijs recipiendis consensus duarum partium monialium requiratur, ut Concilio Prouinciali primo sancitum est: id quod in alijs solùm monialibus locum habere hoc loco declaratur, sed maior pars satis sit etiam in professione emittenda.

Numerus

Numerus ipsarum non constituendus, & eleemosynæ pro earum victu qualiter expendendæ. Cap. II.

NEC verò in earum mulierum domicilijs certus numerus constituatur; nec rursus in ijs locum habeat, quod de eleemosyna loco dotis, alimentive, eiusq́, summa, & additione in monialium monasterijs præstare decretum est; sed illud in necessarijs alimenti expensis erogetur: reliquum autem in alias monasterij necessitates, aut in bonorum immobilium emptione arbitrio superioris conuertatur.

Pro earum professione, renunciatione, & obligatione, & si dum probantur, quid datur, vel recipitur, circave probationem, conuersasque habendas quid seruandum.
Cap. III.

IIS mulieribus liceat professionem emittere, ea ætate, eoq́, temporis probationis spatio, quibus iure communi licet, aut earum constitutionibus speciatim cautum est. De his mulieribus I Cöci. Tolef. 4. c. 54. in princ. Tom. 5. Concil. Trident sess. 25. de Regular. c. 18. ad finē.

In earum præterea renunciatione, & obligatione, constitutiones earum, & earum superioris, aut ius commune seruetur.

Neque nouitiæ, si quid in anno probationis dederint, mulieresve acceperint, pœnis plectantur, nisi speciatim aliter caueatur.

Mulieres item, quas absoluto probationis anno, non habiles esse, neq; idoneas ad professionem compertum est; aut si profiteri illæ recusauerint, è monasterijs, nisi causis iure permissis, ne eijciantur. Verùm Episcopus probationis, nouitiatusq́, tempus proroget licet.

Ne verò item, quæ mulieres habiles non sunt ad officium, uelumq́, nigrum suscipiendum, etiam si domus illa conuersis opus non habeat, contra institutum repellantur.

DE SPONSALIBVS ET MATRIMONIIS.

Liber quartus. Tit. Primus.

Diligentissimi sint Parochi, & curam animarum exercentes in ea obseruatione, nè quisquam à regula, quam in celebrando matrimonio seruandam statuit Tridentina Synodus, vlla ex parte discedat.

Vt matrimonio contrahendo alius quàm parochus intersit licentia qualiter danda, & describenda. Episcopoq; liber parochialis matrimonium, quando tradendus. Cap. I.

NE autem matrimoniorum, quæ contrahentur, memoria facilè pereat, si quam facultatẽ Episcopus, aut parochi cuiquam alij Sacerdoti, vt in contrahendo matrimonio intersit, concedendam aliquando duxerint, id scripto tantùm faciant; eiusq; exemplum Notarij Episcopi in aliquo libro descriptum diligenter adseruent; parochi autem in eum librũ referant, in quo coniugum, & testium nomina, ex præscripto Tridentini Cōcilij scribere debent; quidquid uerò eo libro parochi singulis annis scripserint, id in fine anni Episcopo describendum tradant.

Sess. 24. de refor. matr. c. 1. ver. habeat Parochus.

Denunciationes quando, & fiendæ; benedictio qualiter non procrastinanda. Cap. II.

DEnunciationes, quæ matrimonium antecedere debent, festis ibi diebus fiant, qui Ecclesiæ precepto seruantur, media ea missa, ad quam frequentior populus conuenire solet, quòd id facilius notum omnibus esse possit.

Si Parochus in matrimonio denunciationes, uel benedictionem sine probabili causa procrastinarit, cuius iudicium deinde sit Episcopi, ab eo plectetur.

Parochi, cum sponsis benedicendum erit, id, celebranda missa cui illi intersint, semper faciant.

Vagos matrimonio iungere, quando non liceat. Cap. III.

TRidentina conſtitutio de matrimonijs, quæ cum uagabundis hominibus iniri quandoq; ſolent, ſeruetur à parochis, uel diligentiſſimè; Nec uerò ipſis parochis facultatem, vt illos uagos homines matrimonio iungant, Epiſcopus ante det, quàm norit, eos, & ſolutos eſſe, & à Catholica communione non alienos.

Seſſ. 24. de refor. matr. c. 7.

Denunciationes matrimoniorum quando fiendæ, & non remittendæ. Cap. IIII.

MAtrimonij denunciationes à parochis tum demum fiant, cum vir, & mulier, eorumve parentes, uel ij, qui puellæ curam habent, id poſtularint; ſiq; ambo diuerſis in parochijs habitant: tum in unius, & alterius item parochia fiant. Eas autem denunciationes ne ulla quidem ex parte remittere eis liceat, niſi Epiſcopi conceſſu, idq; cauſis iure permiſſis.

Si omittãtur denũciationes, an ſit nullũ matrimoniũ, tranſires Epiſcopi poſſit eas remittere, vide Ceph. conſ. 428. nu. 3. Menoch. conſ. 69. & I trac. de Arb. vide lib. 2. cent. 5. caſu 453.

Si diuerſarum parochiarum ſponſi erunt, qualiter denunciationes fiendæ, ſubſignandæ, & cui præſentandæ erunt. Cap. V.

CAueant autem Parochi nè alienæ Parochiæ ſponſum, ſponſamve ante matrimonio iungant, quàm teſtimonium ab illius, qui intra parochiæ ſuæ fines non habitat, Parocho, ſi eiuſdem vel finitimæ, aut non nimis longinquæ diœceſis ille ſit, ſcriptum acceperit; cuius teſtimonij fide ſibi teſtatum fiat, ex Tridentini Concilij præſcripto denunciationes, quæ neceſſariæ ſunt, aut Ordinarij ſui voluntate omiſſas eſſe, aut factas quidem, nullumq; legitimum impedimentum ab ullo homine ſignificatum, quo minus tale matrimonium contrahi liceat. illud verò teſtimonium, ſi à Parocho alienæ diœceſis fiet; ab Ordinario loci, aut ab eo, cui hoc ille delegarit, ſubſcriptione, ac ſigillo comprobatum.

Abſolutio fornicationis ſponſorum Epiſcopo reſeruatur. Cap. VI.

QVI ſponſalia contraxerint, ſi vnà ante coierint, quàm coram parocho, & teſtibus, matrimonium inter eos celebratum ſit, illius peccati, quoniam in eo ſæpè deliquitur, abſolutionem Epiſcopo reſeruatam eſſe volumus; grauemq; illis pœnitentiam imponi.

In Eccleſia matrimonium contrahatur, & tunc ac etiam pro benedictione, à quibus caueatur. Cap. VII.

NE Parochus vllo alio loco, quàm in Eccleſia ipſa, quæ Sacramentorum proprius locus eſt, ſponſos matrimonio iungat, niſi ex faculta-

In Parochiali, declaratur infra eo. c. 14.

te ab Episcopo permissa. Sponsi autem, cum in Ecclesiam conueniunt, vel ad matrimonium contrahendum, vel ad accipiendam benedictionem, ne Parochus ulla cuiusuis generis musica instrumenta adferri patiatur. Quod si ab ipso moniti, id facere contempserint, tamdiu eis matrimonij celebrationem, aut benedictionem differat, quoad sanctè, vtì debent, ob id ad Ecclesiam accesserint.

Contra concubinarios qualiter agendum. Cap. VIII.

Seff. 24. de refor. mat. c. 8.

Concubinarij legitimè admoniti, si concubinas non eiecerint, abduxerintq́, se omnino ab earum consuetudine; contra eos Episcopus, etiam Tridentini Concilij auctoritate, excommunicatione, tum alijs praeterea pœnis seuerè agat.

Vt ritè, ad matrimonium contrahendum se praeparet, qualiter populus est instruendus. Cap. IX.

Religiosam animi praeparationem requirit matrimonij ratio, & sanctitas, quam cum minus intelligant laici homines, fit vt saepè grauiter in re peccent, quam sanctè inire debent; crebro igitur cum usu uenerit, Parochus hoc ipsum populum doceat; ad idq́, adhibeat Catechismi Romani locos, & doctrinam.

Parochi de consensu sponsorum, qualiter certi fiant, & aliter illos ne denuncient. Qualiterque inquirendum de impedimento, ac illud falsò obijcientes punientur. Cap. X.

Matrimonij denunciationes in posterum à Parocho ne fiant, nisi ijs ipsis petentibus, aut consentientibus, de quorum matrimonio contrahendo agitur. Quod si diuersis in Parochijs illi habitant, vterque item Parochus hoc ipsum seruet. Neque matrimonium alter Parochus denunciet, nisi ab altero Parocho certior factus sit de postulatu, aut consensu illius, qui suae est curae subiectus.

Inuestiget etiam ipse Parochus diligenter, aut alius Sacerdos, cui facultas data est in matrimonium iungendi sponsos, an quod denunciaturus est matrimonium, in eo aliquod subsit impedimentum, quo minus contrahi liceat, quod si in aliqua probabili coniectura extiterit, qua existimet illud inire non licere; Episcopum ante consulat, quàm ulterius in denunciationibus progrediatur, sponsosve iungat, quos dubitat matrimonio non licere copulari.

c. vlt. §. fin. de Clandestin. despon.

Qui falsum aliquod impedimentum malitiosè attulerit, quo futurum legitimè matrimonium impediat, si prudens sciensq́, hoc fecerit; praeter alias liuris pœnas, excommunicationis etiam pęna afficiatur.

Matrimo-

Matrimonium clam attentatum quando ſine licentia poſtmodum non contrahatur. Cap. X I.

NE Parochus matrimonio quempiam iungat, qui illud clam contrahere attentarit, ſine Epiſcopi conceſſu; vt de eo debitas ante poſſit ſumere pœnas ex Concilij Tridentini decreto:id autem, niſi delictum hoc ita eſt occultè admiſſum, vt nullum eius rei iudicium legitimum extet. d.Seſ.24. c. 1. verſ. Qui aliter.

Solennitas nuptiarum quando tantùm permittatur. Cap. X I I.

NE ſolennes nuptias liceat celebrari, niſi poſt diluculum poſtridie illius diei, qui poſtremus èſt temporis, quo Tridentina conſtitutione nuptiarũ celebritas interdicta eſt.

Quando ipſa die vltimæ denunciationis matrimonium non contrahatur. Cap. X I I I.

QVo die de matrimonio contrahendo denunciatio vltima facta eſt, ne eo ipſo die, niſi impetrata ab Epiſcopo facultate, illud celebretur, id autem præterquam ſi poſtrema ea denunciatio facta ſit pridie illius diei, quo initium eſt. Quadrageſimæ, vel Aduentus; ac niſi item Parochus populo antecedente denunciatione, ſignificarit, eo die, quo, poſtrema denunciatio fiet, matrimonium eſſe contrahendum.

Eccleſia ſit Parochialis in qua matrimonium celebretur. Cap. X I I I I.

MAtrimonium quod in Eccleſia celebrari debere ſancitum eſt ſupra, in ea tantùm Eccleſia celebretur, quæ parochialis eſt; niſi aliud Epiſcopo viſum fuerit. Sup.ca.2. idem elicitur.

Coadiutoris facultas, etiam celebrandi matrimonia qualiter notetur. Illeque aſſumatur. Cap. X V.

SI Parochus ſacerdotem alium coadiutorem habet, cuius etiam miniſterio; facultate eidem ſacerdoti conceſſa, vtitur ad matrimonia contrahenda inter Parochię ſuæ incolas: is illam cautionem adhibeat, vt in libro, qui eſt de matrimonijs, illius nomen, & cognomen, tum præterea diem, & menſem, & annum notet, quo ille parochialis curæ ſocius, atque coadiutor adiunctus, facultatem à ſe, vel ab Epiſcopo conſecutus eſt, matrimonia celebrandi. Ne autem matrimonij celebrandi poteſtatem parochus faciat alij ſacerdoti, qui Epiſcopi iudicio nondum probatus eſt, vt Sacramenta miniſtret.

Vbi

Vbi suspicari possit an in sua parochia forensis in concubinatu degat quid parochus curabit. Vicarijque & Episcopus præstabunt. Cap. X V I.

NE patiatur parochus quempiam cuiusuis gradus, & conditionis hominem, qui sibi ignotus, in suam Parochiam ab aliena diœcesi commigrat, cum muliere; quam secum coniugis nomine duxerit, in ea habitare; si modò vel ex infamia, uel alia legitima suspicione conijcere possit illam habere in concubinam: nisi Parochi, à cuius parochia discessit, literis, certo præscripto tempore, testatum ille fecerit, sibi illam legitimo matrimonio iunctam esse. Quod testimonij scriptum vbi attulerit, id in urbe Episcopo, vel eius Vicario Generali, in diœcesi Vicario Foraneo exhibeat: qui si probandi vim illud habere perspexerit, à Parocho, in cuius Parochiæ fines is venit habitatum, illud, eiusve exemplum in matrimoniorum Codice asseruari iubeat.

Si verò Vicarius Foraneus de eo scripto aliquid habet, quod sibi difficultatem, ancipitemq́; deliberandi curam afferat; illud ad Episcopum quàm diligentissimè mittat, vt eius iudicio declaretur, an illi fides adhibenda sit.

Denunciationes qualiter non prætermittendæ. Cap. X V I I.

Vid. sup. c. I. de te for. mat. Sess. 24. *STatæ illæ matrimonij denunciationes Tridentina sanctione præscriptæ, ne facilè remittantur, si verò aliquam quandoq́; antequam matrimonium contractum est omitti censuerit Episcopus, ante consumationem illas plané omnes, aut si minus omnes, saltem duas, aut minimum vnam fieri curet omnino, nisi aliud ex causa sibi uideatur magis expedire.*

Sponsorum consensus pro denunciationibus qualiter à parocho inquirendus. Cap. XV I I I.

PArochus statas matrimonij denunciationes facturus, præter notitiam de illis faciendis sibi datam ab agnatis curatoribus illorum, de quorum matrimonio agitur, primùm à mari, tum à femina exquirat, an matrimonij, quod inter eos tractatur, denunciationes fieri placeat.

Qua in re caueat, nè dum matrimonij denunciandi uoluntatem eorum certam, exploratamq́; inuestigando habere vult, ea inuestigatione matrimonij istius, aut sponsalium consensum exquirat. Itaq; de statis solùm denunciationibus explicaté, at distinctè, separatimq́; ab utroque perquirat; idq́; à fœmina loco honesto, & in propinquorum cõspectu, ita tamen, ut ne quisquam audiat, neque ita prope sit, vt illa præ pudore, ucl alia causa, minus liberè animi sui voluntatem exprimere audeat.

Annulo nuptiali qualiter induatur. Inuocatioq; Sanctissimæ Trinitatis à parocho proferatur. Cap. XIX.

ANnulo nuptiali, non dexteræ, sed sinistræ manus sponsæ digitus, qui annularis dicitur, induatur; dumq́; induitur, ne à sponso, sed à Sacerdote,

cuius eſt benedicere, illa verba proferantur. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen.

Statuta contra libertatem matrimonij facta, irrita eſſe, & nè fiant. decernitur, aliter plectantur contumaces. Si de puellæ voluntate ſuſpicetur quid Epiſcopo agendum.
Cap. X X.

MAtrimonium cum Sacramentum ſit, & maximè liberum; ſi quæ municipales leges, ſtatuta, decretave ſunt, quibus huic Sacramento, ſanctæq́; illius libertati, contra Sacrorum Canonum, & Conciliorum præſcriptũ ullo quouis pacto impedimentum afferatur; eas irritas, reſciſſas, ac planè nullas decernimus, ac declaramus.

Omnibus verò, quacunque etiam dignitate, poteſtateq́; præditis, interdictum iam nunc perpetuò ſit, nè earum etiam legum, ſtatutorum, decretorũ ve auctoritate, nec uerò alia quauis ratione, quicquam ſtatuant, decernant, iubeant, agantve, quo matrimonij libertas vllo pacto, neque directè, nec uerò indirectè ledatur.

Qui contrafecerit, pœnas, & cenſuras Conciliorum, & Canonum iure ſancitas, ipſo facto ſubeat. Epiſcopus verò, ubi probabilem pro ſua conſcientia ſuſpicionem habeat de puellæ minus libera uoluntate; tum exquirat rem diligentiſſimè; tum præterea, ſi opus eſſe cenſuerit, illam certo loco tuto, ac honeſto collocet, vbi illa eidem proferat, & explicet liberius ſuam voluntatem, qualis uerè ſit.

Denunciationes quibus de cauſis, & quando per Epiſcopum tantummodo remittantur. Cap. X X I.

MAtrimonij denunciationes, quas aliquando ab Epiſcopo remitti conſtitutione Tridentina permiſſum eſt, is videat, nè ob aliam cauſam, quàm ea ipſa conſtitutione cauetur, remittat; cum ſcilicet Ordinarij iudicio uériſimilis ſuſpicio eſt, matrimonium malitiosè impediri poſſe. At uerò ſi hæc cauſa non ſubeſt, quamobrem illas remittat, ea certè ſola, quod inſtat ſacri Aduentus, Quadrageſimæ tempus, neque neceſſaria eſt, nec uerò cum ratione conſentiens, cum præſertim eo ſacro tempore, qui iam matrimonio iuncti ſunt, ab illius vſu abſtinere potius conueniens ſit, nedum ſponſos una coniungi. ca. 1. ver. Quòd ſi aliquando de ref. mat. Seſſ. 24.

Illas uerò ab Epiſcopo, cum præſens in urbe uel diœceſi adeſt ſolùm remitti deinceps liceat, ab alio præterea nemine, ac ne à Vicario quidem generali, niſi aliud Epiſcopus iudicauerit, attenta ſui Vicarij qualitate, & prudentia.

Quando factis denunciationibus, niſi iterum fiant matrimonium non contrahatur. Cap. X X I I.

MAtrimonij futuri denunciationibus in Eccleſia de more factis, ſi fortè hoc accidit, vt illud duorum menſium ſpatio poſt non contrahatur, ne

idem antea parochus celebret, quàm iterum denunciationes ex Concilij Tridentini præscripto fecerit, edixeritve, si modò aliud Episcopus nō concesserit.

Matrimonium contracturi qualiter à parocho cohortandi.
Cap. X X I I I.

Vide infra eod. c. 33.

PArochus, quorum matrimonium ex Concilij Tridentini præscripto publicè ter denunciaturus est, eos primùm graui cohortatione diligenter moneat, ut cùm ad illud ineundum, ieiunijs, orationibusq́; se parent; tum etiam, ut eo ritè celebrato, Sacerdotaliq́; benedictione à proprio parocho accepta, orationi frequentiori interim uacātes, triduo abstineant, pro reuerentia: sicq́; contra spirituales nequitias, & carnis procacitatem sanctè muniti, salutem, & gratiam Dei ex eo Sacramento uberiorem sibi comparare studeant.

Ex solis sponsalibus, & copula quomodo non contrahitur matrimonium. Et de hoc qualiter populus est admonendus, & talia committentes puniendi. Tamen quin postea ritè contrahant non arcendi. Cap. X X I I I I.

SI qui ætate etiam legitima, & parocho præsente, testibus duobus adhibitis, & notario item, iurati spoponderunt, se matrimonium inituros, ac deinde non contracto legitimè per verba de præsenti matrimonio copulationē inter se inierunt; eorum matrimonium nullum ab Episcopo declaretur, ac decernatur, si & ante Concilium esset uerum matrimonium. Id uerò nè accidat, parochus quàm sæpissimè populum, ut opus erit, moneat, ad præscriptum Concilij Tridentini.

Eos præterea, qui ita contraxerint, grauiter pro arbitratu suo Episcopus puniat. Quod si ijdem postea de præsenti matrimonium contrahere velint ne prohibeantur, modò seruentur quæ ad Tridentini Concilij præscriptum seruari oportet, si nullum aliud insit legitimum impedimentum.

Verba pro sponsalibus qualiter parochus accuratè componat.
Cap. X X V.

CAueat parochus, si quando sponsalibus intererit, ut ne de præsenti, se de futuro matrimonio illa contrahantur, sicq́; propterea verborum formula dilucidè concipiatur, ut de eorum sensu nulla deinde quæstio, d[illegible] tasve oriatur.

Nescientes doctrinam christianam inconsulto Episcopo ad matrimonium contrahendum non admittantur.
Cap. X X V I.

PArochus, quos sponsos experiundo uiderit, doctrinæ christianæ rudimenta planè ignorare, inconsulto Episcopo, ne matrimonio illos ante iungat, quàm ea item ratione cognorit didicisse, quæ eo de genere illos planè scire oportet.

Qualiter de facto qui contraxerint adhuc liberi ritè matrimonium contrahere valent. Cap. XXVII.

QVi testibus adhibitis, at sine parocho, aliove Sacerdote, cui is, vel Ordinarius facultatem dederit, matrimonium de facto contraxerint, ne eos cogi liceat, vt denuo inter se contrahant, nec rursus eo nomine impediri, quominus eorum vnusquisq; cum alijs liberè contrahat, aut etiam inter se de nouo contrahant, seruata tamen forma Concilij Tridentini, cum illud eorum factum ne sponsalium quidem, nedum matrimonij vim habeat.

Vno ex eis vltra quartum gradum iuncto, contractus matrimonij admittatur. Cap. XXVIII.

QVi quarto, & quinto affinitatis, consanguinitatisve gradu iuncti sunt, cum inter se matrimonium non impetrato dispensationis beneficio, liberè inire contraherève possint, ne à parocho, aut ab alio quopiam in posterum impediantur, quominus liberè contrahant, seruatis regulis, Tridentina sanctione prescriptis.

Ne scientes impedimentum nihilominus contrahant qualiter aduertendi. Cap. XXIX.

PArochus cum matrimonium celebrare uoluerit, moneat contrahentes, propositam esse penam excommunicationis latæ sententiæ, vltra alias pœnas à iure inflictas in eos, qui in gradu prohibito consanguinitatis, vel affinitatis matrimonium contrahere scientes præsumpserint, ac eos omni spe consequendæ dispensationis carere ex præscripto Conc. Tridentini. ca. vlt. §. pen. de Clan. despō. Clē. vnica de consang. & affini. Sess. 24. de refor. matr. c. 5.

Contra scienter in gradu prohibito contrahentes qualiter procedatur. Cap. XXX.

EPiscopus seuerè animaduertat in eos, qui diuino timore postposito in suarum periculum animarum scienter huiusmodi coniugia prohibita, etiam ex causa fornicationis, quod frequentius accidere solet, iure, sub spe forsan futuræ dispensationis præsumpserint; ac statim illos, quos ei constiterit taliter contraxisse, adhibita separatione ex Concilij Viennensis prescripto excommunicatos publicè tandiu denunciari iubeat, donec suum humiliter recognoscentes errorem, absolutionis obtinere beneficium mereantur. d. Clem. vnica.

Propter defectum proprii, & si non alieni parochi matrimonium est nullum. Cap. XXXI.

IRritum, nullumq́; ab Episcopo matrimonium declaretur, quod à Parocho loci, vbi illud fit, non ab eo, qui parochus proprius est contrahentium, celebratur.

Qualiter temporibus interdictis celebrantes puniantur. Cap. XXXII.

NE quis cuiuscunque gradus, conditionisve sit, statis temporibus, quibus nuptiarum solennitates celebrari interdictum est, domum sponsam traducat, aut nuptialia conuiuia celebret, aliave eius generis vetita agat.

Qui autem, vel per se, vel per alium contrafecerit, aut eius culpæ quouis modo particeps fuerit; is pœnam interdicti ab ingressu Ecclesię ipso facto incurrat; eamq; pœnam illum tandiu sustinere volumus, quoad sponsi, Episcopi iußu separati, meritas pœnas, pro eorum conditione dederint, arbitrio eiusdē Episcopi, & interdicto liberari eiusdem iudicio meruerint.

Quæ à sponsis priusquam denuncientur per parochum perquirenda sunt. Cap. XXXIII.

Vid. sup. eo.ca.23. *MAtrimonium futurum Parochus, antequam in Ecclesia denunciet; pręter id quod ex Concilio Prouinciali quinto perquirere à sponsis debet, illos etiam seorsum moneat; vt uideant, num matrimonio, quod inter se contrahere uolunt, aliquod impedimentum obstet, quod mox infra explicatum est; neve alia, quæ ipse pro suo iudicio, & prudentia patefacere exprimereq; debebit.*

Viderint igitur an alteri fidem adstrinxerint, aut iureiurando spoponderint.

An castitatis, religionisve uotum ediderint.

An aliquod impedimentum inter eos intercedat cognationis, etiam spiritualis, aut affinitatis usque ad gradum iure, Tridentinoq; Concilio prohibitum.

Si uerò filij familias sint, hos Parochus ualde cohortetur, ut parentibus, in quorum potestate sunt cum honorem tribuant, ut illis ne inscijs quidem, nedum inuitis rem tanti momenti ineant, nisi aliqua iusta causa intercedat.

Id pręterea studiosè, paterneq; etiam utrunque hortetur, ut singulari quadam animi pietate, & oratione in primis frequentiori, in re tam graui ad Deū confugiat.

in lib. Tob.c. 6. *Quo in genere Thobiæ adolescentis, cum uxorem duxerit, commemorabile exemplum imitationeq; dignum proponat.*

Sponsi nè prætextu futuri matrimonij simul coeant qualiter ab Episcopo prouidendum. Cap. XXXIIII.

MAgnam in eo diligentiam adhibuimus, ut corruptelam atque adeo peccatum tolleremus, atque radicitus extirparemus, quod aliquando a sponsis committitur, qui mutua copulatione antea utuntur, quàm matrimonium per uerba de pręsenti ritè confectum celebratumq; sit. Verùm cum nihil fermè in hoc genere hactenus profecisse animaduertamus; pro officij pastoralis munere perniciosę isti corruptelæ peccatoq; graui nos diligentius,

accu-

accuratiusq; prouidendum & consulendum esse statuimus. Itaque Episcopi cura sit, si expedire aliquando iudicauerit, pœnis & censuris, quas arbitratu suo constituerit sancire, nè sponsi, priusquam matrimonium in Ecclesia per verba de præsenti ex ritu celebrauerint, non modò simul non habitent; sed ne ullo quidem modo mutua consuetudine, commerciove utantur.

DE SECVNDIS NVPTIIS. Tit. II.

Extorsiones pecuniarum, & clamorosi tumultus occasione secundarum nuptiarum qualiter tollendi.

QVÆ in nuptijs indecorè fiunt, ea ab Episcopis omnino eripi iussum est supra.

In ijs porrò ipsis cum potissimùm minimè ferendæ illæ duæ, deprauato morum usu, introductæ corruptelæ, una scilicet, cum certa quædam pecunia ab ijs extorquetur, qui ex alieno solo, alienave parochia vxorem ducunt; altera, cum per uicos, & plateas, quæ secundò nupta ducitur, clamores, tumultuosæq; uoces, à prophano gentilium more non abhorrentes, ac strepitus hominum, quasi exagitandis secundis nuptijs eduntur; eas sanè à Christianæ pietatis institutis, atque moribus, & à matrimonij, quod celebratur, sanctitate alienas Episcopus, cùm omni alia pastoralis officij sui ratione, tum propositis etiam pœnis censurisq; extirpari, ac planè funditus tolli curet.

DE VOTO, ET VOTI Redemptione. Tit. III.

Valentes qualiter vota commutabunt. Cap. I.

VICARIVS Generalis id confessarios sacerdotes interdum admoneat; vt, si quando quauis facultate, auctoritateve eis licebit pœnitentium vota commutare; nè ea illi commutent, nisi in alia maiora pietatis opera, uel Deo gratiora, uel saltem quæ tantidem ualeant; qua in re iudicanda rationem habeant, & sumptuum, & laborum, & molestiarum, & omnium denique incommodorum quæ pœnitentes perpessuri erant, si uotum, quod sanctè conceperant, re ipsa præstitissent. Vide Manuar. I Manua.c.12. nu.76. & sequ.

In plurium communi voto emittendo, quæ seruanda erunt. Cap. II.

SI quando ob calamitatem imminentem aliamve causam, à populo, vel ab vniuersitate, uel à vicinia parochiali votum Deo fieri deliberandum

est; vt de hoc genere toto quàm rectissimè statuatur; Parochus Episcopum, ad quem præsertim in graui, quæ ad spiritales res pertineat, deliberatione, confugiendum patres censuerunt, etiam per literas vbi opus est, consulat: de cuius sententia, formula voti ritè concipiatur. Si uerò aliquando temporis angustia non patitur, id quod in pestilentia euenire aliquando solet, vt ille consuli non possit, cum populo agat, vt votum nuncupetur: at sanè quæ speciatim ad illius rectè exequendi modum pertinere possunt, eæ rationes omnes in ipsa voti nuncupatione Episcopi sententiæ, iudicioq; reliquantur; quò sanctius, religiosiusq; voti nuncupati ratio omnis ad executionis vsum perducatur.

Caueat item Parochus, rectorve Ecclesię, vt uniuersitatis consensu, atque omni alia opportuna, necessariaq; ratione votum nuncupetur; vt firmum ratumq; sit, ac proinde ab vniuersis, quorum interest, piè obseruetur, atque præstetur.

Quò præterea, & ardentiori pietatis studio, ad illud nuncupandum, & vehementiori solicitudine ad idem ritè exequendum populus incendatur; hoc prętęrea Parochus curet, vt in voti nuncupatione, statæ tum præparationes, tum etiam cærimonię adhibeantur omni externę pietatis, sanctiq; cultus ratione, & significatione, in eum qui sequitur modum.

Primò igitur, vt illius vniuersitatis adulti omnes, quo die votum fiet, antegressa peccatorum confessione, sacram Communionem sumant, curet idem Parochus omni cohortatione.

Pridie etiam diei, quo votum nuncupabitur, sub vesperum campanarum sono signum detur: quo populus excitatus, ad Ecclesiam frequens conueniat, vbi postridie illud publicè sancteq; nuncupet.

Videat verò, vt in Ecclesia parochiali, primariave, ad altare maius nuncupetur.

Vbi populus conuenerit, processio voti causa de more agatur.

Missarum solennia, processione peracta, à Parocho, rectoreve Ecclesiæ eo nomine celebrentur.

In qua Missæ celebratione de voto concio habeatur, ac de eius causis, tum exponantur rationes quibus sanctissimè deinceps, qui vouerint, votum quàm diligentissimè præstare debent.

Huic actioni omnes parochiales viciniæ, aut oppidi, locive sacerdotes, & clerici intersint.

Parochus autem, aliusve sacerdos, qui Missarum solennia eo nomine celebrat, cum offertorij tempus est, ab ijs, qui vniuersitatis nomine dilecti erunt, voti formulam in conspectu Dei de scripto sibi ritè, distincteq; pronunciari mandet. Quod illi, genibus flexis, supplices præstent. Deinde cum celebrans ipse corpus, & sanguinem Domini in Missa sumpserit, tum qui pręparati accesserint, eisdem sacram Communionem ministrabit.

Votorum qualiter instrumenta, ac monimenta asseruanda, & si ex impossibilitate non exsoluentur resarcienda, & ab Episcopo solenniora quando curanda erunt. Cap. III.

VOti nuncupati instrumentum, Notarij manu confectum, auctoritateq; munitum, ad Episcopum mensis saltem spatio afferatur, vt in Archiuio Episcopali asseruetur perpetuò, cuius instrumenti, etiam exemplum, eiusdem Notarij testificatione, fideq;, roboratum in Ecclesia illius populi, vniuersitatisve, quę vouit, vt diligentissimè potest, custodiatur ad perpetuitatem.

Vtq; voti, cuius executio in perpetuum præstanda sit, monimentum in conspectu omnium extet, idem curet, in tabella lapidea votum, votiq; causam, & conditiones incidi, eandemq; loco Ecclesię conspicuo, atque illustri collocari, atque parieti agglutinari.

Vbi autem, cum votum nuncupatur, præscripta ratio, ac cæremoniæ, ob pestem, aliamve causam necessariam præstari non possunt; tunc omnino eas præstari curet Parochus vbi primùm potuerint.

Hanc omnem rationem, tum celebriores etiam ritus, ceremoniasq; adhiberi Episopus curet, si ciuitatis populus votum nuncupare deliberarit.

DE CONSANGVINITATE, & Affinitate. Tit. IIII.

Quando matrimonium inter eosdem iterum celebrandum erit. Cap. I.

QVIBVS matrimonij contracti in vno aliquo ex impedimentis, quibus illud cõtractum dirimitur, dispensatio à sancta sede Apostolica, aut in foro conscientiæ, aut in vtroque foro delegata est; ij, vt ad literarum Apostolicarum præscriptum illos, cum quibus dispensari concessum est, matrimonium iterum contrahere cogant.

Nõ.n. incipit valere matrimonium propter Papę superuenientẽ dispẽsationẽ, per solã cohabitationem, & copulam subsequẽtẽ, sed necesse est, vt nouè contrahatur, Nau. in Man. c.22. nu. 80.& nu. 86.& vbi prius cũ requisitis solennitatibus contractum fuit, sine illis & clam, denuò contrahi potest. Ita quidem declarasse Pium V.& ea declaratione sacrum pœnitentiariæ prætorium frequenter vt testatur. Idem Nauar.d.c.22.nu.70.& nu.86.

Vide c.2.eo. ti. in Decret. Sot. in 4. sent. dist. 34. q. 1. art. 2 Tom. 2.

DE FRIGIDIS, ET MALEFICIATIS. Tit. V.

Quis impotens ad contrahendum matrimonium non admittatur. Cap. I.

NON permittat Episcopus eunuchum, spadonem, aut castratum quouis modo matrimonium contrahere, & contracta dissoluat cum verè matrimonia non sint, sed immunditiæ, & spurcitiæ, vt sanctissimus Dominus noster Sixtus Papa Quintus per suas literas declarauit, quas in fine huius libri imprimi mandamus.

DE OFFICIO PATRISFAMILIAS. Tit. VI.

Quæ pro salute familiæ paterfamilias curare debeat. Cap. I.

ICVT vberrimum ab optima institutione præmium Paterfamilias capiet, quicunque liberos, familiamq́, suam ad Dei cultum, & ad pietatis, Christianarumq́, virtutum disciplinam erudierit: ita quicunque debitum hoc paternæ curæ officium neglexerit, vel prætermiserit, is expectet, vt in die Domini sibi durissimum iudicium fiat.

Vid. inf. co.c.5.& de oratione Vespertina c.1.

De familiæ igitur suæ salute imprimis solicitus, tum bonorum operum exēplo, tum crebris cohortationibus se ei magistrum præbeat, ac ducem ad piè, sanctéque agendum.

Curet autem, vt nemo quisque de familia sua sit, qui Christianæ fidei rudimentis instructus non sit, siue filij filiæque sint, siue serui, & ancillæ siue alij in famulato suo. Quam ob causam ad illius scholas, quos de familia sua rudes norit, conuenire iubeat, sique eam ampliorem habet, domi etiam instrui studeat; idque ad præscriptas interrogationes paruuli libri, eo nomine editi ad prouinciæ vsum à sanctæ memoriæ Cardinali Borromeo.

Vt stata hora, datis institutæ orationis communis signis, campanarum sono, illa omnis certo loco congregata, ad præscriptum temporis spatium, sanctè oret, & precetur.

Vt frequentes illa vniuersa confiteatur, & Sacramentaliter sacram Eucharistiam sumat.

Vt singulis diebus Missæ sacrificio intersit; aut saltem in vigilijs; statis ieiuniorum temporibus Quadragesimæ diebus id præstet: festis autem diebus, vt ne quis de sua familia interesse vllo modo omittat.

Vt Festis prætcrea diebus ad sacras conciones, lectiones, supplicationes, diuina officia, aliasve pietatis Christianæ exercitationes conueniat.

Vt ne quis, ijs sacris diebus opus seruile faciat.

Vt vigilias, & quatuor temporum, & Quadragesimæ, & alia stata ieiunia illi in familia seruent, quibus Ecclesiæ præcepto iussum est.

Quo autem tempore, vel iubilea celebrantur, vel supplicationes publicæ processionibus fiunt, familiā sæpe moneat, illis Sāctis actionibus piè interesse.

Certis item piorum hominum institutis sodalitatibus vnumquemque de familia sua adscribi admoneat; quo se quisque ardentiori studio exerceat in operibus pietatis.

Ne patiatur in familia esse quempiam, qui blasphemus sit, qui periurius; qui item corruptis moribus vtatur, qui obscenè quicqam vel loquatur vel agat; qui aleis ludat, qui denique cæteris turpis vitæ exemplum præbeat.

De vitæ præterea spiritualis ratione, & pijs exercitationibus, aut de vi-

tis

tis sanctorum probatos sacerdotis confessarij iudicio libros, in quorum lectione familia aliquando versetur, domum suam introducat, exclusis obscœne, turpiter, iocosè conscriptis, alijsque id generis libris, vnde morum institutionisq; corruptela existere possit.

Vt autem in domesticæ disciplinæ, institutionisque officijs illa omnis accuratius se contineat; eam aliquando paterfamilias recognoscat, inspiciatque imprimis, quæ vniuersæ suæ domus Christiana institutio, qui singulorum mores, quæ ad pietatis, vitæq; spiritualis progressio, cubiculaque singulorum sæpe visitet.

Quicunque verò mercaturam, artemq; aliquam exercent, non domi solùm, sed in suis officinis, & tabernis Christianæ vitæ rationes has operarijs institoribus ve suis constituant.

Cum domus à Parocho benedicenda, quæ paterfamilias præstabit. Cap. II.

Paterfamilias autem, cuius ædibus, domicilijs ve benedicetur, piè se præparabit ad eam sancto desiderio suscipiendam, iuxta tradita per Dominum meum in Concilio Quinto Prouinciali.

Ideo ante familiam suam rectè recognoscet, monebitque vniuersos, & singulos, ad præscriptam regularum, quæ de christianæ familiæ institutione editæ sunt.

Amoueri curabit, quæcunque domi suę sunt christianæ familiæ instituto insignia, quæque Dei oculos offendunt.

Libros de rebus obscœnis, turpibus, impudicis, inanibus, ac de cantionibus inhonestis, cęterisq; id generis, inflammari curabit.

Libros de vitæ religiosæ, spiritualisque institutis, atque exercitationibus introducet.

Imagines obscœnas, & turpes incendat: prophanas verò, quæq; ad inanem voluptatem alliciant, amouere studeat.

Sacras Christi Domini, beatissimæ Virginis Mariæ matris, & Sanctorum præsertim imagines, quos patronos habet, vbique domi suæ locis honestis statuat.

Tesseras; aleas, aleatoriasve tabellas, pictasve ad aleæ ludum pagellas, procul abijcere curet.

Sacram communionem in parochiali Ecclesia simul eo die, vt sumant omnes de familia sua, procuret.

Sacerdoti, ad benedictionis munus accedenti, obuiam, vel ad Ecclesiam, vel ad primariã ædium ianuam simul cum tota familia procedat, eorundemque benedictionem omni domus loco prosequatur religioso pietatis studio.

Dum Sacerdos benedicit, nemo domi, vel in officina cui benedicitur quicquam seruilis, mundanive operis faciat.

Quæ subditi in nouo parocho suscipiendo agere, & prosequi debeant. Cap. III.

CVM animarum salutis, vitæq; spiritalis curam parochi paternam gerant, illis, tanquam parentibus debetur, amor, obseruantia, cultus, atque obedientia. Si igitur hoc ipso honore dignantur, illud certè etiam æquissimum est, atque adeo cum omni ratione coniunctum, vt cum primùm eorum aliquis ad Ecclesiæ sibi in titulum, curamve traditæ, stationem venerit, aliqua externa obseruantiæ significatione ab ijs suscipiatur, ad quorum parochialem curam accedit. Quare fideles, vbi primùm ab Episcopo literas formatas acceperint de parocho, qui parochiali eorum Ecclesiæ præfectus fuerit, diem certum statuant, quo ei aduentanti frequentis ad parochiæ fines obuiam facti, eundem, vt moris olim fuit, suscipiant, atque ad Ecclesiam deducant, perpetua illum dilectione, amore, obedientia, atque obseruantia prosequentes.

Forma literarum Episcopalium pro nouo parocho suscipiendo. Cap. IIII.

LIteræ autem formatæ, quas Episcopi nomine cācellarius de Parocho conscribat, eiusmodi erunt, quæ à Vicario Foraneo, aliove publicè legantur.
Filij dilectissimi. Vestræ isti parochiali Ecclesiæ parochus præfectus est præsbyter N. quem ætate, vita, moribus, doctrina, virtutum disciplina prudentia alijsq; rebus ad istius parochialis curæ bene gerendæ rationem opportunis, idoneum esse, examine rectè confecto, cognitum est. Vestræ igitur partes sunt, debito honore, ex decreti nostri præscripto illum suscipere, neque solùm externa quadam obseruantia, sed intimè, atque ex animo illum loco parentis diligere, & colere, præceptisq; eius, atque monitis concordi voluntate, libentiq; animo parere.
Quod sanè facere cùm vestra potissimùm intersit, tum quò accuratius faciatis; nos Episcopali nostra auctoritate, paterna charitate, vos vniuersos, & singulos monemus. Valete in Domino.

Quæ capita domorum in subditorum salubri cura exerceant. Cap. V.

Idē sup. eo. c. 1.

NVLLA est amplior hæreditas, nec præclarius patrimonium, quod parentes suis liberis relinquere, neq; maius precium, honestioremq; mercedem, quàm domini ijs, qui sibi in seruitute operam dant, pro fideli eorum famulatu tribuere, ac persoluere possunt, quàm si effecerint, vt boni Christiani euadant, quæ virtus omni terreno thesauro multò preciosior est censenda. Quamobrem qui in aliqua domo, atque familia duces sunt, curabunt diligenter, vt omnes, quicunque suo sub imperio, & ditione viuunt, ieiunia colant, diuini verbi prædicationem crebro audiant, Sacramentis frequenter vtantur, & omnia demum veri Christiani officia exerceant. famulorum autem domini non solùm diebus festis tantum eis liberi temporis concedere curent, vt eius-

modi officijs vacare possint, sed crebris item eos, ac paternis hortationibus excitare non desistant, nè in studio eiusmodi tam salutari, segniores, neque negligentiores existant. in quo si parentes ipsi, aut domini suo officio in his defuerint; proculdubio expectent, fore sibi vt ante seuerissimum Christi Domini tribunal culpæ tribuantur peccata omnia, quæ liberi, vel famuli non commisissent, si suas illis partes in hoc, alijsq́, eiusmodi decretis præscriptas, sibiq́, maxime debitas præstitissent. Atque id quidem multò magis timendum illis erit, qui aliquo modo impedierint, quos agat Episcopus pro culpæ ratione.

Puerorum scholæ, & vitæ qualiter indagandæ, & vt in melius reformentur curandum. Cap. VI.

HIS temporibus tanta puerorum licentia est, atq; adeo effrenata, ut cùm peccandi materiam afferat, tum disciplinæ christianę detrimenta importet non leuia: hinc in scholis nimia petulantia, in Ecclesiis irreuerentia, turbulenta foris concitatio, atque in omni loco se se efferens impudentia, & penè proiecta audacia. Quare patresfamilias ac Episcopus, qui omni morum speculationi sanctè inuigilare debent, videant, nè grauiores offensiones inde existant: proinde & cum magistratibus, decurionibusve agant, vt aliqua inita ratione ei rei occurrant; & præterea sacerdotes aliquot vitæ probitate, castissimisq́, moribus præstantes, aliosq; pios viros, & salutis animarum zelo accensos deligant: qui puerorum scholas sæpe inuisant, mores, & uitam eorum perquirant; in Dei timore, officijsque christianæ institutionis illos contineant, idque omne cum parentibus, magistris, præceptoribusque agant. Curentque vt pius aliquis ciuitatis locus, piave confraternitas id oneris suscipiat, quemadmodum alicubi fit, vt huius generis vagantes pueri colligantur, eorumque effrenatis moribus opportunè consulatur. Quod si hac non successerit, aliam omnem, quæ sibi potior videatur, rationem ineant, vt puerorum effrenatæ liberati, quæ multa spiritalia incommoda parit, rectissimè occurratur.

Nullo verò modo patiantur, vt huiusmodi pueri Ecclesiam perturbent: quod ea maximè ratione præstabitur, si parentes, vel ij ad quos id pertinet, liberos suos teneræ ætatis apud se teneant, secum ducant, eisque ostendant piè, suppliciterque orare, & sacris intereße.

Dato signo deferendæ Eucharistiæ, patresfamilias qualiter associaturi conueniant, vel quem alium delegent. Domiq; cereum hac de causa perpetuò afferuent. Cap. VII.

PArochus hortetur, & curet, vt vnusquisq; paterfamilias præsertim dato campanæ parochialis signo, quo sacræ Eucharistiæ ad ægrum deferendæ significatio fit, sine mora in Ecclesiam Parochialem cõueniat, vel aliũ de familia digniorem mittat, ad illam cerei, candelæve lumine prosequendam. Si quando autem is, qui paterfamilias est, per necessariam occupationem non potest, saltem certum aliquem hominem, vel filium natu maiorem,

vel deniq; famulum, alium've mittat, qui id pietatis officium præstet. Atque eam ob causam domi etiam omnis paterfamilias perpetuò funale cereum, aut candelam vnam, pluresve habeat, quæ ad id pietatis opus, officiū́q; vsui sint.

DE PROCESSIONIBVS, & Litanijs. Tit. VII.

Ad processiones generales vbi, quando, qualiter, & qui conueniant & reuertantur, controuersiaque præcedentiæ tollatur. Cap. I.

De Litanijs, & processionibus vide Durant. in Rat. diu. off. lib. 6. c. 102. de Rogationibus, & Beleth. In explicat. diui. offi. c. 7. Vid infr. eo. c. 8. Sess. 25. c. 13. de regul.

GENERALES processiones à Cathedrali, vel cuiusq; loci maiori Ecclesia proficiscantur; & eodem reuertantur; nisi aliud Episcopo videatur.

In ijs supplicationibus generalibus, qui non venerit ante inuocationem Sanctissimæ Trinitatis pro absente habeatur, aut alia pœna ab Episcopo plectatur.

Eas Canonici, & alij Clerici, etiam cuiusuis dignitatis sint, cum superpelliceis, & vsitatis alijs sacris vestibus statuto tempore semper obeant.

Ad huiusmodi processiones, Episcopus, cum ei videbitur, ex Tridentino Concilio vocet, Regulares omnes, quamuis exemptos.

Si qua controuersia sit de priore loco, ab Episcopo ex auctoritate eiusdem Concilij tollatur.

Cum fiunt processiones qualiter cruces præferendę & prosequendę, quibus intendendum, & à quibus cauendum. Cap. II.

CRVCES clerici ferant talari veste, & superpelliceo induti; ijq; eiusmodi sint; vt eam aptè, & decorè ferre possint.

Omnes ordines grauiter, & modestè procedant; colloquijsq; exclusis, psalmis, hymnis, & reliquis sacris precibus operam dent.

Nemo ordinem in processione deserat antequam ad Ecclesiam, vnde profecti sunt, redierint laici à Clericis, fœminæ à viris separatim prosequantur.

Videant ab Episcopo ad id munus deputati, vt in supplicationibus, & processionibus quibuscunque, præsertim cum Sanctissima Eucharistia circumfertur, & cum frequentior Populus ad Ecclesias indulgentiæ, festi diei, sacræ concionis gratia, vel alia de causa cōuenire solet, ea modestia, & reuerentia adhibeatur, quæ pijs, & religiosis huiusmodi actionibus maxime debetur.

Ne inter uiam inaniter spectandi gratia subsistatur.

Ne petulanti facto, dictove cuiquam molestia afferatur.

Ne, quæ minus deceant, spectacula adhibeantur.

Neve actiones pro foribus ædium, aut in uia repræsententur.

Qui secus fecerit, seuerè coerceatur.

Episcopus

Episcopus aliquos processionibus præficiat, quidque curabunt. Commessationes, diuagationesve qualiter tollendæ. Cap. III.

EPiscopus igitur præficiat certos viros, quibus curæ sit, vt hæc omnia, quæ de supplicationibus præscripta sunt, seruentur, & vt res ea, qua decet, pietate agatur. Vid. inf. c.17.

Edendi, ac bibendi consuetudinem, secumve esculenta, & poculenta deferendi, aut ea vendendi in sacris supplicationibus habendis, vineisq; lustrandis, & suburbanis Ecclesiis visitandis, parochi studeant, fideles sæpius admonentes, præsertim die Dominico, qui proximè sacras Rogationes antecedit; cum dedeceat, vbi pijs orationibus, mẽs, & lingua exercenda est, ibi ieiunium, quod ad alliciendam Dei gratiam vim habet, tantisper seruari non posse. Cõmessationibus non vacãdũ. c.1. & 2. cum cæteris seq. 44. dist.

Solennes processiones infra octauam corporis Christi, à quibus, & quando fiendæ. Cap. IIII.

QVæ processiones post solennem illam, quæ mane in celebritate Corporis Domini fit, vel eodem die, vel reliquis sequentibus septem diebus obiri solent, eæ ne fiant, nisi quibus Ecclesiis Episcopus concesserit, ijsq; facultatem tantùm det, vt mane, non à prandio habeantur, nisi temporis iniuria impediret, quominus mane obiri possent.

Pro prouinciali, & diœcesana synodo celebranda, quæ Missæ sacra, & processiones fiant. Cap. V.

CVM primùm metropolitani literis Concilij Prouincialis celebrandi dies Episcopi significata erit; illud ipse curet, vt in omnibus, & vrbis & diœcesis suæ parochialibus Ecclesiis, quintaq; feria, in singulas hebdomadas, quoad illud de more absolutum, ac dimissum erit, Missa de spiritu Sancto celebretur, in Cathedrali autem, & Collegiatis Ecclesiis processionum prętereà munus singulis diebus dominicis obeatur; ex animoq; preces fiant pro optimo ipsius Concilij euentu. Hoc idem planè seruetur, vbi ab Episcopo diœcesanæ Synodi celebrandæ dies indicta erit.

Clerus cum in Ecclesia ad quædam diuina obeunda, à quibus caueat, quidve agat. Cap. VI.

CLerus cum in aliquam Ecclesiam, vel ad processiones, vel ad stationes obeundas, vel ad funus conuenerit; illud meminerit se esse in domo Dei sancta, quę domus est orationis; quare nullus cuiusuis ordinis clericus, aut Sacerdos in Ecclesia deambulet, nec in confabulationibus, & congressibus, eo loco indignis, versetur: sed vnusquisque aut solus, aut comitibus, socijsq;, alijsq; adiunctis, religiosas preces Deo in causa adhibeat, quamobrem clerus vniuersus conuocatus est. Cum autem statio celebretur, ne vllus item Clericus extra Ecclesiam maneat; sed omnes intus sint, omniq; pietatis consensione Deo statas illas preces canant.

Confratres ad processiones, qualiter vt conueniant, & se flagellent, euocandi. Cap. VII.

EPiscopus efficiat vt confratres, etiam nominatim non vocati, ad statas, & solennes processiones accedant, easq́; rectè, atque ordine obeant; vtque non mercede conducti, sed pietatis gratia flagella sibi adhibeant.

Episcopus, qualiter regulares, ad obeundas processiones compellat. Cap. VIII.

Vid. sup. c. 1. *TRidentini Concilij auctoritate Episcopus cum regularibus agat, propositis etiam censuris, & pœnis, vt tum in vrbe, tum in diœcesi, vbicunque ij Monasteria habent, vnà cum reliquo clero sæculari processiones publicas, ad Tridentini Concilij præscriptum, ipsi obeant, ijsque intersint.*

Sanctissimi corpotis Christi solennis processio, qualiter, & sine reliquijs agenda. Cap. IX.

IN solenni illa processione, in qua Sanctissimum Domini Corpus per vrbem religioso cultu defertur, ne reliquæ vllæ, sed illud solum, vti veteris instituti, Ecclesiæque Romanæ matris consuetudinis est pio, religiosoque apparatu, solenniq́; celebritate feratur.

Canonici, & etiam dignitatem obtinentes in processionibus solennibus Sanctissimum corpus Christi quibus cereis concomittentur. Cap. X.

CAnonici singuli, & qui dignitates obtinent, cum processiones publicas, illam præsertim solennem, quæ in celebritate Sacri diei Corporis Domini agitur, atque alias item in portando Sanctissimo Sacramento singulis mensibus constitutas, obeant; cereum ad intortitium accensum in manibus, capite aperto ferant. Capitulum autem decenti magnitudine, & crassitudine habeat, quot Canonicorum numero satis sint.

Cap. XI.

RELIQVI chori ministri cereos item accensos habeant, eosque forma conueniente.

Indulgentiæ solennitatum Sanctissimi corporis Christi, à Parocho qualiter denunciandæ, & fideles pro quibus admonendi. Cap. XII.

QVO autem religiosius diœcesis nostræ fideles Sanctissimi Corporis Christi Domini solennitatem colant: pietatisq́; operibus, quæ sacro illius solennitatis tempore præstanda sunt, indulgentias à summis Pontificibus, Vrbano Quarto, Clemente Quinto, Martino Quinto, item & Eugenio Vid. cle. 1. de reli. & vener. San. *Quarto, concessas consequantur: Parochorum cura sit, die Dominico, solennitatem præcedenti, hac paterna charitate, grauique sermone illos præmonere, atque hortari.*

Primo

Primo vt confessi, vel in solennitate, vel intra octauam, Sacram communionem sumant.

2 *Vt pro facultatibus eleemosinam dent.*

3 *Vt purè casteque in orationibus frequentes, atque assidui sint, in pietatisque christianæ exercitationibus conuersentur.*

4 *Vt pridie solennitatis ieiunent.*

5 *Vt & in solennitate, & reliquis deinceps septem diebus ad vespertinum, & matutinum, aliarumq; Canonicarum horarum officium, & missæ solennis sacrum frequentissimi conueniant, processionemq; solennem item supplices obeant.*

6 *Vtque ad ea christianæ pietatis officia fideles magis inflammentur; per eosdem parochus, indulgentiæ, vt infra exponuntur, ab eisdem Pontificibus vnicuique verè pœnitenti, & confesso datæ, euulgentur.*

7 *Ieiunantibus pridie solennitatis, indulgentia concessa annorum centum.*

8 *Præsentibus in vesperis primis, indulgentia annorum etiam centum.*

9 *Iis, qui in solennitate missæ solennis sacro intererunt, indulgentia annorum totidem.*

10 *Qui in matutino aderunt, ijs indulgentia annorum totidem.*

11 *Qui in secundis vesperis intererunt, ijs quoque data indulgentia totidem annorum.*

12 *Qui primæ, tertiæ, sextæ, nonæ, completorij officijs aderunt, indulgentia ijs datur quadraginta annorum pro singulis horarum officijs.*

13 *Qui intra octauam, vespertino, matutinoq;, officio, & missæ solennis sacro aderunt, indulgentiam item datur annorum centum.*

Solennes, publicæque supplicationes qualiter obeundæ. Cap. XIII.

CVM supplicationes publicas, solennesq; fieri opus erit; primùm earum causa processiones agantur, deinde Missa solenniter celebretur: nisi aliter ob causam Episcopus aliquando iusserit. Clerus etiam regularis, piarumque confratriarum homines, popolus denique omnis, cum ad Ecclesiam vbi supplicandi causa statio fiat, processerint, inde ordine item redeant ad Ecclesiam, vnde discesserint, vt etiam decretum est, nisi Episcopi præscripto in Ecclesia, ad quam ventum est, processio absoluenda, & dimittenda sit: tuncq; inde ad suas quiq; Ecclesias, benedictione Episcopi, aut missione de more facta, collegiatim cruce præcedente abeant licet, peractis ante supplicationum, prout ritus est, solennibus precibus, atque orationibus.

Supplicationum officia diuina vbicunque fiant, ac à quibus de clero peragantur. Cap. XIIII.

QVÆ verò in hoc supplicationis munere, precum, & orationum officia in Ecclesia ad quam itum est, quæcunque illa sit, peragenda sunt; à capitulo Cathedralis; in diœcesi autem, à clero primariæ secularis Ec-

clesiæ, non illius, ad quam supplicandi causa processum est ritè præstentur, nisi antiqua consuetudo aliud suaserit.

Idem quod supra, pro sacro solenniter fiendo seruabitur. Cap. XV.

MIssæ item sacrificium, cum ibi faciendum est, illud è capitulo, Clerove Cathedralis, & in diœcesi primaria sæcularis Ecclesiæ solenniter fiat. Quo tempore reliquus Clerus discedat, licèt, missione solenniter facta, vt in suis quisque Ecclesiis conuentualem parochialemve Missam concelebret: nisi aliter quandoque Episcopus iusserit.

Cum in Ecclesia pro quauis pia causa conuenitur, locus quis ibidem deligatur vbi quisque tacitus preces deuotas effundat. Cap. XVI.

CLero ad Ecclesiam conuenienti, processionis, supplicationis, alteriusve eiusmodi officij causa, locus aliquis Ecclesię illius amplè quantum potest, patens, constituatur; vbi simul vniuersus, si potest alioquin collegiatim saltem vnusquisque ordo conueniat, & tacitè precando consistat, donec illas obeat: nè per Ecclesiam vagetur, aut quidquam admittat, quod vetitum est nostris constitutionibus.

Qui processiones dirigant constituantur, & quid præstabunt. Cap. XVII.

COnstituat Episcopus certos homines, qui Clerum ad supplicationes procedentem, dirigant; tumq; aliquando cum opus est, eundem subsistere moneant; tum etiam, qui populum in ordine consistere, mulieres velatas incedere, aliaq; eiusmodi opportuna in ipsa etiam via moneant, præcipiant, atque vt seruentur, efficiant omni solicitudine.

Clerus, qualiter indutus incedat. Cap. XVIII.

IN omni processione, in illa præsertim, quę solenni die Corporis Domini agitur, clerus sæcularis superpelliceo mundo, candidoq; indutus, vt adsit, præmoneatur.

Quæ canenda erunt prænuncientur. Eaque qualiter alternatim canant, & recitent. Cap. XIX.

CVm ad processionem Clerus vocatur, quid psallendum, quid canendumve ei sit, vt opportunum erit significetur.

Canant omnes, eum verò aliquot canentibus, alijs canere non licet; qui bini incedunt submissa uoce, Psalmum, Hymnum, Antiphonam, Precemve piam, inter se dicant, supplicationi, quæ fit, mysteriove conuenientem.

Qualiter omnes clerici bini, & non laicis præmixti incedant. Cap. XX.

CLericiomnes sæculares, & regulares, & qui in Basilica Cathedrali dignitates obtinent, bini semper procedant: neque item inter eos vllo modo laici homines quocunque gradu sint, interiecti incedant; neque item inter Episcopum & eosdem, laicis locus sit.

Errantes punctandi. Cap. XXI.

QVicunque Clericus in processione erratum contra præscriptum commiserit; pro præscripta ratione punctator sigillatim, nominatimq; illum notet.

Vexilla sacra à quibus præferanrur. Cap. XXII.

SAcrarum imaginum insignia, uexillave Cleri, nè laicus homo in processione præferat: ubi clericus quisquam est, qui hoc munus præstare possit.

Campanę omnes Ecclesiarum pro processionibus, quando pulsandæ. Cap. XXIII.

IN omni Ecclesia, unde ad statas processiones Clerum, populumq; egredi solenne est, vbi primum procedendi initium fit, campanarum omnium pulsationes solenniter tamdiu adhibeantur, quod inde Clerus uniuersus in progressionis munere egressus sit; Idemq; cum à processione reditur, præstetur. Itidem in Ecclesiis fiat, quæ in uicinia sunt vbi processio agitur.

Cap. XXIIII.

MVsicis cuiusuis generis instrumentis in processionibus, sonari ne nullo modo permittatur.

Non interessentes de clero processionibus, qualiter puniendi. Cap. XXV.

IN supplicationibus, processionibusve, quæ summi Pontificis, Episcopive iussu in exteriori, aut interiori Ecclesiæ circuitu aguntur, Canonicis, & aliis Chori ministris, qui distributionum quouis mōdo participes sunt, tantum ex communi residentiæ censu distribuantur, quantum ipsis dari solet, cum in Choro præsentes horæ tertiæ officio adsunt. Si uerò pro feriæ festiq; ratione, quo processio agitur, non in circuitu Ecclesiæ, sed per Vrbem, oppidumve illa fiat, agaturve triplum detur, quæ omnis destributionum portio, detur iis tantùm scilicet, qui illas præsentes obeunt. Quod ad alios autem clericos attinet, qui processioni, supplicationive interesse debent; nec uerò distributionum participes sunt, cum iis Episcopi arbitratu, certis mulctis, pœnisve agatur.

Populus qualiter non ex ædibus inspicere processiones, sed prosequi debeat. Cap. XXVI.

CVRET Episcopus, ut omnes tum mares, tum fœminæ sacro solennitatis Sanctissimi Corporis Domini, religiosóq; die, eam processionis celebritatem, non è fenestris, neque omnino è superiori loco inspiciant, sed eam prosequantur, omni piæ religiosæq; uenerationis studio.

Itidem prætcrea curet de alijs publicis processionibus, cum illas omnes populum supplicem prosequendo, piè obire institutum sit.

Ne processionum tempore cibi potusque eleemosynæ distribuantur. Cap. XXVII.

SI quæ eleemosynæ panis, & uini, aut aliorum ciborum, certo constituto tempore, pij etiam legati, iure, aliove quouis nomine distribui debent; earũ distributio, ne processionum, supplicationumve tempore fiat: quominus illa comessationibus, crapulisve occasio præbeatur; sed illis peractis id agi liceat.

Certi dies Ecclesiæ pro diuersitate supplicationum habendi. Cap. XXVIII.

STATI dies processionum, quæ pro gratiarum actione fient, ut antiquis ritum monimentis traditum est, sint, Dominicus scilicet dies, uel Feria Quinta. Si verò pro calamitatibus, peste, bello, fame, alijsq; id generis supplicandum est, processiones publicæ agantur Feria quarta, Sexta, & sabbato; quibus processionibus agendis, etiam certas Ecclesias Episcopus statuet libero arbitratu suo.

Qualiter propositis indulgentijs parochus fideles, vt sub parochialis vexillo ad processiones accedant cohortetur. Cap. XXIX.

SVpplicationibus publicis obeundis, fideles suæ quiq; Ecclesiæ parochialis uexillo prælato, ut frequentes ordine procedant eos parochus sæpenumero prout occasio tulerit, accuratè moneat, ualdeq; accedant, dono munereq; indulgentiæ quam Gregorius XIII. pro sua paterna charitate Prouinciæ Mediolanensi concessit: cuius indulgentiæ literas in fine huius libri impressas, ob eam causam frequenter parochialibus suis euulget. Sub die V. April. 1580.

Quò frequentiores item in concione sacra, in Missa maiori, Vesperis, etiam Completorio, præsentes adsint, ijsdem Indulgentiæ literis illos crebro cohortetur, & moneat.

Non nisi de licentia noctu processiones fiant, quas prosequi mulieribus omnino interdicitur. Cap. XXX.

QVæ ad sanctæ pietatis institutum, atque usum salutariter instituta sunt pastoralis curæ est, cauere, nè deprauatis moribus corrumpantur.

Quoniam igitur in processionibus, quæ à nonnullis confratrijs, societatibus ve noctu fiunt, religiosè quem illis primùm institutis, offensio aliqua inesse potest: idcirco, ne illas imposterum noctu agi liceat, nisi & Episcopi concessu, & regulis certis ab eo præscriptis. Mulieres autem processiones nocturnas obire interdictum omnino sit.

DE ORATIONE QVADRAGINTA Horarum. Tit. VIII.

Pro quadraginta horarum oratione qualiter in altari, & quibus solennitatibus Sacramentum collocetur. Cap. I.

VT Oratio, quam vocant quadraginta horarum, coram Sanctissimo Sacramento, quo frequentissimus populus conuenire solet, qua pietate & religione instituta est, eadem retineatur, & propagetur decernimus.

Prosequutio prædictorum. Cap. II.

VT Sacramentum in altari, decenter ornato, collocetur, quo tempore, vel litaniæ cantentur: vel si temporis ratio patiatur, Missa celebretur, neque tamen extra ambitum templi Sacra Eucharistia deferatur; nisi secus videatur Episcopo.

Noctu qui conueniant, interdiu mares à fœminis separatim orent. Cap. III.

NEMINI autem eò, præter orantes custodes, huius orationis causa noctu conuenire liceat. Vid. sup. eo.c.15.

Interdiu autem mares, quantum fieri potest, separatim à fœminis orent.

Non nisi de licentia quando & quàm piè constituenda. Cap. IIII.

ORatio quæ quadraginta horarum dicitur, ne vlla in Ecclesia extra ordinem constituatur, sine Episcopi concessu; Isq; eam ita sanctè geri curet, vt pij illius instituti ratio exigit.

Quæ Ecclesiæ eligendæ. Cap. V.

IN ijs solùm Ecclesiis siue sæcularibus, siue regularibus, oratio fiat, celebreturve, in quibus Sanctissimum Sacramentum asseruatur: nec verò in ijs omnibus, sed in illis tantummodo, quas Episcopus statuerit.

In conspectu Sanctissimi Sacramenti fiat. Illudve qualiter quibus cum luminaribus collocabitur. Cap. VI.

Fiat autem in conspectu Sanctissimi Sacramẽti; quod è tabernaculo expositum, in maiori, aliove, vt Episcopus ita censuerit altari propalam collo-

cetur. Quod vt cum dignitate, decore, religioseq́, agatur, altaris, vel capellę, vbi exponetur, collocabiturve, ornatus decens sit, ac religiosus.

Cerei praeterea in altari accensi ad minimum sex colluceant; lampades ne pauciores quàm tres.

Qualiter palàm Sanctissimum Sacramentum sit proponendum. Cap. VII.

ORationis initio, cum Sanctissimum Sacramentum palàm proponendum est, primùm datis solenniter de more pridie illius diei, vesperi, & iterum eo die paulò ante campanarum signis, praesens adsit cùm sacerdos pluuiali indutus, qui illud religiosè proponat; tum illius Ecclesiae, vbi oratio futura est, aut totius parochiae, si Ecclesia parocialis est, clerus superpelliceo vestitus, qui in hac functione illum adiuuet. Si verò, qui conuenerint clerici, vel parochiae, vel Ecclesiae pauciores sint quàm sex: alij aliunde euocentur, vt ne eo numero pauciores adsint: hique cum luminibus accensis, tum homines itidem parochię, in cuius Ecclesiae finibusve oratio exponitur, praesertim Sanctissimi Sacramenit sodalitati adscripti.*

In eo proponendo, & reponendo qualis processio habenda. Cap. VIII.

PRocessio in exponendo Sanctissimo Sacramento per Ecclesiam agatur litanijs, statisque antiphonis, precibus, & orationibus, tum cereis accensis; itidemque in eo reponendo seruetur.*

Qui & qualiter proposito Sacramento iugiter assistant. Cap. IX.

DVM illud in altari propositum est, clerici duo superpelliceo induti capite aperto, ad altare semper assistant: quorum alter diaconus saltem sit, aut saltem vnus, isque in sacro ordine constitutus.*

Quae precum tabellae ibidem ad cancellos affigendae. Cap. X.

AD altaris verò capellaeve, vbi proposito Sanct ssimo Sacramento Oratio fit, cancellos, affixae sint tabulae precũ, & orationum, quae pro temporum, calamitatumve ratione, orantium vsui, ex sancta matris Ecclesiae instituto accommodatae, eaeque literis grandiusculis exscriptę, loco perspicuo sint.*

Quando, & qui sermo habendus. Cap. XI.

AD excitandam praeterea populi in stata hac oratione versantis, pietatẽ, hoc curetur; vt aliquando, quo praesertim tempore, quave hora frequens est fidelium ad eum concursus, sermo, isque breuis, ad piae meditationis studiũ inflammandum appositè habeatur.*

Vt omnia ritè agantur vniuscuiusque parochiæ viri qui præsint eligantur. Cap. XII.

VT autem ad huius constitutionis præscriptum omnia quæ ad huius statę orationis vsum, sanctè retinendum pertinent, decore, rectè, ordineque agantur: vnicuique parochiæ in locis populosis ab Episcopo aliquot viri graues, pietatis, spiritualisq; vitæ amantes, & in ijs saltem vnus Ecclesiastici ordinis, qui alijs præsit, constituantur; qui in sua quique parochia orationis huius curam gerant, quo tempore illa celebratur, eorũ præter cætera munus erit videre, vt ab huius sanctionis prę scriptam normã illa fiat, celebreturve.

Collectiones eleemosynarum tunc quomodo prohibeantur. Cap. XIII.

NVLLO prętextu, illo orationis tempore ad eleemosinam excipiendam, colligendamve, pelues, aut vasa eiusmodi paruula exponantur; sed Episcopi permissu, concessuve capsulas proponi liceat.

Orationis horæ qualiter populo asignandæ. Cap. XIIII.

ORATIONIS huius curatores videant, vt per quadraginta ipsas horas fiat. Cui rei quò cautius prospiciant; supputata parochialis viciniæ incolarum, tum marium, tum fœminarum ratione, illisque in certas ob eam curam classes congruenter distinctis, & dispositis horis statæ orationis pro supputatione inita, & populi partitione facta, ita separatim, ordineq́, assignent, vt sua hora classes singulæ ad orandum conueniant; & intermissionis nullum spatium relinquatur.

Fœminæ à maribus separatim orent. Cap. XV.

HOC orationis tempore, in Ecclesia, vbi illa celebratur fœminæ à maribus separatæ, tabulato interiecto, aut alio intersepto adhibito orent. Supra eod. ca. 3. in fi.

Ne noctu fœminæ conueniant, & si intermittatur qualiter tempus compensandum. Cap. XVI.

NE noctu fœmin is orandi stata hora aditusve in Ecclesia detur.

Quod si noctu orantes deerunt, Sanctissimum Sacramentum in tabernaculo reponatur.

Quod si forte ex hac, vel alia causa Episcopi iussu aliquando noctu intermitti contigerit; interdiu compensetur continenti orandi spatio.

Noctu ostia, pulsantibus tamen aperienda, claudantur. Cap. XVII.

CVM oratio noctu celebratur: ne propterea Ecclesiæ ostia pateant, sed clausa pulsantibus, & ad orandum conuenientibus, etiam singulis aperiantur.

Nulli præter monialibus qualiter noctu orare permittitur, Sacramentumve recordendum, & depromendum sit.
Cap. XVIII.

IN Ecclesiis monialium, cum oratio hæc celebratur, nemo prorsus noctu in illam ad orandum intromittatur. Verùm vbi Sanctissimum Sacramentum per noctem in tabernaculo maiori repositum, moniales si voluerint, solùm ab interiori Ecclesia adorantes nocturno eo tempore per statas horas in oratione perseuerent; summo verò mane iterum è tabernaculo illud depromatur.

Quadraginta horarum orationis spacium quando prorogari non liceat. Cap. XIX.

PRæfinito illo quadraginta horarum tempore, nec verò diutius, in Ecclesia vbi concessum est, oratio hæc celebretur. Id verò temporis prorogari ne liceat nisi Episcopi concessu. tamen cum noctu terminari contigerit, ad lucem produci eiusdem iussu licebit, si quando huius orationis initium, & finem noctu fieri, minus decenter ille animaduerterit.

Quæ pro Sanctissimi Sacramenti orationis causa exponendi cultu sancita sunt prædicta, inuiolatè erunt seruanda etiam vbi extraordinariè illud adhiberi concessum erit.
Cap. XX.

QVæcunque de loco, Ecclesiave, in qua exponenda sit sacra Eucharistia pro oratione quadraginta horarum, hac constitutione supra præscripta sunt, aut de aliјs ad cultum, & venerationem Sanctissimi Sacramenti, aut ad altaris, cappellæve, vbi illud palàm proponetur, apparatum, atque ornatum pertinentibus, ea cùm in ordinario orationis huius instituto, & vsu, tum etiam si quando extraordinariè idem adhiberi petitum, aut concessum erit, inuiolatè, accurateq; seruentur.

Qualiter in Ecclesia Cathedrali Sanctissimum Sacramentum solennius exponi debeat. Cap. XXI.

IN Ecclesia Cathedrali, quoties oratio quadraginta horarum, vel incboatur, vel peracto in aliјs Ecclesiis illius cursu, in eadem iteratur, aliave ratione exponitur, indiciturve; omnis ratio suadet, vt splendidiori luminum apparatu, & maiori cleri frequentia, maioriq; populi concursu habeatur, atque celebretur; Quare illius orationis initio, quod in ea Ecclesia fit, rursusq; in eiusdem fine, vt Episcopo videbitur, cum illius Ecclesia clerus populusq; si quem pro parochia ratione peculiarem habet, tum etiam vniuersus vrbis clerus, tam secularis, quàm regularis supplicationibus publicis interesse solet, ac sodalitates omnes, & cunctus præterea populus, suis parochialibus Sanctorum insignibus distinctis, in illam matricem Ecclesiam generatim, vniuerseq; ad orationis celebritatem conueniat.

Qualiter ad alias Ecclesias clerus, populusq; conueniat, & recedat. Cap. XXII.

Sigillatim verò pro uniuscuiusque parochiæ, uicinæve, in classes distinctæ, ratione, quam Episcopus certam statuerit, inierit ve idem tum clerus sęcularis, ac regularis, tum populus statis horis, sibi ordine speciatim attributis, ad eam basilicam concurrat, more solennium processionum, Cruce, scilicet prælata, & precum, Antiphonarum, psalmorumq; pio, ac religioso cantu: indeq; quo ordine processerit, eodem piè, deuoteq; redeat.

DE ORATIONE VESPERTINA. Tit. IX.

Quæ, & qualiter parochi, concionatoresve, patribusfamilias agenda & pro domesticis institutionibus denunciabunt. Cap. I.

DOMESTICAE *institutionis regulas positas sub titulo de officio patrisfamilias Parochus per annum aliquando, prout re esse viderit frequenti populo explicet: tum sæpissimè, & publicis sermonibus, & priuatis colloquijs, patresfamilias parochiæ suæ incolas, id moneat atque hortetur, ut quæ eorum propria officia sunt: munera, in familiæ institutione ea præstare uelint paternę curæ studio.*

Quoad cohortationis officium, etiam concionatores, & confeßarij Sacerdotes, quàm frequentissimè, prout opportunum esse censuerit, charitatis zelo præstent.

Vid. in d. titu. sup. põlertim. c. 1. & 5.

Domini officinarum de dissolutionibus, quæ committuntur, qualiter à parocho admonendi. Cap. II.

PArochus prętereà, ubi aliquando in artificum, mercatorumve officinis, quæ intra fines parochiæ suæ sunt, ab operarijs, alijsve qui illic artem exercent, aliquid committi intellexerit, quod deprauatæ, dißolutæq; disciplinæ sit, quod offensionem in parochia præbeat, quodq; à Christianæ institutionis moribus alienum, id officinarum dominos admoneat, vt quicquid illis locis corruptelarum est, inde eripiatur.

Orationis communis introductæ exercitatio qualiter per parochum curanda, eiusq; indulgentiæ quando denunciandæ. Cap. III.

VNa omnium optima indigentiæ nostræ interpres, [a] & conciliatrix eorum; quæ neceßaria tum ad animæ, tum ad corporis bona à Deo patre expetuntur, est oratio sancta; cuius studium, ut proprium fidelium

a Neminẽ exceptũ esse ab eo qđ Domin[9] in Euangelio dicit, oportet semper orare, & nõ đficere, & Apos. sine intermissione orate, ait. Nicola[9]. 1. Iter responsa ad consulta Bulgarorũ, post Cõc. Tici. ĩpręssa. c. 61. i Tom. 3. C[illegible]c. subiecit. 3, [illegible] ita [illegible] [illegible]iu,

est, sic necessarium, atque omnino iussu diuino debitum: id cælestis magister, Christus Dominus exemplo docuit, verbo præcepit, crebris cohortationibus monuit, [a] *& eo igitur studio fideles quò vehementius exardescerent, se seq́; quotidie singuli certa hora colligentes id quod christianarum mentium est vitæ à se illo die actæ rationes inspicerent,* [b] *maleq́; actæ pœnitentes, ardenti oratione veniam precarentur, & Deo gratias agerent de beneficijs, quæ acceperint: instituta est in hac prouincia orationis communis exercitatio: quæ ad christianæ pietatis progressionem introducta, vt & perpetuò conseruetur, & augeatur item, id cum omni studio parochus curet, tum propositis spiritualis gratiæ muneribus Sedis Apostolicę benignitate, eius rei causa concessis,* [c] *itaq; Episcopus à Parochis suis singulis Greg. XIII. literas de Indulgentia, huius prouincię hominibus concessa, qui in orationis communis instituto se se exercuerint, ter in singulos annos descripto, vel summatim pronunciari iubeat semel incunte Aduentu, iterum Dominico die Quadragesimę primo, tum solenni die Pentecostes.*

Campanarum signa pro oratione, qualiter danda, dieq́; statuta, vt indulgentias consequantur moniti conueniunt. Cap. IIII.

PArochus præterea pro temporum ratione certam horam assignet; qua datis huius rei causa campanarum signis patresfamilias suæ quisq; domi, vnà cum reliqua familia certo loco ad orandum conueniant. Vt autem, qui in eo precandi instituto se exercuerit, Indulgentiæ concessæ donum consequatur, diem itidem Dominicum Quadragesimę, proximè præcedentem, is constituat, quo illi confessi omnes simul Sacram Eucharistiam sumant.

Imminentibus calamitatibus qualiter orandum. Cap. V.

IMminentibus verò calamitatibus suo tempore cum nullum certius præsidium sit, quàm illud, ut fideles ad Deum patrem misericordiarum assiduis precibus confugiant, certam aliquam præterea rationem is diligenter Episcopus ineat, vt & à Clero, & à populo sine intermissione, ac religiosius in orationem incumbatur.

Signum qualiter & quod pro oratione dandum. Cap. VI.

ORationis vespertinę, olim in hac diœcesi institutę, signum distinctis campanæ ictibus, Vt Episcopus præscripserit, detur. Vbi verò in vicis, & pagis, ob campanæ exiguitatem, sonus ita difficilius exauditur; non intermissso, sed continenti sono per horæ quadrantem, illius significationem fieri, si ita censuerit, iubeat Episcopus. Rursus qua in Ecclesia parochiali, diœcesis præsertim, ob vacationem, vel ob aliam causam, nullus, uel Sacerdos, uel clericus, aliquando est, qui huius orationis signum campana det; alia subito per Vicarium Foraneum ratio ineatur, qua illius significatio fiat, campanæ item sono.

ex sententia D. Aug. vnullo die, intermittamus certa tempora orandi, quæ illa une ait, quærite, & inuenietis, ea vero explicat eruditissi mus Frā. Turrian. in eius annota. in Clementis Romani lib. de vita Christiana c. 25. i j. Tom. Conc ad hoc non nihil vide i lib. Ludolp. de vita Christi, p. 2. c. 42. in princ.

a Quàm nobis necessaria sit oratio, præter alios, vid. Nauarr. in tract. de orone, & hor. Can. c. 1. in 2. prę lud.

b De effectib' orationis vide eū dē Nau. I d. trac. ca. 21. in 28. con co. n. 27.

c Constitutio hęc est sub die 24. Octobr. 1572.

Quando vespertina, communis oratio in Ecclesia conuenientius fieri debeat. Cap. VII.

Vbi domicilia, inter se proxima, aut continentia sunt; in Ecclesia, tum maxime diebus festis, illam à populo fieri conuenientius est: quem frequentem conuenire, omni officio parochus curet: Ipse uerò si adesse neglexerit, intermiserit ve; mulctetur Episcopi indicio. Curet autem Parochus, vt in Ecclesia non tardius multo ducatur, quàm ad statam horam, qua sub crepusculum noctis salutationis Angelicę signum detur.

Quando pro parochiali, alius locus, vel crux erigenda, vbi oratio communiter fiat eligatur. Cap. VIII.

Si ex pagis, & vicis præsertim frequentioribus, in Ecclesia parochiali fideles difficilius conuenire possunt, quoniam ab ea aliquantum illa loca distant; constituat Episcopus Ecclesiam, aut capellam, oratorium ve, illis singulis propinquiorem, aut commodiorem; aut denique crucem, sacram ve aliam imaginem, in triuio erectam; quò etiam sub dio ad orationem uespertinam conuenire liceat.

Quæ orationis ratio, in cappella, in oratorio, vel in Ecclesia, quę Parochialis non est, etiam adhiberi poterit.

Oratio communis, vel si non poterit saltim particularis qualiter fiat. Cap. IX.

Si quando pręterea, alijs etiam diœcesis locis, pluuiæ uis, niues, alia ve temporis grauitas, itineris difficultati adiuncta, [a] *difficiliorem fidelium conuentum ad Ecclesiam parochialem faciat, nè ob vllam causam à tam salubri orationis instituto, & multiplicibus Apostolicę sedis priuilegijs commendato, ullo die populus desistat. Quo in officio in ijs locis adiuuetur maximè opere Sacerdotum, & clericorum quorumcunque illius pagi, loci ve.*

At vbi neque his rationibus fieri poterit, vt fideles omnes vniuscuiusque loci in vnum conueniant ad hanc orationis communis exercitationem; domi saltem ab vnoquoque, qui ad Ecclesiam non conuenerit, cum familia sua certo locô fiat.

Quæ, & qualiter etiam matutina oratio vt introducatur curandum sit. Cap. X.

Norint porrò fideles, quod etiam Concilio Aurelianensi quarto olim iussum est, sibi sæpius singulis diebus orandum esse, quod si aliquando frequentius non possunt, saltem non uesperi solùm, sed etiam mane id, à se pręstari oportere. [b] *Quare Episcopi cura sit, vllum uespertinę orationis quotidianæ communis usum, mane etiam paulò, scilicet ante auroram, aut sub ortum solis, id quod in plerisque locis iam seruatur; ubique locorum cùm in vrbe, tum in diœcesi paulatim introduci, atque ea ratione institui, vt vel in*

a Si loc⁹ Eccle sit ꝓcul fuerit, qđ & l alijs de cẽtib. locis, oratio ad Deũ fieri possit, vide in Cõc. Parisiẽ. sub Greg. 4. lib. 2. ca. 13. cuius initiũ Sicut sunt nõnulli in To. 3.

b Quod frequenter orandũ sit, ꝑter alia, vide D. Hier. Ad Eust. cuius hæc sunt verba nota. Egrediẽtes hospitium armet oratio: regrediẽtib⁹ d platea, oratio occurrat antequã Sessio, nec pri⁹ corpusculũ requiescat, quã aĩa verbo Dei pascat: ad oẽm actũ, ad oẽ incessũ manus pingat, crucẽ relata in Cõci. Paris. li. 2. c. 13. in fine in 3. Tom

Ecclesia, vel suę quiq; domi cum familia certo loco, vel in officinis, tabernisve, uel in ipsis etiam agris, atque adeo in itinere, uel in alijs deniq; locis, ubicunq; , ut illo Concilio cautum est ea matutina hora sunt; et patresfamilias, & liberi, & famuli, & artifices, opificesve, & operę, institutoresve, & caeteri quicunq; sunt, siue mares, siue foeminae, huius matutinae orationis officio, antequam artificium, negotium, remve vllam aggrediantur, precibus, Litanijs, omniq; oratione, ac toto animo, menteq; uacent, sicq; quotidianarum actionum, operum, & negotiorum initium à Deo faciant, finemq; itidem.

Qualiter ad tempestates repellendas campanae pulsandae, & omnibus ad preces confugiendum sit. Cap. X I.

Vid. sup. de off. Paroch: c. 31. & de custodi Eucharistiae. c. 9. Ad hoc vid. Durant. in Rat. diuin. offi. lib. 1 c. 4. in princ. vbi de cõpatris agit, & Iohã de Silua. in tract. de benefic. p. 1. q. 5. nu. 99.

NImbis, procellisve imminentibus, sicut Ecclesiasticae consuetudinis est, campanis sonetur, tum ad tempestatem ui diuina, quę ex solenni prece, sacraq; benedictione illis inest, depellendam, tum ad Dei misericordiam implorandam christianae pietatis orationibus: ita fideles, earum sono tunc excitati, in Ecclesiam, uel Cathedralem, uel Parochialem, uel in aliam saltem propinquiorem, ad orandum conueniant: si minus possunt, saltem ubicunque sint, siue domi siue foris, supplices Deum orent; tum clerici, psalmis, Litanijs, precibus, & orationibus, quę ex ritu Sanctae matris Ecclesiae ad arcendam tempestatem dicuntur, Dei misericordiam deprecentur.

Oratio etiam pro fidelibus defunctis, qualiter fienda. Et ad illam populus per parochum propositis indulgentijs cohortandus sit. Cap. X I I.

PRo fidelibus defunctis religiosas Deo preces, orationemq; adhibere, officium est salubre, illud quidem sanctum christianae pietatis studio planè dignum, quam ob causam Greg. X I I I. Romę instituit, prima hora noctis pro illis in singulos dies piè orari; cuius exemplo nobis ad imitationem proposito maximoperè excitati, cum iampridem proximis annis orationem vespertinam, quam communem dicimus, pro uiuis decreuerimus, hanc alteram pro mortuis iam nunc constituimus.

Itaq; Episcopus pro salutis animarum zelo, quo pręcipuo incensus esse debet, in eam curam incumbat, ut ubiq; locorum in sua diœcesi religiosè, celebretur, omniq; ardentissimo charitatis, & precationis spiritu.

Illius horam pro ratione temporis, uel brumalis, uel aestiui, proq; prudentia sua sub primam noctis uigiliam ita statuat, ut iam decreta oratio uespertina nullo modo impediatur.

Pręfiniat in Urbe Basilicam Cathedralem, & certas alias Ecclesias, in quibus stata hora, statoq; campanae signo significatio huius orationis, precationisve fiat.

Vnusquisque autem fidelis, ubi sit, uel domi uel foris, ad memoriam mortis excitatus, primùm paulisper tacitus in mortis suę quam breui fortasse obibit, meditatione uersatus; tum se accendat ad orationem pro mortuis,

quam

quàm psalmo De profundis, *aut precatione Dominica, & salutatione Angelica sæpius repetita intimo religiosi cordis affectu perorabit, vt defunctorum animæ è purgatorij supplicijs ereptæ; Dei misericordia ad sempiterna cœlestis vitæ præmia perducantur.*

Parochi præterea, quò magis, atque magis huius pietatis studium exardescat, sæpe accurata cohortatione ad illius studium, vsumque perpetuum, parochiales suos inflammare studeant; & quò magis eosdem elliciant, indulgentiam proponant ijs concessam, qui sono campanę moniti, atque excitati ad orationem pro mortuis piè recitauerint psalmum De profundis; *aut orationem Dominicam, salutationemq; Angelicam ter dixerint, cuius Indulgentiæ pontificias literas, vt Parochi aliquando de scripto euulgent, in fine huius libri impressas extare voluimus.* Literæ datæ sub die 10. Aprilis. 1580.

DE OFFICIO CAVPONVM. Tit. X.

Quæ monita cauponibus, & qualiter proponenda sint. Cap. I.

FFENSIONIBVS *& peccatis, quæ in cauponis committi solent, pastorali etiam cura & officio occurrendum est; vt ereptis corruptelis salutariter consulatur vitæ christianæ moribus. Quàobrem, cum Episcopus cuius officium est in omnium cuiusuis generis hominum curam incumbere; tum Parochus etiã si quas, vel cauponas, vel tabernas intra parochiæ suæ fines habet, quàm sæpissimè ijs, qui cauponariam tabernariamve exercent monita proponat, quæ infra eorum vitæ christianæ, christianisq; moribus præscribuntur, ad eorum salutem procurandam.*

Primùm igitur caupo non solùm familiæ suę, sed etiam hospitibus peregrinis, alijsve, quos hospitio exceperit, & verbis, & uitæ exemplis, & humanitatis officijs prodeße studeat; ita ut eius familia, quiq; in famulatu ipsius sunt cæteris pietatis, castitatis, modestiæq; specimen, atq; indicium dent. Proinde impudicos homines, eiusve infamiæ nota inquinatos, blasphemos, concubinarios, eiusve nomine suspectos, aleatores, publicosve lusores, & id generis nebulones, qui aduenas, atq; hospites, dolis, fallacijsq; decipere solent, è familia domoq; sua eijciat: quorum loco in familia famulatuq; pios homines disciplinæ christianæ studiosos habeat, qui aduenas ad orationem Vespertinam inuitẽt, quam is domi suæ curet nullo vnquam pacto stata hora prętermitti.

Sacræ imagines in cubiculis habendæ, obscęnæ omnino tollendæ. Cap. II.

IN *cauponę uestibulo, porticuve, & in singulis præterea cubiculis sacram imaginem apponere ne omittat; prophana autem omnia, at turpiter obscœneq; inscripta, pictaue, inde amoueat omnino.*

Quos apud se diutius hospitari non permittant.
Cap. I I I.

NE lenones, meretrices, histriones, mimos, & cæteros malæ conditionis homines, nugatoresve apud se diutius hospitari patiatur.

Erga religiosos, clericosve & pauperes qualiter se gerant.
Cap. I I I I.

REligiosos, & Ecclesiasticos homines ad se divertentes, separato si commodè poterit, præsertim à fœminis hospitio, mensaq; excipiat: in honore habeat, nec verbis, factisve uiolari patiatur; pauperibus item se talem præstet, qualem se præbere christianum hospitem decet.

Hæreticos denuncient, cibos vetitos ne præbeant. Cap. V.

HÆreticos verò si quos divertisse animadvertet, illico denunciet, nec vllo pacto feria sexta, & Sabbatho, alijs item præscriptis diebus vlli uetitos cibos, quouis prætextu præbeat.

Mensæ benedictio, & gratiarum actio adhibeatur. Cap. V I.

MEnsæ initio ab hospite, uel ab aliquo familiari benedici curet, adhibita in fine etiam gratiarum actione.

Quos virum, & fœminam simul cubare non permittatur.
Cap. V I I.

NE virum simul, & mulierem cubare sinant, quos suspicetur matrimonio copulatos non esse.

Qualiter ægrotum denunciet. Cap. V I I I.

SI quem dum in caupona uersatur, in febrim, morbumve incidere contigerit, de eius ægritudine statim parochum certiorem faciat, qui illum inuisat, & spiritualia remedia, eidem quamprimum impertiatur.

Se verè Christianum exhibeat. Cap. I X.

CAupo denique Christianus, ita in hospitij munere agat, ut æquitate, sinceritate, & charitate utatur, & per opera iustitiæ progrediens damnationem æternam fugiat, ac in æterna tabernacula recipi mereatur.

DE OFFICIO MILITIS. Tit. XI.

CHristianorum militum disciplina his temporibus eò prolapsa est, vt in multis Dei offensionibus, quę à militum corruptelis existunt, opere pretium etiam sit inuigilari Episcopalibus monitis.

Quæ

Quæ Episcopus pro salute militum præstare debet. Cap. I.

VBI igitur militum præsidium constitutum est illud cum eorum Ducibus, Præfectisve Episcopus studiosè, paternaq; charitate agat; ut illi in militari statione constituti, piæ Christianæq; vitæ institutis congruentes viuant; cum præsertim in militum Christianorum laude positum sit, vt pietatem in primis, & religionem erga Deum obseruent, atque colant.

Quæ milites præstare, & à quibus cauere debeant. Cap. II.

QVod ergo ad pietatis usum, atque officium attinet id omne maximè curetur.

Vt doctrinæ Christianæ rudimentis milites rectè instituantur.

Vt frequenti sacræ Confessionis, & Communionis vsu, se ad beneuiuendum communiant.

Vt quotidie, & mane, & vesperi certa stata hora Deum precentur.

Vt Rosario quotidiano Beatę Mariæ Virginis, quod militibus bello contra Turcas suscepto olim pręscriptum fuit, religiosè utantur.

Vt singulis diebus mane in statione communi collecti litanias recitent.

Vt in stationis loco Sacram imaginem Beatę Mariæ Virginis, aut Sancti alicuius, quem patronum sibi, atque intercessorem in Cælis deligerint, ante oculos propositum habeant.

Vt sacerdotem item habeant spiritualis vitę amantem Episcopi iudicio delectum, cuius monitis in militia spiritualis exercitationibus cursum teneant.

Vt in otio militari à librorum obscænorum, quiq; Christianos viros non decent, lectione abstineant, sed martyrum vitis legendis, in quibus fortitudo, ac uirtus verè militaris elucet, totos se se occupent, cum per occupationes militares possunt.

Quid Episcopus, vt ieiunia seruent, & à blasphemijs abstineant valde agat. Cap. III.

ILlud verò etiam maximè Episcopus cum militum Præfectis, ualde agat, ut ieiunia, & ciborum delectum ex præcepto Ecclesiæ seruent à Blasphemijs omnino abstineant, quas radicitus extirpare ille omnino conetur, cum militis Christiani, & pręsertim illius; qui Serenissimo nostro Regi inseruit, officium proprium sit etiam sanguinis profusione tueri gloriam Dei, sine cuius diuina ope nihil reliquum militi Christiano est, quod gloriosum esse possit.

A quibus vitijs vt abstineant virtutesve exequantur, qualiter illos Episcopus pias confratrias constituendas curet. Cap. IIII.

VT à furto rapinisve abstineant, idq; planè eis persuadeat, eius generis criminibus perpetuam infamiam inuri militi; considerentq; preterea, eos ex officio quod gerunt, debere ad mortem semper esse paratos.

Vt denique detractiones, mendacia, ingluuiem, aleam, luxuriam, pompamq; abhorreant; sed omnes virtutum Christianorum partes exequantur quæ cum in omni disciplina, tum in re militari splendescunt, vtilitatesq; vberrimas salutariter afferunt.

Atque ob has quidem causas inter illos pias confratrias instituere Episcopus curet.

DE SYMONIA. Tit. XII.

Pro Sacramentorum administratione nedum exigatur sed nec nutu quicquam petatur. Cap. I.

Multa cõtra symoniacos. Vide in Decreta. 1.q.1. ferè per totam.

CVM Sacramenta Ecclesię non solùm sine Symonię labe, verum etiam sine auaritiæ suspicione prabenda sint; caueant omnes, nè in eorum administratione quidquam exigant; aut etiam verbis, uel signis, directè uel indirectè petãt. Qui secus fecerit, eum & pœnis, iure communi statutis, & alijs arbitrio Episcopi plecti volumus.

Ius habentes in beneficijs quomodo nihil recipiant. Confidentia & quæ reseruatio fructuum interdicitur. Qualiterque inobedientes puniendi: Constitutioque de ijs recitanda erit. Cap. II.

INterdicimus & ijs, qui ius habent ad quęcunque beneficia ecclesiastica eligendi, vel nominandi, eorum ministris cuiusuis generis, ne quidquam per quamuis causam eius rei gratia, ab aliquo, cui ecclesiasticum beneficium quauis ratione tribuatur, ne sponte quidem datam, accipiant.

Neve ita detur beneficium cuiquam, vt is ad nutum eius, qui dederit, uel cuiusuis alterius postea cedat.

Neve in eo dando vlla fructuum pars ab Episcopo, & inferioribus, contra sacrorum Canonum instituta quauis etiam pietatis specie reseruetur.

Qui ex ijs, quos diximus, secus fecerit, iure ac facultate nominandi, vel præsentandi deinceps uti non possit.

Qui uerò beneficium conditionibus huiusmodi acceperit, sciat ex sacrorum Canonum decretis, se nullum in eo ius adeptum esse, atque ideo fructus suos non facere; quosq; perceperit, sine conscientię labe retinere non posse, ad eorumq; restitutionem compellatur.

Omnes item iij ceteras pœnas dent, simoniacis à sacris canonibus, & constitutionibus Pij IIII. & Pij V. contra confidentiam committentes constitutas, & quas Episcopus praeterea de ijs sumendas iudicauerit.

Eandem Pij V. constitutionem Episcopus semper in diœcesana synodo publicè recitari iubeat.

Ed. cal. Iunij anno 1569. in Bull inter ei' constit. num. 87 fo. 1015. Vid. ex infr. eod. c. 10.

Quibus beneficia non dentur, nisi per eos prius, & quod iuramentum praestetur. Cap. III.

NEminem autem, uel praesentatum, uel nominatum, uel electum, uel ab inferioribus prouisum prius admittat, aut instituat Episcopus, quã infrascriptum iusiurandum ab eo exegerit.

Ego N. praesentatus, uel electus &c. ad beneficium. N. iuro per sacrosancta Dei Euangelia, quae meis manibus tango, neq; me beneficij obtinendi causa, aut, vt ad id praesentarer, vel nominarer &c. neq; quemquam alium meo nomine, aut consentiente, vel sciente, quidquam collatori, patrono, seu alij cuiquam ea de causa promisisse, aut dedisse, aut compensasse, aut prius datum confirmasse, uel apud quemquam deposuisse.

Neq; mutuo dedisse, uel locasse, uel prius mutuo datum, commodatum, locatum, aut quocunque modum remisisse, aut relaxasse.

Nec de domibus, terris, praedijs, redditibus eius Ecclesiae fructibusve, decimis, aut oblationibus eiusdem praeteritis, praesentibus, ac futuris, donationem, remissionem, locationem ve fecisse, promisisse, aut iniuisse; aut aliũ mandante, uel consentiente me, promisisse, fecisse, aut iniuisse. Ita me Deus adiuuet, & haec Sancta Dei Euangelia.

Pro labore literarum beneficiorum quid tantum persoluatur. Cap. IIII.

NOtarijs scriptoribus, alijsq; Episcopi ministris pro omnium opera, sumptu, ac labore, in conficiendis literis, quibus beneficij collatio, confirmatio, institutio, prouisio continetur non plus uno aureo ad summum persoluatur.

Ne propter ius patronatus aliquid annexum plus vendatur. Cap. V.

EPiscopi munus erit cauere, nè propter iurispatronatus occasionem pluris aliquanto res, cui illud ius annexum est, vendatur, aut transferatur; si qui verò nihilominus ita vendiderint, pœnas contra simoniacos editas incurrant.

Quando in causa beneficiorum vexationem redimere liceat. Cap. VI.

NE redimendae uexationis specie in causis beneficiorum simoniacae pactiones intercedant, nemini licere uolumus, ad redimẽdam uexationẽ,

ne in casibus quidem iure permissis pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere; nisi Episcopi consensus accesserit. cuius partes erunt, & perspicere diligenter, an subsit aliqua fraus; & ubi rem fraude carere, & iure permissam esse cognouerit, non denegare ei, qui petierit facultatem se à vexatione liberandi, qui contra, quàm decretum a nobis est, fecerit, Episcopi arbitrio plectatur; & quod actum fuerit irritum sit, ac nullum.

Qualiter participantes in simonia, vti principales simoniaci puniantur. Cap. VII.

VT omnis ad simoniam aditus intercludatur, statuimus, ut non solùm auctores simoniæ, sed eius internuncij, & interpretes, Notarij etiã, qui simoniaca instrumenta conficiunt; ijsdem pœnis teneantur, quibus additi sunt ij, qui per simoniam contraxerunt.

Ijs etiam pœnis comprehendi uolumus eos, qui scientes inter eos, qui contrahunt, simoniacam pactionem intercedere, in eorum gratiam sua beneficia obligant.

Ne quisquam in admissione in capitulum, seu collegium, & pod admissionem in distributionibus defraudetur, qualiter prouideatur. Cap. VIII.

Cõc Trident sess. 24. c. 14 de refor. Vid inf. c. seq. & c. 13. eo. tit. & c. 14.

SAcri Tridentini Concilij auctoritate, ea Cathedralis, & Collegiatarum Ecclesiarum statuta, constitutionesve quascunque si quæ sunt etiã iureiurando, & quauis auctoritate communitas, consuetudinesq́; illas, etiam immemorabiles, quæ & si fortè non expressam simoniam sordidam tamen auaritiam præ se ferunt, antiquamus, & abrogamus, atque rescindimus, quibus illud inauctum est, vt qui nuper in Canonicorum Capitulum, aliorumve Ecclesiasticorum hominum Collegium adscriptus, Capituliq́; aut Collegij iudicio, ad ea canonicalia, aut alia, quæ ad eos pertinent, obeunda munera idoneus comprobatus est; sex tamen mensibus, qui probationum nomine vocantur, Choro inseruire ante debeat, quàm distributiones quascunq; etiam quotidianas percipiat, alijsq́; Canonicis, uel alijs eiusdem Collegij hominibus accrescat, quæ portio sibi eo temporis spatio inseruiente, iure obueniret. Illudq́; in perpetuum iubemus, ut in alicuius Ecclesiæ Canonicorum Capitulum, aliudve Ecclesiasticum Collegium cooptatus, cum admissus, cõprobatusq́; erit ad muneris sui functiones, is statim particeps sit residentia fructuum, quotidianarumq́; distributionum, quæ ab ijs, ad quos spectat, eidem præstentur pro ratione Canonicarum horarum, quarum officium deinceps in Ecclesia ille obierit.

Cõc. Tolent. 8. c. 3. Tom. 3. c cum super de confess. ex. de simon to 10, fer. fit.

Quicunque illas constitutiones, statuta, & consuetudines, hoc decreto abrogatas seruarint; contra eos simoniæ pœnis, quæ canonum iure, & summorum Pontificum constitutionibus statutæ sunt ad Tridentini Concilij præscriptum agatur.

Nè huic autem decreto fraus fiat, hoc statuimus, ut quoties is, qui in eiusmodi Collegium cooptandus erit, eiusdem Collegij præfectum conuenerit ad se probandam, huius probationis examen intra octo dies de eo habeatur; alioquin probationis ius Episcopi sit.

Quod si octo illis diebus habito examine, is probatus non sit, sibiq́; persuadeat id iniustè factum esse, ad Episcopum confugiat, qui habitis de eo examinis quæstionibus, se iniustè repulsam illum tulisse animaduertit, Capitulum Collegiumve compellat ad eum recipiendum.

Circa constitutiones quibus pars reddituum præbendarum applicantur, quæ Apostolica sanctio seruanda: Et tunc pro pensionibus quid agendum: Et si sacristiæ, quando non alibi applicetur. Cap. IX.

Quibus in Ecclesijs ea vel constitutio, uel consuetudo est, ut Canonicus nuper creatus, quos fructus præbendæ suæ primo anno percipiet, eos omnes uel aliquam eorum partem fabricæ Ecclesiæ, aut sacristiæ, alijve pio loco soluat; in posterum ad unguem seruetur, quod constitutione Pij Quinti super hoc cautum est, & si ei præbendæ onus pensionis, uel reseruationis fructuum omnium, alicuiusve partis eorum impositum est; is pro rata solùm fructuum, quos liberè percipiet soluat; fideiussore tamen caueat, se reliquam item fructuum illius præbendæ partem soluturum, quamprimum uel morte, uel concessu, remissioneve eius, cui fructus reseruati sunt, quive pensionem obtinet, adipiscetur.

Hæc constitutio edita pridie Cal. Iunij 1570. inter eiusdē Pont. constit. nu. 106. in Bull. fo. 1080.

Eam uerò fructuum partem, quam soluere debet nè soluere prius cogatur, quàm illorum percipiendorum dies venerit, sed aut fideiussorem det se eo ipso tempore statim soluturum; aut Episcopus apud aliquem illos sequestri nomine asseruari curet, donec quod debebitur, persolutum erit. Curet autem Episcopus, ut fructus, & cuiusuis generis prouentus, ad sacristiam pertinentes, nè in alios sumptus, nisi in ipsius sacristiæ usum, erogentur, ideoq́; quotannis cognoscat, quo modo distributi, & quas in res erogati illi sint. Liceat tamen eidem Episcopo de Capituli consilio eos fructus in fabricæ, vel rei alterius, ad eam ipsam ecclesiam spectantis usum, aliquando conuertere; si modò sacristiæ minus tunc opus esse indicarit.

Bulla confidentiarum quotannis publicanda. Cap. X.

De confidentijs constitutio, quam summus Pontifex, Pius Quintus tulit, quotannis in diœcesana synodo de scripto recitetur, ac promulgetur.

Vid. sup. eo. ca. 2. in fine.

Pro col-

Pro collatione beneficiorum, nec sigilli nomine, à quibus nihil, sed quid tantum pro scriptura percipiatur.
Cap. X I.

VT auaritiæ omnis non modò labes, sed suspicio, uel minima ab Episcopi domo, atque ab omni etiam ecclesiastico foro tollatur, nè deinceps in beneficijs conferendis, aut quauis prouisione dandis quicquam vllo cuiusuis generis, ne sigilli quidem nomine, accipi, exiginè ab vllo liceat; omni prorsus, si quæ huic decreto repugnet consuetudine antiquata, & abrogata. Notario tamen, cui pro muneris sui laboribus certa merces, nulla constituta est, aliquid pro opera, quam in literarum scriptione ponit, accipere liceat, ad taxæ præscriptum: ita tamen vt pro omni vniuscuiusq; beneficij collati, vel prouisionis nomine dati, scriptura à se confecta, alio vè quouis nomine, vel prætextu, plus auro nummo ad summum ne capiat.

Supra c.4.

Possesio beneficiorum qualiter capienda. Cap. XII.

NE pro beneficio Ecclesiastici possessione adipiscenda plus, quàm par est, impensæ quis in compluribus instrumentis, eo nomine conficiendis, uel exscribendis faciat, cum eius bona varijs locis sita sunt; id propterea decernimus, & declaramus liberum esse vnicuique, cui beneficiū aliquod collatum, aut quouis prouisionis nomine datum est, illius solùm Ecclesiæ, altarisve, in quo beneficij titulus est, & illorum tantùm eiusdem beneficij prædiorum, bonorumve, quæ ipse maluerit, possessionem capere: modò eam capiat, tabulis publicè à notario confectis.

Ordines pro redditibus, & distributionibus, beneficiorum vacantium aliter distribuendis, quàm Concilium Tridentinum, & Apostolica sanctio mandat abrogantur, contrafacientisve qualiter puniantur. Cap. XIII.

Vid. sup. eo.c.8. & 9. vbi annotãtur loca.

AVctoritate Concilij Tridentini, & constitutionis à Pio V. editæ, iam nunc statuta priuilegia, consuetudines, & illas deniq; cuiusuis Ecclesiæ constitutiones rescindimus, planeq; abrogamus, quibus cautum est, vacantium in ea Ecclesia dignitatum, Canonicatuum, præbendarum, portionum, beneficiorum, atq; adeo officiorum fructus, uel distributiones etiam quotidianas, quæ inde primo uacationis anno, aut longiori, breuiorive tempore obuenerint, mensæ Episcopali, uel canonicali, alijve loco omnes, vel partem aliquam obuenire, attribuive, aut in communes usus cedere, aut inter alios canonicos, ministrosve illius, alteriusve Ecclesiæ diuidi. Hæc tanquam rescissa, penitusq; sublata eiusdem Pij Pontificis sanctione, declaramus nulla esse, nulliusq; planè roboris.

Nec

Nec verò loco eorum fructuum, qui co nomine vt supra, attribuebantur, ne consensu quidem Capituli ab Episcopo statui liceat, vt deinceps, qui illiusmodi dignitates, canonicatus, beneficiave, qualia sint, consequentur, aliquid, ut minimum soluant, conferantve in usum sacristiæ, aut fabricæ, aut alterius eiusmodi operis. Quod si post Tridentini Concilij editionem id in aliqua Ecclesia huius diæcesis, vel ciuitatis statutum, decretumve ullo modo sit, ne tamen quicquam eo nomine accipi, exigi, aut persolui ullo pacto ratione liceat, quacunque consuetudine, decreto, statuto non obstante, nisi summi Pontificis auctoritate munitum, corroboratumve sit.

Quamobrem nec Episcopus, neque Capitulum, collegium, aliјve Ecclesiastici ordinis homines, quorum interest, istiusmodi fructus, distributionesve ne vllam quidem eorum partem retineant, neve illorum cessionem petant, exigantve, ne aliud quicquam, ne eo quidem nomine quòd prædia meliora reddita sint. Neque etiam ab ijs, qui illa beneficia etiam à se de Apostolica obtinuerint iusiurandum exigant, ut tale quicquam obseruent; neve illis ipsis, qui non paruerint, moram impedimentumve afferant, quominus illorum possessionem assequantur. Meminerint porrò omnes, quicunque contrafecerint, ex illa Pij Quinti sanctione, si Episcopus est, suspensionis, si Capitulum interdicti, si alius quispiam, excommunicationis pœnam statim subire: cuius uinculo tam diu irretitus est, quoad restitutione primùm facta, beneficium relaxationis, absolutionisve à sede Apostolica obtinuerint.

CAP. XIIII.

VBI uerò sex ante Tridentini Concilij editionem mensibus, fabricæ, aut sacristiæ, alteriusve pij loci usibus, distributiones eiusmodi, & fructus concessi reperiuntur, eorum pars tantùm dimidia eidem, uel sacristiæ, uel fabricæ, uel pio loco attribuatur: reliquam autem partem omnem ad illius pontificiæ sanctionis præscriptum ij capiant, quorum beneficia sunt.

DE IVDAEIS. Tit. XIII.

Quæ de Iudæis disposita, erunt seruanda. Cap. I.

IN hac ciuitate, & diæcesi Iudæi non sunt, si tamen aliquo tempore permissu principis domicilium habuerint, Episcopus curet, ut de ijs tradita in nostris Concilijs prouincialibus, præsertim Quinto in primo titulo omnino seruentur; Nam Illustrissimus Dominus meus, vt solet in omnibus etiam de Iudæis, piè, & luculenter tractauit.

Quæ

Quæ circa neophytis curanda, quæve ab eis præstanda, & cauenda erunt. Cap. II.

DE Iudæis, nuper baptizatis, in Concilio prouinciali primo aliqua constituta fuerunt, quibus hęc de illis ipsis, & de alijs etiam Neophytis adiungenda decernimus.

Episcopus igitur cum fieri possit, vt Deo volente, eorum multi è tenebris ad fidei lumen accedant, illud aliqua ratione curet, vt certa domus, locusve pius, si commodè potest, eo potissimùm nomine, constituatur, ubi illi nuper baptizati neophitive alantur, ad vitæq; Christianæ vsum instituantur. At verò si id fieri nullo modo potest; eos, si quos in vrbe, diœcesive habuerit, certæ alterius loci pij congregationi in curam tradat, aut aliquem certum sacerdotem spectata probitate virum, spiritualisq; vitæ studiosum deligat, qui illorum vitam instituat, ac moderetur.

Quo in genere, eius, qui ab ipso Episcopo delectus, eorum curæ quouis modo præerit, studio hęc ratio quemadmodum infra ineatur.

Vt non solùm diebus festis, ut iam cautum est, sed in ferijs etiam singulis, Missæ sacrificio intersint; Et conciones prętereà, sacras lectiones, supplicationes, officiaq; diuina, uesperas pręsertim festis diebus obeant: charitatisq; Christianæ opera præstent, ægrorum publicas hospitales domos præcipuè uisitando.

Vt singulis diebus bis mane, & uesperi, certo breui temporis spatio sanctè orent.

Vt cum signum salutationis Angelicæ ter datur, genua flectant, & attentè precentur.

Vt stationes, Ecclesiasq; indulgentiarum frequentent.

Vt octauo quoque die peccata confiteantur, & decimo quinto quoque die rursus confessi, sacram Communionem sumant.

Vt quo die sumunt, in sancta Oratione, sanctisq; exercitationibus, & charitatis operibus illum totum consumant.

Vt feria sexta, & Sabbato, qui per ętatem, & ualetudinē possunt ieiunent.

Vt sacra anni tempora, utpotè Aduentus Quadragesima, & aliæ statæ anniuersariæ celebritates, cum appropinquant; ad eorum, earumve mysteria instituantur, quo sanctioris vitæ disciplina, & operibus Christiana pietate dignis, sacrorum eorum temporum dierumve cursum religiosius conficiant.

Abstineant à lautioris, & delicatioris uitæ usu, longeq; diligentius ab improborum hominum consuetudine.

Constit. ed. sub die 21. Martij 1542. inter eius constit. in Bull. num. 29. fol. 415.

Aliquam quoque cautionem adhibere curet Episcopus, vt hi homines, cum matrimonium ineunt, non inter se contrahant, sed cum ijs, qui à Christianis antiquam, perpetuamq; originem ducunt.

Ne inter se item mutuam consuetudinem habeant, ut Pauli III. Pontif. sanctione cauetur.

Ne ulla in re mosaycæ legis ritus retineant, aut sectentur.

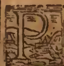
DE

DE MAGISTRIS. Tit. XIIII.

Ludi magistri à quibus libris se abstineant. Cap. I.

QVI *literas docebunt, non solùm libros Indice sanctę sedis Apostolicæ auctoritate edito, nominatim uetitos, pueris non interpręten tur, aut ab illis legi patiantur, sed neq; etiam alios, quibus obscœna, uel turpia contineantur.*

Quæ pro bonorum morum institutione præstabunt. Cap. II.

PRAECIPIMVS *etiam, vt bonis moribus, & salutaribus præceptis eos erudiant; in primisq; in aliqua pia, & Christianæ insti tutione, si Episcopo videbitur, exerceant; cæteraq; omnia officia, quę Leo X. in Lateranensi Concilio statuit, præstent: in ijs si deliquerint pro delicti genere plectantur.*

Sess 9. Decre- to, cui i scrip est. R. forma- tio. c. riæ, & tionũ, princip

Libro etiam notandi fidei professionem emittant. Cap. III.

QVicunque *literas, & liberales artes, quouis nomine, uel publicè, uel priuatim docent, ij quales, quales sint, & reliqui prætera, quibus Pij IIII. constitutione, uel supra fidei professionem facere iussum est, trium mensium spatio illud ad formulam ab eodem Pontifice præscriptam, aut iam pręstitisse ostendant, aut re ipsa præstent.*

Qui verò in posterum illud legendi, interpretandi, docendiq; munus suscepturi sunt, fidei professionem ad idem præscriptum ante præstent, quàm id suscipiant, exerceantve. Hique, & illi omnes libro notentur.

Ton. Cõc. V Vid. su de sum ma Tri & fide ca. c. 2 vbi cõ citatur & c.9.

Si professionem à se emissam non docuerit parochus non patiatur sed ad episcopum deferat, qui de illo inquirat. Cap. IIII.

P*Arochus ne ullo modo patiatur, in suæ Parochię finibus id, ut supra, munus à quòquã deinceps suscipi, aut iam nunc susceptum exerceri, si is scripto Episcopi testimonio non ostenderit, se fidei professionem præstitisse: immo verò, si ita testatum non fecerit; ei illo munere interdicat; si non paruerit, ad Episcopum deferat, qui in eum prout iuris est, animaduertat.*

Qualiter ante fidei professionem pro illis testificationes habeantur. Cap. V.

E*T quoniam ad Christianam pietatem hoc valde interest, ut instituendæ pueritiæ, atque adolescentiæ munus committatur uiris, non scien-*

Hoc probè meminit Concil. Mogun. sub Archiep. Sebastiano an. 1549. ī dec. 96. De Magistris scholarũ To. 5. quo loci dr̄ q̃d in administratione vtriusque reipub. & ecclesiasticę, & secularis, successio a pueris depēdet Vid. sup. de sũm Trin. c. 9 vid. Cõc. Mogun. in Decr. supra citato.

tia solùm, sed fide, ac moribus, uitaq́, probatis: eam ob causam, vt à quo fidei professionem Episcopus recepturus est, ante ab eo cùm uitæ suæ rationes perquirat; tum, si quod testimonium fidei, morumq́, à probatis uiris habet, afferri iubeat.

Quod si ea, uel non afferuntur, vel eiusmodi sunt, quibus ipsius Episcopi conscientiæ, ac iudicio non satisfiat, id ipsum aliunde Episcopus quærat, ab ijs præsertim, apud quos ille diu fuerat, hocq́, diligentius inuestiget, si vel è longinquis, uel hæresis nomine suspectis, uel morum corruptela inquinatis locis illum esse, aut uenire animaduertit.

Etiam de vita, & moribus eorum, ac puerorum institutione, & ne obscœna illis exponant qualiter inquiratur.

Cap. V I.

HOC preterea diligentiæ adhibeat, ut posteaquam aliquis, fidei professione, ad prescriptum facta docendi curam susceperit; eius etiam uitæ, morumq́, ratio, & puerorum institutio aliquando obseruetur, idq́, in ijs potissimùm ludi magistris, qui certa pacta mercede, in disciplinam suam traditos pueros domi educant.

Quorum librorum lectione, explicationeve puerorum, aut adolescentium animi deprauantur, & mores facilè corrumpuntur, quo in genere ij sunt, qui res obscœnas, & turpes continent: eos, ut Indice Tridentino sancitum est, à ludi magistris prelegi, explicarive, Episcopus non patiatur: ac planè ne liceat, ab illis quicquam exponi, quod bonis moribus repugnet, quodq́, impietatem inducat, ut Lateranensi Concilio decretum est sub Leone X.

Quæ salutaria, & ea tantùm diebus festis adolescentes, à ludi magistris doceri præcipiuntur. Cap. VII

IVbeat Episcopus pueros adolescentesve à ludi magistris Christianæ religionis præcepta, atque fidei rudimenta doceri, adhibitis ijs solùm libris, quos Episcopus ipse prescripserit, prout ad illud instituendi munus eos idoneos esse iudicauerit. Dominicis verò, festis diebus, nullo alio preterea doctrinæ genere illos instrui liceat, quod omne eo ipso Concilio Lateranensi prescriptum est.

Ad quæ sacra, & eorum discipuli conueniant magistri curabunt, & de ijs qualiter visitandis erunt. Cap. VIII.

Hoc Cõcil. Later. loco superius memorato, cautũ est.

ILLVD etiam eisdem prescribat, ut diebus festis scholæ suæ adolescentes, pueros've, aut ipsi conducant, aut frequentes illos conuenire iubeant ad solenne Missæ conuentualis sacrum, ad uerbi Dei conciones, ad diuina uesperarum officia, ad sacrarum literarum interpretationes, ad doctrinæ Christianæ scholas, & ad alia denique uitæ spiritualis studia, atq; exercitationes.

Hæc

Hęc omnia an ab ijs pręſtentur; Epiſcopus viſitando, aut ipſe, aut alius eius nomine inueſtiget diligenter, tum maximè, an libros iſti apud ſe habeant, vel ob fidei doctrinam, vel ob morum inſtitutionem damnatos, improboſve; tum prętere a, an qui in eorum diſciplinam traditi ſunt honeſtè educentur.

Qualiter clerici inferiores, à ſuperioribus deligendi, & ab Epiſcopo quotannis inſtituendi, & inquirendi.
Cap. IX.

E*PISCOPVS ſacerdotes aliquot vitę integritate, & ſcientia probatos in Vrbe deligat, à quibus Clerici inferioris ordinis, ſępe conuocati, vitę Eccleſiaſticę moribus inſtituantur. Eos autem ipſos Clericos vniuerſos, ſemel, atque iterum ſaltem quotannis Epiſcopus ad ſe item conuenire iubeat, vt progreſſiones intelligat, quas quiſque eorum ad literarum cognitionem, tum ad vitę ſpiritualis diſciplinam fecerit.*

Epiſcopus quos ad informandum populum, qualiter inſtruendum adſcribat. Cap. X.

E*PISCOPVS parochos, & alios prouectiori ętate Clericos, qui apti ſint; ijs ſtudijs, atq; exercitationibus adſcribat, vt, & in ſacroſancti Euãgelij ſenſibus, ijs potiſſimùm cognoſcendis, ac percipiendis verſentur, qui ad populum Chriſtiana diſciplina, moribusq; informandum pertinent; & in comparanda etiam doctrina ſe exerceant, quæ in explicandis eſt conſcientię caſuum quęſtionibus.*

Epiſcopus qualiter, & quibus clericos etiam ſacerdotes ingenij non ſolertis erudiri curet recognoſcat, inſtruat, ac quæ de eis libro notet. Cap. XI.

R*ELIQVOS enim autem, de quibus aut ob ingraueſcentem ętatem, aut ob ingenij tarditatem, ob aliamve cauſam, ad literarum doctrinam capeſcendam exigua progreſſionis ſpes eſt, in id ſaltem incumbere iubeat, vt in Romano, vel alio breuiori probati auctoris Catechiſmo, pro eorum ingenij captu, inſtruantur: ijq; ſi rudiores, iam olim ſacerdotio, alicuive ſacro ordini adſcripti ſint, in ſacrificij Miſſę myſteriorum, & ſacrorum rituum, ſtatarumque cęremoniarum cognitione, & in ſanctioribus ſignificationibus, atque in ſui ordinis Eccleſiarum functionem diſciplina, breui aliqua inſtitutionis ratione erudiantur.*

Hanc autem diligentiam, & in vrbe, & in diœceſi Epiſcopus exequatur, tum omni qua poterit ratione, tum aut opera Theologorum, ſeu magiſtrorum, qui in Cathedrali, Collegiatisq; Eccleſijs ſunt, aut adiumento regularium, in monaſterijs ſacras literas interpretantium, ſiue hoc ipſum munus bonarum artium diſciplinis Clericos erudiendi ſuſcipientium, ali-

qua illis ſtudio ſuo erogata, attributa ve eleemoſyna, vel ſi opus erit, ab iiſdem etiam Clericis, contributa, aut ſecularium ſacerdotum, quos in ſua urbe, diœceſi ve peritiores, probatioresq; habuerit, ſtudio, quorum ſacerdotum charitate, ac diligentiæ clericos imperitiores, aut ſingulos, aut complures ſimul, literis, & clericalium virtutum diſciplina inſtituendos commendabit. Diligentiæ huius fructus, quò vberior exiſtat; is aliquando per annum, doctis adhibitis uiris, illorum ſingulorum ad ſtudia progreſſiones, prout expedire exiſtimarit, recognoſcat, omni paterna ſolicitudine, & diligenti ratione.

Cognoſcat etiam aliquando progreſſum, quem in ſacrarum cæremoniarum rituumq; diſciplina iidem fecerint; opera adhibita ſacerdotum Eccleſiaſticarum cæremoniarum uſu peritorum, à quibus eos inſtrui iuſſerit.

Deinde, vt non ſolùm in literarum ſtudiis, atque exercitationibus, uerum etiam in diſciplinæ morum officiis clerus ſe ſtudioſius contineat, indieſq; magis ad Clericales uirtutes progrediatur; idem, & inferioris ordinis Clericos, vt ſupra iuſſum eſt, & ſacerdotes præterea, modò uniuerſos, modò partem eorum modò certos aliquos ſingulos, ad ſe aliquando conuocet: illorumq; uniuſcuiuſq; uitæ rationes Chriſtianarum uirtutum exercitationes, & progreſſus cognoſcat; adhibitis ſacerdotibus in vitæ ſpiritualis, clericaliumq; uirtutum diſciplina exercitatis.

Conuocato præterea ſæpè per annum, ut aliàs iuſſum eſt, ad ſe Clero, aut ipſe, aut ſacerdos aliquis, uir doctus, in Eccleſiaſticaq; diſciplina verſatus, eius nomine ad illum, remotis laicis, ſermones, concioneſve habeat de ordinis eorum præſtantia, & ſanctiſſimis officiis, de uirtutibus, quibus Clericalis ordinis homines prælucere debent; de uitiis, quibus in populo offenſionem præbere poſſunt, de omni denique clericali morum diſciplina, uirtutumq; perfectione.

Cleri autem ſui, & doctrinæ, & diſciplinæ ratio omnis, quò ſibi exploratum ſit, ſingulorum tum ſacerdotum, tum inferioris ordinis Clericorum nomina, vitæ rationem, ſtudia, exercitationes, progreſſiones, ſtatum omnem denique certo libro notari mandet Epiſcopus.

Magiſtrorum probatio, facultaſq; triennium non excedat, & niſi qua indagatione præuia non prorogabitur. Cap. XII.

QVO autem exploratiores uitæ, diſciplinæq; Chriſtianæ mores magiſtrorum præceptorumve ſint; eam Epiſcopus cautionem adhibeat, vt cum illos moribus probat, huius probationis facultas, literis exarata, nè diutius cuiquam eorum ſuffragetur, quàm per annum, uel biennium, trienniumve ad ſummum. Quo tempore confecto, cum Epiſcopum adierint, qui illam proroget, confirmetve; tunc maximè is de illorum moribus, uita, ac etiam, de docendi, inſtituendiq; rationibus item diligenter perquirat; ſi quæ eos nec præſtare quæ debent ſpecialiter quoad docendam doctrinam chriſtianam, uel in re aliqua offendere animaduerterit; facultatem

ne proroget, neve confirmet, anteaquam illorum, uel negligentiam, uel aliã culpam, emendatam cernat.

Prophana etiam pijs interpositionibus qualiter exponantur.
Cap. XIIII.

SI quæ prophana magistri aliquando exponent, omnia ad rectam disciplinam, egregiamq; morum indolem præclaris interpretationibus traducere studeant; quod facilè assequentur, si quid perpetuò in suis explicationibus interponent, quod ad institutionem Christianæ pietatis studijs dignum pertineat.

Cum incipitur, uel absoluitur ludus pueri qualiter orent.
Cap. XIIII.

QVotidianas ludi exercitationes, ac studia incboent, & concludant itẽ pia aliqua oratione, & prece, quæ anteaquam absoluatur, pueri è ludo sine vrgenti causa ne missi fiant.

Proinde in gymnasio, loco decenti, & perspicuo tabella alicuius sacræ imaginis appendatur, ad quam diebus singulis discipuli statas preces faciant.

DE HAERETICIS. Tit. XV.

Sacram Scripturam in obliquos sensus trahentes qualiter puniendi, & de hoc populi admonendi. Cap. I.

NEFARIA *est eorum temeritas, qui Sacræ scripturæ uerbis, uel sententijs, ad iocum, assentationem, contumeliam, superstitionem, impietatem, aut ad quosuis profanos sensus abutuntur. Quamobrem Episcopus in eos, qui in hoc genere deliquerint, ex sacrorum Canonum, & Tridentini Concilij decretis grauiter animaduertat.* Vid. D Th. 2. 2. q.9.ar.1. & seq. Conci. Triden. Ses.4.Decre. de edi. & vsu sacr. libr.

Et ut detestabilis hæc licentia prorsus tollatur, fidelem populum per concionatores, parochos confessores de huius peccati grauitate frequenter admonendum curabit.

Edictum ratione prauitatis hæreticæ contra non deferentes Episcopo, vel inquisitori proponendum. Cap. II.

EPiscopus, edicto quotannis publicè proposito, omnes, & singulos suæ diœcesis homines, etiam quauis dignitate, gradu, honoreve præditos, moneat, eidemq; in uirtute Sanctæ Obedientiæ, ac pœna excommunicationis latæ sententiæ proposita, id iubeat, ut si eorum quispiam iam scit cuiusuis sectæ hæreticos homines, eorum nomine suspectos, aut infames, aut

uismodo à fide catholica aberrantes, aut qui verba hereticalia protulerint, aut qui hæreticorum libros, scriptave, quæ quouismodo authoritate sedis Apostolicę prohibita sunt, legunt, vel apud se habent, decem ad summum diebus post edicti promulgationem, si verò in posterum sciet, decem diebus; postquam id norit, illos omnes, & singulos, vel ipsi Episcopo, vel hæreticæ prauitatis Inquisitori denunciet.

Axiomata proponenda qualiter prius recognoscenda.
Cap. III.

QVAE de quauis scientia problemata, vel axiamota, vel alia quæuis eius generis publicè exercendi ingenij causa, aliave ratione proponi solent; curet Episcopus nè in posterum antea proponantur, quàm ab ipso, aut ab ijs quos huic rei præfecerit, cognitum sit, nihil in ijs subesse, quod doctrinæ fidei, & pietati christianæ repugnet.

Qualiter maximè caueatur, nè quando inter catholicos, & hæreticos matrimonia contrahantur.
Cap. IIII.

ILLVD maximè Episcopus interdicat, nè animarum curatores, qui hæreticorum finibus, vel in locis finitimis habitant, vbi vnicuique liberũ est publicè, & impunè hęreticorum more viuere, matrimonij, quod inter Parochię suę, & illorum locorum incolas contrahendum est, secundam denunciationem faciant, neque eos matrimonio coniungant, aut denunciationum, quę de matrimonio celebrando factæ erunt, fidem ac testimonium ad ea ipsa loca, vbi illud ineundum est, mittant: nisi prius eius, qui in locis hęreticorum, aut hęresis nomine suspectis habitat, nomen, & cognomen Episcopo denunciarint; ab eoq́ impetrarint facultatem, alias denunciationes faciendi matrimonijq́ celebrandi, vel fidem denunciationum illuc mittendi, quę eo nomine factę sunt; quam facultatem Episcopus ne det, nisi prius de fide Catholica illius hominis cognouerit, qui ea loca incolit: aut nisi item sibi omnino exploratum sit, matrimonium eiusmodi non contrahi cum hæreticis.

Sine qua facultate nemini ad hęreticos proficisci liceat: & ea obtenta, quid vlterius ei agendum erit.
Cap. V.

Vid. infra.c.30. & seq.

PROFECTVRVS aliquis ad ea loca, vbi & si catholico etiam more à multis viuitur, impunè tamen, & publicè ab alijs prędicatur, aut creditur, quod à Romanę Ecclesię doctrina, & fide, alienum est, professionis scriptam facultatem à suo Parocho, vel ab eo, quem Episcopus constituerit, ante impetret, quàm abeat. Quibus facultatis literis caueatur, & reuersionis tempore, & si diutius illis in locis fuerit, singulis annis testatum faciat, se Catholico more, & vixisse, & viuere: vtq́ id testimoniũ scri-

ptum sit ab ill.us loci, ubi fuerit, Episcopo, aut Parocho, si ibi parochus est, aut à Catholicis uiris, probatis hominibus, illorum locorum incolis. Hocq́, is, cui cò proficisci concessum erit, præstet omnino.

Bulla contra lædentes quæ Sanctæ Inquisitionis sunt obseruanda, & quando promulganda. Cap. VI.

QVicunque autem Sanctæ Inquisitionis officium, statum, res, & ministros aliquo modo læserit, uiolaritve, contra eum, vt Pij Quinti constitutione sancitum est, Episcopus agat ad illius sanctionis prescriptum.

Quam grauissimam sanctionem aliquando cum expedire censuerit, promulgari iubeat.

Quæ ex sacris, & legitimis sanctionibus, indiceque ratione librorum prohibitorum sancita, & obseruanda sunt. Cap. VII.

PErnicioforum, & falsorum librorum, cum perpetua quodammodo pestis sit, cui remedium semper afferre oprteat, de ÿs sæpè; & summorum Pontificum constitutionibus, & sacrorum Canonum iure, cautum est. Postremò autem multa tum Concilij a *Lateranensis ultimo decreto, tum nuper Tridentino Concilio,* b *& Indice utiliter constituta sunt. Quæ vt Episcopi studio à Bibliopolis, Impressoribus, & reliquis item omnibus, quorum interest, diligentius, quàm hactenus factum sit, vbique præstentur; illa ferè omnia, aliaq́, nonnulla, eodem spectantia, quæ addenda censuimus, simul complexi, hac constitutione toto eo de genere sic edicimus, propositis eodem Lateranensi, & Tridentino tum Concilio, tum Indice,* c *& Pÿ Quarti constitutione de eo indice lata, pœnis sancitis, & alÿs præterea Episcopi arbitratu.*

Prosequutio prædictorum. Cap. VIII.

VT quicunque artem librariam exercet, ab eo ne patiatur Episcopus libros venales proponi, nisi confecto librorum suorum indice, cui ab se, aut ab eo, à quo eam curam in recognoscendis libris geri iis voluerit, & ab Inquisitore etiam subscriptum sit; neque facultate, sibi ab eisdem nō per missa, vllos alios cuiusuis generis libros ille habeat, aut uendat, aut quauis ratione tradat, illo indice non notatos.

Libri non publico merciū loco expositi, sed aliò in urbem inuecti, ab eo qui inuexerit, uel inuehi iusserit, eisdem denuncientur: nec libri à quouis inuecti, uel in urbem introducti, alÿs commodentur, aut quauis alia ratione tradantur, antequam his, qui introduxerit, illis, ad quos recognitio pertinet, indicem integrum eorum ostenderit, ab eisdemq; item facultatem obtinuerit: idq, nisi libri id generis sint, vt eos omnibus permissos esse perspicuè constet.

Bulla edita. Calen. April. 1569. inter summ. Ponti. Const. nu. 83 Bull. fo. 10

a Conc. Late. sub Leo. Sess. in decreto, de impressione librorum Incip. Leo. inter sollicitudines.
To. 5.
b Conc. Tride. sess. 4 decret. de edit. & vsu sac. librorum. ver. & impressoribus
c Bulla edita sub die 24 Martij 156 Incipit Domini gregis in ... Const. nu. 99. Bull. fo. 803.

Ne quis opuſcula, libros, commentarios, aliave id generis, quouis titulo, & nomine, quę manu ſcripta ſunt, euulget; niſi ab Epiſcopo, aut ab alio eius iuſſu, & ab Inquiſitore recognita ſint, atque approbata ſubſcriptionibus.

Ne præterea quis librum, ſcriptumve, cuiuſuis generis imprimat, imprimive curet, niſi ab eiſdem, Epiſcopo, & Inquiſitore recognitum, & ſcripto comprobatum.

Quod recognitionis, & comprobationis ſcriptum, libri imprimendi principio, recognitorum manu notatum, principio item libri imprimatur.

Libri exemplum auctoris manu, & nomine notatum, vbi primùm impreſſum eſt, Epiſcopo tradatur aſſeruandum.

Libris impreſſis, appoſito imprimentis nomine, adſcribatur item annus, quo impreſſi ſunt.

Libri, quos typis mandari conceſſum eſt, in codicem à recognitoribus referantur, notato conceſſæ facultatis anno, & die, deſcriptis etiam nominibus eorum, quibus eos imprimendi poteſtas facta eſt.

Ne hæredes ultimarumve uoluntatum exequutores, libris, à defuncto relictis, vtantur, aut alijs utendos dent, uel uendant, aliave quauis ratione tradant, antequam illos, aut eorum indicem ipſis Epiſcopo, & Inquiſitori attulerint, facultatemq́; obtinuerint.

De Biblijs autem, vulgariter redditis, & de Teſtamento nouo, in vulgarem etiam ſermonem conuerſo, de libris præterea, qui de rebus inter catholicos, & hęreticos controuerſis, communi item lingua conſcripti ſunt, ea diligens cautio adhibeatur, ut illorum uſus ijs tantùm concedatur, quibus Epiſcopus, aut Inquiſitor de conſilio Parochi, aut Confeſſarij permittendum iudicarit.

Proſequutio prædictorum. Cap. IX.

Caueat Epiſcopus, nè libri illi paruuli, quibus preces variæ continentur, falſis ſuperſtitioſiſq́; titulis aſperſi, habeantur, aut uendantur.

Adhibeat idem aliquando aliquot ſuæ Ciuitatis peritiſſimos homines, quorum opera, & ſtudio accuratè cognoſcat, ſi qui peſtiferi libri ſunt, Romano Indice non notati, quorum uſu, & lectione interdicendum ſit, eiuſdem Indicis auctoritate; quos libros, ſi id generis cognouerit; nè in vrbem, aut in diœceſim ſuam illi inuehantur, caueat quàm diligentiſſimè: eorumq́; nomina cùm ad Sacræ Romanæ Inquiſitionis Patres deferenda curet; tum alijs Prouinciæ Epiſcopis ſignificet; quò diligentius peſti obſtruatur aditus.

Proſequutio prædictorum. Parochus autem quando, & qualiter libros viſitet, & referat. Cap. X.

QVI per urbes præterea, vicos, oppida, aliave loca, libros uenales circumferunt; eorum etiam indicem habeant, cui ab Epiſcopo, & ab Inquiſitore, aut ab alijs, quibus librorum recognitio, ab illis delegata eſt, ſubſcriptum ſit.

Hos Parochus, in cuius Parochiæ finibus illi uenales libros exponunt, circumferuntve, de improuiso aliquando uisitet. Ac si aut illorum Indicem non habere, aut alios præterea, eo indice non descriptos, uendere, habereve compererit; tum eos Episcopo, aut Inquisitori denunciet: tum libros omnes sequestri nomine retineat, donec aliter ab eo, cui denunciarit, iußum erit. Si libros indice damnatos, improbatosve, apud eos deprahenderit; illos etiam comprahendi, aut sponsione saltem facta sibi ab illis caueri curet, ut ad certum diem sistant, in iudicio Episcopi, aut Inquisitoris.

Parochi, & confessarij, qualiter superstitiones inuestigare, denunciare, & abollere studeant. Cap. XI.

QVantùm in religione stabilienda, atque augenda laboris ponendum est, tantùm in superstitione, a ex hominum mentibus euellenda, curæ, ac diligentiæ est impendendum. Quare Parochi diligenter ei rei inuigilent, b ac si quod superstitionum genus in suę Parochię hominibus animaduertant; id semper, ante proximam Synodum, tempore, quod Episcopus prestituerit, ad illum in scriptis deferant; Vt ei malo occurri opportunè possit.

Confessarij quoque diligentes in eo genere se prestent, inuestigentq́; num pœnitentes aliquod remedium ualetudini, aut vulneribus adhibeant; quod nō à medica arte, & cognitione, sed à superstitione proficiscatur; tum preterea, num tempora, aut loca, aut quid eiusmodi, superstitiosa opinione obseruent: & quos ea in re peccare nouerint, grauiter obiurgent; & ab eiusmodi uano sensu, atq; errore deterrere, & auertere conentur.

a Sup[...] tio, ve[...] pietati[...] falsa i[...] tatrix [...] citur i[...] Cōc.T[...] dent. [...] 22.in d[...] cre. d̄ [...] ser.in [...] lebr.m[...] sæ, int[...] initia.

b Qu[...] ad sup[...] stition[...] pertin[...] omnin[...] tollen[...] statuit[...] Cōc.T[...] dēt. Se[...] 25. in[...] princ. [...] cret. d[...] purgat[...] rio.

Si qui milites hæretici intra catholicos aduenerint, quæ Episcopo, & parocho agenda erunt. Cap. XII.

HVius Prouinciæ Rex Serenissimus, & Catholichißimus, & magistratus pro fidei catholicæ tuendę officio, proq́; pietatis suæ studio sperandum est, id nunquam permissuros eße, ut in has regiones, eorum ditioni subiectas, ne ad diuersandum quidem itineris gratia, milites à Catholicæ Romanæ Ecclesię fide dißidentes, ueniant, cum certum, atque planè exploratum sit, nulla alia re Deum grauius offendi, nullaq́; ad uehementiorem iram, quā hæresum labe prouocari; nihilq́; rursus ad prouinciarum, regnorumq; interitum maiores uires habere, quàm teterrimam illam pestem. Verùm si quando acciderit, quod Deus prohibeat, in eam curam toto animo, omniq; studij pastoralis contentione Episcopus incumbat, atque adeo elaboret omni ope, ut ne eius morbi contagione oues Christi sanguine redemptæ, suæq; fidei cōmissę vllo morbo inficiantur.

Itaq; ad diœcesis suę loca, ubi pestiferos illos homines diuersari contigerit, se in primis ipse conferat; populum fidelem etiam atque etiam diligenter

feruet; qui ad causarum Sanctæ Inquisitionis consultationem adhibeantur.

Ea porrò congregatio, vt opus erit, conuocetur, semelq; in singulos menses, atque adeo crebrius cum occasio tulerit.

Nec verò quicquam aliud in ea agatur, geraturve, nisi quod ad eiusdem Sanctæ Inquisitionis officium pertinet.

Quod silentium ipsis de congregatione indicitur. Cap. XV.

ET quoniam sæpe contingit, causarum Inquisitionis acta, processusve, de quibus deliberandum est, ijs patefieri, explicari, atque communicari oportere, quorum consilio, vel damnationis, vel absolutionis sententia ferenda est, quo & accusatorum, denunciantium, testiumq; periculis efficacius occurratur; & in ijs ipsis Inquisitionis actis, causisq; cautius agatur, id propterea omnibus singulisq; consultoribus, & cęteris item, qui in ea congregatione adscribentur, admittenturve, Episcopus, vt Bonifacij Octaui constitutione cautum est, secretum, reticentiamve indicat.

c. vlt.i cipit ſt tuta. e tit. in

Quod iuramentum ipsi de congregatione præstabunt. Cap. XVI.

ATque ij ipsi porrò statim certa præscripta forma iurati, eidem Episcopo sanctè spondeant, se neque verbis, neque literis, nec nutu, neque alia cuiuscunque generis significatione, vllove modo cuiquam patefacturos, aut euulgaturos esse, congregationis, in quam admittuntur, adscribunturve, arcana, nec uerò alia quęcunque sint, quæ ullis inquisitionis, uel causis, uel hominibus, uel ipsi congregationi officiove pręiudicium afferre aliquo modo possint.

Contra indictum secretum sine licentia venientia lata sententia excommunicationis proponenda. Cap. XVII.

EPiscopus pœnam excommunicationis latę sententiæ proponat, atque edicat etiam in congregatione ipsa ex ea Bonifacij constitutione in omnes, & singulos, qui contra indictum secretum, aut iusiurandum, quicquam patefecerint sine licentia eiusdem Episcopi.

Iuramentum etiam à Notarijs, quod præstandum, contrauenientesque qualiter puniantur. Cap. XVIII.

AT præterea Notarij Sancti officij hoc iurent, quod nec causarum acta, nec testium nomina, neque testificationes, aliudve quicquam eius generis patefacient, aut euulgabunt, antea quàm iudex patefecerit, euulgaritve, aut euulgari iusserit.

De sententijs itidem eorum, qui consultores adhibentur, consultationibus, deliberationibus, actionibusq; congregationis huius id ipsum præstabunt omnino; ac de suo officio in omnibus fideliter exercendo, siquis eorum

quic-

quicquam contra vllo pacto fecerit, excommunicationem latæ sententiæ ipse subeat; ac præterea alijs pœnis pro modo culpæ arbitrio Episcopi plectatur.

Iuramentum, à custodibus carceris, & alijs ministris prestandum. Cap. XIX.

CVstodes etiam carceris, priusquam suum exerceant officium, iusiurandũ ad præscriptam formam in Concilio Vienensi præstent, idemq́; etiam alij ministri, ad id officium exequendum necessarij.

Quæcunque acta, & scripturæ Sanctæ Inquisitionis non typis, sed manu scripta habeantur. Cap. XX.

NE Inquisitionis causarum acta, breuiter summatimq́; descripta, quę summaria processuum dicunt, nec verò actorum relationes, nec facti narratio, neque alia quæcunq; tam iuris, quàm facti itidem explicatio, instructiove cuiusuis generis ad eas causas pertinens, nec denique vllæ scripturæ eiusmodi, quæ vel pro reo, uel contra eum conficientur, ullo unquam modo in posterum typis edantur, imprimanturve, sed quæcunq; acta sint, quæ eas causas attingant, manu scripta, ijs solùm, uel iudicibus, uel consultoribus, alijsve ministris dentur, quibus dari oportet.

Qui reorum patrocinatores in officio Sanctæ Inquisitionis admittantur. Cap. XXI.

IN causis fidei Episcopus, iudex ve, cum aduocatus procurator ve reo dandus est, eum det, qui probus sit, de legalitate non suspectus, & procurator quidem utriusque iuris peritus, uterque verò fidei zelator, quiq́; hæresis nomine, neque alio crimine, cuius cognitio ad Sanctum officium spectat, nunquam neque suspectus, neque accusatus, neque ea infamia notatus fuerit.

Patrocinatores prædicti qualiter prius iurabunt: quæve præstabunt, & cauebunt. Cap. XXII.

PAtrocinij autem in ijs causis suscipiendi facultas cum datur literis exarata detur; nec verò aliter quisquam suscipiat.

Cui porrò datur, is antequam patrocinium suscipiat, iuret, se bene, ac fideliter defensurum, legitimisq́; defensionibus vsurum esse, nec dilationibus captiosis, cauillationibusq́; causam prorogaturum.

Vbi uerò patrocinium susceperit, sciat suas partes esse, admonere reum, ut ueritatem fateatur, pœnitentiamq́; petat pro culpa, si quam habet; eiusq́; responsionem curiæ notificare.

Meminerit verò Aduocatus, & Procurator, item nullum vnquam patrocinium, neque hæreticis, nec suspectis, neque credentibus, neq; fautoribus prestandum esse, ne prout Innocẽtij Tertij sanctio est, ab officio suspensus, perpetuæ infamiæ subiaceat.

In c. si ad uers^v. eo. tit. in de cretal.

Itaq; vbi primùm ex causarum actis, aliave vlla ratione animaduerterit,

reum,

reum, qui delatus eſt, hæreticum eſſe, aut eo nomine ſuſpectum, id cum ipſi reo, iudiciq́; denunciet, tam ſtatim illius defenſionem deſerat. Nec verò ſi quid erit, quod ad Sanctum officium pertinens, in eiuſdem cauſa reticeri oportet, cuiquam patefaciat, quod eidem officio præiudicium ferat.

Librorum prohibitorum iudex pœnes quos habendus.
Cap. XXIII.

LIbrorum prohibitorum indicem, omnes, ſinguliq́; apud ſe habere curent, ſiue Theologi, ſiue iuriſconſulti, ſiue medici, ſiue aliarum literarum profeſſores, diſciplinarumq; ſtudioſi, et alij item quicunque librorum numeroſam ſuppellectilem poſſident. Si quis verò eorum, qualis ſit, eum non habuerit, tantum abſit, ut excuſationi legitimæ locus relinquatur, quòd neſcierit, illos id generis eſſe, vt contra eum pro librorum, quos uetitos retinuerit, ratione ſeuerius agatur, ad præſcriptum regulæ eiuſdem indicis.

Libri priuſquam venales proponantur quando recognoſcendi.
Cap. XXIIII.

VT fraudi occurratur, quę plerunque in opere impreßorio fit, ea prę ter cæteras cautio adhibeatur, ut liber, ubi primùm impreſſus eſt, per recognitionis pręfectos ante conferatur quàm venalis officinis, tabernisve librarijs proponatur.

Imagines obſcęnæ in maiuſculis literis ne imprimantur.
Cap. XXV.

NE literas grandiuſculas, quas initio uel librorum, uel capitum imprimi moris eſt, aliquam obſcœnę turpiſq; imaginis ſpeciem exprimentes, ad librorum impreſſionem adhibeant, qui artem impreſſoriam quouis modo faciunt; cum eiuſmodi ſint, quę hominum mentes aliquando fœdè, turpiterq; afficiant, & bonos itidem offendant, ut obſcœnè ſcripta.

In libris Eccleſiaſticis, nedum obſcęna, ſed nec prophana vt ſupra imprimantur. Cap. XXVI.

AD libros uerò, qui de rebus Eccleſiaſticis, aut ſpiritualibus conſcripti ſunt, imprimendos, ne characteribus grandioribus vtantur, in quibus expreßa appareat alicuius rei prophanæ, nedum turpis, obſcœneve ſpecies.

Ne de fidei dogmatibus, ſed alijs ad ſe tantùm ſpectantibus laici confratres ſermocinentur Epiſcopus videat.
Cap. XXVII.

LAici confratres cuiuſcunque confratriæ, de fidei dogmatibus ne diſceptationes, colloquia ſermoneſve habeant. Videat præterea Epiſcopus diligenter, Ut in oratorijs ſuis collocutiones de ijs tantùm rebus inſtituant, quarum tractatio, & collocutio, laicalis ordinis hominibus conueniat. Vid. c.ci ex iniur cto. ex cod.

Vul-

Vulgari sermone conscripta in scholis sine licentia non legantur. Cap. XXVIII.

NE quicquam, quod vulgari sermone conscriptum sit in vlla cuiusuis generis confratria, scholave legi, recitarive liceat, nisi primùm ab Episcopo, vel ab eo, cui ille mandarit, recognitum sit, & subscriptione comprobatum.

Si quando aliqui hæretici aduenerint, quid seruandum. Neminemq; inter eos quando non mittendum. Cap. XXIX.

OPtandum est, omniq; pastorali studio, atque officio id valde curandum, vt quem hæresis labe infectum esse constet, nemini vnquam quicunque sit, impunè permittatur ex hæreticorum, eove nomine suspectorum finibus, ac religionibus finitimis ad diœcesis huius loca uenire: verùm si quandoque aliter accidit, vbi ipsi capi non possint, uel ei rei alia ratione occurri non possit, hęc saltem caueantur atque planè seruentur ex iussione Gregorij XIII.

Ne cuiquam, quem ex ijs locis proficiscentem hæreticum esse, certum sit, hospitum, diuersoriumve præberi liceat, præterquam in caupona publica, uel in domicilio sui procuratoris, si quem fortaſse ipse habet.

Is verò, qui præbuerit illius aduentum, habitationemq; Episcopo, Inquisitorive, aut Parocho, si in diœcesim uenerit confestim denunciet.

At Ecclesiasticus homo quicunque sit, ne eum ullo modo excipiat.

Neque rursus, illum in Ecclesiam ingredi permissum sit, nisi sacræ concionis tempore.

Nemini ad hæreticorum fines, locave, ne discendę etiam mercaturæ causa, mittere filios liceat, qui annum saltem vigesimum quintum non agant.

Quibus, & qualiter, vt inter hæreticos degant licentia detur, at verò ijs quid seruandum erit. Cap XXX.

Sup. eo. cap. 5.

NE cuiquam item, ut iam cautum est, ad hæreticorum loca proficisci, liceat, nisi primùm ab Episcopo, aut Inquisitore, eius rei facultatem impetrarit.

Atque hęc quidem facultas, ne cuiquam permittatur, deturve, nisi à Parocho testimonium scriptum attulerit, se more catholico uixiſse, sanctaq; Sacramenta frequentaſſe; hac pręterea adiecta conditione, ut si cui facultas permittitur diutius illic commorandi is quotannis semel saltem inde redeat, ut & confiteatur, & Sanctissimam Eucharistiam sumat; aut testimonij literas mittat, quibus legitimè testatum fiat, se confessum constituto tempore Sacram Eucharistiam sumpsisse, catholiceq; fidei congruenter vixiſſe.

Vt

Vt ad vicinos hæreticos proficiſcatur, qualiter Parochus licentiam dare poterit, & quid propterea exiget. Cap. XXXI.

Qui verò propè hæreticorum loca habitant, ijs à Parocho eam facultatem dari licebit, ad breue ſanè tempus: ita tamen, ut, cum is exiguum illud breuis moræ ſpatium certum proficiſcenti præſcribat, tum illam præterea conditionem, ne die feſto illic opus faciat, nec verò mercaturam vllo modo exerceat, aliave agat, quæ ſacro feſto die agi, fieri, exerceri ve prohibitum eſt. Immo feſto eo ſaltem die domum omnino redeat, & Miſſæ, Veſperis, doctrinæq; chriſtianæ ſcholis interſit.

Cum pretio bonorum ſuorum, inter hæreticos contracturi domicilium, qualiter non ferendi, ſed puniendi. Cap. XXXII.

Nec verò cuiquam fas ſit, patrimonium, bonaq; ſua vendere, alienàreve, vt in hæreticorum loca migret, ibiq; domicilium conſtituat.

Si quis in huius rei ſuſpicionem venerit, contra eum agatur ad Canonum, Pontificarumq; ſanctionum præſcriptum.

Quando profeſſionem fidei Bibliopolæ, & impreſſores emittant, ac imprimere caueant. Cap. XXXIII.

Bibliopolæ, quiq; impreſſoriam faciunt, ne quam aggredi volunt, artem prius exerceant, quàm iurati fidei profeſſionem Epiſcopo conceptis formulæ ſtatutæ Pontificiæ verbis, præſtiterint.

Ne liber vel exiguus quamuis ſuperiorum conceſſu, aliàs ſæpe editus, ſine facultate iterum impetrata typis in vulgus emittatur, imprimatur ve.

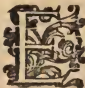
Quando libri, ſub alieno nomine, edi nequeant. Cap. XXXIIII.

Moris olim fuit, vitandæ gloriæ oſtentationiſve cauſa, libros aliquando alterius nomine, etiam aſſimulato, euulgari: ſed quoniam hæc tempora, quibus impreſſoria editione aditus eſſe poteſt, ad nefaria quæque proſeminanda, diligentiorem cautionem requirunt; interdictum eſſe volumus mentito fictove alterius auctoris nomine, libros, volumina, literas, ſcripta ve, cuiuſuis generis argumentive de quibus in Indice, ſeu Concilio Tridentino cauetur euulgari, edi, typiſve imprimi, niſi conſenſu illius cuius nomine edentur, ac Epiſcopi permiſſu.

Alioquin in delinquentem animaduertatur pro grauitate criminis, arbitrio eiuſdem Epiſcopi.

DE CINGARIS Tit. XVI.

Cingari qualiter inquirendi, & vt catholicè, & christianè viuant compellendi. Cap. I.

PISCOPVS in cuius diœcesi cingaros morari aut uagari contigerit, diligenter inquirat, an, vt Christianos decet, in omni uita se gerant, anq; Sanctæ Ecclesiæ institutis, & præceptis pareant.

Rursus, an quicquam contra agant, quod schismaticorum morem, usumq; præseferat.

An Quadragesimæ tempore, ieiunijsq; diebus carne, & cibis vetitis uescantur; an nouis ritibus vtantur. Quod si contra Ecclesiæ instituta, ritusque ab illis aliquid agi, geri, fieri ve compertum erit, quodq; præsertim eiusmodi sit, quamobrem hæresis nomine suspecti esse possint, in eos Episcopus grauiter agat, & animaduerat, etiam pro culpæ ratione ad Sacrorum Canonum Pontificiarumq; sanctionum præscriptum.

Si verò eos vllo alio modo publicè offendere cognitum erit; ab Ecclesia, diuinorum officiorum tempore eijci iubeat, quoad emendatæ vitæ explorata testimonia, & exempla viderit.

DE TORNEAMENTIS. Tit. XVII.

Quadragesimæ temporibus, ne simulachra incendantur aliaq; similia etiam à pueris proposita pœna ne fiant. Parochisque pro his quid agendum erit. Cap. I.

RAVE est, nec propterea ferendum, ut quibus diebus Sancta Ecclesia ad ieiunium, ad pœnitentiam, ad omneq; pietatis officium animos fidelium excitare, & accendere studet, in ijs maximè sæculi homines operibus sathanicis operam nauent.

Quare corruptelam illam, quam in nonnullis locis, deprauato vsu adhuc retineri accepimus, ut primis illis sacri quadragesimalis temporis diebus laruatorum hominum effictа simulachra incendantur, inanes nuptiæ fingantur, conuersationes nocturnæ, tumultusq; fiant, radicibus euellere, cum maximè cupiamus, hoc decreto uetitum, interdictumq; sit, vt ne quid tale in posterum, neque quicquam aliud eius generis religioso illo tempore vsquam fiat, agatur, committatur ve: nec uerò agi, fieri, admittive permittatur; pœna ijs omnibus, & singulis, qui contrafecerint, interdicti proposita, quam eo ipso subeant. Parochus uerò, in cuius parochiæ finibus id criminis, etiam si à pueris solùm, qui tamen doli capaces sint, committi solet, primò in

eam curam ipſe incumbat omni ſtudio, ut ne offenſiones hæ peccataq́; id generis fiant. Deinde verò, ſi occurrere nullo modo poterit; rem omnem in tempore, ſi in urbe eſt, ad Epiſcopum, ſi in diœceſi ad Vicarium Foraneum deferat, quo uel alijs rationibus, uel grauiori pœna eiuſdem Epiſcopi arbitrio ijs morum erroribus conſultum, ac prouiſum ſit omnino.

DE ADVLTERIIS STVPRIS, & Lenocinijs. Tit. XVIII.

Meretrices in cauponis qualiter non habendæ, tranſgreſſoreſque puniendi. Cap. I.

ROSTITVTAS *fœminas, meretriceſve in cauponis, diuerſorijs, ganeisve ad quæſtum alere, cum id & graui Dei offenſione, & magno animarum detrimento, & diſciplinæ chriſtianæ iniuria fiat, hoc decreto prohibendum cenſuimus. Quare ne quiſquam vel caupo, vel tabernarius, vel qui cænaculariam facit, illas in ipſis cauponis, ac diuerſorijs habeat, alatve ad turpem quæſtum.*

Qui contrafecerit poſt huius decreti promulgationem in eius parochiali Eccleſia factam, tanquam is, qui in ſtatu damnationis notoriè verſatur; præmiſſa monitione, interdicti pœna afficiatur, & alijs præterea etiam grauioribus arbitratu Epiſcopi.

Qualiter Epiſcopus contra concubinarios procedere, & eos punire debeat. Cap. II.

G*Raue concubinatus crimen eſt, proptereaq; quàm ingens in eo funditus conuellendo ſolicitudo, & quàm longè omnium diligentiſſima cura Epiſcopi eſſe debeat, cùm Canonum leges, ſacriq; œcumenici Concilii Tridentini decreta iubent, tum verò Pij Quinti Pontificis Maximi Apoſtolica ſanctio iampridem edita perſpicuè oſtendit.*

Qua ſanctione ſanctæ obedientiæ virtute illud iuſſum eſt, vtque contra concubinarios eiuſdem Concilij Tridentini decretis conſtituta ſunt, in ijs ipſis omnino, inuiolateq́; exequendis, Epiſcopus in ſua diœceſi diligenter, ſancteq́; inuigilet: Deo Romanoq́; Pontifici rationem redditurus, ſi in eo turpi crimine radicitus extirpando negligenter, aut remiſſè ſe geſſerit. Quamobrē Epiſcopus nemine etiam poſtulante, aut accuſante, ex officio ſine ſtrepitu, & forma iudicij, ſolaq́; facti ueritate inſpecta, contra iſtiuſmodi concubinarios, cuiuſcunquè ſtatus, ordinis, dignitatiſq́; illi ſint, ſeuerè agat: proindeq́; pœnis ſacrorum Canonum iure ſummorum Pontificum conſtitutionibus, Conciliorumq; authoritate ſancitis, & alijs præterea etiam pecuniarijs, arbitrio ſuo, grauiter puniat. Quos autem ter admonitos in contumacia perſiſtere animaduerterit, eos non ſolùm alijs pœnis, ſed excommunicatione etiam ex eodem decreto Tridentino afficiat.

Concil. Trident. Seſſ. 24. c.8. de refor. mat. & Seſſio. 25. ca. de refo. 14. Bulla edita Calẽ. Apri. 1566. verſi. Monemus pterea i Bullnu.5. inter illius conſtis. fol. 936.

Luxu-

Luxuriandi quæcunque occaſiones, & præcipuè ex ſimul cubatione, & nocturnis ruſticorum excubijs qualiter ab Epiſcopo, & parocho tollendæ. Cap. III.

PAſtoribus non ſolùm pericula propellenda ſunt, ſed etiam omnis periculoſa peccandi occaſio pro paſtoralis officij munere eripienda eſt. Quamobrem, cum quæ facile exiſtere poſſent fornicationes, inceſtus, & flagitia, vniuerſaq́; carnis uitia re alia planè nulla facilius quàm fuga, adiutrice inprimis diuina gratia ſuperatur: Parochus, vt diligentiſſimè poterit, & Epiſcopus imprimis, tum auctoritate ſua, tum etiam ſi opus erit ſecularis magiſtratus ope implorata, id maximopere curet, ut ne cum fœmina, quocunque vel arctiſſimę propinquitatis gradu coniuncta mas ſimul cubet, etiam ſi ambo puerili ætate ſunt, ita tamen grandiuſculi, vt aliqua inde ſuſpicio periculum occaſione impuri flagitij committendi exiſtere poſſit. Nec verò paupertatis, anguſtæve habitationis, excuſationi locus facilè relinquatur, quominus iſtiuſmodi impuritatum occaſio omnis præcidatur; cum humi potius atque adeo ſub dio iacere ſatius eſset. Parochi autem tota hac de re iudicium, officiumve intercedat, qui & conſilium det, & opem præſentem, ut accuratiſſimè poteſt, tantæ impuritatis periculo præſtet.

Eam ipſam curam Epiſcopus, & Parochus ponant, in eripiendis morum corruptelis, flagitijs, peccatis, peccandive occaſionibus, quæ grauiſſima cum Dei offenſione exiſtunt ex nocturnis illis excubijs, quæ ruſticorum concurſu, iuuenili turpium verborum licentia, & promiſcua marium fœminarumq́; turba, hyeme in ſtabulis paſſim fieri ſolent.

DE VSVRIS. Tit. XIX.

Delectus plurimorum ordinum contra vſurarios, vel aliàs prohibitos contractus vt delinquentibus pęna innoteſcat. Cap. I.

Suram ad perniciem populorum latius manantem pro noſtri muneris cura reprimere cupientes, quemadmodum huius generis delicta ex ſacrorum Canonum, & probatorum Patrum ſententijs delegimus; quæ quoniam frequentius in hac diœceſi committi animaduertimus, ea præcipuè, ac nominatim prohibenda duximus, eo conſilio, vt ſi quis in alijs etiam eiuſdem generis vetitis contractibus deliquerit, pœnas à iure conſtitutas, ſibi ſubeundas eſſe intelligat.

Vltra ſortem rerum cuiuſuis etiam dotalium, quando nihil accipi, vel ſperari poſſit. Cap. I I.

EX mutuo, uel depoſitis, etiam apud Iudęos factis, nihil præter ſortem à quouis homine percipi ex conuento, uel principaliter ſperari poſſit, tametſi

metſi pecuniæ ipſę ſint pupillorum aut viduarum, aut locorum piorum, vel etiam dotales, niſi quatenus id iure nominatim permittatur. Si quis oblatas re ipſa, loco, & tempore pecunias etiam dotales, ſibi debitas accipere recuſauerit; nihil præter ſortem, etiam ratione damni emergentis, vel lucri ceſſantis, vel ex quacunque alia cauſa accipere poſſit.

Quæ cambia, aliiſque contractus prohibiti ſint, & ideo qualiter nulli, ac contrahentes, & participes puniendi.
Cap. I I I.

NE fiant cambia, cum literæ ad deſtinatum locum verè non mittuntur, & ibi non fit ſolutio, ſed uno & eodem loco pecunia datur, & recipitur, uel quando dantur, & accipiuntur pecuniæ cum eo pacto, vt habeatur recurſus ad domum, vel ad reſpondentem dantis, aut accipientis, quod pactum vulgo vocatur la ricorſa: atque ita impenſę, aut alterius rei onus imponitur.

Ne cui liceat cum altero ita contrahere, ut is totam pecuniæ ſummam ei, qui dederit, ſoluat; cum ille partim pecunia dederit, partim nominibus quę difficilè exigi poſſint, vel in rebus pluris, quàm valeant, æſtimatis.

Ne cui, præſentem pecuniam quærenti, quidquam carius vendatur, ut ſtatim à venditore per ſe, vel per interpoſitam perſonam vilius ematur.

Ne quis rem aliquam, ob dilatam ſolutionem, carius uendat iuſto pretio.

Ne ob anticipatam ſolutionem res minoris ematur iuſto pretio, uel ſoluatur minus, quàm debeatur.

Ne res uendatur, dilata in tempus ſolutione, ita, ut pretium, quod interim rei accreuerit, uenditori ſoluatur, ſi eiuſdem periculo non ſit diminutio.

Ne res modico pretio pignori detur, uel uendatur pacto redimendi intra certum tempus; ut ſi ad dictum tempus res redempta non ſit, res libera ſit emptoris, uel eius qui pignora accepit.

Nę frumentum, uinum, oleum, aliudve detur, ut eo quod datum eſt, aliquid amplius exigatur, ſiuè eiuſdem generis, ſiue alterius, quomodocunque etiamſi operę ſint.

Ne quis mutuo det frumentum, uel id genus aliud corruptum, ut tantundem integri carioris reddatur; etiam ſi reſtitutio differatur in quodcunque tempus debitori commodum.

Ne in ſocietate, in quam alter pecuniam confert, alter operas, lucri diſtributio conſtituatur, niſi per quotas partes.

Nec ultra eas, certa pecuniarum ſumma, uel quid aliud, conferenti pecuniam, perſoluatur.

Neque fiat pactio, vt ſors ſalua ſit; fructus verò communiter diuidantur.

In ſocietate animalium, quæ inæſtimata alicui dantur ad cuſtodiam, ſiue per operas præſtet, omnes caſus, etiam fortuiti, ſemper ſint periculo eius, qui dederit; niſi id alterius ſocij dolo, vel magna negligentia accidiſſe conſtiterit.

Nec fiat pactum, vt ſors ſit ſemper ſalua, etiam ex primis fœtibus.

Neque quidpiam certum, præter ſortem, ex fructibus animalium quotannis ſoluatur.

Et in locationibus animalium, quæ fiunt certo pretio, ſi illa abſque dolo, aut negligentia eius, qui conduxit, deteriora fiant, id ſemper ſit damno eius qui locarit.

Si autem animalia dentur æſtimata, ita vt ſors danti ſalua ſit, nihil omnino percipi poſſit.

Ne fiant contractus, qui libellarij, ſeu ficti libellarij dicuntur, vbi non antecedat emptio certæ rei immobilis pretio iuſto, vel aſſignatio ad præſcriptum Bullæ Pij V.

Vel vbi venditor redimere cogatur; vel ubi non poſſit redimere, niſi poſt certum tempus.

Vel vbi annuus cenſus, ad cuius ſolutionẽ res obligatur, ſuperat æſtimationem fructuum, quos ex ipſa re dominus ſolet, aut poteſt percipere.

Et ſi loco pecuniæ, vinum, frumentum, vel quid aliud in ſingulos annos promittatur; illud ad pecuniæ, & iuſti pretij rationem redigatur pro conſuetudine locorum.

Si qui autem in aliquo ex his caſibus, [a] aut alijs, qui vſuram ſapiunt, & à iure, vt iniqui prohibentur, contraxerint, ipſi contractus, etiam iureiurando muniti, nulli, irriti, & inanes ſint: contrahentes verò, tabelliones, qui inſtrumenta confecerint, proxenetæ vſurarum, aut lucri participes, miniſtriq́; omnes horum ſcelerum, & pœnis, iure ſtatutis, & Eccleſiaſticis a cenſuris puniantur.

a Accedit quãtum pertinet ad diœceſim Crẽ. prohibitio mutui contract⁹ eo pacto initi vt pecuniã recipiẽs, ad molẽdũ ad mutuantis molendinũ accedat quem vtpotè vſurã redolentem. Illuſt. & Reue. D. Cęſa Specian⁹, Epiſcopus Cremen Præſul ſanè ſtud ioſiſſimus. & diligẽtiſſimus ſalutis animarum, edicto, die 6. Nouem. 1591. edito, iure optimo damnandum cẽſuit, atque ab iſto facultatem abſoluendi caſu, ſibi planè reſeruauit.

Vſurarijs manifeſtis qualiter ſepultura Eccleſiaſtica; etiam propoſita pœna interdicitur. Cap. IIII.

NE Parochi vſurarium manifeſtum, [b] vt Gregorij X. conſtitutione ſancitum eſt, etiam ſi in teſtamento, aliave quadam vltima voluntate ipſe mandarit ea reſtitui, quæcunque vſuræ nomine acceperit, in ſepulturam Eccleſiaſticam tradant; niſi pro eorum facultatibus, re ipſa illis ſatisfactum ſit, à quibus vſuras exegerit; aut ſi ij abſunt, Epiſcopo, Vicariove eius; vel parocho intra cuius parochiæ fines ille, dum vixerat, habitarat; vel Notario publico de reſtitutione cautum ſit pignoribus, aut idonea ſponſione facta.

b c. Quamquam, eod. tit. de vſur. in 6.

Qui verò Parochus id generis hominem ſciens, ſepelierit, is nouerit excommunicationis pœna affectum eſſe, [a] *ex Clementis V. conſtitutione, in concilio Viennenſi edita quæ incipit. Eos.*

a Clem. 1 de ſepult. ibi, vel vſurarios manifeſtos glo in d. c. quamquā. verſ. ſubiacere. de vſur. in 6.

Pro vſuris palliatis contra quos etiam procedatur.

Cap. V.

SVperiùs, & ſi contractus depoſiti, ex quibus aliquid vltra ſortem percipitur, tum rei venditionis, quæ modico pretio fit, adhibita redimendi pactione, tum alios prætereà quoſdam contractus, ex ſacrorum canonum iure, & probatorum Patrum ſententijs, tanquam manifeſtè vſurarios improbauimus; tamen quoniam ſæpe, fictò meri depoſiti, & liberę emptionis nomine, quaſi liciti contractus ſpecie, vſurę occultantur; idcirco, & cum eis, qui eiuſmodi contractuum, aliorumve ſpecie, qui vetiti ſunt vſuram commiſerint, et cum Notarijs, qui ſcientes rogati conſcripſerint, prout iuris eſt agatur.

Vſuras recipientes à monte pietatis puniantur, & ab eo quæ obſeruari, eiuſque inſtitutiones videre Epiſcopus curet.

Cap. V I.

NE quiſquam pecuniam apud montes pietatis deponat, vel eidem mutuo det, vt inde aliquid, ne minimum quidem lucri, aut eius quod intereſt nomine percipiat, qui verò ex pacto quidquam ea cauſa perceperit, quod montis pietatis pecuniam vel mutui, vel depoſiti nomine dederit, cum eo tanquam cum vſurario homine agatur ad iuris præſcriptum.

Quę prætereà de montibus pietatis ſupra decreta ſunt, ea Epiſcopus obſeruari curet, uel diligentiſſimè. Illorum inſtitutiones ſibi ab adminiſtratoribus oſtendi faciat.

DE SORTILEGIIS

TITVLVS I.

Liber Quintus.

Magi, & malefici qualiter puniendi. Cap. I.

AGOS & maleficos, qui se ligaturis, nodis, characteribus, verbis occultis mentes hominum perturbare, morbos inducere, uel expellere, corporum figuram, & constitutionem immutare, ventis, tempestati, aeri, ac mari incantationibus imperare posse sibi persuadent, aut alijs pollicentur; cæterosq́ omnes, qui quouis artis magicæ & veneficij genere pactiones, & fœdera expressè, vel tacitè cum dæmonibus faciunt; Episcopus acriter puniat, & è societate fidelium exterminet ac authores seuerè puniat.

Qualiter diuinationes cohercendæ, & eijciendæ, & per huiusmodi ad aliquem recurentes, ac participes puniendi.
Cap. II.

DEinde omnem diuinationem ex aere, aqua, & terra, igne, ex inanimatis, ex unguium, & lineamentorum corporis inspectione, ex sortibus, somnijs, mortuis, alijsq́ rebus, quibus per dæmonum significationem incerta pro certis affirmantur, futura prædicere, furta, thesauros absconditos commostrare se posse profitentur, & huius generis aliqua, per quę curiosorum, & imperitorum hominum mentes facilè decipiuntur, coerceat & eijciat.

In eos etiam, qui huiusmodi diuinatores, sortilegos, coniectores, ariolos, & cuiusuis generis magos de aliqua re consuluerint, vel, ut consuleretur cuique auctores, adiutores, hortatoresve fuerint, uel eis fidem habuerint, seuerè animaduertat.

Qui annulli prohibeantur. Cap. II.

SI quis etiam annulos, vel aliud ad magicos, uel superstitiosos usus fecerit aut uendiderit; graui pœna efficiantur.

Quæ

Quæ astronomica diuinatio, & auguria prohibentur & puniuntur. Cap. IIII.

ASTrologi, qui ex Solis, Lunę, & alio astrorum, motu figura, & aspectu, de hominum, actionibus, quę à libero uoluntatis arbitrio proficiscuntur, certo aliquid euentuum affirmant ad prescriptum Bullę sanctissimi Domini nostri Sixti V. grauibus pœnis plectantur, quæ pœnæ etiam ad eos pertineant, qui ad illos de huiusmodi rebus detulerint; deniq; pœnas sumat Episcopus de ijs omnibus qui in itineris susceptione, aut cuiusuis rei institutione, uel progressione dies, tempora, & momenta obseruantes, quadrupedum voces; auium garritum, aut volatum notantes, ex occursu etiam hominum; vel pecudum, suscipiendi operis fęlicitatem augurantur.

Ed. Nc nis Ian ar. 158 in Bul inter i tius fu mi Pon consti 21. fo. 5

In nuptijs celebrãdis maleficia committentes, vel ea soluere improbè nitentes, horumque participes qualiter excommunicati. Cap. V.

TRidentina Oecumenica synodus illud Episcopali diligentię quàm diligentissimè commendauit, ut si quæ uel hominum uitio, uel temporum iniuria, corruptelæ in nuptijs celebrandis irrepserint, illæ radicitus extirpentur. Atque eò quidem vehementius in eiusmodi curam incumbendum est, quò grauius atque adeo sępius in illis peccatur. Quare ad nuptias, matrimoniaq; impedienda vel dirimenda eò cum ventum sit vt veneficia, fascinationesve homines adhibeant, atque neque adeo frequenter id sceleris committant, ut res plena impietatis, ac propterea grauius detestanda. Itaq; ut à tanto, tamq; nefario crimine, pœnæ grauitate deterreantur; excommunicationis latæ sententiæ vinculo, fascinantes, & uenefici id generis irretiti sint. Quam ipsam pœnam etiam illos subire decernimus, si qui in illis soluendis uerba improbata, superstitiosa, atque adeo alia, quàm quæ Episcopo primùm probata sunt, adhibuerint; cum id non sine diuini cultus offensione maximè faciant.

Seff. 24 de refo matr. c. 10. in f

Quo etiam genere pœnę afficiantur, quicunque uel suaserint, uel mandarint, uel consenserint.

DE MALEDICIS, ET Blasphemis. Tit. II.

Blasphemi in Deum, vel eius matrem, tam clerici quàm laici qualiter puniendi. Cap. I.

VICVNQVE Deo palàm seu publicè maledixerint contumeliosisq; aut obscœnis verbis Dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam Virginem Mariam, eius Matrem expressè blasphemauerit; si clericus sit, primùm fructibus vnius anni beneficiorum Ecclesiasticorum, quæcunque habuerit mulctetur; si

iterum in eo peccarit, eo beneficio quod habet, priuetur, & si plura obtineat, eo priuetur, quo Ordinarius priuandum censuerit. Si tertio blasphemarit, dignitates ac beneficia omnia, quæcunque habuerit eò ipsò amittat, ad eaq; deinceps retinenda, aut obtinenda inhabilis sit. Si verò laicus fuerit; primũ, aut etiam secundò, pecunia mulctetur, ex præscripta in Concilio Lateranen. ratione sub Leone X. Tertiò grauem pœnitentiam publicè agat, eo modo, quo à sacris Canonibus præscriptum est.

Sess. 9. sub ti de Reform. curiæ & aliorum, versi. Ad abolendam, in Tom. 5. vid. sup. de offi. prædicat. c. 8

Blasphemi in sanctos, ac in Deum & eius matrem, non tamen palàm qualiter puniendi. Cap. II.

Qui verò sanctos blasphemarit, aut in Deum & gloriosam Virginem Matrem maledicta, non tamen palàm aut publicè, contulerit, mitius aliquanto Iudicis arbitrio puniatur.

Quæ blasphemis pœnitentia Sacramentalis imponenda. Cap. III.

In foro autem conscientiæ, ei qui blasphemiæ reus fuerit, grauem pro modo culpæ pœnitentiam Confessor imponat.

Qualiter blasphemantes obiurgandi & denunciandi, à dominis corripiendi, & eijciendi. Magistratus pro quibus indulgentijs, pœnis propositis mouentur, & deterrentur, iurisdictioque ordinarij reseruatur. Cap. IIII.

Qui blasphemantem audierit, si possit sine periculo, asperius obiurget; omnino autem intra triduum eius nomen ad iudicem Ecclesiasticum vel sæcularem deferat. Si plures simul audierint singuli idem faciant; nisi inter eos conuenerit, vt vnus pro omnibus eo fungatur officio. Quod si Domini, mercatores, aut artifices, famulos aut ministros audierint blasphemantes semel monitos, si iterum in eo genere peccarint domo eijciant. Magistratus autem per Dei gloriam quæ blasphemia maximè violatur, obsecramus vt hæc omnia diligentissimè seruari studeant, vberrimam piç curç à Deo mercedem expectantes, præter decem annorum indulgentiam, quam Leo X. in eodem Lateranensi Concilio, & ipsis & Iudicibus, & deferentibus elargitus est.

Quod si sæculares Iudices, quod minimè futurum speramus, blasphemiç conuictos, iustis pçnis non affecerint; sciant iisdem pœnis, quas de sontibus sumere neglexerunt, ex eodem Concilio se teneri; nam qui manifesto facinori cum possit non desinit obuiare, de eodem ipse est reus; non intendimus tamen per hoc declarare quin ordinarius ex præscripto Bullæ Pij V. procedere non possit.

Vbi sup. c. 8. de offi. Prædi. hanc indul. sępe publicari iussum est. Bulla ed. Cal. Apr. 1566. in Bull. inter eiusdẽ summi Pont. cõs. nu. 5. versi. Ad abolẽdũ. fol. 936.

Soda-

Sodalitas Dei nominis instituenda. Cap. V.

VT detestabile blasphemiæ scelus, quamdiligentissimè fieri potest, tollatur; pręter ea quæ in superioribus sancita sunt, id Episcopus studeat, vt in sua vrbe & diœcesi, hominum qui zelo religionis accensi sint, sodalitatem Dei nominis instituant, præscriptis eidem sodalitati regulis, unà cum indulgentijs in Bulla expressis, quam Pius IIII. eius rei causa confecit.

Bulla ed. Idi. Apr. 1564. inter eius cōsti nu. 101. in Bull. fo. 804.

Libellos famosè edentes tam laici, quàm clerici, quam grauem pœnam subeant. Cap. VI.

LIbellorum famosorum graue facinus, unde alia præterea peccata, & scelera, & mala exoriuntur, vt quantum in nobis est, è diœcesi, & ciuitate nostra profligetur, statuimus, sancimusq́, eos, quicunque sint, qui illos scripserint, ediderint, diuulgarint, excommunicationis latę sententiæ pœnam statim subire. Si Clericus verò sit, qui tale crimen admiserit, beneficiorum etiā, si quæ habet, amissione mulctetur, pręter alias pęnas, eo de genere canonum legibus sancitas. A qua excommunicationis pœna nemo quisquam, huius criminis reus absolui possit, nisi fama, & honore, cui iniuriosè detractum est, restituto pro arbitratu Episcopi. Id verò ipsum quantò difficilius est præstari, tantò diligentius, studiosiusq́, pro suæ quisque conscientiæ religione ab eo flagitio, scelereq́, cauere debet.

DE POENIS. Tit. III.

Pœnæ vbi applicandæ. Cap. I.

POEnæ, & mulctę omnes, ac singulæ, cuiusuis generis sint, siue Clericorum, siue aliorum quorumcunque, etiam quas ex decretorum nostrorum sanctionibus irrogare contigerit, piorum locorum, operumve usui uerè atque omnino attribuantur, nulla prorsus parte reseruata, aut alij usui attributa, nisi ea modica, quæ aduocato fiscali attribuenda est.

Concil. Trident Sess. 25. c. 3. de refor. vers. In causis vero.

In codicem reseruandum pœnæ referendæ, & quibusve attribuendæ. Cap. II.

RVrsusq́, vt attributionis, solutionisq́, certa, atque explorata ratio constet; Episcopus certum Codicem, in quem eę explicatæ referantur, confici, in Archiuio Episcopali asseruari diligenter mandet.

Nec verò Vicario, alijve Episcopalis fori Iudici excepto Fiscali, vllam omnino pœnarum, mulctarumq́, partem consequi, habereq́, vllo quouis colore liceat.

Mulctæ laicis irrogatæ qualiter diſtribuendæ. Cap. III.

MVlctas, quæ ob delicta Eccleſiaſtica, vel mixti fori, laicis à Iudicibus eccleſiaſticis irrogabuntur ad modum diuidi volumus; Vt tertia parte pijs locis, aut operibus, eadem qua ſupra diximus conditione addicta, tertia ad Fiſcum principum ſecularium pertineat, reliquũ accuſatori detur.

DE COMMENTARIENSI, ET Cuſtodia Reorum, & Carcere. Tit. IIII.

Taxa ab executoribus, carcerum cuſtodibus, & miniſtris ſeruanda, nec indirectè violanda. Cap. I.

RAESCRIPTA *uel præſcribenda taxa executoribus uel miniſtris, & carceris cuſtodibus ſeruetur, vt ab ijs, qui capti, & in carcerem incluſi ſunt pro comprehenſione, & carceris commoratione, & victu, id tantummodo exigatur, quod æquitas & ciborum pretium poſtulet; ſi qui carcere tenentur, ſibi, quę ad victum pertinent, ab alijs, quàm à cuſtodibus, & miniſtris carceris ſuppeditari voluerint, id eis facere liceat; neque propterea aſperius tractentur, aut in deteriora loca compellantur.*

Incarceratorum bona qualiter in tuto reponenda. Cap. II.

MAndet præterea Vicarius Epiſcopi, vt quamcunque pecuniam, veſtes, arma, aliaſve res ſecum habeant ij, qui in carcerem includuntur, tuto loco collocentur, & aſſeruentur; qui locus duabus claudatur clauibus, quarum altera apud ianitorem carceris ſit, altera apud procuratorem deputanda eſt.

Incarceratorum bona qualiter non occupanda ſed reſtituenda. Item eorum viſitatio fienda. Cap. III.

EX illis autem rebus, quæcunque, & quotcunque ſint, nihil vel ianitori, vel executori, vel cæteris miniſtris attingere liceat; ſed eis, ſi inde exierint, vel eorum hæredibus, vel illis, quibus à iudice attributa fuerint integrę, & intactę aſſeruentur.

Qui contra fecerit Epiſcopus per certos homines ab eo deligendos, ſemel in hebdomada viſitandos eos, qui in carcere tenentur; qui ſi illos indignius & acerbius tractare compererint, referant ad Epiſcopum, vel Vicarium eius generalem, qui pro ſua prudentia, ac pietate, ne quid iniquius fiat, omnino prouideat.

De-

Defenſor miſerabilium perſonarum deſsignandus. Cap. IIII.

DEſignet Epiſcopus ſemper aliquos, qui miſerabilium perſonarum cauſas gratis defendat.

Magnopere autem hortamur laicos magiſtratus, ut eiuſmodi in re eadem ratione vtantur.

Epiſcopus etiam qualiter incarceratos uiſitet, & quæ ſalutaria illis curet. Cap. V.

EPiſcopus non ſolùm per certos homines, ut primùm à nobis conſtitutũ eſt, ſed etiam ipſe aliquando in anno carcerem uiſitet: in eoq́, incluſos paterna charitate conſoletur, pieq́, in Domino adhortetur.

Videat item, ut eis ad corporis ſuſtentationem, & ad iuſtum patrocinium non deſit quicquam; tum inprimis non libri ſpiritualis lectio, non crebræ religioſorum hominum cohortationes, tum ne denique aliquid ad animæ ſalutem.

Curet etiam, vt qui in liberiori cuſtodia ſunt, præſertim ſi plures ſunt, feſtis ſaltem, & Dominicis diebus Miſsæ ſacrum audiant, aliquo, ubi fieri poteſt, ex ædificato propè carcerem ſacello, tum doctrinæ Chriſtianæ rudimentis inſtituantur.

Idq́, officium ijs præſertim præſtetur, qui in laicalis fori liberiori carcere ſunt, qui multi eſſe ſolent.

Vt omnes in Paſcha confeſſi, ſacram Euchariſtiam piè, & ſalutariter ſumant. Quod vt die Natali Domini, & alijs anniuerſarijs redemptionis noſtræ ſolennitatibus, indictiſq́, publicè Iubileis, ac Indulgentijs, faciant, eoſdem cohortetur.

Qui etiam incarceratorum protector deligendus ſit, & quæ præſtabit. Cap. VI.

SIT etiam fori Epiſcopalis carceris protector vnus è canonicis Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Eccleſiaſtici ordinis uir, cuius officium erit exquirere diligenter, ac ſimul curare, vt aduocatus, procuratorve pauperum, ſatellites, & cuſtodes carceris muneri ſuo nè in aliqua re deſint, neve quicquam committant, quod ijs, qui in cuſtodia ſunt, fraudi, damno ve eſſe poſſit.

Inueſtiget prætereà ſolicito, diligentiq́, ſtudio, quæ illorum cura adhibeatur, cùm in primis ad animæ ſalutem, tum etiam ad corporis ſuſtentationem; & quæ verò de toto eo genere iam cauſa ſunt; an præſtentur quam rectiſſimè: & quid denique officij erga ipſos ſinguli ij præſtent, quibus commiſſum eſt.

Causas definiri detentorum qualiter procuret, & eos visitet. Cap. VII.

CAusæ item eorumdem, & quàm celerrimè fieri potest, rectè cum æquitatisq; ratione congruenter definiantur, etiam atq; etiam studiosè videat, ac procuret.

Singulis hebdomadis sępè, uel minimum bis vnumquemq;, qui in carcere est, inuisat. At si qui sunt, qui arctiori, secretiorive custodia inclusi tenentur, eos item visitatum eat: sed hoc omne officium, Vicario consentiente, eodemq; præsente, aut procuratore Fisci Episcopalis, aliove, quem idem Vicarius maluerit; si ita magis expedire censuerit, ipse præstet, nec uerò aliàs.

A custodibus carcerum, quæ percunctetur, & alia incarceratis præstabit. Cap. VIII.

CArceris item custodes sæpius per hebdomadam adhibeat, quibus cum agat, quæcunq; non solùm ad mores corrigendos, sed ad uitam sustentandam, necessitatesq; subleuandas eorum pertinent, qui in uinculis custodiave sunt; Ac proinde libenter, benigneq; audiat, quæ quotidie sibi eo de genere ab illis exponentur: & quibus opus esse uiderit, ut consulatur, ac prouideatur; in ijs omnis curæ, solicitudinisq; partes, ut oportebit, quàm diligentissimè præstet.

Deprauatis incarceratorum moribus qualiter occurrat. Cap. IX.

SI porrò, uel uniuersos, uel singulos, qui in carcere sunt, ita se malè gere re perspexerit, ut correctione, monitioneve opus habeant ad morum disciplinam, eos prout opportunitas tulerit, & monere, & hortari, & obiurgare, & corripere ne desistat. Si verò alios muneri suo deesse, aut in eo peccare animaduerterit, cùm illos sui officij, atq; adeo errati moneat in primis; tum si opus erit, ob eam causam Episcopum, aut vicarium generalem adeat, cuius authoritate malorum pertinaciæ occurratur.

DE IVRE FISCI. Tit. V.

Fiscales, qualiter crimina inquirant, calumnias repellant, innocentiam tueantur, & extorsiones reprimant. Cap. I.

NAM curam, atque adeo cogitationem procurator, aduocatusve Fisci Episcopalis suscipiat, vt sibi putet procurationis munus commissum esse in inquirenda ueritate criminis de quo agitur; ideo ne eo unquam abutatur ad innocentes opprimendos, neve item causam, aut occasionem prębeat, ut calumnijs quis uexetur, atq; exagitetur.

Ne ullam criminis causam suscipiat, procuretve, quam calumniosam esse nouerit; sed cum calumniæ, uel rei delati innocentia constiterit, statim ab ea causa desistat.

Euigilet item unà cum Vicario, ac sine eo etiam, ut collateralis, & satellites, ne quicquam, uel minimum extorqueant.

Circa curiæ, & Sanctæ Inquisitionis informationes, qualiter se gerant. Indicemq; relictorum ad pias causas habeant.

Cap. I I.

T*Estes pro informatione curiæ, & sancti Officij Inquisitionis aduocatus Fisci per se etiam Vicario non præsente, aut de illius tamen mandato excipiat licet. Ijs præterea, quæ de testibus, etiam ad defensionem causæ adhibitis, instituentur, quæstionibus adesse possit: nec uetitum sit, quin, & iudici, quæstiones; interrogatave, quæ ad causam pertinent, in mentem reuocet, atq; adeo suggerat; testes etiam ipsos, si modò iudici placuerit, interroget; immo verò reos item, at ipso tamen iudice præsente.*

Denuntiationum quoque, quæ de rebus piè legatis, relictisve, in dies singulos fient, indicem à Cancellario apud se habeat.

DE POENITENTIIS, ET remissionibus. Tit. VI.

Qui paschatis tempore sacram Communionem non sumpserint qualiter denunciandi. Cap. I.

EMO Paschæ tempore sumptionem ulla de causa differat. Qui præstituto tempore non communicarint, eorum nomina parochus ad Episcopum, ad sex dies post octauam Paschę, scripto deferat; expositis etiam causis, quas extra confessionem cognouerit; alioqui pœnas det Episcopi arbitratu.

Contra prędictos qualiter agatur, & eorum fraudibus occuratur. Cap. I I.

I*N eos verò omnes Episcopus censuris, & alijs pœnis acriter animaduertat; ijs exceptis, qui eiusdem Parochi consilio iusta de causa sumptionem in aliud tempus produxerint.*

Huic decreto nè fraus fieri possit; statuimus, ut si quis ex necessitate, uel alia iusta causa ab Episcopo, uel proprio Parocho comprobanda, extra parochiam suam dicto tempore Eucharistiam sumpserit; parocho suo de eo fidem faciat, sin minus, in eum agatur, ac si non communicasset.

Quales publici facinorosi, ac recidiui, ad communionem denuò non admittantur. Cap. III.

P*Vblici concubinarij, fœneratores, ac blaſphemi, & alij eiuſmodi facinoroſi homines ſemel ad pœnitentiam, & communionem admiſſi, ſi poſtea eos in eodem luto peccatorum hærere cognitum fuerit, amplius ad ſacram Communionem ne recipiantur; niſi poſtea eos vitam, & mores re ipſa emendaſſe, parochi perpexerint.*

Euchariſtia quando maribus ſeorſum miniſtranda. Cap. IIII.

E*Vchariſtiæ Sacramentum, ubi pro Eccleſiarum amplitudine commodè fieri poterit, maribus ſeorſum à fœminis miniſtretur.*

Sumentes quales ſe habeant. Cap. V.

Q*VI ſumunt, ut ad Deum tali tempore accedentes decet, demiſſo habitu, & humili veſtitu, pœnitentiam, & animi ſubmiſſionem præ ſe ferant.*

Quibus ſumentibus quædam monitiones fiendæ. Cap. VI.

S*Acerdos Sanctiſſimam Euchariſtiam ijs, qui rarò ſumunt, non prius miniſtret, quàm eos diligentius admonuerit, quanta reuerentia, & humilitate ad tremendum illud Sacramentum accedere debeant; quantaq́; illis ſupplicia ſint parata, qui indignè ſuſcipiunt.*

Primò ſumentibus, quæ parochus antea præſtabit. Cap. VII.

A*Doleſcentibus, qui tunc primùm Euchariſtiam ſumere voluerint, parochus non præbeat; niſi eos ante aliquot dies examinarit; & de vi, & ratione Sacramenti diligenter inſtruxerit.*

Purificatio in Sacro Calice populo, ne præbeatur. Cap. VIII.

C. oīs vtriuſq; ſex⁹. cōtit. in Decre. Cōc. Later. ſub Inno. III. c. 21. cōcil. Trid. ſeſſ. 13. can. 9. & ſeſſ. 14. cano. 8.

P*OPVLO, poſtquam Euchariſtiam ſumpſerit, vinum Calice Conſecrato, vel alio uaſe, quod ad Sacri Calicis formam factum ſit, ne præbeatur.*

Semel in anno confitendum. Cap. IX.

I*Nnocentij III. Conſtitutionem in generali Concilio editam, qua ſancitum eſt, ut fideles ſaltem ſemel in anno peccata ſua confiteantur, inuiolatè omnes ſeruent.*

Vt ægroti confiteantur, medici aduenientes quid agant. Cap. X.

SAlutarem eiusdem Innocentij constitutionem, eo item concilio latam, nos ad vsum reuocantes præcipimus, ut medici ad ægros in lecto iacentes adducti, antequam illorum curam suscipiant, eos planè moneant, vt idoneo Confessori de eorum peccatis confiteantur; seruata etiam constitutione Pij V. quam inuiolabiliter medici obseruent.

C. cū infirmitas. cod. tit.

Vid. inf eo. c. 21. & c. 28.

Aegroti parocho notificandi. Cap. XI.

PArochum etiam curabunt certiorem fieri de eo, qui in eius Parochia morbo affectus teneatur; qui pro sui officij munere, statim ægrotum conuenire, & cum eo agere debet, vt per hoc Sacramentum Deo reconcilietur.

Bulla edita sub die 8. Martij. 1566. inter illius constit. nu. 3. in Bullar. fol. 923.

De quibus ægroti admonemdi. Cap. XII.

HOrtamur denique omnes, quos aliqua de ægrotis cura attingat, vt nullam occasionem omittant inculcandi eis, quæ ad animæ salutem pertineant.

Qui Confessiones non audiant. Et vt approbentur quales esse debeant. Cap. XIII.

QVI Parochialem Ecclesiam non obtinent, etiam si regulares fuerint, confeßiones ne audiant, quemadmodum statuit Tridentina Synodus: nisi Episcopi scripto approbati fuerint; qui contrafecerit excommunicationis pœnam subeat. Ijs probandis hanc rationem habeat Episcopus, vt pij benè morati, docti, prudentes, patientes de animarum salute soliciti, & fideles custodes sint eorum, quæ in confeßione dicuntur; prouecta etiam ætate, præsertim illi, quibus confeßiones mulierum erunt audiendæ.

Conci. Trid. sess. 23. c. 15. de refor. Id qđ extēdit ad oēs cuiusuis ordinis regulares per cōst. Pij V. Idibus. August. 1571. inter eius Bullas nu. 135. in Bull. fo. 1131.

Tabella nominum confessorum vbi tenenda. Cap. XIIII.

IN foribus sacristiæ illius Ecclesiæ, vbi confeßiones audiri, & confessores plures eße solent, affigatur tabella, in qua nomina, & cognomina confessorum eiusdem Ecclesiæ approbatorum descripta sint.

Clericos ediscere casus conscientiæ Episcopus iubeat. Reseruatos confessarij qualiter apud se habeant. Cap. XV.

IVbeat Episcopus clericos frequenter audire magistros, qui casus consciētiæ in monasterijs, uel ubiuis, eius iussu interpretentur.

Vid. infr. eo. c. 40 vbi declaratur, principio facto incutti.

Confessores omnes casus, summo Pontifici, & Episcopo quauis ratione reseruatos, scriptos apud se habeant, nè quid per incuriam sibi facultatis assumant.

Idem infra eo. c. 40.

Qualiter,

Qualiter, & quando mulieres audire licet: Nullumq; in priuatis ædibus. Populusve, pro confessionibus moneatur, & parochus ab eo non discedat. Cap. XVI.

Sacerdos, nisi ex causa necessaria, mulieres ante solis ortum, vel post eius occasum, confitentes ne audiat.

Neuè in Cellis, sed publicè in Ecclesia, in sedibus, in quibus tabella omnino inter confitentem, & confessorem interiecta sit. Huiusmodi autem sedes in Ecclesijs ab ijs ad quos pertinet, constituentur.

Vide infra c. 57. *Nec sine causa in priuatis ædibus cuiusquam maris, vel fœminæ confessionem audiat.*

Parochi sæpè cohortentur, & moneant fideles, nè confessionem, quæ Paschæ tempore fieri debet, vsque ad sanctam hebdomadam differant.

Caueant Curati, nè ijs temporibus, quibus confessiones frequentiores esse solent, præcipuè per octo dies ante Natalem Domini, & à Dominica Passionis, usque ad Resurrectionis Octauam, etiam aliò ad funera, & alia sacra officia vocati, illud audiendæ confessionis munus in sua Ecclesia, sine causa necessaria prætermittant, aut vllo modo differant.

Pœnitens qualiter accedere, peccata sua pronunciare, & à Confessore adiuuari debeat. Cap. XVII.

AD Sacramentum pœnitentiæ, quo à peccatis liberamur, nemo sine debita præparatione accedat, vt in spiritu humilitatis, & amaritudine animæ suæ, non expectata confessoris interrogatione, ipse peccata sua confiteri posit, cuius tamen diligentia adiuuandus erit ubi aliqua in parte deficere uidebitur.

Qui nisi prius intercedente debita satisfactione non absoluendi. Cap. XVIII.

CAueant Confessores nè ante debitam satisfactionem illos absoluant, quibus, cum facultas adsit aliena restituendi, vel legata, quæ ad pias causas facta sunt persoluendi, illisq; ut id facerent superiori confessione præceptum sit, præstare tamen neglexerunt: exceptis ijs, qui periculosè ægrotant, quos tamen moneant, vt quod debent quamprimum persoluant, vel in ultima dispositione persolui mandent.

Et quia interdum in falsi testis manu est, ut non solùm facultatibus homines, sed etiam existimatione, ac vita spolientur; idcirco neminem absoluant, qui falsum testimonium in iudicio, alterius detrimento dixerit; nisi prius dato damno, quatenus id sarciri poterit, & violatæ illius existimationi satisfecerit.

Ne illum quidem absoluant, qui post publicum Episcopi monitum de indicandis rebus amissis, quid de ijs sciat, non indicarit; nisi hoc officium ante persoluerit.

Ijdem omni adhibita diligentia, conscientiam examinent singulorum, qui fœnerantur, & qui iniquos contractus exercent; neque quemquam in his casibus absoluant; nisi debita restitutio, aut satisfactio ex Canonum prescripto prius intercedat.

Casus Episcopo reseruati, à quibus sine licentia absoluere non licet. Confessores, qui id sciant, moneant, & qualiter pęnitentiam iniungant. Cap. XIX.

AD eorum etiam criminum, quæ infra ordine adscribuntur, licentiam resecandam, prohibemus, nè confessores quemquam vllis ijs criminibus alligatum, absoluant, nisi facultas eis à nobis permissa sit.

Raptores Virginum.

Qui moniales violarint.

Qui secundo, vel propinquiori cognationis gradu incęstum admiserint.

Incendiarios, & qui damni, iniuriæve causa vites, vel arbores alienas inciderint.

Ecclesiam polluentes.

Homicidas voluntarios.

Qui parentes percusserint.

Qui locis pijs infantes exposuerint, cum habeant unde ipsos alant, neque eorum locorum damnum resarcierint.

Notarios qui legata, ad pias causas facta non denunciarint.

Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia huius generis, Eucharistia, sacrisve rebus abutuntur.

Qui stateras, mensuras, monetasve, adulterarint, corruperintve.

Confessores Canones pœnitentiales benè nouerint; & de pœnitentia, quam cuiq; peccato, præsertim graui pręscripserunt, confitentes admoneant; vt tantò diligentius à peccatis cauere studeant, quantò in pœnitentijs Canonum mitigandis benigniorem in se Ecclesiam experiuntur.

Ijdem autem quemadmodum à Sancta Tridentina Synodo iussum est, publicè peccantibus publicam pœnitentiam imponant.

Contra non summentes Eucharistiam paschæ tempore qualiter procedendum. Cap. XX.

QVì Paschæ tempore Eucharistiæ Sacramentum nō sumpserint, si postquā ter, aut vnica monitione, quæ una pro trib⁹ satis sit, etiā generatim moniti, in cōtumacia perseuerauerint: iubeat Eps eos ipsos Ecclesię ingressu, et Ecclesiastica sepultura interdictos, in propria Parochiali Ecclesia denūtiari; iū eorū noīa descripta ad Cathedralis, & Parochialis Ecclesię valuas affigi: si verò in cōtumacia pseuerauerint, in eos pterea, put iuris est, animaduertat.

Vt san-

Vt sanctio in visitantes ægrotos obseruetur, eosq; confessos esse medicis exploratum sit, Episcopus qualiter curet. Cap. XXI.

Vide supra eod. c. 10.

QVOD Pius Quintus, propositis excommunicationis, alijsq; pœnis iussit, medicos ab ægrotantis curatione, post triduum abstinere, nisi eo tridui spatio, de peccatis suis confessus ille sit; id Episcopus curet, quàm diligentissimè obseruari. Rationemq; præterea aliquam statuat, qua medicis ipsis facilius exploratum esse possit, ægrum peccata sua verè confessum esse.

Sexta feria qualiter campana pulsanda, orandumq; sit, quæve propterea indulgentia concedatur. Cap. XXII.

SExta quaque feria, in singulas hebdomadas, paulò ante horam nonam, signum in vnaquaque Ecclesia, campanæ sono detur, quo fideles admoniti eadem hora Iesu Christi Domini passionem, omni intima mentis pietate recolant; terq; orationem Dominicam, & salutationem Angelicam ex animo pronunciantes, quadraginta dierum indulgentiam, quam in sua quisque Episcopus diœcesi concedat, consequantur.

Clerici quomodo confessionem, & communionem frequentare, ac de hoc Episcopo fidem exhibere debeant. Cap. XXIII.

Vid. sup de vit. & honest. Cleric. c. 3.

DIaconi, Subdiaconi, & reliqui Clerici inferioris ordinis confessionem, & communionem frequentent, ut superius præscriptum eis est. Confiteantur, aut ijs tantum Sacerdotibus, quos ad audiendas eorum confessiones idoneos Episcopus, & in vrbe, & diœcesi comprobabit; dùmodo talis sit numerus eiusmodi Sacerdotum, ut confiteri volentes delectum habeant inter illos, Sacræ verò Eucharistiæ communionem, diebus festis percipient, idq; in missa solenni, si modò eo loco eoq; die celebrabitur.

Illius autem rei fidem, tertio quoq; mense Episcopo exhibebunt.

a Vide supr. de custod. Euchari stia. c. 18. vbi annot. b Vid. c. Peracta. c. quoti die cum seq. de consecr. dist. 2.

Parochi, concionatoresve, ad frequentem Eucharistiæ perceptionem qualiter cohortabunt, & quicunq; diuersum afferens punietur. Cap. XXIIII.

AD saluberrimum illum Sacræ Eucharistiæ frequenter sumendæ vsum parochi, [a] vt primo Prouinciali Concilio iussum est, & concionatores item, quàm sæpissimè populum cohortentur, nascentis Ecclesiæ institutis atq; exemplis, [b] & grauissimorum Patrum vocibus, & uberrima hoc

ipso de

ipso de genere Catechismi Romani doctrina, [a] *& sententia dein; Tridentinæ Synodi,* [b] *quæ optaret quidem fideles in singulis missis, non solùm spiritualiaffectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicare.*

Quod si quis concionator, etiam regularis, aliquid contra directè, indirectève dixerit, aut concionatus sit; Episcopus, in cuius urbe, diœcesi ve hoc ille admiserit, ei, tanquam scandalum disseminanti, Tridentinæ eiusdem Synodi authoritate, [c] *interdicat prædicationem verbi Dei. Ad cuius prædicationis munus ne idem restituatur, nisi primùm eiusdem Episcopi iudicio satisfecerit eo ipso loco, ubi ea in re scandalum, & offensionem præbuerit.*

Itidem pro ratione culpæ corripiantur, corriganturve, & satisfacere quoque compellantur, quicunq; vel sermonem habendo, uel colloquendo hoc in genere offenderint.

a Catechis. de Sacr. Euchar. par. 2. c. 4. nu. 60. de sūptione Euch. ver. Neq; tamē, & vers. seq. Ac tēpus b Conc. Trident. Ses. 22. c. 6. de sacrificio missæ. c Conc. Trident. Sess. 5. c. de refor. 2. §. si verò.

Parochus quando proprijs manibus communicet. Absentes paschæ tempore, qualiter Eucharistiam sumpsisse testatum faciant, vel aliàs puniendi communicent. Cap. XXV.

P*Arochus ijs omnibus, qui intra Ecclesiæ suæ fines habitant, in Pascha Sacram Eucharistiam ipse, non Sacerdos alius præbeat; nisi ob frequentem multitudinem, necesse sit alterum etiam Sacerdotem adhibere.*

Quicunq; in pascha ab diœcesi absfuerit, is reuersus, se eo tempore Sacram Communionem sumpsisse, testatum faciat scripto Sacerdotis, à quo sumpserit; quod testimonij scriptum manu, vel sigillo ordinarij, aut eius, cui id curæ ille dederit munitum sit: alioquin, vt Ecclesiæ præcepto pareat, confessus in propria parochiali Ecclesia Sacram Eucharistiam suscipiat. Quod nisi fecerit, prout iuris est pœna afficiatur.

Quibus extra diœcesim paschali tempore ex proposito confitentibus, Eucharistia denegetur. Hocque decretum qualiter promulgandum. Cap. XXVI.

Q*VI ad confessarium, etiam regularem, in aliena diœcesi commorantem, dedita opera contra decretum ultimi Lateranensis Concilij se conferens,* [d] *peccata sua sit confessus, nisi confessarius ille, à nobis, vel Vicario nostro ad confessiones audiendas probatus erit, ei tanquam inconfesso, Parochus Eucharistiæ Sacramentum ne præbeat.*

Quod decretum Quadragesimæ initio à Parocho promulgetur, quibus locis Episcopo videbitur.

d c. Oīs vtriusq; §. si quis ext. eo c. Episcopus. eod. l 6. Cōc. Trident. Sess. 14. c. in decret. de casuū reseru.

Confessores nō nisi nominatim expressa qualiter authoritate vtantur, satisfactiones pecuniarias non recipiant, nec distribuant, sed assignent. Regularesq; in casibus reseruatis non absoluant. Cap. XXVII.

N*E confessarij Sacerdotes, cū sibi facultate, vel ex Iubileo, vel ex alijs Apostolicis literis concessa, pœnitentium confessiones audire, eosdemq;*

a Ad hoc vide instruct. Placen. I fine operis, vbi agit de casibus Episcopalibus vers. Nec obstant hodie aliqua priuilegia. b Per literas Illustr. Archi. Mediolani sub die 10. Decembris. 1572. Scriptas, in fine libri describen.

à peccatis etiam grauioribus, quæ admiserunt, & à pœnis item, ac censuris, quibus irretiti sunt, absoluere licet, cum eo, qui in irregularitatem incurrerit, dispensent, nisi eius rei facultate illis literis nominatim expressa.

¶ *Si pœnitentibus pœnitentia præscribenda est aliqua pecuniæ ratione, ne sibi Sacerdotes confessarij eam pecuniam, sed locis pijs attribui curent, vt in officia, operaq; pietatis erogetur; Neque verò huius pecuniæ distribuendæ curam ipse, ullo planè modo, suscipiant.*

¶ *Neque præterea sibi dari curent, si quid eleemosynæ causa pœnitenti erogandum est in Missæ sacris faciendis.*

¶ *Ne confessarij regulares eorum peccatorum, quorum absolutio Episcopo reseruata est,* a *vinculis irretitos pœnitentes absoluant, quemadmodum à Sancta Sede Apostolica declaratum est, id eis non licere,* b *quauis priuilegiorum suorum authoritate.*

Publicam, ac solennem pœnitentiam debentes quando, & qualiter agant. Quæ sanctio de medicis promulganda. Interdicti quia non confessi, & communicati, quomodo, & non aliter absoluendi, & absoluti denunciandi. Cap. XXVIII.

Sess. 24. c. 8. de ref. Peccantē coram olbus argue, vt cæteri timorē habeant. D. P. 1. Tim. c. 5. c. sed illud 45 dist. c. si peccauerit vers. ergo corripiēda. 2. q. 1. Vid infr. eo. c. 60. Vid. sup. eo. c. 10. & c. 21.

Studeat Episcopus ad Sacrorum Canonum, & Tridentini Concilij præscriptum, pro publicorum delictorum grauitatis ratione, & publicam, & solennem pœnitentiam in vsum reuocare. Quos verò ita solenniter pœnitere oportet, mense ante quadragesimæ initium ad se per Parochos deferri curet; vt primùm ineunte Quadragesima, illi pœnitentia affici, tum die Cœnæ Domini, Ecclesiæ reconciliari possint, stato solenni ritu.

Grauissima illa à Pio Quinto de medicis edita constitutio, quotannis semel saltem, de more promulgetur, si id opus esse Episcopus censuerit.

Si quibus Ecclesiæ ingressus, Christianaq; sepultura publicè interdictū est, quoniam nō confessi, vt est Sanctæ Matris Ecclesiæ præceptū, sacro Paschæ tempore corpus Domini non sumpserint; eorum interdicti vinculum non relaxetur, nisi primùm cauerint, se tempore, eis à Parocho præscribendo, & de peccatis confessuros, & sacram Eucharistiam sumpturos esse, & in posterum Sanctæ Ecclesiæ præceptis, & huic præcipuè obedientes fore, quod est de confessione, & de communione paschæ tempore sumenda. Parochus deinde populo significet illos ipsos, quos iam interdicti vinculo irretitos denunciarat, eodem solutos esse.

Qui die Cœnæ Domini in Missa solenni Eucharistiam sumant. Cap XXIX.

Feria Quinta in Cœna Domini, singuli, qui in Cathedrali, collegiataue Ecclesia, vel dignitatem, vel Canonicatum obtinent, etiam qui sacerdotalis ordinis sunt, & reliqui item singuli eiusdem Ecclesiæ clerici

Corpus Domini in solenni missæ sacro, quod illo die, in ea Ecclesia fiet, sumant. Idq́; nisi ex ijs aliqui sint, qui eo ipso die debitum missæ sacrifaciendi munus alio loco præstituri sint.

Quando, & qualiter autiphonæ Virginis Mariæ canendæ. Dies anniuersarius consecrationis Episcopi celebrandus, & suæ promotionis ab eodem Sacerdote agendus.
Cap. X X X.

Religiosis Christianæ pietatis institutis, in vsum introductis, cum ad sanctè agendi studium, adiutrice in primis Dei gratia, progressio maior in dies esse soleat: curent parochi, vt singulis Sabbatis, sanctissimæ Virgini, Deiq́; Matri Mariæ dicatis diebus, stata illa, & solennis, quę veteri Ecclesiæ instituto, perpetuoq́; vsu de ea dicitur Antiphona, Salue Regina, *vel alia pro ratione temporis, in sua quisque Ecclesia, ab omnibus illius Parochiæ clericis, quibus ab Episcopo iussum erit, sub vesperum ante crepusculum scilicet, piè, religioseq́; canatur: conuocatis etiam certo campanæ signo fidelibus.*

Plena sanctissimis mysterijs cum sit consecratio Episcoi præter multa, quę de tempore, loco, & formula eius, patrum institutis pręcepta sunt, illud à Fęlice Quarto Pontifice Max. constitutum etiam est, vt anniuersarius eius consecrationis dies celebraretur.

Quod institutum, iamdiu intermissum, vt ad vsum reuocetur; statuimus, ab Episcopo anniuersarium consecrationis suæ diem solenni ritu agi.

Si verò in consecrationis diem, festus dies inciderit, cuius festi diei officiũ ex instituto Ecclesiæ trasferri non liceat, consecrationis celebritas in alium diem transferatur, quo agi liceat.

Sacerdotes verò, quo die eorum vnusquisque sacerdotio initiatus est, illum etiam quotannis recolant Missæ sacrificio, & precibus.

Qualiter, & à quibus populus pro indulgentijs instruendus, & suadendus est. Cap. X X X I.

De sanctis indulgentijs tractatio, prout vsu venerit, accuratè in sermonibus item habeatur: vt & earum cælestem vim, & pietatis officia ad illas consequendas necessaria, populus intelligat, seq́; propterea, omni intima mentis, animiq́; religione, & Christianæ charitatis actionibus, atque operibus, ad vberrimas, salutaresq́; earum vtilitates assequendas diligenter paret.

Id autem omne officium per parochos, & alios quorum interest, præstari Episcopus iubeat, ijs præsertim instructionibus, quæ eo de genere, in Concilij Prouincialis authoritate confectæ sunt ad communem Prouinciæ huius vsum.

Indulgentias tabellis descriptas, & in futurum concedendas, qualiter Episcopus inquirat, & libro notatas asseruet, & hoc idem singulæ Ecclesiæ præstent. Cap. XXXII.

QVæcunque indulgentiarum, quæ olim, vel nuper cuiuis etiam regularium, aut aliter exemptorum Ecclesiæ perpetuò concessæ sunt, tabulæ, scripta, monimentave, alia omnia eiusdem generis extãt; ea vbi illa sint, siue in vrbe, siue in diœcesi, Episcopus studiosè conquirenda curet; tum illa conquisita, indeq́; summatim exscripta, in librum certum, eo nomine confectum, qui in Archiuio Episcopi asseruetur, diligenter, rectéq́; referri iubeat.

Quæ præterea Indulgentiæ vrbis, diœcesisq́; suæ Ecclesijs in posterum perpetuò, vel ad certum tempus concedentur, ubi primùm ad se, aut ad Vicarium Episcopalem, qui illas recognoscat, delatæ sunt, eodem, aliove libro notentur, ordineq́; deinceps describantur.

Singulæ autem Ecclesiæ, quibus uel concessæ sunt, uel concedentur, proprium eiusdem generis Codicem, in quo illæ exscribantur, accuratè confectum, aut tabellam eiusdem generis in Sacristia habeant; illarum exemplari in Archiuio, uel in Sacristia asseruato.

Quando tenens infantem secum iacentem, in excommunicationem ipso facto incurrat. Cap. XXXIII.

GRaue, atque immane facinus est, infantes per impudentiam illorum suffocari, qui eos, ne annum quidem natos, in cubili, nulla cautione collocant. Qui quoniam neque alia ratione, neque rei grauitate, qua Deus in primis offenditur, nec verò immunitate nefaria in officio contineri hactenus potuerunt, nos tale facinus pœnis coerceri censuimus.

Vid. infr. de sentẽ. excom. c. 15. & seq. vbi declaratur, & ampliatur.

Itaque quæcunque mulier, infantem, anno ætatis non expleto, secum in lecto iacentem, non ea cautione tenuerit, quam ab Episcopo præscriptam parochus vnusquisq; ei sigillatim demonstrarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat; cuius vinculo irretita, non absoluatur, nisi graui, atque insigni imposita pœnitentia, quæ cæteris exemplo sit.

Prædicta qualiter promulganda. Cap. XXXIIII.

PArochus verò tum sæpè populum moneat, nè huiusmodi infantes secum in lecto vnquam teneant, tum etiam euulget decretum istud, pœnamq́; in decreto sancitam.

Alienis nisi tantùm peregrinis, & aduenis quando Eucharistia ministratur. Cap. XXXV.

VT et quod sacrorum Canonum iure statutum est seruetur, & parochi certa[m] rationem inire eorum possint, qui curæ suæ commissi, Sacram

communionem in Pascha Resurrectionis Domini sumpserint, nè eo tempore, etiam in Ecclesia Cathedrali, ijs qui intra alterius parochiæ fines in urbe, aut in diœcesi habitant, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum ministretur, nisi aliqui sint, quibus iusta de causa Episcopus, aut proprius eius Parochus, facultatem scripto exaratam, nominatim dederit. Peregrinis autem aduenisve hominibus, præberi ministrarive liceat, vt iam est statutum.

Indulgentiæ sodalitatum corporis Domini qualiter promulgandæ. Cap. XXXVI.

A *Gregorio XIII. Omnibus, & singulis, quę in hac Prouincia institutæ, instituendæ sunt, corporis Domini sodalitatibus data, cuius cõcessę Indulgentiæ exemplum typis impressum, in vltima huius libri parte extabit, ubiq; in illis, sæpeq; promulgetur, ad excitandos in salutari instituto, eiusve munere sollicitè obeundo, fidelium animos.*

Quot, & qualia, vbive confessionalia haberi debeant. Cap. XXXVII.

E*cclesia Parochialis, eiq; item annexa, in qua confeßiones audiri aliquando solent, confeßionale unum habeat, forma in instructionum libro demonstrata, constructum; duo verò eadem forma, & modo; vbi quingentarum animarum, & amplius cura geritur. Ecclesia autem, quę plures habet confeßarios, totidem confesionalia; quot confessarios habeat, siue Parochialis illa sit, siue collegiata, siue Cathedralis.*

Quæ confessionalibus affligenda erunt. Cap. XXXVIII.

I*N confesionali hæc affixa sint, sacra scilicet imago, literæ processus die Cœnæ Domini quotannis editæ, tabella casuum, quos sibi Episcopus reseruarit, forma absolutionis, & orationes præterea prępparatoriæ ad sacram confesionem audiendam impressę.*

Locula pro quibusuis eleemosynis immittendis, à confessionalibus longè fiant. Cap. XXXIX.

N*E capsulæ, loculive, colligendæ eleemosynæ causa siue confessarij vsui, siue Ecclesiæ utilitati, ea sit, ac ne ob pium quidem vllum aliud opus, loco confeßionalibus proximo, ne dum ipsis confessionalibus affigantur, apponanturve.*

Non approbati, & Sacramentum pœnitentiæ ministrantes, ipso facto excommunicati declarantur. Cap. XL.

E*Xcommunicationis pœnam supra, sacerdotibus, sine approbationis facultate ab Episcopo data, pœnitentiæ Sacramentum ministrantibus propositam, ipso facto, qui contrafecerint, subire decernimus, & declaramus.* Supr. eo. c. 13.

Sine quibus literis testimonialibus, regulares etiam aliàs idonei ad confessiones audiendas non admittantur.
Cap. X L I.

Confessionis sacræ audiendæ munus sacerdotibus regularibus, quamuis ad illud ob peritiam, scientiamq́; idoneis, ne committatur; nisi à monasterij præfectò testatum literis fiat, eos vitæ disciplina moribusq́; probatos esse: ac dignos propterea, quibus id muneris imponatur. Quo in testimonij genere ipse videat, nè quid testificando admittat, quod religiosæ conscientiæ suæ fraudi sit, labemve afferat.

Quando regulares confessarios eorum descriptos Episcopo bis deferant. Cap. XLII.

VNusquisque monasterij regularis profectus, bis quotannis, semel scilicet ineunte aduentu, iterum Quadragesimę initio, confessariorum sacerdotum sui monasterij probatorum nomina, in folio exscripta, ad Episcopum deferat; vt cum regulares ex vno in aliud monasterium commigrare frequenter soleant: eamq́; ob causam illorum numerus interdum minuatur, aliunde ipse Episcopus, alios in eo munere gerendo idoneos, ac probatos opportunò habere possit.

Probatorum confessorum tabella qualiter proponenda.
Cap. X L I I I.

Supr.eo. c. 14. *SAcerdotum Confessariorum, qui probati sint nomina, in tabella ordine descripta, ad ualuas sacristiæ Ecclesiæ, ubi complures illi habitant, affixa in omnium conspectu sint.*

Confessarij, etiam regulares, de quibus, & qualiter ab Episcopo monendi. Cap. XLIIII.

EPiscopus, & in vrbe, & quo tempore etiam visitationem obit, in frequentioribus diœcesanis locis confessarios Sacerdotes, etiam regulares aliquando ad se, tum singulos, tum vniuersos conuocet. Ijsq́; primò, cùm cęteras muneris, quod susceperunt partes, grauiter accurateq́; ostendat; tum pręcipuè moneat quantum, quamq́; graue, vel ad salutem, uel ad perniciem animarum, onus sustineant; proinde demesset item, & quàm bene notos casus ipsi habere debeant, in quibus absoluendi auctoritatem nullam habent, & quàm studiosè propterea caueant, nè in messe aliena falcem ponant, & quàm cautè item in pœnitentium absolutione agant, cum præsertim uel de restitutione, vel de occasionibus, quibus ad mortalia peccata aditus sit, abijciendis agitur.

Prose-

Prosequutio prædictorum. Cap. XLV.

NE verò facilè in eodem peccati genere fideles offendant; hoc etiam illos ipsos confessarios admoneat, quàm prudẽtes, quàm cautos quàm diligentes in pœnitentijs salutaribus imponendis eos esse oporteat; tum prospicere etiam, vt non solùm vitia, peccataq́, fideles fugiant; sed virtutes, christianaq́, vitæ officia, opera, & actiones, cum christiani nominis splendore congruentes, suscipiant, ac præstent, maioresq́, in via Domini progressus in singulos dies habeant, proposita unicuique, pro eius ingenio, & conditione, ac statu, benè, sanctèq́, agendi ratione.

Prosequutio prædictorum. Cap. XLVI.

DEmonstret denique, quàm sedulò caueant, ut nè eorum dicta sanctarum cohortationum, paternarumq́, obiurgationum plena, à factis vllo modo dissentiant; ac nè item, audiendis sacris confessionibus, vllam ne minimam quidem, auaritiæ in primis, suspicionem præbeant.

Tempus confitendi ægroto, confessarius quando non proroget. Cap. XLVII.

COnfessarius sacerdos, confitendi tempus ęgrotanti non proroget: nisi primùm re cum Episcopo, eove, cui ille id curę dederit, communicata, prorogationis facultatem, scripto exaratam, ab illo impetrarit.

Quando incertorum restitutionem solus Episcopus assignet. Cap. XLVIII.

CAsus restitutionis rerum, quę incertum est, quibus restitui debeant, Episcopo deinceps reseruati sint.

Pœnitentiæ, & virtutum qui progressus, maximè prouectioribus peroptatur. Cap. XLIX.

A SACERDOTIBVS, ab ijsq́, etiam, qui prouectiori ætate sunt, hoc si nunquam per ipsos antea præstitum est, omnino præstari peroptamus, vt cùm omnis ante actæ vitę suæ peccata diligenter, riteq́, confiteantur; tum spiritualium exercitationum, prout ijs, qui Subdiaconatum, vel Diaconatum, vel Sacerdotium suscepturi sunt præscriptum est studium aliquando suscipiant; quò diligentius in via salutis sibi prospiciant.

Quando, & non aliter sæcularibus, & regularibus in suis Ecclesijs eorum priuilegia, & indulgentias publicare licet. Huiusmodiq; occasione eleemosynæ, & charitatiua subsidia, à quibus, & quomodo colligenda. Cap. L.

NE cuiuis rectori Ecclesiæ, etiam exemptæ, quouis modo, neque vlli ordini regularium, neque cuiquam scholæ, confratriȩ, etiam Rosarij, & Cruce signatorum, locive pij collegio, prȩtextu, causave, uel priuilegiorum, etiam antiquorum, uel indulgentiarum, quas sibi quouis modo concessas, etiam instar Ecclesiarum, locorumq; piorum, confratriarumve vrbis Romȩ habet, liceat illas ipsas in suis Ecclesijs promulgare; sed ut decreto Tridentino cauetur, per Episcopum adhibitis duobus de capitulo, illȩ quotannis stato tempore publicentur, atq; cuulgentur.

Concil. Triden. Sess. 21. c. vlt. §. Indulgentias verò, de reform.

Eleemosynæ item, atque charitatis subsidia, quæcunque eo nomine, occasioneve à fidelibus offeruntur per eos ipsos colligantur, & Ecclesiæ locove, cuius causa indulgentia concessa est, omnino attribuantur, idq; gratis, ac nulla prorsus mercede.

Laici regularium famuli tempore paschali, vbi Eucharistiam sumant. Cap. LI.

LAici famuli, quicunque regularium monasterijs operam nauant; tametsi in illis habitent, stato Paschȩ tempore in sua quique Ecclesia Parochiali Sacram communionem sumant.

Parochus aduentante Quadragesima, in ædibus subditorum curæ suæ, videat qui ad Sacrosancta pȩnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta apti sint; & eos qualiter moneat. Cap. LII.

VT ad Sanctum pȩnitentiæ Sacramentum, fideles solicitè, diligenterq; accedant; id parochus prȩstet, vt in hebdomada, quȩ Quadragesimã proximè prȩcedit, ad patrumfamilias ȩdes, quȩ intra parochiæ suæ fines sunt, sigillatim eat; ac videat accuratè, qui obligatione huius Sacramenti suscipiendi, & Sacræ Eucharistiæ Paschæ temporȩ sumendæ deuncti sint, eorumq; nomina rectè describat: ac singulos prȩterea, eosq; præsertim, qui perrarò confitentur, moneat, vt nè confessionem diferant in postremos illos Quadragesimæ dies, quibus Sacerdotes, uel ob mysteriorum celebritatem, assidua diuinorum occupatione, ab audiendis confessionibus impediuntur, uel frequenti tunc concursu fidelium defatigati, ita in eo ipso munere præstando ferè opprimuntur, vt tantum, tamq; salutare ministerium in confertissima multitudine vix rectè illis præstare queant. Proinde quadragesimæ hebdomadas pro populi sibi commissi, ratione sic partiri curet, vt alias huic, alias illi viciniæ, familiævè, aut partim uiris, adolescentibus, & pueris, partim mulieribus uirginibus. puellisve prȩstituat, quibus ad confitendum distinctè, atque in tempore accedant.

Appro-

Approbatio ad confeſſiones audiendas tantùm proprio Epiſcopo ſpectat. Cap. LIII.

IN ijs, quę ad Sacerdotes, pro ſacrę confeſſionis miniſterio, vel examinandos, uel probandos pertinent, ne pręlatus, etiam regularis, & exemptus, ſe in aliena diœceſi vllo modo ingerat: ſed eam omnem illos examinandi, probandiq; curam Epiſcopo diœceſano planè relinquat.

Caſuum reſeruationes qualiter promulgandæ, & contrauenientes puniantur. Cap. LIIII.

CUm pro temporum varietate, caſuum reſeruationem ab Epiſcopo aliquando mutari expediat, quò planius illos caſus, ei reſeruatos, confeſſarij Sacerdotes perpetuò norint; eôs Epiſcopus ſingulis annis, uel in ſynodo diœceſana, uel ineunte Ianuario promulget, ita vt quæ illorum caſuum promulgatio proximè facta eſt, uim habeat, quoad altera fiet. Ab ijs verò caſibus, proximè promulgatis ſi quis confeſſarius cuiuſuis ordinis ſine facultate ſcripta ab Epiſcopo data, aliquem abſoluere attentarit; excommunicationis pœnam ipſo facto ſubeat. Si verò ab vno aliquo ſpeciali caſu reſeruato, & altero item, aut etiam pluribus abſoluendi facultas aliquando ſigillatim petitur, verbo, etiam ſine ſcripto concedi poterit, tum aliàs etiam, quando Epiſcopus ita faciendum cenſuerit.

Prætextu quarum facultatum confeſſarius ſub qua pęna, à caſibus Epiſcopo reſeruatis abſoluere nequeat.

Cap. LV.

NE facultatum, priuilegiorumve iure, quæ cuicunq;, etiam Roſarij, & Cruce ſignatorum ſcholę, confratrię, collegio etiam laicorum, quæve collegijs, cõfratribuſve in eo aſcriptis ante, vel poſt Concilij Tridentini confirmationem conceſſa ſunt, aut uigore Indulgentiarum, quæ aliquibus Eccleſijs ſunt conceſſæ confeſſarius cuiuſuis ordinis ſit, ab ijs caſibus, quos ſibi Epiſcopus in ſua diœceſi reſeruauerit, pęnitentes ſine illius facultate ne abſoluat. Si contrafecerit ſuſpenſionem à diuinis ipſo facto incurrat.

Confeſſarij quibus induti confeſſiones recipiant.

Cap. LVI.

EPiſcopus quò decentius, atque adeo religioſius Sacramenti huius adminiſtratio fiat, presbyteros confeſſarios, etiam qui alicuius congregationis clericorum regularium, alteriuſve ſocietatis regularis ſint, ad audiendæ confeſſionis officium, ne admittat, neve illam audire, etiam in ſuis Eccleſijs, ſine ſuperpelliceo, & Stola patiatur. Efficiat verò, vt reliqui regulares, tam monachi, quàm mendicantes, in hoc miniſterio habitum, veſtitumq; adhibeant, quem ex regulę præſcripto in choro [illegible] adhibent.

Vbi confeſſiones audiendæ. Cap. LVII.

Vid. ſup. c. 16. ver. Nec ſine cauſa.

OMnes verò videant, nè extra Eccleſiam, oratoriumve confeſſionem audiant, prætcrquam ęgrotantium, etiam uirorum, niſi ob urgentē cauſam.

Confeſſarius dum confeſſiones audit, & abſolutionem impendit qualiter ſe habeat. Cap. LVIII.

COnfeſſarius quicunq;, vel ſęcularis, vel regularis ſit, non ſtando, ſed in ſede, tanquam pro tribunali iudex, ſedendo, ſacram confeſſionem audiat pœnitentium, quales, quales ſint, etiam in ſummo aliquo dignitatis gradu conſtituti. Itidem faciat cum abſolutionis ſententiam pronunciat.

Quod in Eccleſia antiqui inſtituti, veteriſq; conſuetudinis eſt, rectè omnino ſeruet, ut dum abſolutionis formulam, prxceſq; adiunctas profert, ſupra caput pœnitentis manum dexteram eleuet: id quod etiam cum myſterij ſignificatione fit.

Confitentes quales ſe exhibeant. Cap. LIX.

Vid. Catech. de Sacr. pœnit. ça. 5. num. 18. verſ. diligenter verò. p. 2

IN pœnitentiæ Sacramento magna humilitas ſummè neceſſaria eſt. Itaq; pœnitentes cum ad confeſſarium, qui Chriſti Domini locum in eo miniſterio tenet, accedunt, intimo animi dolore, omniq; humilitate ſe ſe ad illius pedes proijciant, ac proſternant, id quod ab Apoſtolicis vſq; temporibus in more, vſuq; poſitum eſt, vt ſe reos agnoſcant, atque profiteantur mortis æternæ. Dū confitētur, ſint manibus iunctis, digitis paululū erectis, oculis demiſſis.

In publica, & ſolenni pœnitentia ritè miniſtranda quibus inſtructionibus vtendum. Cap. LX.

Sup. eo. c. 28.

QVod ſupra de pęnitentia & publica & ſolenni, ſacrorum Canonum iure, & Oecumenicæ ſynodi Tridentinæ auctoritate ſācitum eſt; id ad vſum inducatur, vel reuocetur, atque adeo ritè, recteq; præſtetur, prout inſtructionibus, quæ ad communem totius prouinciæ vſum iuſſu Illuſtriſſimi Domini mei editæ ſunt, ex Canonum fontibus, Sanctorum hominum diſciplina, Eccleſiaſticiſq; inſtitutis præſcriptum erit.

Cap. LXI.

EXamen confeſſariorum fiat ad præſcriptum Concilij prouincialis Quinti, ubi latè hoc traditur.

Vt ad orandum alliciantur, quæ indulgentiæ per Parochum populo annunciandæ. Cap. LXII.

QVo vberiores ex orationis inſtituto fructus exiſtunt, eo ſæpius ad illius exercitationem fideles cohortandi ſunt. Officium igitur Parochi ſit, quò magis illos propoſito ſpirituali dono alliciat, crebrò cum occaſio tulerit, indulgentiam euulgare ijs conceſſam, qui orationi quadraginta horarum ordinariæ, aut extraordinariæ Epiſcopi iuſſu expoſitæ vacauerint. Hoc officium

Vt

vt is præstet Indulgentiæ literas in fine huius libri edi volumus.

Idem præstet de Indulgentia ijs data, qui in oratione, quæ dicitur sine intermissione, versabuntur. Idq́; ex literis Pontificijs infra editis. Idipsum præterea sæpenumero agat de Indulgentia fidelibus data, qui vbi, vbi fuerint in eleuatione Corporis Domini orauerint: Cuius etiam indulgentiæ literarum monimenta infra impressa sunt.

Paschali tempore cui ægroto Eucharistiam parochus deferat. Cap. LXIII.

PAscha tempore à suo cuiq; parocho proprio Sanctam Eucharistiam ministrari Ecclesiæ institutum, ac præceptum est. Quamobrem is si quem parochianum habet, qui ex morbo laborans, aliave necessitate verè impeditus non potest sacro Pascha tempore ad Ecclesiam conuenire, ubi Sanctissimam Communionem cum cæteris fidelibus percipiat, ad illum etiam, si paucis antè diebus perceperit, ipse illo paschali tempore de more deferat.

Quando confessarios approbatos etiam regulares ab audiendis confessionibus Episcopus suspendat. Cap. LXIIII.

EPiscopus à Confessionibus audiendis suspendat, aut omnino amoueat confessarios, etiam regulares iam approbatos, quos pro suę timoratæ conscientię religione uiderit in eo munere non ita sincerè, integreq́; & cum edificatione se gerere, quemadmodum, & tanti ministerij illis commissi sanctitas postulat, & animarum salus deposcit, quæ suæ fidei creditæ sunt.

Præter ægrotos quibus casibus fideles confiteri debeant. Cap. LXV.

SAlutariter ex doctrina Spiritus Sancti cautum est, Christifideles de peccatis confiteri debere, quotiescunq; rem, actionemve aliquam aggrediuntur, in qua præsens mortis periculum pertimescendum sit. Quamobrem Parochus curet, atq; efficiat, vt præter id quod Pij V. constitutione, decretoq́; nostro de ægrotante sancitum est, si quis etiam parochianus cò profecturus est, vbi sit, aut pestis, aut hæresis, aut ubi nullam confessarij copiam habere possit; aut ad bellum iturus sit, aut pugnam initurus, aut iter infestum, nauigationemq́; periculosam facturus, antequam vię nauigationi ve se committat, peccata confiteatur.

Idem officium præstet de mulieribus proximè parituris.

Id præterea cohortetur, vt quis nauigationem, iter longum, negocium ve periculosum suscepturus, religiosè etiam sumat sacrosanctæ Eucharistię Sacramentum: & mulier item proximè paritura frequentius.

Moneat quoq; sæpenumero, cohorteturq́;, ut quoties quis rem arduam, & difficilem, etiam in qua nullum mortis periculum extimescendum sit, aggredietur; primò confessus itidem faciat, ut tanto Sacramento corroboratus spe erectiori fiat rei bene gerendæ.

Qualirer, & quando mulieres audire licet: Nullumq; in priuatis ædibus. Populusve, pro confessionibus moneatur, & parochus ab eo non discedat. Cap. XVI.

SAcerdos, nisi ex causa necessaria, mulieres ante solis ortum, vel post eius occasum, confitentes ne audiat.

Neuè in Cellis, sed publicè in Ecclesia, in sedibus, in quibus tabella omnino inter confitentem, & confessorem interiecta sit. Huiusmodi autem sedes in Ecclesijs ab ijs ad quos pertinet, constituentur.

Vide infra c. 57. *Nec sine causa in priuatis ædibus cuiusquam maris, vel fœminæ confessionem audiat.*

Parochi sæpè cohortentur, & moneant fideles, nè confessionem, quæ Paschæ tempore fieri debet, vsque ad sanctam hebdomadam differant.

Caueant Curati, nè ijs temporibus, quibus confessiones frequentiores esse solent, præcipuè per octo dies ante Natalem Domini, & à Dominica Passionis, vsque ad Resurrectionis Octauam, etiam aliò ad funera, & alia sacra officia vocati, illud audiendæ confessionis munus in sua Ecclesia, sine causa necessaria prætermittant, aut vllo modo differant.

Pœnitens qualiter accedere, peccata sua pronunciare, & à Confessore adiuuari debeat. Cap. XVII.

AD Sacramentum pœnitentiæ, quo à peccatis liberamur, nemo sine debita præparatione accedat, vt in spiritu humilitatis, & amaritudine animæ suæ, non expectata confessoris interrogatione, ipse peccata sua confiteri possit, cuius tamen diligentia adiuuandus erit ubi aliqua in parte deficere uidebitur.

Qui nisi prius intercedente debita satisfactione non absoluendi. Cap. XVIII.

CAueant Confessores nè ante debitam satisfactionem illos absoluant, quibus, cum facultas adsit aliena restituendi, vel legata, quę ad pias causas facta sunt persoluendi, illisq; ut id facerent superiori confessione præceptum sit, præstare tamen neglexerunt: exceptis ijs, qui periculosè ægrotant, quos tamen moneant, vt quod debent quamprimum persoluant, vel in ultima dispositione persolui mandent.

Et quia interdum in falsi testis manu est, ut non solùm facultatibus homines, sed etiam existimatione, ac vita spolientur; idcirco neminem absoluant, qui falsum testimonium in iudicio, alterius detrimento dixerit; nisi prius dato damno, quatenus id sarciri poterit, & violatæ illius existimationi satisfecerit.

Ne illum quidem absoluant, qui post publicum Episcopi monitum de indicandis rebus amissis, quid de ijs sciat, non indicarit; nisi hoc officium ante persoluerit.

Ijdem omni adhibita diligentia, conscientiam examinent singulorum, qui fœnerantur, & qui iniquos contractus exercent; neque quemquam in his casibus absoluant; nisi debita restitutio, aut satisfactio ex Canonum pręscripto prius intercedat.

Casus Episcopo reseruati, à quibus sine licentia absoluere non licet. Confessores, qui id sciant, moneant, & qualiter pęnitentiam iniungant. Cap. XIX.

A*D eorum etiam criminum, quæ infra ordine adscribuntur, licentiam resecandam, prohibemus, nè confessores quemquam vllis ijs criminibus alligatum, absoluant, nisi facultas eis à nobis permissa sit.*

Raptores Virginum.

Qui moniales violarint.

Qui secundo, vel propinquiori cognationis gradu incęstum admiserint.

Incendiarios, & qui damni, iniuriæve causa vites, vel arbores alienas inciderint.

Ecclesiam polluentes.

Homicidas voluntarios.

Qui parentes percusserint.

Qui locis pijs infantes exposuerint, cum habeant unde ipsos alant, neque eorum locorum damnum resarcierint.

Notarios qui legata, ad pias causas facta non denunciarint.

Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia huius generis, Eucharistia, sacrisve rebus abutuntur.

Qui stateras, mensuras, monetasve, adulterarint, corruperintve.

Confessores Canones pœnitentiales benè nouerint; & de pœnitentia, quam cuiq; peccato, præsertim graui pręscripserunt, confitentes admoneant; vt tantò diligentius à peccatis cauere studeant, quantò in pœnitentijs Canonum mitigandis benigniorem in se Ecclesiam experiuntur.

Ijdem autem quemadmodum à Sancta Tridentina Synodo iußum est, publicè peccantibus publicam pœnitentiam imponant.

Contra non summentes Eucharistiam paschæ tempore qualiter procedendum. Cap. XX.

Q*Vì Paschæ tempore Eucharistiæ Sacramentum nõ sumpserint, si postquã ter, aut vnica monitione, quæ una pro trib⁹ satis sit, etiã generatim moniti, in cõtumacia perseuerauerint: iubeat Ep̃s eos ipsos Ecclesię ingressu, et Ecclesiastica sepultura interdictos, in propria Parochiali Ecclesia denũtiari; tũ eorũ no͞ia descripta ad Cathedralis, & Parochialis Ecclesię valuas affigi: si verò in cõtumacia p̃seuerauerint, in eos p̃terea, p̃ut iuris est, animaduertat.*

Vt san-

Vt ſanctio in viſitantes ægrotos obſeruetur, eorūq; confeſſos eſſe m dicis exploratum ſit, Epiſcopus qualiter curet. Cap. XXI.

Vide ſupra eod. c. 10.

QVOD Pius Quintus, propoſitis excommunicationis, alijſq́; pœ iuſſit, medicos ab ægrotantis curatione, poſt triduum abſtinere, n eo tridui ſpatio, de peccatis ſuis confeſſus ille ſit; id Epiſcop curet, quàm diligentiſſimè obſeruari. Rationemq́; præterea aliquam ſtatu qua medicis ipſis facilius exploratum eſſe poſſit, ægrum peccata ſua v confeſſum eſſe.

Sexta feria qualiter campana pulſanda, orandumq; ſit, quæve pr pterea indulgentia concedatur. Cap. XXII.

SExta quaque feria, in ſingulas hebdomadas, paulò ante horam nona ſignum in vnaquaque Eccleſia, campanæ ſono detur, quo fideles adm niti eadem hora Ieſu Chriſti Domini paſſionem, omni intima men pietate recolant; terq́; orationem Dominicam, & ſalutationem Angelic ex animo pronunciantes, quadraginta dierum indulgentiam, quam in ſu quiſque Epiſcopus diœceſi concedat, conſequantur.

Clerici quomodo confeſsionem, & communionem frequentare, ac de hoc Epiſcopo fidem exhibere debeant. Cap. XXIII.

Vid. ſup de vit. & honeſt. Cleric. c. 3.

DIaconi, Subdiaconi, & reliqui Clerici inferioris ordinis confeſſione & communionem frequentent, ut ſuperius præſcriptum eis eſt. Co fiteantur, aut ijs tantùm Sacerdotibus, quos ad audiendas eorum confeſſiones idoneos Epiſcopus, & in vrbe, & diœceſi comprobabit; dùmo talis ſit numerus eiuſmodi Sacerdotum, ut confiteri volentes delectum h beant inter illos, Sacræ verò Euchariſtiæ communionem, diebus feſtis perc pient, idq́; in miſſa ſolenni, ſi modò eo loco eoq́; die celebrabitur.

Illius autem rei fidem, tertio quoq; menſe Epiſcopo exhibebunt.

a Vide ſupr. de cuſtod. Euchariſtiæ. c. 18. vbi annot. b Vid. c. Peracta. c. quotidie cum ſeq. de conſecr. diſt. 2.

Parochi, concionatoreſve, ad frequentem Euchariſtiæ perceptio nem qualiter cohortabunt, & quicunq; diuerſum aſſe rens punietur. Cap. XXIIII.

AD ſaluberrimum illum Sacræ Euchariſtiæ frequenter ſumendæ v ſum parochi, [a] vt primo Prouinciali Concilio iuſſum eſt, & concio natores item, quàm ſæpiſſimè populum cohortentur, naſcentis Eccleſiæ inſti tutis atq; exemplis, [b] & grauiſſimorum Patrum vocibus, & uberrima bo

ipſo de

ipso de genere Catechismi Romani doctrina, [a] *& sententia dei ij; Tridentinæ Synodi,* [b] *quæ optaret quidem fideles in singulis missis, non solùm spiritua li affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicare.*

Quod si quis concionator, etiam regularis, aliquid contra directè, indirectève dixerit, aut concionatus sit; Episcopus, in cuius urbe, diœcesi ve hoc ille admiserit, ei, tanquam scandalum dißeminanti, Tridentinæ eiusdem Synodi authoritate, [c] *interdicat prædicationem verbi Dei. Ad cuius prædicationis munus ne idem restituatur, nisi primùm eiusdem Episcopi iudicio satisfecerit eo ipso loco, ubi ea in re scandalum, & offensionem præbuerit.*

Itidem pro ratione culpæ corripiantur, corriganturve, & satisfacere quoque compellantur, quicunq; vel sermonem habendo, uel colloquendo hoc in genere offenderint.

a Catechis. de Sacr. Euchar. par. 2. c. 4. nu. 6?. de sũptione Euch. ver. Neq; tamẽ, & vers. seq. Ac tẽpus
b Conc. Trident. Sess. 22. c. 6. de sacrificio missæ.
c Conc. Trident. Sess. 5. c. de refor. 2. §. si verò.

Parochus quando proprijs manibus communicet. Absentes paschæ tempore, qualiter Eucharistiam sumpsisse testatum faciant, vel aliàs puniendi communicent. Cap. XXV.

P*Arochus ijs omnibus, qui intra Ecclesiæ suæ fines habitant, in Pascha Sacram Eucharistiam ipse, non Sacerdos alius præbeat; nisi ob frequentem multitudinem, necesse sit alterum etiam Sacerdotem adhibere.*

Quicunq; in pascha ab diœcesi abfuerit, is reuersus, se eo tempore Sacram Communionem sumpsiße, testatum faciat scripto Sacerdotis, à quo sumpserit; quod testimonij scriptum manu, vel sigillo ordinarij, aut eius, cui id curæ ille dederit munitum sit: alioquin, vt Ecclesiæ præcepto pareat, confessus in propria parochiali Ecclesia Sacram Eucharistiam suscipiat. Quod nisi fecerit, prout iuris est pœna afficiatur.

Quibus extra diœcesim paschali tempore ex proposito confitentibus, Eucharistia denegetur. Hocque decretum qualiter promulgandum. Cap. XXVI.

Q*VI ad confessarium, etiam regularem, in aliena diœcesi commorantem, dedita opera contra decretum vltimi Lateranensis Concilij se conferens,* [d] *peccata sua sit confessus, nisi confessarius ille, à nobis, vel Vicario nostro ad confessiones audiendas probatus erit, ei tanquam inconfesso, Parochus Eucharistiæ Sacramentum ne præbeat.*

Quod decretum Quadragesimæ initio à Parocho promulgetur, quibus locis Episcopo videbitur.

d c. Oĩs vtriusq;. §. si quis ext. eo c. 11 Episcopus. eod. 1 6. Cõc. Trident. Sess. 14. c. in decret. de casuũ reseru.

Confessores nõ nisi nominatim expressa qualiter authoritate vtantur, satisfactiones pecuniarias non recipiant, nec distribuant, sed assignent. Regularesq; in casibus reseruatis non absoluant. Cap. XXVII.

N*E confessarij Sacerdotes, cũ sibi facultate, vel ex Iubileo, vel ex alijs Apostolicis literis concessa, pœnitentium confessiones audire, eosdemq;*

a Ad hoc vide instruct. Placen. I fine operis, vbi agit de casibus Episcopalibus vers. Nec obstant hodie aliqua priuilegia.
b Per literas Illustr. Archi. Mediolani sub die 10. Decembris. 1572. Scriptas, in fine libri describen.

à peccatis etiam grauioribus, quæ admiserunt, & à pœnis item, ac censuris, quibus irretiti sunt, absoluere licet, cum eo, qui in irregularitatem incurrerit, dispensent, nisi eius rei facultate illis literis nominatim expressa.

¶ *Si pœnitentibus pœnitentia præscribenda est aliqua pecuniæ ratione, ne sibi Sacerdotes confessarij eam pecuniam, sed locis pijs attribui curent, vt in officia, operaq; pietatis erogetur; Neque verò huius pecuniæ distribuendæ curam ipse, ullo planè modo, suscipiant.*

¶ *Neque præterea sibi dari curent, si quid eleemosynæ causa pœnitenti erogandum est in Missæ sacris faciendis.*

¶ *Ne confessarij regulares eorum peccatorum, quorum absolutio Episcopo reseruata est,* a *vinculis irretitos pœnitentes absoluant, quemadmodum à Sancta Sede Apostolica declaratum est, id eis non licere,* b *quauis priuilegiorum suorum authoritate.*

Publicam, ac solennem pœnitentiam debentes quando, & qualiter agant. Quæ sanctio de medicis promulganda. Interdicti quia non confessi, & communicati, quomodo, & non aliter absoluendi, & absoluti denunciandi.

Cap. XXVIII.

Sess. 24. c. 8. de ref. Peccantē coram oībus argue, vt cæteri timorē habeant. D. P. 1. Tim. c. 5. c. sed illud 45 dist. c. si peccauerit vers. ergo corripiēda. 2. q. 1. Vid. infr. eo. c. 60. Vid. sup. eo. c. 10. & c. 21.

Studeat Episcopus ad Sacrorum Canonum, & Tridentini Concilij præscriptum, pro publicorum delictorum grauitatis ratione, & publicam, & solennem pœnitentiam in vsum reuocare. Quos verò ita solenniter pœnitere oportet, mense ante quadragesimæ initium ad se per Parochos deferri curet; vt primùm ineunte Quadragesima, illi pœnitentia affici, tum die Cœnæ Domini, Ecclesiæ reconciliari possint, stato solenni ritu.

Grauissima illa à Pio Quinto de medicis edita constitutio, quotannis seme[l] saltem, de more promulgetur, si id opus esse Episcopus censuerit.

Si quibus Ecclesiæ ingressus, Christianaq; sepultura publicè interdictū est, quoniam nō confessi, vt est Sanctæ Matris Ecclesiæ præceptū, sacro Pasch[a] tempore corpus Domini non sumpserint; eorum interdicti vinculum non relaxetur, nisi primùm cauerint, se tempore, eis à Parocho præscribendo, & de peccatis confessuros, & sacram Eucharistiam sumpturos esse, & in poste[ru]m Sanctæ Ecclesiæ præceptis, & huic præcipuè obedientes fore, quod e[st] de confessione, & de communione paschæ tempore sumenda. Parochus de inde populo significet illos ipsos, quos iam interdicti vinculo irretitos denu[n]ciarat, eodem solutos esse.

Qui die Cœnæ Domini in Missa solenni Eucharistiam sumant.

Cap XXIX.

Feria Quinta in Cœna Domini, singuli, qui in Cathedrali, collegiata v[el] Ecclesia, vel dignitatem, vel Canonicatum obtinent, etiam qui sace[r]dotalis ordinis sunt, & reliqui item singuli eiusdem Ecclesiæ cleri

Corpus

Corpus Domini in solenni missæ sacro, quod illo die, in ea Ecclesia fiet, sumant. Idq; nisi ex ijs aliqui sint, qui eo ipso die debitum missæ sacrifaciendi munus alio loco præstituri sint.

Quando, & qualiter autiphonæ Virginis Mariæ canendæ. Dies anniuersarius consecrationis Episcopi celebrandus, & suæ promotionis ab eodem Sacerdote agendus. Cap. X X X.

Religiosis Christianæ pietatis institutis, in vsum introductis, cum ad sanctè agendi studium, adiutrice in primis Dei gratia, progressio maior in dies esse soleat: curent parochi, vt singulis Sabbatis, sanctissimæ Virgini, Deiq; Matri Mariæ dicatis diebus, stata illa, & solennis, quę veteri Ecclesiæ instituto, perpetuoq; vsu de ea dicitur Antiphona, Salue Regina, *vel alia pro ratione temporis, in sua quisque Ecclesia, ab omnibus illius Parochiæ clericis, quibus ab Episcopo iussum erit, sub vesperum ante crepusculum scilicet, piè, religioseq; canatur: conuocatis etiam certo campanæ signo fidelibus.*

Plena sanctissimis mysterijs cum sit consecratio Episcoi præter multa, quę de tempore, loco, & formula eius, patrum institutis pręcepta sunt, illud à Fęlice Quarto Pontifice Max. constitutum etiam est, vt anniuersarius eius consecrationis dies celebraretur.

Quod institutum, iamdiu intermissum, vt ad vsum reuocetur; statuimus, ab Episcopo anniuersarium consecrationis suæ diem solenni ritu agi.

Si verò in consecrationis diem, festus dies inciderit, cuius festi diei officiũ ex instituto Ecclesiæ trasferri non liceat, consecrationis celebritas in alium diem transferatur, quo agi liceat.

Sacerdotes verò, quo die eorum vnusquisque sacerdotio initiatus est, illum etiam quotannis recolant Missæ sacrificio, & precibus.

Qualiter, & à quibus populus pro indulgentijs instruendus, & suadendus est. Cap. XXXI.

De sanctis indulgentijs tractatio, prout vsu venerit, accuratè in sermonibus item habeatur: vt & earum cœlestem vim, & pietatis officia ad illas consequendas necessaria, populus intelligat, seq; propterea, omni intima mentis, animiq; religione, & Christianæ charitatis actionibus, atque operibus, ad vberrimas, salutaresq; earum vtilitates assequendas diligenter paret.

Id autem omne officium per parochos, & alios quorum interest, præstari Episcopus iubeat, ijs præsertim instructionibus, quæ eo de genere, in Concilij Prouincialis authoritate confectæ sunt ad communem Prouinciæ huius vsum.

Indulgentias tabellis descriptas, & in futurum concedendas, qualiter Episcopus inquirat, & libro notatas asseruet, & hoc idem singulæ Ecclesiæ præstent. Cap. XXXII.

QVæcunque indulgentiarum, quæ olim, vel nuper cuiuis etiam regularium, aut aliter exemptorum Ecclesiæ perpetuò concessę sunt, tabulæ, scripta, monimentave, alia omnia eiusdem generis extāt; ea vbi illa sint, siue in vrbe, siue in diœcesi, Episcopus studiosè conquirenda curet; tum illa conquisita, indeq́; summatim exscripta, in librum certum, eo nomine confectum, qui in Archiuio Episcopi asseruetur, diligenter, rectèq́; referri iubeat.

Quæ præterea Indulgentiæ vrbis, diœcesisq́; suæ Ecclesijs in posterum perpetuò, vel ad certum tempus concedentur, ubi primùm ad se, aut ad Vicarium Episcopalem, qui illas recognoscat, delatæ sunt, eodem, aliove libro notentur, ordineq́; deinceps describantur.

Singulæ autem Ecclesiæ, quibus uel concessæ sunt, uel concedentur, proprium eiusdem generis Codicem, in quo illæ exscribantur, accuratè confectum, aut tabellam eiusdem generis in Sacristia habeant; illarum exemplari in Archiuio, uel in Sacristia asseruato.

Quando tenens infantem secum iacentem, in excommunicationem ipso facto incurrat. Cap. XXXIII.

GRaue, atque immane facinus est, infantes per impudentiam illorum suffocari, qui eos, ne annum quidem natos, in cubili, nulla cautione collocant. Qui quoniam neque alia ratione, neque rei grauitate, qua Deus in primis offenditur, nec verò immunitate nefaria in officio contineri hactenus potuerunt, nos tale facinus pœnis coerceri censuimus.

Itaque quæcunque mulier, infantem, anno ætatis non expleto, secum in lecto iacentem, non ea cautione tenuerit, quam ab Episcopo præscriptam parochus vnusquisq; ei sigillatim demonstrarit, excommunicationis pœnam ipso facto subeat; cuius vinculo irretita, non absoluatur, nisi graui, atque insigni imposita pœnitentia, quæ cæteris exemplo sit.

Vid. infr. de sentē. excom. c. 15. & seq. vbi declaratur, & ampliatur.

Prædicta qualiter promulganda. Cap. XXXIIII.

PArochus verò tum sæpè populum moneat, nè huiusmodi infantes secum in lecto vnquam teneant, tum etiam euulget decretum istud, pœnamq́; in decreto sancitam.

Alienis nisi tantùm peregrinis, & aduenis quando Eucharistia ministratur. Cap. XXXV.

VT e[illegible] quod sacrorum Canonum iure statutum est seruetur, & parochi cert[illegible] rationem inire eorum possint, qui curæ suæ commissi, Sacram

communionem in Pascha Resurrectionis Domini sumpserint, nè eo tempore, etiam in Ecclesia Cathedrali, ijs qui intra alterius parochiæ fines in urbe, aut in diœcesi habitant, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum ministretur, nisi aliqui sint, quibus iusta de causa Episcopus, aut proprius eius Parochus, facultatem scripto exaratam, nominatim dederit. Peregrinis autem aduenisve hominibus, præberi ministrarive liceat, vt iam est statutum.

Indulgentiæ sodalitatum corporis Domini qualiter promulgandæ. Cap. XXXVI.

A Gregorio XIII. Omnibus, & singulis, quę in hac Prouincia institutæ, instituendæ sunt, corporis Domini sodalitatibus data, cuius cõcessę Indulgentiæ exemplum typis impressum, in vltima huius libri parte extabit, ubiq; in illis, sæpeq; promulgetur, ad excitandos in salutari instituto, eiusve munere solicitè obeundo, fidelium animos.

Quot, & qualia, vbive confessionalia haberi debeant. Cap. XXXVII.

Ecclesia Parochialis, eiq; item annexa, in qua confessiones audiri aliquando solent, confessionale unum habeat, forma in instructionum libro demonstrata, constructum; duo verò eadem forma, & modo; vbi quingentarum animarum, & amplius cura geritur. Ecclesia autem, quę plures habet confessarios, totidem confessionalia; quot confessarios habeat, siue Parochialis illa sit, siue collegiata, siue Cathedralis.

Quæ confessionalibus affigenda erunt. Cap. XXXVIII.

IN confessionali hæc affixa sint, sacra scilicet imago, literæ processus die Cœnæ Domini quotannis editæ, tabella casuum, quos sibi Episcopus reseruarit, forma absolutionis, & orationes præterea prępàratoriæ ad sacram confessionem audiendam impressę.

Locula pro quibusuis eleemosynis immittendis, à confessionalibus longè fiant. Cap. XXXIX.

NE capsulæ, loculive, colligendæ eleemosynæ causa siue confessarij vsui, siue Ecclesiæ utilitati, ea sit, ac ne ob pium quidem vllum aliud opus, loco confessionalibus proximo, ne dum ipsis confessionalibus affigantur, apponanturve.

Non approbati, & Sacramentum pœnitentiæ ministrantes, ipso facto excommunicati declarantur. Cap. XL.

EXcommunicationis pœnam supra, sacerdotibus, sine approbationis facultate ab Episcopo data, pœnitentiæ Sacramentum ministrantibus propositam, ipso facto, qui contrafecerint, subire decernimus, & declaramus. Supr. eo. c. 13.

Sine quibus literis testimonialibus, regulares etiam aliàs idonei ad confessiones audiendas non admittantur. Cap. X L I.

Confessionis sacræ audiendæ munus sacerdotibus regularibus, quamuis ad illud ob peritiam, scientiamq́; idoneis, ne committatur; nisi à monasterij præfectò testatum literis fiat, eos vitæ disciplina moribusq́; probatos esse: ac dignos propterea, quibus id muneris imponatur. Quo in testimonij genere ipse videat, nè quid testificando admittat, quod religiosæ conscientiæ suæ fraudi sit, labemve afferat.

Quando regulares confessarios eorum descriptos Episcopo bis deferant. Cap. X L I I.

Vnusquisque monasterij regularis profectus, bis quotannis, semel scilicet ineunte aduentu, iterum Quadragesimæ initio, confessariorum sacerdotum sui monasterij probatorum nomina, in folio exscripta, ad Episcopum deferat; vt cum regulares ex vno in aliud monasterium commigrare frequenter soleant: eamq́; ob causam illorum numerus interdum minuatur, aliunde ipse Episcopus, alios in eo munere gerendo idoneos, ac probatos opportunò habere possit.

Probatorum confessorum tabella qualiter proponenda. Cap. X L I I I.

Supr.eo. c. 14. *Sacerdotum Confessariorum, qui probati sint nomina, in tabella ordine descripta, ad ualuas sacristiæ ecclesiæ, ubi complures illi habitant, affixa in omnium conspectu sint.*

Confessarij, etiam regulares, de quibus, & qualiter ab Episcopo monendi. Cap. X L I I I I.

Episcopus, & in vrbe, & quo tempore etiam visitationem obit, in frequentioribus diœcesanis locis confessarios Sacerdotes, etiam regulares aliquando ad se, tum singulos, tum vniuersos conuocet. Ijsq́; primò, cùm ceteras muneris, quod susceperunt partes, grauiter accurateq́; ostendat; tum præcipuè moneat quantum, quamq́; graue, vel ad salutem, uel ad perniciem animarum, onus sustineant; proinde demonstret item, & quàm bene notos casus ipsi habere debeant, in quibus absoluendi auctoritatem nullam habent, & quàm studiosè propterea caueant, nè in messe aliena falcem ponant, & quàm cautè item in pœnitentium absolutione agant, cum præsertim uel de restitutione, vel de occasionibus, quibus ad mortalia peccata aditus fit, abijciendis agitur.

Prosequutio prædictorum. Cap. XLV.

NE verò facilè in eodem peccati genere fideles offendant; hoc etiam illos ipsos confessarios admoneat, quàm prudẽtes, quàm cautos quàm diligentes in pœnitentijs salutaribus imponendis eos esse oporteat; tum prospicere etiam, vt non solùm vitia, peccataq́; fideles fugiant; sed virtutes, christianaeq́; vitæ officia, opera, & actiones, cum christiani nominis splendore congruentes, suscipiant, ac præstent, maioresq́; in via Domini progressus in singulos dies habeant, proposita unicuique, pro eius ingenio, & conditione, ac statu, benè, sanctéq́; agendi ratione.

Prosequutio prædictorum. Cap. XLVI.

DEmonstret denique, quàm sedulò caueant, ut nè eorum dicta sanctorum cohortationum, paternarumq́; obiurgationum plena, à factis vllo modo dissentiant; ac nè item, audiendis sacris confessionibus, vllam ne minimam quidem, auaritiæ in primis, suspicionem præbeant.

Tempus confitendi ægroto, confessarius quando non proroget. Cap. XLVII.

COnfessarius sacerdos, confitendi tempus ęgrotanti non proroget: nisi primùm re cum Episcopo, eove, cui ille id curę dederit, communicata, prorogationis facultatem, scripto exaratam, ab illo impetrarit.

Quando incertorum restitutionem solus Episcopus assignet. Cap. XLVIII.

CAsus restitutionis rerum, quę incertum est, quibus restitui debeant, Episcopo deinceps reseruati sint.

Pœnitentiæ, & virtutum qui progressus, maximè prouectioribus peroptatur. Cap. XLIX.

A SACERDOTIBVS, ab ijsq́; etiam, qui prouectiori ætate sunt, hoc si nunquam per ipsos antea præstitum est, omnino præstari peroptamus, vt cùm omnis ante actæ vitę suæ peccata diligenter, riteq́; confiteantur; tum spiritualium exercitationum, prout ijs, qui Subdiaconatum, vel Diaconatum, vel Sacerdotium suscepturi sunt præscriptum est studium aliquando suscipiant; quò diligentius in via salutis sibi prospiciant.

Quando, & non aliter sæcularibus, & regularibus in suis Ecclesijs eorum priuilegia, & indulgentias publicare licet. Huiusmodiq; occasione eleemosynæ, & charitatiua subsidia, à quibus, & quomodo colligenda. Cap. L.

NE cuiuis rectori Ecclesiæ, etiam exemptæ, quouis modo, neque vlli ordini regularium, neque cuiquam scholæ, confratriȩ, etiam Rosarij, & Cruce signatorum, locive pij collegio, prȩtextu, causave, uel priuilegiorum, etiam antiquorum, uel indulgentiarum, quas sibi quouis modo concessas, etiam instar Ecclesiarum, locorumq́; piorum, confratriarumve vrbis Romȩ habet, liceat illas ipsas in suis Ecclesijs promulgare; sed ut decreto Tridentino cauetur, per Episcopum adhibitis duobus de capitulo, illȩ quotannis stato tempore publicentur, atq; euulgentur.

Concil. Triden. Sess. 21. c. vlt. §. Indulgentias vero, de reform.

Eleemosynæ item, atque charitatis subsidia, quæcunque eo nomine, occasioneve à fidelibus offeruntur per eos ipsos colligantur, & Ecclesiæ locove, cuius causa indulgentia concessa est, omnino attribuantur, idq́; gratis, ac nulla prorsus mercede.

Laici regularium famuli tempore paschali, vbi Eucharistiam sumant. Cap. LI.

LAici famuli, quicunque regularium monasterijs operam nauant; tametsi in illis habitent, stato Paschȩ tempore in sua quique Ecclesia Parochiali Sacram communionem sumant.

Parochus aduentante Quadragesima, in ædibus subditorum curæ suæ, videat qui ad Sacrosancta pȩnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta apti sint; & eos qualiter moneat. Cap. LII.

VT ad Sanctum pȩnitentiæ Sacramentum, fideles solicitè, diligenterq́; accedant; id parochus prȩstet, vt in hebdomada, quȩ Quadragesimā proximè prȩcedit, ad patrumfamilias ȩdes, quȩ intra parochiæ suæ fines sunt, sigillatim eat; ac videat accuratè, qui obligatione huius Sacramenti suscipiendi, & Sacræ Eucharistiæ Paschæ tempore sumendæ deuincti sint, eorumq́; nomina rectè describat: ac singulos prȩterea, eosq́; præsertim, qui perrarò confitentur, moneat, vt nè confessionem diferant in postremos illos Quadragesimæ dies, quibus Sacerdotes, uel ob mysteriorum celebritatem, assidua diuinorum occupatione, ab audiendis confessionibus impediuntur, uel frequenti tunc concursu fidelium defatigati, ita in eo ipso munere præstando ferè opprimuntur, vt tantum, tamq́; salutare ministerium in confertissima multitudine vix rectè illis præstare queant. Proinde quadragesimæ hebdomadas pro populi sibi commissi, ratione sic partiri curet, vt alias huic, alias illi viciniæ, familiæ vè, aut partim uiris, adolescentibus, & pueris, partim mulieribus uirginibus. puellisve prȩstituat, quibus ad confitendum distinctè, atque in tempore accedant.

Appro-

Approbatio ad confessiones audiendas tantùm proprio Episcopo spectat. Cap. LIII.

IN ijs,quę ad Sacerdotes,pro sacrę confessionis ministerio, vel examinandos,uel probandos pertinent, ne prælatus, etiam regularis , & exemptus, se in aliena diœcesi vllo modo ingerat: sed eam omnem illos examinandi,probandiq́; curam Episcopo diœcesano planè relinquat.

Casuum reseruationes qualiter promulgandæ, & contrauenientes puniantur. Cap. LIIII.

CUm pro temporum varietate , casuum reseruationem ab Episcopo aliquando mutari expediat,quò planius illos casus, ei reseruatos, confessarij Sacerdotes perpetuò norint;eós Episcopus singulis annis,uel in synodo diœcesana, uel incunte Ianuario promulget, ita vt quæ illorum casuum promulgatio proximè facta est, uim habeat, quoad altera fiet . Ab ijs verò casibus, proximè promulgatis si quis confessarius cuiusuis ordinis sine facultate scripta ab Episcopo data,aliquem absoluere attentarit; excommunicationis pœnam ipso facto subeat. Si verò ab vno aliquo speciali casu reseruato,& altero item,aut etiam pluribus absoluendi facultas aliquando sigillatim petitur, verbo,etiam sine scripto concedi poterit,tum aliàs etiam,quando Episcopus ita faciendum censuerit.

Prætextu quarum facultatum confessarius sub qua pęna,à casibus Episcopo reseruatis absoluere nequeat. Cap. L V.

NE facultatum, priuilegiorumve iure, quæ cuicunq;, etiam Rosarij, & Cruce signatorum scholę,confratrię, collegio etiam laicorum, quæve collegijs, cōfratribusve in eo ascriptis ante, vel post Concilij Tridentini confirmationem concessa sunt,aut uigore Indulgentiarum,quæ aliquibus Ecclesijs sunt concessæ confessarius cuiusuis ordinis sit,ab ijs casibus, quos sibi Episcopus in sua diœcesi reseruauerit,pęnitentes sine illius facultate ne absoluat. Si contrafecerit suspensionem à diuinis ipso facto incurrat.

Confessarij quibus induti confessiones recipiant. Cap. L V I.

EPiscopus quò decentius, atque adeò religiosius Sacramenti huius administratio fiat,presbyteros confessarios, etiam qui alicuius congregationis clericorum regularium,alteriusve societatis regularis sint, ad audiendæ confessionis officium, ne admittat, neve illam audire, etiam in suis Ecclesijs, sine superpelliceo,& stola patiatur. Efficiat verò, vt reliqui regulares, tam monachi, quàm mendicantes , in hoc ministerio habitum, institutumq; adhibeant, quem ex regulę præscripto in choro ad diuina officia celebranda adhibent.

Vbi confessiones audiendæ. Cap. LVII.

Vid. sup. c. 16. ver. Nec sine causa.

OMnes verò videant, nè extra Ecclesiam, oratoriumve confessionem audiant, præterquam ęgrotantium, etiam uirorum, nisi ob urgentē causam.

Confessarius dum confessiones audit, & absolutionem impendit qualiter se habeat. Cap. LVIII.

COnfessarius quicunq;, vel sęcularis, vel regularis sit, non stando, sed in sede, tanquam pro tribunali iudex, sedendo, sacram confessionem audiat pœnitentium, quales, quales sint, etiam in summo aliquo dignitatis gradu constituti. Itidem faciat cum absolutionis sententiam pronunciat.

Quod in Ecclesia antiqui instituti, veterisq́; consuetudinis est, rectè omnino seruet, ut dum absolutionis formulam, præcesq́; adiunctas profert, supra caput pœnitentis manum dexteram eleuet: id quod etiam cum mysterij significatione fit.

Confitentes quales se exhibeant. Cap. LIX.

Vid. Catech. de Sacr. pœnit. ça. 5. num. 18. vers. diligenter verò. p. 2

IN pœnitentiæ Sacramento magna humilitas summè necessaria est. Itaq; pœnitentes cum ad confessarium, qui Christi Domini locum in eo ministerio tenet, accedunt, intimo animi dolore, omniq́; humilitate se se ad illius pedes proijciant, ac prosternant, id quod ab Apostolicis vsq; temporibus in more, vsuq́; positum ęst, vt se reos agnoscant, atque profiteantur mortis æternæ.

Dū confitētur, sint manibus iunctis, digitis paululū erectis, oculis demissis.

In publica, & solenni pœnitentia ritè ministranda quibus instructionibus vtendum. Cap. LX.

Sup. eo. c. 28.

QVod supra de pęnitentia & publica & solenni, sacrorum Canonum iure, & Oecumenicæ synodi Tridentinæ auctoritate sancitum est; id ad vsum inducatur, vel reuocetur, atque adeo ritè, rectèq́; præstetur, prout instructionibus, quæ ad communem totius prouinciæ vsum iussu Illustrissimi Domini mei editæ sunt, ex Canonum fontibus, Sanctorum hominum disciplina, Ecclesiasticisq́; institutis præscriptum erit.

Cap. LXI.

EXamen confessariorum fiat ad præscriptum Concilij prouincialis Quinti, ubi latè hoc traditur.

Vt ad orandum alliciantur, quæ indulgentiæ per Parochum populo annunciandæ. Cap. LXII.

QVo vberiores ex orationis instituto fructus existunt, eo sæpius ad illius exercitationem fideles cohortandi sunt. Officium igitur Parochi sit, quò magis illos proposito spirituali dono alliciat, crebrò cum occasio tulerit, indulgentiam euulgare ijs conceßam, qui orationi quadraginta horarum ordinariæ, aut extraordinariæ Episcopi iußu expositæ vacauerint. Hoc officium

vt is præstet Indulgentiæ literas in fine huius libri edi volumus.

Idem præstet de Indulgentia ijs data, qui in oratione, quæ dicitur sine intermissione, versabuntur. Idq́, ex literis Pontificijs infra editis. Idipsum præterea sæpenumero agat de Indulgentia fidelibus data, qui vbi, vbi fuerint in eleuatione Corporis Domini orauerint: Cuius etiam indulgentiæ literarum monimenta infra impressa sunt.

Paschali tempore cui ægroto Eucharistiam parochus deferat. Cap. LXIII.

PAschæ tempore, à suo cuiq; parocho proprio Sanctam Eucharistiam ministrari Ecclesiæ institutum, ac præceptum est. Quamobrem is si quem parochianum habet, qui ex morbo laborans, aliave necessitate verè impeditus non potest sacro Paschæ tempore ad Ecclesiam conuenire, ubi Sanctissimam Communionem cum cæteris fidelibus percipiat, ad illum etiam, si paucis antè diebus perceperit, ipse illo paschali tempore de more deferat.

Quando confessarios approbatos etiam regulares ab audiendis confessionibus Episcopus suspendat. Cap. LXIIII.

EPiscopus à Confessionibus audiendis suspendat, aut omnino amoueat confessarios, etiam regulares iam approbatos, quos pro suę timoratæ conscientię religione uiderit in eo munere non ita sincerè, integreq́, & cum edificatione se gerere, quemadmodum, & tanti ministerij illis commissi sanctitas postulat, & animarum salus deposcit, quæ suæ fidei creditæ sunt.

Præter ægrotos quibus casibus fideles confiteri debeant. Cap. LXV.

SAlutariter ex doctrina Spiritus Sancti cautum est, Christifideles de peccatis confiteri debere, quotiescunq; rem, actionemve aliquam aggrediuntur, in qua prę sens mortis periculum pertimescendum sit. Quamobrem Parochus curet, atq; efficiat, vt præter id quod Pij V. constitutione, decretoq́, nostro de ægrotante sancitum est, si quis etiam parochianus eò profecturus est, vbi sit, aut pestis, aut hæresis, aut ubi nullam confessarij copiam habere possit; aut ad bellum iturus sit, aut pugnam initurus, aut iter infestum, nauigationemq́, periculosam facturus, antequam vię nauigationive se committat, peccata confiteatur.

Idem officium præstet de mulieribus proximè parituris.

Id præterea cohortetur, vt quis nauigationem, iter longum, negocium ve periculosum suscepturus, religiosè etiam sumat sacrosanctæ Eucharistię Sacramentum: & mulier item proximè paritura frequentius.

Moneat quoq; sæpenumero, cohorteturq́, ut quoties quis rem arduam, & difficilem, etiam in qua nullum mortis periculum extimescendum sit, aggredietur; primò confessus itidem faciat, ut tanto Sacramento corroboratus spe erectiori fiat rei bene gerendæ.

Cum

Cum autem vel ab itineris, vel à nauigationis, uel à belli alteriusve rei periculo, aut à negotij; vtcumq; successit, cura difficili, bene iuuante Deo, liber erit; hoc eum hortetur item, ut quamprimum piè confessus, Deo gratias agat, huius Sacramenti sumptione, in qua præcipua quædam ratio inest, qua Deo pro immensis in nos collatis beneficijs aliquam gratiam referamus.

Quando in primis & qualiter quosque delinquentes, Episcopus inquirat, à via mala reuocet, ac vt conuertantur non desistendo puniat. Cap. L X V I.

EPiscopi cura prater cæteras, illa etiam præcipua esse debet, vt quantum in se est, fideles peccatorum laqueis implicitos à turpissima peccandi occasione solicitudinis Episcopalis studio, atq; officio reuocet, animarumq́; vulneribus remedia opportuna adhibeat. Ineunte igitur inprimis Quadragesima, quàm diligentissimè inuestigabit, si qui vel in Vrbe, uel in diœcesi sunt, qui opera carnis sectantes turpiter uiuant; si qui item odia, & inimicitias exerceant. si qui alij deniq;, qui in aliqua peccãdi consuetudine, vsq; iaceãt, si quos porrò huiusmodi ille compererit, omni ratione, atq; officio illos ad id inducat, ut à via, quæ ducit ad interitum sine mora se abducentes, iter salutis omnino vereq́; suscipiant.

Quamobrem eos ipsos, ut pro facti ratione magis expedire iudicabit, uel priuatim ad se accersat, atque adeo instet, quemadmodum ait Apostolus Opportunè, importunè, arguat, obsecret, increpet, cum omni patientia, vel seueriori quoq; disciplina in eos agat omni iure, omniq́; officio ad sacrorum Canonum, sanctionumq́; Pontificiarum prescriptum. Nec verò antequam ipse perspexerit, istos ab ea male agendi via recessisse, peccandiq́; occasionem, ac publicas offensiones pręcidisse, permittat, etiamsi qui testimonium confessarij afferant, ne in Paschali quidem celebritate sacram Communionem eis ministrarit: quinimo tandiu differri iubeat, quoad eorum veram uitæ emendationem Episcopus cognouerit; immò verò contra eos, qui quoniam salutaria monita spernentes, in offendiculis perseuerant, neque flagitiosam uitam deserũt, à Sanctissimę Eucharistię sumptionè reijciuntur agat Episcopus, agive iubeat, ut in Concilio prouinciali secundo agi contra illos sancitum est, qui Paschæ tempore Eucharistię Sacramentum non sumpserint; si verò in contumacia perseuerauerint in eos prętere a seuerius pro ut iuris est, animaduertat.

Indulgentiæ pro ægrotis quæ & quando promulgandæ. Cap. L X V I I.

SAnctissimus Pontifex Gregorius X I I I. vt salutarem aliquam ęgrotis medicinam afferret, certis Apostolicis sacris literis Episcopis huius Prouincię auctoritatem dedit, Indulgentiæ ęgris concedendę, quos uel ipsi, uel eorum nomine alij uisitauerint. Quæ literę, ut omnibus notę sint proindeq́; ęgroti salutare medicamentum contriti, & Confessi capiant ex uisitatione Episcopali, illę à parocho pront usu uenerit studiosè accurateq́; euulgentur.

In-

Indulgentiæ pro congregationibus quando euulgandæ. Cap. LXVIII.

INdulgentiæ Gregorij XIII. cuius etiam literæ in vltima parte huius libri editæ sunt, congregationis nomine concessæ, singulis mensibus à Sacerdotibus Foraneis, ex decreto Prouinciali in singulos menses euulgentur, quo die Missa illius congregationis celebratur.

DE SENTENTIA EXCOMMVNICAtionis. Tit. VII.

Excommunicati qualiter denunciandi, & contra pertinaces procedendum. Cap. I.

VO diligentius studeant, qui excommunicationis pœna affecti sunt, in Sanctæ Matris Ecclesiæ gremium restitui, ac ne alij eorundem commercio consuetudineve, per imprudentiam vtantur, nos Veterum canonum auctoritatem sequuti, iubemus, vt Episcopus, cum excommunicationis sententiam, contra aliquẽ tulerit, eumq; excommunicatum palàm denunciari iusserit, eius nomen, & cognomen, tum ad Cathedralis, & propriæ parochialis Ecclesiæ valuas affigi, tum descriptum mitti curet parochis, & vrbanis, & diœcesanis, qui primò saltem cuiusque mensis Dominico die illum populo excommunicatum denuncient; neque hoc agere desistant, quod ipsis Episcopus significarit, eundem matri Ecclesiæ reconciliatum esse. Quòd si tres menses is excommunicationis vinculo irretitus permanserit; illius nomen, & cognomen Episcopus tum reliquis huius Prouinciæ Episcopis, tum illis præterea denunciet, ac significet, quorum diœcesis sibi finitimæ sunt. Cum autem ille ipse ad Matris Ecclesiæ gremium redierit, quibus antea illum excõmunicatum Episcopus denunciauerat, ijs eundem absolutum quamprimum significet. Quòd si quis per annum in excommunicatione permanserit; ad Episcopum Parochus cum deferat, vt contra illum agatur, quemadmodum, & canonum iure, & summorum Pontificum sanctionibus decretum est.

Cõtra eũ tanquam de hęresi suspectũ procedi potest, Coc. Tri. ses. 25. c. 3. de refor. in fi.

Excommunicationis quanta sit pœna, qualiter populis significanda. Cap. II.

QVO diligentius fideles caueant, nè excommunicationis vllius vinculis irretiantur: hoc parochi sæpe præstent, vt eos sæpe doceant, quàm grauis excommunicationis pœna sit, & quàm valde omni studio cauenda idq; ad præscriptum faciant instructionis huius Prouinciæ.

Quæcunque excommunicationes latæ sententiæ, quando & qualiter populis denunciandæ. Cap. III.

QVæcunque excommunicationum sententiæ, uel à summis Pontificibus, vel Tridentini, aliorumq; generalium, & prouincialium Mediolanen-

sium Conciliorum decretis, vel nostris constitutionibus latæ sunt, quibus ipso facto, vel iure homines irretiuntur; hæ omnes summatim vulgari sermone expressę, & in tabellam aliquam ordine relatæ, die primo Dominico Quadragesimæ in Cathedrali Ecclesia, de suggestu, frequente populo de scripto legantur, quo fideles meminerint, diligenter ab illis cauendum esse. Idq́, etiam fiat in Parochialibus illis Ecclesiis singulis, vbi id fieri Episcopus expedire censuerit.

Iure excommunicationis monitoriales qualiter, & quando concedantur, ac promulgentur, vel ne. Cap. IIII.

EX communicationum, quæ certis monitionibus primùm adhibitis, ad finem reuelationis, vt aiunt pro deperditis, subtractisve rebus ferri solent, literæ ne cuiquam, nisi ijs concedantur, qui ob eam causam supplicationis libellum Episcopo obtulerint, eorumq́, ipsorum tantùm rogatu, quorum ciuiliter interest. Qui supplicationis libellus eiusmodi sit, quo & res ipsa, de qua agitur, & eius pretium item nominatim, speciatimq́, exprimatur, nisi Ecclesiæ loci pij, communinatis, Vniuersitatis, Collegij, vniuersalisve successoris res sit, cuius certam notitiam illum, illamve non habere verisimile est, tunc enim supplicantis, qualitate in libello expreßa rei, de qua quæritur, descriptio quædam generatim fieri poterit, modò ne sit incerta nimis aut non verisimilis, sed eiusmodi, quæ saltem ostendat rem ipsam, vt est Tridentini Concilij præscriptum, non vulgarem eße. Infr. c.6.

Prosequutio prædictorum. Cap. V.

PORRO eiusmodi excommunicationum literæ non concedantur.

Pro re criminosa, quæve infamiæ notam inuret.

Pro re non occulta omnino.

Pro re quæ ita iam diu amissa, aut subtracta est, vt illius memoriam amplius non haberi verisimile sit.

Neque rursus cuiquam excommunicato, aut manifestè, ac notoriè criminoso.

Neque verò contra aliquem, quem pro rebus, quæ in monitorijs literis exprimantur, satisfacere non poße constet.

Neque præterea in loco, vbi eas verisimile sit negligi, contemnive.

Cum verò pro ratione præscripta, aliquando conceduntur, ne tamen in Sanctißimis his diebus, in Natiuitate scilicet Domini, Pascha Resurrectionis, Ascensionis, Penthecoste, in celebritate sacri Corporis Domini, alijsq́, anniuersarijs solennioribus diebus, vllo modo promulgentur, nisi Episcopus aliter censuerit.

Prosequutio prædictorum. Cap. VI.

Cōc.Tri. Sef.25.c. 3. de reform. *SI item nihil, quod supra sancitum est, neque aliud quicquam obstat, quominus concedi poßint, ne semper tamē dentur, concedanturve, sed tantùm cum Episcopus, seruata forma Concilij Tridentini expedire censuerit.*

Quando Epiſcopus pro dictis literis ſententiam excommunicationis ferat. Cap. VII.

IS verò literis monitorijs aliquando datis, ne excommunicationis ſententiam Epiſcopus ferat, niſi de earum promulgatione locis, & temporibus congruis facta, relationem acceperit, & iterum de re ipſa diligentius, accuratiusq́; deliberarit, ac grauem præterea cauſam cenſuerit, quamobrem illam ferat.

Contra fœminas regularium domos intrantes qualiter procedatur. Cap. VIII.

SI quæ fœmina, cuiuſuis etiam conditionis, dignitatis, gradus, ac generis ſplendore illuſtris, virorum regularium cuiuſcumque vel ordinis, vel inſtituti clauſtra vbicunque in illis, etiam prioribus monaſterij conuentus domusve clauſtralis porticibus, primariæ eiuſdem ianuæ exteriori proximis, cōtra quàm Pij V. & Gregorij XIII. conſtitutionibus ſancitum eſt, ingrediatur, pro earum ſanctionum iure Epiſcopus pœnarum, cenſurarumq́; declaratione, & irrogatione contra illam ſeuerè agat.

Conſtit. Pij V. ſub die 23. Octo. 1566 inter eius cōſti. nu. 12 ī Bul. fol. 952. Gregor. XIII. Idi. Iun. 1575. in Bull. nu. 36. f. 139.

Quando prima clauſtra regularium fœminis intrare permittitur. Quæ verò cohærentia ſub prohibitione comprehenſa ſintve definiri debeant. Cap. IX.

AD Priores autem illas clauſtri porticus, exterioriq́; oſtio viciniores, vt à ſancta ſede Apoſtolica declaratum eſt, ingreſſus mulieribus non vetatur, quo tempore in ijs, cum cœmiteria, ſepulcrave ſint, pro mortuis fiunt, à regularium vniuerſo monaſterii domusve illius conuentu ſupplicationes, proceſſionesve publicæ de more aguntur. In clauſtrorum autem finibus cenſeantur horti etiam, ac viridaria, vineæ, & eiuſmodi loca, quæ monaſteriis, domibusve regularium ita continenter ſunt adiuncta, vt ab illis domibus, vel monaſteriis ad eos hortos, locave aditus ſit nulla via, locove publico interiecto. Sin autem de clauſtrorum finibus, circunſcriptioneve dubitatio, aut difficultas aliquando exiſtat, per loci ordinarium, adbibitis regularium ſuperioribus, illa explicetur; certaq́; demum ipſis limitibus clauſtralibus definitio, circumſcriptiove ſtatuatur, vt ne ob varias eorum ſuperiorum regularium interpretationes occaſio præbeatur, quamobrem cenſurarum vinculis fidelium animæ irretiantur.

Cenſurarum vim qualiter parochus explicet, & contra interdictos agat. Cap. X.

NON ſolùm excommunicationis vt decretum eſt, ſed etiam interdicti, aliarumq́; cenſurarum vim, & poteſtatem parochus ijs ſermonibus, concionibusve aliquando explicet, quos ad populum habet, & verò publicè excommunicatos, interdictosve, qui à ſacerdote celebrante vt ab Eccleſia exeant, nominatim moniti permanere auſerint, excommunicationis vinculo irretitos eſſe, neque ab alio, niſi à ſede Apoſtolica ſolùm, abſolui poſſe oſtendat, vt Clementis V. ſanctione cautum eſt.

Clemen. Grauis eo. tit. de ſent. excō. i cle.

Interdicta

Interdicta Epiſcopalia etiam à regularibus ſeruanda. Cap. XI.

Cõc.Tri. ſeſ. 25.c. 12.de regul.

INterdicta ab Epiſcopo promulgata,non ſolùm,quæ vniuerſos,ſed quæ ſingulos etiam attingunt,ab ordine omni regularium in ſuis Eccleſiis,et promulgentur,& ſeruentur item,vt Tridentinum decretum iubet.

Nomina excommunicatorum,& interdictorum. vbi deferenda. Cap. XII.

PArochus cum aliquos vel excommunicatos, vel interdictos pronuntiarit,eorum nomina,cognomina,& diem,quo excommunicati,interdictive ſunt,quamprimum ad fori Epiſcopalis Cancellarium deferat.

Cenſuratorum bannitorumq; nomina qualiter in tabella deſcribenda & moderanda ſint. Cap. XIII.

HIC verò in tabella, eo potiſſimùm nomine confecta, rectè exſcribat quæ à parocho acceperat.

Ei præterea tabellæ, quam in Cancellaria diligenter certo loco aſſeruet, addat,detrahat quicquid in dies ſingulos addi,detrahi,mutari ve acciderit.

Item de clericis, qui vel ſuſpenſionis cenſura affecti, vel exilio mulctati ſunt,accuratè etiam ſeruet Cancellarius,notato tempore,quo in ea ſuſpenſionis cenſura,aut exilio permanere decretum eſt.

Quò diutius eò grauius pro cenſura ſatisfiat. Cap. XIIII.

QVò diutius in excommunicationis,interdictive cenſura aliquis permanſerit;cum abſoluitur eò grauiori pœnitentia afficiatur.

Diſpenſationem à canone propter infantis ſuffocationem edito,qualiter Epiſcopus delegare poterit. Cap. XV.

Supra de pœnit & remiſſ.c. 35.

GRauiſſimo ſuffocationis infantium, qui non dum ætatis ſuæ annum expleuerunt periculo,vt occurreretur, pœna excommunicationis, quam mulier in eo genere delinquens,ipſo facto ſubiret,Concilio Quarto ſancita eſt. Verùm cum aliquando cauſa,& difficultates incidant, ob quas non omnino præſtari poteſt,quod ſalutariter in Concilio Quarto cautũ eſt: ideo hoc decreto,eam cautionem adhibere nobis viſum eſt, vt pro ſcientiæ ſuæ religione Epiſcopus in grauioribus cauſis diſpenſare, diſpenſandiq́, aut habilitandi facultatem eo in genere Vicarijs Foraneis delegare poſſit, alijsq́, item Eccleſiaſticis hominibus prudentia, & rerum vſu æditis.

Sententia excommunicationis propter ſuffocationes quos includat. Cap. XVI.

QVòd ſi quis,(quicunq; ſit.)etiam præter nutricem & matrem non adhibita illa cautione,neq; diſpenſatione impetrata,infantem, contra præſcriptum,in lecto tenuerit,aut matrem nutricem ve id facere coegerit, aut impedierit quominus eo decreto præſcripta cautio adhiberetur, is eadẽ pœna irretitus ſit,quę illo decreto,mulieri in eo genere delinquenti conſtituta eſt.

FINIS.

I.
fin
ro-

ia-
ire

pen

bat

et,
t.
ati
fio-

an

ua

x-
m
ft.
no
re
pi

